รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ
“การศึกษาเบื้องต้นเพื่อพัฒนาข้อเสนอโครงการ เรื่อง ‘การพัฒนาระเบียงตะวันออก- ตะวันตก (E-WEC) และการเปิดสะพานข้ามแม่น้ำโขงระหว่างสะหวันนะเขต-มุกดาหาร : การศึกษาเพื่อเตรียมวางระบบการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติตามยุทธศาสตร์การเปิดประตูสู่อินโดจีน-เมืองการค้าและการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร’”

โดย ผศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ และคณะ

พฤษภาคม 2549

สัญญาเลขที่ PDG 4810011

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ
“การศึกษาเบื้องต้นเพื่อพัฒนาข้อเสนอโครงการ เรื่อง ‘การพัฒนาระเบียงตะวันออก- ตะวันตก (E-WEC) และการเปิดสะพานข้ามแม่น้ำโขงระหว่างสะหวันนะเขต-มุกดาหาร : การศึกษาเพื่อเตรียมวางระบบการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติตามยุทธศาสตร์การเปิดประตูสู่อินโดจีน-เมืองการค้าและการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร’”

คณะผู้วิจัย

ผศ.ดร. โสภารัตน์ จารุสมบัติ	หัวหน้าโครงการ
นางสาวกรกช ศิริโชค	ผู้ช่วยนักวิจัย
นางสาวพัชราภา ตันตราจิน	ผู้ช่วยนักวิจัย
นางสาวชุลีพร นุชหมอน	ผู้ช่วยนักวิจัย

ชุดโครงการระบบข้อมูลเพื่อการวิจัยและการบริหารจัดการชายแดน สกว.

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

คำนำ

รายงานการวิจัย โครงการ“การศึกษาเบื้องต้นเพื่อพัฒนาข้อเสนอโครงการเรื่อง‘การพัฒนาระเบียงตะวันออก-ตะวันตก (E-WEC) และการเปิดสะพานข้ามแม่น้ำโขงระหว่างสะหวันนะเขต-มุกดาหาร: การศึกษาเพื่อเตรียมวางระบบการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติตามยุทธศาสตร์การเปิดประตูสู่อินโดจีน–เมืองการค้าและการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร”’ ได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เพื่อทำการศึกษา สำรวจประเด็นความต้องการ ข้อเสนอแนะโจทย์วิจัย และปัญหาในการทำงานของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาสังคมต่อการพัฒนาระเบียงตะวันออก-ตะวันตก (E-WEC) และการเปิดสะพานข้ามแม่น้ำโขงระหว่างสะหวันนะเขต-มุกดาหาร เพื่อที่จะนำข้อเสนอแนะต่างๆ ที่รวบรวมมาจากการจัดสัมมนา ซึ่งจัดขึ้นในกรุงเทพมหานครและจังหวัดมุกดาหาร มาพัฒนาเป็นโจทย์วิจัยโดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐในการที่จะวางแผนการบริหารจัดการเพื่อรองรับโครงการพัฒนาระเบียงตะวันออก-ตะวันตก (E-WEC) และยุทธศาสตร์จังหวัด ให้เป็นไปอย่างเหมาะสม

ในการจัดสัมมนาเพื่อสำรวจประเด็นความต้องการ ข้อเสนอแนะโจทย์วิจัย และปัญหาในการทำงานของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาสังคมทั้ง 4 ครั้งที่ผ่านมานั้น นอกจากจะได้รับฟังแนวทางการทำงาน ปัญหา และอุปสรรคของหน่วยงานต่างๆ แล้ว ในการประชุมดังกล่าวยังเป็นการพบปะกันของหน่วยงานภาครัฐและประชาสังคม ที่ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับฟังปัญหาของกันและกัน และยังช่วยให้แต่ละภาคส่วนได้ตระหนักถึงความสำคัญของโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ที่กำลังจะมาถึง อีกทั้งผลกระทบที่จะตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แม้ว่าประเด็นผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจะเป็นที่สนใจของการประชุมไม่มากเท่ากับการค้าและการท่องเที่ยวอันเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาจังหวัดมุกดาหารโดยมุ่งจะวิ่งตามให้ทันกระแสทุนนิยมที่กำลังเดินทางมาพร้อมกับถนนหมายเลข 9 และสะพานข้ามแม่น้ำโขง แต่กระนั้นยิ่งเป็นการยืนยันได้อย่างชัดเจนว่า ประเด็นสิ่งแวดล้อมกำลังถูกละเลย ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าห่วงใยเพราะดูเหมือนทิศทางการพัฒนาจะให้ความสนใจเพียงด้านเดียว และหากไม่ได้มีการเตรียมการที่ดีพอ อาจก่อให้เกิดปัญหาและผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนในระยะยาว

รายงานวิจัยฉบับนี้คงจะเกิดขึ้นไม่ได้หากไม่ได้รับแรงบันดาลใจจาก ดร.ขจิต จิตตเสวี อดีตผู้อำนวยการฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ผู้จุดประกายความคิดให้ผู้วิจัยได้เห็นแง่มุมความสำคัญของการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดน โดยเฉพาะการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการพัฒนาระเบียงตะวันออก-ตะวันตก (E-WEC) และการเปิดสะพานข้ามแม่น้ำโขงระหว่างสะหวันนะเขต-มุกดาหาร ซึ่งมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการ

บริหารจัดการพื้นที่ชายแดนในด้านอื่นๆ ในอันที่จะคงความเป็นเมืองน่าอยู่ของมุกดาหารไว้บนระเบียงของการพัฒนาเศรษฐกิจ นอกจากนี้รายงานฉบับนี้ยังได้รับความอนุเคราะห์และความร่วมมือหลายฝ่ายอันได้แก่ ดร.นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร) คุณบุญสม พิรินทร์ยวง (ผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหารคนปัจจุบัน) และคุณจำลอง โพธิ์สุข (รองผู้ว่าราชการจังหวัด (ก.ย.2548)) คุณนภา บุณยเกียรติ หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด จังหวัดมุกดาหาร คุณสรรพวัต มธุรพจน์ เจ้าหน้าที่กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด และเจ้าหน้าที่สำนักงานจังหวัดมุกดาหารที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดประชุม และให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ยิ่ง อีกทั้งส่วนราชการในจังหวัดมุกดาหาร องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจ นักวิชาการ และผู้เข้าร่วมการสัมมนาทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อโครงการฯ

อนึ่ง เนื่องจากขอบข่ายของการศึกษานั้นครอบคลุมหลากหลายประเด็น ซึ่งคณะผู้วิจัยตระหนักดีว่าควรมีการศึกษาเพิ่มเติมต่อไป ทั้งนี้ในการศึกษาครั้งนี้ซึ่งเป็นเพียงการศึกษาเบื้องต้นจึงอาจยังไม่ครบถ้วนในบางประเด็น ผู้วิจัยขอน้อมรับความผิดความไม่สมบูรณ์ของงานทุกประการมา ณ ที่นี้ และหวังว่าประเด็นที่ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการวางแนวทางการพัฒนาโจทย์วิจัยต่อไป

คณะผู้วิจัย

พฤษภาคม 2549

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

สารบัญตาราง

สารบัญภาพ

บทคัดย่อ

Abstract

บทที่ 1 บริบทพื้นที่ชายแดนไทย และยุทธศาสตร์ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน

1.1 สภาพของพื้นที่ชายแดนไทยยุคหลังสงครามเย็น 1-1

1.2 สถานการณ์และทิศทางการพัฒนาความร่วมมือ 1-2

1.3 การดำเนินงานความร่วมมือที่สำคัญ

1.3.1 การพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (GMS) 1-2

- เส้นทางเชื่อมโยงการค้ากับกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคอินโดจีน (East West Economic Corridor) 1-5

- การสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงไทย-ลาว แห่งที่ 2 จ.มุกดาหาร 1-6

1.3.2 ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS) 1-7

บทที่ 2 มุกดาหารในฐานะที่เป็นเมืองชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.1 สภาพโดยทั่วไปของจังหวัดมุกดาหาร 2-1

2.1.1 สภาพทางภูมิศาสตร์ 2-1

2.1.2 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2-2

2.1.3 แหล่งท่องเที่ยว 2-4

2.1.4 สภาพทางการเมือง การปกครอง และการบริหารจัดการ 2-6

2.1.5 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม 2-8

2.2 มุกดาหารกับยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด 2-15

2.2.1 บทบาทกลุ่มจังหวัด 2-15

2.2.2 ศักยภาพกลุ่มจังหวัด 2-19

2.2.3 ปัญหากลุ่มจังหวัด 2-21

2.3 มุกดาหารกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด 2-21

หน้า

บทที่ 3 การบริหารจัดการเมืองชายแดนมุกดาหารในปัจจุบัน

3.1 สถานการณ์ทั่วไปของการบริหารจัดการ 3-1

3.1.1 ทิศทางของนโยบายในระดับชาติ 3-1

3.1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3-6

3.2 การเตรียมการรองรับผลจากการพัฒนา 3-43

3.3 แนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3-49

3.3.1 กรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์ในระดับชาติ 3-49

3.3.2 แนวทางการปฏิบัติเพื่อการพัฒนาแบบบูรณาการในยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด 3-56

3.3.3 แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการในระดับจังหวัด 3-59

3.3.4 การบริหารจัดการในระดับท้องถิ่น 3-62

บทที่ 4 ประเด็นปัญหาและข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนของจังหวัดมุกดาหาร : รวบรวมจากเวทีสัมมนาของโครงการฯ

4.1 ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนของจังหวัดมุกดาหาร : แยกตามประเด็นต่างๆ 4-1

4.2 ประเด็นปัญหา และข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนของจังหวัดมุกดาหาร : ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และปัญหาของแต่ละภาคส่วน

4.2.1 ประเด็นและข้อมูลสำคัญ 4-9

4.2.2 ปัญหา และอุปสรรคในการทำงานของหน่วยราช ภาคธุรกิจเอกชน ประชาสังคม และนักวิชาการ 4-17

บทที่ 5 ข้อเสนอสำหรับการพัฒนาโจทย์วิจัยในอนาคต

5.1 การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับมุกดาหาร (ที่เผยแพร่แล้วและเท่าที่รวบรวมได้) 5-1

5.2 ข้อเสนอโจทย์วิจัยจากมุมมองต่างๆ ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 5-11

5.3 ข้อเสนอโจทย์วิจัยจากมุมมองของผู้วิจัย 5-20

บรรณานุกรม

ภาษาไทย 7-1

ภาษาอังกฤษ 7-6

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก. ผ-1

ภาคผนวก ข. ผ-24

ภาคผนวก ค. ผ-62

ภาคผนวก ง. ผ-81

ภาคผนวก จ. ผ-119

สารบัญตาราง

ตารางที่ **หน้า**

2-1 ตารางหน่วยการปกครอง จังหวัดมุกดาหาร 2-6

3-1 ตารางความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบระหว่างไทยและประเทศเพื่อนบ้าน 3-3

3-2 ตารางแสดงระดับการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเป้าหมายไทย-สปป.ลาว 3-6

3-3 ตารางหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการเมืองชายแดน จ.มุกดาหาร 3-7

3-4 ตารางความเชื่อมโยงของแผนงานที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ในระดับต่างๆ 3-51

3-5 ตารางสรุปวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของนโยบายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ของประเทศไทย 3-52

3-6 ตารางการแบ่งกลุ่มจังหวัด 3-56

3-7 ตารางหน่วยงานระดับกระทรวงที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม 3-58

3-8 ตารางการจัดสรรงบประมาณภายใต้แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2537-2546 3-61

5-1 ตารางแสดงโจทย์วิจัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 5-17

สารบัญภาพ

รูปที่ **หน้า**

1-1 แผนที่โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง 1-3
2-1 ที่ตั้งและอาณาเขตของจังหวัดมุกดาหาร 2-1
2-2 สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหาร 2-5
2-3 แผนภูมิแสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดมุกดาหาร 2-9
2-4 ประชากร 8 ชนเผ่าของจังหวัดมุกดาหาร 2-12
2-5 ประชากรเชื้อสายเวียดนามในจังหวัดมุกดาหาร 2-12
2-6 งานประเพณีออกพรรษาประจำปีในลำน้ำโขงระหว่างจังหวัดมุกดาหาร กับแขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว 2-13
2-7 เส้นทางเชื่อมโยงการค้ากับกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคอินโดจีน 2-20
2-8 เส้นทางการเชื่อมโยงระหว่างไทยกับภูมิภาคเอเชีย 2-22

บทคัดย่อ

โครงการ“การศึกษาเบื้องต้นเพื่อพัฒนาข้อเสนอโครงการเรื่อง‘การพัฒนาระเบียงตะวันออก-ตะวันตก (E-WEC) และการเปิดสะพานข้ามแม่น้ำโขงระหว่างสะหวันนะเขต-มุกดาหาร : การศึกษาเพื่อเตรียมวางระบบการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติตามยุทธศาสตร์การเปิดประตูสู่อินโดจีน–เมืองการค้าและการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร”’ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อ 1) ศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับความต้องการและความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆในพื้นที่ จ.มุกดาหารเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางการพัฒนากลไกการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนของจังหวัดมุกดาหาร และ 2) เพื่อศึกษาความพร้อมในการเตรียมการของทางจังหวัดมุกดาหารเกี่ยวกับการพัฒนากลไกการบริหารจัดการด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติตามยุทธศาสตร์ของจังหวัดมุกดาหาร

การศึกษาในครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาโดยการรวบรวมเอกสารงานวิชาการและเอกสารของส่วนราชการต่างๆที่เกี่ยวข้องตลอดจนการรวบรวมความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากเวทีสัมมนา โดยได้พบประเด็นปัญหาที่สำคัญ 9 ประเด็นปัญหา ดังนี้

- ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน
- การบริหารราชการภายในของประเทศ
- ความเกี่ยวข้องของประชาชนและภาคเอกชนในพื้นที่
- การท่องเที่ยว
- การค้าชายแดนและการค้าผ่านแดน
- การเกษตรและอุตสาหกรรม
- การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และคุณภาพชีวิตของประชาชน
- ผังเมือง
- สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและการจัดการสิ่งแวดล้อม

สำหรับในประเด็นของการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนมุกดาหารพบว่ายังคงมีปัญหาในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ เช่น ภูมิภาคกับท้องถิ่น ส่วนกลางกับส่วนภูมิภาค นอกจากนี้หน่วยราชการส่วนภูมิภาคทุกหน่วยมีหน้าที่ร่วมกันในการทำงานพัฒนา เสริมสร้างความมั่นคงและแสวงหาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในภารกิจที่แต่ละหน่วยงานรับผิดชอบ และจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในการบริหารจัดการดังกล่าวด้วย แต่ในความเป็นจริง ปัจจุบัน หน่วยงานอื่นๆ นอกเหนือจากฝ่ายปกครอง ฝ่ายตำรวจและฝ่ายทหาร ยังคงมีบทบาทในการเข้าร่วมบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนค่อนข้างน้อยทั้งๆ ที่บริบทพื้นที่ชายแดนมีประเด็นอื่นๆ นอกเหนือจากด้านความมั่นคงซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความ

ร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทุกระดับอย่างมากไม่ว่าจะเป็นด้านการค้า การท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในประเด็นการจัดการสิ่งแวดล้อมนั้น จากการรวบรวมข้อมูลต่างๆ พบว่าจังหวัดมุกดาหารกำลังพัฒนาให้เป็นเมืองศูนย์การผลิต รวบรวม แปรรูปและการกระจายสินค้า (Distribution Center) แต่ความพร้อมในแง่ของการรองรับผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตนั้นยังไม่มีแผนการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม และยังไม่มีการศึกษาวิจัยเพื่อเตรียมการในเชิงวิชาการอย่างชัดเจน

Abstract

The research project relates to the administration and management of the border province of Mukdahan in the new context of East-West Economic Corridor (EWEC), the Friendship Bridge between Thailand and Lao II (Mukdahan – Sawannakhet), the Development Strategy of the Northeastern Provinces Group 6.2, and the Development Strategy of the Province (Distribution Centre). The project is a preliminary one so that a research question that truly reaches users' needs will be further developed.

The study has two major purposes as the followings:

1) to conduct a preliminary study of the needs and opinions of the stakeholders concerning to the development of some mechanisms indispensable for the administration and management of the border province of Mukdahan in the new context of East-West Economic Corridor (EWEC), the Friendship Bridge between Thailand and Lao II (Mukdahan – Sawannakhet), the Development Strategy of the Northeastern Provinces Group 6.2, and the Development Strategy of the Province
2) to study the existing mechanisms of public administration and management as well as those being developed by the Provincial Government particularly relating to the natural resources and environment.

The main method of the study is to collect documents and organize forums in which stakeholders can take part to share their opinions and ideas as well as to voice their needs and concerns. During the study, there were 4 forums held in Bangkok and Mukdahan. Nine leading issues are taken from the forums. They are as follow:

- Cooperation with the neighboring countries (Lao and Vietnam)
- Thailand public administration
- Involvement of the local people and the local private sector
- Tourism
- Border trade and transit trade
- Agriculture and industrial
- Human resource development and people's quality of life
- Town planning
- Natural resources and environmental management

Special focus is made on the Thailand public administration relating to the administration and management of the border province of Mukdahan in the new context. A crucial problem found is that no constructive and efficient coordination between / among state agencies, e.g. between the Central Government and the Provincial Government, between the Provincial Government and the Local Government. In addition, there is less and constructive involvement between the concerned state agencies and the civil society. What is more, it is widely said that most of the state agencies working at the level of the provincial government have not yet fully recognized that all of them have, within the new context of the Province, to get more involved in working altogether and concerned more about border questions, particularly on transnational issues.

As far as concerned to the question of the environmental management, while the Province aims at becoming a distribution centre (DC) within a year, but it is obviously found that the Province has not yet had a solid and well-studied plan and efficient mechanisms that be able to properly supervise the use of the natural resources and to protect the natural setting as well as to efficiently address any environmental problems.

บทที่ 1
บริบทพื้นที่ชายแดนไทย และยุทธศาสตร์ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน

1.1 สภาพของพื้นที่ชายแดนไทยยุคหลังสงครามเย็น

ในบริบทเดิมของโลกยุคสงครามเย็น โลกถูกแบ่งออกเป็น 2 ขั้วใหญ่ๆ ด้วยความแตกต่างของลัทธิทางการเมืองและระบอบการปกครอง สภาพการณ์ดังกล่าวกินอาณาบริเวณถึงทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย ส่งผลให้การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศเป็นไปอย่างไม่ราบรื่น ประเด็นเรื่องความมั่นคงเป็นสิ่งที่ไทยและประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนร่วมกันต่างหวาดระแวงซึ่งกันและกัน และมีหลายครั้งที่เกิดการกระทบกระทั่งขัดแย้งรุนแรงจนเกิดการสู้รบกัน จากสภาพดังกล่าวทำให้ภูมิภาคชายแดนของไทยในช่วงสงครามเย็นมีสภาพเป็นพื้นที่ล้าหลังทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมเมื่อเทียบกับกรุงเทพและพื้นที่อื่นๆ ที่อยู่ด้านใน

ผลจากการล่มสลายของลัทธิคอมมิวนิสต์ทำให้สงครามเย็นสิ้นสุดลง ในช่วงปี พ.ศ. 2532 (ค.ศ. 1989) ทำให้ประเทศไทยและเพื่อนบ้านเริ่มหวาดระแวงกันน้อยลง ประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศมีการปรับเปลี่ยนแนวนโยบายในการบริหารงานของประเทศทั้งด้านการเมืองและเศรษฐกิจตลอดจนความสัมพันธ์กับประเทศไทย ที่สำคัญ ได้แก่ การปรับเปลี่ยนแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจให้มีลักษณะ “เสรีนิยม” เช่น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้ริเริ่มปฏิรูประบบเศรษฐกิจตามแนวทางเสรีนิยม หรือที่เรียกกันว่า นโยบาย “จินตนาการใหม่” ในปี พ.ศ. 2529 เป็นต้น ในขณะเดียวกันไทยเองก็ปรับเปลี่ยนนโยบายของตนเองตามสภาพบริบทของโลกและของภูมิภาคเอเชียที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน นโยบายสำคัญที่ถือกันว่าเป็นจุดเปลี่ยนของการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเพื่อนบ้าน ได้แก่ นโยบายเปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้าในสมัยที่พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี กล่าวโดยสรุปได้ว่า ผลจากการที่สงครามเย็นสิ้นสุดลง ทำให้ประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ถือว่าเป็น High politics อาทิ เรื่องการเมืองการทหาร ความมั่นคง ความขัดแย้งลดความเข้มข้นลง ในทางกลับกันประเด็นที่ถือว่าเป็น Low politics อาทิ ประเด็นด้านเศรษฐกิจ การแสวงหาความร่วมมือระหว่างกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คนกลับมีความสำคัญเพิ่มขึ้น

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ ทำให้ภูมิภาคชายแดนของไทยทุกด้านมีสภาพค่อยๆ เปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่มีลักษณะคล้ายเป็น “หลังบ้าน” มีช่องทางการติดต่อสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านน้อยเปลี่ยนเป็นมีลักษณะเปิดกว้างขึ้น มีการร่วมมือกันในการสร้างช่องทางการค้าและการเดินทางไปมาหาสู่ของผู้คนบริเวณชายแดน ตลอดจนการสร้างพื้นที่เพื่อร่วมกันพัฒนาเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทำให้จังหวัดและชุมชนต่างๆ ที่อยู่บริเวณชายแดนมีการเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีตอย่างมาก สภาพพื้นที่ชายแดนไม่ได้เป็นเสมือน “หลังบ้าน” เหมือนเช่นในอดีตอีกต่อไป

ความเปลี่ยนแปลงประการหนึ่งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนในปัจจุบัน ได้แก่ ประเด็นปัญหาเรื่องความมั่นคง จากเดิมที่ประเด็นปัญหานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องการละเมิดอำนาจอนาธิปไตย ความขัดแย้งเรื่องพรมแดนเป็นเรื่องหลัก และแม้ในปัจจุบัน ประเด็นดังกล่าวนี้ก็ยังมีอยู่และกำลังมีการแก้ไข พื้นที่ชายแดนกำลังเผชิญกับประเด็นปัญหาเรื่องความมั่นคง “ใหม่” (New security issues) ที่มีความเกี่ยวเนื่องชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนของทั้งสองฝั่งเส้นเขตแดนด้วย ที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาการอพยพของแรงงาน ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ (Transnational crimes) `หลากหลายรูปแบบ เช่น การลักลอบค้ามนุษย์ การลักลอบค้ายาเสพติด เป็นต้น

1.2 สถานการณ์และทิศทางการพัฒนาความร่วมมือ

จากการปรับเปลี่ยนแนวนโยบายในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกันของไทยกับเพื่อนบ้านในช่วงที่ผ่านมา ตามที่ได้กล่าวข้างต้น ทำให้ไทยกับเพื่อนบ้านแสวงหาความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของคนให้ดีขึ้น ในกรณีของความร่วมมือระหว่างไทยกับเพื่อนบ้าน 3 ประเทศทางทิศตะวันตก ทิศเหนือและทิศตะวันออก ได้แก่ เมียนมาร์ ลาวและกัมพูชา ต่อเนื่องไปถึงเวียดนามด้วยนั้น ประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความร่วมมือ เนื่องจากประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้ มีระดับการเจริญและการพัฒนาทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีน้อยกว่าของไทย สภาพเช่นนี้ ทำให้เกิดปัญหาใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ ความมั่นคง การสาธารณสุขและคุณภาพชีวิตของประชาชนคนไทย ปัญหาดังกล่าว ได้แก่ ปัญหาการอพยพของแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้เข้ามาหางานทำในประเทศไทย ซึ่งมีทั้งที่เข้ามาอย่างถูกกฎหมายและหลบหนีเข้าเมืองมา แรงงานอพยพเหล่านี้มิได้เข้ามาทำงานเฉพาะในเขตจังหวัดชายแดนเท่านั้น แต่เข้ามาทำงานในเขตชั้นในของประเทศด้วย ความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปัญหานี้ทำให้ภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องเร่งผลักดันให้ประเทศเพื่อนบ้านมีความกินดีอยู่ดีขึ้น โดยในระดับความร่วมมือพหุภาคี ประเทศไทยเป็นประเทศสมาชิกประเทศหนึ่งของโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion [GMS]) ซึ่งริเริ่มและดำเนินการโดยธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank [ADB]) นอกจากนั้น ประเทศไทยเองยังริเริ่มสร้างกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศไทยกับเพื่อนบ้านเหล่านี้เอง ได้แก่ กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawady Chao Phraya Mekong Economic Cooperation Strategy) ซึ่งมีแผนงานหลายแบบ ทั้งที่เป็นแบบพหุภาคีและทวิภาคี โดยมีแผนงานจำนวนมากที่ไทยเสนอขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือกับประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้

1.3 การดำเนินงานความร่วมมือที่สำคัญ

1.3.1 การพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (GMS)

โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong

แผนที่ 1.1 แผนที่โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion)

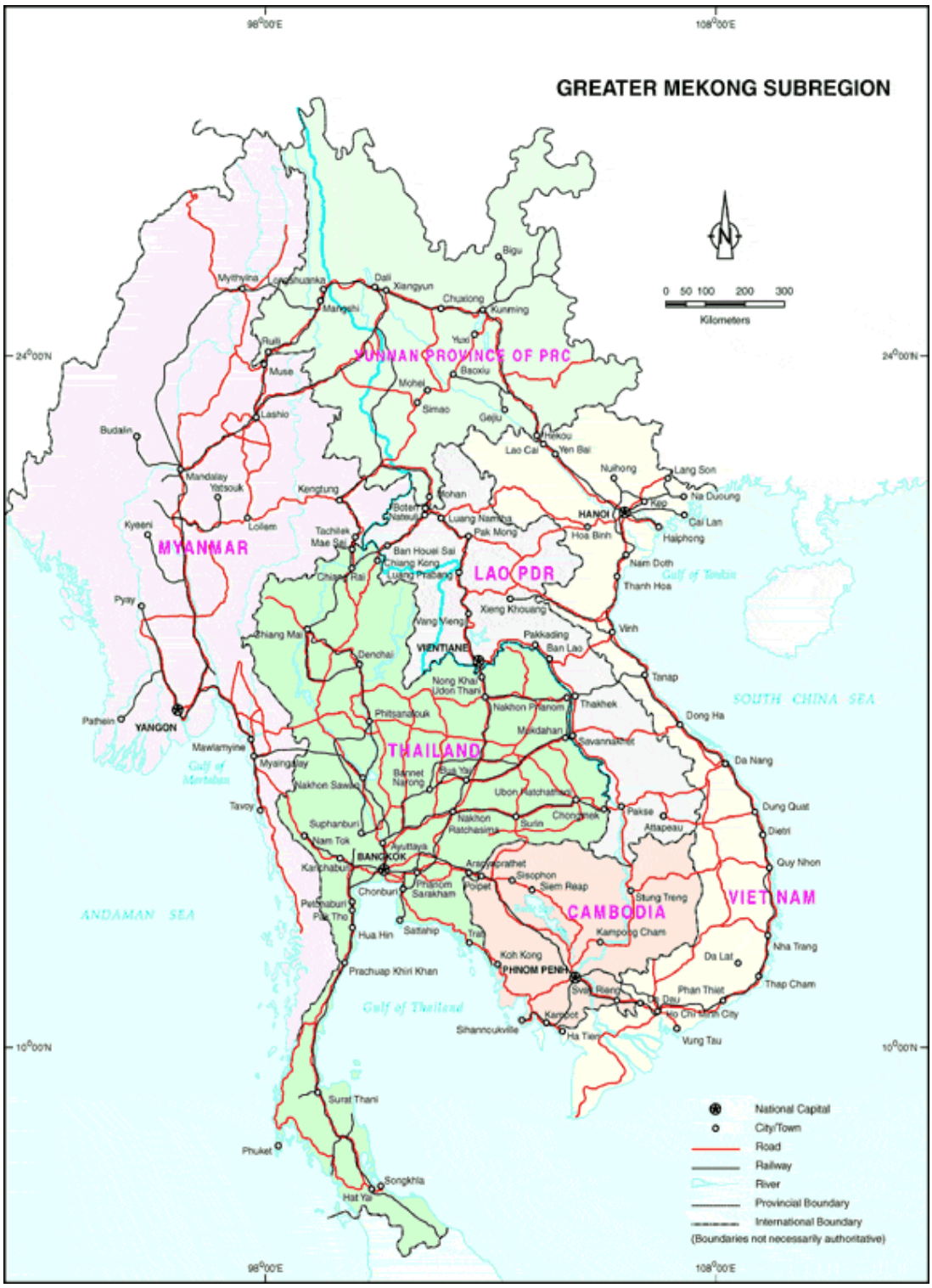

ที่มา : ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย http://www.adb.org

Subregion [GMS]) นับเป็นโครงการย่อยโครงการหนึ่งในการผลักดันให้เกิดภูมิภาคทางเศรษฐกิจแห่งเอเชีย (Asian economic community) โดยโครงการความร่วมมือดังกล่าวได้เริ่มต้นขึ้นอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2535 เมื่อประเทศต่างๆ ในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ กัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมียนมาร์ ไทย เวียดนามและยูนนาน บรรลุข้อตกลงร่วมกันที่จะร่วมมือกันในการบูรณาการเศรษฐกิจของตนให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของอนุภูมิภาค โดยมีเป้าหมายสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ การกำจัดความยากจนและการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้บริบทของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้ ความร่วมมือดังกล่าวได้รับการสนับสนุนทั้งด้านแนวความคิด การจัดการและการเงินจากธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank [ADB]) ซึ่งเป็นองค์การระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคองค์การหนึ่งของทวีปเอเชีย ในการดำเนินโครงการความร่วมมือฯ ทางธนาคารฯ มีวิสัยทัศน์ รวม 3 ด้านซึ่งสัมพันธ์กัน ประกอบด้วย การเชื่อมโยง (Connectivity) การแข่งขัน (Competitiveness) และความรู้สึกเป็นชุมชนเดียวกัน (Community)

เพื่อให้กลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงบรรลุเป้าหมาย 2 ประการควบคู่ไปกับวิสัยทัศน์ทั้ง 3 ด้านที่กล่าวไว้ข้างต้น ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชียได้กำหนดแนวทางการทำงานที่สำคัญไว้ 2 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 การพัฒนาตลาดภายในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง และส่วนที่ 2 การพัฒนาให้สินค้าและผู้คนเคลื่อนไหว ข้ามผ่านไป-มาระหว่างพรมแดนของแต่ละประเทศได้สะดวกยิ่งขึ้น (*Asian Development Bank*, 2004)

ความร่วมมือที่บรรดาประเทศสมาชิกได้ตกลงที่จะดำเนินการร่วมกันในโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงดังกล่าวนี้ ประกอบด้วย ความร่วมมือในสาขาต่างๆ รวม 9 สาขา ได้แก่ คมนาคมขนส่ง โทรคมนาคม พลังงาน การค้า การลงทุน การเกษตร สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ในทางปฏิบัติกำหนดให้มีแผนงานลำดับความสำคัญสูง (GMS Flagship Programs) รวม 11 แผนงาน ได้แก่

1) แผนงานพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor)
2) แผนงานพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor)
3) แผนงานพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตอนใต้ (Southern Economic Corridor)
4) แผนงานพัฒนาเครือข่ายโทรคมนาคม (Telecommunications Backbone)
5) แผนงานซื้อ-ขายไฟฟ้าและการเชื่อมโยงเครือข่ายสายส่งไฟฟ้า (Regional Power Interconnection and Trading Arrangements)
6) แผนงานการอำนวยความสะดวกการค้าและการลงทุนข้ามพรมแดน (Facilitating Cross-Border Trade and Investment)

7) แผนงานเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและความสามารถในการแข่งขันของภาคเอกชน (Enhancing Private Sector Participation and Competitiveness)
8) แผนงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และทักษะความชำนาญ (Developing Human Resources and Skills Competencies)
9) กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งแวดล้อม (Strategic Environment Framework)
10) แผนงานการป้องกันน้ำท่วมและการจัดการทรัพยากรน้ำ (Flood Control and Water Resource Management)
11) แผนงานการพัฒนาการท่องเที่ยว (GMS Tourism Development)

จังหวัดมุกดาหารและโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

แผนงานที่สำคัญของโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับจังหวัดมุกดาหาร จังหวัดชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ซึ่งตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขงจังหวัดหนึ่ง ได้แก่ แผนงานการพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor) ซึ่งมีโครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงไทย-ลาวแห่งที่ 2 เป็นโครงการย่อยโครงการหนึ่งในแผนงานนี้ด้วย

- **การพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East West Economic Corridor)**

แผนงานการพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor) มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1) เพิ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิกในโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง 4 ประเทศ ที่มีที่ตั้งอยู่บนแนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก ได้แก่ ลาว เมียนมาร์ ไทยและเวียดนาม
2) ลดภาระค่าคมนาคมขนส่งตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตกและทำให้การขนส่งสินค้าและเดินทางของผู้คนทำได้สะดวกยิ่งขึ้น
3) ลดความยากจนในบริเวณพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตกด้วยการสนับสนุนโครงการพัฒนาเขตชนบทและอาณาบริเวณชายแดน เพิ่มรายได้ให้แก่กลุ่มผู้มีรายได้น้อย สร้างงานและส่งเสริมการท่องเที่ยว

ทั้งนี้ ที่ประชุมร่วมระหว่างประเทศสมาชิกทั้ง 4 ประเทศ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม 2547 ได้กำหนดให้โครงการพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก ประกอบด้วยโครงการย่อยๆ รวม 77 โครงการ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 7 สาขา ประกอบด้วย (1) การคมนาคมขนส่ง (2) พลังงาน (3) โทรคมนาคม (4) การท่องเที่ยว (5) การอำนวยความสะดวกทางการค้า (6) การเกษตรกรรม และ (7) การลงทุนของภาคเอกชนและการนิคมอุตสาหกรรม *(http://www.adb.org)*

ภายในอาณาเขตของประเทศไทย โครงการพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก ครอบคลุม 6 จังหวัด นับตั้งแต่จังหวัดตากทางทิศตะวันตกของประเทศซึ่งมีพรมแดนติดกับประเทศเมียนมาร์ต่อเนื่องมาจนถึงจังหวัดพิษณุโลก เพชรบูรณ์ ขอนแก่น กาฬสินธุ์และมุกดาหารซึ่งเป็นจังหวัดชายแดนตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขง โดยมีแขวงสะหวันนะเขตของประเทศลาวตั้งอยู่ฝั่งตรงข้าม รวมระยะทางของแนวพื้นที่เศรษฐกิจฯ ในเขตของประเทศไทยทั้งสิ้น 770 กิโลเมตร โครงการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยและจังหวัดมุกดาหารมีหลายโครงการ ที่สำคัญ ได้แก่ โครงการปรับปรุงทางหลวงแผ่นดินยาว 770 กิโลเมตรจากอำเภอแม่สอด จังหวัดตากถึงจังหวัดมุกดาหารให้เป็นทางหลวงขนาด 4 ช่องทาง (กำลังดำเนินการ) โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงไทย-ลาว แห่งที่ 2 เชื่อมจังหวัดมุกดาหารกับแขวงสะหวันนะเขตและถนนต่อเนื่องอีก 5 กิโลเมตร (กำลังดำเนินการ) โครงการปรับปรุงสนามบินสะหวันนะเขต โครงการสร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โครงการสร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดมุกดาหาร โครงการสร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน เป็นต้น *(http://www.mfa.go.th)*

- **การสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงไทย-ลาว แห่งที่ 2 จังหวัดมุกดาหาร**

ความเป็นมา

ปี พ.ศ. 2533 ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ได้ให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคแก่ประเทศไทยและสปป.ลาว ศึกษาโครงการก่อสร้างสะพานฯ แต่ยังไม่ได้ข้อยุติ

ปี พ.ศ. 2535 – 2538 รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (GREATER MEKONG SUBREGION : GMS) ประกอบด้วย จีน พม่า เวียดนาม ลาว กัมพูชา และ ประเทศไทย ได้เห็นพ้องต้องกันในการดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงร่วมกันภายใต้ความร่วมมือช่วยเหลือของธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย และจัดให้มีการศึกษา FEASIBILITY STUDY และการคมนาคมขนส่งทางบกในแนว EAST-WEST CORRIDOR ด้วย เพื่อเชื่อมระหว่างพม่า ไทย ลาว เวียดนาม ในแนวเส้นทางเมืองมะละแหม่งของพม่า แม่สอด ตาก พิษณุโลก ขอนแก่น มุกดาหาร สะหวันเขต (สปป.ลาว) และ ดองฮา (เวียดนาม) ขณะเดียวกันได้มีการประชุมระดับ รัฐมนตรีของโครงการ GMS และมีมติให้ดำเนินการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขง แห่งที่ 2 ขึ้นที่ จังหวัดมุกดาหาร – สะหวันเขต ซึ่งเชื่อมโยงกับเส้นทางหมายเลข 9 ใน สปป.ลาว สู่เมืองเว้ ดานัง ของเวียดนาม

ปี พ.ศ. 2539 – 2541 ได้จัดให้มีการประชุมผลการศึกษาเพื่อหาจุด (ตำแหน่ง) ของสะพานของทั้งสองประเทศ จนได้ข้อยุติ และตกลงร่วมกันให้ตำแหน่งสะพานฝั่งไทยอยู่ที่บ้านสงเปือย ตำบลบางทรายใหญ่ อำเภอเมืองมุกดาหาร ห่างจากตัวจังหวัดไปทางทิศเหนือประมาณ 7 กิโลเมตร และจุดก่อสร้างฝั่งลาวอยู่ที่บ้านนาแก เมืองคันทะบูลี อยู่ห่างจากตัวแขวงสะหวันเขตไปทางทิศเหนือประมาณ 5 กิโลเมตร

ปี พ.ศ. 2542 – 2543 รัฐบาลญี่ปุ่น โดย JAPAN INTERNATIONAL COOPERATION AGENCY : JICA ให้ความช่วยเหลือในการสำรวจ ออกแบบ โครงการ ตั้งแต่เดือน มีนาคม 2542 พร้อมส่งแบบก่อสร้างฉบับสุดท้ายให้รัฐบาลไทยและรัฐบาลลาวเมื่อเดือน สิงหาคม 2543

เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2544 ได้มีการจัดพิธีลงนามข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลลาวขึ้นที่โรงแรมมุกดาหาร แกรนด์ โฮเทล โดยมีนายวันมูหะหมัด – นอร์ มะทา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ขนส่ง ไปรษณีย์และก่อสร้าง เป็นผู้แทนฝ่ายลาว ตกลงสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงระหว่างชาติ มุกดาหาร – สะหวันเขต โดยใช้เงินกู้จาก JBIC วงเงินค่าก่อสร้าง 2,550 ล้านบาท ไทยและลาวออกฝ่ายละครึ่ง

รูปแบบสะพาน

เป็นสะพานคอนกรีต 2 ช่องจราจร ไม่ทางรถไฟ ผิวจราจรกว้าง 8 เมตร ไหล่ทางข้างละ 1.50 เมตร ยาว 1,600 เมตร จุดกลับรถอยู่ฝั่งไทย

สถานภาพปัจจุบัน (เมษายน พ.ศ. 2549)

กำลังดำเนินการก่อสร้าง คาดว่าจะสร้างเสร็จและสามารถเปิดใช้ได้ในปลายปี พ. ศ. 2549 (http://www.mfa.go.th; http://www.mukdahan.go.th; http://www.doh.go.th)

1.3.2 ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS)

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawady Chao Phraya Mekong Economic Cooperation Strategy) เป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ริเริ่มขึ้นโดยรัฐบาลไทยภายใต้การนำของพันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2546 มีประเทศที่เข้าร่วมเป็นประเทศสมาชิก 5 ประเทศ ได้แก่ ไทย ลาว กัมพูชา เมียนมาร์และเวียดนาม (เข้าเป็นประเทศสมาชิกเมื่อ 10 พฤษภาคม 2547) กรอบความร่วมมือนี้ มีเป้าหมาย 2 ประการ ได้แก่ การลดช่องว่างหรือความแตกต่างของระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิก และการสร้างความมั่งคั่งอย่างยั่งยืนร่วมกัน

ในการประชุมสุดยอดผู้นำประเทศสมาชิก 4 ประเทศ เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2546 ที่เมืองพุกาม ประเทศเมียนมาร์ บรรดาผู้นำได้ลงนามร่วมกันในคำประกาศพุกาม (Bagan Declaration) มีสาระสำคัญว่าประเทศสมาชิกทั้งหมดจะร่วมมือกันในการพัฒนาเศรษฐกิจในด้านต่างๆ รวม 5 ด้าน ได้แก่ (1) การอำนวยความสะดวกการค้าและการลงทุน (2) ความร่วมมือด้านการเกษตรและอุตสาหกรรม (3) การเชื่อมโยงระบบขนส่ง (4) ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว และ (5) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พร้อมกับอนุมัติแผนปฏิบัติการของยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Economic Cooperation Strategy Plan of Action) โดยแผนดังกล่าว มีโครงการพัฒนาร่วมกันของ

ประเทศทั้งหมด รวม 4 โครงการ และโครงการระดับทวิภาคีอีก 224 โครงการ ทั้งนี้ กำหนดไว้ด้วยว่าจะดำเนินการจัดทำโครงการทั้งหมดให้แล้วเสร็จภายในสิบปี

ภายในกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง มีความร่วมมือระดับทวิภาคีระหว่างไทยกับลาวหลายโครงการ ซึ่งมีบางโครงการเกี่ยวข้องกับจังหวัดมุกดาหารโดยตรง โครงการความร่วมมือฯ ที่สำคัญ ได้แก่

ก) โครงการจัดตั้งเมืองพี่เมืองน้อง (Sister – Cities) ระหว่างแขวงสะหวันนะเขตกับจังหวัดมุกดาหาร เมืองต้นผึ้งกับอำเภอเชียงแสน เมืองห้วยทรายกับอำเภอเชียงของ เมืองท่าแขกกับจังหวัดนครพนม เมืองปากเซกับจังหวัดอุบลราชธานี เมืองเงินกับเมืองห้วยโก๋นและเมืองเวียงจันทน์กับจังหวัดหนองคาย

ข) โครงการความร่วมมือด้านการค้าและการลงทุน อาทิ โครงการส่งเสริมการค้าและการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ เขตนิคมอุตสาหกรรมและเขตการค้าชายแดนที่มีอยู่ เช่น ในโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน การทบทวนแก้ไขกฎระเบียบเพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน ร่วมกันศึกษาความเหมาะสมในการจัดตั้งตลาดค้าส่งและศูนย์กระจายสินค้า เป็นต้น

ค) โครงการความร่วมมือด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม อาทิ โครงการเกษตรพันธะ (Contract farming) สร้างคลังเก็บสินค้าเกษตรในลาว ศึกษาความเหมาะสมในการสร้างศูนย์บรรจุภัณฑ์และกระจายสินค้าที่มุกดาหาร เป็นต้น

ง) โครงการความร่วมมือด้านการขนส่ง อาทิ สร้างเส้นทางเชียงของ-ห้วยทราย-หลวงน้ำทา-บ่อเต็น สร้างเส้นทางห้วยโก๋น-ปากเบ็ง-หงสา-หลวงพระบาง โครงการก่อสร้างเส้นทางรถไฟระหว่างหนองคายกับท่านาแล้ง การปรับปรุงและยกระดับด่านพรมแดน เป็นต้น

จ) โครงการความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว อาทิ ศึกษาความเหมาะสมที่จะนำระบบวีซ่าร่วมกันมาใช้ ส่งเสริมคาราวานทัวร์และทัวร์จักรยาน ไทยเสนอที่จะยกเว้นการจัดเก็บค่าข้ามแดนให้แก่คนลาวที่จะเดินทางมาฝั่งไทยผ่านด่านพรมแดน เป็นต้น

ฉ) โครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อาทิ ไทยเสนอให้ทุนฝึกอบรมในด้านต่างๆ แก่ลาว เป็นต้น (http://www.acmecs.org)

พื้นที่ชายแดนต่างๆ ทั่วโลกที่กำลังเผชิญหน้ากับบริบทใหม่ของโลก นั่นคือการสิ้นสุดของสงครามเย็น ปรากฏการณ์โลกาภิวัตน์และพละกำลังของระบบเศรษฐกิจทุนนิยม – ตลาดเสรีที่เพิ่มมากขึ้น แม้ปัจจุบันรัฐและอธิปไตยของรัฐ เส้นเขตแดนระหว่างประเทศจะยังมีความสำคัญอยู่ แต่ความสำคัญดังกล่าวได้ลดลงกว่าเดิมอย่างเห็นได้ชัด ส่งผลให้พื้นที่ชายแดนที่มีลักษณะเป็นพื้นที่ปิดตายคล้ายหลังบ้าน มีเจ้าหน้าที่ถืออาวุธรักษาความมั่นคง หลายแห่งมีรั้วหรือกำแพงขวางกั้น

ชัดเจน ถูกทิ้งร้างจากการพัฒนาจึงกลายเป็นพื้นที่ล้าหลัง ผู้คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนและอาณาบริเวณโดยรอบมักมีระดับความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตต่ำกว่าผู้คนที่อาศัยอยู่ในเมืองหลวงและเมืองชั้นใน และในแง่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คนของสองฝั่งเส้นเขตแดน การเดินทางไปมาหาสู่กันและการทำการค้าขายระหว่างกันมีน้อยแม้จะอยู่ติดกันเนื่องจากถูกขัดขวางด้วยกฎระเบียบและแนวนโยบายของประเทศทั้งสองฝั่งเส้นเขตแดน นอกจากนั้น ยังแทบไม่มีช่องทางเข้าออกที่ถูกกฎหมาย เสียด้วย ลักษณะเช่นนี้เอง ทำให้นักวิชาการได้สรุปกันโดยทั่วไปว่าพื้นที่ชายแดนในอดีตก่อนหน้านี้สัก 10 – 20 ปี มีลักษณะเป็นพื้นที่ที่ไม่มีพลวัตหรือการเคลื่อนไหว หรือที่เรียกว่า Spaces of place ต่างจากปัจจุบันซึ่งกลายเป็นพื้นที่ที่มีการเคลื่อนไหวไหลเวียนของผู้คน สินค้า ตลอดจนข้อมูลข่าวสาร หรือที่เรียกว่า Spaces of flows

พื้นที่ชายแดนของไทยติดกับเพื่อนบ้านก็มีความเปลี่ยนแปลงในทิศทางคล้ายคลึงกับพื้นที่ชายแดนอื่นๆ ทั่วโลก ตัวอย่างเช่นจังหวัดมุกดาหารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีพื้นที่ต่อเนื่องกับแขวงสะหวันนะเขต ฝั่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นจังหวัดชายแดนที่มีโครงการพัฒนาร่วมกับจังหวัดใกล้เคียงหรือจังหวัดในกลุ่มยุทธศาสตร์เดียวกันและกับประเทศเพื่อนบ้านหลายโครงการ ที่สำคัญได้แก่ โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงและความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระบา – แม่โขง ซึ่งประกอบด้วยโครงการการสร้างโครงสร้างพื้นฐานหลายโครงการ ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างแนวทางการบริหารจัดการเมืองชายแดนให้มีประสิทธิภาพ กล่าวคือผู้คนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืนสืบไป

บทที่ 2
มุกดาหารในฐานะที่เป็นเมืองชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.1 สภาพโดยทั่วไปของจังหวัดมุกดาหาร

2.1.1 สภาพทางภูมิศาสตร์

ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดมุกดาหาร ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 16-17 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 104-105 องศาตะวันออก มีพื้นที่ทั้งหมด 4,339.83 หรือ 2,712,394 ไร่ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ประมาณ 642 กิโลเมตร เป็นจังหวัดชายแดน มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน และมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอนาแก อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม และอำเภอ เต่างอย จังหวัดสกลนคร

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร อำเภอชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญ อำเภอหนองพอกจังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ แขวงสะหวันนะเขต ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ เขาวง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ และอำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขตของจังหวัดมุกดาหาร

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของจังหวัดมุกดาหารอยู่ทางตอนใต้ของแอ่งสกลนคร มีเทือกเขาภูพานเป็นแนวเชื่อมต่อมาจากจังหวัดสกลนครทางตะวันตก เทือกเขานี้มีลักษณะทอดตัวแยกออกเป็นสี่แถวลาดไปทางทิศตะวันออกสู่แม่น้ำโขง และเป็นเส้นกั้นระหว่างมุกดาหารกับแขวงสะหวันนะเขตของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นระยะทาง 72 กิโลเมตร พื้นที่ราบระหว่างแนวภูเขามีสภาพเป็นที่ราบลูกคลื่น (Rolling Plain) และบริเวณปากน้ำในแอ่งที่ไหลไปบรรจบกับแม่น้ำโขงมีสภาพเป็นคันดินธรรมชาติ (Natural Levee) ซึ่งเกิดจากการทับถมของตะกอนแม่น้ำขนานไปกับลำน้ำโขง ลำน้ำที่สำคัญ ได้แก่ ห้วยมุก ห้วยบังอี่ ห้วยบังทราย ห้วยชะโนด ห้วยทราย ซึ่งพื้นที่จังหวัดอยู่ในระดับสูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 289 เมตร

2.1.2 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพอากาศในจังหวัดมุกดาหาร เป็นแบบมรสุมเมืองร้อน (Tropical monsoon climate) ในช่วงมรสุมจะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ จากมหาสมุทรอินเดีย ซึ่งจะนำฝนมาตกในปริมาณไม่มากนัก ปริมาณฝนส่วนมากได้รับมาจากอิทธิพลของลมมรสุมเขตร้อนซึ่งก่อตัวที่ทะเลจีนใต้ เคลื่อนผ่านประเทศเวียดนาม และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เข้าสู่ประเทศไทย สภาพอากาศจังหวัดมุกดาหารแบ่งได้เป็น 3 ฤดู ดังนี้

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ - เดือนพฤษภาคม มีความแปรปรวนของกระแสอากาศสูง อุณหภูมิสูงขึ้น แห้งแล้ง มีพายุฤดูร้อน ลมกรรโชกแรง

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน - เดือนตุลาคม โดยมีพายุโซนร้องจากทะเลจีนใต้พัดผ่าน ทำให้ฝนตกชุก

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน – เดือนมกราคม มีอากาศเย็นแผ่ปกคลุม ทำให้อากาศหนาวเย็น และมีลมพัดแรง เนื่องจากมีลมตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่าน อุณหภูมลดต่ำลงโดยทั่วไป[1]

อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี ในปี พ.ศ. 2543- 2547 มีค่าอยู่ในช่วง 26.3-26.4 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดอยู่ในช่วง 7.0-11.3 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิสูงสุดอยู่ในช่วง 41.7-39.7 องศาเซลเซียส

ปริมาณน้ำฝน ระหว่างปี 2543-2547 จะอยู่ในช่วง 1,447.5-1,516.9 มม. เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด คือ เดือนสิงหาคม มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 347.6 มม. ส่วนเดือนที่มีปริมาณน้ำฝนน้อยที่สุดคือ เดือนธันวาคม มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 2.7 มม.

---

1 สมเกียรติ ปิยะธีระธิติวรกุล และคณะ.2546. โครงการศึกษาสิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพและชีวภาพของโครงการพัฒนาระเบียงตะวันออก-ตะวันตก. สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทรัพยากรป่าไม้

จังหวัดมุกดาหารมีเนื้อที่ป่าไม้ในปี พ.ศ.2547 ประมาณ 1456.7 หน่วย : ตร.กม. หรือประมาณ 33.57 % ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัด โดยเป็นป่าดงดิบ ป่าเบญจพรรณ และป่าเต็งรังในเขตป่าอนุรักษ์ประเภทต่างๆ ซึ่งประกอบไปด้วยพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ 13 แห่ง อุทยานแห่งชาติ 3 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติมุกดาหาร (ภูผาเทิบ) อุทยานแห่งชาติภูสระดอกบัว และอุทยานแห่งชาติห้วยหวด วนอุทยาน 2 แห่ง คือ วนอุทยานดงบังอี่ และวนอุทยานภูหมู นอกจากนี้มีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 2 แห่ง คือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าถ้ำผาน้ำทิพย์

ทรัพยากรที่ดิน

การถือครองที่ดินทางการเกษตร

จังหวัดมุกดาหารมีพื้นที่เพื่อการเกษตรในปี 2544 จำนวน 752,826 ไร่ โดยจำแนกเป็น ที่นา 438,927 ไร่ ที่พืชไร่ 192,212 ไร่ ที่ไม้ผลและไม้ยืนต้น 119,830 ไร่ ที่สวนผักและไม้ดอก 1,857 ไร่

การถือครองที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย

พื้นที่อยู่อาศัย มีประมาณ 29,529 ไร่ นอกจากนี้ เป็นที่ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ 13,209 ไร่ เป็นที่รกร้างว่างเปล่า 51,085 ไร่ และพื้นที่อื่นๆ จำนวน 79,655 ไร่[2]

ทรัพยากรอื่นๆ

พืชเศรษฐกิจ

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดมุกดาหาร ได้แก่ ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ยางพารา ถั่วลิสง มะขาม มะม่วง และพืชผักต่างๆ ดังนี้

ข้าว มีพื้นที่เพาะปลูก จำนวน 585,396 ไร่ เป็นข้าวเจ้า จำนวน 464,389 ไร่ ผลผลิตรวมข้าวเจ้า 58,487.48 ตัน ข้าวเหนียว 189,645.17 ตัน ผลผลิตเฉลี่ยข้าวเจ้า 428 กก./ไร่ ข้าวเหนียว 431 กก./ไร่ พันธุ์ข้าวส่วนใหญ่ ที่ใช้ปลูกเป็นพันธุ์ กข. 6 ข้าวหอมมะลิ 105

มันสำปะหลัง มีพื้นที่เพาะปลูก จำนวน 168,386 ไร่ ผลผลิตรวม 285,112 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 2,406 กก./ไร่ ส่วนมากยังปลูกพันธุ์พื้นเมือง รองลงมา ได้แก่ พันธุ์ระยอง 3 ระยอง 60

อ้อย มีพื้นที่เพาะปลูกจำนวน 94,414 ไร่ ผลผลิตรวม 1,022,297 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 10,007 กก./ไร่

ไม้ผลยืนต้น มีพื้นที่เพาะปลูก จำนวน 78,967 ไร่ เป็นพืชที่ทำรายได้ให้แก่จังหวัด ได้แก่ มะม่วง มะขามหวาน

---

2 http://www.oae.go.th/statistic/year book 47/ (ข้อมูล ณ วันที่ 23 มี.ค.2549)

พืชผัก มีพื้นที่เพาะปลูกจำนวน 75,790 ไร่

ถั่วลิสง มีพื้นที่เพาะปลูก จำนวน 3,808 ไร่ ผลผลิตรวม 1,521 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 267 กก./ไร่

ยางพารา มีพื้นที่เพาะปลูก จำนวน 16, 348 ไร่ ให้ผลผลิต 4,406 ไร่ ผลผลิตรวม 1,359.35 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 309 กก./ไร่[3]

2.1.3 แหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัดมุกดาหาร ได้แก่

หอแก้วมุกดาหาร ตั้งอยู่บนถนนมุกดาหาร-ดอนตาล ห่างจากอ.เมือง 2 กม. สร้างขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ครองราชย์ครบ 50 ปี มีพื้นที่ประมาณ 3 ไร่ ส่วนฐานของหอมีลักษณะเป็นอาคาร สองชั้น ทรงเก้าเหลี่ยมชั้นหนึ่งจัดแสดงเครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิตของชาวบ้านชั้นสองเป็นพิพิธภัณฑ์ประวัติเมืองมุกดาหาร วัตถุโบราณล้ำค่าของผ่นดิน ภาพถ่ายเก่า ตลอดจนเครื่องแต่งกายชาวไทยมุกดาหารทั้งแปดเผ่า ชั้นหกเป็นหอชมทัศนียภาพรอบเมืองมุกดาหารและแขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว ชั้นเจ็ดเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธนวมิ่งมงคลมุกดาหาร และพระประจำวันเกิดให้ประชาชนได้สักการะ

ตลาดอินโดจีน ตั้งอยู่บริเวณริมแม่น้ำโขงติดกับด่านตรวจคนเข้าเมืองเป็นที่รวมของสินค้าไม้สอยจากในประเทศและจากต่างประเทศ OTOP ของมุกดาหารเอง นับว่าเป็นจุด Shopping หลักของนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน

อุทยานแห่งชาติมุกดาหาร (ภูผาเทิบ) ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ดงบังอี่ ครอบคลุมพื้นที่ อ.เมือง มุกดาหาร และ อ.ดอนตาล ห่างจากตัวเมือง 17 กม. มีเนื้อที่ทั้งหมด 30,312.5 ไร่ หรือ 48.5 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยภูเขาชันหลายลูกติดต่อกัน สภาพป่าส่วนใหญ่เป็นป่าเต็งรัง และป่าเบญจพรรณ หลายบริเวณเป็นผาสูง และลานหินกว้าง มีหินรูปร่างแปลกๆ มากมาย

อุทยานแห่งชาติภูสระดอกบัว เป็นอุทยานที่มีเนื้อที่อยู่บนแนวรอยต่อ 3 จังหวัด คือ อ.นิคมคำสร้อย อ.ดอนตาล จ.มุกดาหาร อ.เลิงนกทา จ. ยโสธร และ อ.ชานุมาน อ.เสนางคนิคม จ. อำนาจเจริญ ประมาณ 145,000 ไร่ สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ได้แก่ สระดอกบัว เป็นแอ่งหินและมีน้ำขังตลอดปี นอกจากนี้ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ได้แก่ ภูผาแต้ม เป็นหน้าผาประกอบด้วยรูปรอยฝ่ามือ และภาพสัญลักษณ์ รวม 98 ภาพ และภูผาหอม เป็นจุดชมวิวที่สวยงามมากของเทือกเขาภูผาแต้ม

วัดสองคอน ตั้งอยู่ที่ ต.โป่งขาม อ.หวานใหญ่ เป็นโบสถ์คริสที่ใหญ่ที่สุดในเขตอำเภอดอนตาล

---

3 วารินทร์ วงศ์หาญเชาว์ และคณะ. 2547. ยุทธศาสตร์การค้าชายแดน และการค้าผ่านแดน ประเทศไทยกับประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง. สถาบันยุทธศาสตร์การค้า.

วัดมโนรมย์ เป็นวัดเก่าแก่มีวิสาหกรรมที่สร้างแบบสถาปัตยกรรมล้านช้าง มีซุ้มประตางาดำแกะสลักเป็นรูปพระโพธิ์มโนรมย์ ตั้งอยู่ที่บ้านชะโนด ลายปูนปั้น หน้าต่างทดก้วยลูกดิ่ง หน้าเป็นไม้แกะไม้แกะสลักลายนูนต่ำที่งดงามหาดดูวิหาร ภายในวิหารยังมีหาดทรายที่งดงามเรียกว่าหาดมโนภิรมย์

อุทยานสมเด็จย่า (ฐานวรพัฒน์) เดิมเป็นที่ตั้งของหน่วยทหาร ซึ่งในอดีตสมเด็จย่าได้เสด็จพระราชดำเนินประทับแรม ตั้งอยู่ที่บ้านนาม่วง ห่างจากที่ว่าการอำเภอดอนตาลประมาณ 5 กิโลเมตร ปัจจุบันเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและมีห้องรับรองสำหรับการอบรมสัมนาพร้อมเปลี่ยนนามว่าอุทยานสมเด็จย่า

กลองมโหระทึก อยู่ที่ ต.อนตาลอ.ดอนตาล อยู่ในวัดมัชฌิมาวาส ซึ่งเป็นที่เก็บรักษากลองโหระทึกที่ทำจากสำริดับเป็นกลองมโหระทึกที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย หน้ากลองมีลายนูนรูปคล้ายดวงอาทิตย์หรือดวงจันทร์ มีรัศมี 14 แฉกมีประติมากรรมรูปกประดับทั้งสี่มุม คาดว่าอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 5-6 กลองมโหระทึกถือเป็นวัฒนธรรมร่วมของคนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เมื่อ 2,000-3,000 ปีมาแล้ว

วัดบรรพตคีรี (ภูจ้อก้อ) เป็นวัดอยู่บนภูเขา ต้องขึ้นบันได 200 ขั้น วัดนี้เคยเป็นที่พำนักของหลวงปู่หล้า เขมปัตโตพระเถราจารย์สายวิปัสนากรรมฐาน ภายหลังจากท่านละสังขารแล้วได้มีการจัดสร้าง “เขมปัตตเจดีย์” บรรจุอัฐิ สร้างเสร็จเมื่อพ.ศ. 2542 เป็นเจดีย์ทรงระฆังคว่ำ ชั้นบนเป็นพิพธภัณฑ์แสดงประวัติ ผลงาน และเครื่องอัฐบริขารส่วนตัว รวมทั้งประดิษฐานหุ่นขี้ผึ้งจำลองหลวงปู่

วัดพุทโธธัมมะธะโร ตั้งอยู่ริมถนนชยางกูร ต.โชคชัย อ.นิคมคำสร้อย ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ 3 กิโลเมตร เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปขานดใหญ่ปางห้ามมาร มีธรรมจักรเปล่งรัศมีอยู่ด้านบน สามารถมองเห็นได้แต่ไกล[4]

รูปที่ 2-2 สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหาร

4 http://www.mukdahan.go.th (ข้อมูล ณ วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2549)

2.1.4 สภาพทางการเมือง การปกครอง และการบริหารจัดการ

จังหวัดมุกดาหารแบ่งการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ 52 ตำบล 527 หมู่บ้าน 4 เทศบาล 49 อบต. 2 สภาตำบล ดังนี้

อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองมุกดาหาร อำเภอคำชะอี อำเภอดอนตาล อำเภอนิคมคำสร้อย อำเภอดงหลวง อำเภอหว้านใหญ่ และอำเภอหนองสูง

เทศบาล ประกอบด้วย เทศบาลเมืองมุกดาหาร เทศบาลตำบลคำชะอี เทศบาลตำบลดอนตาล และเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ประกอบด้วย อบต. คำอาฮวน อ.เมืองมุกดาหาร อบต. นาโสก อ.เมืองมุกดาหาร อบต.บ้านโคก อ.เมืองมุกดาหาร อบต.ผึ่งแดด อ.เมืองมุกดาหาร อบต.ดงเย็น อ.เมืองมุกดาหาร อบต.โพนทราย อ.เมืองมุกดาหาร อบต.คำป่าหลาย อ.เมืองมุกดาหาร อบต. นาสีนวล อ.เมืองมุกดาหาร อบต.บางทรายใหญ่ อ.เมืองมุกดาหาร อบต. ดงมอน อ.เมืองมุกดาหาร อบต.มุกดาหาร อ.เมืองมุกดาหาร อบต.กุดแข้ อ.เมืองมุกดาหาร อบต. บางทรายน้อย อ. หว้านใหญ่ อบต.ป่าขาม อ. หว้านใหญ่ อบต. หว้านใหญ่ อ. หว้านใหญ่ อบต.ชะโนด อ. หว้านใหญ่ อบต.หนองแคน อ. ดงหลวง อบต.ชะโนดน้อย อ. ดงหลวง อบต. ดงหลวง อ. ดงหลวง อบต.กกตูม อ. ดงหลวง อบต.หนองบัว อ. ดงหลวง อบต. พังแดง อ. ดงหลวง อบต.นิคมคำสร้อย อ.นิคมคำสร้อย อบต. กกแดง อ.นิคมคำสร้อย อบต.นาอุดม อ.นิคมคำสร้อย อบต.นากอก อ.นิคมคำสร้อย อบต.หนองแวง อ.นิคมคำสร้อย อบต.โชคชัย อ.นิคมคำสร้อย

ตารางที่ 2-1 หน่วยการปกครอง จังหวัดมุกดาหาร

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล	สุขาภิบาล	อบต.	สภาตำบล
1. อำเภอเมืองมุกดาหาร	12	133	1	-	12	-
2. อำเภอคำชะอี	9	84	1	-	9	-
3. อำเภอดอนตาล	7	62	1	-	7	-
4. อำเภอนิคมคำสร้อย	7	79	1	-	7	-
5. อำเภอดงหลวง	6	51	-	-	6	-
6. อำเภอหว้านใหญ่	5	43	-	-	4	1
7. อำเภอหนองสูง	6	44	-	-	5	1
รวม 7 อำเภอ	52	496	4	-	50	2

ที่มา : www.mukdahan.go.th (ข้อมูล ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549)

โครงสร้างราชการบริหารส่วนภูมิภาค และท้องถิ่นจังหวัดมุกดาหาร

การจัดองค์กรราชการบริหารส่วนภูมิภาค มีหน่วยงานที่อยู่ในความควบคุมดูแล ของผู้ว่าราชการจังหวัด คือ ส่วนราชการต่างๆ ในระดับจังหวัดและอำเภอ ดังนี้

ส่วนราชการในระดับจังหวัด แบ่งออกได้เป็น หน่วยงานราชการบริหารส่วนภูมิภาคประจำจังหวัด ซึ่งมีทั้งสิ้น 32 หน่วยงาน และหน่วยงานราชการบริหารส่วนกลางในจังหวัด มีทั้งสิ้น 40 หน่วยงาน ดังนี้

หน่วยงานราชการบริหารส่วนภูมิภาคประจำจังหวัด ได้แก่

1. ที่ทำการปกครองจังหวัด
2. สำนักงานจังหวัด
3. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด
4. สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัด
5. สำนักงานที่ดินจังหวัด
6. สำนักงานผังเมืองจังหวัด
7. สำนักงานโยธาธิการจังหวัด
8. เรือนจำจังหวัด
9. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
10. สำนักงานสรรพากรจังหวัด
11. สำนักงานคลังจังหวัด
12. สำนักงานสรรพสามิตจังหวัด
13. สำนักงานธนารักษ์จังหวัด
14. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด
15. สำนักงานป่าไม้จังหวัด
16. สำนักงานเกษตรจังหวัด
17. สำนักงานสหกรณ์จังหวัด
18. สำนักงานประมงจังหวัด
19. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด
20. สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัด
21. สำนักงานพาณิชย์จังหวัด
22. สำนักงานขนส่งจังหวัด
23. สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด
24. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด
25. สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด
26. สำนักงานจัดหางานจังหวัด

27. สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด

28. สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด

29. สำนักงานประกันสังคมจังหวัด

30. สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด

31. สำนักงานสถิติจังหวัด

32. ตำรวจภูธรจังหวัด

หน่วยงานราชการบริหารส่วนกลางในจังหวัด ได้แก่

1. สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัด
2. สำนักงานการประปาส่วนภูมิภาคจังหวัด
3. หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 24
4. สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัด
5. สำนักงานประถมศึกษาจังหวัด
6. สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด
7. สำนักงานการค้าภายใน
8. สำนักงานประกันภัย
9. สถานีพัฒนาที่ดินมุกดาหาร
10. สถานีทดลองหม่อนไหมมุกดาหาร
11. สถานีทดลองพืชไร่มุกดาหาร

และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารราชการส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่

องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง

เทศบาล 4 แห่ง

องค์การบริหารส่วนตำบล 52 ตำบล

2.1.5 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

<u>สภาพเศรษฐกิจ</u>

จังหวัดมุกดาหารมีประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรมประมาณร้อยละ 84 ของจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วยอาชีพทำนา มีจำนวน 44,230 ครัวเรือน อาชีพทำไร่ 15,554 ครัวเรือน และอาชีพทำสวน 3,217 ครัวเรือน นอกจากนี้ประชากรประกอบอาชีพรับจ้าง มีจำนวน 10,965 ครัวเรือน และอาชีพเลี้ยงสัตว์ มีจำนวน 10,119 ครัวเรือน

ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด (GPP) ปี พ.ศ. 2547 มูลค่า 9,699 ล้านบาท โดยแยกเป็นสาขาการบริการ มีมูลค่า 4,073 ล้านบาท (ร้อยละ 41.99) สาขาค้าส่งและค้าปลีก มีมูลค่า 1,724 ล้านบาท (ร้อยละ 17.78) และสาขาเกษตรกรรม มูลค่า 2,370 ล้านบาท (ร้อยละ 24.44) และสาขาอุตสาหกรรม 1,532 ล้านบาท (ร้อยละ 15.80) มีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 27,098 บาท/ปี เป็นอันดับที่ 71 ของประเทศ และอันดับที่ 14 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ[5] ดังจะเห็นได้จาก

รูปที่ 2-3 แผนภูมิแสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดมุกดาหาร

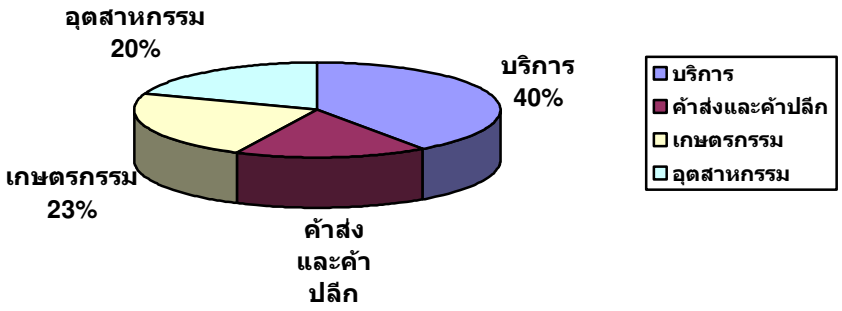

ด้านเกษตรกรรม

จังหวัดมุกดาหารมีการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้กับจังหวัดมุกดาหาร ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย ยางพารา ถั่วลิสง ไม้ผล และพืชผักต่างๆ

อ้อย จากสถิติการเพาะปลูก ปี 2538-2542 พบว่า ปริมาณผลผลิตมีแนวโน้มลดลง กล่าวคือ ในปี 2542 ผลิตได้ 406,734 ตัน ลดลงจากปี 2541 เป็นจำนวน 17,266 ตัน หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.07 โดยมีเนื้อที่เพาะปลูกในปี 2542 เป็นจำนวน 90,295 ไร่ เพิ่มขึ้นจากปี 2541 เป็นจำนวน 31,504 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 53.59

มันสำปะหลัง จากสถิติการเพาะปลูก ปี 2538-2542 พบว่า ปริมาณผลผลิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่ ในปี 2542 ลดลง กล่าวคือ ในปี 2542 ผลิตได้จำนวน 159,462 ตัน ลดลงจากปี 2541 เป็นจำนวน 139,538 ตัน หรือ คิดเป็นร้อยละ 46.67 โดยมีเนื้อที่เพาะปลูก ในปี 2542 เป็นจำนวน 91,370 ไร่ ลดลงจากปี 2541 เป็นจำนวน 48,100 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 34.49

ข้าวนาปี (ข้าวเหนียว) จากสถิติการเพาะปลูก ปี 2538-2542 พบว่า ปริมาณผลผลิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ในปี 2542 ผลิตได้จำนวน 183,008 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2541 เป็นจำนวน 5,008 ตัน หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.81 โดยมีเนื้อที่เพาะปลูก ในปี พ.ศ. 2542 เป็นจำนวน 446,360 ไร่ ลดลงจากปี 2541 เป็นจำนวน 10,334 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.26[6]

---

5 http://www.mukdahan.go.th (ข้อมูล ณ วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2549)

6 http://www.mukdahan.go.th (ข้อมูล ณ วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2549)

ยางพารา มีเนื้อที่เพาะปลูก 34,425 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 260 กก./ไร่ พันธุ์ที่นิยมปลูก ได้แก่ RRIM 600

ไม้ผล มีเนื้อที่เพาะปลูก เป็นจำนวน 74,452 ไร่ พืชที่ทำรายได้ให้กับจังหวัด ได้แก่ มะนาขามหวาน มะขามเปรี้ยว มะนาว และลำไย

พืชผัก มีเนื้อที่เพาะปลูก เป็นจำนวน 6,512 ไร่ พืชที่ทำรายได้ให้กับจังหวัด ได้แก่ ข้าวโพดหวาน ผักสด ฟักทอง ฯลฯ

ถั่วลิสง มีเนื้อที่เพาะปลูก เป็นจำนวน 2,711ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 298 กก./ไร่ พันธุ์ที่นิยมปลูก ได้แก่ ไทนาน 9

ด้านพาณิชยกรรม

จังหวัดมุกดาหารมีจำนวนผู้ประกอบธุรกิจการค้า รวมทั้งสิ้น 708 ราย แบ่งออกได้เป็น ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล จำนวน 9 ราย ห้างหุ้นส่วนจำกัด จำนวน 551 ราย และบริษัทจำกัด จำนวน 148 ราย มีเงินลงทุน รวมทั้งสิ้น 1,484.12 ล้านบาท ศูนย์กลางการค้าและตลาดที่สำคัญของจังหวัด ได้แก่ ตลาดเทศบาล 1 ตลาดเทศบาล 2 และตลาดพรเพชร ซึ่งตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร

ด้านอุตสาหกรรม

จังหวัดมุกดาหารมีโรงงานอุตสาหกรรม ในปี 2547 จำนวน 382 แห่ง ซึ่งสามารถแยกได้เป็น อุตสาหกรรมเกษตร จำนวน 201 แห่ง อุตสาหกรรมขนส่ง จำนวน 54 แห่ง อุตสาหกรรมอโลหะ จำนวน 32 แห่ง รวมแล้วมีเงินลงทุนทั้งสิ้น จำนวน 1,986,749,317 บาท และมีแรงงานจำนวน 2,363 คน ประเภทอุตสาหกรรมที่มีจำนวนมากที่สุด คือ โรงสีข้าว มีจำนวน 194 แห่ง เป็นจำนวน 50.78 % ของโรงงานทั้งหมด ลักษณะการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมส่วนมากเป็นอุตสาหกรรมที่มีขนาดเล็กและขนาดกลาง

ด้านการท่องเที่ยว

จังหวัดมุกดาหารมีสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยภาพรวมดีขึ้น ในปี พ.ศ. 2547 มีจำนวนผู้มาเยี่ยมเยือนชาวไทยเพิ่มขึ้น ร้อยละ 4.24 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2545 เป็นผลมาจากการจัดประชุมสัมมนาในโรงแรมของหน่วยงานต่างๆ และนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะพักในโรงแรม ส่วนผู้มาเยี่ยมเยือนต่างประเทศลดลง ร้อยละ 3.46 เป็นผลมาจากนักทัศนาจรชาวลาว ที่เข้ามาซื้อสินค้าอุปโภค บริโภค ณ ตลาดอินโดจีน ลดลง ซึ่งรายได้จากการท่องเที่ยว รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 757.89 ล้านบาท

ด้านการค้าชายแดน

จังหวัดมุกดาหารมีภาวะการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน ระหว่างสปป.ลาว ในช่วงเดือนตุลาคม 2548 มีมูลค่าการค้า 542.44 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากมูลค่าการค้าในเดือนกันยายน 2548 ซึ่งมีมูลค่าการค้า 535.77 ล้าบาท เพิ่มขึ้น จำนวน 6.67 ล้านบาท หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.24 โดยจำแนกออกได้ ดังนี้

สินค้าส่งออก มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 373.08 ล้านบาท ลดลงจากเดือน กันยายน 2548 ซึ่งมีมูลค่า 407.80 ล้านบาท ลดลง 34.72 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 8.51 จำแนกออกโดยผ่านพิธีการที่กรมศุลกากร 87.71 ล้านบาท และผ่านพิธีการด่านศุลกากรมุกดาหาร 285.37 ล้านบาท

สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ สินค้าของใช้ประจำวัน (สินค้าอุปโภคบริโภค) สินค้าเชื้อเพลิง เครื่องใช้ ไฟฟ้าอุปกรณ์ส่วนประกอบ ยานพาหนะอุปกรณ์และส่วนประกอบ เครื่องจักรที่ไม่ใช้ไฟฟ้าอุปกรณ์และส่วนประกอบ วัสดุก่อสร้างและสินค้าอุตสาหกรรมเกษตร

สินค้านำเข้า มูลค่าการนำเข้า รวมทั้งสิ้น 169.36 ล้านบาท เมื่อเทียบกับเดือนกันยายน 2548 ซึ่งมีมูลค่า 127.97 เพิ่มขึ้น 41.39 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 32.34

สินค้าผ่านแดน ในช่วงเดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2548 มีมูลค่าผ่านแดนรวม 263.27 ล้านบาท จำแนกเป็นสินค้าจากประเทศที่สามไป สปป.ลาว 252.48 ล้านบาท และสินค้าจากประเทศ สปป.ลาว ไปประเทศที่สาม 10.79 ล้านบาท

สำหรับสินค้าผ่านแดนที่ สปป.ลาว นำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องดื่มบำรุงกำลัง ยานพาหนะ สินค้าอุตสาหกรรมการเกษตร เครื่องจักรไม่ใช้ไฟฟ้าอุปกรณ์และส่วนประกอบ และวัสดุก่อสร้าง

สำหรับสินค้าผ่านแดนที่ สปป.ลาว ส่งออกผ่านแดนไปประเทศที่สาม ได้แก่ สินแร่ (ทองแดงบริสุทธ์) ไม้แปรรูป ของใช้ประจำวัน (สินค้าอุปโภคบริโภค) และสิ่งทอ

สินค้าผ่านแดนขาออก มูลค่าการค้าผ่านแดนไทยจากประเทศที่สามไป สปป.ลาว จำนวน 252.48 ล้านบาท ลดลงจากเดือนกันยายน ปี พ.ศ. 2548 ซึ่งมีมูลค่า 487.37 ล้านบาท ลดลง 234.89 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 48.20 เมื่อเทียบกับช่วง ตุลาคม ปี พ.ศ. 2547 มีมูลค่า 2,620.78 ล้านบาท ลดลง 2,368.30 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 90.37

สินค้าผ่านแดนขาเข้า มูลค่าการค้าผ่านแดนไทยจาก สปป.ลาว ไปประเทศที่สาม จำนวน 10.79 ล้านบาท ลดลงจากเดือนก่อน กันยายน 2548 ซึ่งมีมูลค่า 480.25 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 97.75 เมื่อเทียบกับช่วง ตุลาคม 2547 ซึ่งมีมูลค่า 11.13 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 0.34 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 3.05[7]

[7] http://www.dft.moc.go.th/nongkhai/detail/20051123914371.htm (ข้อมูล ณ วันที่ 30 พฤศจิกายน 2548)

<u>สภาพสังคม</u>

ด้านประชากร

สถิติในปี พ.ศ. 2547 จังหวัดมุกดาหารมีจำนวนประชากร รวมทั้งสิ้น 332,563 คน ประชากรเป็นเพศชาย มีจำนวน 166,649 คน และเพศหญิง มีจำนวน 165,914 คน ความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ย 72 คนต่อตารางกิโลเมตร สำหรับอำเภอที่มีประชากรมากที่สุด คือ อำเภอเมืองมุกดาหาร และอำเภอที่มีประชากรอาศัยอยู่น้อยที่สุด คือ อำเภอหว้านใหญ่ นอกจากนี้เป็นอำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด คือ ประมาณ 220 คนต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งในจังหวัดมุกดาหารมีกลุ่มประชากร ประกอบด้วย 8 ชนเผ่า คือ ไทยกุลา ไทยแสก ไทยอีสาน ไทยโซ่ ไทยข่า ไทยกะเลิง ไทยย้อ และผู้ไทย นอกจากนี้มี คนญวน ซึ่งมีเชื้อสายเวียดนาม อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก

รูปที่ 2-4 ประชากร 8 ชนเผ่า ของจังหวัดมุกดาหาร

รูปที่ 2-5 ประชากรเชื้อสายเวียดนามในจังหวัดมุกดาหาร

ด้านวัฒนธรรมและศาสนา

ประชากรในจังหวัดมุกดาหารส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ มีวัด 318 แห่ง และอารามหลวง 1 แห่ง ซึ่งแนวปฏิบัติด้านจริยธรรมของจังหวัดมุกดาหาร จะควบคู่ไปกับ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา คือ การมีสัมมาคารวะ ซึ่งถือเป็นหลักมัชฌิมาปทา มีความสามัคคีในหมู่เครือญาติ ชอบสันติ อดทน มีวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีเหมือนคนอีสานทั่วไป ยึดถือประเพณีฮีตสิบสอง ครองสิบสี่ การบายศรีสู่ขวัญ และสิ่งที่เป็นความภาคภูมิใจของชาวมุกดาหาร คือ การรำเต้ยหัวดอนตาล การรำวงภูไท ลำผญา และประเพณีการแข่งเรือออกพรรษาประจำปีในลำน้ำโขง ระหว่างจังหวัดมุกดาหารกับแขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว[8] นอกจากนี้ จังหวัดมุกดาหารมีประชากรประกอบด้วย 8 ชนเผ่า อาศัยอยู่ จึงทำให้มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ดังจะเห็นได้จาก งานรวมเผ่าไทยมุกดาหาร ซึ่งเป็นงานที่มีตัวแทนของแต่ละชนเผ่าเข้าร่วม โดยจะเห็นการแต่งกายแบบดั้งเดิม การแสดงวัฒนธรรมในแง่วิถีชีวิต และการละเล่นของแต่ละชนเผ่า ส่วนคนญวนนั้น จะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมอาหารญวน มีบทบาทอย่างมากในวัฒนธรรมการกินของจังหวัดมุกดาหาร

รูปที่ 2-6 งานประเพณีออกพรรษาประจำปีในลำน้ำโขง ระหว่าง
จังหวัดมุกดาหารกับแขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว

8 http://www.mukdahan.go.th (ข้อมูล ณ วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2549)

ด้านการศึกษา

จังหวัดมุกดาหารมีจำนวนสถานศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งสิ้น 282 แห่ง มีจำนวนครู/อาจารย์ 3,129 คน จำนวนนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 72,920 คน จำแนกออกได้เป็น ระดับก่อนประถมศึกษา 11,708 คน ระดับประถมศึกษา 33,223 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 15,306 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 10,963 คน และระดับอุดมศึกษา 1,720 คน อัตราส่วนครู : นักเรียน 1: 23.3 คน อัตราการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1) คิดเป็นร้อยละ 98 อัตราการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4) คิดเป็นร้อยละ 59

ด้านการสาธารณสุข

จังหวัดมุกดาหาร มีจำนวนสถานพยาบาล ทั้งของรัฐและเอกชน รวมทั้งสิ้น 149 แห่ง จำแนกออกได้เป็น โรงพยาบาล 8 แห่ง สถานีอนามัย 78 แห่ง คลินิกและร้านขายยา 63 แห่ง จำนวนบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข แบ่งออกได้เป็น แพทย์ 44/3 คน (อัตราส่วน : ประชากร 1:7,147) ทันตแพทย์ 14 คน (อัตราส่วนประชากร 1: 23,995) เภสัชกร 27/1 คน (อัตราส่วน : ประชากร 1: 12,034) พยาบาลวิชาชีพ 328 /18 (อัตราส่วน : ประชากร 1: 973) พยาบาลเทคนิค 131 คน (อัตราส่วน : ประชากร 1: 2,572) เจ้าหน้าที่พยาบาล 14 คน (อัตราส่วน : ประชากร 1: 24,069) และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขชุมชน 166 คน อัตราส่วน (1: 2,029)

อัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรในจังหวัดมุกดาหาร มีอัตราการเกิด (ประชากรพันคน) 12.01 อัตราการตาย (ประชากรพันคน) 4.23 และอัตราการเพิ่ม (ประชากรพันคน) 7.80 และสาเหตุการตายของประชากร 10 อันดับแรก ได้แก่ โรคชรา โรคระบบหัวใจ และระบบไหลเวียนโลหิต โรคมะเร็งอื่นๆ โรคมะเร็งตับ ไตวาย ภูมิคุ้มกันบกพร่อง อุบัติเหตุเบาหวาน และความดันโลหิตสูง ตามลำดับ สำหรับโรคระบาดที่มีอัตราป่วยสูง 10 อันดับแรก ได้แก่ อุจาระร่วง อาหารเป็นพิษ ไข้ไม่ทราบสาเหตุ ปวดบวม อีสุกอีใส ไข้เลือดออก ตาแดง หัด บิด และวัณโรคปอด แต่ไม่ปรากฏอัตราการตาย[9]

ด้านแรงงาน

จังหวัดมุกดาหารมีประชากรที่อยู่ในภาคแรงงาน ในไตรมาสที่ 3/2547 คือ ระหว่างเดือนกรกฎาคม 2547 – กันยายน 2547 ซึ่งแสดงถึงค่าประมาณโครงสร้างแรงงานของเดือนสิงหาคม รวมทั้งสิ้น 178,357 คน จำแนกเป็น ผู้มีงานทำ จำนวน 175,345 คน หรือ คิดเป็นร้อยละ 55.4 ของจำนวนประชากรทั้งหมด และเป็นผู้ว่างงาน จำนวน 3,012 คน หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.0 ของจำนวนประชากรทั้งหมด

9 http://www.mukdahan.go.th (ข้อมูล ณ วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2549)

ด้านสวัสดิการสังคม

จังหวัดมุกดาหารมีศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จำนวน 509 ศูนย์ โดยได้รับเงินกองทุน จำนวน 492 ศูนย์ (เทศบาล 26 ศูนย์, อบต. 483 ศูนย์) ไม่ได้รับเงินกองทุน 17 ศูนย์ (เทศบาล 7 ศูนย์, อบต. 10 ศูนย์) ให้การสงเคราะห์คนชรา และผู้ด้อยโอกาส จำนวน 3,285 ราย ให้การบริการประกันสังคม แก่นายจ้างและลูกจ้าง นอกจากนี้มีการดำเนินงานสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ดังจะเห็นได้ว่า ในปี พ.ศ. 2545 การมีหลักประกันสุขภาพประชาชนในจังหวัดมุกดาหาร มีความคลอบคลุม คิดเป็นร้อยละ 100 ดังจะเห็นจากจาก ผู้มีบัตรทอง (บัตร 30 บาท) มีจำนวน 280,019 ราย คิดเป็นร้อยละ 83.10 ผู้มีบัตรประกันสังคม มีจำนวน 18,273 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.42 ผู้มีบัตรสุขภาพ 500 มีจำนวน 2,716 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.81 และบัตรสุขภาพข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีจำนวน 35,964 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.67

2.2 มุกดาหารกับยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด

2.2.1 บทบาทกลุ่มจังหวัด

กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน กลุ่ม 2 หรือ กลุ่ม “สนุก” ประกอบไปด้วย 4 จังหวัด ได้แก่ มุกดาหาร สกลนคร นครพนม และกาฬสินธุ์ ซึ่งการจัดทำยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดนั้น ได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) “สะพาน การค้า และการท่องเที่ยวอินโดจีน” (Trade and Tour Bridge to Indochina and beyond) และแนวทางยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด

1. การสร้างโอกาส และรายได้ให้กับคนจน โดยมีแนวทาง คือ

- การนำที่สาธารณะ ป่าเสื่อมสภาพให้คนจนเข้าทำการเกษตรประณีตบนหลักสหกรณ์
- การส่งเสริมอุตสาหกรรมชนบทขนาดย่อม
- การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า OTOP
- การเร่งโครงการแก้ปัญหาความยากจนของรัฐบาล
- การบูรณาการทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหาความยากจน

2. การปรับโครงสร้างการผลิตการเกษตรและแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยมีแนวทาง คือ

- การปรับสู่พืชและสัตว์ที่ให้ผลตอบแทนสูง
- การใช้พื้นที่ชลประทานทำเกษตรก้าวหน้า
- การพัฒนาแหล่งน้ำ
- การพัฒนา Value Chains
- การตั้งศูนย์วิจัย เรียนรู้ และศูนย์เครื่องจักรชุมชน

3. การพัฒนาการท่องเที่ยว การค้า การลงทุน เชื่อมโยงกับเพื่อนบ้าน โดยมีแนวทาง คือ

- การยกมาตรฐานแหลงท่องเที่ยวในกลุ่ม และเชื่อมโยงกับประเทศ เพื่อนบ้าน
- การร่วมมือผลิต (Co-Production)
- การปรับปรุงกฎ ระเบียบ การผ่านแดน ไทย-ลาว
- การตั้งศูนย์บ่มเพาะ (Incubation Center)
- การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ทางรถไฟ DC เป็นต้น

4. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และคุณภาพชีวิต โดยมีแนวทาง คือ

- การยกมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- การเพิ่มความสามารถการให้บริการของสถานศึกษา
- การเพิ่มศักยภาพผู้ประกอบการและแรงงานในกลุ่ม และกลุ่มอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง (GMS)
- การเพิ่มความสามารถการให้บริการสาธารณสุข
- การเฝ้าระวัง ป้องกัน และปราบปราม การลักลอบค้ายาเสพติด

สำหรับประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issues) ได้มีการกำหนดที่จะมุ่งเน้นการพัฒนาด้านต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาการท่องเที่ยว การพัฒนาการค้าชายแดน การพัฒนาเกษตรกรรม และอุสาหกรรม และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมีรายละเอียดของประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การพัฒนาการท่องเที่ยว (Joint-Package Tourism Development)

ยุทธศาสตร์นี้จะมุ่งเน้นการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานด้านการบริการ การท่องเที่ยว และการพัฒนาบุคลากรภาคบริการเป็นสำคัญ ดังนี้

เป้าประสงค์

1. เพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวระหว่างกลุ่มจังหวัด และประเทศเพื่อนบ้าน
2. จัดตั้งเขตเสรีการท่องเที่ยว และให้มีหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัด และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งสนับสนุนการขยายโครงข่ายทางรถไฟ

กลยุทธ์การดำเนินงานหลัก

1. ส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวกังกลุ่มจังหวัด และประเทศเพื่อนบ้าน
2. เพิ่มขีดความสามารถธุรกิจการบริการ และบุคลากรภาคบริการ รวมทั้งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

3. จัดตั้งเขตเสรีการท่องเที่ยว GMS VISA และขยายขอบเขตการใช้บัตรผ่านแดน รวมทั้งสนับสนุนการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ในทุกจังหวัดของกลุ่ม[10]

นอกจากนี้มีการจัดทำโครงการต่างๆ ขึ้นเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้แก่

- โครงการจัดทำรายการนำเที่ยวร่วมกันระหว่างกลุ่มจังหวัดและประเทศเพื่อนบ้าน เช่น โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว VISA “SANUK” Year 2005-2008

- โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ

- โครงการ “หนึ่งจังหวัด หนึ่งพิพิธภัณฑ์” ซึ่งโครงการนี้จะนำเสนอให้เห็นถึงเอกลักษณ์สำคัญอันเป็นที่โดดเด่นของแต่ละจังหวัด ภายในกลุ่ม“สนุก” (มุกดาหาร สกลนคร นครพนม และกาฬสินธุ์)

จังหวัดกาฬสินธุ์	“จูราสสิคอิสาน”	(Isan Jurassic Park)
จังหวัดนครพนม	“โลกใต้น้ำโขง”	(Mekong Underwater World)
จังหวัดสกลนคร	“เทือกเขาภูพาน”	(The Story of Pupan)
จังหวัดมุกดาหาร	“สะพานเชื่อมโลก”	(Bridging the Gap)

2. การพัฒนาการค้าชายแดน (Cross-border Trade Development)

ยุทธศาสตร์นี้จะมุ่งเน้นการเพิ่มปริมาณและมูลค่าการค้า ตลอดจนปรับปรุงกระบวนการการผ่านแดน และอำนวยความสะดวกทางด้านกิจกรรมการค้า ดังนี้

เป้าประสงค์

1. การเพิ่มปริมาณ มูลค่าการค้าชายแดน และจัดการให้อยู่ในระบบ

2. ส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน

กลยุทธ์การดำเนินงานหลัก

1. พัฒนาเมืองคู่แฝดและเมืองแฝดสยาม สนับสนุน “เขตปลอดอากร” และจัดระบบตลาดและการกระจายสินค้า (Distribution Center)ให้เอื้อต่อการค้าชายแดน

2. ปรับปรุงกฎระเบียบ การผ่านแดนทั้งรถยนต์ คน และสินค้า เพื่อให้เอื้อต่อระบบ Logistics ให้สะดวกรวดเร็วขึ้น

3. ตั้งศูนย์พัฒนาผู้ประกอบการใหม่ด้านการค้าและการท่องเที่ยวอินโดจีน ให้มีข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกฎ ระเบียบต่างๆ ด้านการค้าและการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน[11]

---

10 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ผลการระดมความคิด กลุ่มจังหวัดกาฬสินธุ์ นครพนม มุกดาหาร สกลนคร “SANUK” 21 เมษายน 2548.

11 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ผลการระดมความคิด กลุ่มจังหวัดกาฬสินธุ์ นครพนม มุกดาหาร สกลนคร “SANUK” 21 เมษายน 2548.

นอกจากนี้มีการจัดทำโครงการต่างๆ เพื่อการพัฒนาการค้าชายแดนขึ้น ได้แก่

- โครงการพัฒนา “เขตเศรษฐกิจชายแดน” โดยส่งเสริม “เขตปลอดอากร” (Free Zone) ในกลุ่มจังหวัด (คอสะพานข้ามโขง)

- โครงการพัฒนาเมืองคู่แฝด (Twin Cities) หรือเมืองแฝดสาม (Triplet Cities)

- โครงการส่งเสริมการค้าและการลงทุนในกลุ่มจังหวัดสู่ประเทศเพื่อนบ้าน

3. การพัฒนาเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม(Agriculture and Industry Development)

ยุทธศาสตร์นี้จะมุ่งเน้นการปรับโครงสร้างระบบการผลิตทางการเกษตร และการพัฒนารูปแบบความร่วมมือ ตลอดจนส่งเสริมการร่วมทุนกับประเทศเพื่อนบ้านกลุ่มอินโดจีน ดังนี้

เป้าประสงค์

1. ปรับโครงสร้างระบบการผลิตทางการเกษตร และสร้างระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดี และขยายการลงทุนด้านการเกษตรไปสู่ประเทศ เพื่อนบ้าน

2. มีศูนย์ R&D และออกแบบผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น

กลยุทธ์การดำเนินงานหลัก

1. ส่งเสริมให้เกษตรกรปรับโครงสร้างการผลิตการเกษตรจากพืชไร่ที่ให้ผลตอบแทนต่ำไปสู่พืชไร่ที่ให้ผลตอบแทนสูง

2. จัดตั้งศูนย์วิจัย และพัฒนาตลอดจนออกแบบผลิตภัณฑ์ขึ้นในท้องถิ่น เพื่อให้บริการได้อย่างใกล้ชิด ถูกต้อง และรวดเร็วตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการในพื้นที่

3. สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลผลิตสินค้าเกษตร อาทิ ยางแผ่นลมควัน[12]

นอกจากนี้มีการจัดทำโครงการต่างๆ เพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมขึ้นได้แก่

- โครงการพัฒนาศูนย์วิจัยและพัฒนา ตลอดจนออกแบบผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น

- โครงการส่งเสริมผู้ประกอบการไทยไปลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน (Contract Farming)

- โครงการปรับปรุงโครงสร้างระบบการผลิตทางการเกษตร โดยส่งเสริมการปลูกยางพาราและข้าวหอมมะลิ

12 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ผลการระดมความคิด กลุ่มจังหวัดกาฬสินธุ์ นครพนม มุกดาหาร สกลนคร “SANUK”21 เมษายน 2548.

4. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development)

ยุทธศาสตร์นี้จะมุ่งเน้นการยกระดับ และเพิ่มขีดความสามารถให้กับบุคลากร และแรงงาน เพื่อรองรับการขยายตัวด้านต่างๆ ดังนี้

เป้าประสงค์

1. เพิ่มขีดความสามารถสถาบันการศึกษาในการให้บริการทางวิชาการ และการส่งเสริมและเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการพัฒนา

2. เพิ่มศักยภาพแรงงาน และศักยภาพเด็กตั้งแต่แรกเกิด อย่างเป็นองค์รวม และยกระดับมาตรฐานบริการสาธารณสุข

กลยุทธ์การดำเนินงานหลัก

1. พัฒนาประสิทธิภาพระบบการศึกษา และสร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากรสาขาขาดแคลน เช่น แพทย์ ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

2. พัฒนาและยกระดับความสามารถในการแข่งขันให้กับแรงงาน

3. พัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดให้สมบูรณ์ทั้งด้านความคิด เหตุผล และอารมณ์ โดยให้ความรู้พ่อแม่ในการเลี้ยงดู และการศึกษาแก่เด็กตามระดับสมอง

4. พัฒนาระบบบริการด้านสาธารณสุขให้มีมาตรฐานสากล

5. ส่งเสริมและพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น การพัฒนาศูนย์เรียนรู้ชุมชน[13]

นอกจากนี้มีการจัดทำโครงการต่างๆ เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่

- โครงการศูนย์พัฒนาผู้ประกอบการใหม่ (การค้า การท่องเที่ยวอินโดจีน) – NEC
- โครงการศูนย์ส่งเสริมและเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนา
- โครงการเพิ่มขีดความสามารถสถาบันการศึกษาในการให้บริการทางวิชาการ (Extension)

2.2.2 ศักยภาพกลุ่มจังหวัด

ด้านเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตร

จังหวัด ภายในกลุ่ม “สนุก” เป็นจังหวัดที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ซึ่งมีสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการเกษตร และอุตสาหกรรมการเกษตรเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จาก มีทรัพยากรดินที่ดี และทรัพยากรน้ำที่อุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้มีโรงงานแปรรูปขนาดใหญ่ ซึ่งอำนวยความสะดวกในด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตรได้เป็นอย่างดี

---

13 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ผลการระดมความคิด กลุ่มจังหวัดกาฬสินธุ์ นครพนม มุกดาหาร สกลนคร “SANUK” 21 เมษายน 2548.

ด้านการค้า และการท่องเที่ยว

จังหวัด ภายในกลุ่ม “สนุก” ซึ่งเป็นจังหวัดที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีข้อได้เปรียบในด้าน ที่ตั้งของของภาค ซึ่งเชื่อมต่อกับประเทศในกลุ่มอินโดจีน จะเห็นได้ว่าเป็นประโยชน์อย่างมากในการร่วมกับประเทศในกลุ่มอินโดจีน เพื่อขยายฐานอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจพื้นที่ชายแดนของภาค ดังจะเห็นได้จาก

- การมี EWEC ซึ่งประกอบด้วยเส้นทางหมายเลข 9 ของกลุ่มประเทศอินโดจีน เชื่อมสู่ตอนกลางของประเทศสาธารณรัฐ สังคมนิยมเวียดนาม ที่ด่านลาวบาว เมืองดองฮา จังหวัดกวางตรี และจากด่านลาวบาว ผ่านเส้นทางหมายเลข 1 ไปยังเว้ และดานัง ซึ่งเป็นเมืองท่าเรือสำคัญของเวียดนาม

- การมีโครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขง แห่งที่ 2 ระหว่างไทย-ลาว ที่จังหวัดมุกดาหาร กับ แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว

- การมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เช่น แหล่งฟอสซิลที่เป็นสิ่งดึงดูดการท่องเที่ยว

รูปที่ 2-7 เส้นทางเชื่อมโยงการค้ากับกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคอินโดจีน

2.2.3 ปัญหากลุ่มจังหวัด

จังหวัด ภายในกลุ่ม “สนุก” มีข้อจำกัดในการพัฒนาหลายประการ ได้แก่

- จังหวัดภายในกลุ่ม “สนุก” มีฐานเศรษฐกิจค่อนข้างแคบ มีขนาดเล็ก และมีการขยายตัวได้ต่ำ ดังจะเห็นได้จาก GRP 9.3 หมื่นล้าน 12% ของภาค ประชากร 14.5% มีอัตราการเติบโตเฉลี่ย 4.1 %

- คุณภาพการศึกษา และประสิทธิภาพของแรงงาน ภายในกลุ่มจังหวัด “สนุก” ลดลงอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จาก คะแนนของนักเรียนชั้นมัธยมปลาย มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดในภาค และประสิทธิภาพของแรงงานต่ำกว่าประเทศ 3.4 เท่า (30,160 บาท)

- ความยากจน และการกระจายรายได้ ภายในกลุ่มจังหวัด “สนุก” มีสัดส่วนดังนี้ สัดส่วนคนจน 28.4 % ของประชากร รายได้คน 20 % = 4.7 % รายได้คน 20 % = 52.3 % [14]

2.3 มุกดาหารกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด

ในระยะแรกยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด จะมุ่งเน้นการจัดตั้งศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้า การดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมการเกษตร และสนับสนุนการค้า การท่องเที่ยวตามแนวเชื่อมโยงไทย สปป.ลาว และเวียดนาม โดยมีบทบาทที่สำคัญ ดังนี้

ศูนย์กระจายสินค้านานาชาติจังหวัดมุกดาหาร (Mukdahan International Distribution Center)

จังหวัดมุกดาหาร เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และเวียดนาม รวมทั้งมีเส้นทางเชื่อมโยงกับทางหมายเลข 3 ซึ่งเป็นเส้นทางหลักในการคมนาคมขนส่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบกับการมีโครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขง แห่งที่ 2 (มุกดาหาร-สะหวันนะเขต) ด้วยเหตุนี้จังหวัดมุกดาหารจึงมีฐานะเป็น “ประตูชายแดนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ซึ่งปัจจัยที่ส่งเสริมให้จังหวัดมุกดาหาร เป็นศูนย์กระจายสินค้านานาชาติ คือ

1. การที่ประเทศไทยมีทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม ในการเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งหลายด้านในภูมิภาค โดยมีโครงข่ายการเชื่อมโยงด้านโลจิสติกส์ที่ดี ประกอบกับการมีโครงข่ายการเชื่อมโยงด้านการท่องเที่ยวไปยังประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค จึงทำให้ประเทศไทยมีข้อได้เปรียบหลายด้านในการเป็นศูนย์กลางกระจายสินค้านานาชาติ

14 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนกลุ่มที่ 2. วันที่ 4 ตุลาคม 2548.

รูปที่ 2-8 เส้นทางการเชื่อมโยงระหว่างไทยกับภูมิภาคเอเชีย

2. จุดแข็งของจังหวัดมุกดาหาร ได้แก่

- การมีโครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงไทย-ลาว แห่งที่ 2
- การเป็นจุดยุทธศาสตร์ของการเชื่อมโยงทางการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว ไปยังประเทศในแถบอินโดจีน และต่างประเทศ
- การมีที่ตั้งอยู่บนเส้นทาง EWEC ซึ่งเป็นจุดเชื่อมโยง จากประเทศทางด้านตะวันออกไปสู่ท่าเรือดานัง ประเทศเวียดนาม
- การเป็นจุดเชื่อมโยงไปยังท่าเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี
- การมีโครงการก่อสร้างทางรถไฟ จากบัวใหญ่-มุกดาหาร
- การมีโครงการสถาปนาเป็นเมืองแฝด 3 ระหว่างมุกดาหาร-สะหวัน เซโน - กวางตรี 3 เมือง 3 ประเทศ อย่างเป็นทางการ โดยความเห็นชอบจากรัฐบาล ทั้ง 3 ประเทศ

จากศักยภาพต่างๆเหล่านี้ ทำให้จังหวัดมุกดาหารมีบทบาทในการทำหน้าที่เป็นศูนย์การผลิต และศูนย์กลางการรับส่งสินค้าและกระจายสินค้านานาชาติ (Border Node) ในการพัฒนาไปสู่การเชื่อมโยงกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ สะหวัน-เซโน ของสปป.ลาว เพื่อพัฒนาเป็นศูนย์กลางบริการตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor)

ด้วยเหตุนี้ คณะรัฐมนตรีจึงมีมติ ในวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2547 เห็นชอบในหลักการเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยให้ศึกษาจังหวัดมุกดาหารเป็นศูนย์การกระจายสินค้า (Distribution Center) ในการนี้มีข้อกำหนดการศึกษาพัฒนามุกดาหารเป็นศูนย์การผลิต รวบรวม แปรรูป และกระจายสินค้า (Distribution Center)โดยมีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อทบทวนศักยภาพการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจของพื้นที่ จ. มุกดาหาร และพื้นที่เกี่ยวเนื่องตามแนวเชื่อมโยง (East – West Economic Corridor) ทั้งในและประเทศเพื่อนบ้าน โดยครอบคลุมใน 3 ประเด็นหลัก คือ

(1) การลงทุนด้านธุรกิจการขนส่งและศูนย์กระจายสินค้า

(2) การลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมและการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม

(3) ภาวการณ์ค้าชายแดน การเข้า-ออก ของแรงงาน นักท่องเที่ยว และประชาชนบริเวณชายแดน ตลอดจนนโยบาย กฎระเบียบ และพิธีการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. เพื่อศึกษาความเหมาะสมทางด้านศักยภาพ รูปแบบทางเทคนิค และวิศวกรรม เศรษฐศาสตร์ การตลาด การบริหารจัดการ สังคม และสิ่งแวดล้อม

3. เพื่อเป็นรูปแบบหรือแนวทางในการพัฒนาศูนย์การผลิต รวบรวม แปรรูป และกระจายสินค้าในบริเวณพื้นที่ชายแดนอื่นๆ โดยในระยะสั้น มุ่งเน้นการให้บริการแบบ One Stop Service และขยายผลในลักษณะ Single Stop Inspection ในระยะต่อไป

สำหรับขอบเขตการศึกษา จะทำการศึกษาจากปัจจัยหลายด้าน ดังนี้

1. ศึกษาทบทวนนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ของรัฐ แนวทางการดำเนินการ แผนงาน/โครงการที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่จังหวัดชายแดน พื้นที่พัฒนาตามแนว EWEC และพื้นที่เชื่อมโยงทั้งใน และประเทศเพื่อนบ้าน ศักยภาพ และข้อจำกัดในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวกับ

(1) สภาวะการลงทุนทางด้านธุรกิจขนส่งสินค้า และศูนย์กระจายสินค้า ศักยภาพและแนวโน้มการขยายตัวภายหลังจากที่ได้มีการเปิดใช้สะพานข้ามแม่น้ำโขง

(2) สภาวะทางเศรษฐกิจและการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรม การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม/เขตอุตสาหกรรม

(3) สภาวะการค้าชายแดน การเคลื่อนย้าย และเข้า-ออก แรงงาน ทั้งคนไทย และต่างชาติ การเข้า-ออก ของนักท่องเที่ยว และประชาชนในบริเวณชายแดน นโยบาย กฎระเบียบ และพิธีการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในปัจจุบัน แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

(4) ยุทธศาสตร์ทางการค้า การลงทุน ของประเทศเพื่อนบ้านที่มีผลต่อประเทศไทย

2. ศึกษาสภาวะการลงทุนทางด้านธุรกิจขนส่งสินค้า และศูนย์กระจายสินค้า ศักยภาพและแนวโน้มการขยายตัวในอนาคต

(1) ศึกษาการไหลเวียนของสินค้าและบริการในพื้นที่ศึกษา โดยมีรายละเอียดของ

- ชนิด/ประเภท และปริมาณของสินค้า และบริการแต่ละชนิด

- เส้นทางการขนส่ง (สถานที่ต้นทาง-ปลายทาง) การเชื่อมโยงของการขนส่งสินค้าและบริการแต่ละชนิด ชุมทางการขนส่ง (จุดเปลี่ยนวิถีการขนส่ง)

- ต้นทุนการขนส่ง และระยะเวลาที่ใช้ในการขนส่งสินค้า และบริการ โดยจำแนกตามประเภทของสินค้าและบริการและวิธีการในการขนส่ง

(2) ศึกษาภาวะการลงทุนทางด้านธุรกิจขนส่งสินค้า และศูนย์กระจายสินค้า ศักยภาพ ข้อจำกัด และแนวโน้มการขยายตัวของธุรกิจภายหลังจากการเปิดใช้สะพานข้ามแม่น้ำโขง

(3) เสนอแนะเส้นทางการขนส่งที่เหมาะสมของสินค้า และบริการแต่ละชนิด โดยใช้ จ. มุกดาหาร เป็นศูนย์กลางในการกระจายไปยังพื้นที่ต่างๆ (ได้แก่ ลาว เวียดนาม สิงคโปร์ จีน พม่า เอเชียใต้ และยุโรป)

3. ศึกษาความเหมาะสมในการจัดตั้งศูนย์การผลิต รวบรวม แปรรูป และกระจายสินค้า

(1) ศึกษาเปรียบเทียบพื้นที่ส่วนราชการและภาคเอกชนที่ยื่นเสนอให้ กนอ.นำมาศึกษา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ผ่านการคัดเลือกเบื้องต้นทางด้านขนาดและลักษณะของที่ดิน โดยพิจารณารายละเอียดทางด้าน

- สภาพทางกายภาพของพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง
- ระบบสาธารณูปโภค/สาธารณูปการ
- สภาพเศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนโดยรอบ
- สภาพทั่วไปทางด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ กายภาพ ชีวภาพ การใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และคุณภาพชีวิต
- ศักยภาพและข้อจำกัดแต่ละพื้นที่
- ศักยภาพและความพร้อมในการลงทุนของผู้พัฒนาโครงการ

(2) การวิเคราะห์ฐานเศรษฐกิจของพื้นที่มุกดาหารและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

(3) การศึกษาประเภทอุตสาหกรรม/กิจการ จำนวนและขนาดของโรงงาน/กิจการ กระบวนการผลิต ปัจจัยการผลิตที่ใช้สำหรับโรงงาน/กิจการที่คาดว่าจะเข้าใช้พื้นที่ในโครงการ โดยจำแนกเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก กลุ่มเป้าหมายรอง และกลุ่มอุตสาหกรรม/กิจการที่ไม่เข้าข่าย วิเคราะห์ความเชื่อมโยงทางด้านวัตถุดิบ และสินค้าที่ผลิตระหว่างโรงงาน/กิจการที่ตั้งอยู่เดิม กิจการที่คาดว่าจะเข้าใช้พื้นที่ และบริเวณใกล้เคียง วัตถุดิบและสินค้าที่มีโอกาสและแนวโน้มที่จะนำเข้าและส่งออกในอนาคตได้

(4) กำหนดโครงสร้างองค์ประกอบกิจกรรมหลัก (Major Function) และกิจกรรมสนับสนุน (Supporting Function) ที่จะต้องพัฒนาโดยแบ่งการพัฒนาออกเป็นระยะ (Phase) ประมาณการค่าพัฒนาระบบสาธารณูปโภค การกำหนดรูปแบบการออกแบบของระบบสาธารณูปโภคที่จะรองรับกิจกรรมต่างๆ และการเชื่อมโยงจุดที่ตั้งโครงการกับเครือข่ายคมนาคมขนส่งในประเทศ และต่างประเทศ ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ทั้งนี้โดยมุ่งเน้น องค์ประกอบของกิจกรรมที่จะนำไปสู่การให้บริการแบบ One Stop Service และขยายผลในลักษณะ Single Stop Inspection ในระยะต่อไป

(5) ศึกษาความเป็นไปได้ทางด้านเศรษฐศาสตร์และการเงิน โดยประมาณการค่าลงทุนก่อสร้างงบกระแสเงินสดของโครงการ วิเคราะห์ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและการเงินของโครงการดัชนีชี้วัดทางการเงินต่างๆ เสนอแนะแหล่งเงินทุน และจัดลำดับการใช้เงินตามความเหมาะสม ผลประโยชน์จากการดำเนินโครงการทั้งที่เป็นเรื่องเงิน และไม่ใช่เรื่องเงิน วิเคราะห์ตัวแปรความเสี่ยง และความอ่อนไหวของโครงการในกรณีต่างๆ และเสนอแนวทางการแก้ไข เพื่อลดผลกระทบจากความเสี่ยงในแต่ละกรณี

(6) ศึกษา สำรวจ และเสนอแนะแนวทางทางการตลาด

- การวิเคราะห์สภาวการณ์ด้านการตลาด (SWOT Analysis)

- การสำรวจทางการตลาด (Marketing Survey) และการวิเคราะห์เพื่อกำหนดปัจจัยแห่งความสำเร็จ (Critical Success Factor)

- การกำหนดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และมีขีดความสามารถในการแข่งขัน

- แนวทางการสร้าง Brand และ Product Differentiation สำหรับโครงการและการสำรวจความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย

- การเสนอแผนการดำเนินการด้านการตลาดที่เหมาะสมสำหรับโครงการ

(7) การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (IEE) จากการพัฒนาโครงการของแต่ละพื้นที่ ในระดับพื้นที่อำเภอ ทั้งด้านกายภาพ ชีวภาพ คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และคุณภาพชีวิต และการศึกษาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมทางสังคม (SIA) ในภาพรวม อันเนื่องจาก การเคลื่อนย้ายของแรงงาน และประชากร ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งการเสนอแนะประเภทอุตสาหกรรมเป้าหมายที่เหมาะสม การจัด Zoning ของกลุ่มประเภทอุตสาหกรรม และกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่โครงการ มาตรการป้องกัน และลดผลกระทบ และมาตรการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม

(8) การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการ รูปแบบการลงทุน และแผนการลงทุนที่เหมาะสม และรูปแบบการให้บริการแบบ One Stop Service และ Single Stop Inspection

(9) กำหนดนโยบาย มาตรการ สิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่จะส่งเสริม และสนับสนุนกิจกรรม การพัฒนานิคมอุตสาหกรรม และศูนย์กระจายสินค้า และการบริการแบบ One Stop Service พร้อมทั้งเสนอแนะบทบาทของภาคเอกชน เพื่อเข้าร่วมในการลงทุนพัฒนา การบริหารจัดการ และการให้บริการตามแผนงาน

4. การศึกษาระบบข้อมูลทางการค้า และการลงทุนบริเวณชายแดน การนำเข้า-ส่งออกสินค้า และบริการ กฎระเบียบ พิธีการ ในการให้บริการตรวจปล่อยสินค้า และการให้บริการผ่านแดน ทั้งทางด้านสินค้าและบริการประชาชน แรงงาน และนักท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทาง ในการดำเนินการหรือการให้บริการ โดยใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ พร้อมทั้งการศึกษา และ

เสนอแนะมาตรการ สิทธิประโยชน์ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง สำหรับการพัฒนาโครงการให้สามารถบริการได้เบ็ดเสร็จครบวงจร

ส่วนพื้นที่ศึกษา จะทำการศึกษาในพื้นที่ของส่วนราชการ ภาคเอกชนในจังหวัดมุกดาหารที่ผ่านการคัดเลือกเบื้องต้น ทางด้านขนาด ลักษณะของที่ดิน และพื้นที่เกี่ยวเนื่องตามแนวเชื่อมโยง EWEC ทั้งในและประเทศเพื่อนบ้าน[15]

รูปแบบการเป็นศูนย์กระจายสินค้านานาชาติจังหวัดมุกดาหาร

1. ระบบบริหารจัดการด้านโลจิสติกส์ (Logistic Management)
   - Supply Chain Management
   - Just in time

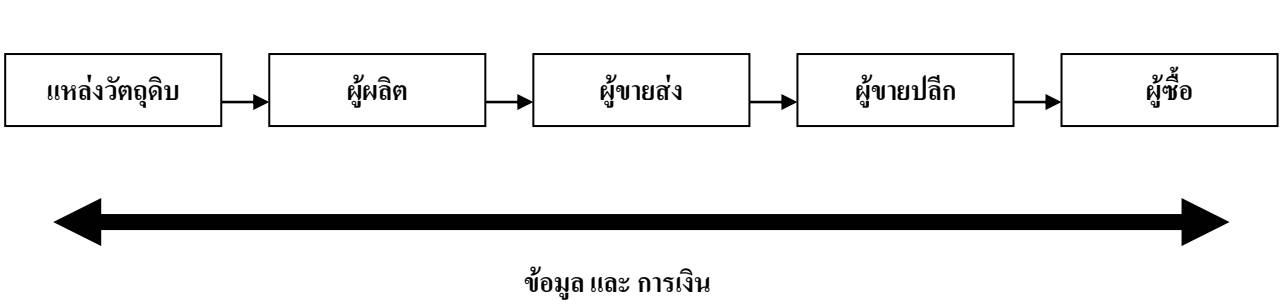

2. ศูนย์ขนถ่ายสินค้าภายในประเทศ (Truck Terminal)
   - เชื่อมโยงการขนส่งภายในประเทศ
   - คลังสินค้า (Ware house)
3. ศูนย์ขนถ่ายสินค้าระหว่างประเทศ (Inland Container Depot ICD)
   - ระบบเปลี่ยนหัวลาก
4. อุตสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตร (Agriculture Value added Processing)
   - วัตถุดิบจากกลุ่ม Cluster และจังหวัดใกล้เคียง
   - วัตถุดิบจากประเทศเพื่อนบ้าน
5. อุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์ (Re-Packing)
   - เป็นการลดต้นทุนสินค้า
   - รวบรวมเพื่อส่งออก

15 การนิคมอุตสาหกรรม. 2549. เอกสารเรื่อง *ข้อกำหนดการศึกษา โครงการศึกษาพัฒนามุกดาหารเป็นศูนย์การผลิต รวบรวม แปรรูป และกระจายสินค้า (Distribution Center).*

6. ห้องเย็นใหญ่ (Cold Storage)
   - เก็บวัตถุดิบด้านอาหารทะเลจากเวียดนาม
   - เก็บรักษาพืชผลทางการเกษตร
   - อุตสาหกรรมแปรรูปจากอาหารทะเล
   - ศูนย์กลางอาหารทะเลภาคอีสานของไทย
7. เขตปลอดภาษี เพื่อการส่งออก (Free Zone)
   - ศุลกากรตรวจปล่อย ณ ศูนย์กระจายสินค้า

รูปแบบ Distribution Center (D/C)

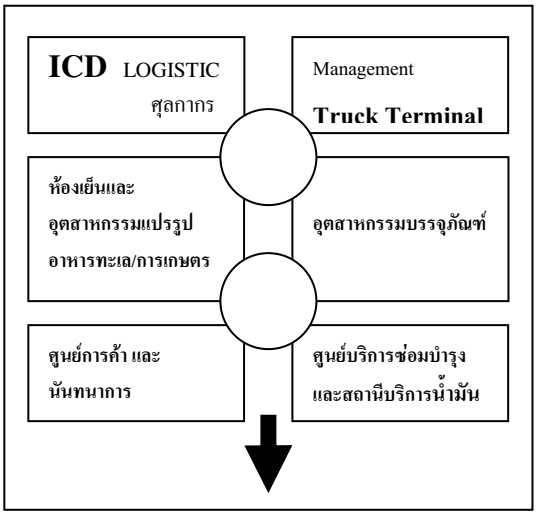

โครงการรองรับปีงบประมาณ พ.ศ. 2548 – 2550

1. ศึกษาความเหมาะสมการจัดตั้ง DC ในจังหวัดมุกดาหาร (แล้วเสร็จเดือน มิถุนายน 2549)

2. ศึกษาออกแบบด้านวิศวกรรมและผลกระทบสิ่งแวดล้อม ของ DC (แล้วเสร็จเดือน สิงหาคม 2550)

3. โครงการเปิดใช้สนามบินสะหวันนะเขต
4. การบังคับใช้ผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะที่
5. โครงการศึกษาระบบราง ขอนแก่น-มหาสารคาม-กาฬสินธุ์-มุกดาหาร
6. โครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน
7. โครงการก่อสร้างโรงอบ บ่มยาง
8. โครงการเมืองคู่แฝด เสริมสร้างความสัมพันธ์
9. ศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม การค้า และการลงทุน

บทที่ 3
การบริหารจัดการเมืองชายแดนมุกดาหารในปัจจุบัน

3.1 สถานการณ์ทั่วไปของการบริหารจัดการ

3.1.1 ทิศทางของนโยบายในระดับชาติ

การบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนของไทยในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า การกำหนดนโยบายระดับชาตินั้น เป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งหน่วยงานหลักที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย และแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการพื้นที่ชายแดน ก็คือ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ หรือ สภาพัฒน์ โดยในการกำหนดนโยบาย และแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ ขึ้นอยู่กับความสำคัญด้านต่างๆ ดังนี้

ในช่วงสิบกว่าที่ผ่านมาเมืองชายแดนของไทยมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียที่ตามมา ผลดีที่เห็นได้ชัด คือ มีกิจกรรมเศรษฐกิจที่หลากหลาย และมูลค่าการค้าชายแดนที่เพิ่มขึ้นในอัตราสูง ขณะเดียวกัน ผลเสียที่เป็นผลมาจากการเติบโตอย่างรวดเร็ว คือ เมืองบางแห่งไม่มีการเตรียมความพร้อม เพื่อรองรับการพัฒนาพื้นที่ที่จะเกิดขึ้น ทำให้เกิดปัญหาสังคม และปัญหาด้านความมั่นคง เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาความแออัด และปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชนเมือง ที่เกิดจากการขาดความระมัดระวังในการพัฒนา และบางแห่งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานไม่ทันกับความต้องการ

การพัฒนาเมืองชายแดนอย่างมีประสิทธิภาพต้องดำเนินการแบบองค์รวม ระมัดระวัง และคำนึงถึงประเทศเพื่อนบ้านเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการรักษาผลประโยชน์ และการอยู่ดีกินดีของประชาชนร่วมกัน ซึ่งในทางปฏิบัติประเทศไทยสามารถพัฒนาในส่วนของไทยที่มีความพร้อมก่อน โดยนำปัจจัย โอกาส และศักยภาพของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านรวมไว้ด้วย แล้วค่อยขยายความร่วมมือต่อไปยังพื้นที่ชายแดน และพื้นที่ตอนในของประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้หากสามารถนำศักยภาพอีกมากทั้งในพม่า สปป.ลาว และกัมพูชา ในรูปของทรัพยากรธรรมชาติ ฐานการเกษตร แหล่งวัตถุดิบ และแรงงานไร้ฝีมือ

เมืองชายแดนแต่ละเมืองจะทำหน้าที่ที่แตกต่างกัน ทั้งเป็นประตูการค้า ประตูคมนาคมขนส่ง และประตูเชื่อมโยงการท่องเที่ยว หรืออีกนัยหนึ่งเมืองชายแดนจะทำหน้าที่เป็นทั้งเมืองผลิตสินค้า เมืองรับส่งสินค้า เมืองท่องเที่ยว และเมืองบริการที่ค่อนข้างสมบูรณ์ในตัวเอง โดยเมืองอื่นๆ ในพื้นที่ตอนในทำหน้าที่เป็นเมืองสนับสนุน เพื่อให้เมืองชายแดนสามารถทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันประเทศไทย มีขนาดระบบเศรษฐกิจที่ใหญ่กว่าประเทศเพื่อนบ้านค่อนข้างมาก โดยพิจารณาจากอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) คือ ใหญ่กว่าเกือบ 10 เท่าของ 3 ประเทศเพื่อนบ้าน (กัมพูชา สปป.ลาว และพม่า) รวมกัน ทำให้สภาพการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยมีอิทธิพลต่อประเทศเพื่อนบ้านทั้ง 3 ประเทศดังกล่าว ในลักษณะประเทศเศรษฐกิจบริวารอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

นอกจากนั้น ความแตกต่างของระดับการพัฒนา ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคม เช่น สภาพความเป็นอยู่ ระดับรายได้ และอัตราค่าจ้าง และการจ้างงาน นำมาซึ่งปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะการอพยพของแรงงานต่างด้าวเข้ามายังประเทศไทย จึงจำเป็นต้องมีการจัดระบบเศรษฐกิจตามแนวชายแดน (Economic Cooperation Strategy) เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของพื้นที่ชายแดนของไทยและเพื่อนบ้าน ให้มีความสามารถในการรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย และมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการประกอบการที่ใช้แรงงานไร้ฝีมือมากๆ ทั้งด้านอุตสาหกรรม และเกษตรกรรม เพื่อสร้างความต้องการใช้แรงงานพื้นที่ชายแดน พื้นที่ตอนในของประเทศเพื่อนบ้าน และลดการอพยพของแรงงานต่างด้าวเข้ามายังพื้นที่ตอนในของไทย เพื่อให้ไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาเมืองชายแดนร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน สิ่งที่ประเทศไทยต้องเร่งดำเนินการ คือ การเสริมสร้างศักยภาพของพื้นที่เศรษฐกิจร่วม ที่อาจทำในรูปแบบของการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ที่ประกอบด้วยเขตประกอบการร่วม สถานีขนถ่ายและบรรจุสินค้า สถานีขนส่งสินค้าที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงการปรับปรุงกฎระเบียบที่เอื้อต่อการเสริมสร้างความร่วมมือ และโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ[1]

จากความสำคัญในการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านนั้น ทำให้ไทยได้ดำเนินยุทธศาสตร์ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยวิเคราะห์จากความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในประเทศเพื่อนบ้านแต่ละประเทศ เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านการผลิต การค้า การลงทุน และการบริการเวทีการค้าโลก ซึ่งผลที่ได้จากการวิเคราะห์นั้น จะนำไปสู่การพัฒนาร่วมกัน ทางด้านการแลกเปลี่ยนปัจจัยการผลิตได้เป็นอย่างดี ตามยุทธศาสตร์หลัก 5 ด้าน คือ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการเข้าถึงแหล่งทุน ด้านเทคโนโลยี ด้านทรัพยากรมนุษย์ และด้านโครงสร้างพื้นฐาน ดังจะเห็นได้จาก (ตารางที่ 3-1)

---

1 สำนักพื้นที่ (สพท.) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2546. *การจัดระบบเศรษฐกิจตามแนวชายแดน.* http://www.nesdb.co.th

ตารางที่ 3-1 ตารางความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบระหว่างไทยและประเทศเพื่อนบ้าน

ไทย	กัมพูชา	พม่า	สปป.ลาว
ทรัพยากรธรรมชาติ ✕ มีข้อจำกัดด้านที่ดิน ✓ ความอุดมสมบูรณ์ทางการเพาะปลูก ✕ที่ดินการเกษตรราคาสูง ✓ ข้าว อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร และผลไม้ ✕ แหล่งน้ำมีจำกัด ✓ ตลาดภายในประเทศขนาดใหญ่ ✓ แหล่งท่องเที่ยว	**ทรัพยากรธรรมชาติ** ✓ เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ✓ ที่ดินการเกษตรราคาถูก ✓ มีแหล่งน้ำมาก ✓ ตลาดภายในประเทศค่อนข้างใหญ่ ✓ แหล่งท่องเที่ยว	**ทรัพยากรธรรมชาติ** ✓ ทรัพยากรธรรมชาติหลากหลาย ✓ ที่ดินการเกษตรราคาถูก ✓ มีแหล่งน้ำมาก ✓ ตลาดภายในประเทศขนาดใหญ่ ✓ แหล่งท่องเที่ยว	**ทรัพยากรธรรมชาติ** ✓ เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ✕ มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร ✓ มีที่ดินว่างจำนวนมาก ✓ มีแหล่งน้ำมาก ✕ ตลาดภายในประเทศมีขนาดเล็ก ✓ แหล่งท่องเที่ยว
การเข้าถึงแหล่งทุน ✓ สามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้ดี	**การเข้าถึงแหล่งทุน** ✕ มีข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งทุน	**การเข้าถึงแหล่งทุน** ✕ มีข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งทุน	**การเข้าถึงแหล่งทุน** ✕ มีข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งทุน
เทคโนโลยี ✓ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ✓ ระบบการบริการและการขายต่อเนื่องดี	**เทคโนโลยี** ✕ ขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย ✕ ขาดระบบบริการและการขายต่อเนื่อง	**เทคโนโลยี** ✕ ขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย ✕ ขาดระบบการบริการและการขายต่อเนื่องดี	**เทคโนโลยี** ✕ขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย ✕ ขาดระบบการบริการและการขายต่อเนื่องดี
ทรัพยากรมนุษย์ ✓ การบริหารจัดการ ✕ แรงงานมีฝีมือมีปัญหาแรงงานเป็นช่วงๆ	**ทรัพยากรมนุษย์** ✕ ขาดทักษะการบริหารจัดการและเทคนิค ✓ แรงงานสามารถรับการฝึกฝนได้ ✕ มีการประท้วงของแรงงานบ่อย ✓ แรงงานมาก	**ทรัพยากรมนุษย์** ✕ ขาดทักษะการบริหารจัดการและเทคนิค ✓ แรงงานสามารถรับการฝึกฝนได้ ✓ แรงงานมาก	**ทรัพยากรมนุษย์** ✕ ขาดทักษะการบริหารจัดการและเทคนิค ✓ แรงงานสามารถรับการฝึกฝนได้ ✕ แรงงานน้อย
โครงสร้างพื้นฐาน ✓ สื่อสารโทรคมนาคม ✕ พลังงานในประเทศไม่เพียงพอ ✓ มีนิคมอุตสาหกรรม	**โครงสร้างพื้นฐาน** ✓ มีแหล่งพลังงานมาก ✕โครงข่ายคมนาคมไม่ดี ✕ไม่มีนิคมอุตสาหกรรม ✓ มี GSP	**โครงสร้างพื้นฐาน** ✓ มีโอกาสในการเป็นประตูสู่เอเชียใต้ ✓ มีแหล่งพลังงานมาก ✕โครงข่ายคมนาคมไม่ดี ✕ไม่มีนิคมอุตสาหกรรม	**โครงสร้างพื้นฐาน** ✓ มีแหล่งพลังงานมาก ✕ โครงข่ายคมนาคมไม่ดี ✕ไม่มีนิคมอุตสาหกรรม ✓ มี GSP

ในที่นี้ จะแสดงให้เห็นถึง การกำหนดทิศทางของไทยในการดำเนินนโยบายระดับชาติ ซึ่งนำไปสู่ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างไทย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังนี้

<u>ทิศทางของไทยในการดำเนินนโยบายระดับชาติ</u>

การพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจตามแนวชายแดนร่วม ซึ่งประกอบด้วย

1. การจัดระเบียบชายแดน

การเร่งเจรจากับสปป.ลาว ในการกำหนดระเบียบการผ่านแดนของสินค้า และผู้โดยสารให้เป็นที่ยอมรับระหว่างกัน และการเร่งจัดระเบียบชายแดนร่วมกัน เพื่อลดปัญหาตามแนวชายแดนที่อาจเกิดขึ้น โดยเฉพาะปัญกาการปักปันเขตแดน

2. การคุ้มครองการลงทุน

การเร่งเจรจากับสปป.ลาว ในการให้การคุ้มครองการลงทุนกับนักลงทุนต่างประเทศ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุน

3. การท่องเที่ยว

การเร่งเจรจากับสปป.ลาว ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อม และสามารถร่วมมือกันได้ทันที

4. การให้สิ่งจูงใจนักลงทุน

การเร่งเจรจากับสปป.ลาว ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนร่วมกัน ดังจะเห็นได้จาก การยกเว้นภาษี การให้สิทธิพิเศษทางภาษี การอำนวยความสะดวกด้านการผ่านแดน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนประเทศเพื่อนบ้านให้มีการพัฒนาที่เร็วขึ้น เพื่อลดช่องว่างทางเศรษฐกิจ ดังจะเห็นได้จากการสนับสนุนด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านการเกษตร

การย้ายฐานการปลูกพืชบางชนิดที่ไทยมีการนำเข้าจากประเทศที่ 3 เช่น ถั่วเหลือง ไปยังสปป.ลาว

2. ด้านอุตสาหกรรม

การให้ความช่วยเหลือแก่ สปป.ลาว ในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมตามแนวชายแดน การพัฒนาอุตสาหกรรม SMEs และพัฒนาคุณภาพสินค้าหัตถกรรม เช่น อุตสาหกรรมแปรรูปเกษตร อุตสาหกรรมสิ่งทอและเสื้อผ้า ฯลฯ

3. ด้านการท่องเที่ยว

การให้ความช่วยเหลือแก่สปป.ลาว ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวของไทยได้ และยกระดับการบริการให้ได้มาตรฐานยิ่งขึ้น

4. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

การให้ความช่วยเหลือแก่สปป.ลาว ในการพัมนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะโครงข่ายคมนาคมหลัก เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

5. ด้านสังคม

การให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ ทั้งด้านสาธารณสุข และการศึกษา เพื่อปรับปรุงให้มีมาตรฐานเพิ่มมากขึ้น

<u>ยุทธศาสตร์การพัฒนาระหว่างไทย-สปป.ลาว</u> ได้แก่

1. การเป็นแหล่งผลิตพืชเศรษฐกิจทดแทนการนำเข้า โดยไทยให้ความช่วยเหลือด้านเทคโนโลยี และเมล็ดพันธุ์ในพืชบางชนิดที่ต้องการการทดแทนการนำเข้าจากประเทศที่สาม ได้แก่ ถั่วเหลือง ข้าวโพด ถั่วลิสง กาแฟ หวาย ผักปลอดสารพิษ และปศุสัตว์

2. การเป็นฐานอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐาน และใช้ทรัพยากรธรรมชาติของลาวเป็นหลัก โดยไทยให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ การบริหารจัดการ และการปรับปรุงกลไก และกฎระเบียบให้เอื้อต่อการลงทุน

3. การเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และธรรมชาติ โดยไทยจะเป็นศูนย์กลางการส่งจ่ายนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวหลักของลาว

4. การใช้ความร่วมมือทางวิชาการเป็นตัวนำในการพัฒนาด้านอื่นๆ โดยไทยให้ความช่วยเหลือในการถ่ายทอดเทคโนโลยี การปรับปรุงกลไก และกฎระเบียบ รวมทั้งการพัฒนาด้านทรัพยากรมนุษย์

การกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินนโยบายของสภาพัฒน์นั้น จังหวัดมุกดาหารเป็นจังหวัดหนึ่ง ซึ่งเป็นเมืองที่ถูกกำหนดยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดน สำหรับทิศทางการพัฒนาและการเตรียมการของจังหวัดมุกดาหาร เพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นประตูสู่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) และเวียดนามตอนกลาง ผ่านสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่สอง และเป็น “เขตเศรษฐกิจชายแดน” ในฐานะเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมและศูนย์กระจายสินค้าเพื่อสนับสนุนการผลิตในสะหวันนะเขต (Savan-Seno Special Economic Zone) โดยในระยะแรกมุ่งเน้นการจัดตั้งศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้า การดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมการเกษตร และสนับสนุนการค้า การท่องเที่ยวตามแนวเชื่อมโยงไทย สปป.ลาว และเวียดนาม (ดูตารางที่ 3-2)

ตารางที่ 3-2 ตารางแสดงระดับการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเป้าหมายไทย-สปป.ลาว

พื้นที่	ระดับการพัฒนา			หมายเหตุ
	ระยะสั้น (2546-2547)	ปานกลาง (2548-2550)	ระยะยาว	
เชียงราย	ประกาศเขตเศรษฐกิจ	เปิดให้นักลงทุน	ย้ายฐานเข้าลงทุน	อยู่ระหว่างการดำเนินการจัดตั้ง
มุกดาหาร	กำหนดยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการเขตเศรษฐกิจและเร่งศึกษาความเหมาะสมในการจัดตั้งเขตศูนย์กระจายและแปรรูปสินค้ามุกดาหารและเตรียมการจัดตั้งในปลายปี 2547	จัดตั้งศูนย์กระจายและแปรรูปสินค้ามุกดาหารและประกาศเขตเศรษฐกิจ	ย้ายฐานเข้าลงทุน	ดำเนินการจัดตั้งในรูปแบบเดียวกับเชียงราย

3.1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนจังหวัดมุกดาหาร มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่หลายหน่วยงาน ดังรายชื่อที่แสดงในตารางที่ 3-3 ทั้งนี้มีหน่วยงานหลักที่สำคัญ ซึ่งจะกล่าวในที่นี้ 4 หน่วยงาน คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 3-3 หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการเมืองชายแดน จ.มุกดาหาร

1. ศาลจังหวัดมุกดาหาร
2. สำนักงาน กกต.จังหวัด
3. สำนักงานอัยการจังหวัด
4. ที่ทำการปกครองอำเภอหนองสูง
5. สนง.อุตสาหกรรมจังหวัด
6. สำนักงานสหกรณ์จังหวัด
7. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด
8. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
9. สำนักงานสถิติจังหวัด
10. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด
11. สำนักงานพัฒนาสังคมจังหวัด
12. สนง.สวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
13. สำนักงานจัดหางานจังหวัด
14. สำนักงานแรงงานจังหวัด
15. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฯ
16. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด
17. สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง
18. สำนักงานเกษตรจังหวัด
19. ตำรวจภูธรจังหวัด
20. สำนักงานสรรพากรพื้นที่มุกดาหาร
21. สถานีพัฒนาที่ดินมุกดาหาร
22. สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัด
23. องค์การบริหารส่วนจังหวัด

24. สำนักงานพาณิชย์จังหวัด
25. สำนักงานการค้าภายในจังหวัด
26 สำนักงานประกันภัยจังหวัด
27. สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด
28. ด่านศุลกากรมุกดาหาร
29. ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัด
30. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
31. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด
32. ศูนย์บริการวิชาการด้านพืชและปัจจัยการผลิต
33. ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัด (ศตส.จ.)
34. ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดมุกดาหาร
35. ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัด
36. สถานีประมงน้ำจืดจังหวัด
37. สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด
38. สถานีพัฒนาอาหารสัตว์จังหวัด (สนง.)
39. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัด
40. สถานีอุตุนิยมวิทยามุกดาหาร
41. สถานีเพาะชำกล้าไม้จังหวัด
42. สถิติจังหวัด (สนง.)
43. สวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด (สนง.)
44. สำนักงานจังหวัด
45. สำนักงานที่ดินจังหวัด
46. สำนักงานสรรพากรพื้นที่มุกดาหาร
47. สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร
48. หน่วยบริการธุรกิจพลังงานจังหวัด

3.1.1 กระทรวงมหาดไทย

มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดน กรณีศึกษา จังหวัดมุกดาหาร ดังนี้

1. กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

มีโครงการเขื่อนป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำและทะเล ในจังหวัดมุกดาหารอยู่ 2 โครงการ คือ

1.1 โครงการ ริมแม่น้ำโขง บริเวณบ้านส้มป่อย (ต่อเนื่องเขื่อนเดิม) ปีงบประมาณ2547 ที่ตั้งโครงการ หมู่ 2 ต. นาสีนวน อ.เมือง จ.มุกดาหาร ความยาว 127 เมตร

1.2 โครงการ ริมแม่น้ำโขง หน้าวัดพระใส่ ทาสองคอน (ต่อเนื่องเขื่อนเดิม) ปีงบประมาณ 2547 ที่ตั้งโครงการ หมู่ 2 ต. ป่งขาม อ.หว้านใหญ่ จ.มุกดาหาร ความยาว 137 เมตร

นอกจากนี้มีโครงการแหล่งน้ำชลประทาน ภายในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน จำนวน 2 โครงการ ซึ่งเก็บกักน้ำได้ 1.75 ล้าน ม. 3 มีพื้นที่ชลประทานได้รับประโยชน์ จำนวน 1,650 ไร่ คิดเป็นร้อยละของพื้นที่ถือครองทางการเกษตร 0.21 โดยมีการประสานการทำงานกับกรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้สร้าง

2. จังหวัดมุกดาหาร ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย

มีโครงการระดับชาติและระดับภูมิภาคอยู่ 2 โครงการ คือ

2.1 โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ระหว่าง ราชอาณาจักรไทย กับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ช่วงจังหวัดมุกดาหาร กับ แขวงสะหวันนะเขต)

2.2 โครงการสถาปนาเมืองคู่แฝดมุกดาหาร-สะหวันนะเขต

2.1 โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ระหว่าง ราชอาณาจักรไทย กับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ช่วงจังหวัดมุกดาหาร กับ แขวงสะหวันนะเขต)

ความเป็นมาของโครงการ

ปี พ.ศ. 2533 ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ได้ให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคแก่ประเทศไทยและสปป.ลาว ศึกษาโครงการก่อสร้างสะพานฯ แต่ยังไม่ได้ข้อยุติ

ปี พ.ศ. 2535 – 2538 รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (GREATER MEKONG SUBREGION : GMS) ประกอบด้วย จีน พม่า เวียดนาม ลาว กัมพูชา และ ประเทศไทย ได้เห็นพ้องต้องกันในการดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงร่วมกันภายใต้ความร่วมมือช่วยเหลือของธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย และจัดให้มีการศึกษา FEASIBILITY STUDY และการคมนาคมขนส่งทางบกในแนว EAST-WEST CORRIDOR ด้วย เพื่อเชื่อมระหว่างพม่า ไทย ลาว เวียดนาม ในแนวเส้นทางเมือง

มะละแหม่งของพม่า แม่สอด ตาก พิษณุโลก ขอนแก่น มุกดาหาร สะหวันนะเขต (สปป.ลาว) และดองฮา (เวียดนาม) ขณะเดียวกันได้มีการประชุมระดับ รัฐมนตรีของโครงการ GMS และมีมติให้ดำเนินการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขง แห่งที่ 2 ขึ้นที่ จังหวัดมุกดาหาร – สะหวันนะเขต ซึ่งเชื่อมโยงกับเส้นทางหมายเลข 9 ใน สปป.ลาว สู่เมืองเว้ ดานัง ของเวียดนาม

ปี พ.ศ. 2539 – 2541 ได้จัดให้มีการประชุมผลการศึกษาเพื่อหาจุด (ตำแหน่ง) ของสะพานของทั้งสองประเทศ จนได้ข้อยุติ และตกลงร่วมกันให้ตำแหน่งสะพานฝั่งไทยอยู่ที่บ้านสงเปือย ตำบลบางทรายใหญ่ อำเภอเมืองมุกดาหาร ห่างจากตัวจังหวัดไปทางทิศเหนือประมาณ 7 กิโลเมตร และจุดก่อสร้างฝั่งลาวอยู่ที่บ้านนาแก เมืองคันทะบูลี อยู่ห่างจากตัวแขวงสะหวันนะเขตไปทางทิศเหนือประมาณ 5 กิโลเมตร

ปี พ.ศ. 2542 – 2543 รัฐบาลญี่ปุ่น โดย JAPAN INTERNATIONAL COOPERATION AGENCY : JACA ให้ความช่วยเหลือในการสำรวจ ออกแบบ โครงการ ตั้งแต่เดือน มีนาคม 2542 พร้อมส่งแบบก่อสร้างฉบับสุดท้ายให้รัฐบาลไทยและรัฐบาลลาวเมื่อเดือน สิงหาคม 2543
เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2544 ได้มีการจัดพิธีลงนามข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลลาวขึ้นที่โรงแรมมุกดาหาร แกรนด์ โฮเทล โดยมีนายวันมูหะหมัด – นอร์ มะทา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ขนส่ง ไปรษณีย์และก่อสร้าง เป็นผู้แทนฝ่ายลาว ตกลงสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงระหว่างชาติ มุกดาหาร – สะหวันนะเขต โดยใช้เงินกู้จาก JBIC วงเงินค่าก่อสร้าง 2,550 ล้านบาท ไทยและลาวออกฝ่ายละครึ่ง

รูปแบบสะพาน

เป็นสะพานคอนกรีต 2 ช่องจราจร ไม่ทางรถไฟ ผิวจราจรกว้าง 8 เมตร ไหล่ทางข้างละ 1.50 เมตร ยาว 1,600 เมตร จุดกลับรถอยู่ฝั่งไทย รายละเอียดของโครงการแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

<u>ส่วนที่ 1 (PACKAGE I)</u> เป็นงานก่อสร้างตัวสะพานด้านฝั่งไทย และฝั่งลาว ค่าก่อสร้าง ประมาณ 2,000 ล้านบาท ประกอบด้วย

	<u>ฝั่งไทย</u>	ฝั่งลาว	
ตัวสะพาน	800	800	1,600 เมตร
คอสะพาน	250	200	450 เมตร
ถนนคอสะพาน	79	79	257 เมตร
ถนนเปลี่ยนทิศทางจราจร	395	-	395 เมตร
รวม	1,524	1,178	2,702 เมตร

ส่วนที่ 2 (PACKAGE II) เป็นงานก่อสร้างอาคารด่านควบคุมและถนนเชื่อม ตลอดจนสิ่งปลูกสร้าง ด้านฝั่งลาว มีความยาว 2,514 เมตร ค่าก่อสร้าง 300 ล้านบาท
ส่วนที่ 3 (PACKAGE III) เป็นงานก่อสร้างอาคารด่านควบคุมและถนนเชื่อม ตลอดจนสิ่งปลูกสร้าง ด้านฝั่งไทย มีความยาว 951 เมตร ค่าก่อสร้าง 250 ล้านบาท

ระยะเวลาดำเนินการ

กุมภาพันธ์ 2545	- คัดเลือกบริษัทฯ ที่ปรึกษา
พฤษภาคม 2545	- ธนาคารอนุมัติรายละเอียดการประกวดราคาและเอกสารการยื่นซอง
สิงหาคม 2545	- ทำการพิจารณาเอกสารการประกวดราคาขั้นต้นและพิจารณาผลการประกวดราคาขั้นต้นสะพานหลัก
กุมภาพันธ์ 2546	- พิจารณาผลการประกวดราคา
มิถุนายน 2546	- เจรจาต่อรองเพื่อทำสัญญาและเซ็นสัญญา
มิถุนายน 2549	- โครงการเสร็จสิ้น รวมระยะเวลาก่อสร้าง 3 ปี

สถานภาพปัจจุบัน

ความก้าวหน้าของสัญญาเงินกู้ ขณะนี้กระทรวงการคลังเสนอเข้าคณะรัฐมนตรี เพื่อลงนามระหว่างรัฐบาลไทย – ญี่ปุ่น เมื่อคณะรัฐมนตรีอนุมัติแล้วจะทำสัญญากับ JBIC

ผลที่ได้รับจากการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงระหว่างประเทศ (ช่วง จังหวัดมุกดาหาร กับ แขวงสะหวันเขต)

จากการที่สำนักพัฒนาพื้นที่เชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านและพื้นที่ชายแดน (สพช.) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สคช.) ซึ่งได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการจาก JAPAN INTERNATIONAL COORPERATION AGENCY : JICA ดำเนินโครงการศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดชายแดนต่อเนื่อง 4 จังหวัด ได้แก่ นครพนม มุกดาหาร กาฬสินธุ์และสกลนคร รวมทั้ง JACA ยังได้ให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการในรูปแบบเดียวกันดำเนินโครงการศึกษาวางแผนพัฒนาพื้นที่แขวงสะหวันนะเขตและแขวงคำม่วน สปป.ลาว ให้สามารถพัฒนาพื้นที่เชื่อมโยงในลักษณะ พื้นที่เขตเศรษฐกิจการผลิตร่วม(CO-PRODUCTION AREA) ซึ่งมีการประชุมภายในประเทศ จำนวน 2 ครั้ง เมื่อเดือน พฤษภาคม 2543 ที่ กรุงเทพฯ และเดือนมีนาคม

2543 ที่จังหวัดขอนแก่น และการประชุมระหว่างไทย – ลาว จำนวน 2 ครั้ง เมื่อเดือนสิงหาคม 2543 ที่จังหวัดมุกดาหาร และเดือน พฤษภาคม 2544 ที่ สปป.ลาว

ในการศึกษาได้มีการเสนอโครงการพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย คือ

จังหวัดนครพนม มีความเหมาะสมที่จะเป็นศูนย์กลางการผลิต/อุตสาหกรรม

จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความเหมาะสมที่จะเป็น "นครอุตสาหกรรมสีเขียว" หรือศูนย์แปรรูปผลผลิตการเกษตร

จังหวัดสกลนคร เหมาะสมที่จะเป็นศูนย์กลางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยจัดตั้งเป็น "นครวิทยาศาสตร์การเกษตร"

จังหวัดมุกดาหาร เหมาะสมที่จะเป็นศูนย์กลางธุรกิจจัดจำหน่ายสินค้าต่าง ๆ หรือ "นครการค้าชายแดน"

ผลการศึกษาของ สพช./สศช./JICA ได้คัดเลือกให้จังหวัดมุกดาหาร เป็นประตูด้านตะวันออกสู่ สปป.ลาว และเวียดนามตอนกลาง โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ขึ้นที่จังหวัดมุกดาหาร – แขวงสะหวันนะเขต เป็นโครงการหนึ่งที่เตรียมรองรับการพัฒนาพื้นที่เชื่อมโยงในทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว กับประเทศเพื่อนบ้านและพื้นที่ชายแดน สะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 นี้จะรองรับการเชื่อมต่อกับทางหลวงหมายเลข 9 ของ สปป.ลาว ทางแขวงสะหวันนะเขต ไปเชื่อมต่อกับเวียดนามตอนกลาง ตลอดไปถึงชายแดนทะเลเข้าบรรจบเส้นทางหมายเลข 1 โดยมีหัวเมืองที่สำคัญของเวียดนาม คือ เมืองกวางตรี เมืองเว้ (เมืองหลวงเก่า) และเมืองดานัง ซึ่งเป็นท่าเรือที่สำคัญสามารถรองรับเรือขนาด 30,000 ตันได้ ซึ่งจะทำให้จังหวัดมุกดาหารกลายเป็นเมืองศูนย์กลางทางการค้า และพาณิชยกรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนืออีกเมืองหนึ่ง

นอกจากนี้ยังมีโครงการรองรับอีกหลายโครงการ เช่น

1. โครงการก่อสร้างทางเลี่ยงเมืองมุกดาหาร สายที่ 1 แยกทางหลวงหมายเลข 212 ที่ กม.167+575 ระยะทาง 8 กม. จะแล้วเสร็จประมาณ เดือนตุลาคม 2544

2. โครงการก่อสร้างทางหลวงสายหลัก มุกดาหาร – คำชะอี ระยะทาง 35 กม.

3. โครงการก่อสร้างทางหลวงสายหลัก นิคมคำสร้อย – เลิงนกทา จังหวัดยโสธร ระยะทาง 21 กม.

4. โครงการก่อสร้างทางหลวง 4 ช่องจราจร เชื่อมตะวันออก – ตะวันตก จากสะพานข้ามแม่น้ำเมย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มายัง พิษณุโลก ขอนแก่น สิ้นสุดที่จังหวัดมุกดาหาร โครงการก่อสร้างทางหลวง 4 ช่องจราจร เชื่อมชายฝั่งตะวันออก จากโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกแหลมฉบัง มายังสระแก้ว สุรินทร์ ยโสธร สิ้นสุดที่มุกดาหาร

ผลจากการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงระหว่างชาติ จังหวัดมุกดาหาร – สะหวันเขต และโครงการต่าง ๆ ที่จะมารองรับข้างต้น จะส่งผลให้จังหวัดมุกดาหาร เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญ และมีบทบาทในด้านต่าง ๆ มากขึ้น คือ

1. บทบาทในฐานะเป็นประตูการค้าและการลงทุนสู่อินโดจีน

2. บทบาทในฐานะเป็นฐานการผลิตด้านอุตสาหกรรมที่จะเชื่อมโยงสู่กลุ่มประเทศอินโดจีน และประตูไปสู่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของไทย (EASTERN SEABORD DEVELOPMENT PROGRAM)

3.บทบาทในฐานะศูนย์กลางการฟื้นฟูบูรณะอินโดจีน ในแง่การเงินการธนาคาร การบริการด้านวิชาการ การวิจัยและศูนย์กลางการถ่ายทอดเทคโนโลยี

4.บทบาทในฐานะเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้ เชื่อมโยงสู่แหล่งท่องเที่ยวระดับโลกของกลุ่มประเทศอินโดจีน เช่น นครวัต นครธม ในประเทศกัมพูชา น้ำตกหลี่ผี ในสปป. ลาว และเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญ ๆ ของประเทศเวียดนาม เป็นต้น

เมื่อการก่อสร้างสะพานและโครงการรองรับต่าง ๆ เสร็จสิ้นแล้ว สิ่งที่จะตามมาคือ ความเจริญเติบโต การขยายตัวทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว ซึ่งจะมีผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสภาพสิ่งแวดล้อม แรงงานอพยพ ผู้หลบหนีเข้าเมือง ปัญหาจากคนต่างชาติ นักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทรุดโทรม ปัญหาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาอาชญากรรมยาเสพติด ผลกระทบจากการถ่ายเทวัฒนธรรมต่างชาติ ปัญหาสังคมอื่น ๆ รวมทั้ง ความมั่นคงปลอดภัยบริเวณชายแดน จังหวัดจึงต้องเตรียมความพร้อมในการรองรับกับผลกระทบและปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมา ดังนี้

1.การเตรียมความพร้อมของคน เร่งเสริมสร้างคุณภาพคน โดยเฉพาะด้านการศึกษาและทักษะการใช้ภาษาสากล (อังกฤษ) จำเป็นต้องมีการเรียนการสอนจนถึงระดับอุดมศึกษา ปริญญาตรี โดยระยะแรกจะขยายวิทยาเขตหรือสาขาของสถาบันที่มีการสอนในระดับอุดมศึกษา เช่น สถาบันราชภัฏสกลนคร ที่มาเปิดสอนในปี 2544 เป็นปีแรก ขณะที่มุกดาหารได้รับเลือกเป็นจังหวัดนำร่องในการตั้งวิทยาลัยชุมชน ซึ่งจะเริ่มในปี 2545 นี้

2.การเตรียมทักษะในด้านแรงงานฝีมือ ให้มีคุณภาพและมาตรฐานเพิ่มมากขึ้น

3.การเตรียมการด้านการรักษาความปลอดภัย การป้องกันการก่อวินาศกรรมและอุบัติเหตุอุบัติภัยให้มีความพร้อมอยู่เสมอ

4.การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด การลักลอบขนยาเสพติด แหล่งผลิต แหล่งจำหน่าย ผู้เสพ และผู้ที่อาจตกเป็นเหยื่อของยาเสพติด เช่น นักเรียน นักศึกษา ผู้ใช้แรงงาน นักท่องเที่ยว เป็นต้น รวมทั้ง กำหนดมาตรการป้องกันการลักลอบขนถ่านสินค้าหลบหนีภาษีศุลกากร

5.จัดระบบผังเมืองรวมของจังหวัดให้ชัดเจน การจัดระเบียบชุมชนเมือง เช่น การจัด ZONING สถานบริการ จุดพักสินค้า คลังกักเก็บสินค้า จุดขนถ่านสินค้า การจัดระบบจราจรที่เหมาะสมและเพียงพอ ให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย คล่องตัวและช่วยลดอุบัติเหตุ

6.จัดเตรียมการก่อสร้าง ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบสาธารณูปโภค ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ให้มีความพร้อม เพียงพอต่อความต้องการ

7.ดำเนินการฝึกอบรม สัมมนา เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจ เร่งสร้างจิตสำนึก ให้กับผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชนประชาชน และเจ้าหน้าที่ทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง ในการร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ปลูกป่าชุมชน ฯลฯ ให้เห็นคุณค่า ความสำคัญและความสัมพันธ์ ระหว่างสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม

8.สนับสนุนให้มีการแก้ไข ปรับปรุง ผ่อนคลาย กฎ ระเบียบ ทางการค้า การลงทุน ระหว่างประเทศที่แตกต่างกัน ให้เกิดความสะดวกและคล่องตัวมากยิ่งขึ้น

9.แสวงหาความร่วมมือระหว่างกลุ่มประเทศอินโดจีน ด้วยการแลกเปลี่ยนการเยือน หรือการจัดประชุมพบปะหารือเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันและกันอย่างต่อเนื่อง

กล่าวได้ว่าในอนาคตอันใกล้นี้ สิ่งที่จะเกิดขึ้นกับจังหวัดมุกดาหารเมื่อมีการดำเนินการตามโครงการต่าง ๆ จากการศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งได้มีการประชุมสัมมนาภายในประเทศ ครั้งที่ 3 เพื่อจัดทำรายงานการศึกษาฉบับสุดท้ายและการดำเนินการก่อสร้างปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐาน โครงข่ายเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมภายในจังหวัด ระหว่างจังหวัด ระหว่างภาค เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2544 ที่จังหวัดนครพนมไปแล้ว จังหวัดมุกดาหารนอกจากจะเป็นเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจเชื่อมโยงด้านธุรกิจ การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวแล้ว ยังจะเป็นเมืองศูนย์กลางนานาชาติเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ ได้แก่ ไทย ลาว เวียดนาม กัมพูชา จีน และ พม่า ด้วย สมกับคำขนานนามว่า จังหวัดมุกดาหารจะเป็นเมืองเชื่อมโยงสู่ประตูอินโดจีน เป็นไข่มุกแห่งอีสาน เป็นหาดใหญ่แห่งอีสานได้อย่างเต็มภาคภูมิ

สรุปความคืบหน้าและสถานการณ์ปัจจุบันโครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2

การออกแบบสะพานเสร็จเรียบร้อยแล้ว และได้มีการลงนามตกลงการก่อสร้างระหว่างราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ว่าด้วยการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงระหว่างชาติ มุกดาหาร – สะหวันนะเขต เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2544

ความก้าวหน้าของสัญญาเงินกู้ ขณะนี้ได้ลงนามเซ็นสัญญาเงินกู้ ระหว่างรัฐบาลไทย – ญี่ปุ่น, ลาว–ญี่ปุ่นเสร็จเรียบร้อยแล้ว ตั้งแต่วันที่ 27 ธันวาคม 2544 ได้มีการลงนามของคณะกรรมการประสานงานโครงการ (Project Coordinating Committee: PCC) ฝ่ายไทย – ฝ่ายลาว

ในสัญญาว่าจ้างกลุ่มบริษัทวิศวกรที่ปรึกษาโดยความเห็นชอบทาง JBIC เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2545 ที่ นครเวียงจันทน์ สปป.ลาว ซึ่งกลุ่มบริษัทที่ปรึกษาประกอบด้วย

1. Oriental Consultant Co.Ltd ประเทศญี่ปุ่น
2. Nippon Koei Co.Ltd ประเทศญี่ปุ่น
3. Asian Engineering Consultant Corp.Ltd ประเทศไทย
4. Communication Design and Research Institute ประเทศลาว

- คณะกรรมการบริหารสะพาน (Bridge Management Committee :BMC) ฝ่ายไทย ได้ประชุมพิจารณาเร่งรัดการดำเนินงานของกลุ่มบริษัทวิศวกรที่ปรึกษา ในวันที่ 19 กรกฎาคม 2545 ณ กรมทางหลวง
- คณะกรรมการบริหารสะพาน (Bridge Management Committee :BMC) ร่วมไทย – ลาว ได้ประชุมเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2545 ณ ห้องประชุมแขวงการทางหนองคายที่ 1 เพื่อพิจารณารายละเอียดคุณสมบัติและหลักเกณฑ์วิธีการคัดเลือกผู้มีสิทธิ์ซื้อแบบและเสนอราคา
- คณะกรรมการบริหารสะพาน (Bridge Management Committee :BMC) ร่วมไทย – ลาว และบริษัทผู้รับเหมาที่มีสิทธิ์เข้าประกวดราคาได้ประชุม เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2546 ณ ห้องประชุมแขวงการทางมุกดาหาร เพื่อพิจารณารายละเอียดเกี่ยวกับการกำหนดเขตก่อสร้างพิเศษ (Free Construction Zone – FCZ)
- คณะกรรมการบริหารสะพาน (Bridge Management Committee :BMC) ร่วมไทย – ลาว ได้ประชุมเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2546 ณ ห้องประชุมแขวงการทางมุกดาหาร เพื่อพิจารณารายละเอียดข้อปฏิบัติสำหรับพิธีการต่างๆ ในพื้นที่ก่อสร้างพิเศษ (Free Construction Zone – FCZ)

เปิดซองประกวดราคาที่กรมทางหลวง ในวันที่ 12 พฤษภาคม 2546 จะสามารถลงนามในสัญญาได้ประมาณเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน 2546 การก่อสร้างคาดว่าจะเริ่มประมาณต้นปี 2547 ระยะเวลาก่อสร้าง 3 ปี

บริษัทที่มีสิทธิ์ยื่นซองประกวดราคาในการก่อสร้างสะพาน มี 5 ราย ดังนี้

1. บริษัท ซิมิสึ ร่วมกับ บริษัท อิตาเลี่ยนไทย
2. บริษัท ไทเซ (ญี่ปุ่น) ร่วมกับ บริษัท ซิโนไทย
3. บริษัท คาจิม่า ร่วมกับ บริษัท ช.การช่าง
4. บริษัท สุมิโตโม่ ร่วมกับ บริษัท วิจิตรภัณฑ์ – บริษัท สยามซินเท็ค
5. บริษัท โอบายซิ ร่วมกับ บริษัท พี.เอส.มิตซูบิชิ

บริษัท สิมิโตโม่ ร่วมกับบริษัท วิจิตรภัณฑ์ –บริษัทสยามซินเท็ค เป็นบริษัทที่ได้รับคัดเลือกเป็นบริษัทผู้รับจ้างก่อสร้างสะพานฯ

บริษัทฯ ผู้รับจ้าง ได้ขออนุมัติเริ่มงานในแม่น้ำโขง ในวันที่ 24 พฤศจิกายน 2546เป็นต้นไป เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2546 ได้มีพิธีลงนามสัญญาจ้างก่อสร้างสะพานฯ โดยมีรัฐมนตรีว่าการ

กระทรวงคมนาคม ขนส่ง และก่อสร้างแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมของไทย เป็นประธานร่วมในพิธี ณ ห้องประชุมมนัส คอวนิช ชั้น 2 อาคาร 2 กรมทางหลวง กรุงเทพมหานคร

ผลการก่อสร้างจนถึงสิ้นเดือน พฤษภาคม 2548 ปรากฏว่างานดำเนินไปตามแผนทั้งฝั่งไทยและ สปป.ลาว โดยด้านฝั่งไทยทำได้ประมาณ 70% และฝั่ง สปป.ลาว ทำได้ประมาณ 50% คาดว่าจะแล้วเสร็จตามแผนที่กำหนดไว้

2.2 โครงการสถาปนาเมืองคู่แฝดมุกดาหาร-สะหวันเขต

ความเป็นมา

จังหวัดมุกดาหาร แขวงสะหวันนะเขต และจังหวัดกวางจิได้ประชุมร่วมกันเมื่อ วันที่ 2 กรกฎาคม 2545 ณ จังหวัดกวางจิ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และได้ลงนามร่วมกันใน MEMORANDUM OF UNDERSTANDING AT THE MEETING AMONG THREE PROVINCE : QUANG TRI (VIETNAM) SAVANNAKHET (LAOS) AND MUKDAHAN (THAILAND) มีความเห็นชอบร่วมกันที่จะสถาปนาความสัมพันธ์เมืองคู่แฝดระหว่างกัน

ในการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (SAEAN Regional Forum-ARF) เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2545 ที่บันดาร์ เสรี เบกาวัน บรูไน ดารุสซาลาม ดร. สุรเกียรติ์ เสถียรไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้หารือทวิภาคกับนายเหงียน ซีเนียน (Mr. Nguyen Di Nien) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเวียดนามเกี่ยวกับถนนสายที่ 9 เชื่อมต่อระหว่างจังหวัดมุกดาหาร สะหวันนะเขต เว้และดานัง ซึ่งยังมีอุปสรรคเรื่องการผ่านแดนที่ด่านลาวบาวระหว่างลาวกับเวียดนาม ฝ่ายไทยเสนอให้ฝ่ายเวียดนามพิจารณาแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการผ่านแดนเพื่อให้ประชาชนทั่วไปสามารถผ่านแดนได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น และ**เสนอให้จังหวัดมุกดาหาร แขวงสะหวันนะเขต และจังหวัดกวางตรีซึ่งอยู่บนเส้นทางหมายเลข 9 จัดทำความตกลงเมืองแฝด 3 เมืองและขอให้ฝ่ายเวียดนามสนับสนุนข้อเสนอดังกล่าวของไทย เพื่อให้มีความร่วมมือในระดับจังหวัดและจะเป็นประตูของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จะส่งสินค้าออกไปยังประเทศเพื่อนบ้าน**

การประชุมคณะกรรมาธิการร่วมว่าด้วยความร่วมมือไทย - เวียดนาม ครั้งที่ 7 ระหว่างวันที่ 13-14 มีนาคม 2546 โดย ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้มอบหมายให้ ดร.ประชาฯ เป็นประธานร่วมฝ่ายไทย และ ฝ่ายเวียดนามมี นายเจิ่น ดิ่ง เขียน (Tran Dinh Khien) รัฐมนตรีช่วยว่าการวางแผนและการลงทุนเป็นประธานฝ่ายเวียดนาม ในการประชุมครั้งนี้ทั้งสองฝ่ายได้หารือกันอย่างใกล้ชิดเกี่ยวกับความร่วมมือในด้านต่างๆ ทั้งด้านการทูต ความมั่นคงเศรษฐกิจ และความร่วมมือด้านอื่นๆ โดยการประชุมครั้งนั้น ทั้งสองฝ่ายเห็นชอบที่จะส่งเสริมความร่วมมือระหว่างจังหวัดของทั้งสองประเทศ รวมทั้งเร่งรัดให้มีการจัดทำความตกลง

เมืองแฝด 3 ระหว่างจังหวัดมุกดาหารของไทย - แขวงสะหวันนะเขต ของลาว - จังหวัดกวางจิของเวียดนาม เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศ และเป็นการส่งเสริมความร่วมมือในกรอบ East-west Economic Corridor ด้วย

ผลการประชุมระดับผู้นำว่าด้วยยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างกัมพูชา ลาว พม่า และไทย (Economic Cooperation Strategy : ECS) เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2546 ณ เมืองพุกาม ประเทศพม่า ได้ประกาศ "ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี - เจ้าพระยา - แม่น้ำโขง" "Ayeyawady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy" หรือ "ปฏิญญาพุกาม" ระบุความร่วมมือกันใน 5 สาขา คือ

1) การอำนวยความสะดวกด้านการค้าการลงทุน

2) ความร่วมมือด้านเกษตรและอุตสาหกรรม

3) การเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคม

4) การท่องเที่ยว

5) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ซึ่ง ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีได้ประกาศเจตนารมณ์ว่าไทยพร้อมจะร่วมมือกับกัมพูชา ลาว และพม่า ในการสร้างงาน และสร้างรายได้ให้กับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อลดช่องว่างของระดับการพัฒนาและสร้างความเจริญ ไปพร้อมๆ กัน

สถานะล่าสุด

1. ในโอกาสที่นายกรัฐมนตรีแห่งราชอาณาจักรไทย ฯพณฯ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และนายกรัฐมนตรีแห่ง สปป.ลาว ฯพณฯ บุนยัง วอละจิด ได้เดินทางมาเป็นประธานในการวางศิลาฤกษ์สะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 นายกรัฐมนตรีทั้งสองประเทศได้ร่วมเป็นสักขีพยานในการลงนามบันทึกความตกลงการเป็นเมืองคู่แฝด ระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร ดร.นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ กับเจ้าแขวงสะหวันนะเขต ดร.สีเหลือ บุนค้ำ เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2547 ถือว่าเป็นการสถาปนาเมืองคู่แฝดเป็นแห่งแรกระหว่างราชอาณาจักรไทย - สปป.ลาว ตามกรอบยุทธศาสตร์ความร่วมมือในการพัฒนาระหว่างประเทศลุ่มน้ำอิระวดีเจ้าพระยาและแม่โขง (ACMECS)

2. เพื่อเป็นการเตรียมการรองรับการดำเนินการร่วมกันเมื่อได้มีการสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างกันแล้ว จังหวัดมุกดาหารและแขวงสะหวันนะเขต จะตั้งคณะกรรมการร่วมมือด้านต่างๆ ขึ้นเพื่อให้คณะกรรมการได้มีการปรึกษาหารือและเตรียมการดำเนินกิจกรรมความร่วมมือร่วมกันก่อนล่วงหน้า โดยในส่วนของจังหวัดมุกดาหาร จะได้จัดตั้งคณะทำงานขึ้นก่อนจำนวน 9 คณะ คือ

1) คณะทำงานด้านการอำนวยความสะดวกการค้าการลงทุน มี พาณิชย์จังหวัดมุกดาหาร เป็นหัวหน้าคณะทำงาน และผู้ช่วยพาณิชย์จังหวัดมุกดาหาร เป็นเลขานุการ

2) คณะทำงานความร่วมมือด้านการเกษตรและอุตสาหกรรม มี เกษตรและสหกรณ์จังหวัดมุกดาหารเป็นหัวหน้าคณะทำงาน และหัวหน้าฝ่ายแผนงานพัฒนาการเกษตร สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดมุกดาหาร เป็นเลขานุการ

3) คณะทำงานด้านการท่องเที่ยว มี หัวหน้าสำนักงานจังหวัดมุกดาหาร เป็นหัวหน้าคณะทำงาน และนายวิชชา แสนใจกล้า เป็นเลขานุการ

4) คณะทำงานด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มี ปลัดจังหวัด เป็นหัวหน้าคณะทำงาน และจ่าจังหวัดมุกดาหาร เป็นเลขานุการ

5) คณะทำงานด้านการสาธารณสุข มี นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร เป็นหัวหน้าคณะทำงาน และหัวหน้างานแผนงาน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร เป็นเลขานุการ

6) คณะทำงานด้านแรงงาน มี แรงงานจังหวัดมุกดาหาร เป็นหัวหน้าคณะทำงาน และหัวหน้าฝ่ายนโยบายและแผน สำนักงานแรงงานจังหวัดมุกดาหาร เป็นเลขานุการ

7) คณะทำงานด้านการศึกษา มี ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพนวมินทราชินีมุกดาหาร เป็นหัวหน้าคณะทำงาน และผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพนวมินทราชินีมุกดาหารเป็เลขานุการ

8) คณะทำงานด้านกีฬา นันทนาการและศิลปวัฒนธรรม มี อัยการจังหวัดมุกดาหาร เป็นหัวหน้าคณะทำงาน และนายรชตะ สำราญชลารักษ์ เป็นเลขานุการ

9) คณะทำงานด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย มี ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดมุกดาหาร เป็นหัวหน้าคระทำงาน และผู้กำกับอำนวยการ เป็นเลขานุการ

คณะทำงานทั้ง 9 คณะ จะมีหน้าที่ในการ เสริมสร้างความร่วมมือ ช่วยเหลือ พัฒนาและแลกเปลี่ยนกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันระหว่างจังหวัดมุกดาหาร กับ แขวงสะหวันนะเขต ประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดกรอบแนวทางดำเนินความร่วมมือ แผนงาน โครงการและกิจกรรมความร่วมมือที่จะดำเนินการร่วมกัน หรือ ส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน ระหว่างจังหวัดมุกดาหารกับแขวงสะหวันนะเขต และร่วมกับคณะทำงาน หน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของแขวงสะหวันนะเขต ดำเนินการตามแผนงานโครงการ และกิจกรรมความร่วมมือในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

5. ได้มีพิธีลงนามสถาปนาเมืองคู่แฝดมุกดาหาร - สะหวันนะเขต เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2547 ณ จุดก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 (ฝั่งไทย) ในพิธีวางศิลาฤกษ์การก่อสร้างสะพานฯ โดยมีนายกรัฐมนตรีของไทยและลาวร่วมเป็นสักขีพยาน

3.1.2 กระทรวงพาณิชย์

สำนักงานการค้าต่างประเทศเขต 5 (หนองคาย) สังกัดกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ เป็นหน่วยงานที่ดูแลเรื่องภาวะการค้าชายแดนด้านจังหวัดมุกดาหารกับสปป.ลาว โดยมีสำนักงานพาณิชย์จังหวัดมุกดาหารเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่วิเคราะห์เรื่อง การค้าชายแดน สินค้าส่งออก สินค้านำเข้า สินค้าผ่านแดน ระหว่างชายแดนไทยด้านจังหวัดมุกดาหารกับสปป.ลาว ซึ่งมีการประสานงานกับด่านศุลกากร จ.มุกดาหาร ในการนำข้อมูลมาจัดทำสถิติการค้าชายแดนไทยด้านจังหวัดมุกดาหารกับสปป.ลาว และการลักลอบ (ที่สามารถตรวจจับได้) ตามจุดผ่านแดนถาวร จุดผ่อนปรน จุดผ่านแดนชั่วคราว ต่างๆ

ที่สำคัญในการบริหารจัดการ คือ จากสถิติการค้าปกติ และการค้าชายแดนไทย-ลาว แสดงให้เห็นว่า ยังมีโอกาสในการขยายการค้าระหว่างกันอีกมาก หากมีการแก้ไขปัญหาอุปสรรคทางการค้าที่สำคัญ ได้แก่

1. ผู้ส่งออกสินค้าของไทยไปสปป.ลาว ส่วนใหญ่เป็นพ่อค้าชายแดน ขาดความเป็นนักการตลาดเชิงลุกมืออาชีพ จึงเสียเปรียบประเทศคู่แข่ง เช่น เวียดนาม สิงคโปร์ มาเลเซีย และไต้หวัน เป็นต้น

2. ปัญหาค่าจ้างแรงงานที่มีระดับสูงขึ้น ทำให้ราคาสินค้าของไทยมีราคาสูงขึ้น เป็นเหตุให้ไทยเสียตลาดบางส่วนให้กับเวียดนามและจีน

3. สินค้าไทยระดับล่างมีราคาสูงกว่าสินค้าจากจีน และเวียดนาม เนื่องจากการจัดเก็บอัตราภาษีนำเข้าวัตถุดิบและเครื่องจักรของกรมศุลกากรไทยมีอัตราสูงทำให้ต้นทุนในการผลิตเพิ่มสูงขึ้น สินค้าไทยในระดับล่างจึงไม่สามารถแข่งขันด้านราคากับคู่แข่งได้

4. มีการลักลอบการค้าตามแนวชายแดนไทย-ลาวมากทำให้สินค้าไทยที่ลักลอบเข้าไปในสปป.ลาวมีราคาถูกกว่าสินค้าที่นำเข้าโดยถูกวิธี ทำให้สินค้าไทยเข้าไปแข่งขันกันเองในตลาดลาว

5. สินค้าไทยจะถูกปลอมแปลงและเลียนแบบจากประเทศคู่แข่ง เช่น จีน ส่งจักรยานยนต์และชิ้นส่วนลอกเลียนแบบที่มีราคาต่ำกว่าของไทยมาก และเวียดนามส่งสินค้าคุณภาพที่ต่ำกว่า ทำให้ผู้บริโภคลาวเข้าใจผิดคิดว่าเป็นสินค้าไทย นอกจากนี้ ยังมีผู้ส่งออกไทยบางรายนำสินค้าหมดอายุเข้าไปจำหน่ายใน สปป.ลาวทำให้สินค้าไทยเสียชื่อเสียง

3.1.3 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในส่วนกลางดังนี้

1. หน่วยงานรัฐวิสาหกิจในสังกัดคือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

มีหน่วยงานรับผิดชอบในระดับจังหวัดคือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือเขต ๔ ซึ่งดูแลรับผิดชอบ จังหวัดนครพนม สกลนคร มุกดาหาร มีที่ตั้ง

สำนักงานที่จังหวัดนครพนม ซึ่งมีบทบาทมุ่งเน้นหน้าที่ด้านการบริการจัดการการตลาดการท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นหลัก

2. สำนักงานปลัดกระทรวง ซึ่งมีสำนักงานที่เกี่ยวข้องเช่น สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักประสานราชการภูมิภาค ซึ่งมีบทบาทเช่น จัดทำและพัฒนาแผนยุทธศาสตร์อันเป็นแผนแม่บทของกระทรวง ในการพัฒนาการ ท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการ, แปลงนโยบายเป็นแนวทางและแผนการปฏิบัติราชการในระดับกระทรวง, ดำเนินการเกี่ยวกับงานความช่วยเหลือและความร่วมมือกับต่างประเทศด้านการท่องเที่ยว การกีฬาและนันทนาการและ ดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบในความรับผิดชอบของกระทรวงและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องเป็นต้น

3 สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งมีสำนักงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กลุ่มความร่วมมือระหว่างประเทศ กลุ่มพัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มพัฒนาประสานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มพัฒนามาตรฐานบริการท่องเที่ยว กลุ่มประสานการพัฒนาบริการท่องเที่ยว ทำหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการบริการ, ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและตามมาตรฐานที่กำหนด

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในส่วนภูมิภาคดังนี้

ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัด

โครงสร้างกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

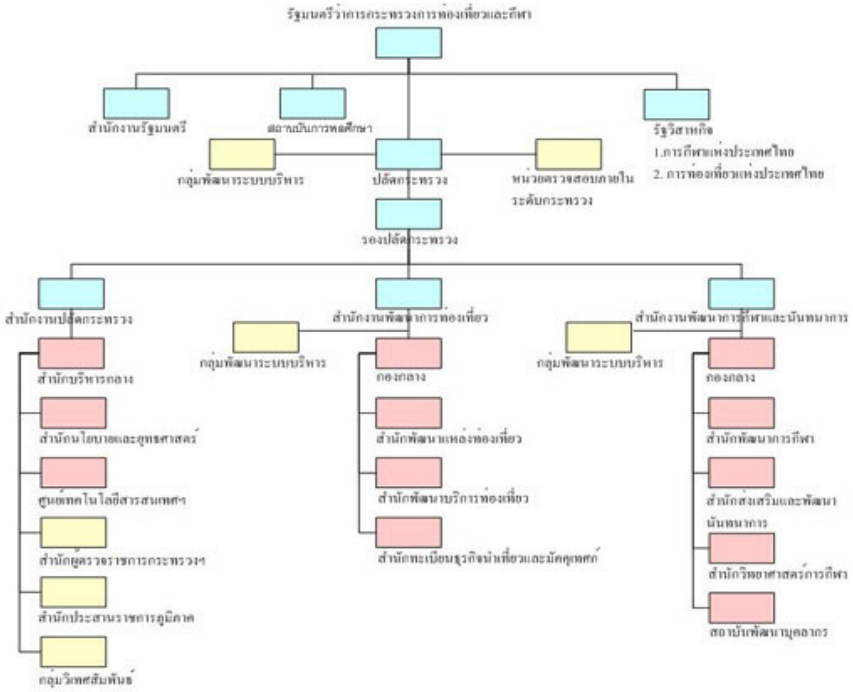

แผนปฏิบัติราชการ 4 ปี พ.ศ.2548-2551

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ค.การปรับโครงสร้างการท่องเที่ยว การบริการและการค้า

- **เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์**

  ธุรกิจการท่องเที่ยวการบริการและการค้า เป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สร้างงาน สร้างรายได้ และกระจายไปสู่ชุมชน โดยมีการแข่งขันอย่างเป็นธรรมภายใต้การบริหารจัดการอย่างยั่งยืน

- **กลยุทธ์หลักที่ 3.3.1**

  พัฒนาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเดิม และแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นให้มีคุณภาพ พร้อมทั้งส่งเสริมกิจกรรมใหม่ๆ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าการท่องเที่ยว และบริการด้านการท่องเที่ยว

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด
1. การพัฒนาฟื้นฟู แหล่งท่องเที่ยวเดิม ให้มีคุณภาพ	**1.1** แหล่งท่องเที่ยวเดิมทางธรรมชาติ ที่มีศักยภาพได้รับการพัฒนาฟื้นฟู **1.2** แหล่งท่องเที่ยวเดิมทางวัฒนธรรม ที่มีศักยภาพได้รับการพัฒนาฟื้นฟู **1.3** แหล่งท่องเที่ยวเดิมที่มนุษย์สร้างขึ้น ที่มีศักยภาพได้รับการพัฒนาฟื้นฟู	**F331-1-1:** สัดส่วนของแหล่ง ท่องเที่ยวเดิมที่มีศักยภาพที่ได้รับการพัฒนาฟื้นฟู ต่อจำนวนแหล่งท่องเที่ยวเดิม ที่มีศักยภาพทั้งหมด **F331-1-2:** อัตราการเติบโตของรายได้ ของแหล่งท่องเที่ยว ที่ได้รับการฟื้นฟูแล้ว **F331-1-3:** อัตราการเติบโตของนักท่องเที่ยวที่ไปยังแหล่ง ท่องเที่ยวที่ฟื้นฟูแล้ว
2. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่	**2.1** การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ เพื่อขยายสินค้าการท่องเที่ยว	**F331-2-1:** จำนวนแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ที่ได้รับการพัฒนา **F331-2-2:** อัตราการเติบโตของรายได้ ของแหล่งท่องเที่ยวใหม่ **F331-2-3:** อัตราการเติบโตของนักท่องเที่ยว ที่ไปยังแหล่งท่องเที่ยวใหม่ **F331-2-4:** ความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวใหม่

3. การสร้างกิจกรรมเพื่อ สร้างมูลค่าเพิ่มแก่การท่องเที่ยว	**3.1** การสร้างมูลค่าเพิ่ม แก่สินค้าการท่องเที่ยว **3.2** การสร้างมูลค่าเพิ่ม แก่บริการการท่องเที่ยว	**F331-3-1:** จำนวนกิจกรรมเพื่อ สร้างมูลค่าเพิ่มแก่การท่องเที่ยว **F331-3-2:** อัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้ ของสินค้าและบริการการท่องเที่ยว

- **กลยุทธ์หลักที่ 3.3.2**

ดำเนินมาตรการเชิงรุกในการรักษาตลาดเดิม และสร้างตลาดใหม่

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด
1. ดำเนินมาตรการเชิงรุก ในการรักษาตลาดเดิม และสร้างตลาดใหม่	**1.1** รักษาอัตราการเติบโตของรายได้ จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติตาม กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว (เพิ่มขึ้นร้อยละ 20 ต่อปี) **1.2** กำหนดอัตราการเติบโตของรายได้ จากคนไทยเที่ยวไทยในอัตราเดียว กับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ (เพิ่มขึ้นร้อยละ 15 ต่อปี) **1.3** ลดสัดส่วนคนไทยเที่ยวต่างประเทศ ให้กลับมาเที่ยวและใช้จ่าย ในเมืองไทยอย่างต่ำร้อยละ 20 ต่อปี	**F332-1-1:** รายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เพิ่มขึ้น 400,000 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2547 **F332-1-2:** รายได้จากคนไทยเที่ยวไทย เพิ่มขึ้น 250,000 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2547 **F332-1-3:** ลดรายจ่ายจากคนไทย เที่ยวต่างประเทศได้ประมาณ 100,000 ล้านบาท ใน 4 ปี (พ.ศ. 2548-2551)

- **กลยุทธ์หลักที่ 3.3.4**

สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคเอกชน ชุมชนท้องถิ่น และสถาบันการศึกษาในการรักษาทรัพยากรทางการท่องเที่ยว

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด
1. การสร้างเครือข่าย เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากร ทางการท่องเที่ยว	**1.1** ภาคเอกชน ชุมชนท้องถิ่น และสถาบันการศึกษา ได้มีส่วนร่วมในการรักษา ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว	**F334-1-1:** จำนวนกิจกรรมความร่วมมือระหว่างภาคเอกชน ชุมชน และสถาบันการศึกษาเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว **F334-1-2:** ระดับความพึงพอใจของเครือข่ายฯต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

- **กลยุทธ์หลักที่ 3.3.5**

ส่งเสริมให้คนไทยท่องเที่ยวในประเทศโดยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพและตรงตามความต้องการของคนไทย

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด
1. การส่งเสริม การท่องเที่ยวภายในประเทศ	**1.1** การลดรายจ่ายคนไทย ท่องเที่ยวต่างประเทศ **1.2** การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ที่มีคุณภาพและตรงตาม ความต้องการของคนไทย	**F335-1-1:** รายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทย **F335-1-2:** จำนวนวันพำนักที่เพิ่มขึ้น ของนักท่องเที่ยวชาวไทย **F335-1-3:** อัตราการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวไทย ที่เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีเป้าหมาย เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวไทย **F335-1-4:** การกลับมาซ้ำในแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย **F335-1-5:** ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อแหล่งท่องเที่ยว **F335-1-6:** จำนวนแหล่งท่องเที่ยวที่วางเป้าเพื่อรองรับคนไทยและประสบความสำเร็จ/จำนวนแหล่งท่องเที่ยว ที่วางเป้าเพื่อรองรับคนไทยทั้งหมด

โครงสร้างของสำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

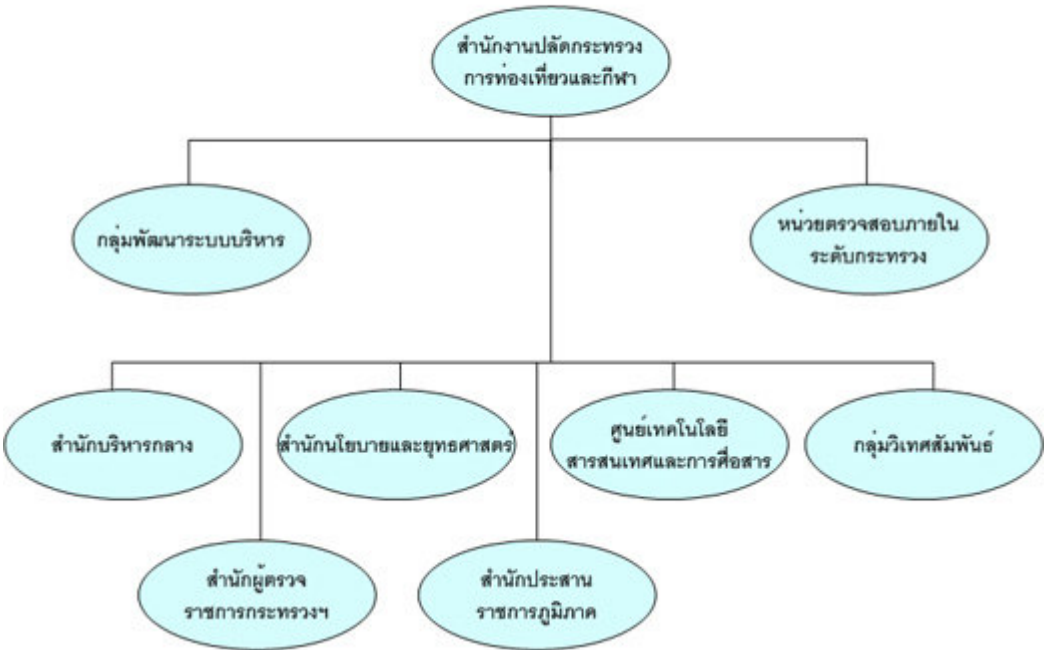

สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีภารกิจเกี่ยวกับการเป็นศูนย์กลางการบริหารของกระทรวงในการพัฒนายุทธศาสตร์ แปลงนโยบายของกระทรวงเป็นแผนปฏิบัติ จัดสรรทรัพยากร และบริหารราชการประจำทั่วไปของกระทรวงให้บรรลุเป้าหมาย และเกิดผลสัมฤทธิ์ ตามภารกิจของกระทรวง โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. จัดทำและพัฒนาแผนยุทธศาสตร์อันเป็นแผนแม่บทของกระทรวง ในการพัฒนาการท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการ และตามนโยบายของกระทรวง นโยบายของรัฐบาล และนโยบายของรัฐมนตรี ประสานแผนปฏิบัติงานของหน่วยงานและเสนอแนะนโยบายในการตั้งและจัดสรรงบประมาณประจำปี รวมทั้งติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวง

2. แปลงนโยบายเป็นแนวทางและแผนการปฏิบัติราชการในระดับกระทรวง

3. จัดสรรและบริหารทรัพยากรของกระทรวง

4. ดำเนินการเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่กิจกรรม ตลอดจนผลงานของกระทรวง

5. ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และเป็นศูนย์ข้อมูลกลาง เพื่อสนับสนุนการบริหารงานของกระทรวง และให้บริการค้นคว้าแก่หน่วยงานของรัฐและประชาชน

6. ดำเนินการเกี่ยวกับงานความช่วยเหลือและความร่วมมือกับต่างประเทศด้านการท่องเที่ยว การกีฬาและนันทนาการ

7. ดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบในความรับผิดชอบของกระทรวงและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

8. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานปลัดกระทรวง ตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัด

นายณรงค์ ศักดิ์ คูบุญญ อารักษ์	สนามกีฬาจังหวัดมุกดาหาร ถ.สองนางสถิตย์ อ.เมือง จ. มุกดาหาร 49000	โทร 042-611947, 01-1179505,09-5699836 โทรสาร 042-611947	mukdahan@mot.go.th	มุกดาหาร

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว

โครงสร้างสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว

กองกลาง มีอำนาจหน้าที่

ดำเนินการเกี่ยวกับ งานบริหารงานทั่วไป และปฏิบัติงานสารบรรณของสำนักงาน

ดำเนินการเกี่ยวกับงานช่วยอำนวยการและประสานราชการของสำนักงาน

จัดทำและประสานงานแผนการปฏิบัติงาน ของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับนโยบาย และแผนแม่บทของกระทรวง รวมทั้งเร่งรัด ติดตามและประเมินผล การปฏิบัติงาน ของหน่วยงานตามแผนงาน และโครงการของสำนักงาน

ดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี งบประมาณ การพัสดุ อาคารสถานที่ และยานพาหนะของสำนักงาน

จัดระบบงาน และบริหารงานบุคคลของสำนักงาน

ดำเนินการเกี่ยวกับงานกฎหมายและระเบียบงานนิติกรรมและสัญญา งานเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งอาญา งานคดีปกครองและงานคดีอื่นที่อยู่ในอำนาจหน้าที่

ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่กิจกรรมและผลงานของสำนักงาน

หัวหน้ากลุ่มความร่วมมือระหว่างประเทศ Chief, International Cooperation Section **นางสาว ประภา ทันตศุภารักษ์** Ms. Prapa Tantasuparuk	440, 442, 443	0-2219-4024	0-2216-6658	prapa_t@tourism.go.th

สำนักพัฒนาบริการท่องเที่ยว มีอำนาจหน้าที่

ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาบริการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อกำหนดมาตรฐานบริการท่องเที่ยว

ติดต่อประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาด้านบริการท่องเที่ยว การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีอำนาจหน้าที่

ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยสภาพปัญหา และความต้องการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อกำหนดมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว

ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว

ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและตามมาตรฐานที่กำหนด

ส่งเสริม สนับสนุนกิจการภาพยนตร์ ทั้งภาคการผลิต การบริการและกิจการที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

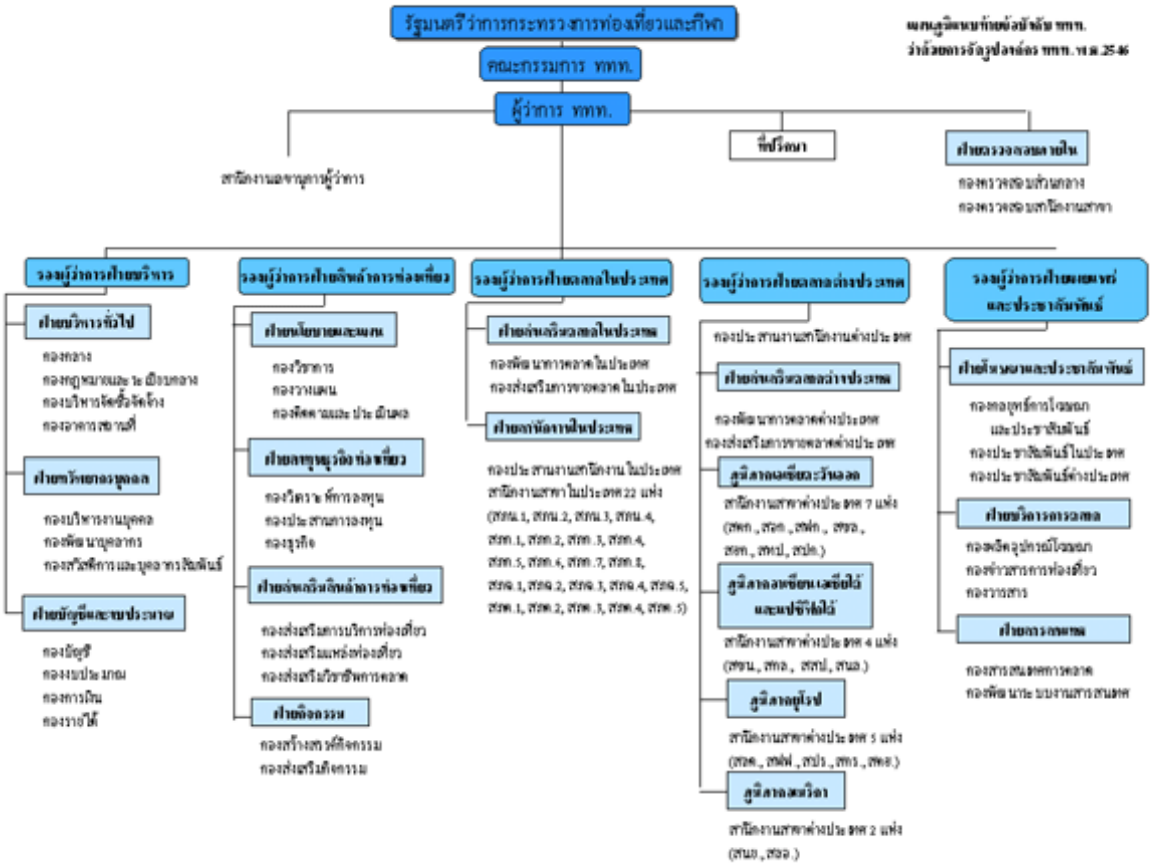

นโยบาย

สืบเนื่องจากการจัดตั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาตามการปฏิรูประบบราชการ ซึ่งอาศัยกฎหมาย พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 และพ.ร.บ. ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 เกี่ยวกับการโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ รวมทั้งการแก้ไขบทบัญญัติให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ ทำให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ต้องโอนภาระงานด้านพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ด้านพัฒนาบริการท่องเที่ยว และ ด้านทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวไปให้กับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ทั้งนี้ สำนักทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ จะยังคงทำหน้าที่ตาม พ.ร.บ. ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 จนกว่ากระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจะรับโอนภารกิจไปดำเนินการหลังเดือนตุลาคม 2547 ไปแล้ว นับแต่ปี 2546 ททท. จึงได้ปรับแผนวิสาหกิจเพื่อให้สอดคล้องกับการก่อตั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยปรับบทบาทมาเป็นองค์กรที่มุ่งเน้นหน้าที่ด้านการบริการจัดการการตลาดการท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นหลัก

นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทย ปี 2546 - 2549

1. ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สร้างงานให้กับประชาชนและเพิ่มรายได้ให้กับประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วทุกภูมิภาคตามนโยบายรัฐบาล

2. ส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานด้านการตลาดเชิงรุก การเพิ่มตลาดใหม่และตลาดเฉพาะกลุ่มเพื่อเร่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต่างประเทศที่มีคุณภาพเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศ และกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวชาวไทยท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งกำหนดจุดขายของประเทศไทย (Positioning Thailand) ให้มีความชัดเจน

3. ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกับทุกฝ่ายทั้งระดับในประเทศและต่างประเทศ ในการส่งเสริมและพัฒนาตลาดท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อร่วมกันขจัดอุปสรรคทางการท่องเที่ยว และเป็นหนทางก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชีย

4. มุ่งพัฒนาองค์กร ระบบบริหารจัดการ และเสริมสร้างบุคลากรให้มีทักษะและขีดความสามารถทางการตลาดท่องเที่ยว เพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการขับเคลื่อน (Driving Force) ที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานและมีศักยภาพทางการแข่งขันระดับนานาชาติ ภายใต้หลักธรรมาภิบาล รวมทั้งพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรในบทบาทเชิงวิชาการและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการตลาด

5. เร่งรัดพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว (E-TOURISM) เพื่อรองรับการทำธุรกรรมบนระบบเครือข่ายอินเตอร์เน็ต และการดำเนินการพาณิชย์อิเล็คทรอนิกส์รวมทั้งการดำเนินงานด้านการตลาดด้วยระบบสารสนเทศ โดยมีกลไกในการควบคุมและป้องปรามเพื่อเป็นหลักประกันในการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

การประชุมความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว (GMS)

การประชุมความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวอนุมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Makong Sub-Region) ณ เมือง Siem Reap ประเทศกัมพูชา ระหว่างวันที่ 22 - 27 มีนาคม พ.ศ.2545 ประเทศสมาชิกได้ลงนามในปฏิญญา Siem Reap เห็นชอบในความร่วมมือที่จะเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานภายใต้สำนักงานความร่วมมืออนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง(Mekong Tourism Office) ซึ่งจะมีสำนักงานอยู่ในประเทศไทย ดำเนินโครงการในระดับพหุภาคีซึ่งประเทศไทยจะเป็นผู้นำ 4 โครงการ และสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ประเทศละประมาณ 600,000 บาทต่อปี เป็นต้น

สรุปผลการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.)
- สำนักนายกรัฐมนตรี

ได้ร่วมกันจัดทำโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการผลักดันยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างส่วนกลางและกลุ่มจังหวัด (Mobile Unit) ขึ้น ตามนโยบายของฯพณฯ นายกรัฐมนตรี (นโยบายเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2547 ในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาผู้นำการบริหารการเปลี่ยนแปลง (CEO Retreat) ระหว่างวันที่ 22 – 26 พฤศจิกายน 2547 ณ จังหวัดชลบุรี) โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ Mobile Unit เป็นการประชุมเป็นลักษณะสัญจร โดยใช้จังหวัดแกนนำด้านยุทธศาสตร์ท่องเที่ยวเป็นสถานที่ประชุมหารือ โดยสาระการประชุมหารือแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

1) ประชุมร่วมกับภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่
2) ประชุมร่วมกับภาครัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

การประชุมหารือกับส่วนภูมิภาคในลักษณะ Mobile Unit ระหว่างเดือน ม.ค.-เม.ย.48 ก่อให้เกิดประโยชน์ที่ชัดเจนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในภาพรวม อย่างน้อย 3 ประเด็นหลัก คือ

1) ทำให้เกิดความต่อเนื่องในการผลักดันยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจากส่วนกลางสู่พื้นที่ และช่วยลดช่องว่างด้านความรู้ความเข้าใจระหว่างส่วนกลางและพื้นที่
2) หน่วยงานในพื้นที่ (กลุ่มจังหวัด/จังหวัด) สามารถปรับยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว กลยุทธ์ แผนงานและโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่ให้เหมาะสมกับโอกาสหรือศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่ ให้สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของส่วนกลาง
3) ส่วนกลางนำข้อเสนอแนะจากพื้นที่ที่ควรให้ความสำคัญ ทั้ง Common Recommendation (ข้อเสนอแนะที่หลายกลุ่มจังหวัดเสนอในแนวทางเดียวกัน) และ Specific Recommendation (ข้อเสนอแนะเฉพาะบางกลุ่มจังหวัด) ไปเสนอต่อรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงแก้ไขอย่างเร่งด่วน

ผลการศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวระหว่างส่วนกลางและส่วนภูมิภาค(กลุ่มจังหวัด/จังหวัด) มีประเด็นสำคัญคือ

1.การเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ท่องเที่ยวในภาพรวม: ประกอบด้วย

1) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
2) การสร้าง/ พัฒนา/ ยกระดับมาตรฐานด้านการท่องเที่ยว
3) การสร้างความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว
4) การประชาสัมพันธ์และการตลาดเชิงรุก
5) การบริหารจัดการที่ดี และสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

พบว่า ในภาพรวมยุทธศาสตร์ส่วนกลางและพื้นที่มีความสอดคล้องกัน แต่มีข้อสังเกตว่ายุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดโดยส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมากกว่าประเด็นอื่นๆ แต่ยังขาดการเชื่อมโยง/แปลงยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดลงสู่แผนงาน/โครงการที่ชัดเจนในการผลักดันการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติ

2.การแบ่งกลุ่มจังหวัดตามโอกาสและศักยภาพด้านการท่องเที่ยว:

ไม่สามารถสรุปได้ชัดเจนว่า ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัด/จังหวัด มีความเหมาะสมกับพื้นฐานโอกาส/ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดตามที่ได้แบ่งกลุ่มไว้หรือไม่ แต่อย่างน้อยสามารถสะท้อนให้เห็นได้ว่า จำเป็นต้องมีการลงสำรวจพื้นที่ในเชิงลึกในหลายจังหวัด

3.ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัด/จังหวัดมุ่งเน้นเฉพาะพื้นที่กลุ่มจังหวัด/จังหวัดโดยขาดการมองภาพเชื่อมโยงไปยังกลุ่มจังหวัดอื่นๆ (Inter Cluster):

ทำให้เสียโอกาสใช้ประโยชน์จังหวัดที่มีศักยภาพสูงด้านการท่องเที่ยวในการเป็นแม่เหล็กดึงนักท่องเที่ยวไปสู่จังหวัดใกล้เคียง ส่งผลให้ขาดพลังในการผลักดันการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ที่สำคัญยังเป็นสาเหตุหนึ่งที่ก่อให้เกิดการซ้ำซ้อนในการจัดทำโครงการและการเสนอของบประมาณด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด

4.กับดักราคาต่ำ: การเปรียบเทียบส่วนแบ่งรายได้จากการท่องเที่ยวกับจำนวนผู้เดินทางท่องเที่ยวรายกลุ่มจังหวัด สะท้อนให้เห็นปัญหากับดักราคาต่ำค่อนข้างชัดเจน กลุ่มจังหวัดโดยส่วนใหญ่มักจะมุ่งเน้นใช้การแข่งขันด้านราคาในการเพิ่มจำนวนผู้เดินทางท่องเที่ยว เพื่อขยายฐานรายได้จากการท่องเที่ยว ส่งผลให้รายได้เพิ่มขึ้นในอัตราที่น้อยกว่าหรือช้ากว่าการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้เดินทางท่องเที่ยว ส่วนแบ่งรายได้จึงไม่ค่อยสอดคล้องสัมพันธ์โดยตรงกับส่วนแบ่งจำนวนผู้เดินทางท่องเที่ยว

นัยสำคัญของการศึกษาความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวระหว่างส่วนกลางและพื้นที่ เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในเรื่องสำคัญอย่างน้อย 4 ประเด็นคือ

1. Re-formulate strategy: ปรับซ่อมยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด/กลุ่มจังหวัดให้สอดคล้องและเหมาะสมกับโอกาส/ศักยภาพของพื้นที่ และเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ท่องเที่ยวของพื้นที่เข้ากับส่วนกลางอย่างเป็นระบบ มีทิศทางชัดเจน
2. Re-allocate resources: ปรับการจัดสรรงบประมาณ/ทรัพยากรบุคคลด้านการท่องเที่ยวและการแบ่งอำนาจความรับผิดชอบของส่วนกลางและพื้นที่ (จังหวัดและกลุ่มจังหวัด) ให้เหมาะสมกับการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในภาพรวม
3. Re-manage monitoring & evaluation system: ปรับระบบฐานข้อมูลสารสนเทศและตัวชี้วัด (KPIs) ด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่เพื่อการพัฒนาระบบติดตามประเมินผลให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น
4. การสร้าง/พัฒนา/ยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยว: การยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ทั้งมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว มาตรฐานที่พัก มาตรฐานการบริการ สามารถช่วยยกระดับราคาหรือสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวได้

3.1.4 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในหลายทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยได้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไปมากส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวางและยังส่งผลกระทบต่อคุณภาพ และวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนเป็นวงกว้างและรุนแรงขึ้นตามลำดับในขณะเดียวกันหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็มีการดำเนินงานอย่างไม่เป็นเอกภาพและขาดการบูรณาการ ดังนั้น ในการปฏิรูประบบราชการ โดยเฉพาะในพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 จึงได้จัดตั้งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้มีอำนาจ หน้าเกี่ยวกับการสงวนอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดการการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากข้อมูลของ กพร.ได้สรุปแผนการบริหารราชการแผ่นดิน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วย

ก. การสร้างสมดุลของการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์เพื่อการพัฒนา

ข. การเข้าถึงและใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

ค. การฟื้นฟูทรัพยากรดิน และใช้ประโยชน์ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่

ง. การบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ

จ.การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้การมีส่วนร่วมของเอกชนและชุมชน ท้องถิ่น

ฉ. การควบคุมมลพิษจากขยะ น้ำเสีย ฝุ่นละออง ก๊าซ กลิ่น และเสียง

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้กำหนดนโยบายการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน ที่จะดำเนินการให้ทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายของประเทศได้อยู่คู่กับสังคมไทยตลอดไป รวมทั้งประชาชนได้มีการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขภายใต้คุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ดังต่อไปนี้

นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติ

• ประเมินสถานภาพและศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติทุกประเภทและความหลากหลายทางชีวภาพ

• สงวน อนุรักษ์ พัฒนา ฟื้นฟู เพื่อดำรงสภาพสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและจัดการใช้ประโยชน์ เพื่อตอบสนองความต้องการตามศักยภาพให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน

• สร้างมูลค่าเพิ่มทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ของทรัพยากรธรรมชาติทุกประเภท เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า

•จัดทำระเบียบ กฎเกณฑ์ และระบบการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่นและประชาชนทุกกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งแบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรม ตลอดจนกำหนดข้อเสนอแนะแนวทาง และมาตรการการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติทุกประเภทอย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับสถานการณ์บนฐานข้อมูลจากการวิจัยและพัฒนา

นโยบายด้านสิ่งแวดล้อม

• ดำเนินการให้ชุมชนทั้งในชนบทและในเมืองมีสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี โดยประสานการวางผังเมืองและจัดระเบียบชุมชน ให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่

• ป้องกัน รักษา และฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นและอยู่ในระดับมาตรฐานที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขอนามัยของประชาชน ตลอดจนใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม

• ดำเนินการป้องกันและควบคุมสภาวะความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับสุขอนามัยที่จะมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิต และส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

• สร้างกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ชุมชนสามารถปกป้อง คุ้มครอง และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมชุมชน สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เป็นมรดกสืบทอดไปยังอนุชนรุ่นต่อไป

นโยบายด้านการบริหารจัดการ

•บริหารจัดการและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลบนพื้นฐานการจัดการเชิงพื้นที่ การมีส่วนร่วม และการกระจายอำนาจ

•เติมภูมิปัญญาประชาชนทุกระดับ และเสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กรทุกระดับอย่างต่อเนื่อง

•พัฒนาบุคลากรให้รู้ทักษะและมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านองค์ความรู้และทักษะเพื่อให้สอดคล้องกับบทบาทและภารกิจของกระทรวง

•พัฒนาระบบและมาตรฐานในการบริหารจัดการและจัดทำฐานข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายกับระบบฐานข้อมูลสารสนเทศหลักของประเทศได้

•ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อสนับสนุนการกำ าหนดนโยบาย การวางแผน และการปฏิบัติงานทุกระดับ

•รณรงค์และสร้างจิตสำนึกของประชาชนทุกฝ่าย รวมทั้งสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

•ติดตามแก้ไขข้อร้องเรียนของราษฎรด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งพัฒนาเครื่องมือและกลไกในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ

•สร้างแรงจูงใจโดยใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคม และกฎหมาย

•พัฒนากลไกลดความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมกลไกการตลาดเพื่อสังคม เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทานในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

•ปรับปรุง แก้ไข เสนอร่างกฎหมายใหม่เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ และสามารถบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องให้งานสัมฤทธิ์ผลสอดคล้องกับสถานการณ์

•เพิ่มบทบาทด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเวทีโลก เพื่อพัฒนาความร่วมมือและพิทักษ์ผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ

• ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานโดยมีตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ชัดเจน

ทั้งนี้ในการทำงานของกระทรวงฯ ได้แบ่งโครงสร้างการดำเนินการดังต่อไปนี้

โครงสร้างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

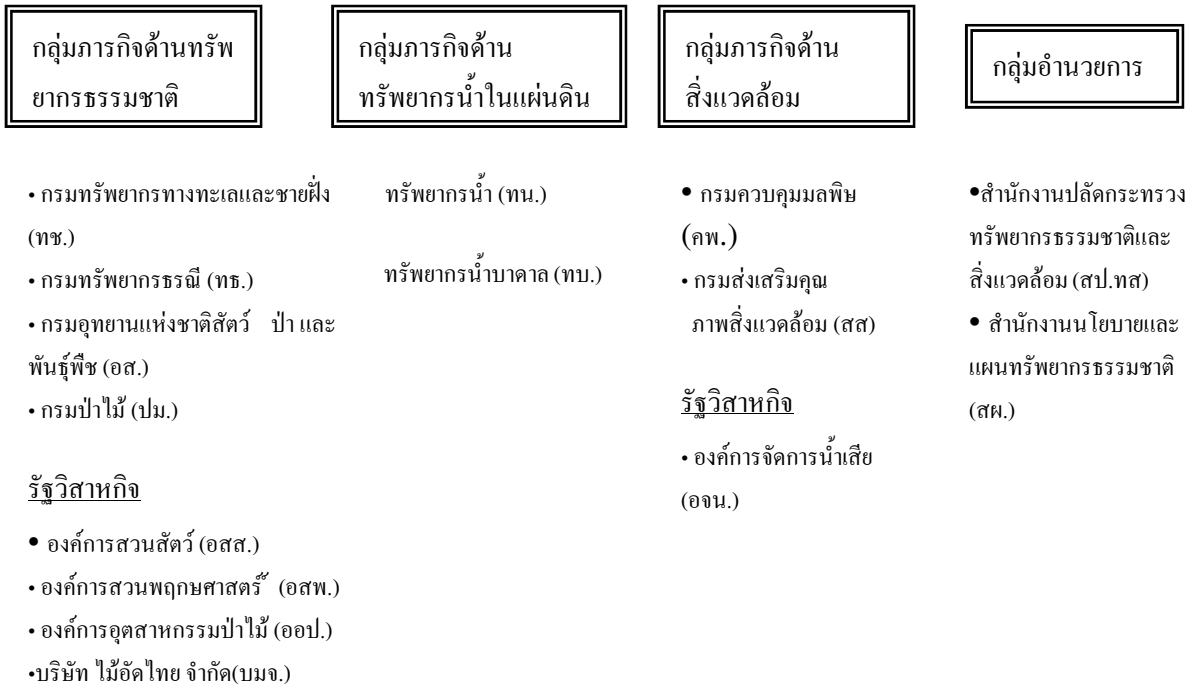

1.กลุ่มภารกิจด้านอำนวยการ ประกอบด้วย

1.1 สำนักงานปลัดกระทรวง มีภารกิจเกี่ยวกับการเป็นศูนย์กลางการบริหารของกระทรวง ในการพัฒนายุทธศาสตร์ และแปลงนโยบาย ของกระทรวงเป็นแผนปฏิบัติ จัดสรรทรัพยากรให้บรรลุเป้าหมาย และเกิดผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจของกระทรวง เพื่อเป็นศูนย์การบริหารราชการของกระทรวง โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1) ศึกษา วิเคราะห์ จัดทำข้อมูลเพื่อเสนอแนะรัฐมนตรี เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบาย เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ของกระทรวง

2) พัฒนายุทธศาสตร์การบริหารของกระทรวง

3) แปลงนโยบายเป็นแนวทางและแผนการปฏิบัติงาน

4) จัดสรรและบริหารทรัพยากรของกระทรวง เพื่อให้เกิดการประหยัดคุ้มค่าและสมประโยชน์

5) ประสานการปฏิบัติงาน รวมทั้งกำกับ เร่งรัดติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการในสังกัดกระทรวง

6) กำหนดนโยบาย ท่าที และแนวทางความร่วมมือกับต่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7) พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้ในการบริหารงาน และการบริการของหน่วยงานในสังกัดกระทรวง

8) ประสานงาน และสนับสนุนราชการส่วนภูมิภาคและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

9) ประสานงาน และสนับสนุนการติดตาม ตรวจสอบและประเมินสถานภาพการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่

10) ดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

11) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานปลัดกระทรวง หรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

<u>โครงสร้าง</u>

สำนักบริหารกลาง	ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
สำนักแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ	สำนักความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ
สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1 - 16	สำนักตรวจและประเมินผล
สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์	กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด 75 จังหวัด

1.2 สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยเสนอแนะนโยบายและแผนการอนุรักษ์และบริหารจัดการ รวมทั้งสนับสนุนการจัดการเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ตลอดจนการติดตามตรวจสอบ มาตรการ เงื่อนไขผลกระทบตามรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนและคุณภาพชีวิต

<u>โครงสร้าง</u>

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร	หน่วยตรวจสอบภายใน
สำนักงานเลขานุการกรม	กองสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่เฉพาะ
สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ	กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม
สำนักงานกองทุนสิ่งแวดล้อม	กองบริหารจัดการที่ดิน
สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	กองติดตามประเมินผล

กองประสานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฝ่ายความหลากหลายทางชีวภาพ

2.กลุ่มภารกิจด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย

2.1 กรมควบคุมมลพิษ ทำหน้าที่กำกับดูแล อำนวยการ ประสาน ติดตามและประเมินผลเกี่ยวกับการฟื้นฟู คุ้มครองและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีอำนาจ และบทบาทดังนี้

-เสนอความเห็นเพื่อจัดทำนโยบายและแผนการส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติด้านการควบคุมมลพิษ

-เสนอแนะการกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม และมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด

-จัดทำแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม และมาตรการในการควบคุม ป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากภาวะมลพิษ

-ติดตาม ตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม และจัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษ

-พัฒนาระบบ รูปแบบ และวิธีการที่เหมาะสมสำหรับระบบต่างๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการกากของเสีย สารอันตราย คุณภาพน้ำ อากาศ ระดับเสียง และความสั่นสะเทือน

-ประสานงานและดำเนินการเพื่อฟื้นฟู หรือระงับเหตุที่อาจเป็นอันตรายจากมลพิษในพื้นที่ที่มีการปนเปื้อนมลพิษ และประเมินความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม

-ประสานความร่วมมือกับต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศในด้านการจัดการมลพิษ

-ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องราวร้องทุกข์ด้านมลพิษ

-ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ด้านการควบคุมมลพิษ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

-ปฏิบัติการอื่นใด ตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของกรม หรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

กรมควบคุมมลพิษ ได้ดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ภายใต้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 โดยใช้กลไกการกำหนดนโยบาย แผนและแนวทางการจัดการควบคุมมลพิษ การกำหนดมาตรฐานที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม และควบคุมตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษ ประสานความร่วมมือและเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาการแก่หน่วยงานของรัฐ เอกชนและท้องถิ่นในการจัดการมลพิษ การส่งเสริมการศึกษา และพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม และการประสานความร่วมมือและดำเนินการตามพันธะกรณีขององค์กรต่างประเทศด้านมลพิษ

2.2 กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทำหน้าที่ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยการวิจัย พัฒนา ฝึกอบรม สร้างจิตสำนึกและถ่ายทอดเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

<u>โครงสร้าง</u>

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร
สำนักงานเลขานุการกรม
สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม
หน่วยตรวจสอบภายใน
ศูนย์สารสนเทศสิ่งแวดล้อม
กองส่งเสริมและเผยแพร่

2.3 องค์การจัดการน้ำเสีย ทำหน้าที่จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมในเขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย คือกรุงเทพฯ และปริมณฑล และพื้นที่อื่น ตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนดรวมทั้งบริการเกี่ยวกับการจัดการน้ำเสียอย่างมีประสิทธิภาพเชิงเศรษฐกิจ

<u>โครงสร้าง</u>

ส่วนงานบริหาร
ส่วนงานพัฒนาธุรกิจ
ส่วนงานปฏิบัติการ
สำนักตรวจสอบภายใน
สำนักผู้อำนวยการ

3. กลุ่มภารกิจด้านทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วย

3.1 กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ทำหน้าที่อนุรักษ์ ฟื้นฟู บริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ป่าชายเลน เพื่อความสมบูรณ์มั่งคั่ง สมดุลและยั่งยืนของทะเลไทย

<u>โครงสร้าง</u>

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร
สำนักงานเลขานุการกรม
สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน
หน่วยตรวจสอบภายใน
สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
กองแผนงาน

3.2 กรมทรัพยากรธรณี ทำหน้าที่สงวน อนุรักษ์ ฟื้นฟูและบริหารจัดการด้านธรณีวิทยาและทรัพยากรธรณี โดยการสำรวจ ตรวจสอบ ประเมินศักยภาพแหล่งทรัพยากรธรณี การกำหนดและกำกับ ดูแลเขตพื้นที่สงวนและอนุรักษ์ทรัพยากรธรณี เพื่อการพัฒนาทรัพยากรธรณี คุณภาพชีวิต เศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน

- เสนอความเห็น เพื่อการกำหนดพื้นที่ การจัดทำนโยบายและแผนการสงวน การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการบริหารจัดการ ด้านธรณีวิทยาและทรัพยากรธรณี
- ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยแร่ในส่วนที่เกี่ยวข้อง

เสนอให้มี ปรับปรุง หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ระเบียบ และมาตรการเกี่ยวกับการสงวน การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการบริหารจัดการ ด้านธรณีวิทยาและทรัพยากรธรณี รวมทั้งกำกับ ดูแล ประเมินผล และติดตามตรวจสอบให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบและมาตรการ

- ดำเนินการเกี่ยวกับการสำรวจ การตรวจสอบ การศึกษา การวิจัย การพัฒนาองค์ความรู้ การให้บริการข้อมูล การเผยแพร่ความรู้ การบริการทางวิชาการ รวมทั้งประสานความร่วมมือกับต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศในด้านธรณีวิทยาและทรัพยากรแร่
- กำหนดมาตรฐานทางธรณีวิทยา และทรัพยากรแร่ รวมทั้งรวบรวมจัดเก็บรักษาหลักฐานอ้างอิงทางธรณีวิทยา และทรัพยากรแร่ของประเทศ
- ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

<u>โครงสร้าง</u>

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร	หน่วยตรวจสอบภายใน
สำนักงานเลขานุการกรม	กองธรณีเทคนิค
สำนักทรัพยากรแร่	กองธรณีวิทยาสิ่งแวดล้อมและธรณีพิบัติภัย
สำนักธรณีวิทยา	กองวิเคราะห์และตรวจสอบทรัพยากรธรณี
ศูนย์สารสนเทศทรัพยากรธรณี	กองอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรณี

3.3 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ทำหน้าที่สงวน อนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากร ป่าไม้ สัตว์ป่าและพันธ์พืชในเขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ โดยควบคุม ป้องกันพื้นที่ป่าอนุรักษ์เดิม และฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรมด้วยการส่งเสริม กระตุ้นและปลูกจิตสำนึก ให้ประชาชนหวงแหนและมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อรักษาความสมดุลของระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ

<u>โครงสร้าง</u>

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร
สำนักงานเลขานุการกรม
สำนักแผนงานและสารนิเทศ
สำนักป้องกันและควบคุมไฟป่า
สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า
สำนักอุทยานแห่งชาติ
สำนักบริหารจัดการพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 1-21
สำนักจัดการฟื้นฟูพื้นที่ป่าอนุรักษ์ กองวิศวกรรม
สำนักอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำ
กลุ่มตรวจสอบภายใน
กองการเจ้าหน้าที่
กองคลัง
กองฝึกอบรม
กองนิติการ
ฝ่ายวนวัฒนวิจัยและพฤกษศาสตร์
กองคุ้มครองและอนุรักษ์พันธุ์พืช

3.4 กรมป่าไม้ ทำหน้าที่ อนุรักษ์ สงวนคุ้มครอง ฟื้นฟู ดูแลรักษา ส่งเสริมทำนุบำรุงป่าและการดำเนินการเกี่ยวกับการป่าไม้ การทำไม้ การเก็บหาของป่า การใช้ประโยชน์ในที่ดิน ป่าไม้ และการอื่นเกี่ยวกับป่าและอุตสาหกรรมป่าไม้

<u>โครงสร้าง</u>

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร
สำนักงานเลขานุการกรม
สำนักจัดการป่าชุมชน
สำนักวิจัยเศรษฐกิจและผลิตผลป่าไม้
สำนักงานป่าไม้จังหวัด
หน่วยตรวจสอบภายใน
สำนักส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจ
กองการอนุญาต
กองแผนงานและสารสนเทศ

3.5 องค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์ ทำหน้าที่ จัดดำเนินการ ส่งเสริม รวบรวมสัตว์นานาชนิดไว้เพื่อประโยชน์ในการศึกษา และอำนวยบริหารแก่ประชาชน ส่งเสริมและจัดให้มีการบำรุงและผสมพันธุ์สัตว์ต่างๆ เพื่อมิให้สูญพันธุ์ จัดดำเนินการเกี่ยวกับสถานที่เลี้ยงสัตว์ขององค์การจัดบริการสาธารณะเพื่อให้เป็นที่พักผ่อนของประชาชนโดยแท้จริง

<u>โครงสร้าง</u>

คณะกรรมการองค์การสวนสัตว์
ส่วนอำนวยการ
ส่วนวิชาการ
ส่วนนโยบายและแผน
ส่วนพัฒนาธุรกิจและการประชาสัมพันธ์
ส่วนตรวจสอบ
สวนสัตว์ดุสิต
สวนสัตว์เปิดเขาเขียว
ส่วนสัตว์เชียงใหม่
สวนสัตว์นครราชสีมา และสวนสัตว์สงขลา

3.6 องค์การสวนพฤกษศาสตร์ ทำหน้าที่เป็นศูนย์วิชาการค้นคว้า วิจัย อนุรักษ์ ผลิตบุคลากรและให้บริการด้านพฤกษศาสตร์ของประเทศ โดยเฉพาะเป็นสถานที่เผยแพร่ความสวยงามและคุณค่าของพรรณพฤกษชาติไทยให้เป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชนทั่วโลก

<u>โครงสร้าง</u>

คณะกรรมการการบริหารองค์การส่วนพฤกษศาสตร์

สำนักอำนวยการ	หน่วยตรวจสอบภายใน
สำนักพัฒนาธุรกิจ	ศูนย์รวมพรรณไม้ประจำภูมิภาค
สำนักวิชาการ –วิจัย	ส่วนสารนิเทศ ประชาสัมพันธ์
สำนักพัฒนาและปลูกบำรุง	ส่วนวิเทศสัมพันธ์

3.7 องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ทำหน้าที่อำนวยบริการแก่รัฐและประชาชนในการอุตสาหกรรมป่าไม้ ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมป่าไม้และธุรกิจต่อเนื่อง ปลูกสร้างสวนป่าไม้ วิจัยค้นคว้าและทดลองเกี่ยวกับผลิตผล และผลิตภัณฑ์ในด้านอุตสาหกรรมป่าไม้ เผยแพร่ความรู้ด้านการคุ้มครอง ดูแลบูรณะและพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ รวมถึงการให้บริการ ในกิจการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ดำเนินธุรกิจหรือกิจการอื่นที่เกี่ยวข้อง

<u>โครงสร้าง</u>

คณะกรรมการองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

สำนักงานอำนวยการ	สำนักงานอนุรักษ์ และพัฒนาสวนป่าภาคตะวันออก
สำนักงานตรวจสอบภายใน	สำนักงานอนุรักษ์และพัฒนาสวนป่าภาคใต้
สำนักงานบัญชีและการเงิน	สำนักงานอุตสาหกรรม
สำนักงานกฎหมาย	สำนักงานการตลาดและการขาย
สำนักงานทรัพยากรมนุษย์	สำนักงานการศึกษาและพัฒนาการท่องเที่ยว
สำนักงานฟื้นฟูป่าเศรษฐกิจและชุมชน	สำนักงานคชบาลแห่งชาติ
สำนักงานนโยบาย แผนละงบประมาณ	สำนักงานจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน
สำนักงานอนุรักษ์และพัฒนาสวนป่าภาคเหนือ	สำนักงานส่งเสริมพัฒนาพืชสมุนไพรและพืชธัญญาหาร

3.8 บริษัทไม้อัดไทย จำกัด ทำหน้าที่พัฒนาส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้ไม้ที่มีคุณค่าต่ำไม่เป็นที่รู้จัดแร่หลายมาใช้ผลิตเป็นสินค้าท มีคุณภาพมาตรฐาน เหมาะสมกับประโยชน์และการใช้สอนของประชาชนเป็นการทดแทนการใช้ไม้ที่มีคุณค่า

<u>โครงสร้าง</u>

ฝ่ายธุรการ	กองตรวจสอบภายใน
ฝ่ายบัญชีและการเงิน	ฝ่ายการผลิต
ฝ่ายการตลาด	ฝ่ายโรงงานไม้อัดไทยสระบุรี

4. กลุ่มภารกิจด้านน้ำในแผ่นดิน

4.1 กรมทรัพยากรน้ำ ทำหน้าที่เสนอแนะในการจัดทำนโยบายและแผน มาตรการที่เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ บริหารจัดการ พัฒนา อนุรักษ์ ฟื้นฟู รวมทั้ง ควบคุม ดูแล กำกับ ประสาน ติดตาม ประเมินผลและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ พัฒนาวิชาการกำหนดมาตรฐานและถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านทรัพยากรน้ำ ทั้งภาพรวมและลุ่มน้ำเพื่อการจัดการที่เป็นเอกภาพและยั่งยืน

<u>โครงสร้าง</u>

กรมพัฒนาระบบบริหาร	หน่วยตรวจสอบภายใน
สำนักงานเลขานุการกรม	สำนักส่งเสริมและประสานมวลชน
สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรน้ำ	สำนักวิจัย พัฒนาและอุทกวิทยา
สำนักพัฒนาแหล่งน้ำ	สำนักอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งน้ำ
สำนักบริหารจัดการน้ำ	ศูนย์ป้องกันวิกฤตน้ำ
สำนักประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ	ศูนย์สารสนเทศทรัพยากรน้ำ
สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 1-8	กลุ่มงานนิติการ

4.2 กรมทรัพยากรน้ำบาดาล ทำหน้าที่เสนอแนะในการจัดทำนโยบายและแผน มาตรการที่เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำบาดาล สำรวจ บริหารจัดการ พัฒนาอนุรักษ์ ฟื้นฟู ควบคุม ดูแล กำกับ ประสาน ติดตาม ประเมินผล และแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำบาดาล พัฒนาวิชาการ กำหนดมาตรฐานและถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อการจัดการที่เป็นเอกภาพและยั่งยืน

<u>โครงสร้าง</u>

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร	หน่วยตรวจสอบภายใน
สำนักงานเลขานุการกรม	สำนักอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำบาดาล
สำนักพัฒนาน้ำบาดาล	กลุ่มงานนิติการ
สำนักสำรวจและประเมินศักยภาพน้ำบาดาล	ฝ่ายควบคุมกิจการน้ำบาดาล

จากโครงสร้างของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีการแบ่งระบบบริหารงานทั้งในส่วนกลาง และระดับภูมิภาคเพื่อที่จะสามารถกระจายในส่วนของการดำเนินงานด้านการสงวนอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการปฏิบัติการในแต่ละ

ส่วนจะทำงานตามบทบาทและภาระหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายตามภารกิจ ดังเช่น โครงการจัดทำแผนฟื้นคืนธรรมชาติในพื้นที่ลุ่มน้ำสำคัญ กระทรวงฯ ได้มอบหมายให้มีหน่วยงานรับผิดชอบประกอบด้วย กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช (อส.), กรมป่าไม้ (ปม.), กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ทช.), กรมทรัพยากรธรณี (ทธ.) ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การดำเนินงานของหน่วยงานในกระทรวงฯ จะครอบคลุมทั้งในระดับส่วนกลาง ระดับภูมิภาคและระดับพื้นที่ ขึ้นกับความจำเป็น ปัญหา และลักษณะของแต่ละพื้นที่

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินงานในระดับพื้นที่โดยตรง คือสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด 75 จังหวัด โดยอยู่ในความดูแลของสำนักงานปลัดกระทรวง ซึ่งเป็นหน่วยงานเทียบเท่าระดับกรม ในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีการแบ่งส่วนราชการส่วนกลางระดับสำนักหรือเทียบเท่าจำนวน 22 หน่วยงาน โดยตั้งอยู่ในส่วนกลาง(กรุงเทพมหานคร)จำนวน 6 หน่วยงาน และตั้งอยู่ในภูมิภาค 16 หน่วยงาน (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1 - 16) และมีการแบ่งส่วนราชการภูมิภาคจำนวน 75 หน่วยงานในแต่ละจังหวัด (สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด 75 จังหวัด)

หน้าที่ของสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค และ ทสจ.ซึ่งมีอำนาจหน้าที่โดยสังเขป ดังนี้ คือ

หน้าที่สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค

- จัดทำแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับภาค
- ประสานการดำเนินงาน ตลอดจนติดตามประเมินผล แผน และมาตรการจัดการ สิ่งแวดล้อมในระดับภาค
- จัดทำรายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อมภาค
- จัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศสิ่งแวดล้อมระดับภาค
- ให้คำปรึกษาและเสนอแนะทางวิชาการและมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมตลอดจน สนับสนุนและส่งเสริมศักยภาพการดำเนินงานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม
- ติดตาม ตรวจสอบและเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อม เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ด้านสิ่งแวดล้อม
- พัฒนารูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและสภาพท้องที่หรือพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับท้องถิ่น
- ปฏิบัติงานในฐานะเลขานุการคณะอนุกรรมการบริหารสิ่งแวดล้อมระดับภาค

- ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับ มอบหมาย
- ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับ มอบหมาย

ในส่วนของจังหวัดมุกดาหารจะอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 12 อุบลราชธานี ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดในความรับผิดชอบจำนวน 5 จังหวัด คือ อุบลราชธานี ร้อยเอ็ด ยโสธร มุกดาหาร อำนาจเจริญ ทั้งนี้สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 12 เป็นหน่วยงานด้านวิชาการ โดยทำหน้าที่ดำเนินการเฝ้าระวัง ติดตามและตรวจสอบแหล่งน้ำ น้ำเสียและขยะมูลฝอย แก้ไขปัญหาด้านมลพิษสิ่งแวดล้อม เรื่องเหตุร้องเรียนหรือรำคาญด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงแก้ไขปัญหาจากอุบัติการณ์หรืออุบัติภัยที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ได้แก่ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด เทศบาล สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด และสำนักงานสาธารณสุข เป็นต้น

3.2 การเตรียมการรองรับผลจากการพัฒนา

ภายใต้วิสัยทัศน์ของจังหวัดมุกดาหาร และกรอบการพัฒนาพื้นที่ชายแดนในระดับนโยบายดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นจังหวัดมุกดาหารได้มีการดำเนินการเตรียมการรองรับผลจากการพัฒนา โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ต่างๆ ไว้ด้วย 8 ยุทธศาสตร์ 53 กลยุทธ์ ดังนี้

- **ยุทธศาสตร์ที่ 1 การขจัดความยากจน**

<u>เป้าประสงค์</u> คือ

1. ชุมชนได้รับการเสริมสร้างความเข้มแข็ง และเชื่อมโยงประโยชน์จากปัจจัยแวดล้อม รวมทั้งได้รับการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน ปัจจัยการผลิต และโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุน เพื่อแก้ปัญหาของชุมชน

2. ประชาชนยากจนได้รับโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุน และได้รับการเพิ่มความรู้ เพื่อเพิ่มโอกาสความมั่นคงในการประกอบอาชีพและรายได้

นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ได้แก่ การดำเนินยุทธศาสตร์การขจัดความยากจนหมู่บ้านยากจนทั้ง 261 หมู่บ้าน โดยคาดหมายว่า ครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ. จากเดิม 17,760 ครัวเรือน ปัจจุบันจะเหลือ 8,626 ครัวเรือน ส่วนคนยากจนในทะเบียนคนจนที่ได้รับการช่วยเหลือจะมีจำนวน 57,872 คน

สำหรับกลยุทธ์ที่จะใช้ในการขจัดความยากจนมี 5 กลยุทธ์ ดังนี้

1. การเสริมสร้างขีดความสามารถชุมชน และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

2. การพัฒนาองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น วิสาหกิจชุมชน หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)

3. การสร้างโอกาสศักยภาพคนจนให้เพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้จาก การสนับสนุนในเรื่อง Direct Sale เป็นต้น

4. การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

5. การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน และปัจจัยการผลิต

- **ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ**

<u>เป้าประสงค์</u> คือ

1. การให้คนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ มีคุณภาพ มีศักยภาพ ความสามารถ ในการแข่งขัน สู่สังคมฐานความรู้

2. การยกระดับฝีมือแรงงาน และผลิตแรงงานระดับฝีมือ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับสากล

3. การเสริมสร้างสุขภาพ และบริการทางการแพทย์ สาธารณสุข แบบองค์รวมที่มีคุณภาพ

4. การส่งเสริมให้ประชาชนมีภูมิคุ่มกันทางวัฒนธรรม เชิดชูคุณค่าความเป็นไทย และสืบสานวัฒนธรรมพื้นเมือง

5. การป้องกันให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน สงบสุข ปลอดภัยจากอบายมุข และสิ่งเสพติด

6. การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุ มีสุขภาพดีทั้งร่างการและจิตใจ และคงความเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ

นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ดังจะเห็นได้จาก

- จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย ต้องได้ร้อยละ 9.5
- กำลังแรงงานต้องได้รับการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาร้อยละ 50 และผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานเพิ่มขึ้น
- อัตราการเจ็บป่วยต้องลดลง ร้อยละ 2
- มีแหล่งเรียนรู้ และกิจกรรมด้านวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น
- สัดส่วนคดีที่เกิดต่อประชาชนแสนคนต้องลดลง
- กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุต้องมีเพิ่มขึ้น

ส่วนกลยุทธ์ที่จะใช้ในการพัฒนาคน และสังคมที่มีคุณภาพนั้น มี 6 กลยุทธ์ ได้แก่

1. ด้านการศึกษา ดังจะเห็นได้จาก การยกระดับความรู้ และการส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษา รวมทั้ง การส่งเสริมภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น

2. ด้านสุขภาพอนามัย ดังจะเห็นได้จาก การเสริมสร้างสุขภาพอนามัย การพัฒนาระบบบริการการแพทย์ และสาธารณสุข รวมทั้งการเฝ้าระวัง และป้องกันโรค

3. ด้านศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียม ดังจะเห็นได้จาก การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางด้านวัฒนธรรม รวมทั้งการสร้างภูมิคุ้มกัน ในการอนุรักษ์ และสืบสานวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น

4. ด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ดังจะเห็นได้จาก การป้องกันชีวิตและทรัพย์สิน ของคนในท้องถิ่นให้ปลอดภัย เพื่อความสงบสุขของสังคม

5. ด้านสังคมผู้สูงอายุ ดังจะเห็นได้จาก การส่งเสริมสุขภาพทั้งทางกาย และใจของผู้สูงอายุ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่มีคุณค่าในสังคม

6. ด้านประสิทธิภาพกำลังแรงงาน ดังจะเห็นได้จาก การยกระดับทักษะฝีมือ และการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน เป็นต้น

- **ยุทธศาสตร์ที่ 3 การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและแข่งขันได้**

<u>เป้าประสงค์</u> คือ

1. การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต มูลค่าผลผลิตภาคเกษตร และรายได้ให้แก่เกษตรกร

2. การลงทุน และประกอบการภาคอุตสาหกรรม มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และมั่นคง

3. การเสริมสร้างให้ธุรกิจท่องเที่ยว การบริการ และการค้า ให้เป็นตัวขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ และกระจายรายได้สู่ชุมชน โดยมีการแข่งขันอย่างเป็นธรรมภายใต้การบริหารจัดการอย่างยั่งยืน

4. การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคม และขนส่ง ให้มีประสิทธิภาพเพื่อสามารถสนับสนุนการพัฒนา ในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้น

5. การมีเครื่องมือในการบริหารการเงิน การคลัง และเศรษฐกิจของจังหวัด เพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด

6. การเพิ่มงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สิ่งประดิษฐ์ และนวัตกรรมใหม่ เพื่อเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของจังหวัด

นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ดังนี้

- GPP ภาคการเกษตรต้องเพิ่มขึ้น 20 %

- GPP ภาคอุตสาหกรรมต้องเพิ่มขึ้น 12 %
- GPP ภาคการค้า/การบริการต้องเพิ่มขึ้น 12 %
- รายได้จากการท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้น 20 %
- ระบบโครงข่ายการคมนาคมจะได้มาตรฐานยิ่งขึ้น
- ระบบข้อมูลการเงิน การคลัง และเศรษฐกิจ จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น
- จำนวนสิ่งประดิษฐ์ที่ได้รับการจดทะเบียนจะมีมากขึ้น

สำหรับกลยุทธ์ที่จะใช้ในการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุล และแข่งขันได้นั้น ประกอบด้วย 7 กลยุทธ์ ได้แก่

1. การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร
2. การเพิ่มศักยภาพการแข่งขันด้านอุตสาหกรรม
3. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ และวัฒนธรรม
4. การพัฒนาระบบเศรษฐกิจ การคลัง และบัญชี
5. การพัฒนา และการส่งเสริมงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่
6. การพัฒนาระบบโครงข่าย การคมนาคม ขนส่ง
7. การสนับสนุนการค้า การลงทุน และการบริการ

- **ยุทธศาสตร์ที่ 4 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม**

<u>เป้าประสงค์</u> คือ

1. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้คงความสมบูรณ์ มีการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม

2. การมีระบบการบริหารจัดการน้ำ เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหาน้ำขาดแคลน น้ำท่วม และคุณภาพน้ำ โดยสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่น และภาคเอกชน

3. การบริหารจัดการ และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน ภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน และท้องถิ่น

4. การป้องกัน ควบคุมมลพิษให้อยู่ในระดับมาตรฐาน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน และการพัฒนาที่ยั่งยืน

นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ได้แก่ การเพิ่มพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ป่าชุมชน การฟื้นฟูเกษตรกรรม และคุณภาพสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งกำหนดมาตรการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

สำหรับกลยุทธ์ที่จะใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมนั้น มี 4 กลยุทธ์ คือ

1. การปรับปรุงฟื้นฟู และอนุรักษ์ ดิน น้ำ ป่าไม้ และความหลากหลายทางชีวภาพ

2. การพัฒนาจัดหาแหล่งน้ำ ทั้งน้ำเพื่อการผลิต น้ำเพื่อการอุปโภค และน้ำเพื่อการบริโภค

3. การเสริมสร้างองค์ความรู้ในการบริหารจัดการ ให้กับชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. การป้องกัน และควบคุมมลพิษ เช่น มลพิษทางอากาศ น้ำเสีย และขยะ

- **ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคมกับประเทศเพื่อนบ้าน**

<u>เป้าประสงค์</u> คือ

1. การมีความสัมพันธ์ที่ดีด้านเศรษฐกิจและสังคมกับประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุนระหว่างประเทศ

2. การได้รับประโยชน์จากความร่วมมือ ACMECS และความช่วยเหลือ เพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ

นอกจากนี้ยังมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ

1. การเพิ่มมูลค่าชายแดนให้เพิ่มขึ้น 20 %

2. จัดทำโครงการที่เป็นรูปธรรมภายใต้ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน

สำหรับกลยุทธ์ในการพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านนั้น มี 4 กลยุทธ์ ดังนี้

1. การอำนวยความสะดวกด้านการค้า การลงทุน และปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน

2. การแลกเปลี่ยนความร่วมมือด้านการศึกษา สาธารณสุข และวัฒนธรรม

3. การสร้างเครือข่ายทรัพยากรมนุษย์ เพื่อผลิตกำลังแรงงาน

4. การดำเนินความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจภายใต้กรอบความร่วมมือ ACMECS ซึ่งประกอบไปด้วย ความร่วมมือในสาขา การค้า การลงทุน การเกษตรและอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การคมนาคม และการพัฒนาทัพยากรมนุษย์

- **ยุทธศาสตร์ที่ 6 การเสริมสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี**

<u>เป้าประสงค์</u> คือ

1. การที่ประชาชนทุกระดับมีความพึงพอใจในคุณภาพการบริการของหน่วยงานภาครัฐ และการบริหารงานภาครัฐ ได้รับการยกระดับไปสู่ความเป็นเลิศเพิ่มมากขึ้น

2. การที่ประชาชนมีความเชื่อถือในกลไกภาครัฐสูงขึ้น และหน่วยงานภาครัฐมีการปฏิบัติงานที่โปร่งใสตรวจสอบได้

3. การที่ภาคเอกชนมีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม และผู้บริโภคมีความเข้าใจเกิดความเข้มแข็ง และได้รับความเป็นธรรมจากการคุ้มครองสิทธิอย่างทั่วถึง

นอกจากนี้ยังมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ

1. การที่ประชาชนมีความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ
2. Blueprint for change หน่วยงานภาครัฐ
3. การลดระยะเวลาขั้นตอนการปฏิบัติราชการ
4. การที่บุคลากรภาครัฐจะได้รับการพัฒนาองค์ความรู้มากยิ่งขึ้น
5. การที่ประชาชนยอมรับกลไกภาครัฐสูงขึ้น
6. การที่ประชาชนได้รับการคุ้มครองแก้ไขปัญหา

สำหรับกลยุทธ์ในการเสริมสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมี 11 กลยุทธ์ คือ

1. การปรับปรุงรูปแบบการทำงาน และคุณภาพการทำงาน (e-service, e-governance)
2. การเพิ่มสมรรถนะ และปรับปรุงกระบวนทัศน์ของบุคลากร และหน่วยงานภาครัฐ
3. การต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบ
4. Good Governance
5. การคุ้มครองผู้บริโภค

- **ยุทธศาสตร์ที่ 7 การส่งเสริมประชาธิปไตย และกระบวนการประชาสังคม**

<u>เป้าประสงค์</u> คือ

การยกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกภาคส่วน ส่วนเป้าหมายที่สำคัญ ก็คือ การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการของภาครัฐเพิ่มขึ้น นอกจากนี้กลยุทธ์ในการเสริมสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มี 3 กลยุทธ์ ดังนี้

1. การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง
2. การพัฒนาระบบกลไกการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเชิงสร้างสรรค์
3. การสนับสนุน และจัดให้มีระบบการตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐทุกระดับจากทุกภาคส่วน

- **ยุทธศาสตร์ที่ 8 การรักษาความมั่นคง**

<u>เป้าประสงค์</u> คือ

1. การเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ในทุกโอกาสอันควร
2. การพัฒนาศักยภาพทางด้านงานข่าวของหน่วยงานภาครัฐ และการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในเชิงบูรณาการอย่างมีระบบ

3. การมีระบบการบริหารจัดการสถานะบุคคล ระบบการป้องกันการลักลอบเข้าเมือง และการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวที่มีประสิทธิภาพ

สำหรับกลยุทธ์ในการรักษาความมั่นคงนั้น มี 8 กลยุทธ์ ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ในทุกโอกาสอันควร
2. การพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารเชิงบูรณาการ
3. การพัฒนาระบบการตรวจคนเข้าเมือง
4. การแก้ไขปัญหาลักลอบเข้าเมือง
5. การจัดระเบียบแรงงานต่างด้าว
6. การจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน

3.3 แนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.3.1 กรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์การบริหารจัดการและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้ให้สิทธิและอำนาจหน้าที่ ทั้งแก่ชุมชนท้องถิ่นและภาครัฐ ในเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของไทยไว้อย่างชัดเจน หลายมาตราโดยเฉพาะในมาตรา 46 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูและการมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน มาตรา 79 ได้กำหนดให้ภาครัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการดังกล่าวในมาตรา 46 และมาตรา 290 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่และนอกพื้นที่ กรณีที่อาจก่อผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ของตนและตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละประเภท ทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับหลักการและเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน และการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปสู่ท้องถิ่นโดยผ่านกลไกและกระบวนการวางแผนกล่าวคือ การจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด ภายใต้กรอบและแนวทางนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2540-2559 ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2539 และแผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

และประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ทั้งนี้ เพื่อให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแล ป้องกัน แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น

นอกจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่กล่าวมาแล้วที่ได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ในการใช้ประโยชน์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ซึ่งเป็นกรอบและแผนหลักในการจัดทำแผนการพัฒนาโครงการต่างๆ ในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงการจัดการให้เกิดสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ฟื้นฟู โดยส่งเสริมการนำทรัพยากรไปใช้ประโยชน์ในระดับที่ยั่งยืน เพื่อช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาที่พึ่งตนเองได้ รวมทั้งการยกระดับคุณภาพชีวิต โดยเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม และจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 นี้ได้นำมาสู่การจัดทำยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2545-2549 ที่กำหนดวิสัยทัศน์ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2545 ประกอบด้วยโครงสร้างเหล่านี้คือ การบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการป้องกันและแก้ไขภาวะมลพิษ ซึ่งใช้เป็นกรอบในการวางแผนนโยบายและแผนงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในปัจจุบัน

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ.2539 ให้ความเห็นชอบนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2545-2549 ซึ่งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาตินำเสนอเพื่อใช้เป็นนโยบายและแนวทางการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระยะยาว 20 ปี ซึ่งกำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพึงปฏิบัติตามนโยบายนี้ รวมทั้งการจัดทำแผนปฏิบัติการในระดับจังหวัดอย่างต่อเนื่อง

นั่นคือ ในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย มีแผนสำคัญที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 แผน (ดูรูปที่ 3-4 ประกอบ) ภายใต้กรอบแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 คือ

1.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549)

2.แผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2545-2549

3.นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2540-2549

วัตถุประสงค์และเป้าหมายของแนวนโยบายและแผนทั้ง 3 ข้างต้นสรุปได้ในตาราง 3-5

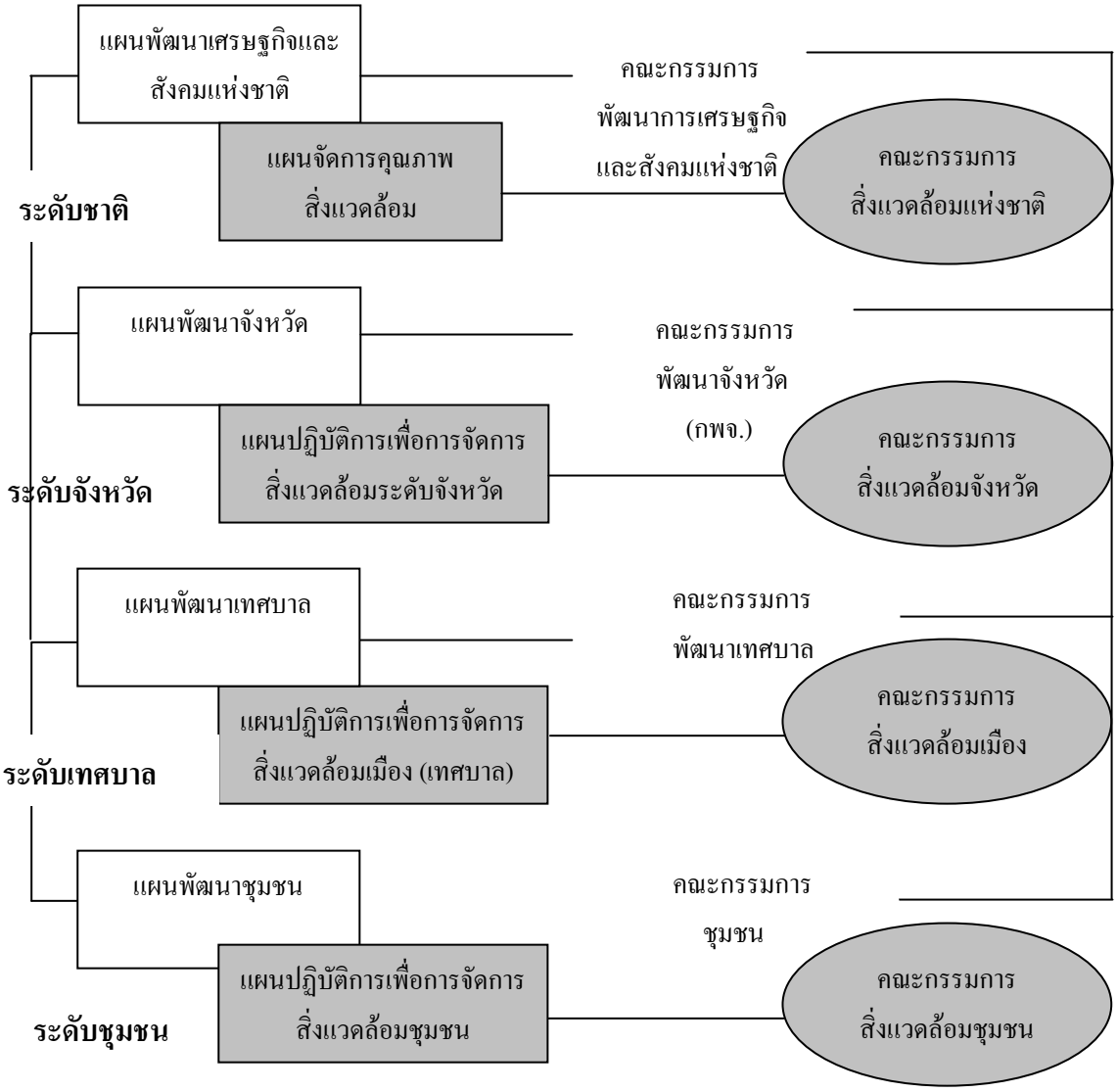

ตารางที่ 3-4 ความเชื่อมโยงของแผนงานที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ในระดับต่างๆ

ตารางที่ 3-5 ตารางสรุปวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทย

นโยบาย/แผน	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย
1.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	- เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตอบสนองต่อการปรับโครงสร้างการพัฒนาประเทศให้เข้าสู่สมดุล เน้นการพัฒนาในเชิงคุณภาพ โดยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและคุ้มค่า ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้ความสำคัญต่อความเป็นธรรมในสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตตลอดจนการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนในการได้รับประโยชน์และการมีส่วนรวมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายใต้กรอบวัตถุประสงค์ดังนี้	- ปฏิรูปการบริหารจัดการทรัพยากร-ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพในการกำกับดูแล มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ รวมทั้งให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติการป้องกันรวมทั้งการเฝ้าระวังรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการก่อมลพิษ
	-ให้มีระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เน้นความรับผิดชอบ มีความโปร่งใส เกิดผลในทางปฏิบัติมีการให้ความรู้และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารโดยให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและรับผิดชอบการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	-อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติควบคู่กับการใช้ประโยชน์ โดยให้มีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 28 ของพื้นที่ประเทศควบคู่ไปกับการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลนให้ได้ไม่ต่ำกว่า 1.25 ล้านไร่ ตลอดจนลดปัญหาการชะล้างพังทลายของดินไม่น้อยกว่า 5 ล้านไร่ และฟื้นฟูปรับปรุงบำรุงดินที่มีปัญหาทั้งที่เป็นดินเปรี้ยว ดินเค็ม และดินขาดอินทรียวัตถุไม่น้อยกว่า 10 ล้านไร่ในปี 2549

นโยบาย/แผน	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย
	- ให้มีการใช้ประโยชน์ อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุล มีการควบคุมที่ดี เพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากและคุณภาพชีวิตให้มีการจัดการเมืองและชุมชนน่าอยู่และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของแหล่งศิลปวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน	-รักษาคุณภาพน้ำในแม่น้ำสายหลักทุกสายให้มีปริมาณออกซิเจนไม่ต่ำกว่า 2 มิลลิกรัมต่อลิตรตลอดทั้งปี และฟื้นฟูคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานของประเทศรวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการรวบรวม กำจัดและลดกากของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรมและจากชุมชนให้เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของปริมาณของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นทั้งหมดให้มีการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธี และปลอดภัยไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของจังหวัดทั้งหมดและมีการใช้ประโยชน์มูลฝอยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 30 ของปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้นตลอดจนควบคุมคุณภาพอากาศให้ปริมาณฝุ่นละอองและสารมลพิษอื่นๆในชุมชนเมืองอยู่ในพิกัดมาตราฐาน -คุ้มครอง ป้องกัน ฟื้นฟู และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมไม่ต่ำกว่าปีละ 50 แหล่ง และแหล่งท่องเที่ยวไม่ต่ำกว่าปีละ 15 แห่ง

นโยบาย/แผน	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย
2.กรอบแผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมพ.ศ. 2545-2549	-เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และให้ความสำคัญต่อศักยภาพของท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของทุกส่วนในสังคม รวมทั้งลดความขัดแย้งอันเนื่องมาจากการดำเนินกิจกรรมการพัฒนา -เพื่อให้มีการอนุรักษ์ ฟื้นฟู บูรณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และให้มีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน	-ปฏิรูประบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพในการกำกับดูแล มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ รวมทั้งให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมตลอดจนป้องกันและเฝ้าระวังการก่อมลพิษ -อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติควบคู่กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและดำรงรักษาระบบนิเวศอย่างสมดุล -พัฒนาเมืองอย่างมีแบบแผนสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมรวมทั้งอนุรักษ์ คุ้มครองและฟื้นฟูบูรณะสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว แหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรม -รักษาและฟื้นฟูคุณภาพของแม่น้ำสายหลักทุกสายและคุรภาพน้ำทะเลชายฝั่งให้สามารถใช้ประโยชน์เพื่อการดำรงชีพของประชาชนและอุตสาหกรรม และควบคุมคุณภาพอากาศของชุมชนเมืองให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน รวมทั้งเพิ่มศักยภาพการรวบรวมและกำจัดของเสียอันตราย ขยะมูลฝอยและการใช้ประโยชน์จากของเสีย
3.นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2540-2549	-รักษาและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาพอนามัยที่ดีของประชาชน	รักษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติไม่ให้เสื่อมโทรมไปกว่าปัจจุบันและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมเพื่อเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต

นโยบาย/แผน	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย
	-อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยฟื้นฟูบูรณะทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถฟื้นฟูสภาพได้ให้มีศักยภาพเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาในอนาคตรวมทั้งสงวนรักษาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่สามารถฟื้นคืนสภาพได้อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ -เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม และกระจายอำนาจหน้าที่ไปสู่จังหวัดท้องถิ่น	

เมื่อนำนัยสำคัญหลักของวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่สังเคราะห์ได้จากแผนและนโยบายที่เกี่ยวข้องดังตาราง มาพิจารณาร่วมกับนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของรัฐบาลตามคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี โดยพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2544 โดยรัฐบาลมีนโยบายในการฟื้นฟูสภาพและคุณภาพการป้องกันการเสื่อมโทรมหรือการสูญสิ้นไป และการนำกลับมาใช้ใหม่ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพให้เอื้อต่อการดำรงชีวิตเกิดความสมดุลในการพัฒนา และเป็นรากฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืนดังนี้

- บริหารและจัดการสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพแบบบูรณาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม
- ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการควบคุมและกำจัดมลภาวะที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน
- สนับสนุนให้นำต้นทุนทางสังคมมาพิจารณาในการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมในกรณีการดำเนินโครงการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และผลักดันการนำหลักการผู้ก่อมลภาวะเป็นผู้จ่ายและระบบกรรมสิทธิ์ร่วมมาใช้ในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
- สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของไทยสำหรับการแสวงหาการบริหารจัดการ การอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทุกแหล่งรวมถึงการนำสิ่งของหรือเศษวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ใหม่

3.3.2 แนวทางการปฏิบัติเพื่อการพัฒนาแบบบูรณาการในยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด

จากนโยบายที่ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าภาคราชการส่วนจังหวัดที่มีอำนาจหน้าที่สั่งการได้ในจังหวัดของตนในลักษณะเป็นผู้ว่าราชการระบบบูรณาการเพื่อการพัฒนา CEO (Chief Executive Officer) การดำเนินงานในด้านต่างๆควรจะคล่องตัว นอกจากนั้นยังมีการวางแผนปฏิบัติการพัฒนาแบบบูรณาการ โดยใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด ซึ่งมีการจัดจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงกันให้อยู่ในกลุ่มจังหวัดเดียวกัน อันจะส่งผลให้การพัฒนาโดยเฉพาะแนวทางการบริหารจัดการการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีลักษณะสอดคล้อง ต่อเนื่องกันเป็นภาพรวมมากขึ้น มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2546 ได้กำหนดให้มีการแบ่งกลุ่มจังหวัดออกเป็น 19 กลุ่ม ดังนี้

ตารางที่ 3-6 การแบ่งกลุ่มจังหวัด

กลุ่มที่	ชื่อกลุ่ม	จังหวัดที่อยู่ในกลุ่ม
1	กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบนกลุ่มที่ 1	เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน แม่ฮ่องสอน แพร่ น่าน พะเยา
2	กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบนกลุ่มที่ 2	พิษณุโลก ตาก สุโขทัย อุตรดิตถ์
3	กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง	นครสวรรค์ พิจิตร กำแพงเพชร อุตรดิตถ์
4	กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบนกลุ่มที่ 1	นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง
5	กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบนกลุ่มที่ 2	สระบุรี ลพบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท
6	กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง	ราชบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม กาญจนบุรี
7	กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่างกลุ่มที่ 1	สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี สระแก้ว
8	กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่างกลุ่มที่ 2	สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์
9	กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก	ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด
10	กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	อุดรธานี หนองคาย เลย หนองบัวลำภู
11	กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน กลุ่มที่ 2	มุกดาหาร สกลนคร นครพนม กาฬสินธุ์
12	กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง	ขอนแก่น ร้อยเอ็ด มหาสารคาม
13	กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง กลุ่มที่ 1	นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์
14	กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง กลุ่มที่ 2	อุบลราชธานี อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ ยโสธร
15	กลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน	สุราษฎร์ธานี ชุมพร ระนอง
16	กลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนกลาง	นครศรีธรรมราช ตรัง พัทลุง
17	กลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง	ภูเก็ต พังงา กระบี่
18	กลุ่มจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มที่ 1	ปัตตานี ยะลา นราธิวาส
19	กลุ่มจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มที่ 2	สงขลา สตูล

ที่มา : สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ทำเนียบรัฐบาล, 1 ธ.ค. พ.ศ.2546

ในการดำเนินงาน กำหนดให้แผนยุทธศาสตร์ของแต่ละกลุ่มจังหวัดดังกล่าว ให้มีลักษณะเชื่อมโยงสอดคล้องกัน รวมทั้งพิจารณาแผนยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัดใกล้เคียงด้วย โดยกำหนดให้หน่วยงานเหล่านี้เป็นหน่วยงานหลักในการพิจารณากลั่นกรองให้แผนยุทธศาสตร์สามารถดำเนินไปได้ตามเป้าหมาย คือ

1. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด

2. สำนักงบประมาณ เป็นหลักด้านพิจารณางบประมาณ

3. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการร่วมกับกระทรวงมหาดไทยพิจารณากลั่นกรองยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดให้มีประสิทธิภาพตลอดจนการจัดทำข้อตกลงในการปฏิบัติตามแผนการกำหนดภาพรวมของแผนยุทธศาสตร์ให้แต่ละกระทรวงพิจารณาภาพรวมของแผนยุทธศาสตร์ ดังนี้

- พิจารณาความเหมาะสมของแผนงาน/โครงการ ตามยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่ม จังหวัดทั้ง 19 กลุ่ม รวมทั้งความสอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนงาน/โครงการของกระทรวงที่จะดำเนินการต่อไป เช่น เรื่องตลาดกลางยางพารา การก่อสร้างท่าเรือน้ำลึก การเชื่องโลงเส้นทางต่างๆ เป็นต้น ทั้งนี้ โดยยุทธศาสตร์ของแต่ละกระทรวงกับยุทธศาสตร์พัฒนากลุ่มจังหวัดต้องประสานสอดรับกัน

- พิจารณาสนับสนุนการดำเนินการแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกินความสามารถของกลุ่มจังหวัดและจังหวัดที่จะดำเนินการได้เองให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ปัญหาขยะ ปัญหาน้ำเสีย เป็นต้น

- พิจารณาให้ความสำคัญเร่งด่วน ในการเร่งรัดการส่งเสริมและแก้ไขปัญหาในด้านโครงสร้างพื้นฐานการศึกษา และเศรษฐกิจในกลุ่มจังหวัดชายแดนภาคใต้

ทั้งนี้ในการดำเนินงาน ให้กระทรวงต่างๆโดยเฉพาะกระทรวงที่เกี่ยวกับงานทางสังคม เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ดำเนินงานโดยให้ความสำคัญต่อยุทธศาสตร์ทางสังคมในมิติต่างๆควบคู่ไปกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและความเจริญเติบโตของประเทศ เพื่อให้การพัฒนาทั้งสองด้านเป็นไปอย่างประสานสอดคล้อง และเกิดความสมดุลระหว่างกัน ที่สำคัญคือ ให้เน้นการพัฒนาตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้กลุ่มจังหวัดนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการติดตามประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ รวมทั้งการจัดทำตัวเลขมาตรฐาน เพื่อใช้เป็น Bench mark ของการพัฒนากลุ่มจังหวัดต่อไป

การปฏิบัติงานตามแนวทางการให้โอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของภาครัฐ

จากคำแถลงนโยบายของรัฐบาล นายกรัฐมนตรี พอ.ทักษิณ ชินวัตร เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้หลายประการ ดังกล่าวแล้ว แต่ที่สำคัญคือ การกำหนดให้หน่วยงานของรัฐทำหน้าที่บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างบูรณาการ โดยยึดหลักให้ประชาชนและชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดำรงอยู่ในสภาพที่พึงประสงค์อย่างยั่งยืน

ในการดำเนินงานภาครัฐ มีหลายหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ถ้าพิจารณาในระดับกระทรวงจะมีทั้งหมด 6 กระทรวง ซึ่งสามารถแยกออกเป็นกระทรวงที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อม ได้ดังนี้

ตารางที่ 3-7 หน่วยงานระดับกระทรวงที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กระทรวงที่เกี่ยวข้องโดยตรง	กระทรวงที่เกี่ยวข้องโดยอ้อม
1. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	1.สำนักนายกรัฐมนตรี 2.กระทรวงมหาดไทย 3.กระทรวงสาธารณสุข 4.กระทรวงอุตสาหกรรม

หน่วยงานภาครัฐที่มีการระบุภารกิจในการบริหารจัดการทรัพยาการธรรมชาติ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม สรุปได้ดังนี้

กระทรวง	กรม
1.สำนักนายกรัฐมนตรี	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ - สำนักวางแผนทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
2.กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1.กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง 2.กรมทรัพยากรธรณี 3.กรมทรัพยากรน้ำ 4.กรมทรัพยากรน้ำบาดาล 5.กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม 6.กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช 7.สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม 8.กรมป่าไม้

กระทรวง	กรม
3.กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	1.กรมพัฒนาที่ดิน 2.กรมชลประทาน
4.กระทรวงมหาดไทย	1.กรมการพัฒนาชุมชน 2.กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
5.กระทรวงสาธารณสุข	1.กรมอนามัย
6.กระทรวงอุตสาหกรรม	1.กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและเหมืองแร่

ในการดำเนินงาน สำนักคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำหน้าที่ประสานและเชื่อมโยงแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของกลุ่มจังหวัดและแผนการดำเนินงานของกระทรวง เพื่อให้ภาพรวมของการพัฒนาประเทศทางด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างราบรื่น สอดคล้องและมีประสิทธิภาพ โดนมีกลุ่มภาคีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมตามนโยบายรัฐบาล

จากนโยบายลงมาถึงการปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หน่วยงานต่างๆที่มีภารกิจเกี่ยวข้อง ได้ดำเนินงาน โดยเน้นที่ประชาชนในพื้นที่ระดับล่างสุดของสายการปกครอง คือ หมู่บ้าน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นของตน ทั้งในด้านของทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรแร่ธาตุ ฯลฯ เป็นต้น

3.3.3 แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการระดับจังหวัด

การจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด มีหลักการและวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ให้เกิดการประสานและเชื่อมโยงสอดคล้องซึ่งกันและกันกับกิจกรรมที่ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งในเชิงรุกและเชิงรับที่ดำเนินการโดยภาคราชการ และองค์กรประชาชนในพื้นที่แต่ละจังหวัดอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพสูงสุดตามหลัก พื้นที่ภารกิจ ─ การมีส่วนร่วม (Area-Function-Participation : AFP) กล่าวคือ

- ยึดพื้นที่เป็นหลักในการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ในระดับจังหวัด เป็นการยึดปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นหลัก ซึ่งแนวคิดนี้มิได้จำกัดเฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลใดตำบลหนึ่งเท่านั้น แต่ยังรวมถึงปัญหาที่คาบเกี่ยวระหว่างจังหวัด อำเภอ หรือตำบล เช่น บางลำน้ำหรือลุ่มน้ำที่มีอาณาเขตคาบเกี่ยวพื้นที่หลายจังหวัดติดต่อกัน แนวคิดนี้เปิดโอกาสให้จังหวัด อำเภอ ตำบลที่มีปัญหาคาบเกี่ยวนั้นๆตระหนักในปัญหาร่วมกัน และเสนอแนะโครงการปฏิบัติการร่วมกันได้

- กำหนดภารกิจ โดยประสานโครงการ/กิจกรรม ที่เหมาะสมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของพื้นที่
- เน้นการมีส่วนร่วมของหลายฝ่ายทั้งภาคราชการ ภาคเอกชน และประชาชนในการทำแผนปฏิบัติการฯ เพื่อให้ทุกจังหวัดสามารถริเริ่มและดำเนินการการจัดการสิ่งแวดล้อมได้อย่างครบถ้วน ตามสภาพปัญหาและความจำเป็น และเพื่อให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้ระบบแผนจังหวัดมีความต่อเนื่อง จึงควรยึดกรอบ/แนวทางของแต่ละกลุ่มภายใต้แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2545-2549

ทั้งนี้ ไม่จำเป็นที่จะต้องจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ในระดับจังหวัด ให้ครอบคลุมแนวทางของกลุ่มงานภายใต้แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม แต่ควรพิจารณาตามประเด็นที่มีความสำคัญเร่งด่วนและครบวงจร โดยมีกิจกรรมการป้องกันและการแก้ไขปัญหา อาทิ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม การติดตามเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม การฟื้นฟูและบำบัดด้านสิ่งแวดล้อม หรือการศึกษาวิจัยเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมเบ็ดเสร็จอยู่ในโครงการเดียวกันเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่สถานการณ์สิ่งแวดล้อมของจังหวัด วัตถุประสงค์ของแผน เป้าหมายของแผน แนวทางหรือยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของจังหวัด แผนงานและโครงการ โดยมีขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ในระดับจังหวัดดังนี้

1) สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แจ้งการจัดทำแผนปฏิบัติการฯในระดับจังหวัดไปยังจังหวัด เพื่อกำหนดกรอบแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อแจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำโครงการเสนอจังหวัดพิจารณากลั่นกรองเบื้องต้นและรวบรวมเสนอเป็นแผนปฏิบัติการฯ ในระดับจังหวัด มายังสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วิเคราะห์ กลั่นกรองและจัดลำดับความสำคัญ เพื่อนำเสนอคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมพิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยมีคณะทำงานและคณะอนุกรรมการกำกับการจัดการแผนปฏิบัติการฯ ในระดับจังหวัด เพื่อประสานการจัดทำและกลั่นกรองแผนปฏิบัติการก่อนนำเสนอคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติพิจารณา

4) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขอตั้งเป็นงบประมาณรายจ่ายประจำปี

5) เมื่อสำนักงานงบประมาณพิจารณาอนุมัติเงินประจำงวดแล้ว สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แจ้งงวดไปยังจังหวัด เพื่อแจ้งหน่วยดำเนินการและราชการส่วนท้องถิ่นดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่กำหนด

การพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้จังหวัดเพื่อสนับสนุนการจัดการสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2537-2546 พบว่าทั้ง 75 จังหวัดมีการตื่นตัวกับการเตรียมการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ดังจะเห็นได้จากจำนวนโครงการที่เสนอขอสนับสนุนงบประมาณ ที่มีจำนวนมากขึ้น โดยมุ่งเน้น 4 กลุ่มโครงการคือ โครงการสร้างจิตสำนึกและความตระหนัก โครงการเฝ้าระวังและป้องกัน โครงการบำบัดและฟื้นฟู และโครงการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติ สำหรับกลุ่มโครงการที่ได้รับการจัดสรรมากที่สุด คือ โครงการบำบัดฟื้นฟู รองลงมาคือโครงการสร้างจิตสำนึกและความตระหนัก โครงการเฝ้าระวังและป้องกัน และโครงการศึกษาวิจัยเชิง
ปฏิบัติการ ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 3-8 การจัดสรรงบประมาณภายใต้แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด ปีงบประมาณ พ.ศ.2537-2546

โครงการ / ปี พ.ศ.	สร้างจิตสำนึก	เฝ้าระวังและป้องกัน	บำบัดและฟื้นฟู	การศึกษาวิจัย	รวม (หน่วย:ล้านบาท)
2537	16.06	33.21	338.66	0.08	388.01
2538	16.44	9.93	542.51	2.39	571.27
2539	34.42	33.80	2,026.22	2.39	2,096.83
2540	40.06	18.34	1,497.73	38.86	1,594.99
2541	31.45	-	1,613.05		
2542	41.55	-	1,175.99		
2543	44.38	-	1,733.11		
2544	44.38	-	1,881.22		
2545	45.00	-	2,684.42		
2546	-	-	2,124.48		2,124.48

ทั้งนี้ ได้ให้ความสำคัญกับการลงทุนก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอยและระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียชุมชน เป็นงบประมาณทั้งสิ้น 22,799 บาท แบ่งเป็น การก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอย จำนวน 108 พื้นที่ เป็นเงิน 5,287 ล้านบาท และการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน จำนวน 33 พื้นที่ เป็นเงิน 17,512 ล้านบาท ซึ่งปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ

ก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอยชุมชนแล้วเสร็จ 76 แห่ง อยู่ระหว่างการก่อสร้าง 32 แห่ง ส่วนระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนดำเนินการแล้วเสร็จ 13 แห่งอยู่ระหว่างก่อสร้าง 20 แห่ง

จากการติดตามผลการดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านการจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียชุมชน พบว่าเมื่อมีการก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอยแล้วเสร็จ ท้องถิ่นได้ปรับวิธีการกำจัดขยะมูลฝอยจากการเทกองเป็นการฝังกลบแบบถูกสุขาภิบาล ส่วนระบบบำบัดน้ำเสียเมื่อมีการเดินระบบแล้ว คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำซึ่งรองรับน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนรวมมีคุณภาพรวมดีขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ก็พบว่าการดำเนินงานระบบไม่สามารถดำเนินการได้หรือได้อย่างต่อเนื่องหรือเต็มประสิทธิภาพ โดยมีปัจจัยหลายประการ สรุปได้ดังนี้

1) ในขั้นตอนการจัดหาที่ดิน จะเกิดปัญหาการต่อต้านหรือคัดค้านของประชาชนในพื้นที่ซึ่งคาดว่าจะได้รับผลกระทบจากโครงการ โดยเฉพาะในปัจจุบัน องค์การบริหารส่วนตำบล ได้เริ่มเข้ามามีบทบาทรับผิดชอบพื้นที่มากขึ้น ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถจัดหาหรือจัดซื้อที่ดินตามผลการคัดเลือกพื้นที่ขยะมูลฝอย/ระบบบำบัดน้ำเสีย หรือไม่สามารถดำเนินการตามแบบรายละเอียดได้ หรือการออกแบบรายละเอียดไม่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่จริง

2) บางโครงการยังไม่สามารถใช้ประโยชน์จากโครงการ ทั้งๆที่การก่อสร้างแล้วเสร็จ เนื่องจากขาดการเตรียมความพร้อม การทำความเข้าใจกับประชาชนกับประชาชนถึงการป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ที่เกิดจากการก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอย/ระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย ทำให้ชุมชนไม่เห็นด้วยที่จะเปิดดำเนินระบบเพราะเกรงจะเกิดมลพิษในพื้นที่

3) ระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียที่ก่อสร้างแล้วเสร็จจะเปิดดำเนินการแล้ว ส่วนใหญ่มีปริมาณน้ำเสียเข้ามาในระบบไม่มากตามที่ได้ออกแบบไว้ เนื่องจากเป็นการคาดการณ์ประชากรและปริมาณน้ำเสียที่จะเกิดขึ้นในอีก 20 ปีข้างหน้า ทำให้การออกแบบระบบท่อรวบรวมน้ำเสียและระบบบำบัดน้ำเสียที่มีขนาดใหญ่ นอกจากนี้ระบบท่อรวบรวมน้ำเสียที่ก่อสร้างไว้ยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนหนาแน่นในเขตเทศบาล

4)ท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อมและมีขีดความสามารถไม่เพียงพอทั้งในด้านวิชาการและการบริหารจัดการในการรับผิดชอบดูแลระบบ และไม่มีการเตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการระบบ การวางแผนการดำเนินงาน แผนงบประมาณและแผนบุคลากร

5) ท้องถิ่นมีงบประมาณไม่เพียงพอในการดำเนินการระบบและบำรุงรักษา ซึ่งเกือบทุกพื้นที่ยังไม่มีการดำเนินการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียชุมชน/กำจัดขยะมูลฝอยชุมชน

3.3.4 การบริหารจัดการในระดับท้องถิ่น

สืบเนื่องจากประกาศการใช้พ.ร.บ.กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 และแผนการปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดให้ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจ ภายใต้แผนปฏิบัติการฯ ในระดับจังหวัด ได้แก่ ด้านการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม การเฝ้าระวังและป้องกันสิ่งแวดล้อม การฟื้นฟูและบำบัดสิ่งแวดล้อม การศึกษาวิจัยเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม งานสนับสนุนแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ.2545 เป็นต้นไป ประกอบกับประกาศคณะกรรมการ การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง สรุปหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปีงบประมาณ พ.ศ.2546 ได้กำหนดกรอบหลักการ หลักเกณฑ์การจัดสรรและหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงิน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งได้รับการจัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไป ในลักษณะงบลงทุนที่มีเงื่อนไข เพื่อดำเนินภารกิจตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งจึงได้รับการจัดสรรงบประมาณ โดยไม่ต้องส่งโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ ทำให้ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2546 สำนักงานฯ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณเฉพาะในส่วนของการฟื้นฟูและบำบัดสิ่งแวดล้อม โครงการที่ได้มีการผูกผันงบประมาณไว้แล้วเท่านั้น คือโครงการก่อสร้างรวบรวมและบำบัดน้ำเสียชุมชน จำนวน 14 โครงการ ได้แก่ เทศบาลเมืองลำพูน เทศบาลนครลำปาง เทศบาลเมืองสกล เทศบาลเมืองอำนาจเจริญ เทศบาลนครศรีอยุธยา เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เทศบาลเมืองสุโขทัยธานี เทศบาลนครสงขลา เทศบาลนครพิษณุโลก เทศบาลเมืองยโสธร เทศบาลตำบลหัวหิน เทศบาลนครเชียงใหม่ เทศบาลนครตรัง เทศบาลเมืองเชียงราย และโครงการก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอยชุมชน จำนวน 7 โครงการ ได้แก่ เทศบาลเมืองกาฬสิน เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ เทศบาลเมืองปากพนัง เทศบาลตำบลเวียงผา เทศบาลนครเชียงใหม่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี และองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่และในปีงบประมาณ พ.ศ.2547 สำนักงานฯจึงไม่เสนอขอตั้งงบประมาณเพื่ออุดหนุนให้แก่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เพื่อดำเนินการโครงการก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียและระบบกำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่ใหม่ แต่สำหรับพื้นที่ ที่ดำเนินการต่อเนื่องจากปีงบประมาณ พ.ศ.2546 ก็ยังคงได้รับการสนับสนุนงบประมาณผูกพันต่อไป

ทั้งนี้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 และแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะให้สิทธิและอำนาจหน้าที่แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทในการจัดการบริการสาธารณะด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่ประชาชนในพื้นที่ แต่เนื่องจากการดำเนินงานด้านการฟื้นฟูบำบัดสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้แก่ การจัดการน้ำเสียและขยะมูลฝอยชุมชน เป็นเรื่องที่ต้องใช้เทคนิควิชาการเฉพาะ ทั้งด้านการก่อสร้าง การควบคุมงานและการบริหารจัดการ และมีงบลงทุนสูง ซึ่งอาจเกินศักยภาพและความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเองตามลำพัง และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะที่มีความรับผิดชอบโดยตรง

ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ และมีหน่วยงานในสังกัดส่วนกลางและส่วนภูมิภาคครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ ที่จะสามารถให้การสนับสนุนช่วยเหลือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ทั้งด้านเทคนิควิชาการและการบริหารจัดการ ได้แก่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม องค์การจัดการน้ำเสีย สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ดังนั้น จึงเห็นควรที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะเข้ามามีบทบาท ในการสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องการฟื้นฟูและบำบัดสิ่งแวดล้อม โดยใช้ช่องทางของแผนปฏิบัติการในระดับจังหวัด เป็นกลไกในการดำเนินการ และเพื่อให้การจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

บทที่ 4
ประเด็นปัญหาและข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนของจังหวัดมุกดาหาร : รวบรวมจากเวทีสัมมนาของโครงการฯ

ในการดำเนินการโครงการศึกษาครั้งนี้ ทางโครงการฯ กำหนดให้มีการจัดเวทีสัมมนา ซึ่งระดมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในจังหวัดมุกดาหารและในส่วนกลางมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์และความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องเป็นวิธีหลักที่ใช้ในการศึกษา โดยทางโครงการฯ ได้ดำเนินการจัดเวทีสัมมนา รวม 4 ครั้ง[1] ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เวทีครั้งที่ 1 เรื่อง การสนทนาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ (Dinner Talk)ระหว่างตัวแทนส่วนราชการประจำจังหวัด องค์กรเอกชน และนักศึกษา EPA' 17 วันที่ 10 กันยายน พ.ศ.2548ณ ห้องอาหารภายในโรงแรมพลอยไพลิน จ.มุกดาหาร

เวทีครั้งที่ 2 เรื่อง "การกำหนดแนวทางการพัฒนากลไกการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนตามยุทธศาสตร์การเปิดประตูอินโดจีน-เมืองการค้าและการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร" ณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย วันพุธที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548

เวทีครั้งที่ 3 เรื่อง "แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนตามยุทธศาสตร์การเปิดประตูสู่อินโดจีน-เมืองการค้าและการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร" ณ ห้องประชุม 103 ศาลากลางจังหวัดมุกดาหาร ถนนวิวิธสุรการ อ.เมือง จ.มุกดาหาร วันพฤหัสบดีที่ 22 ธันวาคม พ.ศ.2548

เวทีครั้งที่ 4 เรื่อง "ปัจจุบันและอนาคตของการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนของจังหวัดมุกดาหาร" ณ ห้อง ร.102 คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่พฤหัสบดีที่ 23 กุมภาพันธ์ 2549

4.1 ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนของจังหวัดมุกดาหาร : แยกตามประเด็นปัญหาในด้านต่างๆ

ในการสัมมนาทุกครั้ง ผู้เข้าร่วมได้ให้ความร่วมมือโดยแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง ครอบคลุมประเด็นปัญหาหลากหลาย ที่สำคัญได้แก่ 9 ประเด็นปัญหา ดังนี้

- ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน
- การบริหารราชการภายในของประเทศ
- ความเกี่ยวข้องของประชาชนและภาคเอกชนในพื้นที่

---

[1] ดูรายละเอียดของการสัมมนาแต่ละครั้งได้ในภาคผนวก

- การท่องเที่ยว
- การค้าชายแดนและการค้าผ่านแดน
- การเกษตรและอุตสาหกรรม
- การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และคุณภาพชีวิตของประชาชน
- ผังเมือง
- สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและการจัดการสิ่งแวดล้อม

ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน

- นโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือระหว่างไทย – ลาว ในการบริหารจัดการและการพัฒนาพื้นที่ชายแดนร่วมกันของทั้งสองประเทศ มีลักษณะไม่ต่อเนื่อง
- กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือระหว่างไทย – ลาว ในการบริหารจัดการและการพัฒนาชายแดนร่วมกัน ของทั้งสองประเทศมีจำนวนมาก ทำให้การนำผลการตกลงร่วมกันจากที่ประชุมระดับต่างๆ ไม่สามารถปฏิบัติได้ตามที่ได้ตกลงกัน หรือไม่สามารถปฏิบัติได้ตามเงื่อนเวลาที่ตกลงกันไว้
- ไทยและเพื่อนบ้านยังคำนึงเรื่องอำนาจอธิปไตย เรื่องเขตแดนว่าเป็นเรื่องสำคัญ แต่ขณะเดียวกัน ทั้งสองฝ่ายจะต้องปรับเปลี่ยนความคิดใหม่โดยคิดถึงเรื่องชายแดนและพื้นที่โดยรอบ ในฐานะที่เป็นพื้นที่ที่ต้องร่วมกันพัฒนา ร่วมกันจัดการมากขึ้น
- ไทยและเพื่อนบ้านต่างก็มีทรัพยากร มีจุดอ่อนจุดแข็งแตกต่างกัน ผลประโยชน์จะเกิดขึ้นกับทั้งสองฝ่าย หากสามารถร่วมกันใช้ทรัพยากรเหล่านี้ โดยต้องไม่ไปฉกฉวยจากเขาเพียงฝ่ายเดียว แต่จะต้องให้ในสิ่งที่เพื่อนบ้านขาดบ้าง จึงจะอยู่ร่วมกันได้อย่างร่วมเย็นเป็นสุข

การบริหารราชการภายในของประเทศ

- การบริหารราชการระดับภูมิภาค (จังหวัด) ไม่สามารถทำงานหรือตัดสินใจด้วยตนเองได้อย่างเบ็ดเสร็จ ต้องประสานงานและปรึกษาหารือกับรัฐบาลกลางที่กรุงเทพ ทำให้การทำงานของราชการส่วนภูมิภาคเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านกระทำให้คืบหน้าไปได้ยาก มีหลายกรณีที่จังหวัดริเริ่มจะทำ แต่ทำไม่ได้ อีกหลายกรณีที่ทำให้เกิดความล่าช้า ทำให้ประเทศเพื่อนบ้านให้ความสนใจประเทศอื่นๆ อาทิ สิงคโปร์และมาเลเซียมากขึ้น

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสนใจทำงานในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชายแดนและการสร้างเสริมสัมพันธภาพอันดีระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐกับประเทศเพื่อนบ้านน้อย ยังถือว่าภารกิจเหล่านี้เป็นของส่วนราชการเท่านั้น
- หน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคทุกหน่วยมีหน้าที่ร่วมกันในการทำงานพัฒนา เสริมสร้างความมั่นคงและแสวงหาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในภารกิจที่แต่ละหน่วยงานรับผิดชอบ แต่ในความเป็นจริง ปัจจุบัน หน่วยงานอื่นๆ นอกเหนือจากฝ่ายปกครอง ฝ่ายตำรวจและฝ่ายทหาร ซึ่งนับได้ว่าเป็นหน่วยรองที่ไม่ได้รับผิดชอบโดยตรงยังไม่ใส่ใจทุ่มเททำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชายแดนร่วมกับหน่วยงานหลักที่ทำงานด้านชายแดนอยู่โดยตรง
- การทำงานร่วมกันในกลุ่มจังหวัด จะต้องมีการกำหนดจุดยืนจากจุดแข็ง (Positioning) ของแต่ละจังหวัด โดยไม่ให้ซ้ำซ้อนกัน เพื่อไม่ให้เกิดการแย่งชิงลูกค้าระหว่างกันเอง ปัจจุบัน มีปัญหาคือมีการแข่งขันกันเองระหว่างจังหวัดในกลุ่มเดียวกัน การทำงานโดยมองภาพรวมของกลุ่มจังหวัดยังมีน้อย
- จำเป็นจะต้องมีการปรับกระบวนทัศน์ / การคิดและการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนใหม่ ซึ่งในที่นี้ หมายความถึงการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่ต้องเปลี่ยนแปลงไปจากแนวทางเดิม ประเด็นสำคัญประการหนึ่งในเรื่องนี้ ได้แก่ การมอบอำนาจให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น
- ความพยายามในการบูรณาการการทำงานระหว่างกระทรวงมหาดไทยกับกระทรวงการต่างประเทศในเรื่องการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านซึ่งเพิ่งจะมีการริเริ่มขึ้นอย่างจริงจังเมื่อ 2-3 ปีก่อน จะต้องดำเนินการต่อไป เนื่องจากทั้งหน่วยงานทั้งสองแห่งเป็นหน่วยงานหลักในเรื่องนี้

ความเกี่ยวข้องของประชาชนและภาคเอกชนในพื้นที่

- การเฝ้าระวังเรื่องรักษาไม่ให้ชุมชน วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชนเผ่าดั้งเดิม 8 เผ่าที่อาศัยอยู่ในในพื้นที่จังหวัดมุกดาหารสูญหายไป ในปัจจุบัน การทำงานในเรื่องนี้นำโดยกระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดและสภาวัฒนธรรมจังหวัด
- ความเข้าใจอันดีระหว่างของประชาชนในพื้นที่สองฝั่งของเส้นเขตแดนมีความสำคัญต่อความมั่นคงและการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกัน

การท่องเที่ยว

- จังหวัดมุกดาหารไม่มีสนามบิน สาเหตุส่วนหนึ่งเป็นเพราะมีความพยายามผลักดันให้ใช้สนามบินร่วมกับแขวงสะหวันนะเขต (ผู้ผลักดันแนวนโยบายนี้ ได้แก่ JICA) ทั้งๆ ที่สนามบินแห่งนี้ ยังไม่ได้รับการปรับปรุงแต่อย่างใด นอกจากนั้นในส่วนของไทยเองจังหวัดที่อยู่ใกล้จังหวัดมุกดาหารล้วนมีสนามบินแล้ว การลงทุนซ้ำเพื่อการสร้างสนามบินใหม่จะไม่คุ้มค่ากับการลงทุน
- คนไทยเดินทางข้ามไปท่องเที่ยวในลาวและเวียดนามได้โดยง่าย เมื่อเปรียบเทียบกับการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในฝั่งไทยของคนลาวและเวียดนาม สาเหตุเกิดจากการที่ทางการลาวและเวียดนามมีกฎระเบียบเข้มงวดในการออกหนังสือเดินทางให้กับคนของตนเอง และในกรณีที่คนลาวและเวียดนามข้ามมาเที่ยวในฝั่งไทย โดยใช้หนังสือผ่านแดนนักท่องเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้ ไม่สามารถที่จะออกนอกเขตจังหวัดมุกดาหารเพื่อไปท่องเที่ยวที่อื่นๆ ได้ และได้รับการอนุญาตให้ท่องเที่ยวได้เพียง 1 วัน <u>ข้อเสนอแนะ</u> : ภาครัฐของไทยควรปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับการเดินทางเพื่อเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากประเทศลาวและเวียดนามให้ผ่อนคลายลง ควรอนุญาตให้นักท่องเที่ยวเหล่านี้ เดินทางออกนอกเขตจังหวัดมุกดาหารได้และควรเพิ่มจำนวนวันที่อนุญาตให้อยู่ในเขตประเทศไทยได้
- อุตสาหกรรมภาคบริการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวยังมีไม่เพียงพอ อาทิ ร้านอาหาร จะเห็นได้ว่ามุกดาหารยังไม่มีร้านอาหารที่มีขนาดใหญ่และมีมาตรฐานการบริการที่ดี
- การประชาสัมพันธ์จังหวัดเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวทั้งจากภายในปะเทศและจากประเทศเพื่อนบ้านมาท่องเที่ยวยังต้องปรับปรุงให้ดีขึ้นอีก ซึ่งจะช่วยให้นักท่องเที่ยวรายใหม่ๆ สนใจเข้ามามากขึ้น
- จังหวัดมุกดาหารยังไม่มีศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศอย่างเป็นทางการ ในปัจจุบัน จึงยังต้องแลกเงินกับทางโรงแรม ทั้งที่ ให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ในฐานะเป็นแหล่งรายได้หลักด้านหนึ่งของจังหวัด
- การส่งเสริมการท่องเที่ยว มุกดาหารจะต้องร่วมมือกับจังหวัดในกลุ่มเดียวกันหรือจังหวัดใกล้เคียง และอาจต่อเนื่องไปถึงแขวงสะหวันนะเขตและเวียดนาม โดยจัดทำเป็น Package ร่วมกัน

การค้าชายแดน

- ยังไม่มีการเตรียมความพร้อมเรื่องการจัดทำเขตการค้าปลอดภาษี (Duty Free) บริเวณด่านชายแดนบริเวณเชิงสะพานมิตรภาพทางฝั่งมุกดาหาร

- ยังมีการค้านอกระบบบริเวณชายแดนอีกมาก เนื่องจากทำให้การค้าชายแดนเป็นการค้าในระบบ ทำการค้าได้โดยต้องผ่านด่าน และจุดผ่อนปรน ซึ่งมีการเสียภาษี มีการตรวจโรค ทั้งคน สัตว์และพืช ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่สองฝั่งของชายแดน ทำให้ยังมีการค้านอกระบบอยู่มาก ผลลบที่เกิดขึ้นที่สำคัญมีหลายอย่าง อาทิ นำโรคติดต่อเข้ามา เป็นต้น
- สินค้าผ่านแดนจะมีจำนวนมากขึ้น หลังจากมีการเปิดใช้สะพาน จำเป็นจะต้องมีนโยบายและกฎระเบียบในเรื่องนี้ให้ชัดเจน จะต้องปรับปรุงให้กระบวนการส่งสินค้าผ่านแดนสะดวกขึ้น ลดขั้นตอนให้น้อยลง

การเกษตรและอุตสาหกรรม

- กระทรวงอุตสาหกรรม โดยการนิคมอุตสาหกรรม (ซึ่งเป็นผู้ไปทำการศึกษาและออกแบบให้กับทางฝั่งลาว)ได้ตัดสินใจในภาพรวมแล้วว่าจะให้มีการสร้างนิคมอุตสาหกรรมในฝั่งลาว (แขวงสะหวันนะเขต) ส่วนฝั่งไทย (จังหวัดมุกดาหาร) จะให้มีการพัฒนาศูนย์กระจายสินค้า (Distribution Centre : DC) พร้อมด้วยระบบการขนส่ง (Logistics) ขึ้น เพื่อให้สินค้าได้ไหลเวียน
- มีการอพยพแรงงานสูงมาก แรงงานที่มีฝีมือจะเดินทางอพยพออกไปทำงานที่กรุงเทพ ทำให้มีการลงทุนทำโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดน้อย
- มีสินค้าเกษตรหลายอย่างที่มุกดาหารและประเทศเพื่อนบ้าน (โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เวียดนาม) มีเช่นเดียวกัน อาทิ ยางพารา น้ำตาล เยื่อกระดาษ ดังนั้น กระทรวงอุตสาหกรรมจะต้องรับภาระไปหาทางจัดการให้สินค้าของเราสามารถแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านได้
- การลงทุนทำอุตสาหกรรมไม้และการค้าไม้ในฝั่งแขวงสะหวันนะเขตทำได้ยาก เนื่องจากมีกฎ ระเบียบเคร่งครัด
- ผลผลิตทางการเกษตรหลายชนิด (ที่สำคัญ ได้แก่ อ้อย ยางพารา มันสำปะหลัง) มักมีปริมาณไม่แน่นอน ส่งผลกระทบต่อโรงงานอุตสาหกรรม สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากราคาของพืชแต่ละชนิดเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอน เกษตรกรมักจะเปลี่ยนไปปลูกพืชที่คาดว่าจะทำรายได้ให้สูงสุด ในปัจจุบัน โรงงานน้ำตาลกำลังประสบปัญหา มีอ้อยไม่เพียงพอ เนื่องจากเกษตรกรเปลี่ยนไปปลูกยางพาราหรือมันสำปะหลังแทน
- มีความพยายามจะเคลื่อนย้ายไปใช้พื้นที่ทำการเกษตรในฝั่งสะหวันนะเขต เนื่องจากยังมีพื้นที่ว่างอยู่มาก ทั้งนี้ การขออนุญาตเข้าไปทำทำได้ไม่ยาก แต่มีอุปสรรคที่การนำผลผลิตกลับมาฝั่งไทยทำได้ยาก มีระบบ ระเบียบและภาษีหลายอย่าง

- ประเทศลาวและเวียดนามมีการเตรียมการรองรับการลงทุนจากต่างชาติอย่างดี เช่น มีการจัดตั้งเขตอุตสาหกรรม ต่างจากประเทศไทยที่ไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากระบอบการเมืองการปกครองไม่เอื้ออำนวยให้ภาครัฐตัดสินใจกระทำการใดๆ ได้โดยราบรื่นและง่ายดาย
- จังหวัดมุกดาหารไม่มีศักยภาพในการเป็นจังหวัดที่มีอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ แต่มีศักยภาพรองรับอุตสาหกรรมขนาดเล็ก/กลาง อาทิ การจัดเก็บสินค้า การบรรจุภัณฑ์ และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร สาเหตุส่วนหนึ่ง ได้แก่ แรงงานที่จังหวัดมีไม่มีทักษะจำเป็นสำหรับการใช้งานเทคโนโลยีขั้นสูง ซับซ้อนและทันสมัย ซึ่งเป็นเครื่องมือจำเป็นในการประกอบการอุตสาหกรรมขนาดใหญ่
- เรื่องการปลูกยางพารา ปัจจุบันมีการปลูกมากในจังหวัดมุกดาหาร ตามที่รัฐบาลส่งเสริมให้มีการปลูกยางพาราในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในเขต 5 จังหวัด รวมทั้งมุกดาหาร ตั้งแต่ 20 ปีก่อน เนื่องจากมีระดับปริมาณน้ำฝนสูงแต่ยังมีปัญหาเนื่องจากมีข้อถกเถียงว่าดินอาจไม่เหมาะสม และในอนาคต อาจมีปัญหาเรื่องราคาและตลาดรับซื้อ เนื่องจากหลายประเทศในแถบนี้ ก็ส่งเสริมให้มีการปลูกเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ต่างก็หวังว่าจะขายให้กับจีน ซึ่งเป็นตลาดขนาดใหญ่

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และคุณภาพชีวิต

- รายได้ต่อหัวของประชากรในจังหวัดมุกดาหารอยู่ในระดับต่ำ อันดับที่ 71 จากจำนวนจังหวัดทั้งหมด 75 จังหวัด และจังหวัดนครพนม ซึ่งเป็นจังหวัดที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ก็เป็นจังหวัดที่ประชากรมีรายได้ต่อหัวต่ำสุด กล่าวคือ อยู่ที่อันดับที่ 75
- จังหวัดมุกดาหารไม่มีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ปัจจุบันต้องอาศัยสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่อยู่ในจังหวัดใกล้เคียง อาทิ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เฉลิมพระเกียรติที่จังหวัดสกลนคร หรือมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดกาฬสินธุ์
- ประชาชนในพื้นที่และจังหวัดใกล้เคียงส่วนมากไม่มีความสามารถในการใช้ภาษาลาวและเวียดนามเพื่อการสื่อสาร ซึ่งถือเป็นข้อเสียเปรียบในการส่งเสริมการทำการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวระหว่างไทยกับประเทศทั้งสองนั้น <u>ข้อเสนอแนะ</u> : ต้องเร่งส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนภาษาลาวและเวียดนามให้แก่ประชาชนในพื้นที่ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้ทำธุรกิจการค้า แรงงานและนักเรียน นักศึกษา
- ด้านสาธารณสุข ในกรอบความร่วมมือกับประเทศคู่แฝด – แฝดสาม มีข้อตกลงร่วมกันในเรื่องการเฝ้าระวังโรคภัยไข้เจ็บ ของคน พืชและสัตว์ ที่ข้ามไปมาระหว่างกัน ยังต้อง

ปรับปรุงการจัดการป้องกันและเฝ้าระวังโรคระบาดให้ดีขึ้น ส่วนหนึ่งเพื่อรองรับการเป็นเมืองท่องเที่ยว นอกจากการทำงานเฉพาะของทางฝั่งไทยเราเองแล้ว จะต้องแสวงหาความร่วมมือกับทางฝั่งลาวด้วย

- ประเทศเพื่อนบ้านยังมีข้อจำกัดในการให้การบริการด้านสาธารณสุขแก่ประชาชนอยู่มาก <u>ข้อเสนอแนะ</u> ไทยควรให้บริการด้านสาธารณสุขแก่ประชาชนของประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ในเขตชายแดนด้วย โดยไม่ควรคำนึงถึงเรื่องกำไร แต่มุ่งให้คุณภาพชีวิตของผู้คนที่อาศัยอยู่ในชายแดนและพื้นที่โดยรอบดีขึ้น
- มีความเป็นไปได้ว่าปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติจะเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลจากการส่งเสริมการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว อาทิ การค้ามนุษย์ (Human Trafficking) ยาเสพติด

ด้านผังเมือง

- กำลังมีการจัดผังเมือง ซึ่งเป็นการเตรียมชุมชนรองรับการเจริญเติบโตในอนาคต โดยสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดมุกดาหาร ปัจจุบันกำลังอยู่ในขั้นตอนที่ 14 ซึ่งเป็นขั้นตอนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ขั้นตอนทั้งหมดมีอยู่ 17 ขั้น คาดว่าจะเสร็จสิ้นในปี พ.ศ. 2548
- ไม่สามารถจัดการวางผังการใช้ที่ดินได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พื้นที่บริเวณเชิงสะพานมิตรภาพ เนื่องจากถูกนายทุนรายใหญ่กว้านซื้อไปหมดแล้ว ทั้งที่สามารถคาดการณ์ได้ว่า ในอนาคตหลังจากสะพานสร้างเสร็จ ตลาดอินโดจีนซึ่งปัจจุบันอยู่ในเขตเทศบาลต้องย้ายไปบริเวณเชิงสะพานอย่างแน่นอน
- การค้าขายบริเวณตลาดอินโดจีน บริเวณเขตเทศบาลเมือง ในปัจจุบัน ทำลายสภาพภูมิทัศน์ของแม่น้ำโขง ซึ่งแม่น้ำโขงบริเวณนั้น นับได้ว่าเป็นช่วงกว้างที่สุด มีความสวยงาม

สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและการจัดการสิ่งแวดล้อม

- โรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดมุกดาหารมีลักษณะเช่นเดียวกับโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ในประเทศไทย ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมต้นน้ำ ที่ทำให้มีของเสียออกมาทำลายสภาพแวดล้อมได้มากกว่าอุตสาหกรรมประเภทปลายน้ำ เช่น โรงงานน้ำตาล โรงงานทำเส้นก๋วยเตี๋ยว โรงงานผลิตแผ่นยางพารา โรงงานเย็บเสื้อผ้า เป็นต้น โรงงานส่วนมากอยู่ในเขตเทศบาล ในกรณีของโรงงานน้ำตาลที่ตั้งอยู่ในจังหวัดมุกดาหาร (โรงงานน้ำตาลสหเรือง) มีการบริหารจัดการโรงงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีการนำของเสียกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น กากน้ำตาล ชานอ้อย

- ทรัพยากรป่าไม้ของทางฝั่งลาวยังอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากลาวมีประชากรน้อยและมีระบบการบริหารจัดการเรื่องป่าไม้อย่างดี มีการกำหนดแปลงตัด และแปลงปลูกเพิ่มเติม มีกฎหมายห้ามนำไม้ซุงออกมา จะต้องมีการแปรรูปทางฝั่งลาวเสียก่อน แนวโน้มในอนาคตไทยจะสั่งไม้จากลาวเข้าประเทศลดลง เนื่องจากลาวจำกัดโควต้า ปัจจุบันมีการใช้วัสดุอื่นแทนไม้มากขึ้น และลาวสามารถขายราคาไม้ให้กับพ่อค้าจากประเทศอื่นได้ในราคาที่สูงกว่าให้พ่อค้าคนไทย
- ทรัพยากรน้ำ ไทยต้องการผันน้ำในแม่น้ำโขงมาใช้ในภาคอีสาน เนื่องจากมีน้ำน้อยเพื่อการอุปโภคและบริโภคน้อยในฤดูแล้ง มีอุปสรรคเนื่องจากในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นแม่น้ำนานาชาติจะต้องปรึกษากับประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสมาชิกของคณะกรรมาธิการแม่น้ำโขง (Mekong River Commission) ทั้งหมด และมักถูกขัดขวางจากประเทศปลายน้ำ ที่สำคัญ ได้แก่ เวียดนาม ซึ่งมีพื้นที่การทำนาบริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงกว้างขวางมาก
- มลพิษที่ทางจังหวัดประสบมากที่สุดในปัจจุบัน ได้แก่ กลิ่นเหม็นที่เกิดจากฟาร์มปศุสัตว์และกลิ่นเหม็นที่เกิดจากโรงงานทำแผ่นยางพารา
- มีหน่วยงานหลายหน่วยที่มีหน้าดูแลเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดมุกดาหาร อาทิ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานของกรมชลประทาน ฯลฯ ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงจำเป็นต้องมีแผนบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นธรรมนูญให้หน่วยงานทั้งหลายได้ทำงานไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้เกิดเอกภาพขึ้น
- จัดให้มีการสร้างเตาเผาขยะติดเชื้อ ซึ่งทางจังหวัดยังไม่เคยมีมาก่อนหน้านี้ โดยใช้งบประมาณของผู้ว่าฯ ซีอีโอ
- การพัฒนาเส้นทางระเบียงตะวันออก – ตะวันตก (East – West Economic Corridor) ในเขตจังหวัดมุกดาหารไม่ก่อให้เกิดผลประทบด้านสิ่งแวดล้อม (ฝุ่น) และทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) มากนัก เนื่องจากมิใช่การตัดถนนใหม่ แต่เป็นการขยายและปรับปรุงถนนที่มีอยู่แต่เดิมแล้ว
- มีหลายกรณีที่นโยบายต่างๆ ต่างขัดแย้งกันเอง ตัวอย่างเช่น ส่งเสริมปลูกยางพารา และในขณะเดียวกันก็ห้ามบุกรุกป่า ซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่ทำงานได้ยาก
- โดยภาพรวมแล้ว ถือว่าทรัพยากรธรรมชาติมีความหลากหลาย ยังไม่มีการนำไปใช้และถูก

ทำลาย และสิ่งแวดล้อมของมุกดาหารยังอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี ข้อเสนอแนะ : มีความเหมาะสมที่จะพัฒนาจังหวัดมุกดาหารให้เป็นเมืองที่พักอาศัยของผู้ที่เกษียณอายุจากการทำงานแล้ว หรือเป็นบ้านที่สอง (Second Home) ของผู้คนจากจังหวัดอื่นๆ

- มีความเป็นไปได้ว่ามุกดาหารจะประสบปัญหามลพิษทางอากาศในอนาคต เมื่อเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน – เซโน เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเข้าสู่ฤดูหนาว เนื่องจากกระแสลมจะพัดจากแขวงสะหวันนะเขตเข้าสู่มุกดาหาร และหลังจากมีการเปิดใช้สะพานเนื่องจากจะมีสินค้าผ่านแดนข้ามเข้ามายังจังหวัดมุกดาหารจำนวนมาก ปัจจุบัน ยังไม่มีการเตรียมการที่ดี ข้อเสนอแนะ : ไทยควรช่วยทางลาววางแผนอุตสาหกรรมให้กับแขวงสะหวันนะเขต เพื่อป้องกันผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นและมีผลลบต่อมุกดาหาร
- ปริมาณขยะจะเพิ่มมากขึ้น เมื่อมีการค้าชายแดน การส่งสินค้าผ่านแดน และการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น จะต้องเตรียมการให้ดีเพื่อไม่ให้ประสบปัญหาเดียวกับที่เกิดขึ้นที่ด่านพรมแดนช่องเม็ก จังหวัดอุบลราชธานี
- เพื่อเตรียมรับการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน เช่น การเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทางจังหวัดโดยความร่วมมือกับทุกภาคส่วนจะต้องศึกษาและกำหนดให้ชัดว่าจะต้องมีพื้นที่สีเขียวกว้างขวางแค่ไหนและที่ใดบ้าง

4.2 ประเด็นปัญหาและข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนของจังหวัดมุกดาหาร: แยกตามความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและปัญหาของแต่ละภาคส่วน

4.2.1 ประเด็นและข้อมูลสำคัญ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากหน่วยราชการ

- จากทำเลที่ตั้ง ช่วยให้จังหวัดมุกดาหารเป็นเส้นทางเป็นด่านสุดท้ายของระเบียงเศรษฐกิจตะวันตก-ตะวันออก หรือ East-West Economic Corridor ซึ่งเป็นกรอบความร่วมมือในเรื่องของการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง หรือ GMS 6 ประเทศ และเป็นจังหวัดที่อยู่ในจุดที่ตั้งของการพัฒนาเศรษฐกิจในกรอบอื่นๆ อีก เช่น กรอบของ ACMECS หรือกรอบที่ได้พัฒนามาจากปฏิญญาพุกาม

- พื้นที่ส่วนใหญ่ประมาณ 70% ของ East-West Economic Corridor อยู่ในประเทศไทย ในส่วนของสะพานมิตรภาพนั้นประมาณปีพ.ศ. 2552 จะแล้วเสร็จ ถ้าหากรัฐบาลไทยมีงบประมาณเพียงพอ ซึ่งในการสร้างนี้ไทยได้กู้ยืมเงินมาจาก JABIC

- มุกดาหารกับสะหวันนะเขตถูกกำหนดให้เป็นเมืองคู่แฝดเรียกว่า “Sister City” หรือ “Twin City” อันมีจุดประสงค์หรือเป้าประสงค์หลักคือ ให้แต่ละประเทศในอนุภูมิภาคนี้อยู่ใน

สถานะที่สามารถที่จะร่วมกันพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของพี่น้องประชาชนไม่ให้ยิ่งหย่อนไปกว่ากันได้

- นิคมอุตสาหกรรมในประเทศลาว “สะหวันเซโน” มีการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยช่วยในการออกแบบวางแผนสาธารณูปโภค

- มุกดาหารมีรายได้จากการท่องเที่ยวปีละประมาณ 799 ล้านบาท เมื่อปี พ.ศ.2547 มีนักท่องเที่ยวเข้ามาประมาณ 8 แสนคน ล่าสุดในปีพ.ศ.2548 เพิ่มขึ้นจนถึงประมาณ 9 แสนคนโดยข้อได้เปรียบเรื่องทำเลที่ตั้งของมุกดาหารทางจังหวัดจึงวางแผนไว้ว่าจะพัฒนาในเรื่องการท่องเที่ยวเป็นเรื่องหลัก นอกจากนี้มุกดาหารจะพัฒนาในเรื่องของการค้าขายชายแดน ที่ทำกันมาแต่เดิมแล้วซึ่งมีมูลค่าการค้าขายประมาณ 3-4 พันล้านต่อปี ดังนั้น ประเด็นการท่องเที่ยวและการค้าการลงทุนจึงถือเป็นยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร

- ประเทศที่น่าจะได้ประโยชน์มากที่สุดจากโครงการ East-West Economic Corridor คือประเทศเวียดนาม เพราะเป็นเมืองท่องเที่ยวทั้งหมด เวียดนามพยายามสร้างดองฮาให้เป็นเมืองทางด้านการประมง มีอาหารทะเลที่สามารถส่งขายแข่งกับไทยได้ และค่อนข้างจะพัฒนามากในการรองรับโครงการดังกล่าวเพราะการปกครองของเวียดนามเป็นประเทศสังคมนิยม สามารถที่จะตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว และสามารถจัดภูมิทัศน์ได้สวยงาม โดยบังคับไล่ที่ให้บ้านที่อยู่ริมทะเลย้ายเข้าไปข้างในฝั่งมากขึ้น แบบบ้านที่ปลูกต้องมีลักษณะตามที่รัฐกำหนด ทำให้บ้านเรือนมีลักษณะที่คล้ายกันหมดทุกหลัง นอกจากนี้ยังมีการกำหนดอัตราความเร็วรถเพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่อาจจะเกิดขึ้นซึ่งจะกระทบต่อวิถีชีวิตการใช้ถนนหนทางของชาวเวียดนาม อีกทั้งยังมีการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดอีกด้วย

-ได้มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการร่วมที่ประกอบด้วยผู้แทนจากกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้แทนจากกระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ และ ก.พ.ร. โดยศูนย์ฯจะมีหน้าที่เป็นศูนย์ประสานเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันของกลุ่มจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดเดียวกัน และต่างประเทศ เพื่อให้การทำงานสามารถดำเนินการไปได้

- มหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นศูนย์รวมด้านข่าวสารข้อมูลจังหวัดต่างๆในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ ในอนาคตจะรวบรวมข้อมูลทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมดรวมทั้งภาคอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเส้นทาง East-West Corridor ไว้ที่ศูนย์ปฏิบัติการร่วมที่ตั้งอยู่ที่สถาบันยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือในมหาวิทยาลัยขอนแก่น

- เนื่องจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นกระทรวงที่เกิดใหม่ แต่เดิมกรมมลพิษก็ดี กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมก็ดีจะไม่มีหน่วยงานในระดับภูมิภาครองรับอยู่เลย

ทำให้การควบคุมมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมขณะนี้ยังอยู่ในขั้นเริ่มต้นสำรวจข้อมูลเพื่อที่จะทำบัญชีแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งในขั้นต่อไปจะมีโครงการเข้าไปตรวจสอบ ติดตาม หรือมีการให้ความรู้ ให้คำแนะนำแก่ผู้ประกอบการในโอกาสต่อไป

- การจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด เนื่องจากหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีหลายหน่วยงานเช่นในระดับท้องถิ่นคือเทศบาล อบจ. หรือหน่วยงานของกรมชลประทาน ทั้งนี้จำเป็นต้องมีแผนบริหารจัดการของจังหวัดไว้เป็นธรรมนูญสำหรับให้ทุกหน่วยงานได้เดินไปตามครรลองเดียวกัน ดังนั้นทางจังหวัดจึงได้จัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดขึ้น ซึ่งในแผนนี้ได้มีการวางขั้นตอนในการทำงานไว้อยู่ 5 ขั้นตอนตั้งแต่เริ่มการสำรวจปัญหาและความต้องการ การจัดทำระบบฐานข้อมูลของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีการจัดทำเป็นแผนรวมสำหรับการบริหารจัดการและมีแผนการปฏิบัติการรวมไปถึงการติดตามและประเมินผล โดยมีการกำหนดตัวชี้วัดตามแผนพัฒนาของจังหวัด

- สำหรับการประสานงานร่วมกันระหว่างไทย-ลาวด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมจะพิจารณาเป็นประเด็นๆ ไป การจัดการพื้นที่คุ้มครอง Tran boundary protected area จะมีบริเวณจังหวัดอุบลราชธานี ลงมาถึงอุทยานแห่งชาติผาแต้ม

- การจัดวางผังเมือง ขณะนี้ทางสำนักงานผังเมือง โยธาธิการและผังเมืองจังหวัด กำลังอยู่ในขั้นตอนขั้นที่ 14 คือการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการจัดทำผังเมืองรวมซึ่งในขั้นตอนสุดท้ายคือขั้นตอนที่ 17 จะเสร็จสิ้นภายในปีพ.ศ. 2548 ผังเมืองรวมดังกล่าวจะกำหนดเป็นโซนสีเขียว สีชมพู สีเหลือง

- หัวใจสำคัญของการพัฒนาพื้นที่ทุกประเภทควรจะพิจารณาเรื่องการโซนนิ่ง ตั้งแต่ตัวเมือง ผังเมือง ทรัพยากรธรรมชาติ การโซนนิ่งได้จะต้องมีข้อมูลพื้นฐานทุกๆ ด้าน ข้อมูลของตัวพื้นที่เองเช่น ศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติเป็นป่าประเภทไหน ป่าตอนนี้ยังเหลืออยู่หรือไม่ มีชาวบ้านอยู่ในเขตป่าหรือไม่ ถ้าชาวบ้านอยู่ควรจะปลูกป่าหรือควรจะให้ชาวบ้านใช้ประโยชน์ หรือหากเป็นเขตป่าต้นน้ำควรจะอยู่แบบไหน จะจัดการอย่างไร ในเมืองเองก็ควรมีเขตที่พัฒนาได้และควรพัฒนาอย่างไร ชาวเมืองควรอยู่อย่างไร สิ่งแวดล้อมจะเป็นอย่างไรหากมีการพัฒนาด้านการค้า หรือมีโครงสร้างการค้ามาเพิ่มขึ้น

- การเฝ้าระวังโรคติดต่อ ขณะนี้มีด่านตรวจโรคคน พืช สัตว์อยู่แล้ว และมีการประสานงานกันระหว่างเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัดมุกดาหารกับเจ้าหน้าที่สะหวันนะเขตเช่นกรณีการเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนก ก็มีการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด

- ปัญหาแรงงานที่เข้ามาในไทยทั้งถูกและไม่ถูกกฎหมายจะนำโรคเข้ามาในประเทศไทยและถ้าสะพานมิตรภาพไทย-ลาวเกิดขึ้น จะมีวิธีที่จะจัดการปัญหานี้อย่างไร

- การเฝ้าระวังเรื่องของวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี มุกดาหารใช้กรอบความร่วมมือภายใต้เมืองคู่แฝดดูแลเป็นพิเศษอยู่ผ่านทางภาคส่วนราชการ กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และสภาวัฒนธรรมจังหวัด

- ควรจัดตั้งคณะกรรมการในระดับจังหวัดขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดว่ามีสิ่งใดบ้างที่ควรจะอนุรักษ์ และสิ่งใดบ้างที่ต้องพัฒนา

- เสนอโจทย์ว่าควรดูจุดเด่นจุดด้อยของไทยเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านควรจะวิเคราะห์ทั้งของประชาชนและรัฐบาล

- หากมุกดาหารจะพัฒนาการท่องเที่ยวจะทำแค่มุกดาหารจังหวัดเดียวไม่ได้ ควรทำเป็น package ท่องเที่ยวทางภาคอีสานบริเวณนี้ทั้งหมด และเชื่อมโยงกับเวียดนาม ลาว พม่า นอกจากนี้ควรกำหนดปีปฏิทินการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับทางลาวด้วย

- ถ้าฝั่งไทยจะทำการค้าจะมองแค่มุกดาหารจังหวัดเดียวนั้นไม่ได้ต้องเตรียมความพร้อมว่าจะขายสินค้าอะไร และร้านค้าปลอดภาษีจะวางแผนขายสินค้าอะไร และขายอย่างไร

-นโยบายที่จะเป็นแรงจูงใจในการลงทุน ควรจะเป็นนโยบายการคลังทางด้านภาษีมากกว่านโยบายการเงินที่ให้เงินสนับสนุน

- หากลาวต้องการสร้างสะหวันนะเขตให้เป็นเขตอุตสาหกรรมและเกษตรอุตสาหกรรม มุกดาหารก็ไม่ควรไปทำอุตสาหกรรมแข่งกับสะหวันนะเขตเพราะไทยสามารถอาศัยวัตถุดิบจากลาวได้ แต่ควรจะพัฒนามุกดาหารให้เป็นแหล่งทางด้านการแพทย์ หรือที่พักของคนชรา จะเหมาะสมกว่า

- ข้อคิดของการสร้างสะพานมิตรภาพคือ แม้ว่าจะสร้างโดยเงินเป็นร้อยเป็นพันล้าน หรือสร้างอีกสิบหรือยี่สิบแห่งก็ไม่มีความหมายอะไรหากไม่สร้างสะพานเชื่อมใจ โดยการแสดงให้เห็นว่า เรามีการร่วมมือกับแนวทางของเมืองคู่แฝด และภเสนอให้มีการศึกษาด้านวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ความเป็นมาของจังหวัดสะหวันนะเขต เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และการที่เรายกย่องและให้เกียรติเช่นนี้ ถ้าเกิดว่าประชาชนชาวลาวได้เห็นก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อไทย การติดต่อต่างๆ ก็จะทำไปได้อย่างสะดวก

-เรื่องการท่องเที่ยวนั้น มีการนำนักท่องเที่ยวจากเมืองไทยไปลาวและเวียดนาม ซึ่งการเข้าไปท่องเที่ยวนั้นทำได้อย่างง่าย แต่มีข้อสังเกตที่ว่าไม่มีการท่องเที่ยวของทั้งชาวลาวและเวียดนามเข้ามาท่องเที่ยวในไทยมากนัก ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นเพราะ คนที่นั่นอยากที่จะเข้ามาเที่ยวในหลายๆที่ในไทยแต่ติดปัญหาในการขอวีซ่า ซึ่งทางการลาวออกให้กับชาวลาวนั้นยากมาก ส่วนการขอบัตรผ่านแดนนั้น ก็มีปัญหาตรงที่ไม่สามารถออกนอกเขตจังหวัดมุกดาหารได้ อีกทั้งยังมีเวลาจำกัดเพียงวันเดียว การไปท่องเที่ยวที่ต่างๆ จึงเป็นไปได้อย่างยากลำบาก ดังนั้นเราควรที่เพิ่มระยะเวลา รวมทั้ง

การที่สามารถไปยังที่ต่างๆได้ด้วย เพราะถ้าไม่เช่นนั้น เราก็เสียเปรียบ เสียดุลและไม่สามารถดึงรายได้กลับเข้าสู่ประเทศได้

-นักท่องเที่ยว คนไทยที่มาเที่ยวที่หนองคายนั้น จะเป็นการเที่ยวที่ไม่ได้ค้างคืน เช่นเดียวกับมุกดาหาร เพราะเห็นว่าเป็นเพียงเมืองหน้าด่านในการข้ามไปสู่ฝั่งลาวเท่านั้น ดังนั้นเราควรดูทั้งกลุ่มจังหวัดในการพัฒนามากกว่าที่จะดูเพียงจังหวัดๆ เดียว

-การแนะนำประชาสัมพันธ์จังหวัด เสนอให้มีการจัดงานใหญ่ เพื่อแนะนำจังหวัดให้กับนักท่องเที่ยวและเป็นการชักจูงนักท่องเที่ยวรายใหม่ ให้ทราบว่าที่จังหวัดนั้นมีสถานที่ท่องเที่ยวอะไรบ้าง เช่น การจัดมหกรรมกีฬาต่างๆ หรืองานวัฒนธรรม

-อยากให้มีการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนการศึกษาของไทย-ลาว ให้มีโอกาสในการศึกษาแลกเปลี่ยนเพื่อที่จะสามารถพัฒนาฝีมือแรงงานของทางลาวได้เท่าเทียมกัน และการพัฒนาก็จะเป็นไปแบบคู่ขนาน

-การเป็นศูนย์กลางทางวัตถุดิบ จะทำให้เกิดการสวมสิทธิลง

-อยากให้มุกดาหารเป็นเขตปกครองแบบพิเศษ โดยให้ผู้ว่าเป็น “Super CEO” ให้มีอำนาจตัดสินใจในเรื่องสำคัญๆ อีกทั้งต้องให้สิทธิในการทูตในการเจรจาบางเรื่อง ที่สามารถจัดการได้เองด้วย

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากภาคประชาสังคม

- ควรมีการจัดการท่าเรือที่มุกดาหารเช่นเดียวกับท่าเรือคลองเตยเพราะมี Transit trade เกิดขึ้น เหมือนกัน

- ภาคเอกชนของลาวมักนิยมส่งสินค้าออกมาทางท่าเรือคลองเตย แม้จะมีราคาสูง แต่ความปลอดภัยในการนำส่งมีสูงกว่าการส่งสินค้าออกทะเลทางเวียดนามที่มีปัญหาสินค้าสูญหายอยู่เสมอ ยกเว้นต่อเมื่อในอนาคตเวียดนามจัดการบริหารท่าเรือดานังหรือดองฮาได้โดยปลอดภัยแล้ว เวียดนามก็จะกลายเป็นคู่แข่งกับไทยในธุรกิจการขนส่ง ที่สำคัญ

- ควรทำการศึกษา จุดขยายเศรษฐกิจ (Sources of economic growth) ว่าสังคมจะถูกกระทบจากการขยายเศรษฐกิจที่ไหนบ้าง สภาพสิ่งแวดล้อมจะถูกกระทบจากการขยายเศรษฐกิจตรงไหนบ้าง ซึ่งทางญี่ปุ่นก็ได้ศึกษาไปแล้วส่วนหนึ่งแล้วแต่ยังไม่เพียงพอ ทั้งนี้อาจเริ่มศึกษาในจังหวัดมุกดาหารหรือในกลุ่มจังหวัด 4 จังหวัดก็ได้

- ควรจะพิจารณาการให้การสนับสนุนอุตสาหกรรมการให้บริการ เพราะประเทศไทยมีศักยภาพเพียงพอในการให้บริการ โดยอาจจะเน้น อุตสาหกรรมการให้บริการต่างๆ เช่นการบริการการค้า บริการการท่องเที่ยว บริการด้านอาหาร

- จังหวัดนครพนมเป็นกรณีตัวอย่างในการจัดการพื้นที่ริมโขงที่ดีมาก สามารถรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมบริเวณนั้นควบคู่กับการค้าและรักษาคุณสมบัติของเมืองนครพนมไว้ได้ด้วย เพราะฉะนั้นมุกดาหารอาจใช้จังหวัดนครพนมเป็นกรณีศึกษาได้ โดยอาจจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเทศบาล อบต. อบจ. จังหวัดมุกดาหารกับจังหวัดที่มีสะพานมิตรภาพ หรือจังหวัดชายแดน หนองคาย จังหวัดนครพนม หรือ อำเภอเชียงแสน ให้มีโอกาสได้เรียนรู้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการสร้างสะพาน หรือประสบการณ์ของแต่ละจังหวัดในการจัดการกับปัญหาชายแดนต่างๆ เป็นต้น

- ควรจะพิจารณาความเหมาะสมในการสร้างร้านค้าขนาดใหญ่เช่น เทสโก้ โลตัส คาร์ฟูร์

- ควรมีการจัดตั้งกลุ่มชุมชน เพื่อทำหน้าที่ติดตาม (Monitor) ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อสร้างจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ชุมชนในเมืองเช่น กลุ่มชุมชนเผ่าภู่ไทที่รักธรรมชาติ โดยมีหน่วยงานภาครัฐเช่นกรมพัฒนาชุมชน ทำหน้าที่ในการจัดตั้งกลุ่มชุมชนที่มีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้ช่วยกันรักษาคุณภาพชีวิตให้อยู่ดีกินดีได้

-มุกดาหารไม่เหมาะกับการที่จะเป็นจังหวัดที่มีอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เรามีความสามารถเพียงการจัดเก็บสินค้า การบรรจุภัณฑ์ และการแปรรูปทางการเกษตร เรามีแรงงานก็จริงแต่ไม่สามารถรองรับกับเทคโนโลยีขนาดใหญ่และทันสมัยได้

-ในประเทศลาวมีการส่งแรงงานเข้ามาทำงานในประเทศไทยโดยแรงงานเหล่านี้จะทำงานอยู่เพียงระยะหนึ่ง แล้วจะกลับบ้านไปประเทศของตน จึงไม่ค่อยมีปัญหาอย่างแรงงานพม่าหรือกัมพูชา ซึ่งมีเหตุผลทางการเมืองเข้ามาอยู่ด้วย ดังนั้น องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ควรที่จะได้รับอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องแรงงานต่างด้าวโดยเด็ดขาด เพราะไม่เช่นนั้นโครงสร้างการจ้างงานจะเปลี่ยนแปลงไป

-การจัดการการขนส่ง(Logistic) ควรมีการเตรียมการเรื่องการขนส่ง โดยดูตัวอย่างจากโลตัส และบิ๊กซี ว่าเขามีการจัดการกันอย่างไร ระบบทั้งหมดนี้ควรฝึกคนทั้งจังหวัดให้เกิดความเข้าใจว่าระบบเป็นอย่างไร

-การเป็นศูนย์กลางทางวัตถุดิบของภูมิภาคนี้ เรามีศักยภาพในการขนส่งผลผลิตต่างๆ จึงควรให้มุกดาหาร เป็นศูนย์กลางทางวัตถุดิบของภูมิภาคอินโดจีน จะนำเข้าเพื่อการผลิตหรือว่าจะนำเข้าเพื่อการส่งออกก็ได้

-การสร้างเมืองใหม่เป็นที่แน่นอนว่าจะต้องสร้างตามแนวขยายของสะพาน เพราะชุมชนเก่านั้นไม่สามารถรองรับการขยายตัวได้ ดังนั้นจังหวัดมีการจัดการอย่างไรกับไฟฟ้า ประปา ถนน หนทางต่างๆที่จะต้องรองรับเมืองที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ซึ่งยังไม่มีการจัดการอย่างเป็นรูปธรรม

-โครงการระดับชาติ (E-WEC) ควรให้ระดับชาติลงมาจัดการ โดยใช้ระดับจังหวัดเป็นเครื่องมือในการผลักดันให้ประสบผลสำเร็จ

-อยากให้ผู้ว่าลงไปทำงานเรื่องความสัมพันธ์ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน อำเภอ เพราะว่าจะเป็นแรงขับเคลื่อนที่ดี ซึ่งจะทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชน และบุคลากรต่างๆ รวมถึง Connection ที่จะเกิดขึ้นตามมาอีกด้วย

-สะพานนี้ไม่ใช่ของจังหวัดมุกดาหารเพียงจังหวัดเดียว แต่เป็นของทั้งประเทศ เมื่อสะพานนี้สร้างเสร็จแล้ว ก็จะมีผลกระทบต่อจังหวัดต่างๆรอบๆนี้ อย่างน้อยก็เป็นทางผ่าน และลำเลียงของต่างๆเข้าและออกพื้นที่ ควรมีการศึกษาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียง เพื่อที่จะได้เตรียมพร้อมกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

-อยากให้เป็นกระบวนการศึกษาอย่างมีส่วนร่วม คือ อยากให้คนที่อยู่ในพื้นที่นั้น ได้แสดงความต้องการ และปัญหา ถ้าเผื่อเขาต้องจะต้องเลือก เขาควรที่จะได้รับอะไรตอบแทนบ้างหรือไม่ รัฐควรดูแลเขาอย่างไร ซึ่ง ถ้าเราศึกษาตรงนี้ ความขัดแย้งในอนาคตก็จะไม่เกิดขึ้น

- ด้านทรัพยากรมนุษย์ในเรื่องของการจัดทำฐานข้อมูลในพื้นที่นั้นจะมีประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษา และประชาชนที่สนใจจะทำงานต่อในอนาคต

-อยากให้ศึกษา และหารูปแบบการจัดการปัญหาเรื่องขยะที่จะตามมา โดยให้เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยสร้างเป็นรูปธรรม และสามารถเป็นแบบอย่างให้กับพื้นที่อื่นๆได้อีกด้วยต่อไป

-มุกดาหารจัดเป็นกลุ่มจัดการเรื่องขยะ มีทั้งหมด 5 กลุ่ม ให้ อบต. อบจ. จัดการเรื่องขยะในท้องถิ่นกันเอง ซึ่งถ้าสะพานเสร็จก็จะทำให้ปัญหาเรื่องขยะมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ซึ่งอย่างปัจจุบันทางเทศบาลมีเครือข่าย อบต. จำนวน 10 แห่ง แต่มีที่กำจัดขยะเพียงแห่งเดียวเท่านั้น จะเห็นได้ว่าหากมองในระยะยาวแล้ว ต้องหาที่ใหม่ในการรองรับแน่นอน ซึ่งตรงนี้เองทางกรมก็มีงบในเรื่องนี้ แต่ด้วยหลักกระจายอำนาจในปัจจุบันทำให้การใช้งบนี้เป็นไปอย่างยากลำบากเพราะต้องผ่านคณะกรรมการกระจายอำนาจส่วนท้องถิ่นเสียก่อน อีกส่วนหนึ่งที่ทางรัฐได้จัดทำก็คือการปลูกจิตสำนึกในการทิ้งขยะให้มากขึ้น เพราะปัญหาขยะก็เป็นปัญหาที่เกิดมาจากตัวคนนั่นเอง

-ในเมืองไทยมีจุดผ่านแดนทั้งที่เป็นธรรมชาติและที่ต้องผ่านช่องทางเข้าออก อยากทราบว่าหากมีลักลอบการผ่านแดนที่เป็นธรรมชาตินั้น จะส่งผลกระทบต่อการค้าของไทยอย่างไร

-เรื่องของการท่องเที่ยวนั้น มุกดาหารมีจุดเด่นเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เห็นด้วยว่าควรจะจัดให้เป็นเมืองท่องเที่ยว แต่จะมีการจัดการอย่างไรให้การท่องเที่ยวนั้น มีความหลากหลายมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ อย่างเช่น ชนเผ่า สภาพพื้นที่เหมาะสม แต่ควรพัฒนาขึ้น และถ้าเป็นไปได้ควรจะมีการเชื่อมต่อระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดกับจังหวัดอื่นๆใกล้เคียงด้วย ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวนั้นมีทางเลือกมากขึ้น

-การท่องเที่ยวนั้น ควรที่จะมีการปรับปรุง ทั้งที่เป็นธรรมชาติและศาสนา ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวนั้น ต้องเป็นผู้สนใจจริงๆ ถึงจะมาเที่ยวกัน ดังนั้น เราควรที่จะสร้างแหล่ง

ท่องเที่ยวขึ้นมาใหม่เหมือนที่ภูเก็ต สามารถทำได้ทั้งๆที่จังหวัดภาคใต้ก็มีทะเลที่สวยไม่แพ้กัน แต่ทำไมจึงมีคนไปเที่ยวภูเก็ตมากกว่า ทั้งนี้เพื่อเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวและเพื่อไม่ต้องเป็นเมืองทางผ่านที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

-เรื่อง Border Pass นั้นควรจัดการอย่างเป็นระบบมากกว่านี้ เพราะเป็นเรื่องความมั่นคงภายในประเทศ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากนักวิชาการ

- มุกดาหารเหมาะที่จะเป็นเมืองสำหรับคนที่เกษียณอายุไปอยู่อาศัย เนื่องจากมุกดาหารเป็นเมืองที่มีทรัพยากรหลากหลาย คนที่อยู่ที่นั่นแล้วจะมีชีวิตที่ดี มีลักษณะคล้ายเมืองกลางคืน ดังนั้นควรจะจัดให้เมืองมุกดาหารกลายเป็นเมืองท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ให้คล้ายกับเป็นเป็นบ้านที่สองของคนที่ไปอยู่ ซึ่งจะทำให้คนมุกดาหารมีรายได้ดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพราะจะได้รับเงินจากการจับจ่ายใช้สอยของคนชราที่เข้าไปพักอาศัย

- มุกดาหารมีโรงแรมที่พักค่อนข้างดี แต่ถ้าจะทำให้เป็นเมืองผู้สูงอายุ ก็ควรสร้างที่พักให้เป็นรีสอร์ท เป็นบ้านพักชั้นเดียวหรือสองชั้น และมีป่าอยู่รอบๆ บ้านจะทำให้ดูดีขึ้น

-จะทำอย่างไรให้คนในท้องถิ่นมีสำนึกในด้านการให้บริการการท่องเที่ยวต่อคนที่ไปเที่ยวมุกดาหาร เพราะถ้าจะทำให้มุกดาหารเป็นเมืองท่องเที่ยว เมืองการค้า ก็ควรต้องสร้างศักยภาพและสำนึกในการให้บริการให้เกิดขึ้นกับคนท้องถิ่น

- กรณีประเด็นสิ่งแวดล้อม มุกดาหารติดต่อกับจังหวัดสะหวันนะเขต หากสะหวันนะเขตมีการพัฒนาเป็นเมืองอุตสาหกรรมจริง ผลกระทบที่อาจตามมาก็คือเมืองมุกดาหารในฤดูหนาวลมจะพัดมาจากประเทศลาว ซึ่งอาจพัดเอามลพิษที่อาจเกิดขึ้นจากเขตอุตสาหกรรมในฝั่งลาวเข้ามาด้วย ดังนั้นไทยจึงควรเข้าไปช่วยลาววางแผนในการจัดการกับมลพิษถ้าลาวจะทำอุตสาหกรรมที่สะหวันนะเขตต้องทำอะไรบ้างให้ถูกต้อง มิเช่นนั้นมุกดาหารจะได้รับผลกระทบกระเทือนตามไปด้วย

- ควรห้ามตัดต้นไม้ห้ามขนย้ายต้นไม้ขนาดใหญ่ เพราะการส่งเสริมคนปลูกต้นไม้ไม่ได้ผลเท่าการห้ามตัดต้นไม้

- การจัดการขยะของมุกดาหารขณะนี้ยังไม่มีปัญหาโดยเฉพาะในระยะสิบปีข้างหน้านี้ มีเทศบาลคอยดูแล การจัดการระบบน้ำเสียก็มีกองทุนสิ่งแวดล้อม

- การวางผังเมืองในประเทศไทยในขณะนี้กระทรวงมหาดไทยได้ทำผังเมืองทั่วประเทศเรียบร้อยแล้ว ผังจังหวัด ผังเมืองจะกำหนดโซนแต่ละโซนว่าใช้ทำอะไร ส่วนการจัดการแต่ละโซนเป็นหน้าที่ของเทศบาลหรืออบต. ดังนั้นจึงควรเข้าไปสร้างความเข้าใจในการใช้โซนต่างๆ ให้กับ อบต. เทศบาล หรืออบจ. จะให้จัดการบังคับใช้ผังเมืองได้อย่างถูกต้อง

- เสนอให้ทำวิจัยประเภทฐานข้อมูล เพราะจุดเริ่มต้นการทำงานต้องรู้เขารู้เรา ควรสร้างฐานข้อมูลเพื่อให้ทราบว่าในกลุ่มจังหวัดของไทย และลาว มีจุดแข็งจุดอ่อนตรงไหนบ้าง หาความได้เปรียบกันเองระหว่างสี่จังหวัด และระหว่างไทยกับลาว ประเด็นข้อมูลก็ควรมีความหลากหลายที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัด เช่นยุทธศาสตร์เพื่อการทรัพยากรมนุษย์ ก็ควรทำการสำรวจสถาบันการศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษา ศึกษาว่าคุณภาพการศึกษาในบริเวณจังหวัดนี้แบ่งเป็นระดับไหนบ้าง ปริมาณแหล่งการศึกษาเป็นอย่างไร หรือหากเป็นยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว ก็ควรสำรวจข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมู่บ้านที่จะรับนักท่องเที่ยวได้ โรงแรม ถนน สาธารณูปโภค เป็นต้น

- ประเด็นความคืบหน้าการสร้างสนามบินที่จังหวัดมุกดาหารเป็นอย่างไร

-เรื่องการพัฒนาใดๆ ก็ตามควรคำนึงถึงเรื่องวิถีชีวิตชุมชน หากละเลยความสำคัญของชุมชนต่อไปในอนาคตชุมชนจะหายไป และทุกคนจะเข้าไปอยู่ในเมืองเพื่อเป็นลูกจ้าง

- ควรมีการจัดตั้งศูนย์ศึกษาทางด้านวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในอินโดจีน

4.2.2 ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของหน่วยราชการ ภาคธุรกิจเอกชน ประชาสังคม และนักวิชาการ

ความคิดเห็นจากหน่วยราชการ

- มุกดาหารยังมีข้อจำกัดในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ปัจจุบันเป็นความร่วมมือกันในระดับท้องถิ่น ซึ่งต้องมุ่งสร้างให้เกิดในระดับเครือข่ายที่เชื่อมโยงกันมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

- เงินงบประมาณ ที่จะใช้ในการพัฒนายังไม่เพียงพอ และในบางกรณีก็ได้รับช้าเช่นการทำ “Check dam” ฝายแม้ว ต้องอาศัยงบประมาณหลายส่วนมาทดแทน

- โครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ยังมีอีกหลายส่วนที่ยังไม่เพียงพอเช่น สนามบิน มหาวิทยาลัย อย่างไรก็ดีมีความคาดหวังจะพึ่งพาสนามบินสะหวันนะเขต เพื่อรองรับคนที่จะมาที่จังหวัดมุกดาหารด้วย

- การบริหารราชการระดับภูมิภาค (จังหวัด) ไม่สามารถทำงานหรือตัดสินใจด้วยตนเองได้อย่างเบ็ดเสร็จ ต้องประสานงานและปรึกษาหารือกับรัฐบาลกลางที่กรุงเทพ ทำให้การทำงานของราชการส่วนภูมิภาคเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านกระทำให้คืบหน้าไปได้ยาก มีหลายกรณีที่จังหวัดริเริ่มจะทำ แต่ทำไม่ได้ อีกหลายกรณีที่ทำให้เกิดความล่าช้า ทำให้ประเทศเพื่อนบ้านให้ความสนใจประเทศอื่นๆ อาทิ สิงคโปร์และมาเลเซียมากขึ้น

- ปัญหาความขัดแย้งกันระหว่างนโยบายในพื้นที่เดียวกัน เช่นนโยบายส่งเสริมการปลูกยางพารากับนโยบายรักษาสมดุลพื้นที่ธรรมชาติ เมื่อรัฐส่งเสริมให้มีการปลูกยางพาราทำให้ราษฎรที่ไม่มีที่ดินต้องถางป่าบุกยึดพื้นที่ป่า ในขณะที่ส่วนราชการก็เร่งปลูกป่าในที่ดินสาธารณะ

- การจัดการพื้นที่ป่าของมุกดาหารประสบปัญหาคือเรื่องความยากจนของประชาชนเมื่อมีการให้สัมปทานทำไม้แล้ว ประชาชนจะเข้าไปตัดไม้เพื่อที่แปลงสภาพพื้นที่ป่าไปทำไร่นา ไม่สามารถปลูกทดแทนได้ตามหลักการจัดการป่าไม้

- ลาวมีการระมัดระวังในเรื่องของการนำไม้ออกค่อนข้างมาก พ่อค้าไทยมักจะเสียเปรียบโดยลาวกำหนดให้วางมัดจำเงินสด ไม่อนุญาตให้ใช้สินเชื่อ หรือเช็ค ไม่ให้โควต้าล่วงหน้า ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการค้าไม้ที่สำคัญข้อหนึ่ง

- ในการใช้ทรัพยากรน้ำในแม่น้ำโขงร่วมกันนั้น พบว่า ในการคณะกรรมการกลางลุ่มแม่น้ำโขงจะหลีกเลี่ยงการเจรจาการใช้ประโยชน์จากแม่น้ำโขงโดยเฉพาะประเทศที่อาจเกิดผลกระทบเช่นเวียดนาม แต่เรื่องที่มีการพูดคุยกันส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการอนุรักษ์การใช้น้ำ การอนุรักษ์ป่าริมน้ำ การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมริมแม่น้ำ ความร่วมมือด้านการศึกษา การป่าชุมชน การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำขนาดเล็ก การใช้ประโยชน์จากสารที่ไม่ก่อให้เกิดสารเคมีที่เป็นมลพิษ ในลักษณะความร่วมมือของ 3 ประเทศลุ่มแม่น้ำ

- มุกดาหารประสบปัญหามลพิษทางอากาศจากฟาร์มปศุสัตว์ และโรงงานทำแผ่นยางพาราที่เกิดจากการหมัก การล้าง และการเน่าเหม็นของน้ำเสียที่ถูกระบายออกมา

- ทางการลาวมองประเทศไทยบนความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ไม่ใช่ความสัมพันธ์ฉันท์พี่น้อง อย่างที่ประเทศไทยมักจะกล่าวอ้าง

- ปัญหาเรื่องกระบวนการจับกุมผู้ค้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้าน เป็นเรื่องที่กระทบต่อความสัมพันธ์ไทย-ลาวอย่างมาก เพราะเจ้าหน้าที่ที่จับกุมเป็นเจ้าหน้าที่ระดับล่าง บางครั้งใช้คำพูดไม่เหมาะสม มีการถ่ายรูปแถลงข่าวว่าคนลาวกระทำผิด ซึ่งสร้างความไม่พอใจให้กับทางการลาว

- คนไทยในสายตาคนลาวนั้นเป็นไปในทางลบ ทั้งนี้เนื่องมาจากข้าราชการไทยบางคนที่ประสานงานกับเจ้าหน้าที่รัฐของลาวมักจะมองคนลาวอย่างดูถูก โครงการที่ไทยเสนอให้ความช่วยเหลือแก่ลาวจะถูกพิจารณาอย่างรอบครอบ ลาวจะดูว่าโครงการไหนที่ไทยให้ ให้แบบไหน ให้แบบเอื้อให้ไทย หรือเอื้อให้ลาว โดยจะเลือกรับโครงการลาวจะรับแต่สิ่งที่ลาวมีประโยชน์ ซึ่งไม่เหมือนแต่ก่อนที่ใครให้ก็ให้ แต่ในขณะเดียวกันถ้าลาวต้องการแล้วไทยไม่ให้ลาวก็จะขอเวียดนามหรือจีน

- คนไทยมักเข้าไปครอบครองพื้นที่ในลาวเป็นจำนวนมากแล้วไม่ลงทุนทำอะไร ทำให้ลาวไม่พอใจ เพราะโดยปกติลาวจะให้พื้นที่สัมปทานประมาณ 50 ปี ถ้าคนไทยได้สัมปทานแล้วไม่ทำอะไร ก็จะกลายเป็นพื้นที่ว่างเปล่าที่ลาวก็ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อีก

- คนไทยเวลาออกไปติดต่องานหรือการค้ากับต่างประเทศมักจะขัดแย้งกันเอง เช่นไปลงทุนในลาวก็มักจะไปทำธุรกิจที่เหมือนกันและมักฟ้องร้องกันเอง คนลาวมีความรู้สึกว่าคนไทย

ไม่ปรองดองกัน จึงหันไปคบเวียดนามมากว่าไทย เพราะเมื่อเวียดนามเข้ามาติดต่อก็จะมากันเป็นหมู่คณะ มีการแบ่งหน้าที่ตามความเชี่ยวชาญเขาจะไม่แย่งกันทำ

- รัฐบาลไทยพยายามส่งเสริมให้มีการปลูกยางพาราแถบอีสาน ดังนั้นต้องศึกษาก่อนว่าจังหวัดไหนควรปลูก จังหวัดไหนไม่ควรปลูก ประการต่อมาลูกค้ายางพาราที่ใหญ่ที่สุดก็คือจีน แต่ในขณะนี้ จีนแนะนำให้ทุกประเทศปลูกยางพาราทั้งพม่า ลาว และกัมพูชา และถ้าผลผลิตออกมาคาดว่าจีนจะไม่ซื้อจากไทย จีนอาจจะซื้อจากประเทศที่จีนให้การสนับสนุน แต่ขณะนี้จีนมีปัญหาในเรื่องพันธุ์ยางพาราของจีนที่ให้น้ำยางต่ำ ในขณะที่พันธุ์ของไทยจะให้น้ำยางสูงกว่า ปัญหาที่ตามมาก็คือจะพบว่าจังหวัดหนองคาย นครพนม มีการลักลอบนำพันธุ์ยางพารา และต้นปาล์มบางส่วนออกไปจากไทย นอกจากนี้ ควรเร่งสร้างอุตสาหกรรมอื่นมารองรับนอกจากการผลิตยางแผ่น เช่นถุงยางอนามัย อย่างไรก็ดีไทยมีศักยภาพที่จะสู้กับจีนได้หรือไม่หากจีนทำการผลิตแข่งกับไทย เพราะจีนมีต้นทุนแรงงานราคาต่ำกว่าไทย

- ปัญหาชายแดนเป็นปัญหามาก เพราะเดิมการค้าขายเป็นไปตามวิถีทางธรรมชาติก็คือเดินไปมาหาสู่กันแต่เมื่อมีด่าน มีจุดผ่อนปรน มีการเสียภาษี ก็เป็นปัญหาเพราะไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตคนลาวและวิถีชีวิตคนไทย การเก็บภาษีก็สามารถเก็บได้จากบริษัทใหญ่ๆ ในขณะที่การค้าเล็กๆ ไม่สามารถเก็บได้

- เรื่องประเด็นการผ่านแดน มีความยุ่งยากควรปรับปรุงพัฒนาในเรื่องการผ่านแดนให้สะดวกขึ้นกว่านี้

- โรคติดต่อจากสินค้าเกษตรยังเป็นปัญหาที่ต้องควบคุมโดยเฉพาะเมื่อสะพานสร้างเสร็จเพราะสินค้าจะข้ามไปมาสะดวกยิ่งขึ้น

- ควรจะมีการจัดการปัญหาหรือป้องกันปัญหาในเรื่องแรงงานอพยพข้ามแดน

- ไทยกำลังจะตัดเส้นทางให้มาออกทะเลที่อีสต์เทิร์นซีบอร์ด ซึ่งขณะนี้ยังไม่มีการเตรียมรับประเด็นสิ่งแวดล้อมไว้เลย ว่าถนนจะเป็นอย่างไร รถอะไรจะวิ่งได้บ้าง สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของประชาชนจะเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ถ้าเปลี่ยนไปจะเปลี่ยนไปแบบไหน จะเตรียมตัวรับกับสิ่งที่กำลังจะมาถึงอย่างไร

- ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นความสำคัญอย่างยิ่ง แต่กลับถูกจัดความสำคัญให้อยู่ในอันดับหลังๆ ทั้งที่ความจริงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของทุกๆ พื้นที่ เป็นพื้นฐานสำคัญ สำหรับการก้าวไปข้างหน้า

- บุคลากรเจ้าหน้าที่ที่ดูแลเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด ยังมีปัญหาทักษะความชำนาญในการดำเนินงาน อย่างไรก็ดีจะมีสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคทำหน้าที่ดูแลในเชิงนโยบาย และเทคนิคทางด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำงานร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด

- ปัญหาการบังคับใช้ โซนนิ่งของป่าไม้ โซนนิ่งในเมือง มีสาเหตุมาจากโซนนิ่งไม่สอดคล้องกับพื้นที่ และข้อมูลที่มี การทำให้โซนนิ่งที่สอดคล้องจริงๆ คือให้คนเข้าไปทำประโยชน์ได้ และการโซนนิ่งต้องไม่ขัดกับโซนอื่นดังนั้นจึงควรมีพื้นฐานข้อมูลที่ถูกต้อง การบังคับใช้ก็จะได้ไม่ลำบาก ไม่ขัดกับความต้องการของประชาชน

-เรื่องข้อมูลทางด้านฝั่งลาว ทางการนิคมอุตสาหกรรมมีข้อมูลและทำการวิเคราะห์ค่อนข้างมาก แต่ทางฝั่งไทยเองไม่ค่อยมีข้อมูล

- ปัญหานโยบายระดับชาติที่ไม่ต่อเนื่อง ทั้งของไทยและของประเทศเพื่อนบ้าน

- กฎระเบียบที่ไม่เอื้ออำนวยในการเจรจาตกลงกัน บางเรื่องเราเจรจาร่วมกัน เราตกลงกันและทำ MOU ร่วมกันแล้ว แต่ไม่สามารถจะบริหารให้เกิดผลสัมฤทธิ์ก้าวหน้าได้เท่าที่ควร เพราะติดเรื่องกฎระเบียบของทั้งประเทศเพื่อนบ้านและฝ่ายไทยเอง ซึ่งก็มีมากมาย

- การดำเนินการตัดสินใจใดๆ นั้น ไม่สามารถทำได้ด้วยตัวเอง จะต้องยึดกฎระเบียบโดยเฉพาะเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งค่อนข้างจะละเอียดอ่อน ดังนั้น จึงต้องอาศัยกลไกทางภาคราชการที่จะต้องประสานกับกระทรวงต่างประเทศ และกรมที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงการต่างประเทศ เพราะฉะนั้นข้อตกลงบางข้อตกลงที่ไม่เป็นทางการร่วมกันนั้น หากส่งไปยังกระทรวงต่างประเทศ ทางกระทรวงก็จะมีการแก้ไขทั้งถ้อยคำและเงื่อนไขหลายเรื่องเพราะว่ามีผลกระทบต่อสนธิสัญญาบางเรื่อง บางฉบับและภาษาที่เราใช้นั้น ก็ไม่เหมาะสมในการใช้ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

- ความพร้อมของประชาชน ประชาชนถือว่าเป็นบุคคลสำคัญในระดับพื้นที่ชายแดนติดกันจะเป็นปราการป้องกันในเรื่องการสร้างความมั่นคง การส่งเสริมความร่วมมือ การเข้าใจอันดีของทั้งสองฝ่ายจะอยู่ที่ประชาชน ถ้าประชาชนมีความเข้าใจ สามารถแยกแยะได้ ในการพูด ติดต่อกันนอกแบบแผน ในฐานะบ้านพี่เมืองน้อง ซึ่งในที่นี้ก็เป็นขีดจำกัดประการหนึ่ง ในการสร้างความพร้อมให้เกิดขึ้น ณ หมู่บ้านชายแดนโดยองค์กรประชานชนหรือประชาชนอย่างไร

- การกระจายอำนาจโดยจัดตั้งองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นขึ้นทั่วประเทศ รับผิดชอบพื้นที่รับผิดชอบในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในทุกเรื่องที่อยู่ในพื้นที่แต่ในปัจจุบันเราจะเห็นว่า หากพูดถึงความมั่นคงด้านชายแดน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบพื้นที่ชายแดนนั้นไม่ค่อยได้ใส่ใจที่จะมีบทบาทเข้ามาเสริมหรือร่วมดำเนินการเป็นเจ้าภาพในเรื่องการดำเนินการเรื่องความมั่นคง งานด้านการสร้างความสัมพันธ์ ซึ่งจะปล่อยให้เป็นหน้าที่ของภาคราชการเท่านั้น ดังนั้นกระบวนการตรงนี้ เราจะมีวิธีการอย่างไรให้องค์กรเหล่านี้มีส่วนร่วม ถ้าท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้วยนั้นก็จะทำให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และความเข้มแข็งของชุมชน องค์กรในการแก้ไขปัญหานั้นก็จะเกิดความต่อเนื่อง ซึ่งกระบวนการในส่วนของการปกครองท้องถิ่นนั้นจำเป็นที่จะต้องสร้างขึ้นให้ได้ นอกเหนือจากการมีส่วนร่วมของประชาชน

- ภาครัฐ หน่วยราชการ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบหรือมาตั้งอยู่ในพื้นที่ชายแดน อันที่จริงแล้วหน่วยงานทุกหน่วยงานมีหน้าที่ร่วมกันที่จะต้องทำ แต่ในความเป็นจริงนั้นในส่วนที่รับผิดชอบจริงมี ฝ่ายปกครอง ฝ่ายตำรวจ ฝ่ายทหาร นอกเหนือจากนั้นมีหน่วยงานที่ร่วมด้วย คือ คตม. (คณะกรรมการตรวจคนเข้าเมือง) ซึ่งหน่วยเหล่านี้หากจัดลำดับแล้วก็ถือได้ว่าเป็นหน่วยที่รับผิดชอบโดยตรง เมื่อมีหน่วยที่รับผิดชอบโดยตรงแล้ว หน่อยรองก็ไม่ค่อยที่จะมีบทบาทในการดำเนินการ ส่วนใหญ่จะคำนึงว่าเป็นกรรมการอยู่หรือไม่ เพราะฉะนั้นถ้าเราพูดถึงเรื่องการพัฒนาชายแดนนั้น จะต้องทำอย่างไรที่จะทำให้ทุกส่วนราชการที่มาปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดชายแดน ในพื้นที่ชายแดนมีส่วนร่วมกันอย่างจริงจัง ให้มีส่วนร่วมในการรับรู้รับทราบปัญหา จริงๆแล้วในด้านชายแดนอาจจะไม่มีส่วนร่วมในการป้องกันอย่างเต็มที่ แต่ว่าจะมีส่วนร่วมในการสร้างองค์กรประชาชนให้เกิดความเข้มแข็ง

-จังหวัดมุกดาหารยังไม่มีร้านอาหารในการรองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ เพราะนักท่องเที่ยวมาเที่ยวครั้งละ 100-120 คนนั้น ไม่มีร้านใดรองรับได้

-การเจรจาตกลงระหว่างประเทศที่มีอยู่นั้นทางลาวมีฝรั่งเศสหนุนหลัง จะเห็นได้ว่าการเจรจาของลาว ค่อนข้างที่จะมีจุดแข็ง และการเจรจาของลาวนั้น ทำเพียงแค่คนเดียวก็สามารถที่จะตกลงกับทางไทยได้ แต่ทางไทยต้องเริ่มจากระดับผู้นำท้องถิ่น จังหวัด จนบางทีต้องรอคำสั่งจากเบื้องสูงถึงจะทำการเจรจาได้ ซึ่งจุดนี้ทำให้ไทยค่อนข้างทำอะไรได้ล่าช้า

-การพัฒนาชลประทาน เมื่อเกิดเมืองใหม่ขึ้นมาคาดว่าจะต้องมีปัญหาซึ่งการวางผังเมืองนั้นตรงนี้ทำไม่ได้ เพราะว่าพื้นที่โดยส่วนใหญ่นั้น ถูกกว้านซื้อไปหมดแล้ว

-ในอนาคตการตรวจสินค้านั้นจะเป็นแบบ Single ซึ่งลาวและเวียดนามได้มีการดำเนินการไปแล้วส่วนของไทยยังไม่มีการดำเนินการใดๆ หลังสะพานสร้างเสร็จไทยก็จะมี CCA (Common Control Area) ลาวได้ออกแบบส่วนนี้ไปแล้วในขณะที่ไทยก็ยังไม่ได้ออกแบบอะไรเลย

-ควรมี Terminal สำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อที่จะไม่ต้องไปแออัด ณ จุดผ่านแดนมากจนเกินไปเหมือนปัจจุบัน

-ในเรื่องของการพัฒนาสนามบินของทางฝั่งลาวให้เป็น Domestic ก็เป็นเรื่องยาก เพราะในปัจจุบันข้าราชการในภาคนี้จะไปราชการที่กรุงเทพฯ ก็ต้องไปขึ้นเครื่องจังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากเป็นจังหวัดเดียวที่มีสายการบินมาลงมากที่สุด หากเป็นจังหวัดรอบๆมุกดาหารจะมีเพียงแค่สายการบินเดียว ทำให้รอบของเครื่องนั้นน้อยตามไปด้วย ส่วนการพัฒนาสนามบินทางฝั่งลาวนั้นก็เป็นไปได้ยาก หากยังไม่สามารถที่จะหาสายการบินไปลงได้

-เรื่องระบบการขนส่งสินค้า ผู้ประกอบการรายใหญ่จะได้เปรียบในขณะที่ผู้ประกอบการรายเล็กนั้น จะมีโอกาสขาดทุน และหายไปจากระบบในที่สุด ซึ่งส่งผลให้มีแรงงานจำนวนหนึ่งต้องตกงาน

-การผลักดันเรื่องการเป็นเมืองท่าของมุกดาหารเป็นเรื่องที่สำคัญ และต้องทำอย่างจริงจัง ซึ่งตรงนี้ติดขัดมาโดยตลอด อาจเป็นเพราะการย้ายของข้าราชการที่เกิดขึ้นบ่อยทำให้ การสานต่อต่างๆติดขัดไปด้วย

-การค้าและการท่องเที่ยวนั้น ยังมีรูปแบบที่ไม่ชัดเจน อีกทั้งยังมีข้อมูลที่ไม่แน่นอนว่า จะท่องเที่ยวอะไรและขายสินค้าใด จึงอาจทำให้แผนเฝ้าระวังและป้องกันโรคระบาดนั้นทำได้อย่างไม่เต็มที่ เพราะการค้าและอุตสาหกรรมบางประเภทนั้น อาจนำมาซึ่งโรคระบาด ดังนั้น เราควรที่จะมีการจัดการที่ดี และควรที่จะเป็นการจัดการทั้งไทยและลาว แต่มีปัญหาที่ว่าระบบการจัดการคนละแบบ การทำงานที่ไม่เหมือนกันนั้น จะสามารถที่จะเชื่อมต่อกันได้หรือไม่และจัดเป็นในรูปแบบไหน คงเป็นเรื่องยากหากจะทำให้มุกดาหารเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวและการค้า เพราะถ้าเกิดโรคระบาดขึ้นมาบ่อยๆ ก็จะทำให้ไม่มีใครที่อยากจะมาท่องเที่ยว และทำการค้าเป็นแน่ จึงอยากให้ศึกษารูปแบบและการจัดการจากพื้นที่ชายแดนที่มีมาก่อนอยู่แล้วว่า มีการจัดการอย่างไรบ้าง

ความคิดเห็นจากภาคธุรกิจเอกชน

- อุตสาหกรรมในประเทศไทยยังอยู่ในขั้น “อุตสาหกรรมต้นน้ำ” ขาดเทคโนโลยีขั้นสูงที่จะใช้ในการแปรรูปวัตถุดิบ เช่น โรงงานมันสำปะหลัง ผลิตได้เพียงแป้งมันสำปะหลัง แต่ไม่สามารถแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อย่างอื่นได้อีก

- จังหวัดมุกดาหารยังมีการลงทุนทางธุรกิจจำนวนน้อย เช่นมีโรงงานเพียง 189 โรง แต่ละโรงเป็นเพียงธุรกิจขนาดเล็กๆ

- แรงงานมีราคาถูก แต่มักประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานฝีมือ เพราะแรงงานที่มีฝีมือจะอพยพไปรับจ้างในเขตเมืองใหญ่โดยเฉพาะที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งให้ค่าตอบแทนที่สูงกว่า

-ในการติดต่อการค้าการลงทุนระหว่างนักธุรกิจไทยกับลาวกันเองโดยตรงนั้นมักจะประสบปัญหา นักธุรกิจไทยมักจะเสียเปรียบเสมอ จึงเรียกร้องให้ทางภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือเป็นตัวกลางประสานงาน คอยดูแลให้

-ปัญหาการขาดแคลนพื้นที่เพาะปลูกวัตถุดิบเช่นกรณีโรงงานน้ำตาล ประสบปัญหาขาดแคลนอ้อยเพราะชาวบ้านนำพื้นที่ปลูกอ้อยไปปลูกยางพาราและมันสำปะหลังแทน ส่วนพื้นที่ที่เกิดใหม่ก็คือการไปบุกรุกป่า และเมื่อมีการแก้ปัญหาโดยเข้าไปใช้พื้นที่ประเทศลาวปลูกอ้อยก็ยังประสบปัญหาการนำอ้อยเข้าประเทศซึ่งเป็นปัญหาของระเบียบ ภาษี ทั้งนี้คาดว่าหากการเจรจา FTA ประสบผลสำเร็จ ก็อาจแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้

-มุกดาหารยังไม่มีศูนย์กลางทางการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ซึ่งต้องไปแลกกับทางโรงแรมแทน

ความคิดเห็นจากนักวิชาการ

ปัญหาแหล่งพลังงาน ฝั่งไทยไม่มีโรงไฟฟ้าใช้ ในอนาคตอาจขาดแคลนพลังงาน ยกเว้นจะซื้อไฟฟ้าจากลาวมาใช้

ความคิดเห็นจากภาคประชาสังคม

ปัญหาเรื่องการบังคับใช้แผนผังเมือง ที่จะปรับเปลี่ยนทุกๆ 5 ปี ตามสถานการณ์จริง แต่ไม่มีการบังคับใช้ ดังนั้นควรจะศึกษาเรื่องนี้จริงจังเพื่อจะดูว่าจะช่วยจังหวัดบังคับใช้ผังเมืองได้อย่างไรบ้าง อาจจะต้องพิจารณาถึงการใช้มาตรการการเงินเป็นสิ่งจูงใจให้ปฏิบัติ ในกรณีภาคเอกชน

-เมื่อมีการขยายเมือง ปัญหาที่ตามมาก็คือ การไม่มีน้ำใช้อย่างเพียงพอ จะเห็นได้ว่าปัญหานี้เป็นปัญหาในระดับหมู่บ้าน แต่ถ้าเกิดขึ้นกับจังหวัดมุกดาหารจะมีความเห็นอย่างไรในอนาคต

บทที่ 4
ประเด็นปัญหาและข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนของจังหวัดมุกดาหาร : รวบรวมจากเวทีสัมมนาของโครงการฯ

ในการดำเนินการโครงการศึกษาครั้งนี้ ทางโครงการฯ กำหนดให้มีการจัดเวทีสัมมนา ซึ่งระดมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในจังหวัดมุกดาหารและในส่วนกลางมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์และความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องเป็นวิธีหลักที่ใช้ในการศึกษา โดยทางโครงการฯ ได้ดำเนินการจัดเวทีสัมมนา รวม 4 ครั้ง[1] ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เวทีครั้งที่ 1 เรื่อง การสนทนาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ (Dinner Talk)ระหว่างตัวแทนส่วนราชการประจำจังหวัด องค์กรเอกชน และนักศึกษา EPA' 17 วันที่ 10 กันยายน พ.ศ.2548ณ ห้องอาหารภายในโรงแรมพลอยไพลิน จ.มุกดาหาร

เวทีครั้งที่ 2 เรื่อง "การกำหนดแนวทางการพัฒนากลไกการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนตามยุทธศาสตร์การเปิดประตูอินโดจีน-เมืองการค้าและการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร" ณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย วันพุธที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548

เวทีครั้งที่ 3 เรื่อง "แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนตามยุทธศาสตร์การเปิดประตูสู่อินโดจีน-เมืองการค้าและการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร" ณ ห้องประชุม 103 ศาลากลางจังหวัดมุกดาหาร ถนนวิวิธสุรการ อ.เมือง จ.มุกดาหาร วันพฤหัสบดีที่ 22 ธันวาคม พ.ศ.2548

เวทีครั้งที่ 4 เรื่อง "ปัจจุบันและอนาคตของการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนของจังหวัดมุกดาหาร" ณ ห้อง ร.102 คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่พฤหัสบดีที่ 23 กุมภาพันธ์ 2549

4.1 ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนของจังหวัดมุกดาหาร : แยกตามประเด็นปัญหาในด้านต่างๆ

ในการสัมมนาทุกครั้ง ผู้เข้าร่วมได้ให้ความร่วมมือโดยแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง ครอบคลุมประเด็นปัญหาหลากหลาย ที่สำคัญได้แก่ 9 ประเด็นปัญหา ดังนี้

- ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน
- การบริหารราชการภายในของประเทศ
- ความเกี่ยวข้องของประชาชนและภาคเอกชนในพื้นที่

---

[1] ดูรายละเอียดของการสัมมนาแต่ละครั้งได้ในภาคผนวก

- การท่องเที่ยว
- การค้าชายแดนและการค้าผ่านแดน
- การเกษตรและอุตสาหกรรม
- การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และคุณภาพชีวิตของประชาชน
- ผังเมือง
- สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและการจัดการสิ่งแวดล้อม

ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน

- นโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือระหว่างไทย – ลาว ในการบริหารจัดการและการพัฒนาพื้นที่ชายแดนร่วมกันของทั้งสองประเทศ มีลักษณะไม่ต่อเนื่อง
- กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือระหว่างไทย – ลาว ในการบริหารจัดการและการพัฒนาชายแดนร่วมกัน ของทั้งสองประเทศมีจำนวนมาก ทำให้การนำผลการตกลงร่วมกันจากที่ประชุมระดับต่างๆ ไม่สามารถปฏิบัติได้ตามที่ได้ตกลงกัน หรือไม่สามารถปฏิบัติได้ตามเงื่อนเวลาที่ตกลงกันไว้
- ไทยและเพื่อนบ้านยังคำนึงเรื่องอำนาจอธิปไตย เรื่องเขตแดนว่าเป็นเรื่องสำคัญ แต่ขณะเดียวกัน ทั้งสองฝ่ายจะต้องปรับเปลี่ยนความคิดใหม่โดยคิดถึงเรื่องชายแดนและพื้นที่โดยรอบ ในฐานะที่เป็นพื้นที่ที่ต้องร่วมกันพัฒนา ร่วมกันจัดการมากขึ้น
- ไทยและเพื่อนบ้านต่างก็มีทรัพยากร มีจุดอ่อนจุดแข็งแตกต่างกัน ผลประโยชน์จะเกิดขึ้นกับทั้งสองฝ่าย หากสามารถร่วมกันใช้ทรัพยากรเหล่านี้ โดยต้องไม่ไปฉกฉวยจากเขาเพียงฝ่ายเดียว แต่จะต้องให้ในสิ่งที่เพื่อนบ้านขาดบ้าง จึงจะอยู่ร่วมกันได้อย่างร่วมเย็นเป็นสุข

การบริหารราชการภายในของประเทศ

- การบริหารราชการระดับภูมิภาค (จังหวัด) ไม่สามารถทำงานหรือตัดสินใจด้วยตนเองได้อย่างเบ็ดเสร็จ ต้องประสานงานและปรึกษาหารือกับรัฐบาลกลางที่กรุงเทพ ทำให้การทำงานของราชการส่วนภูมิภาคเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านกระทำให้คืบหน้าไปได้ยาก มีหลายกรณีที่จังหวัดริเริ่มจะทำ แต่ทำไม่ได้ อีกหลายกรณีที่ทำให้เกิดความล่าช้า ทำให้ประเทศเพื่อนบ้านให้ความสนใจประเทศอื่นๆ อาทิ สิงคโปร์และมาเลเซียมากขึ้น

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสนใจทำงานในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชายแดนและการสร้างเสริมสัมพันธภาพอันดีระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐกับประเทศเพื่อนบ้านน้อย ยังถือว่าภารกิจเหล่านี้เป็นของส่วนราชการเท่านั้น
- หน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคทุกหน่วยมีหน้าที่ร่วมกันในการทำงานพัฒนา เสริมสร้างความมั่นคงและแสวงหาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในภารกิจที่แต่ละหน่วยงานรับผิดชอบ แต่ในความเป็นจริง ปัจจุบัน หน่วยงานอื่นๆ นอกเหนือจากฝ่ายปกครอง ฝ่ายตำรวจและฝ่ายทหาร ซึ่งนับได้ว่าเป็นหน่วยรองที่ไม่ได้รับผิดชอบโดยตรงยังไม่ใส่ใจทุ่มเททำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชายแดนร่วมกับหน่วยงานหลักที่ทำงานด้านชายแดนอยู่โดยตรง
- การทำงานร่วมกันในกลุ่มจังหวัด จะต้องมีการกำหนดจุดยืนจากจุดแข็ง (Positioning) ของแต่ละจังหวัด โดยไม่ให้ซ้ำซ้อนกัน เพื่อไม่ให้เกิดการแย่งชิงลูกค้าระหว่างกันเอง ปัจจุบัน มีปัญหาคือมีการแข่งขันกันเองระหว่างจังหวัดในกลุ่มเดียวกัน การทำงานโดยมองภาพรวมของกลุ่มจังหวัดยังมีน้อย
- จำเป็นจะต้องมีการปรับกระบวนทัศน์ / การคิดและการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนใหม่ ซึ่งในที่นี้ หมายความถึงการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่ต้องเปลี่ยนแปลงไปจากแนวทางเดิม ประเด็นสำคัญประการหนึ่งในเรื่องนี้ ได้แก่ การมอบอำนาจให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น
- ความพยายามในการบูรณาการการทำงานระหว่างกระทรวงมหาดไทยกับกระทรวงการต่างประเทศในเรื่องการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านซึ่งเพิ่งจะมีการริเริ่มขึ้นอย่างจริงจังเมื่อ 2-3 ปีก่อน จะต้องดำเนินการต่อไป เนื่องจากทั้งหน่วยงานทั้งสองแห่งเป็นหน่วยงานหลักในเรื่องนี้

ความเกี่ยวข้องของประชาชนและภาคเอกชนในพื้นที่

- การเฝ้าระวังเรื่องรักษาไม่ให้ชุมชน วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชนเผ่าดั้งเดิม 8 เผ่าที่อาศัยอยู่ในในพื้นที่จังหวัดมุกดาหารสูญหายไป ในปัจจุบัน การทำงานในเรื่องนี้นำโดยกระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดและสภาวัฒนธรรมจังหวัด
- ความเข้าใจอันดีระหว่างของประชาชนในพื้นที่สองฝั่งของเส้นเขตแดนมีความสำคัญต่อความมั่นคงและการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกัน

การท่องเที่ยว

- จังหวัดมุกดาหารไม่มีสนามบิน สาเหตุส่วนหนึ่งเป็นเพราะมีความพยายามผลักดันให้ใช้สนามบินร่วมกับแขวงสะหวันนะเขต (ผู้ผลักดันแนวนโยบายนี้ ได้แก่ JICA) ทั้งๆ ที่สนามบินแห่งนี้ ยังไม่ได้รับการปรับปรุงแต่อย่างใด นอกจากนั้นในส่วนของไทยเองจังหวัดที่อยู่ใกล้จังหวัดมุกดาหารล้วนมีสนามบินแล้ว การลงทุนซ้ำเพื่อการสร้างสนามบินใหม่จะไม่คุ้มค่ากับการลงทุน
- คนไทยเดินทางข้ามไปท่องเที่ยวในลาวและเวียดนามได้โดยง่าย เมื่อเปรียบเทียบกับการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในฝั่งไทยของคนลาวและเวียดนาม สาเหตุเกิดจากการที่ทางการลาวและเวียดนามมีกฎระเบียบเข้มงวดในการออกหนังสือเดินทางให้กับคนของตนเอง และในกรณีที่คนลาวและเวียดนามข้ามมาเที่ยวในฝั่งไทย โดยใช้หนังสือผ่านแดนนักท่องเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้ ไม่สามารถที่จะออกนอกเขตจังหวัดมุกดาหารเพื่อไปท่องเที่ยวที่อื่นๆ ได้ และได้รับการอนุญาตให้ท่องเที่ยวได้เพียง 1 วัน <u>ข้อเสนอแนะ</u> : ภาครัฐของไทยควรปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับการเดินทางเพื่อเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากประเทศลาวและเวียดนามให้ผ่อนคลายลง ควรอนุญาตให้นักท่องเที่ยวเหล่านี้ เดินทางออกนอกเขตจังหวัดมุกดาหารได้และควรเพิ่มจำนวนวันที่อนุญาตให้อยู่ในเขตประเทศไทยได้
- อุตสาหกรรมภาคบริการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวยังมีไม่เพียงพอ อาทิ ร้านอาหาร จะเห็นได้ว่ามุกดาหารยังไม่มีร้านอาหารที่มีขนาดใหญ่และมีมาตรฐานการบริการที่ดี
- การประชาสัมพันธ์จังหวัดเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวทั้งจากภายในปะเทศและจากประเทศเพื่อนบ้านมาท่องเที่ยวยังต้องปรับปรุงให้ดีขึ้นอีก ซึ่งจะช่วยให้นักท่องเที่ยวรายใหม่ๆ สนใจเข้ามามากขึ้น
- จังหวัดมุกดาหารยังไม่มีศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศอย่างเป็นทางการ ในปัจจุบัน จึงยังต้องแลกเงินกับทางโรงแรม ทั้งที่ ให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ในฐานะเป็นแหล่งรายได้หลักด้านหนึ่งของจังหวัด
- การส่งเสริมการท่องเที่ยว มุกดาหารจะต้องร่วมมือกับจังหวัดในกลุ่มเดียวกันหรือจังหวัดใกล้เคียง และอาจต่อเนื่องไปถึงแขวงสะหวันนะเขตและเวียดนาม โดยจัดทำเป็น Package ร่วมกัน

การค้าชายแดน

- ยังไม่มีการเตรียมความพร้อมเรื่องการจัดทำเขตการค้าปลอดภาษี (Duty Free) บริเวณด่านชายแดนบริเวณเชิงสะพานมิตรภาพทางฝั่งมุกดาหาร

- ยังมีการค้านอกระบบบริเวณชายแดนอีกมาก เนื่องจากทำให้การค้าชายแดนเป็นการค้าในระบบ ทำการค้าได้โดยต้องผ่านด่าน และจุดผ่อนปรน ซึ่งมีการเสียภาษี มีการตรวจโรค ทั้งคน สัตว์และพืช ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่สองฝั่งของชายแดน ทำให้ยังมีการค้านอกระบบอยู่มาก ผลลบที่เกิดขึ้นที่สำคัญมีหลายอย่าง อาทิ นำโรคติดต่อเข้ามา เป็นต้น
- สินค้าผ่านแดนจะมีจำนวนมากขึ้น หลังจากมีการเปิดใช้สะพาน จำเป็นจะต้องมีนโยบายและกฎระเบียบในเรื่องนี้ให้ชัดเจน จะต้องปรับปรุงให้กระบวนการส่งสินค้าผ่านแดนสะดวกขึ้น ลดขั้นตอนให้น้อยลง

การเกษตรและอุตสาหกรรม

- กระทรวงอุตสาหกรรม โดยการนิคมอุตสาหกรรม (ซึ่งเป็นผู้ไปทำการศึกษาและออกแบบให้กับทางฝั่งลาว)ได้ตัดสินใจในภาพรวมแล้วว่าจะให้มีการสร้างนิคมอุตสาหกรรมในฝั่งลาว (แขวงสะหวันนะเขต) ส่วนฝั่งไทย (จังหวัดมุกดาหาร) จะให้มีการพัฒนาศูนย์กระจายสินค้า (Distribution Centre : DC) พร้อมด้วยระบบการขนส่ง (Logistics) ขึ้น เพื่อให้สินค้าได้ไหลเวียน
- มีการอพยพแรงงานสูงมาก แรงงานที่มีฝีมือจะเดินทางอพยพออกไปทำงานที่กรุงเทพ ทำให้มีการลงทุนทำโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดน้อย
- มีสินค้าเกษตรหลายอย่างที่มุกดาหารและประเทศเพื่อนบ้าน (โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เวียดนาม) มีเช่นเดียวกัน อาทิ ยางพารา น้ำตาล เยื่อกระดาษ ดังนั้น กระทรวงอุตสาหกรรมจะต้องรับภาระไปหาทางจัดการให้สินค้าของเราสามารถแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านได้
- การลงทุนทำอุตสาหกรรมไม้และการค้าไม้ในฝั่งแขวงสะหวันนะเขตทำได้ยาก เนื่องจากมีกฎ ระเบียบเคร่งครัด
- ผลผลิตทางการเกษตรหลายชนิด (ที่สำคัญ ได้แก่ อ้อย ยางพารา มันสำปะหลัง) มักมีปริมาณไม่แน่นอน ส่งผลกระทบต่อโรงงานอุตสาหกรรม สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากราคาของพืชแต่ละชนิดเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอน เกษตรกรมักจะเปลี่ยนไปปลูกพืชที่คาดว่าจะทำรายได้ให้สูงสุด ในปัจจุบัน โรงงานน้ำตาลกำลังประสบปัญหา มีอ้อยไม่เพียงพอ เนื่องจากเกษตรกรเปลี่ยนไปปลูกยางพาราหรือมันสำปะหลังแทน
- มีความพยายามจะเคลื่อนย้ายไปใช้พื้นที่ทำการเกษตรในฝั่งสะหวันนะเขต เนื่องจากยังมีพื้นที่ว่างอยู่มาก ทั้งนี้ การขออนุญาตเข้าไปทำทำได้ไม่ยาก แต่มีอุปสรรคที่การนำผลผลิตกลับมาฝั่งไทยทำได้ยาก มีระบบ ระเบียบและภาษีหลายอย่าง

- ประเทศลาวและเวียดนามมีการเตรียมการรองรับการลงทุนจากต่างชาติอย่างดี เช่น มีการจัดตั้งเขตอุตสาหกรรม ต่างจากประเทศไทยที่ไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากระบอบการเมืองการปกครองไม่เอื้ออำนวยให้ภาครัฐตัดสินใจกระทำการใดๆ ได้โดยราบรื่นและง่ายดาย
- จังหวัดมุกดาหารไม่มีศักยภาพในการเป็นจังหวัดที่มีอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ แต่มีศักยภาพรองรับอุตสาหกรรมขนาดเล็ก/กลาง อาทิ การจัดเก็บสินค้า การบรรจุภัณฑ์ และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร สาเหตุส่วนหนึ่ง ได้แก่ แรงงานที่จังหวัดมีไม่มีทักษะจำเป็นสำหรับการใช้งานเทคโนโลยีขั้นสูง ซับซ้อนและทันสมัย ซึ่งเป็นเครื่องมือจำเป็นในการประกอบการอุตสาหกรรมขนาดใหญ่
- เรื่องการปลูกยางพารา ปัจจุบันมีการปลูกมากในจังหวัดมุกดาหาร ตามที่รัฐบาลส่งเสริมให้มีการปลูกยางพาราในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในเขต 5 จังหวัด รวมทั้งมุกดาหาร ตั้งแต่ 20 ปีก่อน เนื่องจากมีระดับปริมาณน้ำฝนสูงแต่ยังมีปัญหาเนื่องจากมีข้อถกเถียงว่าดินอาจไม่เหมาะสม และในอนาคต อาจมีปัญหาเรื่องราคาและตลาดรับซื้อ เนื่องจากหลายประเทศในแถบนี้ ก็ส่งเสริมให้มีการปลูกเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ต่างก็หวังว่าจะขายให้กับจีน ซึ่งเป็นตลาดขนาดใหญ่

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และคุณภาพชีวิต

- รายได้ต่อหัวของประชากรในจังหวัดมุกดาหารอยู่ในระดับต่ำ อันดับที่ 71 จากจำนวนจังหวัดทั้งหมด 75 จังหวัด และจังหวัดนครพนม ซึ่งเป็นจังหวัดที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ก็เป็นจังหวัดที่ประชากรมีรายได้ต่อหัวต่ำสุด กล่าวคือ อยู่ที่อันดับที่ 75
- จังหวัดมุกดาหารไม่มีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ปัจจุบันต้องอาศัยสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่อยู่ในจังหวัดใกล้เคียง อาทิ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เฉลิมพระเกียรติที่จังหวัดสกลนคร หรือมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดกาฬสินธุ์
- ประชาชนในพื้นที่และจังหวัดใกล้เคียงส่วนมากไม่มีความสามารถในการใช้ภาษาลาวและเวียดนามเพื่อการสื่อสาร ซึ่งถือเป็นข้อเสียเปรียบในการส่งเสริมการทำการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวระหว่างไทยกับประเทศทั้งสองนั้น <u>ข้อเสนอแนะ</u> : ต้องเร่งส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนภาษาลาวและเวียดนามให้แก่ประชาชนในพื้นที่ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้ทำธุรกิจการค้า แรงงานและนักเรียน นักศึกษา
- ด้านสาธารณสุข ในกรอบความร่วมมือกับประเทศคู่แฝด – แฝดสาม มีข้อตกลงร่วมกันในเรื่องการเฝ้าระวังโรคภัยไข้เจ็บ ของคน พืชและสัตว์ ที่ข้ามไปมาระหว่างกัน ยังต้อง

ปรับปรุงการจัดการป้องกันและเฝ้าระวังโรคระบาดให้ดีขึ้น ส่วนหนึ่งเพื่อรองรับการเป็นเมืองท่องเที่ยว นอกจากการทำงานเฉพาะของทางฝั่งไทยเราเองแล้ว จะต้องแสวงหาความร่วมมือกับทางฝั่งลาวด้วย

- ประเทศเพื่อนบ้านยังมีข้อจำกัดในการให้การบริการด้านสาธารณสุขแก่ประชาชนอยู่มาก

<u>ข้อเสนอแนะ</u> ไทยควรให้บริการด้านสาธารณสุขแก่ประชาชนของประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ในเขตชายแดนด้วย โดยไม่ควรคำนึงถึงเรื่องกำไร แต่มุ่งให้คุณภาพชีวิตของผู้คนที่อาศัยอยู่ในชายแดนและพื้นที่โดยรอบดีขึ้น

- มีความเป็นไปได้ว่าปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติจะเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลจากการส่งเสริมการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว อาทิ การค้ามนุษย์ (Human Trafficking) ยาเสพติด

ด้านผังเมือง

- กำลังมีการจัดผังเมือง ซึ่งเป็นการเตรียมชุมชนรองรับการเจริญเติบโตในอนาคต โดยสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดมุกดาหาร ปัจจุบันกำลังอยู่ในขั้นตอนที่ 14 ซึ่งเป็นขั้นตอนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ขั้นตอนทั้งหมดมีอยู่ 17 ขั้น คาดว่าจะเสร็จสิ้นในปี พ.ศ. 2548
- ไม่สามารถจัดการวางผังการใช้ที่ดินได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พื้นที่บริเวณเชิงสะพานมิตรภาพ เนื่องจากถูกนายทุนรายใหญ่กว้านซื้อไปหมดแล้ว ทั้งที่สามารถคาดการณ์ได้ว่า ในอนาคตหลังจากสะพานสร้างเสร็จ ตลาดอินโดจีนซึ่งปัจจุบันอยู่ในเขตเทศบาลต้องย้ายไปบริเวณเชิงสะพานอย่างแน่นอน
- การค้าขายบริเวณตลาดอินโดจีน บริเวณเขตเทศบาลเมือง ในปัจจุบัน ทำลายสภาพภูมิทัศน์ของแม่น้ำโขง ซึ่งแม่น้ำโขงบริเวณนั้น นับได้ว่าเป็นช่วงกว้างที่สุด มีความสวยงาม

สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและการจัดการสิ่งแวดล้อม

- โรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดมุกดาหารมีลักษณะเช่นเดียวกับโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ในประเทศไทย ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมต้นน้ำ ที่ทำให้มีของเสียออกมาทำลายสภาพแวดล้อมได้มากกว่าอุตสาหกรรมประเภทปลายน้ำ เช่น โรงงานน้ำตาล โรงงานทำเส้นก๋วยเตี๋ยว โรงงานผลิตแผ่นยางพารา โรงงานเย็บเสื้อผ้า เป็นต้น โรงงานส่วนมากอยู่ในเขตเทศบาล ในกรณีของโรงงานน้ำตาลที่ตั้งอยู่ในจังหวัดมุกดาหาร (โรงงานน้ำตาลสหเรือง) มีการบริหารจัดการโรงงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีการนำของเสียกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น กากน้ำตาล ชานอ้อย

- ทรัพยากรป่าไม้ของทางฝั่งลาวยังอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากลาวมีประชากรน้อยและมีระบบการบริหารจัดการเรื่องป่าไม้อย่างดี มีการกำหนดแปลงตัด และแปลงปลูกเพิ่มเติม มีกฎหมายห้ามนำไม้ซุงออกมา จะต้องมีการแปรรูปทางฝั่งลาวเสียก่อน แนวโน้มในอนาคตไทยจะสั่งไม้จากลาวเข้าประเทศลดลง เนื่องจากลาวจำกัดโควต้า ปัจจุบันมีการใช้วัสดุอื่นแทนไม้มากขึ้น และลาวสามารถขายราคาไม้ให้กับพ่อค้าจากประเทศอื่นได้ในราคาที่สูงกว่าให้พ่อค้าคนไทย
- ทรัพยากรน้ำ ไทยต้องการผันน้ำในแม่น้ำโขงมาใช้ในภาคอีสาน เนื่องจากมีน้ำน้อยเพื่อการอุปโภคและบริโภคน้อยในฤดูแล้ง มีอุปสรรคเนื่องจากในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นแม่น้ำนานาชาติจะต้องปรึกษากับประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสมาชิกของคณะกรรมาธิการแม่น้ำโขง (Mekong River Commission) ทั้งหมด และมักถูกขัดขวางจากประเทศปลายน้ำ ที่สำคัญ ได้แก่ เวียดนาม ซึ่งมีพื้นที่การทำนาบริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงกว้างขวางมาก
- มลพิษที่ทางจังหวัดประสบมากที่สุดในปัจจุบัน ได้แก่ กลิ่นเหม็นที่เกิดจากฟาร์มปศุสัตว์และกลิ่นเหม็นที่เกิดจากโรงงานทำแผ่นยางพารา
- มีหน่วยงานหลายหน่วยที่มีหน้าดูแลเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดมุกดาหาร อาทิ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานของกรมชลประทาน ฯลฯ ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงจำเป็นต้องมีแผนบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นธรรมนูญให้หน่วยงานทั้งหลายได้ทำงานไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้เกิดเอกภาพขึ้น
- จัดให้มีการสร้างเตาเผาขยะติดเชื้อ ซึ่งทางจังหวัดยังไม่เคยมีมาก่อนหน้านี้ โดยใช้งบประมาณของผู้ว่าฯ ซีอีโอ
- การพัฒนาเส้นทางระเบียงตะวันออก – ตะวันตก (East – West Economic Corridor) ในเขตจังหวัดมุกดาหารไม่ก่อให้เกิดผลประทบด้านสิ่งแวดล้อม (ฝุ่น) และทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าไม้) มากนัก เนื่องจากมิใช่การตัดถนนใหม่ แต่เป็นการขยายและปรับปรุงถนนที่มีอยู่แต่เดิมแล้ว
- มีหลายกรณีที่นโยบายต่างๆ ต่างขัดแย้งกันเอง ตัวอย่างเช่น ส่งเสริมปลูกยางพารา และในขณะเดียวกันก็ห้ามบุกรุกป่า ซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่ทำงานได้ยาก
- โดยภาพรวมแล้ว ถือว่าทรัพยากรธรรมชาติมีความหลากหลาย ยังไม่มีการนำไปใช้และถูก

ทำลาย และสิ่งแวดล้อมของมุกดาหารยังอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี ข้อเสนอแนะ : มีความเหมาะสมที่จะพัฒนาจังหวัดมุกดาหารให้เป็นเมืองที่พักอาศัยของผู้ที่เกษียณอายุจากการทำงานแล้ว หรือเป็นบ้านที่สอง (Second Home) ของผู้คนจากจังหวัดอื่นๆ

- มีความเป็นไปได้ว่ามุกดาหารจะประสบปัญหามลพิษทางอากาศในอนาคต เมื่อเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน – เซโน เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเข้าสู่ฤดูหนาว เนื่องจากกระแสลมจะพัดจากแขวงสะหวันนะเขตเข้าสู่มุกดาหาร และหลังจากมีการเปิดใช้สะพานเนื่องจากจะมีสินค้าผ่านแดนข้ามเข้ามายังจังหวัดมุกดาหารจำนวนมาก ปัจจุบัน ยังไม่มีการเตรียมการที่ดี ข้อเสนอแนะ : ไทยควรช่วยทางลาววางแผนอุตสาหกรรมให้กับแขวงสะหวันนะเขต เพื่อป้องกันผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นและมีผลลบต่อมุกดาหาร
- ปริมาณขยะจะเพิ่มมากขึ้น เมื่อมีการค้าชายแดน การส่งสินค้าผ่านแดน และการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น จะต้องเตรียมการให้ดีเพื่อไม่ให้ประสบปัญหาเดียวกับที่เกิดขึ้นที่ด่านพรมแดนช่องเม็ก จังหวัดอุบลราชธานี
- เพื่อเตรียมรับการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน เช่น การเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทางจังหวัดโดยความร่วมมือกับทุกภาคส่วนจะต้องศึกษาและกำหนดให้ชัดว่าจะต้องมีพื้นที่สีเขียวกว้างขวางแค่ไหนและที่ใดบ้าง

4.2 ประเด็นปัญหาและข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนของจังหวัดมุกดาหาร: แยกตามความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและปัญหาของแต่ละภาคส่วน

4.2.1 ประเด็นและข้อมูลสำคัญ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากหน่วยราชการ

- จากทำเลที่ตั้ง ช่วยให้จังหวัดมุกดาหารเป็นเส้นทางเป็นด่านสุดท้ายของระเบียงเศรษฐกิจตะวันตก-ตะวันออก หรือ East-West Economic Corridor ซึ่งเป็นกรอบความร่วมมือในเรื่องของการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง หรือ GMS 6 ประเทศ และเป็นจังหวัดที่อยู่ในจุดที่ตั้งของการพัฒนาเศรษฐกิจในกรอบอื่นๆ อีก เช่น กรอบของ ACMECS หรือกรอบที่ได้พัฒนามาจากปฏิญญาพุกาม

- พื้นที่ส่วนใหญ่ประมาณ 70% ของ East-West Economic Corridor อยู่ในประเทศไทย ในส่วนของสะพานมิตรภาพนั้นประมาณปีพ.ศ. 2552 จะแล้วเสร็จ ถ้าหากรัฐบาลไทยมีงบประมาณเพียงพอ ซึ่งในการสร้างนี้ไทยได้กู้ยืมเงินมาจาก JABIC

- มุกดาหารกับสะหวันนะเขตถูกกำหนดให้เป็นเมืองคู่แฝดเรียกว่า “Sister City” หรือ “Twin City” อันมีจุดประสงค์หรือเป้าประสงค์หลักคือ ให้แต่ละประเทศในอนุภูมิภาคนี้อยู่ใน

สถานะที่สามารถที่จะร่วมกันพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของพี่น้องประชาชนไม่ให้ยิ่งหย่อนไปกว่ากันได้

- นิคมอุตสาหกรรมในประเทศลาว “สะหวันเซโน” มีการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยช่วยในการออกแบบวางแผนสาธารณูปโภค

- มุกดาหารมีรายได้จากการท่องเที่ยวปีละประมาณ 799 ล้านบาท เมื่อปี พ.ศ.2547 มีนักท่องเที่ยวเข้ามาประมาณ 8 แสนคน ล่าสุดในปีพ.ศ.2548 เพิ่มขึ้นจนถึงประมาณ 9 แสนคนโดยข้อได้เปรียบเรื่องทำเลที่ตั้งของมุกดาหารทางจังหวัดจึงวางแผนไว้ว่าจะพัฒนาในเรื่องการท่องเที่ยวเป็นเรื่องหลัก นอกจากนี้มุกดาหารจะพัฒนาในเรื่องของการค้าขายชายแดน ที่ทำกันมาแต่เดิมแล้วซึ่งมีมูลค่าการค้าขายประมาณ 3-4 พันล้านต่อปี ดังนั้น ประเด็นการท่องเที่ยวและการค้าการลงทุนจึงถือเป็นยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร

- ประเทศที่น่าจะได้ประโยชน์มากที่สุดจากโครงการ East-West Economic Corridor คือประเทศเวียดนาม เพราะเป็นเมืองท่องเที่ยวทั้งหมด เวียดนามพยายามสร้างดองฮาให้เป็นเมืองทางด้านการประมง มีอาหารทะเลที่สามารถส่งขายแข่งกับไทยได้ และค่อนข้างจะพัฒนามากในการรองรับโครงการดังกล่าวเพราะการปกครองของเวียดนามเป็นประเทศสังคมนิยม สามารถที่จะตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว และสามารถจัดภูมิทัศน์ได้สวยงาม โดยบังคับไล่ที่ให้บ้านที่อยู่ริมทะเลย้ายเข้าไปข้างในฝั่งมากขึ้น แบบบ้านที่ปลูกต้องมีลักษณะตามที่รัฐกำหนด ทำให้บ้านเรือนมีลักษณะที่คล้ายกันหมดทุกหลัง นอกจากนี้ยังมีการกำหนดอัตราความเร็วรถเพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่อาจจะเกิดขึ้นซึ่งจะกระทบต่อวิถีชีวิตการใช้ถนนหนทางของชาวเวียดนาม อีกทั้งยังมีการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดอีกด้วย

-ได้มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการร่วมที่ประกอบด้วยผู้แทนจากกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้แทนจากกระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ และ ก.พ.ร. โดยศูนย์ฯจะมีหน้าที่เป็นศูนย์ประสานเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันของกลุ่มจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดเดียวกัน และต่างประเทศ เพื่อให้การทำงานสามารถดำเนินการไปได้

- มหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นศูนย์รวมด้านข่าวสารข้อมูลจังหวัดต่างๆในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ ในอนาคตจะรวบรวมข้อมูลทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมดรวมทั้งภาคอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเส้นทาง East-West Corridor ไว้ที่ศูนย์ปฏิบัติการร่วมที่ตั้งอยู่ที่สถาบันยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือในมหาวิทยาลัยขอนแก่น

- เนื่องจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นกระทรวงที่เกิดใหม่ แต่เดิมกรมมลพิษก็ดี กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมก็ดีจะไม่มีหน่วยงานในระดับภูมิภาครองรับอยู่เลย

ทำให้การควบคุมมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมขณะนี้ยังอยู่ในขั้นเริ่มต้นสำรวจข้อมูลเพื่อที่จะทำบัญชีแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งในขั้นต่อไปจะมีโครงการเข้าไปตรวจสอบ ติดตาม หรือมีการให้ความรู้ ให้คำแนะนำแก่ผู้ประกอบการในโอกาสต่อไป

- การจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด เนื่องจากหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีหลายหน่วยงานเช่นในระดับท้องถิ่นคือเทศบาล อบจ. หรือหน่วยงานของกรมชลประทาน ทั้งนี้จำเป็นต้องมีแผนบริหารจัดการของจังหวัดไว้เป็นธรรมนูญสำหรับให้ทุกหน่วยงานได้เดินไปตามครรลองเดียวกัน ดังนั้นทางจังหวัดจึงได้จัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดขึ้น ซึ่งในแผนนี้ได้มีการวางขั้นตอนในการทำงานไว้อยู่ 5 ขั้นตอนตั้งแต่เริ่มการสำรวจปัญหาและความต้องการ การจัดทำระบบฐานข้อมูลของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีการจัดทำเป็นแผนรวมสำหรับการบริหารจัดการและมีแผนการปฏิบัติการรวมไปถึงการติดตามและประเมินผล โดยมีการกำหนดตัวชี้วัดตามแผนพัฒนาของจังหวัด

- สำหรับการประสานงานร่วมกันระหว่างไทย-ลาวด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมจะพิจารณาเป็นประเด็นๆ ไป การจัดการพื้นที่คุ้มครอง Tran boundary protected area จะมีบริเวณจังหวัดอุบลราชธานี ลงมาถึงอุทยานแห่งชาติผาแต้ม

- การจัดวางผังเมือง ขณะนี้ทางสำนักงานผังเมือง โยธาธิการและผังเมืองจังหวัด กำลังอยู่ในขั้นตอนขั้นที่ 14 คือการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการจัดทำผังเมืองรวมซึ่งในขั้นตอนสุดท้ายคือขั้นตอนที่ 17 จะเสร็จสิ้นภายในปีพ.ศ. 2548 ผังเมืองรวมดังกล่าวจะกำหนดเป็นโซนสีเขียว สีชมพู สีเหลือง

- หัวใจสำคัญของการพัฒนาพื้นที่ทุกประเภทควรจะพิจารณาเรื่องการโซนนิ่ง ตั้งแต่ตัวเมือง ผังเมือง ทรัพยากรธรรมชาติ การโซนนิ่งได้จะต้องมีข้อมูลพื้นฐานทุกๆ ด้าน ข้อมูลของตัวพื้นที่เองเช่น ศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติเป็นป่าประเภทไหน ป่าตอนนี้ยังเหลืออยู่หรือไม่ มีชาวบ้านอยู่ในเขตป่าหรือไม่ ถ้าชาวบ้านอยู่ควรจะปลูกป่าหรือควรจะให้ชาวบ้านใช้ประโยชน์ หรือหากเป็นเขตป่าต้นน้ำควรจะอยู่แบบไหน จะจัดการอย่างไร ในเมืองเองก็ควรมีเขตที่พัฒนาได้และควรพัฒนาอย่างไร ชาวเมืองควรอยู่อย่างไร สิ่งแวดล้อมจะเป็นอย่างไรหากมีการพัฒนาด้านการค้า หรือมีโครงสร้างการค้ามาเพิ่มขึ้น

- การเฝ้าระวังโรคติดต่อ ขณะนี้มีด่านตรวจโรคคน พืช สัตว์อยู่แล้ว และมีการประสานงานกันระหว่างเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัดมุกดาหารกับเจ้าหน้าที่สะหวันนะเขตเช่นกรณีการเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนก ก็มีการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด

- ปัญหาแรงงานที่เข้ามาในไทยทั้งถูกและไม่ถูกกฎหมายจะนำโรคเข้ามาในประเทศไทยและถ้าสะพานมิตรภาพไทย-ลาวเกิดขึ้น จะมีวิธีที่จะจัดการปัญหานี้อย่างไร

- การเฝ้าระวังเรื่องของวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี มุกดาหารใช้กรอบความร่วมมือภายใต้เมืองคู่แฝดดูแลเป็นพิเศษอยู่ผ่านทางภาคส่วนราชการ กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และสภาวัฒนธรรมจังหวัด

- ควรจัดตั้งคณะกรรมการในระดับจังหวัดขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดว่ามีสิ่งใดบ้างที่ควรจะอนุรักษ์ และสิ่งใดบ้างที่ต้องพัฒนา

- เสนอโจทย์ว่าควรดูจุดเด่นจุดด้อยของไทยเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านควรจะวิเคราะห์ทั้งของประชาชนและรัฐบาล

- หากมุกดาหารจะพัฒนาการท่องเที่ยวจะทำแค่มุกดาหารจังหวัดเดียวไม่ได้ ควรทำเป็น package ท่องเที่ยวทางภาคอีสานบริเวณนี้ทั้งหมด และเชื่อมโยงกับเวียดนาม ลาว พม่า นอกจากนี้ควรกำหนดปีปฏิทินการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับทางลาวด้วย

- ถ้าฝั่งไทยจะทำการค้าจะมองแค่มุกดาหารจังหวัดเดียวนั้นไม่ได้ต้องเตรียมความพร้อมว่าจะขายสินค้าอะไร และร้านค้าปลอดภาษีจะวางแผนขายสินค้าอะไร และขายอย่างไร

-นโยบายที่จะเป็นแรงจูงใจในการลงทุน ควรจะเป็นนโยบายการคลังทางด้านภาษีมากกว่านโยบายการเงินที่ให้เงินสนับสนุน

- หากลาวต้องการสร้างสะหวันนะเขตให้เป็นเขตอุตสาหกรรมและเกษตรอุตสาหกรรม มุกดาหารก็ไม่ควรไปทำอุตสาหกรรมแข่งกับสะหวันนะเขตเพราะไทยสามารถอาศัยวัตถุดิบจากลาวได้ แต่ควรจะพัฒนามุกดาหารให้เป็นแหล่งทางด้านการแพทย์ หรือที่พักของคนชรา จะเหมาะสมกว่า

- ข้อคิดของการสร้างสะพานมิตรภาพคือ แม้ว่าจะสร้างโดยเงินเป็นร้อยเป็นพันล้าน หรือสร้างอีกสิบหรือยี่สิบแห่งก็ไม่มีความหมายอะไรหากไม่สร้างสะพานเชื่อมใจ โดยการแสดงให้เห็นว่า เรามีการร่วมมือกับแนวทางของเมืองคู่แฝด และภเสนอให้มีการศึกษาด้านวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ความเป็นมาของจังหวัดสะหวันนะเขต เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และการที่เรายกย่องและให้เกียรติเช่นนี้ ถ้าเกิดว่าประชาชนชาวลาวได้เห็นก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อไทย การติดต่อต่างๆ ก็จะทำไปได้อย่างสะดวก

-เรื่องการท่องเที่ยวนั้น มีการนำนักท่องเที่ยวจากเมืองไทยไปลาวและเวียดนาม ซึ่งการเข้าไปท่องเที่ยวนั้นทำได้อย่างง่าย แต่มีข้อสังเกตที่ว่าไม่มีการท่องเที่ยวของทั้งชาวลาวและเวียดนามเข้ามาท่องเที่ยวในไทยมากนัก ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นเพราะ คนที่นั่นอยากที่จะเข้ามาเที่ยวในหลายๆที่ในไทยแต่ติดปัญหาในการขอวีซ่า ซึ่งทางการลาวออกให้กับชาวลาวนั้นยากมาก ส่วนการขอบัตรผ่านแดนนั้น ก็มีปัญหาตรงที่ไม่สามารถออกนอกเขตจังหวัดมุกดาหารได้ อีกทั้งยังมีเวลาจำกัดเพียงวันเดียว การไปท่องเที่ยวที่ต่างๆ จึงเป็นไปได้อย่างยากลำบาก ดังนั้นเราควรที่เพิ่มระยะเวลา รวมทั้ง

การที่สามารถไปยังที่ต่างๆได้ด้วย เพราะถ้าไม่เช่นนั้น เราก็เสียเปรียบ เสียดุลและไม่สามารถดึงรายได้กลับเข้าสู่ประเทศได้

-นักท่องเที่ยว คนไทยที่มาเที่ยวที่หนองคายนั้น จะเป็นการเที่ยวที่ไม่ได้ค้างคืน เช่นเดียวกับมุกดาหาร เพราะเห็นว่าเป็นเพียงเมืองหน้าด่านในการข้ามไปสู่ฝั่งลาวเท่านั้น ดังนั้นเราควรดูทั้งกลุ่มจังหวัดในการพัฒนามากกว่าที่จะดูเพียงจังหวัดๆ เดียว

-การแนะนำประชาสัมพันธ์จังหวัด เสนอให้มีการจัดงานใหญ่ เพื่อแนะนำจังหวัดให้กับนักท่องเที่ยวและเป็นการชักจูงนักท่องเที่ยวรายใหม่ ให้ทราบว่าที่จังหวัดนั้นมีสถานที่ท่องเที่ยวอะไรบ้าง เช่น การจัดมหกรรมกีฬาต่างๆ หรืองานวัฒนธรรม

-อยากให้มีการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนการศึกษาของไทย-ลาว ให้มีโอกาสในการศึกษาแลกเปลี่ยนเพื่อที่จะสามารถพัฒนาฝีมือแรงงานของทางลาวได้เท่าเทียมกัน และการพัฒนาก็จะเป็นไปแบบคู่ขนาน

-การเป็นศูนย์กลางทางวัตถุดิบ จะทำให้เกิดการสวมสิทธิลง

-อยากให้มุกดาหารเป็นเขตปกครองแบบพิเศษ โดยให้ผู้ว่าเป็น “Super CEO” ให้มีอำนาจตัดสินใจในเรื่องสำคัญๆ อีกทั้งต้องให้สิทธิในการทูตในการเจรจาบางเรื่อง ที่สามารถจัดการได้เองด้วย

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากภาคประชาสังคม

- ควรมีการจัดการท่าเรือที่มุกดาหารเช่นเดียวกับท่าเรือคลองเตยเพราะมี Transit trade เกิดขึ้น เหมือนกัน

- ภาคเอกชนของลาวมักนิยมส่งสินค้าออกมาทางท่าเรือคลองเตย แม้จะมีราคาสูง แต่ความปลอดภัยในการนำส่งมีสูงกว่าการส่งสินค้าออกทะเลทางเวียดนามที่มีปัญหาสินค้าสูญหายอยู่เสมอ ยกเว้นต่อเมื่อในอนาคตเวียดนามจัดการบริหารท่าเรือดานังหรือดองฮาได้โดยปลอดภัยแล้ว เวียดนามก็จะกลายเป็นคู่แข่งกับไทยในธุรกิจการขนส่ง ที่สำคัญ

- ควรทำการศึกษา จุดขยายเศรษฐกิจ (Sources of economic growth) ว่าสังคมจะถูกกระทบจากการขยายเศรษฐกิจที่ไหนบ้าง สภาพสิ่งแวดล้อมจะถูกกระทบจากการขยายเศรษฐกิจตรงไหนบ้าง ซึ่งทางญี่ปุ่นก็ได้ศึกษาไปแล้วส่วนหนึ่งแล้วแต่ยังไม่เพียงพอ ทั้งนี้อาจเริ่มศึกษาในจังหวัดมุกดาหารหรือในกลุ่มจังหวัด 4 จังหวัดก็ได้

- ควรจะพิจารณาการให้การสนับสนุนอุตสาหกรรมการให้บริการ เพราะประเทศไทยมีศักยภาพเพียงพอในการให้บริการ โดยอาจจะเน้น อุตสาหกรรมการให้บริการต่างๆ เช่นการบริการการค้า บริการการท่องเที่ยว บริการด้านอาหาร

- จังหวัดนครพนมเป็นกรณีตัวอย่างในการจัดการพื้นที่ริมโขงที่ดีมาก สามารถรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมบริเวณนั้นควบคู่กับการค้าและรักษาคุณสมบัติของเมืองนครพนมไว้ได้ด้วย เพราะฉะนั้นมุกดาหารอาจใช้จังหวัดนครพนมเป็นกรณีศึกษาได้ โดยอาจจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเทศบาล อบต. อบจ. จังหวัดมุกดาหารกับจังหวัดที่มีสะพานมิตรภาพ หรือจังหวัดชายแดน หนองคาย จังหวัดนครพนม หรือ อำเภอเชียงแสน ให้มีโอกาสได้เรียนรู้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการสร้างสะพาน หรือประสบการณ์ของแต่ละจังหวัดในการจัดการกับปัญหาชายแดนต่างๆ เป็นต้น

- ควรจะพิจารณาความเหมาะสมในการสร้างร้านค้าขนาดใหญ่เช่น เทสโก้ โลตัส คาร์ฟูร์

- ควรมีการจัดตั้งกลุ่มชุมชน เพื่อทำหน้าที่ติดตาม (Monitor) ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อสร้างจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ชุมชนในเมืองเช่น กลุ่มชุมชนเผ่าภู่ไทที่รักธรรมชาติ โดยมีหน่วยงานภาครัฐเช่นกรมพัฒนาชุมชน ทำหน้าที่ในการจัดตั้งกลุ่มชุมชนที่มีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้ช่วยกันรักษาคุณภาพชีวิตให้อยู่ดีกินดีได้

-มุกดาหารไม่เหมาะกับการที่จะเป็นจังหวัดที่มีอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เรามีความสามารถเพียงการจัดเก็บสินค้า การบรรจุภัณฑ์ และการแปรรูปทางการเกษตร เรามีแรงงานก็จริงแต่ไม่สามารถรองรับกับเทคโนโลยีขนาดใหญ่และทันสมัยได้

-ในประเทศลาวมีการส่งแรงงานเข้ามาทำงานในประเทศไทยโดยแรงงานเหล่านี้จะทำงานอยู่เพียงระยะหนึ่ง แล้วจะกลับบ้านไปประเทศของตน จึงไม่ค่อยมีปัญหาอย่างแรงงานพม่าหรือกัมพูชา ซึ่งมีเหตุผลทางการเมืองเข้ามาอยู่ด้วย ดังนั้น องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ควรที่จะได้รับอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องแรงงานต่างด้าวโดยเด็ดขาด เพราะไม่เช่นนั้นโครงสร้างการจ้างงานจะเปลี่ยนแปลงไป

-การจัดการการขนส่ง(Logistic) ควรมีการเตรียมการเรื่องการขนส่ง โดยดูตัวอย่างจากโลตัส และบิ๊กซี ว่าเขามีการจัดการกันอย่างไร ระบบทั้งหมดนี้ควรฝึกคนทั้งจังหวัดให้เกิดความเข้าใจว่าระบบเป็นอย่างไร

-การเป็นศูนย์กลางทางวัตถุดิบของภูมิภาคนี้ เรามีศักยภาพในการขนส่งผลผลิตต่างๆ จึงควรให้มุกดาหาร เป็นศูนย์กลางทางวัตถุดิบของภูมิภาคอินโดจีน จะนำเข้าเพื่อการผลิตหรือว่าจะนำเข้าเพื่อการส่งออกก็ได้

-การสร้างเมืองใหม่เป็นที่แน่นอนว่าจะต้องสร้างตามแนวขยายของสะพาน เพราะชุมชนเก่านั้นไม่สามารถรองรับการขยายตัวได้ ดังนั้นจังหวัดมีการจัดการอย่างไรกับไฟฟ้า ประปา ถนน หนทางต่างๆที่จะต้องรองรับเมืองที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ซึ่งยังไม่มีการจัดการอย่างเป็นรูปธรรม

-โครงการระดับชาติ (E-WEC) ควรให้ระดับชาติลงมาจัดการ โดยใช้ระดับจังหวัดเป็นเครื่องมือในการผลักดันให้ประสบผลสำเร็จ

-อยากให้ผู้ว่าลงไปทำงานเรื่องความสัมพันธ์ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน อำเภอ เพราะว่าจะเป็นแรงขับเคลื่อนที่ดี ซึ่งจะทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชน และบุคลากรต่างๆ รวมถึง Connection ที่จะเกิดขึ้นตามมาอีกด้วย

-สะพานนี้ไม่ใช่ของจังหวัดมุกดาหารเพียงจังหวัดเดียว แต่เป็นของทั้งประเทศ เมื่อสะพานนี้สร้างเสร็จแล้ว ก็จะมีผลกระทบต่อจังหวัดต่างๆรอบๆนี้ อย่างน้อยก็เป็นทางผ่าน และลำเลียงของต่างๆเข้าและออกพื้นที่ ควรมีการศึกษาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียง เพื่อที่จะได้เตรียมพร้อมกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

-อยากให้เป็นกระบวนการศึกษาอย่างมีส่วนร่วม คือ อยากให้คนที่อยู่ในพื้นที่นั้น ได้แสดงความต้องการ และปัญหา ถ้าเผื่อเขาต้องจะต้องเลือก เขาควรที่จะได้รับอะไรตอบแทนบ้างหรือไม่ รัฐควรดูแลเขาอย่างไร ซึ่ง ถ้าเราศึกษาตรงนี้ ความขัดแย้งในอนาคตก็จะไม่เกิดขึ้น

- ด้านทรัพยากรมนุษย์ในเรื่องของการจัดทำฐานข้อมูลในพื้นที่นั้นจะมีประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษา และประชาชนที่สนใจจะทำงานต่อในอนาคต

-อยากให้ศึกษา และหารูปแบบการจัดการปัญหาเรื่องขยะที่จะตามมา โดยให้เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยสร้างเป็นรูปธรรม และสามารถเป็นแบบอย่างให้กับพื้นที่อื่นๆได้อีกด้วยต่อไป

-มุกดาหารจัดเป็นกลุ่มจัดการเรื่องขยะ มีทั้งหมด 5 กลุ่ม ให้ อบต. อบจ. จัดการเรื่องขยะในท้องถิ่นกันเอง ซึ่งถ้าสะพานเสร็จก็จะทำให้ปัญหาเรื่องขยะมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ซึ่งอย่างปัจจุบันทางเทศบาลมีเครือข่าย อบต. จำนวน 10 แห่ง แต่มีที่กำจัดขยะเพียงแห่งเดียวเท่านั้น จะเห็นได้ว่าหากมองในระยะยาวแล้ว ต้องหาที่ใหม่ในการรองรับแน่นอน ซึ่งตรงนี้เองทางกรมก็มีงบในเรื่องนี้ แต่ด้วยหลักกระจายอำนาจในปัจจุบันทำให้การใช้งบนี้เป็นไปอย่างยากลำบากเพราะต้องผ่านคณะกรรมการกระจายอำนาจส่วนท้องถิ่นเสียก่อน อีกส่วนหนึ่งที่ทางรัฐได้จัดทำก็คือการปลูกจิตสำนึกในการทิ้งขยะให้มากขึ้น เพราะปัญหาขยะก็เป็นปัญหาที่เกิดมาจากตัวคนนั่นเอง

-ในเมืองไทยมีจุดผ่านแดนทั้งที่เป็นธรรมชาติและที่ต้องผ่านช่องทางเข้าออก อยากทราบว่าหากมีลักลอบการผ่านแดนที่เป็นธรรมชาตินั้น จะส่งผลกระทบต่อการค้าของไทยอย่างไร

-เรื่องของการท่องเที่ยวนั้น มุกดาหารมีจุดเด่นเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เห็นด้วยว่าควรจะจัดให้เป็นเมืองท่องเที่ยว แต่จะมีการจัดการอย่างไรให้การท่องเที่ยวนั้น มีความหลากหลายมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ อย่างเช่น ชนเผ่า สภาพพื้นที่เหมาะสม แต่ควรพัฒนาขึ้น และถ้าเป็นไปได้ควรจะมีการเชื่อมต่อระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดกับจังหวัดอื่นๆใกล้เคียงด้วย ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวนั้นมีทางเลือกมากขึ้น

-การท่องเที่ยวนั้น ควรที่จะมีการปรับปรุง ทั้งที่เป็นธรรมชาติและศาสนา ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวนั้น ต้องเป็นผู้สนใจจริงๆ ถึงจะมาเที่ยวกัน ดังนั้น เราควรที่จะสร้างแหล่ง

ท่องเที่ยวขึ้นมาใหม่เหมือนที่ภูเก็ต สามารถทำได้ทั้งๆที่จังหวัดภาคใต้ก็มีทะเลที่สวยไม่แพ้กัน แต่ทำไมจึงมีคนไปเที่ยวภูเก็ตมากกว่า ทั้งนี้เพื่อเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวและเพื่อไม่ต้องเป็นเมืองทางผ่านที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

-เรื่อง Border Pass นั้นควรจัดการอย่างเป็นระบบมากกว่านี้ เพราะเป็นเรื่องความมั่นคงภายในประเทศ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากนักวิชาการ

- มุกดาหารเหมาะที่จะเป็นเมืองสำหรับคนที่เกษียณอายุไปอยู่อาศัย เนื่องจากมุกดาหารเป็นเมืองที่มีทรัพยากรหลากหลาย คนที่อยู่ที่นั่นแล้วจะมีชีวิตที่ดี มีลักษณะคล้ายเมืองกลางคืน ดังนั้นควรจะจัดให้เมืองมุกดาหารกลายเป็นเมืองท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ให้คล้ายกับเป็นเป็นบ้านที่สองของคนที่ไปอยู่ ซึ่งจะทำให้คนมุกดาหารมีรายได้ดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพราะจะได้รับเงินจากการจับจ่ายใช้สอยของคนชราที่เข้าไปพักอาศัย

- มุกดาหารมีโรงแรมที่พักค่อนข้างดี แต่ถ้าจะทำให้เป็นเมืองผู้สูงอายุ ก็ควรสร้างที่พักให้เป็นรีสอร์ท เป็นบ้านพักชั้นเดียวหรือสองชั้น และมีป่าอยู่รอบๆ บ้านจะทำให้ดูดีขึ้น

-จะทำอย่างไรให้คนในท้องถิ่นมีสำนึกในด้านการให้บริการการท่องเที่ยวต่อคนที่ไปเที่ยวมุกดาหาร เพราะถ้าจะทำให้มุกดาหารเป็นเมืองท่องเที่ยว เมืองการค้า ก็ควรต้องสร้างศักยภาพและสำนึกในการให้บริการให้เกิดขึ้นกับคนท้องถิ่น

- กรณีประเด็นสิ่งแวดล้อม มุกดาหารติดต่อกับจังหวัดสะหวันนะเขต หากสะหวันนะเขตมีการพัฒนาเป็นเมืองอุตสาหกรรมจริง ผลกระทบที่อาจตามมาก็คือเมืองมุกดาหารในฤดูหนาวลมจะพัดมาจากประเทศลาว ซึ่งอาจพัดเอามลพิษที่อาจเกิดขึ้นจากเขตอุตสาหกรรมในฝั่งลาวเข้ามาด้วย ดังนั้นไทยจึงควรเข้าไปช่วยลาววางแผนในการจัดการกับมลพิษถ้าลาวจะทำอุตสาหกรรมที่สะหวันนะเขตต้องทำอะไรบ้างให้ถูกต้อง มิเช่นนั้นมุกดาหารจะได้รับผลกระทบกระเทือนตามไปด้วย

- ควรห้ามตัดต้นไม้ห้ามขนย้ายต้นไม้ขนาดใหญ่ เพราะการส่งเสริมคนปลูกต้นไม้ไม่ได้ผลเท่าการห้ามตัดต้นไม้

- การจัดการขยะของมุกดาหารขณะนี้ยังไม่มีปัญหาโดยเฉพาะในระยะสิบปีข้างหน้านี้ มีเทศบาลคอยดูแล การจัดการระบบน้ำเสียก็มีกองทุนสิ่งแวดล้อม

- การวางผังเมืองในประเทศไทยในขณะนี้กระทรวงมหาดไทยได้ทำผังเมืองทั่วประเทศเรียบร้อยแล้ว ผังจังหวัด ผังเมืองจะกำหนดโซนแต่ละโซนว่าใช้ทำอะไร ส่วนการจัดการแต่ละโซนเป็นหน้าที่ของเทศบาลหรืออบต. ดังนั้นจึงควรเข้าไปสร้างความเข้าใจในการใช้โซนต่างๆ ให้กับ อบต. เทศบาล หรืออบจ. จะให้จัดการบังคับใช้ผังเมืองได้อย่างถูกต้อง

- เสนอให้ทำวิจัยประเภทฐานข้อมูล เพราะจุดเริ่มต้นการทำงานต้องรู้เขารู้เรา ควรสร้างฐานข้อมูลเพื่อให้ทราบว่าในกลุ่มจังหวัดของไทย และลาว มีจุดแข็งจุดอ่อนตรงไหนบ้าง หาความได้เปรียบกันเองระหว่างสี่จังหวัด และระหว่างไทยกับลาว ประเด็นข้อมูลก็ควรมีความหลากหลายที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัด เช่นยุทธศาสตร์เพื่อการทรัพยากรมนุษย์ ก็ควรทำการสำรวจสถาบันการศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษา ศึกษาว่าคุณภาพการศึกษาในบริเวณจังหวัดนี้แบ่งเป็นระดับไหนบ้าง ปริมาณแหล่งการศึกษาเป็นอย่างไร หรือหากเป็นยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว ก็ควรสำรวจข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมู่บ้านที่จะรับนักท่องเที่ยวได้ โรงแรม ถนน สาธารณูปโภค เป็นต้น

- ประเด็นความคืบหน้าการสร้างสนามบินที่จังหวัดมุกดาหารเป็นอย่างไร

-เรื่องการพัฒนาใดๆ ก็ตามควรคำนึงถึงเรื่องวิถีชีวิตชุมชน หากละเลยความสำคัญของชุมชนต่อไปในอนาคตชุมชนจะหายไป และทุกคนจะเข้าไปอยู่ในเมืองเพื่อเป็นลูกจ้าง

- ควรมีการจัดตั้งศูนย์ศึกษาทางด้านวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในอินโดจีน

4.2.2 ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของหน่วยราชการ ภาคธุรกิจเอกชน ประชาสังคม และนักวิชาการ

ความคิดเห็นจากหน่วยราชการ

- มุกดาหารยังมีข้อจำกัดในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ปัจจุบันเป็นความร่วมมือกันในระดับท้องถิ่น ซึ่งต้องมุ่งสร้างให้เกิดในระดับเครือข่ายที่เชื่อมโยงกันมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

- เงินงบประมาณ ที่จะใช้ในการพัฒนายังไม่เพียงพอ และในบางกรณีก็ได้รับช้าเช่นการทำ “Check dam” ฝายแม้ว ต้องอาศัยงบประมาณหลายส่วนมาทดแทน

- โครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ยังมีอีกหลายส่วนที่ยังไม่เพียงพอเช่น สนามบิน มหาวิทยาลัย อย่างไรก็ดีมีความคาดหวังจะพึ่งพาสนามบินสะหวันนะเขต เพื่อรองรับคนที่จะมาที่จังหวัดมุกดาหารด้วย

- การบริหารราชการระดับภูมิภาค (จังหวัด) ไม่สามารถทำงานหรือตัดสินใจด้วยตนเองได้อย่างเบ็ดเสร็จ ต้องประสานงานและปรึกษาหารือกับรัฐบาลกลางที่กรุงเทพ ทำให้การทำงานของราชการส่วนภูมิภาคเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านกระทำให้คืบหน้าไปได้ยาก มีหลายกรณีที่จังหวัดริเริ่มจะทำ แต่ทำไม่ได้ อีกหลายกรณีที่ทำให้เกิดความล่าช้า ทำให้ประเทศเพื่อนบ้านให้ความสนใจประเทศอื่นๆ อาทิ สิงคโปร์และมาเลเซียมากขึ้น

- ปัญหาความขัดแย้งกันระหว่างนโยบายในพื้นที่เดียวกัน เช่นนโยบายส่งเสริมการปลูกยางพารากับนโยบายรักษาสมดุลพื้นที่ธรรมชาติ เมื่อรัฐส่งเสริมให้มีการปลูกยางพาราทำให้ราษฎรที่ไม่มีที่ดินต้องถางป่าบุกยึดพื้นที่ป่า ในขณะที่ส่วนราชการก็เร่งปลูกป่าในที่ดินสาธารณะ

- การจัดการพื้นที่ป่าของมุกดาหารประสบปัญหาคือเรื่องความยากจนของประชาชนเมื่อมีการให้สัมปทานทำไม้แล้ว ประชาชนจะเข้าไปตัดไม้เพื่อที่แปลงสภาพพื้นที่ป่าไปทำไร่นา ไม่สามารถปลูกทดแทนได้ตามหลักการจัดการป่าไม้

- ลาวมีการระมัดระวังในเรื่องของการนำไม้ออกค่อนข้างมาก พ่อค้าไทยมักจะเสียเปรียบโดยลาวกำหนดให้วางมัดจำเงินสด ไม่อนุญาตให้ใช้สินเชื่อ หรือเช็ค ไม่ให้โควต้าล่วงหน้า ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการค้าไม้ที่สำคัญข้อหนึ่ง

- ในการใช้ทรัพยากรน้ำในแม่น้ำโขงร่วมกันนั้น พบว่า ในการคณะกรรมการกลางลุ่มแม่น้ำโขงจะหลีกเลี่ยงการเจรจาการใช้ประโยชน์จากแม่น้ำโขงโดยเฉพาะประเทศที่อาจเกิดผลกระทบเช่นเวียดนาม แต่เรื่องที่มีการพูดคุยกันส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการอนุรักษ์การใช้น้ำ การอนุรักษ์ป่าริมน้ำ การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมริมแม่น้ำ ความร่วมมือด้านการศึกษา การป่าชุมชน การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำขนาดเล็ก การใช้ประโยชน์จากสารที่ไม่ก่อให้เกิดสารเคมีที่เป็นมลพิษ ในลักษณะความร่วมมือของ 3 ประเทศลุ่มแม่น้ำ

- มุกดาหารประสบปัญหามลพิษทางอากาศจากฟาร์มปศุสัตว์ และโรงงานทำแผ่นยางพาราที่เกิดจากการหมัก การล้าง และการเน่าเหม็นของน้ำเสียที่ถูกระบายออกมา

- ทางการลาวมองประเทศไทยบนความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ไม่ใช่ความสัมพันธ์ฉันท์พี่น้อง อย่างที่ประเทศไทยมักจะกล่าวอ้าง

- ปัญหาเรื่องกระบวนการจับกุมผู้ค้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้าน เป็นเรื่องที่กระทบต่อความสัมพันธ์ไทย-ลาวอย่างมาก เพราะเจ้าหน้าที่ที่จับกุมเป็นเจ้าหน้าที่ระดับล่าง บางครั้งใช้คำพูดไม่เหมาะสม มีการถ่ายรูปแถลงข่าวว่าคนลาวกระทำผิด ซึ่งสร้างความไม่พอใจให้กับทางการลาว

- คนไทยในสายตาคนลาวนั้นเป็นไปในทางลบ ทั้งนี้เนื่องมาจากข้าราชการไทยบางคนที่ประสานงานกับเจ้าหน้าที่รัฐของลาวมักจะมองคนลาวอย่างดูถูก โครงการที่ไทยเสนอให้ความช่วยเหลือแก่ลาวจะถูกพิจารณาอย่างรอบครอบ ลาวจะดูว่าโครงการไหนที่ไทยให้ ให้แบบไหน ให้แบบเอื้อให้ไทย หรือเอื้อให้ลาว โดยจะเลือกรับโครงการลาวจะรับแต่สิ่งที่ลาวมีประโยชน์ ซึ่งไม่เหมือนแต่ก่อนที่ใครให้ก็ให้ แต่ในขณะเดียวกันถ้าลาวต้องการแล้วไทยไม่ให้ลาวก็จะขอเวียดนามหรือจีน

- คนไทยมักเข้าไปครอบครองพื้นที่ในลาวเป็นจำนวนมากแล้วไม่ลงทุนทำอะไร ทำให้ลาวไม่พอใจ เพราะโดยปกติลาวจะให้พื้นที่สัมปทานประมาณ 50 ปี ถ้าคนไทยได้สัมปทานแล้วไม่ทำอะไร ก็จะกลายเป็นพื้นที่ว่างเปล่าที่ลาวก็ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อีก

- คนไทยเวลาออกไปติดต่องานหรือการค้ากับต่างประเทศมักจะขัดแย้งกันเอง เช่นไปลงทุนในลาวก็มักจะไปทำธุรกิจที่เหมือนกันและมักฟ้องร้องกันเอง คนลาวมีความรู้สึกว่าคนไทย

ไม่ปรองดองกัน จึงหันไปคบเวียดนามมากว่าไทย เพราะเมื่อเวียดนามเข้ามาติดต่อก็จะมากันเป็นหมู่คณะ มีการแบ่งหน้าที่ตามความเชี่ยวชาญเขาจะไม่แย่งกันทำ

- รัฐบาลไทยพยายามส่งเสริมให้มีการปลูกยางพาราแถบอีสาน ดังนั้นต้องศึกษาก่อนว่าจังหวัดไหนควรปลูก จังหวัดไหนไม่ควรปลูก ประการต่อมาลูกค้ายางพาราที่ใหญ่ที่สุดก็คือจีน แต่ในขณะนี้ จีนแนะนำให้ทุกประเทศปลูกยางพาราทั้งพม่า ลาว และกัมพูชา และถ้าผลผลิตออกมาคาดว่าจีนจะไม่ซื้อจากไทย จีนอาจจะซื้อจากประเทศที่จีนให้การสนับสนุน แต่ขณะนี้จีนมีปัญหาในเรื่องพันธุ์ยางพาราของจีนที่ให้น้ำยางต่ำ ในขณะที่พันธุ์ของไทยจะให้น้ำยางสูงกว่า ปัญหาที่ตามมาก็คือจะพบว่าจังหวัดหนองคาย นครพนม มีการลักลอบนำพันธุ์ยางพารา และต้นปาล์มบางส่วนออกไปจากไทย นอกจากนี้ ควรเร่งสร้างอุตสาหกรรมอื่นมารองรับนอกจากการผลิตยางแผ่น เช่นถุงยางอนามัย อย่างไรก็ดีไทยมีศักยภาพที่จะสู้กับจีนได้หรือไม่หากจีนทำการผลิตแข่งกับไทย เพราะจีนมีต้นทุนแรงงานราคาต่ำกว่าไทย

- ปัญหาชายแดนเป็นปัญหามาก เพราะเดิมการค้าขายเป็นไปตามวิถีทางธรรมชาติก็คือเดินไปมาหาสู่กันแต่เมื่อมีด่าน มีจุดผ่อนปรน มีการเสียภาษี ก็เป็นปัญหาเพราะไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตคนลาวและวิถีชีวิตคนไทย การเก็บภาษีก็สามารถเก็บได้จากบริษัทใหญ่ๆ ในขณะที่การค้าเล็กๆ ไม่สามารถเก็บได้

- เรื่องประเด็นการผ่านแดน มีความยุ่งยากควรปรับปรุงพัฒนาในเรื่องการผ่านแดนให้สะดวกขึ้นกว่านี้

- โรคติดต่อจากสินค้าเกษตรยังเป็นปัญหาที่ต้องควบคุมโดยเฉพาะเมื่อสะพานสร้างเสร็จเพราะสินค้าจะข้ามไปมาสะดวกยิ่งขึ้น

- ควรจะมีการจัดการปัญหาหรือป้องกันปัญหาในเรื่องแรงงานอพยพข้ามแดน

- ไทยกำลังจะตัดเส้นทางให้มาออกทะเลที่อีสต์เทิร์นซีบอร์ด ซึ่งขณะนี้ยังไม่มีการเตรียมรับประเด็นสิ่งแวดล้อมไว้เลย ว่าถนนจะเป็นอย่างไร รถอะไรจะวิ่งได้บ้าง สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของประชาชนจะเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ถ้าเปลี่ยนไปจะเปลี่ยนไปแบบไหน จะเตรียมตัวรับกับสิ่งที่กำลังจะมาถึงอย่างไร

- ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นความสำคัญอย่างยิ่ง แต่กลับถูกจัดความสำคัญให้อยู่ในอันดับหลังๆ ทั้งที่ความจริงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของทุกๆ พื้นที่ เป็นพื้นฐานสำคัญ สำหรับการก้าวไปข้างหน้า

- บุคลากรเจ้าหน้าที่ที่ดูแลเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด ยังมีปัญหาทักษะความชำนาญในการดำเนินงาน อย่างไรก็ดีจะมีสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคทำหน้าที่ดูแลในเชิงนโยบาย และเทคนิคทางด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำงานร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด

- ปัญหาการบังคับใช้ โซนนิ่งของป่าไม้ โซนนิ่งในเมือง มีสาเหตุมาจากโซนนิ่งไม่สอดคล้องกับพื้นที่ และข้อมูลที่มี การทำให้โซนนิ่งที่สอดคล้องจริงๆ คือให้คนเข้าไปทำประโยชน์ได้ และการโซนนิ่งต้องไม่ขัดกับโซนอื่นดังนั้นจึงควรมีพื้นฐานข้อมูลที่ถูกต้อง การบังคับใช้ก็จะได้ไม่ลำบาก ไม่ขัดกับความต้องการของประชาชน

-เรื่องข้อมูลทางด้านฝั่งลาว ทางการนิคมอุตสาหกรรมมีข้อมูลและทำการวิเคราะห์ค่อนข้างมาก แต่ทางฝั่งไทยเองไม่ค่อยมีข้อมูล

- ปัญหานโยบายระดับชาติที่ไม่ต่อเนื่อง ทั้งของไทยและของประเทศเพื่อนบ้าน

- กฎระเบียบที่ไม่เอื้ออำนวยในการเจรจาตกลงกัน บางเรื่องเราเจรจาร่วมกัน เราตกลงกันและทำ MOU ร่วมกันแล้ว แต่ไม่สามารถจะบริหารให้เกิดผลสัมฤทธิ์ก้าวหน้าได้เท่าที่ควร เพราะติดเรื่องกฎระเบียบของทั้งประเทศเพื่อนบ้านและฝ่ายไทยเอง ซึ่งก็มีมากมาย

- การดำเนินการตัดสินใจใดๆ นั้น ไม่สามารถทำได้ด้วยตัวเอง จะต้องยึดกฎระเบียบโดยเฉพาะเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งค่อนข้างจะละเอียดอ่อน ดังนั้น จึงต้องอาศัยกลไกทางภาคราชการที่จะต้องประสานกับกระทรวงต่างประเทศ และกรมที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงการต่างประเทศ เพราะฉะนั้นข้อตกลงบางข้อตกลงที่ไม่เป็นทางการร่วมกันนั้น หากส่งไปยังกระทรวงต่างประเทศ ทางกระทรวงก็จะมีการแก้ไขทั้งถ้อยคำและเงื่อนไขหลายเรื่องเพราะว่ามีผลกระทบต่อสนธิสัญญาบางเรื่อง บางฉบับและภาษาที่เราใช้นั้น ก็ไม่เหมาะสมในการใช้ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

- ความพร้อมของประชาชน ประชาชนถือว่าเป็นบุคคลสำคัญในระดับพื้นที่ชายแดนติดกันจะเป็นปราการป้องกันในเรื่องการสร้างความมั่นคง การส่งเสริมความร่วมมือ การเข้าใจอันดีของทั้งสองฝ่ายจะอยู่ที่ประชาชน ถ้าประชาชนมีความเข้าใจ สามารถแยกแยะได้ ในการพูด ติดต่อกันนอกแบบแผน ในฐานะบ้านพี่เมืองน้อง ซึ่งในที่นี้ก็เป็นขีดจำกัดประการหนึ่ง ในการสร้างความพร้อมให้เกิดขึ้น ณ หมู่บ้านชายแดนโดยองค์กรประชานชนหรือประชาชนอย่างไร

- การกระจายอำนาจโดยจัดตั้งองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นขึ้นทั่วประเทศ รับผิดชอบพื้นที่รับผิดชอบในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในทุกเรื่องที่อยู่ในพื้นที่แต่ในปัจจุบันเราจะเห็นว่า หากพูดถึงความมั่นคงด้านชายแดน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบพื้นที่ชายแดนนั้นไม่ค่อยได้ใส่ใจที่จะมีบทบาทเข้ามาเสริมหรือร่วมดำเนินการเป็นเจ้าภาพในเรื่องการดำเนินการเรื่องความมั่นคง งานด้านการสร้างความสัมพันธ์ ซึ่งจะปล่อยให้เป็นหน้าที่ของภาคราชการเท่านั้น ดังนั้นกระบวนการตรงนี้ เราจะมีวิธีการอย่างไรให้องค์กรเหล่านี้มีส่วนร่วม ถ้าท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้วยนั้นก็จะทำให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และความเข้มแข็งของชุมชน องค์กรในการแก้ไขปัญหานั้นก็จะเกิดความต่อเนื่อง ซึ่งกระบวนการในส่วนของการปกครองท้องถิ่นนั้นจำเป็นที่จะต้องสร้างขึ้นให้ได้ นอกเหนือจากการมีส่วนร่วมของประชาชน

- ภาครัฐ หน่วยราชการ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบหรือมาตั้งอยู่ในพื้นที่ชายแดน อันที่จริงแล้วหน่วยงานทุกหน่วยงานมีหน้าที่ร่วมกันที่จะต้องทำ แต่ในความเป็นจริงนั้นในส่วนที่รับผิดชอบจริงมี ฝ่ายปกครอง ฝ่ายตำรวจ ฝ่ายทหาร นอกเหนือจากนั้นมีหน่วยงานที่ร่วมด้วย คือ คตม. (คณะกรรมการตรวจคนเข้าเมือง) ซึ่งหน่วยเหล่านี้หากจัดลำดับแล้วก็ถือได้ว่าเป็นหน่วยที่รับผิดชอบโดยตรง เมื่อมีหน่วยที่รับผิดชอบโดยตรงแล้ว หน่อยรองก็ไม่ค่อยที่จะมีบทบาทในการดำเนินการ ส่วนใหญ่จะคำนึงว่าเป็นกรรมการอยู่หรือไม่ เพราะฉะนั้นถ้าเราพูดถึงเรื่องการพัฒนาชายแดนนั้น จะต้องทำอย่างไรที่จะทำให้ทุกส่วนราชการที่มาปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดชายแดน ในพื้นที่ชายแดนมีส่วนร่วมกันอย่างจริงจัง ให้มีส่วนร่วมในการรับรู้รับทราบปัญหา จริงๆแล้วในด้านชายแดนอาจจะไม่มีส่วนร่วมในการป้องกันอย่างเต็มที่ แต่ว่าจะมีส่วนร่วมในการสร้างองค์กรประชาชนให้เกิดความเข้มแข็ง

-จังหวัดมุกดาหารยังไม่มีร้านอาหารในการรองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ เพราะนักท่องเที่ยวมาเที่ยวครั้งละ 100-120 คนนั้น ไม่มีร้านใดรองรับได้

-การเจรจาตกลงระหว่างประเทศที่มีอยู่นั้นทางลาวมีฝรั่งเศสหนุนหลัง จะเห็นได้ว่าการเจรจาของลาว ค่อนข้างที่จะมีจุดแข็ง และการเจรจาของลาวนั้น ทำเพียงแค่คนเดียวก็สามารถที่จะตกลงกับทางไทยได้ แต่ทางไทยต้องเริ่มจากระดับผู้นำท้องถิ่น จังหวัด จนบางทีต้องรอคำสั่งจากเบื้องสูงถึงจะทำการเจรจาได้ ซึ่งจุดนี้ทำให้ไทยค่อนข้างทำอะไรได้ล่าช้า

-การพัฒนาชลประทาน เมื่อเกิดเมืองใหม่ขึ้นมาคาดว่าจะต้องมีปัญหาซึ่งการวางผังเมืองนั้นตรงนี้ทำไม่ได้ เพราะว่าพื้นที่โดยส่วนใหญ่นั้น ถูกกว้านซื้อไปหมดแล้ว

-ในอนาคตการตรวจสินค้านั้นจะเป็นแบบ Single ซึ่งลาวและเวียดนามได้มีการดำเนินการไปแล้วส่วนของไทยยังไม่มีการดำเนินการใดๆ หลังสะพานสร้างเสร็จไทยก็จะมี CCA (Common Control Area) ลาวได้ออกแบบส่วนนี้ไปแล้วในขณะที่ไทยก็ยังไม่ได้ออกแบบอะไรเลย

-ควรมี Terminal สำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อที่จะไม่ต้องไปแออัด ณ จุดผ่านแดนมากจนเกินไปเหมือนปัจจุบัน

-ในเรื่องของการพัฒนาสนามบินของทางฝั่งลาวให้เป็น Domestic ก็เป็นเรื่องยาก เพราะในปัจจุบันข้าราชการในภาคนี้จะไปราชการที่กรุงเทพฯ ก็ต้องไปขึ้นเครื่องจังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากเป็นจังหวัดเดียวที่มีสายการบินมาลงมากที่สุด หากเป็นจังหวัดรอบๆมุกดาหารจะมีเพียงแค่สายการบินเดียว ทำให้รอบของเครื่องนั้นน้อยตามไปด้วย ส่วนการพัฒนาสนามบินทางฝั่งลาวนั้นก็เป็นไปได้ยาก หากยังไม่สามารถที่จะหาสายการบินไปลงได้

-เรื่องระบบการขนส่งสินค้า ผู้ประกอบการรายใหญ่จะได้เปรียบในขณะที่ผู้ประกอบการรายเล็กนั้น จะมีโอกาสขาดทุน และหายไปจากระบบในที่สุด ซึ่งส่งผลให้มีแรงงานจำนวนหนึ่งต้องตกงาน

-การผลักดันเรื่องการเป็นเมืองท่าของมุกดาหารเป็นเรื่องที่สำคัญ และต้องทำอย่างจริงจัง ซึ่งตรงนี้ติดขัดมาโดยตลอด อาจเป็นเพราะการย้ายของข้าราชการที่เกิดขึ้นบ่อยทำให้ การสานต่อต่างๆติดขัดไปด้วย

-การค้าและการท่องเที่ยวนั้น ยังมีรูปแบบที่ไม่ชัดเจน อีกทั้งยังมีข้อมูลที่ไม่แน่นอนว่า จะท่องเที่ยวอะไรและขายสินค้าใด จึงอาจทำให้แผนเฝ้าระวังและป้องกันโรคระบาดนั้นทำได้อย่างไม่เต็มที่ เพราะการค้าและอุตสาหกรรมบางประเภทนั้น อาจนำมาซึ่งโรคระบาด ดังนั้น เราควรที่จะมีการจัดการที่ดี และควรที่จะเป็นการจัดการทั้งไทยและลาว แต่มีปัญหาที่ว่าระบบการจัดการคนละแบบ การทำงานที่ไม่เหมือนกันนั้น จะสามารถที่จะเชื่อมต่อกันได้หรือไม่และจัดเป็นในรูปแบบไหน คงเป็นเรื่องยากหากจะทำให้มุกดาหารเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวและการค้า เพราะถ้าเกิดโรคระบาดขึ้นมาบ่อยๆ ก็จะทำให้ไม่มีใครที่อยากจะมาท่องเที่ยว และทำการค้าเป็นแน่ จึงอยากให้ศึกษารูปแบบและการจัดการจากพื้นที่ชายแดนที่มีมาก่อนอยู่แล้วว่า มีการจัดการอย่างไรบ้าง

ความคิดเห็นจากภาคธุรกิจเอกชน

- อุตสาหกรรมในประเทศไทยยังอยู่ในขั้น “อุตสาหกรรมต้นน้ำ” ขาดเทคโนโลยีขั้นสูงที่จะใช้ในการแปรรูปวัตถุดิบ เช่น โรงงานมันสำปะหลัง ผลิตได้เพียงแป้งมันสำปะหลัง แต่ไม่สามารถแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อย่างอื่นได้อีก

- จังหวัดมุกดาหารยังมีการลงทุนทางธุรกิจจำนวนน้อย เช่นมีโรงงานเพียง 189 โรง แต่ละโรงเป็นเพียงธุรกิจขนาดเล็กๆ

- แรงงานมีราคาถูก แต่มักประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานฝีมือ เพราะแรงงานที่มีฝีมือจะอพยพไปรับจ้างในเขตเมืองใหญ่โดยเฉพาะที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งให้ค่าตอบแทนที่สูงกว่า

-ในการติดต่อการค้าการลงทุนระหว่างนักธุรกิจไทยกับลาวกันเองโดยตรงนั้นมักจะประสบปัญหา นักธุรกิจไทยมักจะเสียเปรียบเสมอ จึงเรียกร้องให้ทางภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือเป็นตัวกลางประสานงาน คอยดูแลให้

-ปัญหาการขาดแคลนพื้นที่เพาะปลูกวัตถุดิบเช่นกรณีโรงงานน้ำตาล ประสบปัญหาขาดแคลนอ้อยเพราะชาวบ้านนำพื้นที่ปลูกอ้อยไปปลูกยางพาราและมันสำปะหลังแทน ส่วนพื้นที่ที่เกิดใหม่ก็คือการไปบุกรุกป่า และเมื่อมีการแก้ปัญหาโดยเข้าไปใช้พื้นที่ประเทศลาวปลูกอ้อยก็ยังประสบปัญหาการนำอ้อยเข้าประเทศซึ่งเป็นปัญหาของระเบียบ ภาษี ทั้งนี้คาดว่าหากการเจรจา FTA ประสบผลสำเร็จ ก็อาจแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้

-มุกดาหารยังไม่มีศูนย์กลางทางการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ซึ่งต้องไปแลกกับทางโรงแรมแทน

ความคิดเห็นจากนักวิชาการ

ปัญหาแหล่งพลังงาน ฝั่งไทยไม่มีโรงไฟฟ้าใช้ ในอนาคตอาจขาดแคลนพลังงาน ยกเว้นจะซื้อไฟฟ้าจากลาวมาใช้

ความคิดเห็นจากภาคประชาสังคม

ปัญหาเรื่องการบังคับใช้แผนผังเมือง ที่จะปรับเปลี่ยนทุกๆ 5 ปี ตามสถานการณ์จริง แต่ไม่มีการบังคับใช้ ดังนั้นควรจะศึกษาเรื่องนี้จริงจังเพื่อจะดูว่าจะช่วยจังหวัดบังคับใช้ผังเมืองได้อย่างไรบ้าง อาจจะต้องพิจารณาถึงการใช้มาตรการการเงินเป็นสิ่งจูงใจให้ปฏิบัติ ในกรณีภาคเอกชน

-เมื่อมีการขยายเมือง ปัญหาที่ตามมาก็คือ การไม่มีน้ำใช้อย่างเพียงพอ จะเห็นได้ว่าปัญหานี้เป็นปัญหาในระดับหมู่บ้าน แต่ถ้าเกิดขึ้นกับจังหวัดมุกดาหารจะมีความเห็นอย่างไรในอนาคต

บทที่ 5
ข้อเสนอสำหรับการพัฒนาโจทย์วิจัยในอนาคต

5.1 การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับจังหวัดมุกดาหาร (ที่เผยแพร่แล้วและเท่าที่รวบรวมได้)

<u>เอกสารของหน่วยงานราชการและรายงานการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับจังหวัดมุกดาหาร</u>

จากการสำรวจ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ บทความ และเอกสารเผยแพร่ของทางหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดมุกดาหาร พบว่าสามารถแบ่งงานเขียนดังกล่าวได้เป็นสองกลุ่มใหญ่ คือ 1) เอกสารของหน่วยงานราชการ ซึ่งมีทั้งเอกสารเผยแพร่ทั่วไปและบทความในวารสารของหน่วยงานนั้นๆ 2) วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย หนังสือ และบทความทางวิชาการ

ในการสำรวจงานเขียนเท่าที่รวบรวมได้นั้น พบว่ามีจำนวนงานเขียนทั้งสิ้น 61 ชิ้น ประกอบไปด้วยเอกสารของหน่วยงานราชการจำนวน 24 ชิ้น วิทยานิพนธ์และงานวิจัยจำนวน 38 ชิ้น โดยมีประเด็นที่แตกต่างหลากหลายแต่ให้ความสำคัญกับเรื่องเศรษฐกิจ การค้า อุตสาหกรรม ซึ่งเป็นประเด็นที่มีงานเขียนกล่าวถึงมากที่สุดจำนวนประมาณ 16 ชิ้น ส่วนประเด็นอื่นๆ นั้นมีทั้งการท่องเที่ยว การวางผังเมือง ความร่วมมือระหว่างประเทศ แรงงาน วิถีชีวิตวัฒนธรรมของคนพื้นถิ่น ฯลฯ ซึ่งประเด็นดังกล่าวมาแล้วนั้นมีเพียง 1-3 ชิ้นงานต่อประเด็นเท่านั้น ยกเว้นเรื่องการผังเมืองที่มีจำนวนงานวิจัย 4 ชิ้น ทั้งนี้จะกล่าวถึงรายละเอียดของงานเขียนทั้งสองกลุ่มใหญ่คือ 1) เอกสารของหน่วยงานราชการ 2) วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย หนังสือ และบทความทางวิชาการดังนี้

1) เอกสารของหน่วยงานราชการ

จากการสำรวจเอกสารของหน่วยงานราชการสามารถจำแนกออกได้เป็นสามกลุ่มคือ

กลุ่มที่หนึ่ง เป็นเอกสารที่ให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับจังหวัดมุกดาหารซึ่งเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด เช่นข้อมูลจำนวนประชากรรายงานประจำปีของหน่วยราชการในจังหวัด ข้อมูลพื้นฐานทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ข้อมูลโครงการสะพานมิตรภาพ รวมไปถึงข้อมูลที่ใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจกำหนดนโยบาย หรือดำเนินนโยบายเช่น คู่มือการจัดการทรัพยากรที่ดิน รายงานการสำรวจเพื่อวางแผนพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเมืองมุกดาหาร ข้อมูลการค้าชายแดนเป็นต้น

กลุ่มที่สอง เป็นข้อมูลเกี่ยวกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด กลุ่มจังหวัด นโยบายและแผนส่งเสริมเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรมตามเส้นทางหมายเลข 9

กลุ่มที่สาม เป็นปาฐกถาและรายงานการประชุม ที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานต่างๆ เช่น กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย ซึ่งเท่าที่รวบรวมมานี้จะเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-ลาว โดยเฉพาะความร่วมมือทางเศรษฐกิจบนเส้นทางหมายเลข 9

2) วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย หนังสือ และบทความทางวิชาการ

งานเขียนในเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดมุกดาหารนั้นมีจำนวนมากพอสมควร และมีประเด็นที่แตกต่างหลากหลายเช่น เศรษฐกิจ การค้าชายแดน อุตสาหกรรม ผังเมือง ประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติ การตลาด ความมั่นคง นโยบายการพัฒนาจังหวัด ความร่วมมือระหว่างประเทศวัฒนธรรมประเพณี ทัศนคติของประชาชนต่อประเด็นต่างๆ เช่นการท่องเที่ยว ชนพื้นถิ่นในจังหวัดมุกดาหารเป็นต้น แต่ประเด็นที่มีการศึกษามากที่สุดคือประเด็นด้านการค้าชายแดน เศรษฐกิจ และการพัฒนาอุตสาหรรม รองลงมาคือเรื่องการผังเมือง

ข้อสังเกตจากการสำรวจงานเขียนที่เกี่ยวกับจังหวัดมุกดาหาร

ประการที่หนึ่ง จากการสำรวจเอกสารของหน่วยราชการและงานเขียนในเชิงวิชาการเช่น วิทยานิพนธ์ งานวิจัย หนังสือและบทความที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดมุกดาหารพบว่ามีงานเขียนที่เกี่ยวกับโครงการ East-West Economic corridor (EWEC) เส้นทางหมายเลข 9 สะพานมิตรภาพไทย-ลาว จำนวนไม่เกิน 15 เล่ม โดยแบ่งออกเป็นประเด็นความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และการผังเมืองรวมแล้วมีจำนวนมากกว่าครึ่ง นอกนั้นเป็นการศึกษาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการสร้างสะพานมิตรภาพ การเปิดพรมแดนไทย-ลาวในรูปของเส้นทางหมายเลข 9 ทั้งในด้านสังคม สิ่งแวดล้อม ชุมชนท้องถิ่นความเป็นอยู่ของประชาชน และการสำรวจความคาดหวังของประชาชนต่อการท่องเที่ยวอันเนื่องมาจากการสร้างสะพานมิตรภาพ ซึ่งมีการศึกษาจากหลากหลายสาขาวิชาซึ่งในแต่ละประเด็นก็มีผู้ทำการศึกษาเพียง1 คนเท่านั้น จึงอาจทำให้ได้รับทราบมุมมอง และทางเลือกในการนำไปปฏิบัติจริงเพียงวงแคบ

ประการที่สอง จากการสำรวจงานเขียนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสิ่งแวดล้อมและการจัดการสิ่งแวดล้อมนั้น พบว่า มีงานเขียนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวไม่มากนัก เท่าที่รวบรวมได้พบว่ามักเป็นงานเขียนที่มาจากการสำรวจฐานทรัพยากรทั่วไป และมักเป็นการทำการศึกษาโดยใช้วิธีวิทยาทางวิทยาศาสตร์เป็นหลักเช่น กองมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 252-. *รายงานการสำรวจเพื่อวางแผนพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเมืองมุกดาหาร (การป้องกันและแก้ไขปัญหาภาวะมลพิษ).* เดชา วิวัฒน์วิทยา และคณะ. *รายงานแผนการจัดการแม่บทเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ภูสีฐาน จังหวัดมุกดาหารและกาฬสินธุ์*. สุรวุธ รอบรู้และสากล จริยวิทยานนท์. 2540. *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองมุกดาหาร*. ส่วนงานเขียนเรื่องสิ่งแวดล้อมเพื่อการรองรับ East-West Economic corridor (EWEC) มีเพียงหนึ่งเรื่องเท่านั้นคือ สมเกียรติ ปิยะธีระธิติวรกุลและคณะ. 2546*การศึกษาสิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพและชีวภาพของโครงการพัฒนาระเบียงตะวันออก– ตะวันตก*

นอกจากนี้พบว่ายังขาดการศึกษาในเชิงการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม เช่นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบาย หรือทำอย่างไรให้มีการนำนโยบายหรือแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดไปใช้ได้ตามแผน หรือการศึกษาลักษณะและรูปแบบที่เป็นของการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในกรณีของการปรับปรุงเส้นทางหมายเลข 9 และสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 อีกทั้งยังไม่มีการศึกษาประเด็นความเสี่ยงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเขตเมือง จ.มุกดาหาร อันอาจเกิดขึ้นจากการเป็นศูนย์การกระจายสินค้าที่ควรจะต้องมีการเตรียมการวางแผนพัฒนาจังหวัดให้สามารถรองรับและจัดการได้อย่างเหมาะสม ซึ่งงานวิจัยต่างๆ ที่มีอยู่นั้นยังไม่เพียงพอ

ทั้งนี้ได้รวบรวมรายชื่อเอกสารของหน่วยงานราชการและรายงานการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับจังหวัดมุกดาหาร ในรูปแบบของบรรณานุกรมไว้เบื้องล่างแล้วดังนี้

1. เอกสารของหน่วยงานราชการ

กรมการพัฒนาชุมชน. 2540. *การพัฒนาจังหวัดบริเวณพื้นที่หกเหลี่ยมเศรษฐกิจ ในบทบาทของกระทรวงมหาดไทย.* สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักนโยบายและแผน กองการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ร่วมกับ กรมการผังเมือง.

กรมพัฒนาที่ดิน. 2541. *คู่มือการจัดการทรัพยากรที่ดินเบื้องต้น จังหวัดมุกดาหาร*. เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่.

กรมศิลปากร. คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2544. *วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดมุกดาหาร*. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. กองสารสนเทศสิ่งแวดล้อม. 2540. *สารสนเทศภูมิศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมุกดาหาร*. เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่.

กระทรวงการต่างประเทศ. *คำกล่าวของ ฯพณฯ ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ หัวข้อ "เส้นทางหมายเลข 9 กับการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจไทย-ลาว"* ในพิธีการเปิดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง *"โอกาสและลู่ทางการค้าและการลงทุนตามเส้นทางหมายเลข 9"* วันที่ 26 กรกฎาคม 2547 ณ โรงแรมพลอย พาเลซ จังหวัดมุกดาหาร. (www.mfa.go.th)

กระทรวงการต่างประเทศ. *คำกล่าวของนายสุจริต นันทมนตรี. ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงมหาดไทย หัวข้อ "การพัฒนาพื้นที่จังหวัดของไทยตามเส้นทางหมายเลข 9 เพื่อความร่วมมือตามระเบียงเศรษฐกิจตะวันออกขตะวันตก"ในการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง "โอกาสและลู่ทางการค้าและการลงทุนตามเส้นทางหมายเลข 9"* วันที่ 26 กรกฎาคม 2547 ณ โรงแรมพลอย พาเลซ จังหวัดมุกดาหาร. (www.mfa.go.th)

กระทรวงการต่างประเทศ. *สรุปสาระสำคัญคำกล่าวของท่านสมมาด พนเสนา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ขนส่ง ไปรษณีย์และก่อสร้าง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง "โอกาสและลู่ทางการค้าและการลงทุนตามเส้นทางหมายเลข 9"* วันที่ 26 กรกฎาคม 2547 ณ โรงแรมพลอย พาเลซ จังหวัดมุกดาหาร. (www.mfa.go.th)

กระทรวงการต่างประเทศ. สมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพ. *สรุปผลการจัดกิจกรรมและการประชุมร่วมระหว่างสมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพกับสมาคมลาว-ไทยเพื่อมิตรภาพ ประจำปี 2547 ระหว่างวันที่ 24-29 กรกฎาคม 2547.* (www.mfa.go.th)

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2548. *แผนยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ใช้สำหรับงบประมาณ พ.ศ. 2548-2551.*

กระทรวงมหาดไทย. 2548. *โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขง ระหว่าง ราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ช่วงจังหวัดมุกดาหาร กับ แขวงสะหวันเขต).* กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย. (http://www.mukdahan.go.th)

กองมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 252-. *รายงานการสำรวจเพื่อวางแผนพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเมืองมุกดาหาร (การป้องกันและแก้ไขปัญหาภาวะมลพิษ).* เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่.

ไพศาล วิมลรัตน์ . "*ภาวะซับซ้อนของยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดต่อศูนย์ปฏิบัติการภูมิภาค (Regional Operation Center : ROC)*", วารสารดำรงราชานุภาพ, ปีที่ 5, ฉบับที่ 14, มกราคม – มีนาคม 2548, หน้า 66-74.

วัชรี พุ่มพวง. *"ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประตูเศรษฐกิจเชื่อมโยงสู่อินโดจีน"*, วารสารเศรษฐกิจและสังคม, ปีที่ 42, ฉบับที่ 2, มีนาคม-เมษายน 2548, หน้า 50-54.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สำนักพัฒนาพื้นที่. *การจัดระบบเศรษฐกิจตามแนวชายแดน*. กรกฎาคม 2546. www.nesdb.go.th

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. *ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนกลุ่มที่ 2*. เสนอต่อคณะรัฐมนตรี ณ จังหวัดกาฬสินธุ์ วันอังคารที่ 4 ตุลาคม 2548. www.nesdb.go.th

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. สถาบันดำรงราชานุภาพ. *"การบริหารจัดการของกลุ่มจังหวัดในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระดับพื้นที่* , วารสารดำรงราชานุภาพ ปีที่ 5, ฉบับที่ 14 , มกราคม – มีนาคม 2548, หน้า 55-65.

สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร. ฝ่ายแผนและโครงการ. 2537. *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร พ.ศ. 2538 – 2547*. เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่.

สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร. กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด. 254-. *ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร พ.ศ. 2547-2550*. เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่.

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดมุกดาหาร. 2545. *การค้าชายแดนไทย-สปป. ลาว ด้านจังหวัดมุกดาหาร*. เอกสารอัดสำเนา.

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและบริษัทอินเตอร์เนชันแนลคอนซัลแทนซีเน็ทเวอร์ค. 2540 *โครงการศึกษาแนวทางความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมระหว่างไทย – สปป. ลาว – เวียดนาม ตามแนวถนนหมายเลข 9 (มุกดาหาร – สะหวันนะเขต – กวางตรี – ดานัง)*. เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่. 2 เล่ม.

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและบริษัทอินเตอร์เนชันแนลคอนซัลแทนซีเน็ทเวอร์ค. 2541 *โครงการยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เฉพาะเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมอุตสาหกรรม*. เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่. 2 เล่ม.

สำนักงานสถิติจังหวัดมุกดาหาร. 2543. *รายงานผลเบื้องต้นสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2543*. เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่. 5 หน้า.

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร. 2547. *รายงานประจำปี 2547*. มุกดาหาร : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร.

2. เอกสารที่รวบรวมได้จากวิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย หนังสือ และบทความทางวิชาการ

กัลปพฤกษ์ ผิวทองงามและดารารัตน์ เมตตาริกานนท์. *ค้าขายชายแดน : โครงสร้างตลาดการค้าชายแดนไทย – ลาว : กรณีศึกษาด่านมุกดาหาร*. รายงานวิจัยเสนอต่อศูนย์วิจัยพหุลักษณ์สังคมลุ่มน้ำโขง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. เอกสารอัดสำเนา.

จอมใจ สวรรค์. 2541. *แนวทางการพัฒนาจังหวัดมุกดาหารและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวางแผนภาค จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชำนาญ ฟินศรี. 2541. *แนวทางการพัฒนาชุมชนชายแดนเมืองมุกดาหารเพื่อรองรับผลกระทบจากสะพานมิตรภาพ*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการผังเมือง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เดชา วิวัฒน์วิทยา และคณะ. *รายงานฉบับสมบูรณ์แผนการจัดการแม่บทเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน จังหวัดมุกดาหารและกาฬสินธุ์*. เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่. 3 เล่ม.

ธนพงศ์ วิชคำหาญ. 2545. *โครงการท่าเรือข้ามฟากและศูนย์บริการนักท่องเที่ยวตลาดอินโดจีน จังหวัดมุกดาหาร*. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย.2541. *ทิศทางการส่งออกและลงทุน เล่ม2*. กรุงเทพฯ: เปรียว.

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย.2544. *ทิศทางการส่งออกและลงทุน เล่ม4* . กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 2546. *การค้านอกระบบชายแดนไทย-ลาว (มุกดาหาร – สะหวันนะเขต)*. กรุงเทพฯ : ธนาคารแห่งประเทศไทย.

นันทศา ภคฐานพสุ. 2548. *พฤติกรรมและปัจจัยการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวที่ตลาดอินโดจีน จังหวัดมุกดาหาร*. รายงานการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นาถฤดี มณีเนตร และปรมัตถ์ เพียนอก. 2545. *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวบริเวณพรมแดน ด่านตรวจคนเข้าเมืองมุกดาหาร*. รายงานการวิจัยเสนอต่อคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บุญเรือง เขมฉิมและสุรสิทธิ์ วชิรขจร. 2542. *ทัศนคติของประชาชนต่อคนญวนอพยพในจังหวัดมุกดาหาร : ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร*. ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ .

ประมวล สุขกล่อม. 2547. *แรงงานลาวอพยพในภาคอีสาน : กรณีศึกษาแรงงานอพยพจังหวัดมุกดาหาร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ปารวี ศรีอุบล. 2548. *ความคิดเห็นและพฤติกรรมในการซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยวในตลาดอินโดจีน จังหวัดมุกดาหาร*.รายงานการศึกษาอิสระ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ผล อัฐนาค. 2543. *วิถีชีวิตคนไทยเชื้อสายเวียดนามในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม .

พรรณพิไล กิจสุดแสง. (ม.ป.ป.). *การศึกษาเบื้องต้นการปฏิบัติตามแผนการพัฒนาแนวคิด Economic corridor ที่มีผลเกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน: กรณีศึกษาเขตชายแดนด้าน จังหวัดมุกดาหาร*. สถาบันความร่วมมือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจลุ่มแม่น้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

มนตรี อยู่พงษ์พิทักษ์. (ม.ป.ป.). *ผลการดำเนินงาน และ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง เฉพาะพื้นที่ภูสระดอกบัว อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

มหาวิทยาลัยขอนแก่น. คณะวิศวกรรมศาสตร์. 2543. *การศึกษาการจัดทำแผนแม่บทด้านการจราจรและการขนส่งเมืองภูมิภาค : จังหวัดมุกดาหาร.* รายงานวิจัยเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการจัดระบบการจราจรทางบก. เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่.

แมน ปุโรทกานนท์ และคณะ. 2547.*เสริมสร้างกลไกท้องถิ่นเพื่อจัดการผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาระเบียงตะวันออก – ตะวันตก*. กรุงเทพฯ: ชุดโครงการผลกระทบจากการพัฒนาเส้นทางสาย 9 ด้านสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ยอด เนตรสุวรรณ [นามแฝง “นายรอบรู้”]. 2548. *มุกดาหาร*. กรุงเทพฯ : สารคดี.

รัฐภา กล้าขยัน. 2547. *การเปรียบเทียบดัชนีการกระจุกตัวโดยวิธี SIMULATION : กรณีศึกษาอุตสาหกรรมรถยนต์และส่วนประกอบ ด่านการค้าชายแดนไทย-ลาว จังหวัดมุกดาหาร*. รายงานการศึกษาอิสระปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วลัยลักษณ์ พฤกษาทร. 2545. *แนวทางการพัฒนาเมืองชายแดน : กรณีศึกษาเมืองมุกดาหาร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การผังเมือง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วารินทร์ วงศ์หาญเชาว์ และคณะ.2547 *ยุทธศาสตร์การค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนประเทศไทยกับประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง*. สถาบันยุทธศาสตร์การค้า.

ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์. (ม.ป.ป.). *โครงการสารคดี ลาวตอนล่าง “สะหวันนะเขต สาละวัน เซกองจำปาสักและอัตตะปือ ห้าแขวงลาวตอนล่าง”*. กรุงเทพฯ: โครงการอาณาบริเวณศึกษา 5 ภูมิภาค.

สมเกียรติ ปิยะธีระธิติวรกุลและคณะ. 2546. *การศึกษาสิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพและชีวภาพของโครงการพัฒนาระเบียงตะวันออก – ตะวันตก*. กรุงเทพฯ: ชุดโครงการผลกระทบจากการพัฒนาเส้นทางสาย 9 ด้านสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สาธร ทัศนเอี่ยม. 2548. *การศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอันเนื่องมาจากการก่อสร้างทางหลวงหมายเลข 212 สายจังหวัดมุกดาหารถึงอำเภอนิคมคำสร้อย*. วิทยานิพนธ์ (ไม่ระบุรายละเอียด) มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สาโรช คัชมาตย์. 2541. *นโยบายการพัฒนาจังหวัดชายแดนในเขตอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง : กรณีศึกษาเฉพาะจังหวัดมุกดาหาร*. เอกสารวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะวิชายุทธศาสตร์ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

สำเนียง ปาลสมบรูณ์ (บรรณาธิการ). 2537. *บันทึกประวัติศาสตร์สะพานมิตรภาพไทย-ลาว*. กรุงเทพฯ: ยูโรปาเพรส.

สุขใจ เดชศุภบุญ. *วิเคราะห์ศักยภาพความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว บนถนนหมายเลข 9*. ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์.

สุชาดา สุริยาชัยวัฒน์. 2541. *ทัศนคติของประชาชนต่อผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาจังหวัดมุกดาหาร*. ภาคนิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์.

สุทธิพันธ์ จิระธิวัฒน์และคณะ. 2547. *ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาระเบียงตะวันออก – ตะวันตก กรณีเส้นทางหมายเลข 9*. กรุงเทพฯ: ชุดโครงการผลกระทบจากการพัฒนาเส้นทางสาย 9 ด้านสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สุธารา จันทรานิมิตร. 2546. *รายงานการสำรวจและจำแนกพื้นที่ชุมน้ำจังหวัดมุกดาหาร*. (ไม่ระบุรายละเอียด)

สุภางค์ จันทวานิช และคณะ. 2547. *ผลกระทบทางสังคมของระเบียงตะวันออก – ตะวันตก* . กรุงเทพฯ: ชุดโครงการผลกระทบจากการพัฒนาเส้นทางสาย 9 ด้านสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สุวาลี มูลสาร. 2547. *การพัฒนาครูด้านการจัดทำหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทย บริเวณชายแดนจังหวัดมุกดาหาร*.วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุรจิตต์ จันทรสาขา. 2543. *เมืองมุกดาหาร.* ไม่ระบุสถานที่พิมพ์.

สุรวุธ รอบรู้และสากล จริยวิทยานนท์. 2540. *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองมุกดาหาร*. ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

เสน่ห์ นิยมไทย. 2529. *การศึกษาความเหมาะสมของขอบเขตจังหวัด : กรณีศึกษาจังหวัดมุกดาหาร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การผังเมือง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรรถพล จันทรสาขา. 2548. *ความคาดหวังของประชาชนจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2 จังหวัดมุกดาหาร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อุทิศ เมืองแขวง. 2541. *การค้าแนวชายแดนไทย-ลาว: ศึกษากรณีจังหวัดมุกดาหาร*. ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

5.2 ข้อเสนอโจทย์วิจัยจากมุมมองต่างๆ ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ในการดำเนินการของโครงการฯ ซึ่งได้มีการจัดเวทีระดมความคิด จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น (ดังรายละเอียดของกิจกรรมที่ได้แสดงไว้ในภาคผนวกที่ ก-ง) เพื่อต้องการทราบว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับมุกดาหาร ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ เช่น การค้า การท่องเที่ยว ในบริเวณชายแดน East-West Corridor จะมีความต้องการให้มีการศึกษาวิจัยในประเด็นใดบ้าง สามารถสรุปประเด็นสำคัญของข้อเสนอได้ดังต่อไปนี้

(ก) ด้านการค้า

- การมี E-WEC ทำให้สิงคโปร์ได้รับผลกระทบ สิงคโปร์จึงพยายามเข้ามาทำการค้าในภูมิภาคนี้ โดยมีการจัดตั้งหอการค้า สิงคโปร์-ลาว และสิงค์โปร์-เวียดนาม การค้าที่ส่งผ่านเว้ ดานัง ลาวและไทยนั้น ทางเวียดนามได้พยายามที่จะติดต่อกับบริษัทแม่ของสินค้าต่างที่จะเข้ามาในภูมิภาคนี้ เพื่อขอเป็นตัวแทนจำหน่ายแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งเหมือนการทำ shipping ของสิงคโปร์ ซึ่งไทยมีการรองรับเรื่องนี้ไว้อย่างไร

- มุกดาหารไม่เหมาะกับการที่จะเป็นจังหวัดที่มีอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เนื่องจากมีความสามารถเพียงการจัดเก็บสินค้า การบรรจุภัณฑ์ และการแปรรูปทางการเกษตร ประกอบกับการมีแรงงานแต่ไม่สามารถรองรับกับเทคโนโลยีขนาดใหญ่และทันสมัยได้ ต้องเข้าใจว่ามุกดาหารเติบโตมากโดย 2 ประเด็นหลักๆ คือ 85% เป็นด้านการเกษตรและอีก 15% เป็นด้านการส่งออก ความเข้มแข็งจึงเกิดจากการส่งออก

- การปรับเปลี่ยนเรื่องเมืองคู่แฝด การเปลี่ยนแปลงนั้น จะทำให้เราได้ขนาดของตลาดที่มีขนาดใหญ่ขึ้นจากแขวงสะหวันนะเขต ซึ่งมีประชากรของ 8 แสนคน ขณะที่จังหวัดมุกดาหารนั้นมีประชากร 4 แสนคน รวมแล้วเป็นจำนวน 1.2 ล้านคน ตลาดขนาดนี้ ทำให้เทียบเท่ากับเมืองโคราช และมีทิศทางที่จะเติบโตได้อีก ดังนั้นเราจะมีวิธีการจัดการอย่างไร

- การจัดการการขนส่ง(Logistic) ควรมีการเตรียมการเรื่องการขนส่ง

- การเป็นศูนย์กลางทางวัตถุดิบของภูมิภาคนี้ จังหวัดมุกดาหารมีศักยภาพในการขนส่งผลผลิตต่างๆ จึงควรเปลี่ยนให้เป็นศูนย์กลางทางวัตถุดิบของภูมิภาคอินโดจีน โดยจะนำเข้าเพื่อการผลิตหรือว่าจะนำเข้าเพื่อการส่งออกก็ได้

- การพัฒนาการค้า ควรมีการวางมาตรการร่วมกับภาคเอกชนของสปป.ลาว เนื่องจากผู้ลงทุนขาดความมั่นใจในการลงทุน

- ควรจัดการเรื่อง Contact farming ให้เป็นระบบมากขึ้น

(ข) ด้านการท่องเที่ยว

- การออกและต่อ Visa เสนอให้มีการตั้งจุด One stop service ในระบบเกี่ยวกับศุลกากร ในเรื่องของด่านที่ตรวจที่เดียว ณ จุดเริ่มต้น ซึ่งจะสามารถใช้ผลการตรวจนั้นตลอดทั้งสามประเทศ

- ควรปรับปรุงระบบการอนุญาตในการเดินทางของนักท่องเที่ยว เนื่องจาก การนำนักท่องเที่ยวจากไทยไปลาวและเวียดนาม ซึ่งการเข้าไปท่องเที่ยวนั้นทำได้อย่างง่าย แต่การท่องเที่ยวของทั้งชาวลาวและเวียดนามเข้ามาท่องเที่ยวในไทยมีไม่มากนัก ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นก็เป็นเพราะว่าคนที่นั้นอยากที่จะเข้ามาเที่ยวในหลายๆ ที่ในไทยแต่ติดปัญหาในการขอวีซ่าซึ่งทางการลาวออกให้กับชาวลาวนั้นยากมาก ส่วนการของบัตรผ่านแดนนั้นก็มีปัญหาตรงที่ไม่สามารถออกนอกเขตจังหวัดมุกดาหารได้ อีกทั้งยังมีเวลาจำกัดเพียงวันเดียว การไปท่องเที่ยวที่ต่างๆ จึงเป็นไปได้อย่างยากลำบาก

- คนลาว และเวียดนาม อยากที่จะเข้ามาเที่ยวในหลายๆที่ในไทย แต่ติดปัญหาในการขอวีซ่า ซึ่งทางการลาวออกให้กับชาวลาวนั้นยากมาก ส่วนการของบัตรผ่านแดนนั้นก็มีปัญหาตรงที่ไม่สามารถออกนอกเขตจังหวัดมุกดาหารได้ อีกทั้งยังมีเวลาจำกัดเพียงวันเดียว การไปท่องเที่ยวที่ต่างๆจึงเป็นไปได้อย่างยากลำบาก

- การเตรียมการของทางจังหวัด ในการรองรับการขยายตัวของเมือง เนื่องจาก จังหวัดมุกดาหารยังไม่มีโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ เช่น ร้านอาหารในการรองรับนักท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวมาเที่ยวครั้งละ 100-120 คน ไม่มีร้านใดรองรับได้ นอกจากนี้ ศูนย์กลางทางการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่ยังมีไม่เพียงพอต่อการเป็นเมืองท่องเที่ยวระดับสากล รวมทั้งไฟฟ้า ประปา ถนนหนทางต่างๆ ที่จะต้องรองรับเมืองที่มีขนาดใหญ่ขึ้น

- การแนะนำจังหวัด ในเรื่องประชาสัมพันธ์ ควรให้มีการจัดงานใหญ่ เพื่อแนะนำจังหวัดให้กับนักท่องเที่ยวและเป็นการชักจูงนักท่องเที่ยวรายใหม่ว่าที่จังหวัดนั้น มีสถานที่ท่องเที่ยวอะไรบ้าง เช่นการจัดมหกรรมกีฬาต่างๆ งานวัฒนธรรม เป็นต้น

- จังหวัดมุกดาหาร มีจุดเด่นเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่จะมีการจัดการอย่างไรให้การท่องเที่ยวนั้นมีความหลากหลายมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ ซึ่งควรมีการเชื่อมต่อระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดกับจังหวัดอื่นๆใกล้เคียงด้วย ในลักษณะ package ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวนั้นมีทางเลือกมากขึ้น

- ควรให้การสนับสนุนอุตสาหกรรมในการให้บริการ เพราะคนไทยยอดเยี่ยมในการให้บริการ อาจจะเน้นที่ Service industries ทั้งหลาย อาจจะเป็นการบริการการค้า บริการการท่องเที่ยว บริการด้านอาหาร และควรพัฒนาคนในท้องถิ่นมีสำนึกในด้านการให้บริการการท่องเที่ยว

- การพัฒนาอย่างยั่งยืนให้เป็นเมืองเล็กๆ เงียบๆ และเป็นเมืองที่มีธรรมชาติสมบูรณ์อยู่ ดังเช่น จังหวัดหนองคาย ซึ่งได้รับการยกย่องจากนิตยสารขององค์กรคนเกษียณอายุอเมริกาให้เป็นเมืองลำดับที่ 7 ของโลก

(ค) ด้านสิ่งแวดล้อม และสาธารณสุข

- ควรมีการศึกษาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียง เพื่อที่จะได้เตรียมพร้อมกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และควรศึกษาระบบนิเวศวิทยา และการทำโซนนิ่ง

- การเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตร ซึ่งในอนาคตคนในท้องถิ่น ก็จะมีเพิ่มขึ้น อุตสาหกรรมต่างๆก็จะขยายตัวขึ้นมากแน่นอน ตอนแรกที่เมืองยังไม่ขยายตัวนั้นไม่มีปัญหาอะไร แต่พอเริ่มมีการขยายเมืองแล้วปัญหาที่ตามมาก็คือ การไม่มีน้ำใช้อย่างเพียงพอ หากเกิดขึ้นกับจังหวัดมุกดาหารจะมีการเตรียมแผนรองรับและแก้ไขอย่างไร

- ในอนาคตต้องมีการย้ายตลาดอินโดจีนไปยังเชิงสะพาน เพราะว่าเป็นศูนย์กลางในด้านต่างๆ การจัดการพื้นที่ในเชิงสะพานนั้นควรจะมีการจัดการรูปแบบใด

- การขยายตัวของเมือง ถ้ามีการขยายตัวจะทำให้มีประชากรมากขึ้น ดังนั้นควรศึกษาและหารูปแบบการจัดการปัญหาเรื่องขยะที่จะตามมา โดยให้เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งภาครัฐควรช่วยส่งเสริมเรื่องความรู้ เทคนิค และงบประมาณ โดยให้ อบต. อบจ. จัดการเรื่องขยะในท้องถิ่นกันเอง

- ควรมีการเตรียมการรองรับเรื่องโรคระบาดและการเฝ้าระวังที่อาจเกิดขึ้น อีกทั้งควรประสานความร่วมมือกับสปป.ลาว ในวางแผนการจัดการร่วมกัน

- จังหวัดมุกดาหารมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญ แต่เมื่อมีการพัฒนาเป็นเมืองท่องเที่ยว การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆให้กับนักท่องเที่ยว อาจทำให้แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทรุดโทรมได้ ดังนั้นควรดำรงรักษาสภาพทางธรรมชาติไว้ โดยการเตรียมแผนป้องกันล่วงหน้า

- การเซาะชายฝั่ง ควรมีระบบที่จะป้องกันการเซาะของตลิ่ง

- การประกอบกิจกรรรมของภาคเอกชน และชุมชนให้สามารถทำงานด้วยกันได้ในการดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อม เช่น ภาคเอกชนทำระบบให้ความรู้แก่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนนำไปใช้ประโยชน์ได้

- จังหวัดมุกดาหารมีสิ่งแวดล้อมที่ดี แต่ในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวนั้น ควรพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

- การสร้างร้านค้าขนาดใหญ่ เช่น เทสโก้ โลตัส คาร์ฟูร์ อาจทำให้เกิดปัญหา เพราะฉะนั้นก็จะต้องศึกษาว่าจะจัดการเรื่องนี้ได้อย่างไร

- มุกดาหารติดต่อกับจังหวัดสะหวันนะเขต ถ้าสะหวันนะเขตมีการพัฒนาเป็นเมืองอุตสาหกรรม อาจมีผลกระทบทางด้านมลพิษทางอากาศ เนื่องจาก เมืองมุกดาหารตอนหน้าหนาวจะรับเอาลมที่มีมลพิษเกิดขึ้น เพราะลมจะพัดมาจากประเทศลาว ดังนั้น ต้องไปช่วยวางแผน ถ้าสปป. ลาว จะทำอุตสาหกรรมตรงสะหวันนะเขตต้องทำอะไรบ้างให้ถูกต้อง มิเช่นนั้นมุกดาหารจะได้รับผลกระทบ

- ควรพิจารณาเรื่องการบังคับใช้ผังเมือง และการออกใบอนุญาต ควรมีการศึกษาเรื่องนี้เพื่อจะดูว่าจะช่วยจังหวัดบังคับใช้ผังเมืองได้อย่างไรบ้าง อาจจะต้องพิจารณาถึงการใช้มาตรการการเงินเป็นสิ่งจูงใจให้เขาปฏิบัติ คือภาคเอกชน ประชาชนทั่วไปให้ปฏิบัติใช้ผังเมืองของจังหวัดมุกดาหารโดยเฉพาะ

- นโยบายเรื่องของศูนย์สุขภาพเอเชีย จังหวัดมุกดาหารควรนำมาเป็นจุดหนึ่งที่สามารถหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นในการที่จะพัฒนาจังหวัดได้

- การติดตามคือ Monitor ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ควรพิจารณาถึงการจัดตั้งกลุ่มชุมชนให้มีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ชุมชนในเมืองของเขา ในมุกดาหารมีชนเผ่าภู่ไทที่รักธรรมชาติมาก ควรหาวิถีทางอาจจะเป็นกรมพัฒนาชุมชน หรือกรมอื่นๆ ที่สามารถจัดตั้งกลุ่มชุมชนที่เป็นองค์กรชุมชน ที่มีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้ช่วยกันรักษาคุณภาพชีวิตให้มีความอยู่ดีกินดีได้

- ควรจะพิจารณาศึกษาเรื่องจุดขยายเศรษฐกิจ ภาษาอังกฤษเรียกว่า Sources of economic growth ในสี่จังหวัด ซึ่งทางญี่ปุ่นก็ได้ศึกษาส่วนหนึ่งแล้วแต่ยังไม่ลึกพอ ซึ่งจะเห็นชัดว่าในจังหวัดนั้น จะมีเศรษฐกิจขยายในจุดไหนบ้าง สังคมจะถูกกระทบจากการขยายเศรษฐกิจที่ไหนบ้าง สภาพสิ่งแวดล้อมจะถูกกระทบจากการขยายเศรษฐกิจที่ไหนบ้าง จะขยายทั้งจังหวัดหรือในบางจุดของจังหวัดนั้น ซึ่งอาจจะศึกษาในจังหวัดมุกดาหารหรือใน 4 จังหวัดก็ได้

- เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด มีปัญหาเรื่องทักษะเจ้าหน้าที่ในด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งก็เป็นเรื่องที่ต้องปรับปรุงกันต่อไป

- เรื่องอนุรักษ์ระหว่างไทยกับลาวจะต่างกันก็คือ ไทยอนุรักษ์อย่างหนึ่ง ลาวอนุรักษ์อย่างหนึ่ง ซึ่งต้องหาจุดตรงกลางระหว่างไทย-ลาว

- ควรสร้างโรงงานแยกขยะ เนื่องจาก ขยะมีประโยชน์มากมาย ขยะอินทรีย์ทั้งหมดเป็นปุ๋ยได้ทั้งหมด ขยะที่เป็นพลาสติกทั้งหมดโดยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เปลี่ยนขยะพวกนี้เป็นน้ำมันได้ เปลี่ยนเป็นเชื้อเพลิงได้ เพราะทั้งหมดสามารถจะเอาคืนมาได้ด้วยกระบวนการกลั่นย่อย คือ ไปเผาและแยกมาอุณหภูมิต่างกัน เราก็จะได้โลหะบริสุทธิ์ที่นำมาใช้ใหม่ได้ ซึ่งการแยกขยะมาก่อน และค่อยเอาส่วนที่ใช้ไม่ได้จริงๆ ไปกลบทิ้ง ก็อาจจะกลายเป็นดินสำหรับถมบ้านหรือปลูกบ้านได้

- เรื่องโรงงานกำจัดน้ำเสีย ควรมีการทบทวนบริเวณจุดก่อสร้างให้มีความเหมาะสม เพราะไม่ควรสร้างในที่ต่ำที่สุดของจังหวัดและปล่อยลงไป เมื่อกำจัดน้ำให้ดีแล้วก็ปล่อยน้ำลงในแม่น้ำโขงหรือไม่ก็สูบกลับไปใช้ได้ ควรสร้างที่สูงและสูบน้ำเสียลงที่สูง ทำเสร็จแล้วค่อยปล่อยลงมา ซึ่งแม้จะทำให้มีพลังงานที่ต้องใช้ มีค่าใช้จ่ายสูงขึ้น แต่ก็อาจจะต้องดูเหมือนกัน เพราะเป็นกรณีศึกษาที่ค่อนข้างจะดีและน่าสนใจ

- ความแตกต่างระหว่างเรื่องของสาธารณสุข เรื่องของความยากจน ซึ่งจังหวัดมุกดาหารต้องทำเรื่องระบบสาธารณสุข ที่เป็นระบบสาธารณสุขของชายแดนที่จะเอื้อหรือรักษาคนลาว เวียดนาม หรือคนไทยในท้องถิ่น โดยจุดหนึ่งอย่าคิดถึงเรื่องกำไรในเรื่องของราคา แต่ให้คิดถึงกำไรในเรื่องของคุณภาพของคนและของชีวิต

(ง) ด้านอื่นๆ

- ควรมีการศึกษาด้านวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ของจังหวัด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดี ระหว่างไทย-ลาว เพื่อเป็น “สะพานเชื่อมใจ” ในการประสานความร่วมมือต่อกันและมีทัศนคติที่ดีต่อกันดียิ่งขึ้น

- ปัญหานโยบายที่ไม่ต่อเนื่องทั้งของไทยและของประเทศเพื่อนบ้าน และกฎระเบียบที่ไม่เอื้ออำนวยในการเจรจาตกลงกัน บางเรื่องเราเจรจารวมกัน เราตกลงกัน และทำ MOU ร่วมกันแล้ว แต่ไม่สามารถจะบริหารให้เกิดผลสัมฤทธิ์ก้าวหน้าให้ได้เท่าที่ควร เพราะติดตรงกฎระเบียบของทั้งประเทศเพื่อนบ้านและฝ่ายเราเอง ประกอบกับการดำเนินการตัดสินใจใดๆนั้น เราไม่สามารถทำได้ด้วยตัวของเราเอง เราจะต้องยึดกฎระเบียบโดยเฉพาะเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศซึ่งค่อนข้างจะละเอียดอ่อน

- ความพร้อมของประชาชน ควรมีการจัดการเรื่องการศึกษาเพิ่มขึ้น เช่น เรื่องภาษา ในการรองรับการเป็นเมืองระดับสากล ของจังหวัดมุกดาหาร

- การกระจายอำนาจ โดยจัดตั้งองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นขึ้นทั่วประเทศ เราจะมีวิธีการอย่างไรให้องค์กรเหล่านี้มีส่วนร่วม ถ้าท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้วยนั้น ก็จะทำให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และความเข้มแข็งของชุมชน องค์กรในการแก้ไขปัญหานั้นก็จะเกิดความต่อเนื่อง ซึ่งกระบวนการในส่วนของการปกครองท้องถิ่นนั้นจำเป็นที่จะต้องสร้างขึ้นให้ได้

- หน่วยราชการภาครัฐ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในพื้นที่ชายแดน ประกอบด้วยฝ่ายปกครอง ฝ่ายตำรวจ ฝ่ายทหาร ซึ่งเรื่องการพัฒนาชายแดนนั้น จะต้องทำอย่างไรที่จะทำให้ทุกส่วนราชการที่มาปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดชายแดน ในพื้นที่ชายแดนมีส่วนร่วมกันอย่างจริงจัง

- ในประเทศลาวมีการส่งแรงงานเข้ามาทำงานในประเทศไทยโดยแรงงานเหล่านี้จะทำงานอยู่เพียงระยะหนึ่ง โดยมากแล้วจะทำงานจนตัวเองอายุ 35 ปีแล้วจะกลับบ้านไปประเทศของตน จึงไม่ค่อยมีปัญหาอย่างแรงงานพม่าหรือกัมพูชา ซึ่งมีเหตุผลทางการเมืองเข้ามาอยู่ด้วย ดังนั้น

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นควรที่จะได้รับอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องแรงงานต่างด้าวโดยเด็ดขาด เพราะไม่เช่นนั้นโครงสร้างการจ้างงานจะเปลี่ยนแปลงไป

- การจัดทำฐานข้อมูลในพื้นที่ จะมีประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษา และประชาชนที่สนใจจะทำงานต่อในอนาคต อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้ได้ อันจะเกิดประโยชน์เป็นอย่างมาก

- แรงงานที่ข้ามเข้ามาทำงานในประเทศไทย การรองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้นนั้นได้มีการดำเนินการอย่างไรบ้าง เช่น เรื่องแรงงานเนื่องจากตอนนี้เท่าที่ทราบกรมแรงงานจะให้แรงงานต่างด้าวเข้ามาในประเทศไทย เป็นแผนคนเพื่อทดแทนแรงงาน ปัญหาก็คือจะมีพวกแรงงานที่เข้ามาทั้งถูกและไม่ถูกกฎหมายถ้าสะพานมิตรภาพไทย-ลาวเกิดขึ้นก็ดี ถ้ามาไม่ถูกกฎหมายจะนำพวกโรคเข้ามาในประเทศไทย เรามีวิธีการที่จะจัดการอย่างนี้อย่างไร

- ควรมีการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนการศึกษาของไทย-ลาว ให้ได้มีโอกาสในการศึกษาแลกเปลี่ยน เพื่อที่จะสามารถพัฒนาฝีมือแรงงานของทางลาวได้เท่าเทียมกัน และการพัฒนาก็จะเป็นไปแบบคู่ขนาน

- ควรให้จังหวัดมุกดาหารเป็นเขตปกครองแบบพิเศษโดยให้ผู้ว่าเป็น Super CEO มีอำนาจตัดสินใจในเรื่องสำคัญๆ อีกทั้งควรให้สิทธิในการทูตในการเจรจาบางเรื่องที่สามารถจัดการได้เอง

- ในเมืองไทยมีจุดผ่านแดนทั้งที่เป็นธรรมชาติ และที่ต้องผ่านช่องทางเข้าออก หากมีการลักลอบผ่านแดนในส่วนที่เป็นธรรมชาตินั้น จะส่งผลกระทบต่อการค้าของไทยอย่างไร

- การพัฒนาแรงงานในพื้นที่ ควรมีการพัฒนาของคนในพื้นที่ ในด้านการศึกษาและเทคนิคที่จะนำมาใช้กับอุตสาหกรรมต่างๆ รวมทั้งสุขภาพอนามัยของแรงงานด้วย

- ควรมีการจัดตั้งศูนย์ศึกษาทางด้านวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในอินโดจีน

- การโจรกรรม การค้ามนุษย์ การลักลอบค้ายาเสพติด และสินค้าผิดกฎหมายจำนวนรถยนต์ที่จะข้ามไป-มาก็จะมีมากขึ้น เรื่องการจราจรเมืองก็จะเป็นปัญหา เพราะฉะนั้นเรื่องจราจรในตัวจังหวัดก็จะเป็นปัญหา ซึ่งควรเตรียมการรองรับ

- เรื่องปัญหายาเสพติด เป็นเรื่องที่ค่อนข้าง Sensitive มาก คนลาวเจอปัญหาเรื่องที่โดนจับกุม หากเราปฏิบัติกับเขาไม่ดีก็เป็นปัญหาการเมืองได้ เพราะเจ้าหน้าที่ที่จับกุมก็เป็นเจ้าหน้าที่ที่ไม่ใช่ระดับสูงมาก บางทีใช้คำพูดไม่ค่อยดี ทำให้มีปัญหาลงหนังสือพิมพ์ และทางลาวเขาก็ตำหนิมาว่าใช้คำพูดไม่ค่อยดี ส่วนเจ้าหน้าที่บางครั้งก็เจอแรงงานที่เป็นผู้หญิงที่ขนยาเสพติด เจ้าหน้าที่ก็มักปฏิบัติกับเขาไม่ค่อยดี แม้ส่วนราชการไทยทำตามกฎระเบียบแบบแผนแล้วแต่ในขณะเดียวกันก็ต้องมีคนควบคุมด้วย

- เรื่องประเพณี ไม่ว่าจะเป็นกาฬสินธุ์ นครพนม มุกดาหาร หรือแม้กระทั่งร้อยเอ็ดจะมีวัฒนธรรมค่อนข้างจะเป็นวัฒนธรรมประจำถิ่น ควรจะต้องอนุรักษ์หรือสงวนเอาไว้ มุกดาหารมีชนเผ่าอยู่ 8 ชนเผ่า ชนเผ่าต่างๆ มีวัฒนธรรมที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งควรจะทำการศึกษามาก

จากประเด็นต่างๆ ที่มีการนำเสนอ โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ ในข้างต้น สามารถสรุปประเด็นสำคัญ ที่ควรจะเป็นโจทย์การวิจัยในอนาคต และระบุหน่วยงานหลัก ที่จะทำหน้าที่รองรับโจทย์วิจัยเหล่านั้น ได้ดังตารางที่ 5-1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 5-1 ตารางแสดงโจทย์วิจัย และหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง

โจทย์วิจัย	หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง	หมายเหตุ
<u>ด้านการค้า</u> ● การศึกษาความเป็นไปได้ในการเป็นศูนย์การกระจายสินค้า (Distribution Centre) ● การศึกษาความเป็นไปได้ในการเป็นตลาดกลางยางพารา	กระทรวงพาณิชย์ การนิคมอุตสาหกรรม	ปัจจุบันอยู่ในระหว่างการศึกษา โดยทางจังหวัดมุกดาหารได้ร่วมกับการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยว่าจ้างบริษัทเอกชนดำเนินการศึกษา
<u>ด้านการท่องเที่ยว</u> ● การศึกษาศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ● การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะของกลุ่มจังหวัด “สนุก” ● การศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มลูกค้าด้านการท่องเที่ยว และความต้องการของลูกค้าในด้านต่างๆ	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	

โจทย์วิจัย	หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง	หมายเหตุ
<u>ด้านความมั่นคง</u> • ผลกระทบของจุดข้ามแดนตามธรรมชาติที่มีอยู่เดิม หากมีการเปิดใช้สะพานข้ามแม่น้ำโขง แห่งที่ 2 • ศักยภาพในการบริหารจัดการเรื่อง Border Pass ที่จะกระทบต่อประเด็นความมั่นคง	กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ	เนื่องจากไทยและลาวมีศักยภาพในการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน
<u>ด้านสังคม</u> • การศึกษาทัศนะของชาวมุกดาหารเกี่ยวกับการทำการค้ากับลาวและเวียดนาม • แนวทางการเตรียมความพร้อมเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (คน) ในจังหวัดมุกดาหารให้มีความรู้เรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด (สกลนคร นครพนม กาฬสินธุ์ มุกดาหาร) การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก เส้นทางหมายเลข 9 และสะพานมิตรภาพแห่งที่ 2	กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย	

โจทย์วิจัย	หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง	หมายเหตุ
<u>ด้านสาธารณสุข</u> ● การศึกษาข้อมูลด้านสาธารณสุข เพื่อการเฝ้าระวังโรคติดต่อ ● ความเชื่อมโยงในระบบการดูแลด้านสาธารณูปโภคระหว่างไทย-ลาว ● รูปแบบหรือตัวอย่างในการควบคุมและป้องกันโรคระบาดตามแนวชายแดนที่ได้มีการดำเนินการมาแล้ว	กระทรวงสาธารณสุข	เนื่องจากปัจจุบันไทยและลาว มีระบบการดูแลด้านสาธารณสุขที่แตกต่างกัน
<u>ด้านสิ่งแวดล้อม</u> ● การบังคับใช้ผังเมือง ● ความร่วมมือในการใช้ประโยชน์ของแม่น้ำโขงระหว่างประเทศต่างๆ (ไทย ลาว กัมพูชา พม่า เวียดนาม)	กระทรวงมหาดไทย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ	
<u>ด้านอื่นๆ</u> ● การศึกษาและสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ● การเสริมสร้างบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ● การดำเนินการวิจัยอย่างมีส่วนร่วม	กระทรวงมหาดไทย	

5.3 ข้อเสนอโจทย์วิจัยจากมุมมองของผู้วิจัย

จากการที่ได้สำรวจงานเขียนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชายแดนและจากการรวบรวมข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นจากเวทีสัมมนาทั้ง 4 ครั้งนั้น ทางคณะวิจัยจึงขอเสนอโจทย์วิจัยจากมุมมองของผู้วิจัยเพื่อเป็นการพัฒนาระบบบริหารจัดการชายแดนที่มีประสิทธิภาพในอันที่จะสามารถรองรับความเจริญเติบโตของภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนในอนาคตอันใกล้นี้ ดังต่อไปนี้

“การศึกษาเพื่อเตรียมวางระบบการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดน: ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มยุทธศาสตร์จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน”

หลักการและเหตุผล

ในกระแสการปฏิรูประบบราชการที่มุ่งให้แต่ละจังหวัดจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ทั้งในระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัด เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการบริหารและการจัดการภายในพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาในระดับประเทศ ซึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยเฉพาะกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนที่ประกอบไปด้วยจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร กาฬสินธุ์ ก็ได้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาหลายด้านไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ แหล่งรายได้ แหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาการค้าชายแดน การพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรม ฯลฯ

นอกจากนี้ ภายใต้บริบทของภูมิภาคและของโลกที่เปลี่ยนไป นโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เคยให้ความสำคัญกับเรื่องความมั่นคงของประเทศและการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการเผชิญหน้ากันโดยใช้การเมืองและอุดมการณ์เป็นตัวนำได้ถูกเปลี่ยนไปสู่นโยบายแบบใหม่ที่มุ่งสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนร่วมกันเป็นหลัก เช่นเดียวกับการดำเนินนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ซึ่งก็ได้มีการปรับเปลี่ยนไปสู่ความตระหนักถึงความสำคัญของนโยบายเศรษฐกิจซึ่งจะเข้ามามีบทบาทแทนที่นโยบายการเมือง ดังจะเห็นได้จากการเกิดขึ้นของโครงการการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่มีอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะโครงการพัฒนาระบบโครงการข่ายคมนาคมเชื่อมระหว่างกันให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่สามารถสนับสนุนการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามแนวพื้นที่เขตเศรษฐกิจ เพื่อนำไปสู่การใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและเสริมขีดความสามารถด้านการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวระหว่างไทยกับเพื่อนบ้าน (กรอบแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 : พ.ศ. 2545-2549)

โครงการพัฒนาระเบียงตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor : E- WEC) เป็นโครงการนำร่องของโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง6

ประเทศ (Greater Mekong Subregion : GMS) โดยเชื่อมโยงมหาสมุทรอินเดีย (ทะเลอันดามัน) และมหาสมุทรแปซิฟิก (ทะเลจีนใต้) เข้าด้วยกัน ด้วยการพัฒนาระบบโครงข่ายถนนจากตอนใต้ของพม่า (Mawlamyine) และการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเมยเชื่อมเมียวดีกับตอนเหนือของไทย (แม่สอด-สุโขทัย-พิษณุโลก) ซึ่งเป็นบริเวณพื้นที่ด้านตะวันตกของโครงการ เชื่อมภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย (ขอนแก่น- กาฬสินธุ์- มุกดาหาร) กับตอนกลางของลาว (สะหวันนะเขต) และเวียดนาม

ส่วนหนึ่งของโครงการในพื้นที่ด้านตะวันออกที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 เพื่อเชื่อมมุกดาหารของไทยและสะหวันนะเขตของลาว รวมทั้งการปรับปรุงเส้นทางหมายเลข 9 ในลาว ระยะทางประมาณ 83 กิโลเมตร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายถนนสายหลักที่แยกจากเส้นทางหมายเลข 13 ของลาวทางตะวันตก ผ่านพื้นที่ยากจนในสะหวันนะเขต คือ เมืองเซโปน เมืองพิน เมืองอุทุมพอน เมืองอาดสะพังทอง และเมืองท่าพะลานไซ

สำหรับประเทศไทยแล้ว การปรับปรุงเส้นทางหมายเลข 9 และการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ตามโครงการดังกล่าว จะเป็นกุญแจในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเป็นประตูการส่งออกที่สำคัญสำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยที่จะช่วยย่นระยะเวลา และลดต้นทุนค่าขนส่งสินค้าไปยังประเทศในเอเชียตะวันออก เช่น ภาคใต้ของจีน ฟิลิปปินส์ เกาหลี และญี่ปุ่น เป็นตัวเร่งการขยายตัวของการค้าชายแดนระหว่างไทย-ลาว และเวียดนามอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้าทางทะเลระหว่างประเทศในอนุภูมิภาค ที่จะเปลี่ยนมาเป็นการขนส่งทางบกเพื่อประโยชน์ในการลดต้นทุนการแข่งขัน โดยเฉพาะต้นทุนด้านการขนส่งสินค้า และสนับสนุนพื้นที่เป้าหมายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในการพัฒนาอุตสาหกรรมรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมแปรรูป บริเวณพื้นที่จุดตัดของเส้นทาง (เขตเมือง/ศูนย์กลางการค้าที่ตั้งอยู่ ณ จุดระหว่างเส้นทางเหนือ- ใต้- ตะวันออก- ตะวันตก) เช่น ขอนแก่น และจุดสำคัญอื่นๆ เช่น กาฬสินธุ์ รวมทั้งการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน (Special Border Zone: SBZ) ที่มุกดาหาร ซึ่งคาดว่าจะเป็นเมืองศูนย์การผลิต รวบรวม แปรรูปและการกระจายสินค้า (Distribution Center) และจุดหลักของการค้าและอุตสาหกรรมเบาใน E-WEC

ประเด็นที่สำคัญคือ การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจดังกล่าวข้างต้นย่อมจะนำมาซึ่งผลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในลักษณะต่างๆ ทั้งในด้านบวกและด้านลบ ไม่ว่าจะเป็นการขยายตัวของชุมชนเมือง การพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม ซึ่งทำให้เกิดความต้องการใช้สาธารณูปโภคเพิ่มขึ้นและเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น ปัญหาเรื่องขยะและน้ำเสีย ปัญหาชุมชนแออัด เป็นต้น ทั้งนี้ผลจากการศึกษาของโครงการ “การศึกษาสิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพและชีวภาพของโครงการพัฒนาระเบียงตะวันออก-ตะวันตก”
โดย รศ.ดร. สมเกียรติ ปิยะธีระธิติวรกุลและคณะ (2546) ได้ชี้ให้เห็นว่า การกำหนดมาตรการที่เหมาะสมในการรองรับการขยายตัวของปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมอันเกิดตามมา

หลังจากการสร้างสะพานในระยะยาวเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมีการเตรียมการอย่างเหมาะสม ในขณะที่การศึกษาทางด้านสังคมของชุมชนในพื้นที่ โดย ศ.ดร. สุภางค์ จันทวานิชและคณะ (2546) ก็ได้แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายทางมุมมองและความคิดของคนในพื้นที่ต่อการพัฒนาเส้นทางหมายเลข 9 และสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 นี้ ซึ่งจำเป็นต้องหาแนวทางในการสร้างกลไกการมีส่วนร่วมแก่ทุกภาคส่วนให้มากขึ้น

ทั้งนี้ โครงการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเบื้องต้นเพื่อพัฒนาข้อเสนอโครงการเรื่อง ‘การพัฒนาระเบียงตะวันออก-ตะวันตก (E-WEC) และการเปิดสะพานข้ามแม่น้ำโขงระหว่างสะหวันนะเขต-มุกดาหาร: การศึกษาเพื่อเตรียมวางระบบการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติตามยุทธศาสตร์การเปิดประตูสู่อินโดจีน–เมืองการค้าและการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร’” ได้จัดสัมมนาเพื่อระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชายแดนจังหวัดมุกดาหารทั้งภาครัฐ และภาคประชาสังคม พบว่าในการจัดการเมืองชายแดนนั้นยังคงมีประเด็นในเรื่องการเชื่อมโยงด้านข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่รู้ว่าใครมีข้อมูลอะไรและทำอะไรอยู่ที่ไหนบ้าง นอกจากนี้ยังมีประเด็นเรื่องการประสานงานระหว่างหน่วยงานในระดับต่างๆเช่น หน่วยงานส่วนกลางในภูมิภาค ส่วนกลางกับท้องถิ่น อีกทั้งการจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ว่าหน่วยงานใดควรมีบทบาทหน้าที่อย่างไรนั้นก็ยังคงเป็นปัญหาสำคัญ

เมื่อกล่าวถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่จะตามมาหลังการเปลี่ยนเมืองมุกดาหารที่เงียบสงบให้กลายเป็นเมืองศูนย์การผลิต รวบรวม แปรรูปและการกระจายสินค้า (Distribution Center) และเมืองการท่องเที่ยวนั้น เป็นสิ่งที่ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้หากแต่แนวทางในการบริหารจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมก็ยังคงไม่ปรากฏแนวทางที่แน่ชัด ถึงแม้ขณะนี้การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยกำลังทำการศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (IEE) แต่ก็ยังคงเป็นการศึกษาเฉพาะจุดพื้นที่ที่ใช้ทำเป็นศูนย์การผลิตฯ ซึ่งอันที่จริงแล้วปัญหาสิ่งแวดล้อมจำเป็นที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งรัฐและประชาสังคม ทั้งในจังหวัดมุกดาหารและกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนซึ่งต้องได้รับผลกระทบจาก E-WEC เช่นเดียวกัน ดังนั้นในบริหารจัดการประเด็นสิ่งแวดล้อมดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเพื่อสร้างกลไกในการจัดการ อีกทั้งต้องมีการจัดขอบเขตอำนาจหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละภาคส่วน และจำเป็นอย่างยิ่งที่แต่ละภาคส่วนจะต้องรับทราบหน้าที่ของหน่วยอื่นๆ อีกด้วย

นอกจากนี้ผลการศึกษาจากโครงการศึกษาสถานภาพความรู้เกี่ยวกับอาณาบริเวณชายแดนของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านระยะที่ 1 : บรรณนิทัศน์นั้นพบว่า มีจำนวนงานวิจัยที่

เกี่ยวข้องกับประเด็นสิ่งแวดล้อมอยู่น้อย* ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องศึกษากลไกในด้านการจัดการทั้งในด้านองค์กรและระบบการบริหารงานในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเส้นทางหมายเลข 9 และสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอย่างเร่งด่วน เพื่อกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและเพื่อปรับปรุงกลไกในการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพให้สามารถตอบสนองภารกิจทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการศึกษาดังกล่าวนี้ จะต้องพิจารณาข้อมูลที่ถูกต้องและสถานการณ์ที่แท้จริงเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร ปัญหาเกี่ยวกับกลไกในการบริหารจัดการและการขาดประสิทธิภาพมีอะไรบ้าง จำเป็นต้องมีการปรับปรุงในส่วนใด และควรมีทางเลือกในเชิงนโยบายเพื่อจัดการปัญหานี้หรือไม่อย่างไร

ประเด็นของการจัดการที่จะทำการศึกษาจะครอบคลุมเรื่องกฎหมาย กติกา และระเบียบต่างๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ การปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ รวมทั้ง Best Practices ตลอดจนการวิเคราะห์บทบาทของตัวแสดง (actors/players) อันได้แก่ รัฐ ท้องถิ่น ประชาสังคม และเอกชน ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนกรณีกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ให้มีการพัฒนาเชิงยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในด้านต่างๆ ทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ-สังคมของกลุ่มจังหวัด “สนุก”
2. เพื่อนำเอาผลการศึกษาจากข้อ 1 มาใช้ในการเสนอแนวทางเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม (environmental management system) สำหรับพื้นที่ชายแดนไทยและประเทศเพื่อนบ้าน โดยนำนโยบายบางระดับมาศึกษาเปรียบเทียบกับระบบที่เป็นอยู่ของต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา เม็กซิโก สหภาพยุโรป

ขอบเขตการดำเนินงาน

การศึกษาในครั้งนี้จะมุ่งเน้นศึกษาการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับการปรับปรุงเส้นทางหมายเลข 9 และสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ในส่วนของประเทศ

---

* โสภารัตน์ จารุสมบัติ กรกช ศิริโชคและคณะ. *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ บทสังเคราะห์สถานภาพความรู้ : โครงการศึกษาสถานภาพความรู้เกี่ยวกับอาณาบริเวณชายแดนของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านระยะที่ 1: บรรณนิทัศน์*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2548.

ไทย โดยกำหนดขอบเขตการศึกษาในจังหวัดที่มีความเกี่ยวข้องในเชิงยุทธศาสตร์ของการพัฒนา อันได้แก่ จ.สกลนคร จ. นครพนม จ. อำนาจเจริญ และ อุบลราชธานี โดยจะศึกษาในเชิงการสำรวจเบื้องต้นเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานด้านการบริหารจัดการมาใช้ประกอบการศึกษาในครั้งนี้

วิธีการดำเนินการศึกษา

1. สำรวจและรวบรวมเอกสารที่เป็นข้อมูลพื้นฐานทางกายภาพ เศรษฐกิจ-สังคม ของกลุ่มจังหวัด “สนุก” เพื่อชี้ให้เห็นถึงจุดอ่อน-จุดแข็งของแต่ละจังหวัด
2. ศึกษาและรวบรวมความคิดเห็นจากบุคลากรเท่าที่จะสามารถดำเนินการได้ในหน่วยงานของรัฐ เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และประชาชน ในท้องถิ่นและภูมิภาคที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนในกรณีเส้นทางหมายเลข 9 และสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบ และแสวงหานโยบายที่เหมาะสมเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผลลัพธ์ของการดำเนินการศึกษา

1. ข้อมูลพื้นฐานทางกายภาพ เศรษฐกิจ-สังคม ของกลุ่มจังหวัดสนุก
2. ระบบการบริหารจัดการ (management system) นโยบายและมาตรการในการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนบริเวณเส้นทางหมายเลข 9 และสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2
3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ของประเทศไทยในการดำเนินการด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชายแดนต่างๆ
4. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการในการประยุกต์ใช้ประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนด้านสิ่งแวดล้อมของต่างประเทศ

บทที่ 5
ข้อเสนอสำหรับการพัฒนาโจทย์วิจัยในอนาคต

5.1 การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับจังหวัดมุกดาหาร (ที่เผยแพร่แล้วและเท่าที่รวบรวมได้)

<u>เอกสารของหน่วยงานราชการและรายงานการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับจังหวัดมุกดาหาร</u>

จากการสำรวจ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ บทความ และเอกสารเผยแพร่ของทางหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดมุกดาหาร พบว่าสามารถแบ่งงานเขียนดังกล่าวได้เป็นสองกลุ่มใหญ่ คือ 1) เอกสารของหน่วยงานราชการ ซึ่งมีทั้งเอกสารเผยแพร่ทั่วไปและบทความในวารสารของหน่วยงานนั้นๆ 2) วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย หนังสือ และบทความทางวิชาการ

ในการสำรวจงานเขียนเท่าที่รวบรวมได้นั้น พบว่ามีจำนวนงานเขียนทั้งสิ้น 61 ชิ้น ประกอบไปด้วยเอกสารของหน่วยงานราชการจำนวน 24 ชิ้น วิทยานิพนธ์และงานวิจัยจำนวน 38 ชิ้น โดยมีประเด็นที่แตกต่างหลากหลายแต่ให้ความสำคัญกับเรื่องเศรษฐกิจ การค้า อุตสาหกรรม ซึ่งเป็นประเด็นที่มีงานเขียนกล่าวถึงมากที่สุดจำนวนประมาณ 16 ชิ้น ส่วนประเด็นอื่นๆ นั้นมีทั้งการท่องเที่ยว การวางผังเมือง ความร่วมมือระหว่างประเทศ แรงงาน วิถีชีวิตวัฒนธรรมของคนพื้นถิ่น ฯลฯ ซึ่งประเด็นดังกล่าวมาแล้วนั้นมีเพียง 1-3 ชิ้นงานต่อประเด็นเท่านั้น ยกเว้นเรื่องการผังเมืองที่มีจำนวนงานวิจัย 4 ชิ้น ทั้งนี้จะกล่าวถึงรายละเอียดของงานเขียนทั้งสองกลุ่มใหญ่คือ 1) เอกสารของหน่วยงานราชการ 2) วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย หนังสือ และบทความทางวิชาการดังนี้

1) เอกสารของหน่วยงานราชการ

จากการสำรวจเอกสารของหน่วยงานราชการสามารถจำแนกออกได้เป็นสามกลุ่มคือ

กลุ่มที่หนึ่ง เป็นเอกสารที่ให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับจังหวัดมุกดาหารซึ่งเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด เช่นข้อมูลจำนวนประชากรรายงานประจำปีของหน่วยราชการในจังหวัด ข้อมูลพื้นฐานทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ข้อมูลโครงการสะพานมิตรภาพ รวมไปถึงข้อมูลที่ใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจกำหนดนโยบาย หรือดำเนินนโยบายเช่น คู่มือการจัดการทรัพยากรที่ดิน รายงานการสำรวจเพื่อวางแผนพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเมืองมุกดาหาร ข้อมูลการค้าชายแดนเป็นต้น

กลุ่มที่สอง เป็นข้อมูลเกี่ยวกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด กลุ่มจังหวัด นโยบายและแผนส่งเสริมเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรมตามเส้นทางหมายเลข 9

กลุ่มที่สาม เป็นปาฐกถาและรายงานการประชุม ที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานต่างๆ เช่น กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย ซึ่งเท่าที่รวบรวมมานี้จะเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-ลาว โดยเฉพาะความร่วมมือทางเศรษฐกิจบนเส้นทางหมายเลข 9

2) วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย หนังสือ และบทความทางวิชาการ

งานเขียนในเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดมุกดาหารนั้นมีจำนวนมากพอสมควร และมีประเด็นที่แตกต่างหลากหลายเช่น เศรษฐกิจ การค้าชายแดน อุตสาหกรรม ผังเมือง ประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติ การตลาด ความมั่นคง นโยบายการพัฒนาจังหวัด ความร่วมมือระหว่างประเทศวัฒนธรรมประเพณี ทัศนคติของประชาชนต่อประเด็นต่างๆ เช่นการท่องเที่ยว ชนพื้นถิ่นในจังหวัดมุกดาหารเป็นต้น แต่ประเด็นที่มีการศึกษามากที่สุดคือประเด็นด้านการค้าชายแดน เศรษฐกิจ และการพัฒนาอุตสาหรรม รองลงมาคือเรื่องการผังเมือง

ข้อสังเกตจากการสำรวจงานเขียนที่เกี่ยวกับจังหวัดมุกดาหาร

ประการที่หนึ่ง จากการสำรวจเอกสารของหน่วยราชการและงานเขียนในเชิงวิชาการเช่น วิทยานิพนธ์ งานวิจัย หนังสือและบทความที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดมุกดาหารพบว่ามีงานเขียนที่เกี่ยวกับโครงการ East-West Economic corridor (EWEC) เส้นทางหมายเลข 9 สะพานมิตรภาพไทย-ลาว จำนวนไม่เกิน 15 เล่ม โดยแบ่งออกเป็นประเด็นความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และการผังเมืองรวมแล้วมีจำนวนมากกว่าครึ่ง นอกนั้นเป็นการศึกษาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการสร้างสะพานมิตรภาพ การเปิดพรมแดนไทย-ลาวในรูปของเส้นทางหมายเลข 9 ทั้งในด้านสังคม สิ่งแวดล้อม ชุมชนท้องถิ่นความเป็นอยู่ของประชาชน และการสำรวจความคาดหวังของประชาชนต่อการท่องเที่ยวอันเนื่องมาจากการสร้างสะพานมิตรภาพ ซึ่งมีการศึกษาจากหลากหลายสาขาวิชาซึ่งในแต่ละประเด็นก็มีผู้ทำการศึกษาเพียง1 คนเท่านั้น จึงอาจทำให้ได้รับทราบมุมมอง และทางเลือกในการนำไปปฏิบัติจริงเพียงวงแคบ

ประการที่สอง จากการสำรวจงานเขียนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสิ่งแวดล้อมและการจัดการสิ่งแวดล้อมนั้น พบว่า มีงานเขียนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวไม่มากนัก เท่าที่รวบรวมได้พบว่ามักเป็นงานเขียนที่มาจากการสำรวจฐานทรัพยากรทั่วไป และมักเป็นการทำการศึกษาโดยใช้วิธีวิทยาทางวิทยาศาสตร์เป็นหลักเช่น กองมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 252-. *รายงานการสำรวจเพื่อวางแผนพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเมืองมุกดาหาร (การป้องกันและแก้ไขปัญหาภาวะมลพิษ).* เดชา วิวัฒน์วิทยา และคณะ. *รายงานแผนการจัดการแม่บทเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ภูสีฐาน จังหวัดมุกดาหารและกาฬสินธุ์*. สุรวุธ รอบรู้และสากล จริยวิทยานนท์. 2540. *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองมุกดาหาร*. ส่วนงานเขียนเรื่องสิ่งแวดล้อมเพื่อการรองรับ East-West Economic corridor (EWEC) มีเพียงหนึ่งเรื่องเท่านั้นคือ สมเกียรติ ปิยะธีระธิติวรกุลและคณะ. 2546*การศึกษาสิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพและชีวภาพของโครงการพัฒนาระเบียงตะวันออก– ตะวันตก*

นอกจากนี้พบว่ายังขาดการศึกษาในเชิงการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม เช่นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบาย หรือทำอย่างไรให้มีการนำนโยบายหรือแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดไปใช้ได้ตามแผน หรือการศึกษาลักษณะและรูปแบบที่เป็นของการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในกรณีของการปรับปรุงเส้นทางหมายเลข 9 และสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 อีกทั้งยังไม่มีการศึกษาประเด็นความเสี่ยงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเขตเมือง จ.มุกดาหาร อันอาจเกิดขึ้นจากการเป็นศูนย์การกระจายสินค้าที่ควรจะต้องมีการเตรียมการวางแผนพัฒนาจังหวัดให้สามารถรองรับและจัดการได้อย่างเหมาะสม ซึ่งงานวิจัยต่างๆ ที่มีอยู่นั้นยังไม่เพียงพอ

ทั้งนี้ได้รวบรวมรายชื่อเอกสารของหน่วยงานราชการและรายงานการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับจังหวัดมุกดาหาร ในรูปแบบของบรรณานุกรมไว้เบื้องล่างแล้วดังนี้

1. เอกสารของหน่วยงานราชการ

กรมการพัฒนาชุมชน. 2540. *การพัฒนาจังหวัดบริเวณพื้นที่หกเหลี่ยมเศรษฐกิจ ในบทบาทของกระทรวงมหาดไทย.* สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักนโยบายและแผน กองการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ร่วมกับ กรมการผังเมือง.

กรมพัฒนาที่ดิน. 2541. *คู่มือการจัดการทรัพยากรที่ดินเบื้องต้น จังหวัดมุกดาหาร*. เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่.

กรมศิลปากร. คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2544. *วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดมุกดาหาร*. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. กองสารสนเทศสิ่งแวดล้อม. 2540. *สารสนเทศภูมิศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมุกดาหาร*. เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่.

กระทรวงการต่างประเทศ. *คำกล่าวของ ฯพณฯ ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ หัวข้อ "เส้นทางหมายเลข 9 กับการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจไทย-ลาว"* ในพิธีการเปิดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง *"โอกาสและลู่ทางการค้าและการลงทุนตามเส้นทางหมายเลข 9"* วันที่ 26 กรกฎาคม 2547 ณ โรงแรมพลอย พาเลซ จังหวัดมุกดาหาร. (www.mfa.go.th)

กระทรวงการต่างประเทศ. *คำกล่าวของนายสุจริต นันทมนตรี. ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงมหาดไทย หัวข้อ "การพัฒนาพื้นที่จังหวัดของไทยตามเส้นทางหมายเลข 9 เพื่อความร่วมมือตามระเบียงเศรษฐกิจตะวันออกขตะวันตก"ในการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง "โอกาสและลู่ทางการค้าและการลงทุนตามเส้นทางหมายเลข 9"* วันที่ 26 กรกฎาคม 2547 ณ โรงแรมพลอย พาเลซ จังหวัดมุกดาหาร. (www.mfa.go.th)

กระทรวงการต่างประเทศ. *สรุปสาระสำคัญคำกล่าวของท่านสมมาด พนเสนา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ขนส่ง ไปรษณีย์และก่อสร้าง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง "โอกาสและลู่ทางการค้าและการลงทุนตามเส้นทางหมายเลข 9"* วันที่ 26 กรกฎาคม 2547 ณ โรงแรมพลอย พาเลซ จังหวัดมุกดาหาร. (www.mfa.go.th)

กระทรวงการต่างประเทศ. สมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพ. *สรุปผลการจัดกิจกรรมและการประชุมร่วมระหว่างสมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพกับสมาคมลาว-ไทยเพื่อมิตรภาพ ประจำปี 2547 ระหว่างวันที่ 24-29 กรกฎาคม 2547.* (www.mfa.go.th)

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2548. *แผนยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ใช้สำหรับงบประมาณ พ.ศ. 2548-2551.*

กระทรวงมหาดไทย. 2548. *โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขง ระหว่าง ราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ช่วงจังหวัดมุกดาหาร กับ แขวงสะหวันเขต).* กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย. (http://www.mukdahan.go.th)

กองมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 252-. *รายงานการสำรวจเพื่อวางแผนพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเมืองมุกดาหาร (การป้องกันและแก้ไขปัญหาภาวะมลพิษ).* เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่.

ไพศาล วิมลรัตน์ . "*ภาวะซับซ้อนของยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดต่อศูนย์ปฏิบัติการภูมิภาค (Regional Operation Center : ROC)*", วารสารดำรงราชานุภาพ, ปีที่ 5, ฉบับที่ 14, มกราคม – มีนาคม 2548, หน้า 66-74.

วัชรี พุ่มพวง. *"ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประตูเศรษฐกิจเชื่อมโยงสู่อินโดจีน"*, วารสารเศรษฐกิจและสังคม, ปีที่ 42, ฉบับที่ 2, มีนาคม-เมษายน 2548, หน้า 50-54.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สำนักพัฒนาพื้นที่. *การจัดระบบเศรษฐกิจตามแนวชายแดน*. กรกฎาคม 2546. www.nesdb.go.th

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. *ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนกลุ่มที่ 2*. เสนอต่อคณะรัฐมนตรี ณ จังหวัดกาฬสินธุ์ วันอังคารที่ 4 ตุลาคม 2548. www.nesdb.go.th

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. สถาบันดำรงราชานุภาพ. *"การบริหารจัดการของกลุ่มจังหวัดในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระดับพื้นที่* , วารสารดำรงราชานุภาพ ปีที่ 5, ฉบับที่ 14 , มกราคม – มีนาคม 2548, หน้า 55-65.

สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร. ฝ่ายแผนและโครงการ. 2537. *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร พ.ศ. 2538 – 2547*. เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่.

สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร. กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด. 254-. *ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร พ.ศ. 2547-2550*. เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่.

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดมุกดาหาร. 2545. *การค้าชายแดนไทย-สปป. ลาว ด้านจังหวัดมุกดาหาร*. เอกสารอัดสำเนา.

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและบริษัทอินเตอร์เนชันแนลคอนซัลแทนซีเน็ทเวอร์ค. 2540 *โครงการศึกษาแนวทางความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมระหว่างไทย – สปป. ลาว – เวียดนาม ตามแนวถนนหมายเลข 9 (มุกดาหาร – สะหวันนะเขต – กวางตรี – ดานัง)*. เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่. 2 เล่ม.

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและบริษัทอินเตอร์เนชันแนลคอนซัลแทนซีเน็ทเวอร์ค. 2541 *โครงการยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เฉพาะเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมอุตสาหกรรม*. เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่. 2 เล่ม.

สำนักงานสถิติจังหวัดมุกดาหาร. 2543. *รายงานผลเบื้องต้นสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2543*. เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่. 5 หน้า.

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร. 2547. *รายงานประจำปี 2547*. มุกดาหาร : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร.

2. เอกสารที่รวบรวมได้จากวิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย หนังสือ และบทความทางวิชาการ

กัลปพฤกษ์ ผิวทองงามและดารารัตน์ เมตตาริกานนท์. *ค้าขายชายแดน : โครงสร้างตลาดการค้าชายแดนไทย – ลาว : กรณีศึกษาด่านมุกดาหาร*. รายงานวิจัยเสนอต่อศูนย์วิจัยพหุลักษณ์สังคมลุ่มน้ำโขง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. เอกสารอัดสำเนา.

จอมใจ สวรรค์. 2541. *แนวทางการพัฒนาจังหวัดมุกดาหารและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวางแผนภาค จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชำนาญ ฟินศรี. 2541. *แนวทางการพัฒนาชุมชนชายแดนเมืองมุกดาหารเพื่อรองรับผลกระทบจากสะพานมิตรภาพ*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการผังเมือง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เดชา วิวัฒน์วิทยา และคณะ. *รายงานฉบับสมบูรณ์แผนการจัดการแม่บทเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน จังหวัดมุกดาหารและกาฬสินธุ์*. เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่. 3 เล่ม.

ธนพงศ์ วิชคำหาญ. 2545. *โครงการท่าเรือข้ามฟากและศูนย์บริการนักท่องเที่ยวตลาดอินโดจีน จังหวัดมุกดาหาร*. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย.2541. *ทิศทางการส่งออกและลงทุน เล่ม2*. กรุงเทพฯ: เปรียว.

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย.2544. *ทิศทางการส่งออกและลงทุน เล่ม4* . กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 2546. *การค้านอกระบบชายแดนไทย-ลาว (มุกดาหาร – สะหวันนะเขต)*. กรุงเทพฯ : ธนาคารแห่งประเทศไทย.

นันทศา ภคฐานพสุ. 2548. *พฤติกรรมและปัจจัยการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวที่ตลาดอินโดจีน จังหวัดมุกดาหาร*. รายงานการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นาถฤดี มณีเนตร และปรมัตถ์ เพียนอก. 2545. *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวบริเวณพรมแดน ด่านตรวจคนเข้าเมืองมุกดาหาร*. รายงานการวิจัยเสนอต่อคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บุญเรือง เขมฉิมและสุรสิทธิ์ วชิรขจร. 2542. *ทัศนคติของประชาชนต่อคนญวนอพยพในจังหวัดมุกดาหาร : ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร*. ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ .

ประมวล สุขกล่อม. 2547. *แรงงานลาวอพยพในภาคอีสาน : กรณีศึกษาแรงงานอพยพจังหวัดมุกดาหาร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ปารวี ศรีอุบล. 2548. *ความคิดเห็นและพฤติกรรมในการซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยวในตลาดอินโดจีน จังหวัดมุกดาหาร*.รายงานการศึกษาอิสระ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ผล อัฐนาค. 2543. *วิถีชีวิตคนไทยเชื้อสายเวียดนามในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม .

พรรณพิไล กิจสุดแสง. (ม.ป.ป.). *การศึกษาเบื้องต้นการปฏิบัติตามแผนการพัฒนาแนวคิด Economic corridor ที่มีผลเกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน: กรณีศึกษาเขตชายแดนด้าน จังหวัดมุกดาหาร*. สถาบันความร่วมมือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจลุ่มแม่น้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

มนตรี อยู่พงษ์พิทักษ์. (ม.ป.ป.). *ผลการดำเนินงาน และ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง เฉพาะพื้นที่ภูสระดอกบัว อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

มหาวิทยาลัยขอนแก่น. คณะวิศวกรรมศาสตร์. 2543. *การศึกษาการจัดทำแผนแม่บทด้านการจราจรและการขนส่งเมืองภูมิภาค : จังหวัดมุกดาหาร.* รายงานวิจัยเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการจัดระบบการจราจรทางบก. เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่.

แมน ปุโรทกานนท์ และคณะ. 2547.*เสริมสร้างกลไกท้องถิ่นเพื่อจัดการผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาระเบียงตะวันออก – ตะวันตก*. กรุงเทพฯ: ชุดโครงการผลกระทบจากการพัฒนาเส้นทางสาย 9 ด้านสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ยอด เนตรสุวรรณ [นามแฝง “นายรอบรู้”]. 2548. *มุกดาหาร*. กรุงเทพฯ : สารคดี.

รัฐภา กล้าขยัน. 2547. *การเปรียบเทียบดัชนีการกระจุกตัวโดยวิธี SIMULATION : กรณีศึกษาอุตสาหกรรมรถยนต์และส่วนประกอบ ด่านการค้าชายแดนไทย-ลาว จังหวัดมุกดาหาร*. รายงานการศึกษาอิสระปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วลัยลักษณ์ พฤกษาทร. 2545. *แนวทางการพัฒนาเมืองชายแดน : กรณีศึกษาเมืองมุกดาหาร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การผังเมือง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วารินทร์ วงศ์หาญเชาว์ และคณะ.2547 *ยุทธศาสตร์การค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนประเทศไทยกับประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง*. สถาบันยุทธศาสตร์การค้า.

ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์. (ม.ป.ป.). *โครงการสารคดี ลาวตอนล่าง “สะหวันนะเขต สาละวัน เซกองจำปาสักและอัตตะปือ ห้าแขวงลาวตอนล่าง”*. กรุงเทพฯ: โครงการอาณาบริเวณศึกษา 5 ภูมิภาค.

สมเกียรติ ปิยะธีระธิติวรกุลและคณะ. 2546. *การศึกษาสิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพและชีวภาพของโครงการพัฒนาระเบียงตะวันออก – ตะวันตก*. กรุงเทพฯ: ชุดโครงการผลกระทบจากการพัฒนาเส้นทางสาย 9 ด้านสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สาธร ทัศนเอี่ยม. 2548. *การศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอันเนื่องมาจากการก่อสร้างทางหลวงหมายเลข 212 สายจังหวัดมุกดาหารถึงอำเภอนิคมคำสร้อย*. วิทยานิพนธ์ (ไม่ระบุรายละเอียด) มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สาโรช คัชมาตย์. 2541. *นโยบายการพัฒนาจังหวัดชายแดนในเขตอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง : กรณีศึกษาเฉพาะจังหวัดมุกดาหาร*. เอกสารวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะวิชายุทธศาสตร์ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

สำเนียง ปาลสมบรูณ์ (บรรณาธิการ). 2537. *บันทึกประวัติศาสตร์สะพานมิตรภาพไทย-ลาว*. กรุงเทพฯ: ยูโรปาเพรส.

สุขใจ เดชศุภบุญ. *วิเคราะห์ศักยภาพความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว บนถนนหมายเลข 9*. ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์.

สุชาดา สุริยาชัยวัฒน์. 2541. *ทัศนคติของประชาชนต่อผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาจังหวัดมุกดาหาร*. ภาคนิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์.

สุทธิพันธ์ จิระธิวัฒน์และคณะ. 2547. *ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาระเบียงตะวันออก – ตะวันตก กรณีเส้นทางหมายเลข 9*. กรุงเทพฯ: ชุดโครงการผลกระทบจากการพัฒนาเส้นทางสาย 9 ด้านสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สุธารา จันทรานิมิตร. 2546. *รายงานการสำรวจและจำแนกพื้นที่ชุมน้ำจังหวัดมุกดาหาร*. (ไม่ระบุรายละเอียด)

สุภางค์ จันทวานิช และคณะ. 2547. *ผลกระทบทางสังคมของระเบียงตะวันออก – ตะวันตก* . กรุงเทพฯ: ชุดโครงการผลกระทบจากการพัฒนาเส้นทางสาย 9 ด้านสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สุวาลี มูลสาร. 2547. *การพัฒนาครูด้านการจัดทำหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทย บริเวณชายแดนจังหวัดมุกดาหาร*.วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุรจิตต์ จันทรสาขา. 2543. *เมืองมุกดาหาร.* ไม่ระบุสถานที่พิมพ์.

สุรวุธ รอบรู้และสากล จริยวิทยานนท์. 2540. *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองมุกดาหาร*. ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

เสน่ห์ นิยมไทย. 2529. *การศึกษาความเหมาะสมของขอบเขตจังหวัด : กรณีศึกษาจังหวัดมุกดาหาร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การผังเมือง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรรถพล จันทรสาขา. 2548. *ความคาดหวังของประชาชนจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2 จังหวัดมุกดาหาร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อุทิศ เมืองแขวง. 2541. *การค้าแนวชายแดนไทย-ลาว: ศึกษากรณีจังหวัดมุกดาหาร*. ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

5.2 ข้อเสนอโจทย์วิจัยจากมุมมองต่างๆ ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ในการดำเนินการของโครงการฯ ซึ่งได้มีการจัดเวทีระดมความคิด จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น (ดังรายละเอียดของกิจกรรมที่ได้แสดงไว้ในภาคผนวกที่ ก-ง) เพื่อต้องการทราบว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับมุกดาหาร ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ เช่น การค้า การท่องเที่ยว ในบริเวณชายแดน East-West Corridor จะมีความต้องการให้มีการศึกษาวิจัยในประเด็นใดบ้าง สามารถสรุปประเด็นสำคัญของข้อเสนอได้ดังต่อไปนี้

(ก) ด้านการค้า

- การมี E-WEC ทำให้สิงคโปร์ได้รับผลกระทบ สิงคโปร์จึงพยายามเข้ามาทำการค้าในภูมิภาคนี้ โดยมีการจัดตั้งหอการค้า สิงคโปร์-ลาว และสิงค์โปร์-เวียดนาม การค้าที่ส่งผ่านเว้ ดานัง ลาวและไทยนั้น ทางเวียดนามได้พยายามที่จะติดต่อกับบริษัทแม่ของสินค้าต่างที่จะเข้ามาในภูมิภาคนี้ เพื่อขอเป็นตัวแทนจำหน่ายแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งเหมือนการทำ shipping ของสิงคโปร์ ซึ่งไทยมีการรองรับเรื่องนี้ไว้อย่างไร

- มุกดาหารไม่เหมาะกับการที่จะเป็นจังหวัดที่มีอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เนื่องจากมีความสามารถเพียงการจัดเก็บสินค้า การบรรจุภัณฑ์ และการแปรรูปทางการเกษตร ประกอบกับการมีแรงงานแต่ไม่สามารถรองรับกับเทคโนโลยีขนาดใหญ่และทันสมัยได้ ต้องเข้าใจว่ามุกดาหารเติบโตมากโดย 2 ประเด็นหลักๆ คือ 85% เป็นด้านการเกษตรและอีก 15% เป็นด้านการส่งออก ความเข้มแข็งจึงเกิดจากการส่งออก

- การปรับเปลี่ยนเรื่องเมืองคู่แฝด การเปลี่ยนแปลงนั้น จะทำให้เราได้ขนาดของตลาดที่มีขนาดใหญ่ขึ้นจากแขวงสะหวันนะเขต ซึ่งมีประชากรของ 8 แสนคน ขณะที่จังหวัดมุกดาหารนั้นมีประชากร 4 แสนคน รวมแล้วเป็นจำนวน 1.2 ล้านคน ตลาดขนาดนี้ ทำให้เทียบเท่ากับเมืองโคราช และมีทิศทางที่จะเติบโตได้อีก ดังนั้นเราจะมีวิธีการจัดการอย่างไร

- การจัดการการขนส่ง(Logistic) ควรมีการเตรียมการเรื่องการขนส่ง

- การเป็นศูนย์กลางทางวัตถุดิบของภูมิภาคนี้ จังหวัดมุกดาหารมีศักยภาพในการขนส่งผลผลิตต่างๆ จึงควรเปลี่ยนให้เป็นศูนย์กลางทางวัตถุดิบของภูมิภาคอินโดจีน โดยจะนำเข้าเพื่อการผลิตหรือว่าจะนำเข้าเพื่อการส่งออกก็ได้

- การพัฒนาการค้า ควรมีการวางมาตรการร่วมกับภาคเอกชนของสปป.ลาว เนื่องจากผู้ลงทุนขาดความมั่นใจในการลงทุน

- ควรจัดการเรื่อง Contact farming ให้เป็นระบบมากขึ้น

(ข) ด้านการท่องเที่ยว

- การออกและต่อ Visa เสนอให้มีการตั้งจุด One stop service ในระบบเกี่ยวกับศุลกากร ในเรื่องของด่านที่ตรวจที่เดียว ณ จุดเริ่มต้น ซึ่งจะสามารถใช้ผลการตรวจนั้นตลอดทั้งสามประเทศ

- ควรปรับปรุงระบบการอนุญาตในการเดินทางของนักท่องเที่ยว เนื่องจาก การนำนักท่องเที่ยวจากไทยไปลาวและเวียดนาม ซึ่งการเข้าไปท่องเที่ยวนั้นทำได้อย่างง่าย แต่การท่องเที่ยวของทั้งชาวลาวและเวียดนามเข้ามาท่องเที่ยวในไทยมีไม่มากนัก ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นก็เป็นเพราะว่าคนที่นั้นอยากที่จะเข้ามาเที่ยวในหลายๆ ที่ในไทยแต่ติดปัญหาในการขอวีซ่าซึ่งทางการลาวออกให้กับชาวลาวนั้นยากมาก ส่วนการของบัตรผ่านแดนนั้นก็มีปัญหาตรงที่ไม่สามารถออกนอกเขตจังหวัดมุกดาหารได้ อีกทั้งยังมีเวลาจำกัดเพียงวันเดียว การไปท่องเที่ยวที่ต่างๆ จึงเป็นไปได้อย่างยากลำบาก

- คนลาว และเวียดนาม อยากที่จะเข้ามาเที่ยวในหลายๆที่ในไทย แต่ติดปัญหาในการขอวีซ่า ซึ่งทางการลาวออกให้กับชาวลาวนั้นยากมาก ส่วนการของบัตรผ่านแดนนั้นก็มีปัญหาตรงที่ไม่สามารถออกนอกเขตจังหวัดมุกดาหารได้ อีกทั้งยังมีเวลาจำกัดเพียงวันเดียว การไปท่องเที่ยวที่ต่างๆจึงเป็นไปได้อย่างยากลำบาก

- การเตรียมการของทางจังหวัด ในการรองรับการขยายตัวของเมือง เนื่องจาก จังหวัดมุกดาหารยังไม่มีโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ เช่น ร้านอาหารในการรองรับนักท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวมาเที่ยวครั้งละ 100-120 คน ไม่มีร้านใดรองรับได้ นอกจากนี้ ศูนย์กลางทางการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่ยังมีไม่เพียงพอต่อการเป็นเมืองท่องเที่ยวระดับสากล รวมทั้งไฟฟ้า ประปา ถนนหนทางต่างๆ ที่จะต้องรองรับเมืองที่มีขนาดใหญ่ขึ้น

- การแนะนำจังหวัด ในเรื่องประชาสัมพันธ์ ควรให้มีการจัดงานใหญ่ เพื่อแนะนำจังหวัดให้กับนักท่องเที่ยวและเป็นการชักจูงนักท่องเที่ยวรายใหม่ว่าที่จังหวัดนั้น มีสถานที่ท่องเที่ยวอะไรบ้าง เช่นการจัดมหกรรมกีฬาต่างๆ งานวัฒนธรรม เป็นต้น

- จังหวัดมุกดาหาร มีจุดเด่นเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่จะมีการจัดการอย่างไรให้การท่องเที่ยวนั้นมีความหลากหลายมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ ซึ่งควรมีการเชื่อมต่อระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดกับจังหวัดอื่นๆใกล้เคียงด้วย ในลักษณะ package ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวนั้นมีทางเลือกมากขึ้น

- ควรให้การสนับสนุนอุตสาหกรรมในการให้บริการ เพราะคนไทยยอดเยี่ยมในการให้บริการ อาจจะเน้นที่ Service industries ทั้งหลาย อาจจะเป็นการบริการการค้า บริการการท่องเที่ยว บริการด้านอาหาร และควรพัฒนาคนในท้องถิ่นมีสำนึกในด้านการให้บริการการท่องเที่ยว

- การพัฒนาอย่างยั่งยืนให้เป็นเมืองเล็กๆ เงียบๆ และเป็นเมืองที่มีธรรมชาติสมบูรณ์อยู่ ดังเช่น จังหวัดหนองคาย ซึ่งได้รับการยกย่องจากนิตยสารขององค์กรคนเกษียณอายุอเมริกาให้เป็นเมืองลำดับที่ 7 ของโลก

(ค) ด้านสิ่งแวดล้อม และสาธารณสุข

- ควรมีการศึกษาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียง เพื่อที่จะได้เตรียมพร้อมกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และควรศึกษาระบบนิเวศวิทยา และการทำโซนนิ่ง

- การเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตร ซึ่งในอนาคตคนในท้องถิ่น ก็จะมีเพิ่มขึ้น อุตสาหกรรมต่างๆก็จะขยายตัวขึ้นมากแน่นอน ตอนแรกที่เมืองยังไม่ขยายตัวนั้นไม่มีปัญหาอะไร แต่พอเริ่มมีการขยายเมืองแล้วปัญหาที่ตามมาก็คือ การไม่มีน้ำใช้อย่างเพียงพอ หากเกิดขึ้นกับจังหวัดมุกดาหารจะมีการเตรียมแผนรองรับและแก้ไขอย่างไร

- ในอนาคตต้องมีการย้ายตลาดอินโดจีนไปยังเชิงสะพาน เพราะว่าเป็นศูนย์กลางในด้านต่างๆ การจัดการพื้นที่ในเชิงสะพานนั้นควรจะมีการจัดการรูปแบบใด

- การขยายตัวของเมือง ถ้ามีการขยายตัวจะทำให้มีประชากรมากขึ้น ดังนั้นควรศึกษาและหารูปแบบการจัดการปัญหาเรื่องขยะที่จะตามมา โดยให้เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งภาครัฐควรช่วยส่งเสริมเรื่องความรู้ เทคนิค และงบประมาณ โดยให้ อบต. อบจ. จัดการเรื่องขยะในท้องถิ่นกันเอง

- ควรมีการเตรียมการรองรับเรื่องโรคระบาดและการเฝ้าระวังที่อาจเกิดขึ้น อีกทั้งควรประสานความร่วมมือกับสปป.ลาว ในวางแผนการจัดการร่วมกัน

- จังหวัดมุกดาหารมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญ แต่เมื่อมีการพัฒนาเป็นเมืองท่องเที่ยว การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆให้กับนักท่องเที่ยว อาจทำให้แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทรุดโทรมได้ ดังนั้นควรดำรงรักษาสภาพทางธรรมชาติไว้ โดยการเตรียมแผนป้องกันล่วงหน้า

- การเซาะชายฝั่ง ควรมีระบบที่จะป้องกันการเซาะของตลิ่ง

- การประกอบกิจกรรรมของภาคเอกชน และชุมชนให้สามารถทำงานด้วยกันได้ในการดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อม เช่น ภาคเอกชนทำระบบให้ความรู้แก่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนนำไปใช้ประโยชน์ได้

- จังหวัดมุกดาหารมีสิ่งแวดล้อมที่ดี แต่ในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวนั้น ควรพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

- การสร้างร้านค้าขนาดใหญ่ เช่น เทสโก้ โลตัส คาร์ฟูร์ อาจทำให้เกิดปัญหา เพราะฉะนั้นก็จะต้องศึกษาว่าจะจัดการเรื่องนี้ได้อย่างไร

- มุกดาหารติดต่อกับจังหวัดสะหวันนะเขต ถ้าสะหวันนะเขตมีการพัฒนาเป็นเมืองอุตสาหกรรม อาจมีผลกระทบทางด้านมลพิษทางอากาศ เนื่องจาก เมืองมุกดาหารตอนหน้าหนาวจะรับเอาลมที่มีมลพิษเกิดขึ้น เพราะลมจะพัดมาจากประเทศลาว ดังนั้น ต้องไปช่วยวางแผน ถ้าสปป. ลาว จะทำอุตสาหกรรมตรงสะหวันนะเขตต้องทำอะไรบ้างให้ถูกต้อง มิเช่นนั้นมุกดาหารจะได้รับผลกระทบ

- ควรพิจารณาเรื่องการบังคับใช้ผังเมือง และการออกใบอนุญาต ควรมีการศึกษาเรื่องนี้เพื่อจะดูว่าจะช่วยจังหวัดบังคับใช้ผังเมืองได้อย่างไรบ้าง อาจจะต้องพิจารณาถึงการใช้มาตรการการเงินเป็นสิ่งจูงใจให้เขาปฏิบัติ คือภาคเอกชน ประชาชนทั่วไปให้ปฏิบัติใช้ผังเมืองของจังหวัดมุกดาหารโดยเฉพาะ

- นโยบายเรื่องของศูนย์สุขภาพเอเชีย จังหวัดมุกดาหารควรนำมาเป็นจุดหนึ่งที่สามารถหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นในการที่จะพัฒนาจังหวัดได้

- การติดตามคือ Monitor ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ควรพิจารณาถึงการจัดตั้งกลุ่มชุมชนให้มีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ชุมชนในเมืองของเขา ในมุกดาหารมีชนเผ่าภู่ไทที่รักธรรมชาติมาก ควรหาวิถีทางอาจจะเป็นกรมพัฒนาชุมชน หรือกรมอื่นๆ ที่สามารถจัดตั้งกลุ่มชุมชนที่เป็นองค์กรชุมชน ที่มีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้ช่วยกันรักษาคุณภาพชีวิตให้มีความอยู่ดีกินดีได้

- ควรจะพิจารณาศึกษาเรื่องจุดขยายเศรษฐกิจ ภาษาอังกฤษเรียกว่า Sources of economic growth ในสี่จังหวัด ซึ่งทางญี่ปุ่นก็ได้ศึกษาส่วนหนึ่งแล้วแต่ยังไม่ลึกพอ ซึ่งจะเห็นชัดว่าในจังหวัดนั้น จะมีเศรษฐกิจขยายในจุดไหนบ้าง สังคมจะถูกกระทบจากการขยายเศรษฐกิจที่ไหนบ้าง สภาพสิ่งแวดล้อมจะถูกกระทบจากการขยายเศรษฐกิจที่ไหนบ้าง จะขยายทั้งจังหวัดหรือในบางจุดของจังหวัดนั้น ซึ่งอาจจะศึกษาในจังหวัดมุกดาหารหรือใน 4 จังหวัดก็ได้

- เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด มีปัญหาเรื่องทักษะเจ้าหน้าที่ในด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งก็เป็นเรื่องที่ต้องปรับปรุงกันต่อไป

- เรื่องอนุรักษ์ระหว่างไทยกับลาวจะต่างกันก็คือ ไทยอนุรักษ์อย่างหนึ่ง ลาวอนุรักษ์อย่างหนึ่ง ซึ่งต้องหาจุดตรงกลางระหว่างไทย-ลาว

- ควรสร้างโรงงานแยกขยะ เนื่องจาก ขยะมีประโยชน์มากมาย ขยะอินทรีย์ทั้งหมดเป็นปุ๋ยได้ทั้งหมด ขยะที่เป็นพลาสติกทั้งหมดโดยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เปลี่ยนขยะพวกนี้เป็นน้ำมันได้ เปลี่ยนเป็นเชื้อเพลิงได้ เพราะทั้งหมดสามารถจะเอาคืนมาได้ด้วยกระบวนการกลั่นย่อย คือ ไปเผาและแยกมาอุณหภูมิต่างกัน เราก็จะได้โลหะบริสุทธิ์ที่นำมาใช้ใหม่ได้ ซึ่งการแยกขยะมาก่อน และค่อยเอาส่วนที่ใช้ไม่ได้จริงๆ ไปกลบทิ้ง ก็อาจจะกลายเป็นดินสำหรับถมบ้านหรือปลูกบ้านได้

- เรื่องโรงงานกำจัดน้ำเสีย ควรมีการทบทวนบริเวณจุดก่อสร้างให้มีความเหมาะสม เพราะไม่ควรสร้างในที่ต่ำที่สุดของจังหวัดและปล่อยลงไป เมื่อกำจัดน้ำให้ดีแล้วก็ปล่อยน้ำลงในแม่น้ำโขงหรือไม่ก็สูบกลับไปใช้ได้ ควรสร้างที่สูงและสูบน้ำเสียลงที่สูง ทำเสร็จแล้วค่อยปล่อยลงมา ซึ่งแม้จะทำให้มีพลังงานที่ต้องใช้ มีค่าใช้จ่ายสูงขึ้น แต่ก็อาจจะต้องดูเหมือนกัน เพราะเป็นกรณีศึกษาที่ค่อนข้างจะดีและน่าสนใจ

- ความแตกต่างระหว่างเรื่องของสาธารณสุข เรื่องของความยากจน ซึ่งจังหวัดมุกดาหารต้องทำเรื่องระบบสาธารณสุข ที่เป็นระบบสาธารณสุขของชายแดนที่จะเอื้อหรือรักษาคนลาว เวียดนาม หรือคนไทยในท้องถิ่น โดยจุดหนึ่งอย่าคิดถึงเรื่องกำไรในเรื่องของราคา แต่ให้คิดถึงกำไรในเรื่องของคุณภาพของคนและของชีวิต

(ง) ด้านอื่นๆ

- ควรมีการศึกษาด้านวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ของจังหวัด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดี ระหว่างไทย-ลาว เพื่อเป็น “สะพานเชื่อมใจ” ในการประสานความร่วมมือต่อกันและมีทัศนคติที่ดีต่อกันดียิ่งขึ้น

- ปัญหานโยบายที่ไม่ต่อเนื่องทั้งของไทยและของประเทศเพื่อนบ้าน และกฎระเบียบที่ไม่เอื้ออำนวยในการเจรจาตกลงกัน บางเรื่องเราเจรจารวมกัน เราตกลงกัน และทำ MOU ร่วมกันแล้ว แต่ไม่สามารถจะบริหารให้เกิดผลสัมฤทธิ์ก้าวหน้าให้ได้เท่าที่ควร เพราะติดตรงกฎระเบียบของทั้งประเทศเพื่อนบ้านและฝ่ายเราเอง ประกอบกับการดำเนินการตัดสินใจใดๆนั้น เราไม่สามารถทำได้ด้วยตัวของเราเอง เราจะต้องยึดกฎระเบียบโดยเฉพาะเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศซึ่งค่อนข้างจะละเอียดอ่อน

- ความพร้อมของประชาชน ควรมีการจัดการเรื่องการศึกษาเพิ่มขึ้น เช่น เรื่องภาษา ในการรองรับการเป็นเมืองระดับสากล ของจังหวัดมุกดาหาร

- การกระจายอำนาจ โดยจัดตั้งองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นขึ้นทั่วประเทศ เราจะมีวิธีการอย่างไรให้องค์กรเหล่านี้มีส่วนร่วม ถ้าท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้วยนั้น ก็จะทำให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และความเข้มแข็งของชุมชน องค์กรในการแก้ไขปัญหานั้นก็จะเกิดความต่อเนื่อง ซึ่งกระบวนการในส่วนของการปกครองท้องถิ่นนั้นจำเป็นที่จะต้องสร้างขึ้นให้ได้

- หน่วยราชการภาครัฐ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในพื้นที่ชายแดน ประกอบด้วยฝ่ายปกครอง ฝ่ายตำรวจ ฝ่ายทหาร ซึ่งเรื่องการพัฒนาชายแดนนั้น จะต้องทำอย่างไรที่จะทำให้ทุกส่วนราชการที่มาปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดชายแดน ในพื้นที่ชายแดนมีส่วนร่วมกันอย่างจริงจัง

- ในประเทศลาวมีการส่งแรงงานเข้ามาทำงานในประเทศไทยโดยแรงงานเหล่านี้จะทำงานอยู่เพียงระยะหนึ่ง โดยมากแล้วจะทำงานจนตัวเองอายุ 35 ปีแล้วจะกลับบ้านไปประเทศของตน จึงไม่ค่อยมีปัญหาอย่างแรงงานพม่าหรือกัมพูชา ซึ่งมีเหตุผลทางการเมืองเข้ามาอยู่ด้วย ดังนั้น

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นควรที่จะได้รับอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องแรงงานต่างด้าวโดยเด็ดขาด เพราะไม่เช่นนั้นโครงสร้างการจ้างงานจะเปลี่ยนแปลงไป

- การจัดทำฐานข้อมูลในพื้นที่ จะมีประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษา และประชาชนที่สนใจจะทำงานต่อในอนาคต อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้ได้ อันจะเกิดประโยชน์เป็นอย่างมาก

- แรงงานที่ข้ามเข้ามาทำงานในประเทศไทย การรองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้นนั้นได้มีการดำเนินการอย่างไรบ้าง เช่น เรื่องแรงงานเนื่องจากตอนนี้เท่าที่ทราบกรมแรงงานจะให้แรงงานต่างด้าวเข้ามาในประเทศไทย เป็นแผนคนเพื่อทดแทนแรงงาน ปัญหาก็คือจะมีพวกแรงงานที่เข้ามาทั้งถูกและไม่ถูกกฎหมายถ้าสะพานมิตรภาพไทย-ลาวเกิดขึ้นก็ดี ถ้ามาไม่ถูกกฎหมายจะนำพวกโรคเข้ามาในประเทศไทย เรามีวิธีการที่จะจัดการอย่างนี้อย่างไร

- ควรมีการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนการศึกษาของไทย-ลาว ให้ได้มีโอกาสในการศึกษาแลกเปลี่ยน เพื่อที่จะสามารถพัฒนาฝีมือแรงงานของทางลาวได้เท่าเทียมกัน และการพัฒนาก็จะเป็นไปแบบคู่ขนาน

- ควรให้จังหวัดมุกดาหารเป็นเขตปกครองแบบพิเศษโดยให้ผู้ว่าเป็น Super CEO มีอำนาจตัดสินใจในเรื่องสำคัญๆ อีกทั้งควรให้สิทธิในการทูตในการเจรจาบางเรื่องที่สามารถจัดการได้เอง

- ในเมืองไทยมีจุดผ่านแดนทั้งที่เป็นธรรมชาติ และที่ต้องผ่านช่องทางเข้าออก หากมีการลักลอบผ่านแดนในส่วนที่เป็นธรรมชาตินั้น จะส่งผลกระทบต่อการค้าของไทยอย่างไร

- การพัฒนาแรงงานในพื้นที่ ควรมีการพัฒนาของคนในพื้นที่ ในด้านการศึกษาและเทคนิคที่จะนำมาใช้กับอุตสาหกรรมต่างๆ รวมทั้งสุขภาพอนามัยของแรงงานด้วย

- ควรมีการจัดตั้งศูนย์ศึกษาทางด้านวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในอินโดจีน

- การโจรกรรม การค้ามนุษย์ การลักลอบค้ายาเสพติด และสินค้าผิดกฎหมายจำนวนรถยนต์ที่จะข้ามไป-มาก็จะมีมากขึ้น เรื่องการจราจรเมืองก็จะเป็นปัญหา เพราะฉะนั้นเรื่องจราจรในตัวจังหวัดก็จะเป็นปัญหา ซึ่งควรเตรียมการรองรับ

- เรื่องปัญหายาเสพติด เป็นเรื่องที่ค่อนข้าง Sensitive มาก คนลาวเจอปัญหาเรื่องที่โดนจับกุม หากเราปฏิบัติกับเขาไม่ดีก็เป็นปัญหาการเมืองได้ เพราะเจ้าหน้าที่ที่จับกุมก็เป็นเจ้าหน้าที่ที่ไม่ใช่ระดับสูงมาก บางทีใช้คำพูดไม่ค่อยดี ทำให้มีปัญหาลงหนังสือพิมพ์ และทางลาวเขาก็ตำหนิมาว่าใช้คำพูดไม่ค่อยดี ส่วนเจ้าหน้าที่บางครั้งก็เจอแรงงานที่เป็นผู้หญิงที่ขนยาเสพติด เจ้าหน้าที่ก็มักปฏิบัติกับเขาไม่ค่อยดี แม้ส่วนราชการไทยทำตามกฎระเบียบแบบแผนแล้วแต่ในขณะเดียวกันก็ต้องมีคนควบคุมด้วย

- เรื่องประเพณี ไม่ว่าจะเป็นกาฬสินธุ์ นครพนม มุกดาหาร หรือแม้กระทั่งร้อยเอ็ดจะมีวัฒนธรรมค่อนข้างจะเป็นวัฒนธรรมประจำถิ่น ควรจะต้องอนุรักษ์หรือสงวนเอาไว้ มุกดาหารมีชนเผ่าอยู่ 8 ชนเผ่า ชนเผ่าต่างๆ มีวัฒนธรรมที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งควรจะทำการศึกษามาก

จากประเด็นต่างๆ ที่มีการนำเสนอ โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ ในข้างต้น สามารถสรุปประเด็นสำคัญ ที่ควรจะเป็นโจทย์การวิจัยในอนาคต และระบุหน่วยงานหลัก ที่จะทำหน้าที่รองรับโจทย์วิจัยเหล่านั้น ได้ดังตารางที่ 5-1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 5-1 ตารางแสดงโจทย์วิจัย และหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง

โจทย์วิจัย	หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง	หมายเหตุ
<u>ด้านการค้า</u> ● การศึกษาความเป็นไปได้ในการเป็นศูนย์การกระจายสินค้า (Distribution Centre) ● การศึกษาความเป็นไปได้ในการเป็นตลาดกลางยางพารา	กระทรวงพาณิชย์ การนิคมอุตสาหกรรม	ปัจจุบันอยู่ในระหว่างการศึกษา โดยทางจังหวัดมุกดาหารได้ร่วมกับการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยว่าจ้างบริษัทเอกชนดำเนินการศึกษา
<u>ด้านการท่องเที่ยว</u> ● การศึกษาศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ● การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะของกลุ่มจังหวัด “สนุก” ● การศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มลูกค้าด้านการท่องเที่ยว และความต้องการของลูกค้าในด้านต่างๆ	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	

โจทย์วิจัย	หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง	หมายเหตุ
<u>ด้านความมั่นคง</u> • ผลกระทบของจุดข้ามแดนตามธรรมชาติที่มีอยู่เดิม หากมีการเปิดใช้สะพานข้ามแม่น้ำโขง แห่งที่ 2 • ศักยภาพในการบริหารจัดการเรื่อง Border Pass ที่จะกระทบต่อประเด็นความมั่นคง	กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ	เนื่องจากไทยและลาวมีศักยภาพในการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน
<u>ด้านสังคม</u> • การศึกษาทัศนะของชาวมุกดาหารเกี่ยวกับการทำการค้ากับลาวและเวียดนาม • แนวทางการเตรียมความพร้อมเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (คน) ในจังหวัดมุกดาหารให้มีความรู้เรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด (สกลนคร นครพนม กาฬสินธุ์ มุกดาหาร) การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก เส้นทางหมายเลข 9 และสะพานมิตรภาพแห่งที่ 2	กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย	

โจทย์วิจัย	หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง	หมายเหตุ
<u>ด้านสาธารณสุข</u> ● การศึกษาข้อมูลด้านสาธารณสุข เพื่อการเฝ้าระวังโรคติดต่อ ● ความเชื่อมโยงในระบบการดูแลด้านสาธารณูปโภคระหว่างไทย-ลาว ● รูปแบบหรือตัวอย่างในการควบคุมและป้องกันโรคระบาดตามแนวชายแดนที่ได้มีการดำเนินการมาแล้ว	กระทรวงสาธารณสุข	เนื่องจากปัจจุบันไทยและลาว มีระบบการดูแลด้านสาธารณสุขที่แตกต่างกัน
<u>ด้านสิ่งแวดล้อม</u> ● การบังคับใช้ผังเมือง ● ความร่วมมือในการใช้ประโยชน์ของแม่น้ำโขงระหว่างประเทศต่างๆ (ไทย ลาว กัมพูชา พม่า เวียดนาม)	กระทรวงมหาดไทย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ	
<u>ด้านอื่นๆ</u> ● การศึกษาและสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ● การเสริมสร้างบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ● การดำเนินการวิจัยอย่างมีส่วนร่วม	กระทรวงมหาดไทย	

5.3 ข้อเสนอโจทย์วิจัยจากมุมมองของผู้วิจัย

จากการที่ได้สำรวจงานเขียนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชายแดนและจากการรวบรวมข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นจากเวทีสัมมนาทั้ง 4 ครั้งนั้น ทางคณะวิจัยจึงขอเสนอโจทย์วิจัยจากมุมมองของผู้วิจัยเพื่อเป็นการพัฒนาระบบบริหารจัดการชายแดนที่มีประสิทธิภาพในอันที่จะสามารถรองรับความเจริญเติบโตของภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนในอนาคตอันใกล้นี้ ดังต่อไปนี้

“การศึกษาเพื่อเตรียมวางระบบการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดน: ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มยุทธศาสตร์จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน”

หลักการและเหตุผล

ในกระแสการปฏิรูประบบราชการที่มุ่งให้แต่ละจังหวัดจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ทั้งในระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัด เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการบริหารและการจัดการภายในพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาในระดับประเทศ ซึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยเฉพาะกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนที่ประกอบไปด้วยจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร กาฬสินธุ์ ก็ได้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาหลายด้านไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ แหล่งรายได้ แหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาการค้าชายแดน การพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรม ฯลฯ

นอกจากนี้ ภายใต้บริบทของภูมิภาคและของโลกที่เปลี่ยนไป นโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เคยให้ความสำคัญกับเรื่องความมั่นคงของประเทศและการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการเผชิญหน้ากันโดยใช้การเมืองและอุดมการณ์เป็นตัวนำได้ถูกเปลี่ยนไปสู่นโยบายแบบใหม่ที่มุ่งสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนร่วมกันเป็นหลัก เช่นเดียวกับการดำเนินนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ซึ่งก็ได้มีการปรับเปลี่ยนไปสู่ความตระหนักถึงความสำคัญของนโยบายเศรษฐกิจซึ่งจะเข้ามามีบทบาทแทนที่นโยบายการเมือง ดังจะเห็นได้จากการเกิดขึ้นของโครงการการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่มีอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะโครงการพัฒนาระบบโครงการข่ายคมนาคมเชื่อมระหว่างกันให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่สามารถสนับสนุนการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามแนวพื้นที่เขตเศรษฐกิจ เพื่อนำไปสู่การใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและเสริมขีดความสามารถด้านการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวระหว่างไทยกับเพื่อนบ้าน (กรอบแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 : พ.ศ. 2545-2549)

โครงการพัฒนาระเบียงตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor : E- WEC) เป็นโครงการนำร่องของโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง6

ประเทศ (Greater Mekong Subregion : GMS) โดยเชื่อมโยงมหาสมุทรอินเดีย (ทะเลอันดามัน) และมหาสมุทรแปซิฟิก (ทะเลจีนใต้) เข้าด้วยกัน ด้วยการพัฒนาระบบโครงข่ายถนนจากตอนใต้ของพม่า (Mawlamyine) และการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเมยเชื่อมเมียวดีกับตอนเหนือของไทย (แม่สอด-สุโขทัย-พิษณุโลก) ซึ่งเป็นบริเวณพื้นที่ด้านตะวันตกของโครงการ เชื่อมภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย (ขอนแก่น- กาฬสินธุ์- มุกดาหาร) กับตอนกลางของลาว (สะหวันนะเขต) และเวียดนาม

ส่วนหนึ่งของโครงการในพื้นที่ด้านตะวันออกที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 เพื่อเชื่อมมุกดาหารของไทยและสะหวันนะเขตของลาว รวมทั้งการปรับปรุงเส้นทางหมายเลข 9 ในลาว ระยะทางประมาณ 83 กิโลเมตร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายถนนสายหลักที่แยกจากเส้นทางหมายเลข 13 ของลาวทางตะวันตก ผ่านพื้นที่ยากจนในสะหวันนะเขต คือ เมืองเซโปน เมืองพิน เมืองอุทุมพอน เมืองอาดสะพังทอง และเมืองท่าพะลานไซ

สำหรับประเทศไทยแล้ว การปรับปรุงเส้นทางหมายเลข 9 และการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ตามโครงการดังกล่าว จะเป็นกุญแจในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเป็นประตูการส่งออกที่สำคัญสำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยที่จะช่วยย่นระยะเวลา และลดต้นทุนค่าขนส่งสินค้าไปยังประเทศในเอเชียตะวันออก เช่น ภาคใต้ของจีน ฟิลิปปินส์ เกาหลี และญี่ปุ่น เป็นตัวเร่งการขยายตัวของการค้าชายแดนระหว่างไทย-ลาว และเวียดนามอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้าทางทะเลระหว่างประเทศในอนุภูมิภาค ที่จะเปลี่ยนมาเป็นการขนส่งทางบกเพื่อประโยชน์ในการลดต้นทุนการแข่งขัน โดยเฉพาะต้นทุนด้านการขนส่งสินค้า และสนับสนุนพื้นที่เป้าหมายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในการพัฒนาอุตสาหกรรมรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมแปรรูป บริเวณพื้นที่จุดตัดของเส้นทาง (เขตเมือง/ศูนย์กลางการค้าที่ตั้งอยู่ ณ จุดระหว่างเส้นทางเหนือ- ใต้- ตะวันออก- ตะวันตก) เช่น ขอนแก่น และจุดสำคัญอื่นๆ เช่น กาฬสินธุ์ รวมทั้งการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน (Special Border Zone: SBZ) ที่มุกดาหาร ซึ่งคาดว่าจะเป็นเมืองศูนย์การผลิต รวบรวม แปรรูปและการกระจายสินค้า (Distribution Center) และจุดหลักของการค้าและอุตสาหกรรมเบาใน E-WEC

ประเด็นที่สำคัญคือ การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจดังกล่าวข้างต้นย่อมจะนำมาซึ่งผลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในลักษณะต่างๆ ทั้งในด้านบวกและด้านลบ ไม่ว่าจะเป็นการขยายตัวของชุมชนเมือง การพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม ซึ่งทำให้เกิดความต้องการใช้สาธารณูปโภคเพิ่มขึ้นและเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น ปัญหาเรื่องขยะและน้ำเสีย ปัญหาชุมชนแออัด เป็นต้น ทั้งนี้ผลจากการศึกษาของโครงการ “การศึกษาสิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพและชีวภาพของโครงการพัฒนาระเบียงตะวันออก-ตะวันตก”
โดย รศ.ดร. สมเกียรติ ปิยะธีระธิติวรกุลและคณะ (2546) ได้ชี้ให้เห็นว่า การกำหนดมาตรการที่เหมาะสมในการรองรับการขยายตัวของปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมอันเกิดตามมา

หลังจากการสร้างสะพานในระยะยาวเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมีการเตรียมการอย่างเหมาะสม ในขณะที่การศึกษาทางด้านสังคมของชุมชนในพื้นที่ โดย ศ.ดร. สุภางค์ จันทวานิชและคณะ (2546) ก็ได้แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายทางมุมมองและความคิดของคนในพื้นที่ต่อการพัฒนาเส้นทางหมายเลข 9 และสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 นี้ ซึ่งจำเป็นต้องหาแนวทางในการสร้างกลไกการมีส่วนร่วมแก่ทุกภาคส่วนให้มากขึ้น

ทั้งนี้ โครงการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเบื้องต้นเพื่อพัฒนาข้อเสนอโครงการเรื่อง ‘การพัฒนาระเบียงตะวันออก-ตะวันตก (E-WEC) และการเปิดสะพานข้ามแม่น้ำโขงระหว่างสะหวันนะเขต-มุกดาหาร: การศึกษาเพื่อเตรียมวางระบบการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติตามยุทธศาสตร์การเปิดประตูสู่อินโดจีน–เมืองการค้าและการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร’” ได้จัดสัมมนาเพื่อระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชายแดนจังหวัดมุกดาหารทั้งภาครัฐ และภาคประชาสังคม พบว่าในการจัดการเมืองชายแดนนั้นยังคงมีประเด็นในเรื่องการเชื่อมโยงด้านข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่รู้ว่าใครมีข้อมูลอะไรและทำอะไรอยู่ที่ไหนบ้าง นอกจากนี้ยังมีประเด็นเรื่องการประสานงานระหว่างหน่วยงานในระดับต่างๆเช่น หน่วยงานส่วนกลางในภูมิภาค ส่วนกลางกับท้องถิ่น อีกทั้งการจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ว่าหน่วยงานใดควรมีบทบาทหน้าที่อย่างไรนั้นก็ยังคงเป็นปัญหาสำคัญ

เมื่อกล่าวถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่จะตามมาหลังการเปลี่ยนเมืองมุกดาหารที่เงียบสงบให้กลายเป็นเมืองศูนย์การผลิต รวบรวม แปรรูปและการกระจายสินค้า (Distribution Center) และเมืองการท่องเที่ยวนั้น เป็นสิ่งที่ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้หากแต่แนวทางในการบริหารจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมก็ยังคงไม่ปรากฏแนวทางที่แน่ชัด ถึงแม้ขณะนี้การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยกำลังทำการศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (IEE) แต่ก็ยังคงเป็นการศึกษาเฉพาะจุดพื้นที่ที่ใช้ทำเป็นศูนย์การผลิตฯ ซึ่งอันที่จริงแล้วปัญหาสิ่งแวดล้อมจำเป็นที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งรัฐและประชาสังคม ทั้งในจังหวัดมุกดาหารและกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนซึ่งต้องได้รับผลกระทบจาก E-WEC เช่นเดียวกัน ดังนั้นในบริหารจัดการประเด็นสิ่งแวดล้อมดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเพื่อสร้างกลไกในการจัดการ อีกทั้งต้องมีการจัดขอบเขตอำนาจหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละภาคส่วน และจำเป็นอย่างยิ่งที่แต่ละภาคส่วนจะต้องรับทราบหน้าที่ของหน่วยอื่นๆ อีกด้วย

นอกจากนี้ผลการศึกษาจากโครงการศึกษาสถานภาพความรู้เกี่ยวกับอาณาบริเวณชายแดนของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านระยะที่ 1 : บรรณนิทัศน์นั้นพบว่า มีจำนวนงานวิจัยที่

เกี่ยวข้องกับประเด็นสิ่งแวดล้อมอยู่น้อย* ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องศึกษากลไกในด้านการจัดการทั้งในด้านองค์กรและระบบการบริหารงานในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเส้นทางหมายเลข 9 และสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอย่างเร่งด่วน เพื่อกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและเพื่อปรับปรุงกลไกในการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพให้สามารถตอบสนองภารกิจทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการศึกษาดังกล่าวนี้ จะต้องพิจารณาข้อมูลที่ถูกต้องและสถานการณ์ที่แท้จริงเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร ปัญหาเกี่ยวกับกลไกในการบริหารจัดการและการขาดประสิทธิภาพมีอะไรบ้าง จำเป็นต้องมีการปรับปรุงในส่วนใด และควรมีทางเลือกในเชิงนโยบายเพื่อจัดการปัญหานี้หรือไม่อย่างไร

ประเด็นของการจัดการที่จะทำการศึกษาจะครอบคลุมเรื่องกฎหมาย กติกา และระเบียบต่างๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ การปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ รวมทั้ง Best Practices ตลอดจนการวิเคราะห์บทบาทของตัวแสดง (actors/players) อันได้แก่ รัฐ ท้องถิ่น ประชาสังคม และเอกชน ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนกรณีกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ให้มีการพัฒนาเชิงยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในด้านต่างๆ ทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ-สังคมของกลุ่มจังหวัด “สนุก”
2. เพื่อนำเอาผลการศึกษาจากข้อ 1 มาใช้ในการเสนอแนวทางเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม (environmental management system) สำหรับพื้นที่ชายแดนไทยและประเทศเพื่อนบ้าน โดยนำนโยบายบางระดับมาศึกษาเปรียบเทียบกับระบบที่เป็นอยู่ของต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา เม็กซิโก สหภาพยุโรป

ขอบเขตการดำเนินงาน

การศึกษาในครั้งนี้จะมุ่งเน้นศึกษาการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับการปรับปรุงเส้นทางหมายเลข 9 และสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ในส่วนของประเทศ

---

* โสภารัตน์ จารุสมบัติ กรกช ศิริโชคและคณะ. *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ บทสังเคราะห์สถานภาพความรู้ : โครงการศึกษาสถานภาพความรู้เกี่ยวกับอาณาบริเวณชายแดนของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านระยะที่ 1: บรรณนิทัศน์*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2548.

ไทย โดยกำหนดขอบเขตการศึกษาในจังหวัดที่มีความเกี่ยวข้องในเชิงยุทธศาสตร์ของการพัฒนา อันได้แก่ จ.สกลนคร จ. นครพนม จ. อำนาจเจริญ และ อุบลราชธานี โดยจะศึกษาในเชิงการสำรวจเบื้องต้นเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานด้านการบริหารจัดการมาใช้ประกอบการศึกษาในครั้งนี้

วิธีการดำเนินการศึกษา

1. สำรวจและรวบรวมเอกสารที่เป็นข้อมูลพื้นฐานทางกายภาพ เศรษฐกิจ-สังคม ของกลุ่มจังหวัด “สนุก” เพื่อชี้ให้เห็นถึงจุดอ่อน-จุดแข็งของแต่ละจังหวัด
2. ศึกษาและรวบรวมความคิดเห็นจากบุคลากรเท่าที่จะสามารถดำเนินการได้ในหน่วยงานของรัฐ เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และประชาชน ในท้องถิ่นและภูมิภาคที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนในกรณีเส้นทางหมายเลข 9 และสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบ และแสวงหานโยบายที่เหมาะสมเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผลลัพธ์ของการดำเนินการศึกษา

1. ข้อมูลพื้นฐานทางกายภาพ เศรษฐกิจ-สังคม ของกลุ่มจังหวัดสนุก
2. ระบบการบริหารจัดการ (management system) นโยบายและมาตรการในการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนบริเวณเส้นทางหมายเลข 9 และสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2
3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ของประเทศไทยในการดำเนินการด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชายแดนต่างๆ
4. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการในการประยุกต์ใช้ประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนด้านสิ่งแวดล้อมของต่างประเทศ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมประชาสัมพันธ์.2547.*การปฏิรูประบบราชการ*. [Online]. Available : URL : http://www.prd.go.th/downloads/develop_gov.doc

กรมพัฒนาที่ดิน. 2541. *คู่มือการจัดการทรัพยากรที่ดินเบื้องต้น จังหวัดมุกดาหาร*. เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่.

กรมศิลปากร. คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2544. *วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดมุกดาหาร*. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. กองสารสนเทศสิ่งแวดล้อม. 2540. *สารสนเทศภูมิศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมุกดาหาร*. เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่.

กระทรวงการต่างประเทศ. กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ. กองส่งเสริมเศรษฐสัมพันธ์และความร่วมมือ. *โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater*

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2548. *แผนยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ใช้สำหรับงบประมาณ พ.ศ. 2548-2551.*

กระทรวงพาณิชย์. รายงานผลการศึกษายุทธศาสตร์การค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน. 2549. (http://www.moc.go.th)

กระทรวงมหาดไทย. 2548. *โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขง ระหว่าง ราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ช่วงจังหวัดมุกดาหาร กับ แขวงสะหวันเขต).* กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย. (http://www.mukdahan.go.th)

Mekong Subregion – GMS). ธันวาคม 2548. (http://www.mfa.go.th)

กองมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 252-. รายงานการสำรวจเพื่อวางแผนพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเมืองมุกดาหาร (การป้องกันและแก้ไขปัญหาภาวะมลพิษ). เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่.

กัลปพฤกษ์ ผิวทองงามและดารารัตน์ เมตตาริกานนท์. *ค้าขายชายแดน : โครงสร้างตลาดการค้าชายแดนไทย – ลาว : กรณีศึกษาด่านมุกดาหาร*. รายงานวิจัยเสนอต่อศูนย์วิจัยพหุลักษณ์สังคมลุ่มน้ำโขง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. เอกสารอัดสำเนา.

ขจิต จิตตเสวี. “การบริหารจัดการชายแดนกับนโยบายต่างประเทศของไทยในกระแสโลกาภิวัตน์”, ใน *สราญรมย์ (วารสารของสโมสรสราญรมย์ กระทรวงการต่างประเทศ),* ปีที่ 62 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548, หน้า 250-281.

จอมใจ สวรรค์. 2541. *แนวทางการพัฒนาจังหวัดมุกดาหารและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวางแผนภาค จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เจษฎา สุวัติถิ.2537. *แนวทางการพัฒนาเมืองหนองคายเพื่อรองรับผลกระทบจากสะพานมิตรภาพ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวางแผนภาค จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชำนาญ ฟินศรี. 2541. *แนวทางการพัฒนาชุมชนชายแดนเมืองมุกดาหารเพื่อรองรับผลกระทบจากสะพานมิตรภาพ*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการผังเมือง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เดชา วิวัฒน์วิทยา และคณะ. *รายงานฉบับสมบูรณ์แผนการจัดการแม่บทเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน จังหวัดมุกดาหารและกาฬสินธุ์*. เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่. 3 เล่ม.

ธนพงศ์ วิชคำหาญ. 2545. *โครงการท่าเรือข้ามฟากและศูนย์บริการนักท่องเที่ยวตลาดอินโดจีน จังหวัดมุกดาหาร*. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีการศึกษา 2545.

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย.2541. *ทิศทางการส่งออกและลงทุน เล่ม2*. กรุงเทพฯ: เปรียว.

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย.2544. *ทิศทางการส่งออกและลงทุน เล่ม4* . กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 2546. *การค้านอกระบบชายแดนไทย-ลาว (มุกดาหาร – สะหวันนะเขต)*. กรุงเทพฯ : ธนาคารแห่งประเทศไทย.

นันทศา ภคฐานพสุ. 2548. *พฤติกรรมและปัจจัยการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวที่ตลาดอินโดจีน จังหวัดมุกดาหาร*. รายงานการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีการศึกษา 2548.

นาถฤดี มณีเนตร และปรมัตถ์ เพียนอก. 2545. *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวบริเวณพรมแดน ด่านตรวจคนเข้าเมืองมุกดาหาร*. รายงานการวิจัยเสนอต่อคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

นิมิต นนทพันธาวาทย์. “ศักยภาพการลงทุนของนักธุรกิจไทย-ลาวในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง” ใน วันเพ็ญ สุรฤกษ์ (บรรณาธิการ) *ไทย-ลาว กับการจัดการทรัพยากรลุ่มน้ำโขง*, รายงานการประชุมสัมมนาทางวิชาการระหว่างประเทศไทย-ลาว จัดโดยโครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทยและคณะกรรมาธิการร่วมมือลาว-ไทย ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, ระหว่างวันที่ 17 – 22 มีนาคม 2540 ณ เชียงใหม่-หลวงพระบาง-เวียงจันทน์, เชียงใหม่ :

หน่วยพิมพ์เอกสารวิชาการ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541, หน้า 6 – 13 ถึง 6 – 32.

นิพนธ์ สว่างทรัพย์. “สัมพันธภาพและความร่วมมือทางเศรษฐกิจไทย-ลาว : อดีต-ปัจจุบัน – อนาคต” ใน วันเพ็ญ สุรฤกษ์ (บรรณาธิการ) *ไทย-ลาว กับการจัดการทรัพยากรลุ่มน้ำโขง*, รายงานการประชุมสัมมนาทางวิชาการระหว่างประเทศไทย-ลาว จัดโดยโครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทยและคณะกรรมาธิการร่วมมือลาว-ไทย ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, ระหว่างวันที่ 17 – 22 มีนาคม 2540 ณ เชียงใหม่-หลวงพระบาง-เวียงจันทน์, เชียงใหม่ : หน่วยพิมพ์เอกสารวิชาการ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541, หน้า 2-12 ถึง 2-27.

บุญเรือง เขมฉิมและสุรสิทธิ์ วชิรขจร. 2542. *ทัศนคติของประชาชนต่อคนญวนอพยพในจังหวัดมุกดาหาร : ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร*. ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ปีการศึกษา 2542.

ประมวล สุขกล่อม. 2547. *แรงงานลาวอพยพในภาคอีสาน : กรณีศึกษาแรงงานอพยพจังหวัดมุกดาหาร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีการศึกษา 2547.

ปารวี ศรีอุบล. 2548. *ความคิดเห็นและพฤติกรรมในการซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยวในตลาดอินโดจีน จังหวัดมุกดาหาร*.รายงานการศึกษาอิสระ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีการศึกษา 2548.

ผล อัฐนาค. 2543. *วิถีชีวิตคนไทยเชื้อสายเวียดนามในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีการศึกษา 2543.

พรรณพิไล กิจสุดแสง. (ม.ป.ป.). *การศึกษาเบื้องต้นการปฏิบัติตามแผนการพัฒนาแนวคิด Economic corridor ที่มีผลเกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน: กรณีศึกษาเขตชายแดนด้าน จังหวัดมุกดาหาร*. สถาบันความร่วมมือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจลุ่มแม่น้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

มนตรี อยู่พงษ์พิทักษ์. (ม.ป.ป.). *ผลการดำเนินงาน และ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง เฉพาะพื้นที่ภูสระดอกบัว อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

มหาวิทยาลัยขอนแก่น. คณะวิศวกรรมศาสตร์. 2543. *การศึกษาการจัดทำแผนแม่บทด้านการจราจรและการขนส่งเมืองภูมิภาค : จังหวัดมุกดาหาร*. รายงานวิจัยเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการจัดระบบการจราจรทางบก. เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่.

ยอด เนตรสุวรรณ [นามแฝง “นายรอบรู้”]. 2548. *มุกดาหาร*. กรุงเทพฯ : สารคดี.

รัฐภา กล้าขยัน. 2547. *การเปรียบเทียบดัชนีการกระจุกตัวโดยวิธี SIMULATION : กรณีศึกษาอุตสาหกรรมรถยนต์และส่วนประกอบ ด่านการค้าชายแดนไทย-ลาว จังหวัดมุกดาหาร.* รายงานการศึกษาอิสระปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วลัยลักษณ์ พฤกษาทร. 2545. *แนวทางการพัฒนาเมืองชายแดน : กรณีศึกษาเมืองมุกดาหาร.* วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การผังเมือง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2545.

วารินทร์ วงศ์หาญเชาว์ และคณะ.2547 *ยุทธศาสตร์การค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนประเทศไทยกับประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง.* สถาบันยุทธศาสตร์การค้า.

สาธร ทัศนเอี่ยม. 2548. *การศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอันเนื่องมาจากการก่อสร้างทางหลวงหมายเลข 212 สายจังหวัดมุกดาหารถึงอำเภอนิคมคำสร้อย.* วิทยานิพนธ์ (ไม่ระบุรายละเอียด) มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ปีการศึกษา 2548.

สาโรช คัชมาตย์. 2541. *นโยบายการพัฒนาจังหวัดชายแดนในเขตอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง : กรณีศึกษาเฉพาะจังหวัดมุกดาหาร.* เอกสารวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะวิชายุทธศาสตร์ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ปีการศึกษา 2541.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ. *เวทีวิจัยมุกดาหาร เรื่องระเบียงตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor),* เอกสารประกอบการประชุมนำเสนอผลงานโครงการ “ผลกระทบจากการพัฒนาสเนทางหมายเลข 9 : ด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม” 9 พฤษภาคม 2548 ณ จังหวัดมุกดาหาร.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สำนักพัฒนาพื้นที่. *การจัดระบบเศรษฐกิจตามแนวชายแดน (Economic Cooperation Strategy).* กรกฎาคม 2546. (http://www.nesdb.org)

สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร. กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด. 254-. *ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร พ.ศ. 2547-2550.* เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่.

สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร. *โครงการสถาปนาเมืองคู่แฝดมุกดาหาร-สะหวันนะเขต.* (http://www.mukdahan.go.th)

สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร. รายงานการประชุมจังหวัดมุกดาหาร ครั้งที่ 12 / 2548 วันที่ 29 ธันวาคม 2548. (http://www.mukdahan.go.th)

สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร. ฝ่ายแผนและโครงการ. 2537. *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร พ.ศ. 2538 – 2547.* เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่.

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดมุกดาหาร. 2545. *การค้าชายแดนไทย-สปป. ลาว ด้านจังหวัดมุกดาหาร.* เอกสารอัดสำเนา.

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. 2540. *โครงการศึกษาแนวทางความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมระหว่างไทย – สปป. ลาว – เวียดนามตามแนวถนนหมายเลข 9 (มุกดาหาร-สะหวันนะเขต – กวางตรี – ดานัง).* กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม.

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและบริษัทอินเตอร์เนชันแนลคอนซัลแทนซีเน็ทเวอร์ค. 2540 *โครงการศึกษาแนวทางความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมระหว่างไทย – สปป. ลาว – เวียดนาม ตามแนวถนนหมายเลข 9 (มุกดาหาร – สะหวันนะเขต – กวางตรี – ดานัง).* เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่. 2 เล่ม.

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและบริษัทอินเตอร์เนชันแนลคอนซัลแทนซีเน็ทเวอร์ค. 2541 *โครงการยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เฉพาะเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมอุตสาหกรรม.* เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่. 2 เล่ม.

สำนักพัฒนาพื้นที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. *การจัดระบบเศรษฐกิจตามแนวชายแดน.* 2546. www.nesdb.go.th

สำนักงานสถิติจังหวัดมุกดาหาร. 2543. *รายงานผลเบื้องต้นสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2543.* เอกสารอัดสำเนาเผยแพร่. 5 หน้า.

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร. 2547. *รายงานประจำปี 2547.* มุกดาหาร : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร.

สำเนียง ปาลสมบรูณ์ (บรรณาธิการ). 2537. *บันทึกประวัติศาสตร์สะพานมิตรภาพไทย-ลาว.* กรุงเทพฯ: ยูโรปาเพรส.

สุขใจ เดชศุภบุญ. *วิเคราะห์ศักยภาพความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว บนถนนหมายเลข 9.* ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์ ปีการศึกษา 2538.

สุชาดา สุริยาชัยวัฒน์. 2541. *ทัศนคติของประชาชนต่อผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาจังหวัดมุกดาหาร.* ภาคนิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์ ปีการศึกษา 2541.

สุธารา จันทรานิมิตร. 2546. *รายงานการสำรวจและจำแนกพื้นที่ชุมน้ำจังหวัดมุกดาหาร.* (ไม่ระบุรายละเอียด)

สุมาลี สุขดานนท์. “ลาว : กุญแจสู่การพัฒนาการค้าและการขนส่งในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ”, *จุฬาลงกรณ์ปริทัศน์*, ฉบับที่ 58, มกราคม-มีนาคม 2546, 10-24.

สุมาลี สุขดานนท์. “เมืองหน้าด่านเศรษฐกิจของไทยในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, *จุฬาลงกรณ์ปริทัศน์*, ฉบับที่ 60, กรกฎาคม-กันยายน 2546, 11-22.

สุวาลี มูลสาร. 2547. *การพัฒนาครูด้านการจัดทำหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทย บริเวณชายแดนจังหวัดมุกดาหาร.*วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุรจิตต์ จันทรสาขา. 2543. *เมืองมุกดาหาร.* ไม่ระบุสถานที่พิมพ์.

สุรวุธ รอบรู้และสากล จริยวิทยานนท์. 2540. *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองมุกดาหาร.* ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ปีการศึกษา 2540.

เสน่ห์ นิยมไทย. 2529. *การศึกษาความเหมาะสมของขอบเขตจังหวัด : กรณีศึกษาจังหวัดมุกดาหาร.* วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การผังเมือง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2529.

เอกสารสรุปการประชุม *East-West Economic Corridor Conference: Trade and Investment Opportunities.* จัดโดย UN/ESCAP และ GMS Business Forum ณ ศูนย์การประชุมสำนักงานองค์การสหประชาชาติ กรุงเทพฯ ระหว่างวันที่ 23-24 มิถุนายน 2548.

อรรถพล จันทรสาขา. 2548. *ความคาดหวังของประชาชนจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2 จังหวัดมุกดาหาร.* วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีการศึกษา 2548.

อุทิศ เมืองแขวง. 2541. *การค้าแนวชายแดนไทย-ลาว: ศึกษากรณีจังหวัดมุกดาหาร.* ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

ภาษาอังกฤษ

Arkhom Termpittayapaisith [Deputy Secretary General of the National Economic and Social Development Board]. *Thai Policy on Cooperation with Neighboring Countries*. 13 January 2006.

Asian Development Bank. The GMS: Beyond Borders – Regional Cooperation Strategy and Program 2004-2008. March 2004. (http://www.adb.org)

Asian Development Bank. *GMS Region Economic Cooperation Strategy and Program (RCSP).* (www.adb.org)

Asian Development Bank. *GMS Development Matrix.* (www.adb.org)

Freeny, David. "The Political Economy of Regional Inequality : The *Northeastern of Thailand* 1800-2000" *Cross*roads (Center for Southeast Asian Studies, Northern Illinois University), Vol.17, No.1, pp. 29-59.

Japan International Cooperation Agency, Committee for Planning and Cooperation (Lao People's Democratic Republic), Office of National Economic and Social Development Board. (The Kingdom of Thailand), International Development Center of Japan, KRI International, and Pacific Consultants International (a). *Development Vision and Cooperation Programs for the Cross Border Region : Final Report-Summary.* September 2001.

Japan International Cooperation Agency. Committee for Planning and Cooperation (Lao People's Democratic Republic), Office of National Economic and Social Development Board. (The Kingdom of Thailand), International Development Center of Japan, KRI International, and Pacific Consultants International (b). *The Study on the Integrated Regional Development Plan for the Northeastern Border Region in the Kingdom of Thailand : Final Report - Master Plan.* . September 2001.

Japan International Cooperation Agency. Committee for Planning and Cooperation (Lao People's Democratic Republic), Office of National Economic and Social Development Board. (The Kingdom of Thailand), International Development Center of Japan, KRI International, and Pacific Consultants International (c). *The Study on the Integrated Regional Development Plan for the Northeastern Border Region in the Kingdom of Thailand : Final Report- Sector Plan* . September 2001.

Japan International Cooperation Agency. Committee for Planning and Cooperation (Lao People's Democratic Republic), Office of National Economic and Social Development Board. (The Kingdom of Thailand), International Development Center of Japan, KRI International, and Pacific Consultants International (d). *The Study on the Integrated Regional Development Plan for the Northeastern Border Region in the Kingdom of Thailand: Final Report – Summary.* September 2001.

Japan International Cooperation Agency; Office of the National Economic and Social Development Board, The Kingdom of Thailand; Pacific Consultants International; International Development Center of Japan and KRI International. *The Study on the Integrated Regional Development for the Northeastern Border Region in the Kingdom of Thailand: Final Report – Master Plan*. September 2001.

Office of National Economic and Social Development Board. (The Kingdom of Thailand). *Thai Policy on Cooperation with Neighboring Countries.* 13 January 2006. (www.nesdb.go.th/news/template/interestingdata/data/data02-49.pdf)

แหล่งข้อมูลเว็บไซต์

กระทรวงการต่างประเทศ http://www.mfa.go.th

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา http://www.mots.go.th/

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย http://www.tat.or.th/

สมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพ http://www.mfa.go.th/web/1707.php

จังหวัดมุกดาหาร http://www.mukdahan.go.th

ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย http://www.adb.org

หนังสือพิมพ์เวียงจันทน์ไทมส์ http://www.vientianetimes.org.la

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS) http://www.acmecs.org

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ http://www.nesdb.org

ศูนย์ข้อมูลลาว มหาวิทยาลัยขอนแก่น http://www.cac.kku.ac.th/laos/

กรมทางหลวง http://www.doh.go.th

(Online) Available : URL: http://www.reo12ubon.in.th/data/stur.html

Vientiane Times http://www.Vientianetimes.com

ภาคผนวก ก (1)

ผลการสัมมนาระดมความคิดเห็น

เรื่อง การสนทนาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ (Dinner Talk)

ระหว่างตัวแทนส่วนราชการประจำจังหวัด องค์กรเอกชน และนักศึกษา EPA' 17

วันที่ 10 กันยายน พ.ศ.2548

ณ ห้องอาหารภายในโรงแรมพลอยไพลิน จ.มุกดาหาร

รองผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร :

มุกดาหารเป็นจังหวัดที่เล็กที่สุด พื้นที่มีเพียง 4,300 ตารางกิโลเมตร มีประชากรน้อยที่สุดในภาคอีสานด้วยประมาณ 330,000-340,000 คน ถึงแม้ว่าเราจะเป็นจังหวัดไซส์ S แต่ว่ากำลังศักยภาพในการผลิตของเรา อาจจะอยู่สูงกว่า S อาจจะไปถึง L หรือ M เพราะว่าโดยสภาพของหลายสิ่งหลายอย่างโดยทำเลที่ตั้งก็ช่วยจังหวัดมุกดาหารได้เป็นเส้นทางที่เรียกว่าเป็นด่านสุดท้ายของระเบียงเศรษฐกิจตะวันตก-ตะวันออก หรือ East-West Economic Corridor ซึ่งเป็นกรอบความร่วมมือในเรื่องของการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง หรือ GMS 6 ประเทศ และเป็นจังหวัดที่อยู่ในจุดที่ตั้งของการพัฒนาเศรษฐกิจในกรอบอื่น ๆ อีก เช่น กรอบของ ACMECS หรือกรอบที่พัฒนามาจากปฏิญญาพุกาม

เส้นทางจากสะหวันนะเขตมุ่งสู่เวียดนามเป็นเส้นทางหลวงหมายเลข 9 ซึ่งเสร็จเมื่อ 2 ปีที่แล้ว และจากชายแดนเวียดนาม ลาว-เวียดนาม ซึ่งเรียกว่า "ด่านลาวบาว" ก็จะมีเส้นทางที่เวียดนามกำลังพัฒนาสู่เมืองเว้ ซึ่งเป็นเมืองมรดกโลกและไปถึงเมืองดานัง ระยะทางจากสะหวันนะเขตไปจนถึงเมืองเว้ 400 กิโลเมตร ถ้าจากเว้ไปถึงดานังอีก 100 กิโลเมตร รวมแล้วประมาณ 500 กิโลเมตร ก็ถึงด่านซึ่งเป็นเมืองท่าที่สำคัญทางตอนกลางของเวียดนามคือ "ท่าเรือดานัง" ถัดจากนั้นไปอีก 30 กิโลเมตร ก็จะถึงเมืองมรดกโลกเป็นเมืองคล้ายกับอยุธยาแต่เก่ากว่าอยุธยาคือ "เมืองฮอยอัน"

ระยะทางจากแม่สอดมาจนถึงดานังประมาณ 1,776 กิโลเมตร ระยะทางที่ยาวที่สุดอยู่ในพื้นที่ประเทศไทยประมาณ 70% อยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ประมาณปี 2552 น่าจะเสร็จ ถ้าหากรัฐบาลไทยมีงบประมาณเพียงพอ ตอนนี้ไทยเป็นหนี้ของ JABIC สะพานที่ท่านเห็นกำลังสร้างอยู่ ไม่ใช่สะพานโบราณตอนนี้กำลังกู้อยู่ พอดีเรากำลังเร่งกันทำมากไปหน่อยก็เลยมีปัญหานิดหน่อย สะพานนี้จะเสร็จปลายปี 2006 คือธันวาคมปีหน้าจะเสร็จ กู้เงิน JABIC ภายใน 2-3 ปีข้างหน้ามุกดาหารคงจะมีอะไรที่เปลี่ยนแปลงไปอีกหลายจุด

ตลอดทั้งปีห้องพักโรงแรมเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 60-70% ยอดนักท่องเที่ยวและคนเดินทางมาที่มุกดาหารปีที่แล้วประมาณ 8 แสนคน ปีนี้ประมาณ 9 แสนคน มีรายได้จากการท่องเที่ยวปีละประมาณ 799 ล้านบาท ปีนี้อาจจะไปใกล้ 1 พันล้านบาท

ในการพัฒนาจังหวัดปีนี้และปีต่อไป 3-4 ปีข้างหน้าเราจะเน้นพัฒนาตรงจุดไหนกันบ้างของมุกดาหาร อย่างที่เรียนว่าเราเป็นจังหวัดอยู่ริมโขง ติดชายแดนกับเพื่อนบ้านยาว 72 กิโลเมตรมีแม่น้ำโขงขวางกั้นอยู่ และก็มีธรรมชาติที่พอจะเป็นทรัพยากรที่จะนำมาพัฒนาในเรื่องการท่องเที่ยวได้เราเลยวางแผนไว้ว่าเราจะพัฒนาในเรื่องการท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่ 1 มุกดาหารยัง Link Local อยู่เลยพยายาม Link ให้ได้อยู่ให้เป็นเครือข่าย อีกประเด็นคือเราจะพัฒนาในเรื่องของการค้าขายชายแดน ซึ่งเขามีกันมาตั้งแต่เก่าแล้ว ปีหนึ่งการค้าขายประมาณ 3-4 พันล้าน บางปีก็ขึ้นไปถึง 5 พันล้าน ที่จังหวัดจะต้องทำและเร่งทำคือ การพัฒนาการค้า-การลงทุน ตรงนี้เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ทางจังหวัดเน้นหนักเป็นพิเศษคือ การค้า-การลงทุนกับการท่องเที่ยว

เราหยิบยกเอาตัวยุทธศาสตร์ที่เราจะนำมามาผนวกเข้ากับยุทธศาสตร์ของชาติออกมาเป็นแผนงานโครงการที่เตรียมจะมารองรับ เงินงบประมาณส่วนหนึ่งนอกจากระบบปกติปีหนึ่งก็ลงที่ประมาณ 2500 ล้านบาทของทุกกระทรวง ทบวง กรม แล้วก็งบยุทธศาสตร์ของจังหวัดหรืองบผู้ว่าฯ CEO ที่จะมาทำใน 2 เรื่องนี้ก็ไม่แน่นอน ปีที่แล้วคาดว่าจะได้สักประมาณ 5 ร้อยล้านบาท

นี่คือหลายสิ่งหลายอย่างที่เรายังขาด

โครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ยังมีอีกหลายส่วนที่ยังไม่สมประกอบเช่น มุกดาหารไม่มีสนามบิน มหาวิทยาลัย แล้วภาคราชการเตรียมพร้อมอะไรไว้บ้าง คือสนามบินสะหวันนะเขตทำไมพัฒนาให้เป็นสนามบิน Domestic ให้กับจังหวัดมุกดาหารด้วย ท่านนายกฯ ทักษิณมาเมื่อปีที่แล้วเพื่อวางศิลาฤกษ์ที่สะพานนี้ แล้วนั่งเครื่องบินไปลงที่ฝั่งสะหวันนะเขตและนั่งรถไปที่ที่ก่อสร้างสะพานเพื่อวางศิลาฤกษ์ แล้วพูดว่า “มันน่าจะถึงเวลาที่จะพัฒนาสนามบินสะหวันนะเขตตรงนี้ให้ใช้ประโยชน์ได้ร่วมกัน” ซึ่งญี่ปุ่นก็เห็นด้วย

สะหวันนะเขตจะมีเขตเศรษฐกิจพิเศษ “สะหวันเซโน” มี 2 ไซส์ ไซส์ A ไซส์ B ไซส์ที่คอสะพานฝั่งนั้นประมาณ 1800 ไร่ ไซส์ที่เซโนไปอีก 32 กิโลเมตรจากจุดที่เพิ่งข้ามเรือไปนี้ตรงนี้ก็มี ประมาณ 50-60 ไร่เท่านั้น ยังต้องพัฒนาอีก

บันทึกความตกลง (ปฏิญญาพุกาม) มีกรอบความร่วมมืออยู่ด้วยกัน 5 กรอบ 1.) ก็เป็นเรื่องของ Facilitate สินค้าเข้า-ออกระหว่างประเทศในอนุภูมิภาค 4-6 ประเทศ 2.) ในเรื่องของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานคมนาคมทางบก สะพาน ถนนต่างๆ เช่นที่ทำถนน 4 เลน 3.) ในเรื่องของการพัฒนาการท่องเที่ยว เราจะมี Route Tour เราจะมี Hub การท่องเที่ยวตรงโซนนี้ได้อย่างไรเพื่อให้ทุกประเทศบริเวณนี้ได้ win-win situation ด้วยกัน 4.) เรื่องของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอนุภูมิภาค 5.) เรื่องการพัฒนาภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรม ประเทศไทยก็ได้ให้สิทธิพิเศษแก่ประเทศทั้งลาว เวียดนาม กัมพูชา เป็น GSP ที่เรียกว่า AISP มีสินค้าเกษตรหลายรายการทั้งสินค้า

เกษตรและสินค้าอุตสาหกรรมประมาณร้อยรายการที่จะเข้ามาแล้วเก็บภาษีศุลกากรเป็น 0 ซึ่งมีสินค้าเกษตรตัวหลัก ๆ เช่น อ้อย

มุกดาหารกับสะหวันนะเขตเป็นคู่แรกที่รัฐมนตรีของประเทศกำหนดว่าให้จับคู่กันเป็นเมืองคู่แฝดเรียกว่า “Sister City” หรือ “Twin City”

จุดประสงค์หรือเป้าประสงค์หลักคือว่า ให้แต่ละประเทศ ประเทศในอนุภูมิภาคนี้อยู่ในสถานะที่สามารถที่จะร่วมกันพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของพี่น้องประชาชนไม่ให้ยิ่งหย่อนไปกว่ากันคือให้อยู่ในสถานภาพที่เราก็ได้เขาก็ได้ ไม่ใช่เราได้อยู่ฝ่ายเดียว

มีมติคณะรัฐมนตรีให้ผู้ว่าฯ ทุกจังหวัดชายแดนระงับไว้ก่อนอย่าไปทำความตกลง อย่าไปบังอาจตบปากรับคำอะไรสุ่มสี่สุ่มห้าเพราะถ้าหากว่าหลังจากนั้นแล้วจะต้องดึงเอาระดับ G to G แล้วจะเสียเปรียบ เพราะฉะนั้นระดับท้องถิ่น P to P ทางเพื่อนบ้านเขาเจอกรอบกติกาอย่างนี้เขารุก East เขาไม่รุกมาทาง West อย่างเวียดนามเขารุก South เขาไปทางสิงคโปร์ มาเลเซีย จะเห็นว่าการลงทุนตอนนี้นักลงทุนทั้งสิงคโปร์ มาเลเซียเต็มไปหมดแล้วที่เวียดนาม ลาว

ผศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ :

ทางอุตสาหกรรมจังหวัดเองได้คิดอย่างไรเกี่ยวกับตัวทิศทางของพัฒนาอุตสาหกรรมแล้วก็มีการวางกรอบแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมรวมทั้งการดูแลเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมอย่างไร

ตัวแทนอุตสาหกรรมจังหวัด :

อุตสาหกรรมในประเทศไทยยังอยู่ “อุตสาหกรรมต้นน้ำ” เพราะว่าถึงจะแปรรูปก็แปรรูปไม่มี Hi-Tec ค่อนข้างจะ Low-Tec เหมือนกับโรงงานน้ำตาลหรือโรงแป้งมันเราก็แปรรูปได้แค่ระดับแป้งมันเพราะว่าตัวอย่างที่ยกก็คือมันสำปะหลัง Product สุดท้ายไม่ใช่แป้งมัน มันสามารถเป็นอย่างอื่น เป็นโมดิฟายสตาร์ดไปทำอย่างอื่นได้อีกมาก โรงงานน้ำตาลสมัยนี้ขายได้ทุกอย่าง

จังหวัดมุกดาหารมีทั้งหมด 7 อำเภอ มีโรงงานอยู่เพียง 189 โรง ทีนี้คำจำกัดความคำว่า “โรงงาน” ค่อนข้างที่จะทำให้ข้อมูลเพี้ยนไป เพราะว่าเราไปนับอู่ซ่อมรถ โรงทำมุ้งลวดเหล็กดัด โรงกลึงฯ เล็กๆ น้อยๆ เป็นโรงงานหมด ถ้ามองภาพตัวนี้ออกก็จะรู้ว่าจังหวัดมุกดาหารการลงทุนน้อยมาก สาเหตุก็เนื่องจากว่าระยะทางค่อนข้างไกลแม้ว่าจะอยู่ใกล้วัตถุดิบก็ตาม อันที่สองคือแรงงานอาจจะราคาถูกจริงแต่มีการอพยพแรงงานสูงมาก เพราะว่าอย่างโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้าที่นี่ใช้คนงานประมาณ 300 คน แต่ว่าอัตรา Turn Over คือหมายถึงว่าคนงาน 300 คนนี้เราจ้างได้ประมาณ 6 เดือนเขาก็จะออกแล้วเพราะเขาจะมองว่าถ้าเขาทำงานที่นี่เขาได้ 150 บาทเขาเดินทางไปกรุงเทพเขาอาจได้ 180-200 บาท เพราะฉะนั้นเวลามีความชำนาญมากขึ้นประมาณ 6 เดือนเขาก็เดินทางเข้า

กรุงเทพเราก็ต้องรับคนใหม่เข้ามา จากค่าแรงที่มันถูกกว่าแต่ว่าค่าความเสียหายที่เกิดกับชิ้นงานหรือค่าฝึกอบรมกว่าที่เขาจะมีฝีมือขึ้นมารวมแล้วมันแพงกว่า

นิคมอุตสาหกรรมถ้าไปเกิดในประเทศลาวก็คือ “สะหวันเซโน” หรือนิคมอื่น ๆ ในประเทศลาวนั้นดีกว่า เป็นการช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้านเราด้วย สะหวันเซโน นี้การนิคมอุตสาหกรรมไปช่วยออกแบบด้วย ช่วยพัฒนาวางแผนสาธารณูปโภคถนนหนทางต่างๆ Distribution Center หรือระบบ Logistic เพื่อรองรับสะพานที่กำลังจะเกิดขึ้นที่จังหวัดมุกดาหาร ขอนแก่น และเชื่อมต่อไปยังโคราช ส่วนทางด้านใต้ก็จะเชื่อมต่อไปทางด้านบุรีรัมย์ อุบลราชธานี ลงไปทางท่าเทียบเรือแหลมฉบัง มาบตาพุต หวังว่ามุกดาหารน่าจะมีความเจริญมากยิ่งกว่านี้หลังจากที่สะพานเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ผศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ :

การพัฒนาในพื้นที่เราคงต้องยอมรับว่าเมื่อมีการใช้มันก็ต้องมีของออกมา มีสิ่งที่เกิดเป็นปัญหาที่เรารู้จักกันดีไม่ว่าจะเป็นของเสีย น้ำเสีย ถึงแม้ว่าเราจะพยายามอย่างไรบางครั้งการแก้ไขหรือการป้องกันคงต้องอาศัยการคิดไปข้างหน้า การเตรียมการไปข้างหน้า ตรงนี้ไม่ทราบว่าทางทรัพยากรจังหวัดเองได้มีการเตรียมการหรือมีมุมมองอย่างไรในการรองรับ

ผู้ช่วยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด :

แหล่งที่มีความหลากหลายทางชีวภาพค่อนข้างสูงซึ่งพวกเราอาจจะเคยได้ยินที่ทางภาษาอีสานว่า “ป่าปูกป่าทาว” เป็นพื้นที่ป่าที่อยู่ริมน้ำที่ก่อให้เกิดเป็นแหล่งอาหารของพวกสัตว์น้ำ พวกปลา ปลาที่สำคัญๆ ที่มีอยู่ในภาคอีสาน ปลาบึก ปลาเนื้ออ่อน ปลาเผาะที่กำลังมีการส่งเสริมเพื่อที่จะทำเป็นสินค้าส่งออกต่างประเทศก็มีอยู่ในเขตพื้นที่ที่เรียกว่า “ป่าปูกป่าทาว” คือปลาจะไปวางไข่ในพื้นที่ที่มีป่าไม้ ไปวางไข่ในพื้นที่ที่มีความปลอดภัยจากสัตว์อื่นที่จะเข้ามาทำร้าย ปลาเขาก็จะไปวางไข่ที่นั่น

ในส่วนของด้านทรัพยากร เรื่องการนำไม้ออกจากป่าทุกปีแต่ป่าของลาวก็ยังมีเป็นต้นทุนอยู่ซึ่งผิดกับประเทศเราที่เมื่อก่อนเราก็มีการทำป่าสัมปทานเหมือนกันเราก็ใช้หลักการเดียวกันนี้แต่พื้นที่ป่าของเราปัญหาก็คือเรื่องความยากจนของประชาชนพอสัมปทานไปทำไม้เสร็จแล้วประชาชนก็ตามเข้าไปตัดเพื่อที่จะแปลงสภาพพื้นที่ป่าเพื่อทำไร่ทำนา เราก็ไม่สามารถไปบริหารจัดการพื้นที่ป่าของประเทศเราได้ตามหลักวิชาการทางด้านป่าไม้ได้ ในเรื่องของไม้แปรรูปปกติแล้วเราก็ค้าขายโดยฝั่งของประเทศลาวจะมีโรงเลื่อยอยู่ตามริมถนนถ้าท่านไปสะหวันนะเขตตามริมถนนจะมีโรงเลื่อย โรงเลื่อยเหล่านี้ส่วนใหญ่ก็เป็นพ่อค้าของคนไทย ลาวเขาก็จะมีการจำกัดในเรื่องของปริมาณไม้ที่จะเข้าโรงเลื่อย เขาก็สงวนอาชีพของเขาไว้สำหรับคนประเทศลาว

เรื่องการถางป่าของเขาจะไม่มีเขากลัวเรื่องของกฎหมายมาก อันนี้ก็เป็นเรื่องที่น่าดีใจมาก การที่ลาวมีพื้นที่ป่าค่อนข้างมากก็เป็นผลดีกับประเทศไทย

เรื่องของทรัพยากรน้ำคือพลังงานไฟฟ้า ของเราตอนนี้เราใช้ไฟฟ้าที่ทำจากประเทศลาวที่มาใช้ในภาคอีสานค่อนข้างเยอะเลยทีเดียวแล้วลาวก็มีโครงการที่จะสร้างเขื่อนอีกหนึ่งเขื่อนเพื่อที่จะผลิตกระแสไฟฟ้าด้วยพลังงานน้ำเพื่อที่จะนำเข้ามาสู่ประเทศไทย ขณะนี้กำลังมีการปักเสาพาดสายจากฝั่งประเทศลาวข้ามมาใช้ในทางภาคอีสานของเรา

เรื่องการค้าไม้ ลาวมีการให้ราคากันค่อนข้างที่ดีกว่าพ่อค้าไทย พ่อค้าไทยค่อนข้างที่จะเสียเปรียบ แล้วการค้าขายกับลาวนี่ต้องเอาเงินสดไปวางเสียก่อนถึงจะได้ไม้มา จะไปให้เครดิตกันโดยใช้เช็ค ใช้โควต้าล่วงหน้าไม่มีแล้ว อันนี้ก็เป็นการค้าขายที่ค่อนข้างลำบากเพราะลาวมีการระมัดระวังในเรื่องของการนำไม้ออกค่อนข้างมาก

เรื่องของแม่น้ำโขงซึ่งเป็นแม่น้ำใหญ่ มุกดาหารตั้งอยู่ในบริเวณที่กว้างที่สุดของแม่น้ำโขงที่ท่านได้ไปที่ตลาดอินโดจีนตรงนั้นคือบริเวณแม่น้ำโขงที่กว้างที่สุด สำหรับแม่น้ำโขงมี “คณะกรรมการกลางลุ่มแม่น้ำโขง” คือไทย ลาว เขมร เวียดนาม พม่า แต่ปัญหาในเรื่องของประเทศคู่สัญญาของ MRC ประเทศกลุ่มสัญญาลุ่มแม่น้ำโขงก็มักจะไม่คุยกันในเรื่องของการใช้ประโยชน์ แต่ถ้าไปพูดในเรื่องของการใช้ประโยชน์เขาเลิกคุยกันเลยโดยเฉพาะกลุ่มที่มีผลกระทบมาก อย่างเช่น เวียดนาม

การคุยกับเพื่อนบ้านเพราะตอนนี้ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการอนุรักษ์ การใช้น้ำ การอนุรักษ์ป่าริมน้ำ การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมริมแม่น้ำ ความร่วมมือด้านการศึกษา การป่าชุมชนบ้าง การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำขนาดเล็ก การใช้ประโยชน์จากสารที่ไม่ก่อให้เกิดสารเคมีที่เป็นมลพิษ เป็นความร่วมมือของ 3 ประเทศลุ่มแม่น้ำ

สำหรับในเรื่องของมลพิษ อุตสาหกรรมก็เป็นสิ่งที่จะต้องนำเทคโนโลยีสะอาดเข้าไปบริหารจัดการ ในเรื่องของกฎหมายทางด้านสิ่งแวดล้อมก็กำหนดให้โรงงานอุตสาหกรรมเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องมีการดูแลควบคุมตามกฎหมาย ซึ่งทางภาคอุตสาหกรรมก็ไปขอข้อมูลเพื่อที่จะทำบัญชีในเรื่องของแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดมุกดาหารเพื่อที่เราจะได้มีโครงการที่จะเข้าไปตรวจสอบ มีการเข้าไปติดตาม หรือมีการไปให้ความรู้ ไปให้คำแนะนำกับผู้ประกอบการในโอกาสต่อไป เนื่องจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นกระทรวงที่เกิดใหม่ แต่เดิมกรมมลพิษก็ดี กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมก็ดีจะไม่มีหน่วยงานในระดับภูมิภาครองรับอยู่เลย เมื่อเกิดมีกระทรวงใหม่เกิดขึ้น มีหน่วยงานภูมิภาคเกิดขึ้น อันนี้ก็ถือว่าเป็นการเริ่มต้นที่ดีที่จะพัฒนาไปสู่ในเรื่องของการดูแลควบคุมพวกโรงงานอุตสาหกรรม

เรื่องของฟาร์มปศุสัตว์ที่มีการเลี้ยงสัตว์ส่งกลิ่นเหม็นอันนี้ก็เป็นปัญหาที่มีการร้องเรียนกันอยู่เสมอ ที่สำคัญมีอยู่ 2 เรื่อง 1.) เรื่องของการเลี้ยงไก่ชนส่งเสียมาชี้ปัญหาว่าผิดกฎหมายทาง

ผู้ประกอบการจะค่อนข้างกลัว อันนี้ไม่เป็นปัญหา 2.) เรื่องกลิ่นเหม็นจากโรงงานทำแผ่นยางพารา อันนี้ก็เกิดจากการหมัก การล้าง และการเน่าเหม็นของน้ำที่แช่ที่ระบายทิ้ง

ผศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ :

ทางตัวแทนภาคเอกชนคิดอย่างไร อาจจะมีข้อเสนอแนะ หรือมุมมองที่เกี่ยวข้องกับตัวแทนภาครัฐที่อยากจะฝากเป็นข้อคิดก็ได้

ตัวแทนหอการค้าจังหวัด :

นโยบายของท่านชาติชายก็คือ “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” เช่น East-West Corridor และสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ที่นี่ก็เป็นจุดเชื่อมที่จะเชื่อมไทยไปสู่อินโดจีนแล้วไปออกเวียดนาม ปัจจุบันธุรกิจทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทุกวินาทีก็มีความหมาย ภาคเอกชนก็ต้องเตรียมความพร้อมไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจัดการ การบริหาร ปัจจุบันนี้ข่าวสารทั่วโลกก็เชื่อมกันหมดเพราะมีอินเตอร์เน็ต

ในแง่มุมของผมฝั่งลาว ทางภาคเอกชนของเขา ผมก็เคยติดต่อค้าขายด้วยปัจจุบันก็ยังมีอย่างเช่น โทรศัพท์มือถือที่ข้ามไปขายหรือบริการต่างๆ ปัจจุบันเริ่มมียักษ์ใหญ่ข้ามไปแล้ว เขาก็เริ่มที่จะไปลงทุน ถ้าในแง่ของพวกผมถามว่าฝั่งลาวมีอะไร เขามีพื้นที่ เขามีทรัพยากร ค่าเช่าถูก ตอนนี้ได้ยินข่าวรู้สึกว่าเป็นบริษัทมิตรผลจะไปเช่าพื้นที่ฝั่งนั้นหลายพันไร่เพื่อที่จะสร้างโรงงานน้ำตาล โรงอ้อย นอกจากนี้บริษัท Advance Agro ก็คือกระดาษดับเบิ้ล A ก็เตรียมที่จะไปเช่าพื้นที่เพื่อที่จะทำยูคาลิปตัสป้อน เพราะว่าที่เมืองไทยไม่พอ ทุกวันนี้ก็มีโมเดิร์นเทรดอย่างเช่น Lotus , 7-11

เรื่องค้าไม้ฝั่งลาวผมจะเล่าประสบการณ์ตอนที่เข้าไปเริ่มต้น เขาไม่มี Know How ในการทำโรงงานทำไม้มาก่อน พอเรานำเงินลงทุนไปลงทุนซื้อเครื่องจักรลงไปครั้งแรกก็ไปร่วมมือกับเอกชนก่อนแล้วก็โดนโกง ก็เพราะว่าเราไปเช่าพื้นที่เขาเครื่องจักรเราแต่เขายึดเครื่องจักรเลย ก็ได้ทุนคืนมาไม่ยังครึ่ง ต่อมาไปเช่ารัฐบาลลาวให้ออก BOI ให้ เราลงทุนไปด้วยเม็ดเงินอีกก้อนหนึ่งก็ทำไปได้ดีในช่วงแรก ต่อมาเราเป็นคนจากต่างประเทศก็จะสู้คนพื้นที่ไม่ได้อยู่แล้วเราก็จะเสียเปรียบเขาหลายอย่าง รัฐบาลลาวลดโควต้าลง

ลาวได้รับเงินสนับสนุนจากทาง UN คือให้ลดการตัดไม้ลงแล้วจะได้รับเงินช่วยเหลือเพื่อเปลี่ยนนโยบายประเทศที่จะขายทรัพยากรไปเป็นขายพลังงานแทน ปัจจุบันการลงทุนไม้เขาออกกฎหมายว่าไม่ให้ส่งออกมาเป็นในรูปวัตถุดิบทำให้ตอนนี้มีปัญหากันมาก

ในมุมมองของผม เราก็ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำธุรกิจกับลาวมากขึ้น ตอนนี้เขาก็ยังต้องการเม็ดเงินลงทุนจากเราอยู่เพียงแต่ว่าเราจะไปในรูปแบบไหนที่เราจะได้ประโยชน์มาที่สุด

ยังไงเราก็ยังต้องให้ทางภาครัฐช่วยเหลือเพราะหลาย ๆ อย่างที่เราเคยทำมาแล้วพลาดก็คือเราไม่เคยขอความร่วมมือจากทางภาครัฐแต่ในปัจจุบันจะทำอะไรเราก็ต้องให้ทางภาครัฐยื่นมือเข้ามาช่วยด้วย

คุณสานิตย์ นิมมานโสภณ (ผู้ถามคำถามคนที่ 1) :

ถนนที่ได้ตัดจากเวียดนามมาลาวผ่านไทยไปออกมะละแหม่งที่พม่าเป็นถนนที่จะนำมาซึ่งเศรษฐกิจก็จริงแต่เรื่องผลกระทบที่จะตามมานั้นจะเป็นระบบลูกโซ่ ปัญหาอยู่ที่ว่าทางไทยพร้อมที่จะมีมาตรการในการป้องกันเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมากน้อยเพียงใด? แล้วประเทศลาวเคยคุยกันไหมว่าถ้าตัดถนนเส้นนี้แล้วลาวก็ดี เวียดนามก็ดีเขามีมาตรการในการที่จะป้องกันเกี่ยวกับเรื่องของสิ่งแวดล้อมมากน้อยแค่ไหน? เพราะอย่าลืมว่าสิ่งแวดล้อมนั้นมันไม่ได้เกิดเฉพาะประเทศหนึ่งประเทศใดโดยเฉพาะเรื่องป่าไม้ ขนาดยังไม่สร้างถนนถ้าสร้างถนนตัดผ่านคมนาคมสะดวก ป่าไม้จะถูกทำลายมากน้อยแค่ไหน? เราเคยคุยกับลาวไหมว่ามีมาตรการอย่างไรที่จะป้องกันเกี่ยวกับเรื่องป่าไม้? เพราะอย่าลืมว่าการตัดไม้ในประเทศหนึ่งมันได้มีผลกระทบเฉพาะในส่วนของประเทศลาวแต่มันจะมีผลกระทบต่อโลก เดี๋ยวนี้ปัญหาภาวะเรือนกระจก โลกร้อนส่วนหนึ่งมันมาจากอุตสาหกรรม มาจากการตัดไม้ทำลายป่า

มุกดาหารเป็นด่านแรกที่จะเข้าลาวไปเวียดนามความเจริญทางอุตสาหกรรมย่อมมีมากผมไม่เถียงแต่ปัญหาว่าเมื่อมีความเจริญด้านนี้มุกดาหารมีแผนรองรับหรือยังว่าผังเมืองคุณจะดำเนินการอย่างไร? ตรงไหนบ้างที่คุณจะให้สร้างเมืองอุตสาหกรรม? ตรงไหนจะให้เป็นเมืองที่อยู่อาศัย? เรามีมาตรการรองรับตรงนี้หรือไม่?

เมื่อคนเข้ามาอยู่มากการติดต่อไปมาระหว่างลาว เวียดนาม ไทย พม่า เรามีมาตรการที่จะรองรับเกี่ยวกับโรคติดต่อที่จะผ่านไปมาระหว่างคนกับคน เรามีโรงพยาบาล มีบุคลากรพร้อมแล้วหรือยัง นอกจากนั้นเมื่อมีคนมาอยู่มากๆ ติดต่อกันไปมา ขยะมูลฝอยก็ดี อากาศเสียก็ดี วัฒนธรรมที่ติดต่อไปมาก็ดีเรามีวิธีการอย่างไรที่จะป้องกันไม่ให้วัฒนธรรมของเราที่มันกำลังเสื่อมอยู่แล้วมันเสื่อมไปอีกเลยไม่รู้ว่าวัฒนธรรมต่อไปอันไหนของไทย อันไหนของเวียดนาม อันไหนของลาวเราพร้อมแล้วหรือยัง?

รองผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร :

ประเด็นที่หนึ่ง เรื่องเตรียมชุมชนรองรับการเจริญเติบโตในอนาคตอันใกล้นี้ ก็คือโดยเฉพาะในเรื่องของการจัดผังเมืองขณะนี้ทางสำนักงานผังเมือง โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดก็ได้กำลังอยู่ในขั้นตอนขั้นที่ 14 การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการจัดทำผังเมืองรวมซึ่งในขั้นตอนสุดท้ายคือขั้นตอนที่ 17 จะต้องทำให้จบภายในปีนี้คือปี 2548 ต้องจบ คือเราจะมีผังเมืองรวมก็คือว่าจะมีการกำหนดโซนสีเขียว สีชมพู สีเหลือง

สำหรับประเด็นที่ 2 ในเรื่องของการติดต่อข้ามมาเมื่อสะพานเสร็จเรียบร้อยแล้ว เมื่อมีคนเข้าออกมากโอกาสที่จะโรคภัยไข้เจ็บจะติดต่อข้ามไปมาได้ ตอนนี้ที่มีอยู่แล้วก็คือด่านตรวจโรคทั้งคน ทั้งพืช ทั้งสัตว์มีที่อยู่แล้ว ที่จุดที่ท่านข้ามเรือไปที่ฝั่งสะหวันนะเขต ถ้าสะพานเสร็จก็คงต้องมีเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีกจุดหนึ่งไปประจำตรงจุดนั้น เท่าที่ผ่านมาในอดีตก็มีเหมือนกันบางครั้งที่มีโรคติดต่อผ่านเข้าทางช่องทางนี้ซึ่งทางเจ้าหน้าที่ของเราก็ตรวจพบอย่างเช่นเรื่องโรคหวัดนก ทีมทางสาธารณสุขของจังหวัดกับทางแขวงทำงานใกล้ชิดกันอยู่แล้ว

ในส่วนของที่ท่านถามถึงการเฝ้าระวังเรื่องของวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีอะไรต่างๆ ถ้าหากบ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไปแล้วมันจะสูญสลายไป ตรงนี้ชนเผ่าพื้นเมืองของเรามีอยู่ 8 ชนเผ่า ก็มีชนเผ่า “ไทยใหม่” ก็คือชาวไทยเชื้อสายเวียดนามเป็นกลุ่มที่ 9 หรือกลุ่มที่ 10 ถ้าถามว่าณ ขณะนี้จุดวิกฤตมีไหม เป็นจุดวิกฤตหรือยัง? เราก็มีกรอบความร่วมมือภายใต้เมืองคู่แฝดอย่างที่ผมเรียนไปแล้วว่าทั้งสะหวันนะเขต ตอนนี้ก็ดูแลกันเป็นพิเศษอยู่ไม่ว่าจะเป็นทางภาคส่วนของราชการ ทางกระทรวงวัฒนธรรม ทางสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ทางสภาวัฒนธรรมจังหวัด

คุณวัชรวรงค์ เลิศวิทยานุกูล (ผู้ถามคำถามคนที่ 2) :

ในเรื่องของยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดมุกดาหารมีการจัดทำไว้ในแผนปฏิบัติราชการ 4 ปีซึ่งในแต่ละแผนก็จะมีหลายโครงการและก็มีหลายแผนงาน ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 ก็มีเป้าประสงค์อยู่ 4 เป้าประสงค์ ซึ่งในแต่ละเป้าประสงค์ก็มีกลยุทธ์หลายกลยุทธ์ด้วยกัน แต่สิ่งที่ผมต้องการที่จะเรียนถามก็คือเรื่องของโครงการและแผนงานที่มีการตั้ง Planning ไว้ว่าในปี 2548 นี้จะต้องมีการดำเนินการอย่างไร ในส่วนตรงที่ว่าแผนงานและโครงการตรงนี้ที่มีการดำเนินการมาแล้วตั้งแต่ต้นปี 48 อยากจะใคร่ขอทราบความคืบหน้าว่าผลมันมีมากน้อยแค่ไหน? และไม่ทราบว่ามีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร? พร้อมกันนั้นจังหวัดมีแนวทางในการแก้ไขปัญหานั้นหรือไม่เพียงไร? มีการกำหนด Action Plan อย่างไรในการแก้ไขปัญหาตรงนั้น?

รองผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร :

ในส่วนของปี 2548 ต้นทุนการผลิตที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติของมุกดาหารเรามีที่ดิน 2,700,000 ไร่ เรามีที่ถือครองเพื่อทำการเกษตรทำมาหากินได้ประมาณ 1,400,000-1,500,000 ไร่ เรามีป่าอยู่ประมาณ 8 แสนกว่าไร่ มี 13 ป่า มี 3 อุทยาน มีอัตราการทำลายเฉลี่ยประมาณ 1 พันไร่ แล้วก็มีการปลูกทดแทนก็คงจะใกล้เคียงกัน เรื่องน้ำเรามีน้ำโขงใช้ร่วมกันกับเพื่อนบ้าน แต่ใช้เต็มที่ไม่ได้เพราะมี MRC บังคับเราอยู่ มีกรอบความตกลงของประเทศ MRC บังคับอยู่ ส่วนที่ดิน 1,400,000-1,500,000 ไร่ ปรากฏว่าเป็นดินที่ไม่ค่อยมีคุณภาพเท่าไรในการเพาะปลูก ปีหนึ่งมุกดาหารเราปลูกพืชได้ Crop เดียว เช่นข้าว มุกดาหารพื้นที่ที่เป็นเขตชลประทานมีประมาณสัก 5 - 6% แล้วก็มีระบบสูบน้ำด้วยไฟฟ้าจากแม่น้ำโขง เฉพาะบางพื้นที่ของริมโขงอำเภอริมโขง 3 อำเภอ ยุทธศาสตร์ที่ 4

เราก็ได้วางแผนงานโครงการไว้ในเรื่องของน้ำเช่นเดียวกันตอนนี้กำลังเร่งทำอยู่ เราทำ “Checkdam” อยู่ ฝายแม้วมีอยู่ประมาณ 2 พันกว่าฝายในปีนี้ ปัญหาอุปสรรคคือเงินมาช้าทำไม่ค่อยทัน อบจ.ก็เร่งทำอยู่ ส่วน อบต.เราก็ให้ตั้งงบประมาณทำ อันนั้นก็เป็นส่วนของอบต.

ในส่วนของจังหวัดที่เป็นแผนงานโครงการโดยตรงก็คือทางสำนักงานทส.จังหวัด หน่วยงานของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเช่นอุทยานแห่งชาติ เราก็ตั้งงบประมาณให้อุทยานผายลที่อยู่ข้างบนเทือกภูพานนี้ต่อจากกาฬสินธุ์ก็ได้เงินไปทำส่วนหนึ่ง ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เพื่อให้มีน้ำ มีความชุ่มชื้นเกิดขึ้นในฤดูที่ฝนมันไปแล้วเราพยายามอย่างเต็มที่ การสร้างอ่างเก็บน้ำ สร้างฝาย สร้างอะไรต่าง ๆ เราก็ใช้เงินงบประมาณส่วนหนึ่งปี 2547 มีเพียง 5-6 แสนบาท จังหวัดใช้งบ CEO ทำ ปี 48 มี 14 ล้านที่จะทำฝายต้นน้ำลำธารหรือ “Check dam” หรือฝายแม้ว

ส่วนในการบูรณาการทำงานทั้งท้องถิ่น ทั้งหน่วยงานส่วนกลางในจังหวัด ทั้งหน่วยงานในภูมิภาคเองและ พี่น้องประชาชนเขาก็ออกมาให้แรงงานฟรี เป็นฝายประชาอาสา

ตัวแทนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด :

การจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด เนื่องจากหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมค่อนข้างจะมีหลายหน่วยงานไม่ว่าเป็นท้องถิ่นเช่น เทศบาล อบจ. หน่วยงานของกรมชลประทานจำเป็นต้องมีแผนบริหารจัดการของจังหวัดเหมือนเป็นธรรมนูญไว้สำหรับให้ทุกหน่วยงานได้เดินไปตามครรลอง อันนี้เราได้มีการจัดทำแผนซึ่งในแผนนี้ได้มีการวางขั้นตอนในการทำงานไว้อยู่ 5 ขั้นตอนตั้งแต่เริ่มการสำรวจปัญหา-ความต้องการ การจัดทำระบบฐานข้อมูลของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดทำเป็นแผนรวมสำหรับการบริหารจัดการและก็มีการปฏิบัติการและขั้นตอนสุดท้ายก็คือการติดตามประเมิลผล

ในเรื่องของพื้นที่ป่าไม้ก็มีการวางตัวชี้วัดตามแผนพัฒนาของจังหวัด กำหนดตัวชี้วัดไว้ว่าถ้าสมมุติว่ารักษาป่าไม้ได้ลดลงร้อยละ 3 ของพื้นที่จังหวัดแล้ว จะไม่ได้คะแนนเลย ถ้าลดร้อยละ 2 ก็ได้ 1 คะแนนตามลำดับ แต่ถ้ารักษาได้เท่าเดิมพื้นที่ป่าไม่ลดลงเลยได้ 4 คะแนน แต่ถ้าทำให้ป่ามีพื้นที่เพิ่มขึ้นได้อันนี้ได้ 5 คะแนน อันนี้เป็นเกณฑ์ชี้วัดตามตัวจริง

เรื่องของการจัดการมลพิษ ในส่วนนี้เราได้มีการระดมความคิดเห็นจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ปีนี้เพิ่งเสนอของบทางท่านผู้ว่า ฯ CEO ทำเตาเผาขยะติดเชื้อซึ่งในจังหวัดเรานี้ยังไม่มีเราก็ได้เสนอผ่านงบนี้ไป

เรื่องของการตัดถนนว่าจะเป็นตัวทำลายสิ่งแวดล้อมหรือไม่ ในส่วนที่เกี่ยวข้องว่าถนนที่ตัดใหม่จากตะวันออก-ตะวันตกเป็นถนนเก่าที่มีอยู่แล้วเพียงแต่ว่ามีการพัฒนาขยายเลนให้กว้างขึ้น จะไม่มีการตัดเส้นใหม่เป็นการพัฒนาเส้นเก่าให้มีพื้นผิวการจราจรที่เป็นสากลมากขึ้น

ในเรื่องของขยะมูลฝอยทางจังหวัดมีเทศบาล มีโรงกำจัดขยะมูลฝอยในระดับจังหวัดอยู่ มีการถม มีการปฏิบัติตามหลักสุขาภิบาล ได้รับงบประมาณในการสร้างโรงบำบัดน้ำเสีย 1 แห่งมูลค่าประมาณ 200 กว่าล้านบาท คือระบบบำบัดน้ำเสียแบบผึ่งและก็มีระบบท่อที่จะสูบน้ำจากในเมืองเข้าไปบำบัดที่โรงงาน

คุณสานิตย์ นิมมานโสภณ (ผู้ถามคำถามคนที่ 1) :

เรื่องของป่าไม้ไม่ได้หมายความว่าถนนที่ตัดนี้ไปทำลายป่าไม้ ถนนที่ตัดนี้เป็นถนนที่มีอยู่เดิมจริงแต่ผมหมายถึงว่ากรณีที่ตัดถนนแล้วมันสะดวกในการขนย้ายมันจะทำให้ป่าไม้ในประเทศลาวซึ่งจะสึกหรอและมันจะหมดไปและมันจะมีผลกระทบต่อมลภาวะของโลกจะทำให้เกิดเรือนกระจก ทำให้เกิดโลกร้อนจะทำให้น้ำแข็งขั้วโลกละลาย

คุณศิริชัย ไม้งาม (ผู้ถามคำถามคนที่ 3) :

ประเทศลาวนั้น ในเรื่องของที่พัก เรื่องของโรงแรม รีสอร์ทไม่ค่อยมี การที่ไปตั้งโรงงานอุตสาหกรรมมีทั้งวิศวกร มีทั้งคนที่มาจากต่างประเทศไปทำงานอยู่ แต่เขาคงไม่พักที่ลาว อาหารการกินก็ลำบาก ดังนั้นเขาต้องกลับมาพักที่มุกดาหาร วันนี้โรงแรมที่พัก บ้านเช่าต่างๆ มีรองรับหรือยัง? ท่านรองผู้ว่าฯ บอกคนมาเที่ยวมุกดาหารปีที่แล้วประมาณ 8 แสนคน วันนี้เพิ่มมาเป็น 9 แสน ถ้าสะพานเสร็จต้องเป็นล้านคนแน่ ตรงนี้ผมเรียนฝากจังหวัดว่าเป็นรายได้ที่เข้ามามหาศาล อีกเรื่องคืออาหาร คนมาส่วนใหญ่ก็อยากจะมากินอาหารดีๆ ฝั่งลาวนี้ไม่ได้กินแน่ถ้าไปก็คงเป็นพวกส้มตำลาบ ร้านอาหารดีๆ ยังไม่มีหากมีการลงทุนมากกว่านี้น่าจะเกิดประโยชน์

พื้นที่ป่าไม้ ประเทศลาววันนี้ผ่านไปต้นไม้ยังต้นใหญ่ๆ อยู่เลยแต่บ้านเราไม่มี ผมอยากเห็นมุกดาหารเป็นจังหวัดแรกที่มีการปลูกไม้อย่างจริงจัง พื้นที่ป่าไม่ใช่ว่าไปทดแทนต้องปลูกให้เห็นเลยว่าเป็นจังหวัดเดียวที่สามารถจะเทียบกับลาวได้ คือสิ่งที่เราจะได้เห็นว่าเราสูญเสียไปและเรื่องของป่าไม้ คิดว่าการลงทุนอย่างนี้มันเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าและสภาพมันก็ใกล้เคียงกัน

เรื่องระบบน้ำ จังหวัดทำนาได้เพียงปีละครั้ง ลาว เวียดนามได้ปีละประมาณ 2-3 ครั้ง ขอเรียนครับว่าระบบท่อหรือระบบที่เราจะทำคลองชลประทานที่จะเชื่อมในจังหวัดที่อยู่ใกล้กับแหล่งน้ำที่ดีสุด เราไม่ต้องไปมองจังหวัดไกลๆ เลยนะครับแค่ตรงนี้เราติดน้ำโขงถ้าเรายังกักเก็บน้ำไม่ได้ถึงหน้าแล้งแล้วแห้งแล้ง

ความเจริญและการพัฒนาที่เกิดขึ้นไม่ใช่ทุกส่วนจะได้เราก็ต้องยอมรับว่าสภาอุตสาหกรรมและหอการค้าอาจจะได้ แต่ถามว่าประชาชนส่วนใหญ่โดยเฉพาะคนในจังหวัด คนในเมืองประชาคมมีความเข้าใจและมีการรับรู้มากน้อยเพียงใด? ผมไปฝั่งลาวผมถามคนลาวมีโอกาสได้ถามคนลาวว่า “ดีไหมสะพานมาสร้างแล้วเนี่ย” “ดีสิจะได้มีความเจริญเข้ามา” อยากจะเห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนที่นี่ผมไม่ทราบว่าเข้มแข็งไหม? ก็คงมีในทุกๆ ส่วน

ตัวแทนหอการค้าจังหวัด :

เรื่องของทรัพยากรไม้ผมเหมือนเป็นจำเลยเพราะมีการเข้าไปลงทุนทำไม้อย่างเป็นล่ำเป็นสันจะอธิบายอย่างนี้ว่าฝั่งลาวมีระบบการบริหารป่าไม้ระบบเดียวกับฝรั่งเศสในกรณีที่เราตัดไม้เราก็ต้องปลูกป่าให้เขา 10 ไร่เขาจะกันพื้นที่ให้เราปลูก

ในปัจจุบันอัตราการใช้ไม้ของบ้านเราเปลี่ยนไปมาก เราใช้สินค้าทดแทน ทั้งมีคุณสมบัติแข็งแรง และทนไฟกว่าไม้

ปริมาณป่าไม้ของเขาสมบูรณ์มาก 4 จังหวัดภาคใต้นี่ เท่าที่ผมเช็คดูมีมากกว่า 90% ที่ยังไม่มีคนเข้าไปรบกวนเลย ปริมาณไม้เขาเยอะมากซึ่ง UN เขาก็ต้อง save ตรงนี้ไว้ด้วย

คุณสมประสงค์ ศิริบริรักษ์ (ผู้ถามคำถามคนที่ 4) :

จังหวัดเองมีแผนพัฒนาในเรื่องของการท่องเที่ยว เรื่องของการอุตสาหกรรม ไม่ทราบว่าทางจังหวัดเองได้มีแผนในการรักษาสมดุลในเรื่องป่าไม้ การรักษาป่าไม้ตรงนี้เพราะคิดว่าส่วนหนึ่งในการที่เราต้องการรักษาป่าไม้ในขณะเดียวกันที่เราจะไปทำอุตสาหกรรมอะไรก็ตาม
เราจำเป็นต้องใช้พื้นที่ไม่ทราบว่าทางจังหวัดเองมีแผนหรือมีกลไกระบบที่รองรับในการรักษาสมดุลตรงนี้อย่างไร?

รองผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร :

การรักษาสมดุลเกี่ยวกับพื้นที่ธรรมชาติที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติเป็นป่าไม้ อุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสุดแต่ที่เป็นเรื่องของป่าไม้ อย่างที่ได้เรียนไปเบื้องต้นเรามีป่าประมาณ 8 แสนกว่าไร่ มีอัตราการถูกทำลายปีละ 1 พันไร่ นายกฯ CEO ใหญ่ของประเทศบอกให้ผู้ว่าฯ คือให้ผู้ว่า ฯ ดูแลอย่าให้มีป่าถูกทำลายเขามีภาพถ่าย มีตัวตั้งอยู่ผมจำไม่ได้ว่า 8 แสนกว่าไร่หรือเท่าไร

พอถึง 30 ก.ย. 1 ต.ค. ก็จะเอาภาพถ่ายดาวเทียมว่า 1 ปีผ่านไปลดลงไปเท่าไร ถ้าหากว่าลดลงคะแนนก็จะลดตามคำรับรองของจังหวัด ถามว่าทำไมปล่อยให้ลดลง? ตรงนี้ก็มีการจับกันอยู่โดยทางสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติ จับนโยบาย 2 นโยบายมาชนกันอยู่ในจังหวัดเดียวกัน

เราส่งเสริมให้มีการปลูกยางพารา ยางเพื่อความมั่นคงล้านไร่ อีสานแชร์มา 7 แสนไร่ตั้งแต่ปี 47-49 ตอนนี้ก็ปลูกกันใหญ่ผู้ว่าฯ CEO แต่ละจังหวัดก็เอาเงินมาซื้อกล้ายางแจกเกษตรกร แจกชาวบ้าน ที่นี่แจกไม่เกิน 6 ไร่ แจกปุ๋ยด้วย คนที่ไม่มีที่ดินถือครองก็บุกป่า เจ้าหน้าที่ไปเจอก็จับ หากไม่เห็นก็แล้วไป จับเสร็จก็ดำเนินคดี

ในส่วนของการที่เราจะรักษาสมดุลเราก็มีการปลูกป่าในที่ดินสาธารณ ที่ดินสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ที่หัวไร่ปลายนา ที่รกร้างว่างเปล่า ที่ในความครอบครองของส่วนราชการ ที่ของเอกชน ที่ของพี่น้องประชาชน ที่ของพี่น้องเกษตรกรเราก็ให้ปลูก มีโครงการมาไม่ใช่ทางจังหวัดคิดเอง ที่จังหวัดทำเองก็มีและก็เป็นการบ้านที่ทำกันมาเกือบ 10 ปีแล้ว ปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ ปีนี้ก็มี

1 คน 1 ผล 1 ต้น จังหวัดก็ปลูกให้ได้ 1 คน 1 ต้น มุกดาหารมี 3 แสนกว่าคนตอนนี้ก็ปลูกได้ประมาณ 2 แสน 9 แล้วก็เหลืออีกประมาณ 7-8 หมื่นต้นก็จะครบ นี่ก็คือการรักษาสมดุล

ตัวแทนอุตสาหกรรมจังหวัด :

ในส่วนที่เป็นวัตถุดิบทางด้านการเกษตรโดยเฉพาะอ้อย ยางพารา มันสำปะหลัง 3 อย่างนี้เป็นคู่แข่งกันมาโดยตลอดเพียงแต่ว่าพื้นที่เป็นพื้นที่เดียวกัน เกษตรกรเขาเปลี่ยนพืช ขณะนี้โรงงานน้ำตาลกำลังมีปัญหาเพราะไม่มีอ้อยส่งเข้าโรงงานเพราะชาวบ้านเอาไร่อ้อยไปปลูกยางพาราและมันสำปะหลัง พื้นที่ที่เกิดใหม่ก็คือการไปรุกป่าอันนี้ทางราชการก็พยายามที่จะเข้มงวดแต่ทางแก้ปัญหาอีกอันหนึ่งก็คือเราพยายามที่จะข้ามไปฝั่งประเทศเพื่อนบ้านเพื่อไปใช้พื้นที่ของเขาซึ่งยังทำประโยชน์น้อยอยู่

ตอนนี้ติดขัดอยู่อย่างเดียวก็คือเมื่อปลูกเสร็จแล้วจะเอากลับมาอย่างไร ยังติดที่ระเบียบ ภาษีตอนเอากลับออกมาค่อนข้างมีปัญหา ทางรัฐบาลเองก็กำลังแก้ปัญหาพยายามไปเซ็นสัญญาต่าง ๆ ไปหาข้อตกลงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น FTA , AISP ก็ก้าวหน้าไปพอสมควร

คุณเสริม กัลยารัตน์ (ผู้ถามคำถามคนที่ 5) :

จากความห่วงใยของคนนอกพื้นที่ มุกดาหารของเราจะเป็นเมืองที่มีความทันสมัย มีการพัฒนาเยอะแยะไปหมดทั้งด้านเกษตร อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว แต่อีกสิ่งหนึ่งที่น่าจะเป็นจุดเด่นหรือเป็นจุดขายของจังหวัดก็คือมีชนเผ่า 8 เผ่า ผมว่าน่าจะดึงจุดเด่นทางวัฒนธรรมของคนทั้ง 8 เผ่าเพื่อมาเป็นจุดขายของจังหวัดและก็ควรจะอนุรักษ์ไว้

รองผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร :

ขอบคุณสำหรับข้อเสนอแนะของท่าน จริงๆ เรื่องการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีของชนพื้นเมืองที่มุกดาหาร 7-9 เผ่านี้ดูเหมือนปีนี้ไม่ค่อยเห็น เว้นแต่มีเทศกาล มีงานบุญโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เห็นเป็นกิจจะลักษณะก็คือ “ภู่ไท” เผ่าภู่ไทนี้เป็นเผ่าที่มีมากที่สุดในมุกดาหารและก็ยังดำรงเอกลักษณ์ของชนเผ่าตัวเองไว้โดยเฉพาะในเรื่องของเครื่องแต่งกาย เราก็จัดงานรวมเผ่าไททุกปี ประมาณเดือนธันวาคม เชิญท่านมาเที่ยวและจะมีการแสดงออกซึ่งศิลปวัฒนธรรมของแต่ละเผ่าทั้ง 7-8 เผ่านี้รวมทั้งชาวไทยเชื้อสายเวียดนามด้วย สนุกสนานดีแต่ว่าตอนหลังๆ นี้ก็เพี้ยนไปหน่อยเพราะเรามองไปถึงถึงลาว ถึงเวียดนามทำให้งานใหญ่โตขึ้น งานนี้ก็ยังอยู่แล้วก็มีกิจกรรมที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวที่จะนำจุดขายที่ท่านว่านี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเชิงเศรษฐกิจด้วย

ผศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ :

วิชานี้เป็นเป้าหมายของวิชาที่เราพยายามจะบอกว่า การพัฒนาทั้งหลายต้องไปด้วยกันทั้ง 3 เรื่องของคือเรื่อง Economic ,Equity, Environment ถึงจะเป็นเรื่องของการพัฒนาที่ยั่งยืน เผอิญว่าเราพูดถึงเรื่องการพัฒนาเราจะเน้นที่ 2 E ตัวแรกคือ Economic กับ Equity มาค่อนข้างมาก ก็เลยจะพยายามให้พวกเราดึงเอาสมการในเรื่องของ Environment เข้ามาเพราะว่าท่านที่อยู่ในห้องนี้เป็นผู้นำของสังคมและก็จะไปเป็นผู้นำของสังคมที่สูงขึ้น เป็นว่าที่มหาบัณฑิตเพราะฉะนั้นถ้าเรามองกรอบได้ครอบคลุม ในมุมมองหลายๆ ด้านก็จะช่วยให้การทำงานของเราและการกำหนดทิศทางของประเทศเป็นคุณประโยชน์ต่อ Generation รุ่นหลังๆ เพราะฉะนั้นในวันนี้ก็พยายามไกด์ลงในประเด็นนี้ค่อนข้างเยอะแต่เท่าที่เรารับฟังก็จะเห็นได้ว่าในส่วนของจังหวัดมุกดาหารที่เป็น case study ของเราจริงๆ มีกรอบ มีทิศทางของการวางนโยบายที่ค่อนข้างชัดเพียงแต่ว่ายังมีสิ่งที่เรายังอาจจะไม่ค่อยแน่ใจและก็ยังเป็นข้อห่วงใยและเป็นข้อสังเกต

ภาคผนวก ก (2)

รายนามผู้เข้าร่วมการสัมมนาระดมความคิด

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่
1.	คุณจำลอง โพธิ์สุข	รองผู้ว่าราชการจังหวัด	จังหวัดมุกดาหาร
2	คุณศิริศักดิ์ ลือพาณิชย์กุล	กรรมการรองเลขาธิการ	หอการค้าจังหวัดมุกดาหาร
3	คุณสุขวิช สุรธรรม	หัวหน้าสำนักงาน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมจังหวัด	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดมุกดาหาร
4	คุณสมชาย เสงี่ยมศักดิ์	อุตสาหกรรมจังหวัด	อุตสาหกรรมจังหวัดมุกดาหาร
5	คุณไพรัช เคนวิเศษ	ผู้แทน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมจังหวัด	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดมุกดาหาร
6	คุณนภา บุณยเกียรติ	หัวหน้ากลุ่มงานยุทธ ศาสตร์การพัฒนา จังหวัด	ศาลากลางจังหวัดมุกดาหาร ถนนวิวิธสุรการ อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร 49000
7	คุณสถิตย์	-	-
8	คุณศักดิ์สิทธิ์ วรกิจรุ่งโรจน์	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการ สาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
9	คุณวัชรวรงค์ เลิศวิทยานุกูล	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการ สาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
10	คุณพรชัย เพชรทองคำ	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการ สาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
11	คุณเลิศชัย สกลเสาวภาคย์	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการ สาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
12	คุณปรียาพรรณ เดชผจญ	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการ สาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
13	คุณสุขุมาลย์ โชควัฒนรัตน์	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการ สาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่
14	คุณเสาวณี บุบผาจิตร	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
15	พ.ท.สติ ดีหลี	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
16	คุณศิริชัย ไม้งาม	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
17	คุณวันทนีย์ วิวรรธน์ภาสกร	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
18	คุณวันทนีย์ สว่างตระกูล	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
19	คุณนิ่มนวล รักษ์ศรีทอง	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
20	คุณเล็ก ตั้งวงศ์วราชัย	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
21	พ.อ.วันชัย ผดุงทรง	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่
22	คุณอัจฉรียา อนันตพงศ์	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
23	น.อ.บัณฑิตย์ จันทโรจวงศ์	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
24	คุณอัจฉรา มาเปียง	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
25	คุณจิราวดี ศรีสุทธิยากร	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
26	คุณพูนสุข สีตะปะคล	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
27	คุณปริญญา รุ่งเรือง	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
28	พ.อ.ธีระรัตน์ นาคนนท์	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
29	คุณปัญญา เลิศไกร	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่
30	คุณวรรณวิมล สินุธก	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
31	คุณเขมชาติ ศุภนรากุล	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
32	คุณประเสริฐ ธิมา	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
33	พ.ท.เจนวิทย์ เลิศอารยกุล	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
34	พ.ท.สุรศักดิ์ บุปผา	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
35	คุณสมศิริ ทัตตะวร	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
36	คุณกุหลาบ อารีรัตน์	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
37	คุณวราพร โรจน์ทนงสกุล	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่
38	คุณพรนิภา เพชรยิ่งวรพงศ์	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
39	พ.อ.ชมพล อามระดิษ	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
40	คุณวัลลิยา ไหลงาม	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
41	ว่าที่ ร.ต.กิติศักดิ์ ปั้นประดิษฐ์	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
42	คุณเวนิกา ฤทธาคนี	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
43	คุณดวงพร รุจิเรข	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
44	คุณสมประสงค์ ศิริบริรักษ์	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
45	คุณธัญญาลักษณ์ รณะนันทน์	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่
46	คุณนภาพร ผิวอ่อน	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
47	คุณวราสิทธิ์ กาญจนสูตร	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
48	คุณธีรวุธ กลั่นเลี้ยง	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
49	คุณรสริน เจียมเจริญ	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
50	คุณวิวัฒน์ เขาสกุล	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
51	คุณดวงฤดี ทรัพย์มูล	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
52	คุณสุวิทย์ เตชะพิพัฒน์กุล	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
53	คุณธเนศ มั่นน้อย	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่
54	น.ต.จำนงค์ บุญสถิตย์	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
55	คุณสุขวิทย์ ไชยานุกูล	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
56	คุณสุรัติ จิรชัยกิตติ	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
57	คุณทรงศิลป์ ผิวอ่อน	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
58	คุณภาสกร กำจรกิตติ	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
59	คุณวิภาพร โอฬารกิจอนันต์	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
60	คุณอุรวี เงารุ่งเรือง	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
61	คุณวันเพ็ญ นิโครวนจำรัส	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่
62	คุณจิตรา อิงคกุล	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
63	คุณสานิตย์ นิมมานโสภณ	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
64	คุณทรงศรี ด่านพัฒนาภูมิ	นักศึกษาปริญญาโท	โครงการปริญญาโทสาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาคผนวก ก (3)

ภาพบรรยากาศการสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ (Dinner Talk)

ระหว่างตัวแทนส่วนราชการประจำจังหวัด องค์กรเอกชน และนักศึกษา EPA' 17

ณ ห้องอาหารภายในโรงแรมไพลิน จ.มุกดาหาร

วันที่ 10 กันยายน พ.ศ.2548

รูปที่ ก-1 รองผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร และผศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ ร่วมแสดงความคิดเห็น

รูปที่ ก-2 ผู้มีเกียรติจากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องร่วมระดมความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะ

รูปที่ ก-3 ผู้เข้าร่วมสัมมนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์

ภาคผนวก ข (1)

ผลการสัมมนาระดมความคิดเห็น

เรื่อง "การกำหนดแนวทางการพัฒนากลไกการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดน

ตามยุทธศาสตร์การเปิดประตูสู่อินโดจีน-เมืองการค้าและการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร"

ณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ชั้น 14 อาคารเอส เอ็ม ทาวเวอร์ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ

วันพุธที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ.2548 เวลา 9.00-12.00 น. ณ ห้องประชุม 1

รศ.ดร.พีระเดช ทองอำไพ (รองผู้อำนวยการด้านวิจัยและพัฒนา สกว.) :

....เพื่อที่จะได้นำไปสู่การวิจัย ตอบสนองต่อความต้องการ ซึ่งในที่สุดด้วยความเชี่ยวชาญของ ดร.โสภารัตน์ ก็คงนำไปสู่วิธีการวิจัยที่ถูกต้อง อันนั้นเราคงไม่มีคำถามสงสัย แต่หลังจากนั้นถ้าต้นทางดีพูดง่ายๆ ว่าได้ทำตามความต้องการของผู้ใช้ โอกาสที่งานนั้นจะถูกใช้ประโยชน์ก็มีมาก นี่ก็เป็นแนวคิดหลักที่ทาง สกว. ได้พยายามใช้อยู่ เพราะฉะนั้นการสัมมนาครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการที่ ดร.โสภารัตน์ ได้รับทุนจาก สกว. เป็นโครงการเพื่อพัฒนาโจทย์วิจัย พัฒนาเริ่มต้นก่อนที่จะนำไปสู่โครงการใหญ่จริงๆ ก็คือการระดมความคิดเพื่อต้องการทราบว่าท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับมุกดาหาร การท่องเที่ยว การค้า ในบริเวณชายแดน East-West Corridor จะมีความต้องการอย่างไรบ้าง เพราะฉะนั้นในวันนี้มีผู้ที่เกี่ยวข้องจากจังหวัดมุกดาหาร จากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากกระทรวงมหาดไทย จากกระทรวงการต่างประเทศ หลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งคิดว่าองค์ประกอบที่ดีที่สุดในลักษณะนี้น่าจะได้ข้อมูล และความต้องการของแต่ละหน่วยงาน เพื่อให้ ดร.โสภารัตน์ ได้นำไปสู่การพัฒนาโครงการที่เหมาะสมและโอกาสได้ถูกนำไปใช้ในโครงการต่อไป และขอเปิดการประชุมในครั้งนี้ เพื่อจะระดมความคิดซักถามหรือแลกเปลี่ยนกัน

ผศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ :

ขอบพระคุณท่านอาจารย์พีรเดช และขอขอบคุณทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลามาให้ความคิดเห็นในวันนี้ อย่างที่อาจารย์พีรเดชได้พูดถึงตัวโครงการ เป็นโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกว. ให้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นในแง่ความต้องการของการศึกษาเพื่อจะพัฒนาเป็นโจทย์วิจัยต่อไป ซึ่งตรงนั้นจะดำเนินการหรือไม่คงขึ้นอยู่กับว่าเราจะสามารถกำหนดทิศทางหรือแนวทางที่จะสอดคล้องกับความต้องการที่จะนำไปใช้ประโยชน์มากน้อยแค่ไหน คิดว่าทาง สกว. ก็อยากให้การวิจัยตอบรับสิ่งที่จะนำไปใช้ประโยชน์อย่างจริงจัง เพราะฉะนั้นในวันนี้จุดประสงค์ในการเรียนเชิญมาพูดคุยกันก็คือ คงต้องนำเสนอข้อมูลพื้นฐานที่ได้รวบรวมมาเบื้องต้น การวิจัยทาง สกว. ให้เวลา

3 เดือน และผ่านมาประมาณ 2 เดือน คงคิดว่าอีกหนึ่งเดือนกว่าๆ ที่จะรวบรวมประเด็นจากเวทีต่างๆ ซึ่งจะขอเล่าให้ฟังว่าที่ดำเนินการมาแล้วเป็นอย่างไร และขอเท้าความงานวิจัยที่เป็นที่มาของงาน และขอให้ท่านช่วยคิดจากประเด็นต่างๆ ที่หยิบยกมามีความถูกต้องมากน้อยแค่ไหน และในส่วนของท่านในฐานะที่เป็นหน่วยงานหรือองค์กร หรือสนใจศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชายแดน ท่านคิดว่าจะช่วยทางเราในฐานะที่รวบรวมประเด็นแนะนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องแก่ทาง สกว. มากน้อยแค่ไหน

การสัมมนาวันนี้สืบเนื่องมาจากการที่ดิฉันได้นำเสนอโครงการเบื้องต้นแก่ทาง สกว. ว่าประเด็นที่เราน่าจะทำการศึกษาหรือสนใจศึกษาเกี่ยวกับพื้นที่ชายแดนของไทยก็คือเรื่องการบริหารจัดการด้านสถานการณ์สภาพแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยโจทย์ที่ทำการศึกษาก็คือประเด็นเรื่องการบริหารจัดการพื้นที่ ในแง่ของ Management การวางระบบ ในแง่ของ structure องค์กร กลไกต่างๆ คิดว่าเป็นพื้นฐานสำคัญ โดยประเด็นทางด้านสิ่งแวดล้อมเป็นประเด็นหนึ่งที่คิดว่าจะเป็นประเด็นที่สำคัญต่อไปในอนาคต แม้ว่าปัจจุบันสถานการณ์ของปัญหาอาจจะยังไม่เห็นเด่นชัดมากนัก ซึ่งตรงนี้ทาง สกว. คิดว่าการพัฒนาโจทย์วิจัยตรงนั้นคงต้องศึกษาข้อมูลเบื้องต้นก่อนว่า ก่อนที่จะทำการวิจัย ในฐานะ user องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มีประเด็นหรือมุมมองที่ต้องการศึกษาหรือไม่ เพราะเท่าที่ไปพูดคุยกับหลายๆ เวที และได้สัมภาษณ์กับ ดร.นิรันดร์ ที่เป็นอดีตผู้ว่าฯ มุกดาหาร ท่านได้ตั้งข้อสังเกตเหมือนกันว่าประเด็นทางด้านสิ่งแวดล้อมจะเป็นประเด็นที่ไม่ใหญ่โตนักที่มักจะไม่ค่อยได้รับความสำคัญ แต่จะเชื่อมโยงกับประเด็นอื่นๆ และถ้าหากว่าเราทำให้คนที่อยู่ในพื้นที่ หรือ user ได้มองเห็นประเด็นเหล่านี้ก็น่าจะเป็นประเด็นที่น่าสนใจ จากตรงนั้นก็ได้นำไปสู่โจทย์การวิจัยเบื้องต้นในวันนี้ จะเป็นแค่การศึกษาเบื้องต้นเพื่อการพัฒนาข้อเสนอของโครงการวิจัยต่อไป

ขอพูดถึงโครงการที่จะทำการศึกษาเบื้องต้นคงมี 2-3 ประเด็น ในส่วนของนักวิจัยที่ต้องรวบรวมข้อมูลให้ทาง สกว. ก็คือ คงต้อง Identified ความคิดเห็น ความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในจังหวัดมุกดาหาร เวทีนี้เป็นเวทีระดับส่วนกลาง เราได้ทำเวทีระดับภูมิภาคมาแล้วหนึ่งครั้ง โดยได้ไปร่วมหารือกับหน่วยงานราชการในระดับพื้นที่ และคงต้องกลับไปดำเนินการอีกครั้ง เนื่องจากที่ได้นัดหมายเอาไว้ทางจังหวัดมุกดาหารได้มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร และประสบภัยธรรมชาติ ก็ยังไม่สามารถจะจัดเวทีร่วมกับท้องถิ่นได้ และการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความคิดเห็นก็คงจัดเหมือนเวทีในวันนี้

ประเด็นที่สองก็คือ ประเด็นที่เราอยากรู้ว่าในขณะนี้จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งเป็นหนึ่งในพื้นที่เป้าหมายของภาครัฐบาล ที่จะมีการพัฒนารองรับพื้นที่การพัฒนาการสร้างสะพานแม่น้ำโขงแห่งที่สอง ทางจังหวัดและทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการเตรียมการหรือการรองรับเรื่องเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติมากน้อยแค่ไหน เพราะภายใต้ยุทธศาสตร์ของจังหวัดมุกดาหารเปิดประตูสู่อินโดจีนก็เป็นยุทธศาสตร์ที่เชื่อมโยงทางด้านการค้า การท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อม

ประการต่อมา ก็คือต้องการศึกษาเกี่ยวกับข้อมูล เอกสารต่างๆ ที่มีการศึกษาไว้แล้วที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษา และรวบรวมให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบว่าได้มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง

สุดท้ายก็คือ เราหวังว่าการทำวิจัยในครั้งนี้ซึ่งมีเวลาค่อนข้างน้อย จะทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมเป็น Participator การวิจัย คือให้ข้อคิดเห็นตั้งแต่ตอนต้น แลกเปลี่ยนข้อมูลกัน และเป็นผู้ที่สามารถใช้ประโยชน์จากการวิจัยถ้าต้องมีการดำเนินการวิจัยในอนาคตได้อย่างตอบรับกับสิ่งที่ท่านต้องการ และสามารถจะนำไปใช้ในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ด้วย อันนี้คือวัตถุประสงค์ของงานที่ทำในช่วงสามเดือนที่ผ่านมา

จะขออนุญาตเท้าความว่าทำไมถึงเลือกหรือหยิบยกเรื่องนี้ขึ้นมา เนื่องจากว่าท่านทั้งหลายที่อยู่ในที่นี้คงมีประสบการณ์และทราบกันดีอยู่แล้วว่านโยบายของภาครัฐที่ให้ความสำคัญกับประเด็นตะวันออก หรือตะวันตก หรือ East-West Corridor เป็นนโยบายที่มักจะได้รับความสำคัญเป็นลำดับต้นๆ และปัจจุบันก็มีโครงการที่เกิดขึ้นหลายๆ โครงการที่รองรับตรงส่วนนี้ ที่หยิบยกเรื่องนี้ขึ้นมาก็เพราะว่าในช่วงแรกที่เข้ามาทำงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชายแดน ก็ได้รับโอกาสจากทาง สกว. ให้ศึกษางานชิ้นหนึ่ง เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเราใช้คำว่า *สถานภาพความรู้เกี่ยวกับอาณาบริเวณชายแดนของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน* ว่าที่ผ่านมาในอาณาบริเวณทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง ภาคใต้ มีงานวิจัย มีงานศึกษาเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐ ภาคเอกชน มากน้อยแค่ไหน

จากตรงนั้นทำให้เราได้เห็นว่าในงานที่เกี่ยวข้องก็มีงานที่ศึกษาไว้บ้าง แต่ว่าเท่าที่ออกมาในแง่ของการทำงานเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมค่อนข้างจะมีน้อย งานชิ้นนี้อยู่ระหว่างการปรับปรุง งานในเบื้องต้นเราได้รวบรวมไว้บ้างแล้วเหลือแต่เพียงส่วนของการ Update ข้อมูล และการจัดระบบฐานข้อมูลให้เป็นระบบสากลมากยิ่งขึ้น เพราะเราหวังว่าเมื่อเราสามารถปรับและให้นำไปใช้ประโยชน์ คนที่ศึกษาอาณาบริเวณชายแดนในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย รวมทั้งต่างประเทศก็จะสามารถได้รับรู้ว่าสามารถสืบค้นได้จากที่ไหนบ้าง ซึ่งตรงนี้ในปี 2549 งานปรับปรุงของระบบอ้างอิงต่างๆ ก็คงจะเสร็จสมบูรณ์ และสามารถเผยแพร่ในส่วนของ สกว. ได้

ในส่วนของงานที่เราทำเรามีการ classified ประเภทของงานออกเป็นประเภทงานเขียนต่างๆ และมีการวิเคราะห์ในแต่ละโครงสร้าง ว่าในแต่ละภูมิภาคเราให้ความสำคัญกับการศึกษาในประเด็นใดบ้าง มีการสรุปเนื้อหาต่างๆ มีการจัดระบบเรียงตามตัวอักษรเพื่อสะดวกในการสืบค้น แยกเป็นรายปี และเรียงตามประเด็นที่ศึกษาในแต่ละเรื่องซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการเมือง การทหาร ความมั่นคง 2) ด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรม การพัฒนา 3) ด้านสังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม

ในแง่ของงานเขียนที่เราได้มีการวิเคราะห์ เราได้แบ่งพื้นที่การศึกษาออกเป็น 3 ส่วน คือ งานที่เกี่ยวข้องกับตัวพรมแดนโดยตรง งานเขียนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ และ

งานที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่บริเวณชายแดนของสองฝั่ง เราพบว่าในแต่ละภูมิภาคจุดเน้นของงานที่ทำการศึกษาก็มีประเด็นแตกต่างกันออกไป บริเวณพื้นที่ทางภาคเหนือคือบริเวณชายแดนไทย-พม่า งานวิจัยส่วนใหญ่ก็จะเน้นในเรื่องของผู้อพยพลี้ภัย เรื่องชนกลุ่มน้อย เรื่องอาชญากรรมข้ามชาติ ส่วนงานที่เป็นบริเวณชายแดนทางด้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือชายแดนไทย-ลาว ก็จะเป็นเรื่องการปักปันเขตแดน การค้ามนุษย์ และความร่วมมือทางด้านการค้า ส่วนทางด้านบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาก็จะเป็นเรื่องการค้าการลงทุน การพัฒนาพื้นที่ตามแนวชายแดน ปัญหาโรคติดต่อต่างๆ และทัศนคติของผู้บริหาร ส่วนทางภาคใต้งานที่ค่อนข้างให้ความสำคัญคือประเด็นเรื่องความขัดแย้ง ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น เรื่องของการค้าการลงทุน เรื่องการพัฒนาพื้นที่ตามโครงการต่างๆ และทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่

จากตรงนี้ทำให้เราเห็นว่าประเด็นต่างๆ ที่ได้ทำการศึกษาในพื้นที่บริเวณชายแดนที่ได้พูดกัน จุดเน้นอาจจะไม่ครอบคลุมทั้งหมดแต่เราเห็นว่าจุดสำคัญมีเรื่องการลงทุน การค้า ท้องถิ่นค่อนข้างมาก แต่ประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ จะมีค่อนข้างน้อย แต่เราก็ทราบว่าที่ผ่านมาทางสกว.ก็ได้ให้การสนับสนุนแก่ทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทำการศึกษาร่วมกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่เกี่ยวกับการพัฒนาเส้นทางหมายเลข 9 มี 3 ด้านด้วยกัน คือ ด้านสังคมเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเมื่อวานนี้ก็มีการนำเสนอในเวทีที่จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งได้มีโอกาสไปร่วมฟังและแสดงความคิดเห็นในงาน ซึ่งอาจารย์สมเกียรติท่านได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ ชีวภาพ ของโครงการพัฒนาระเบียงตะวันออกตะวันตก ทำให้เกิดความสนใจว่าพื้นที่มุกดาหารเป็นจังหวัดเล็กๆ แต่มีความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ มีสภาพแวดล้อมที่ค่อนข้างดี แต่เมื่อมีการพัฒนาลงไป คงต้องมีการเตรียมการบางอย่างเพื่อที่จะทำให้การรักษาหรือการดูแลสิ่งเหล่านี้ยังคงอยู่ได้ และการพัฒนาอย่างไรไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งเหล่านี้

เพราะฉะนั้นโจทย์ที่ตั้งเป็นคำถามสำหรับการค้นคว้าหาโจทย์การวิจัยต่อไป อันนั้นคือความเป็นมาที่เกิดขึ้น แต่สิ่งที่จะเป็นไปสำหรับพื้นที่ชายแดนซึ่งเราได้หยิบยกพื้นที่ชายแดนทางด้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีโครงการขนาดใหญ่ นั่นคือเรามีสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่หนึ่งแล้วที่จังหวัดหนองคาย และจังหวัดมุกดาหารกำลังอยู่ระหว่างการก่อสร้างสะพานแห่งที่สอง ในปัจจุบันนี้เนื่องจากโครงการมีปัญหาสะพานหักเกิดจากอุบัติเหตุบางประการโครงการนี้ก็อาจล่าช้าออกไป แต่คิดว่าคงจะเสร็จในไม่ช้านี้ การสร้างสะพานนี้ภายใต้นโยบายของรัฐบาลที่จะเปิดสะพานข้ามแม่น้ำโขงระหว่างแขวงสะหวันนะเขตกับจังหวัดมุกดาหาร ก็จะเชื่อมโยงไปยังภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศไทยและประเทศอื่นๆ ถือเป็นนโยบายนอกจากจะเน้นเรื่องการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจแล้ว ก็ย่อมจะมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย

จากตรงนี้เราจะเห็นว่าบางจุดที่มีการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงที่มุกดาหาร เป็นจุดที่ในส่วนของฝั่งไทยเองปัจจุบันนี้ก็เป็นพื้นที่ทางด้านการเกษตร มุกดาหารเป็นจังหวัดเล็กๆ ที่อาจเป็นจุดเชื่อมผ่านไปยังจังหวัดอื่นๆ ในขณะที่แขวงสะหวันนะเขตของลาวเองถือเป็นเขตเมืองที่มีการ

วางแผนและพัฒนาจุดยุทธศาสตร์ค่อนข้างมาก เพราะฉะนั้นการสร้างสะพานตรงนี้ในเขตของไทยเองอาจเป็นแค่จุดเล็กๆ แต่ถ้ามีการพัฒนาโดยอาศัยสะพานเป็นจุดเชื่อมแน่นอนปัญหาที่เกิดขึ้นก็ต้องมี เพราะฉะนั้นตรงนี้เราคงต้องมาดูกันว่าปัจจุบันสถานการณ์ของจังหวัดมุกดาหารเป็นอย่างไรบ้าง อย่างที่ได้เรียนไปว่ามุกดาหารเป็นจังหวัดเล็กๆ มีพื้นที่ไม่กี่ตารางกิโลเมตร แต่มีเขตติดต่อกันหลายเขตโดยเฉพาะฝั่งลาว ประชากรในปัจจุบันก็มีจำนวนไม่มากนัก แต่มีจุดเด่นที่สำคัญที่จะตอบรับกับยุทธศาสตร์ของมุกดาหารเองก็คือ ทางด้านวัฒนธรรม ทางด้านสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีพื้นที่ป่าถึง 33% ของจังหวัด และจากการทำการศึกษาของอาจารย์สมเกียรติเองก็ยืนยันว่า ณ ปัจจุบัน คุณภาพอากาศ คุณภาพเสียง คุณภาพน้ำของแม่น้ำโขง ยังอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่ดี ซึ่งตรงนี้เป็นจุดบ่งชี้อันหนึ่งว่าในเรื่องสิ่งแวดล้อมถ้าเรามองในระยะยาวเราไม่ได้มองในปัจจุบัน ในระยะยาวเราจะทำให้จังหวัดนี้จะคงอยู่ได้อย่างไร การใช้พื้นที่ของจังหวัดมุกดาหารในปัจจุบันเราจะพบว่าส่วนใหญ่ยังเป็นพื้นที่ที่เป็นธรรมชาติค่อนข้างมาก มีเขตสวนป่าที่มีพื้นที่เป็นจุดเด่นของมุกดาหารคือ ภูผาเทิบ สามารถที่จะอนุรักษ์เอาไว้ในแง่ของการเป็นป่าที่ท่องเที่ยวได้ นอกจากนั้นก็ยังมีเขตที่จะพัฒนาเป็นเขตอุตสาหกรรม เขตลงทุนต่างๆ ที่ทางภาครัฐบาลจะพยายามส่งเสริมอุตสาหกรรมทางด้านการเกษตร

เราจะพบว่าพื้นที่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยุทธศาสตร์ของกลุ่ม ได้ให้ความสำคัญทางด้านการค้า การท่องเที่ยว และเชื่อมโยงไปถึงอินโดจีนโดยใช้สะพานเป็นจุดเชื่อมโยง เพราะฉะนั้นจุดที่เป็นสะพานนี้เป็นจุดที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงกำหนดสภาพทั้งในแง่ทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และเศรษฐกิจของพื้นที่อย่างมาก ในกลุ่มจังหวัดเราจะพบว่ายุทธศาสตร์ที่กลุ่มจังหวัดได้วางเอาไว้ ก็เน้นในเรื่องของพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ยกระดับความสามารถให้กับบุคลากรและแรงงาน การพัฒนาการท่องเที่ยว เรื่องการพัฒนาโครงสร้าง Infrastructure เรื่องการค้า เรื่องเพิ่มมูลค่าของการค้า กระบวนการในการผ่านแดน การกำหนดกิจกรรมต่างๆ ให้เกิดความสะดวก ทางด้านการเกษตร อุตสาหกรรม ก็เน้นการพัฒนารูปแบบความร่วมมือโครงสร้างผลิตภัณฑ์การเกษตรต่างๆ รวมทั้งการร่วมทุนระหว่างประเทศในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

จะเห็นว่าวิสัยทัศน์ของกลุ่มจังหวัดนั้น เราไม่ค่อยเห็นในแง่ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในยุทธศาสตร์จะเน้นในเรื่องการค้าและการท่องเที่ยวเป็นหลัก ส่วนของมุกดาหารเองก็บอกว่าวิสัยทัศน์ของเขาเองก็จะเป็นเมืองการค้า การท่องเที่ยวด้านชายโขง และเป็นประตูตะวันออกสู่อินโดจีนเช่นเดียวกัน จากตรงนี้ทางยุทธศาสตร์ของจังหวัดมุกดาหารเองก็บอกว่า จะมียุทธศาสตร์ที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การค้า การท่องเที่ยว การเกษตร และอุตสาหกรรม

แต่จุดที่น่าสนใจก็คือ จุดประสงค์ที่จังหวัดมุกดาหารได้กำหนดเอาไว้ก็คือ ความมั่งคั่งมั่นคง และการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งมิติอันสุดท้ายทางจังหวัดก็ยืนยันว่าจะดูแลการพัฒนาทั้งในมิติที่ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอยู่ด้วย เพียงแต่ว่าตอนนี้ในส่วนของยุทธศาสตร์ที่

มุกดาหารได้ทำอยู่เราคงต้องมาดูว่าตอบรับกับเป้าประสงค์มากน้อยแค่ไหน ส่วนใหญ่ก็ยังเป็นในเรื่องการเพิ่มมูลค่าทางด้านการค้า การพัฒนาทางด้าน Infrastructure และงการพัฒนาขีดความสามารถด้านบุคลากรและแรงงาน สุดท้ายก็คือเรื่องการบูรณาการ เรื่องการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับภาคีต่างๆ ในการจัดการกับปัญหา ซึ่งปัญหาในพื้นที่ชายแดนซึ่งท่านที่มีประสบการณ์ก็คงพอจะทราบว่าปัญหามีหลายด้าน ทั้งในด้านการป้องกันการแพร่กระจายของยาเสพติด การลักลอบขายสินค้า และเรื่องปัญหาด้านแรงงาน

จากที่ได้มีโอกาสไปจัดเวที ได้มีโอกาสพูดคุยกับคนในพื้นที่ในช่วงเดือนกันยายนที่ผ่านมา ดิฉันได้พานักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มธ. ซึ่งเป็น Executive Program ประมาณเกือบร้อยท่าน ได้ร่วมไปศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหารก็เห็นว่าเป็นพื้นที่ที่เกือบจะเป็นกรณีคลาสสิกอันหนึ่ง เพราะเรามักจะพูดว่าการบริหารจัดการปัญหาของบ้านเราเราอาจจะทำไม่ได้เพราะพื้นที่ใหญ่โต พื้นที่ค่อนข้างควบคุมได้ยาก บริหารจัดการในแง่โครงสร้างองค์กรกระจัดกระจาย ก็เลยพยายามที่จะดูว่ามุกดาหารเป็นจังหวัดเล็กๆ มีพื้นที่ที่มีศักยภาพที่จะดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ แต่ขณะเดียวกันก็เป็นจังหวัดที่เป็นเป้าหมายในการพัฒนาของประเทศ ดังนั้น จะทำอย่างไรให้จังหวัดมุกดาหารภายใต้ยุทธศาสตร์ที่กำหนดเอาไว้สามารถจะตอบรับกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้ในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

ปัจจุบันการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่สองกำลังจะเสร็จอยู่ระหว่างการดำเนินการ ซึ่งดิฉันได้พูดคุยกับทางจังหวัดซึ่งตอนนั้นก็มีตัวแทนคือรองผู้ว่าราชการฯ ตัวแทนของอุตสาหกรรมจังหวัด หอการค้า เจ้าหน้าที่ด้านทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดเอง รวมทั้ง NGO ได้มานั่งคุยกันว่าตอนนี้สถานการณ์ในปัจจุบันทางจังหวัดได้เตรียมการอย่างไรไว้บ้าง อันนั้นคือเวทีในระดับพื้นที่ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจหลายประการที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมคือ ในส่วนของโครงสร้างแม้ผู้บริหารจังหวัดจะให้ความสนใจในเรื่องการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม แต่เนื่องจากทรัพยากรจังหวัดเองส่วนใหญ่มีพื้นฐานทางด้านป่าไม้ เพราะฉะนั้นในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทางกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติฯ ได้กำหนดให้ทางจังหวัดเป็นผู้ทำยุทธศาสตร์ เรื่องการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นข้อจำกัดในการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดน เพราะเขาเองก็ยังไม่ค่อยคล่องทางด้านนี้มากนัก การที่จะวางแผนรองรับปัญหาเรื่องขยะก็ดี เรื่องของอากาศเสียจากอุตสาหกรรม จากการขยายตัวของชุมชนที่กำลังจะเกิดขึ้นเมื่อมีสะพานเกิดขึ้นก็ยังไม่ค่อยมีมิติในการมองตรงนี้เท่าใดนัก อันนี้คือมุมมองจากทางจังหวัดเอง เขาก็ต้องการพัฒนาศักยภาพเหล่านี้ให้เรามาช่วยกันคิดว่าตอนนี้ยังไม่มีปัญหา ทุกคนก็พูดว่าตอนนี้ยังดีอยู่ ทุกคนยังไม่คิดไปถึงอีก 10 ปี 20 ปีข้างหน้า

ส่วนทางด้านอุตสาหกรรม การพัฒนาทางด้านการค้า ทางอุตสาหกรรมจังหวัดและหอการค้าเองก็มองว่ามุกดาหารเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพการพัฒนาทางด้านการเกษตร โดยเฉพาะเรื่องยางพารา การปลูกข้าว ตอนนี้พื้นที่หลายพื้นที่ก็ใช้ในการปลูกยางพาราค่อนข้างมาก และยุทธ

ศาสตร์ในการพัฒนาทางด้านการค้าเน้นที่จะให้เป็นแบบ Transportation ของการขนส่งสินค้าของภาคการเกษตร เพราะฉะนั้นตรงนี้ทางจังหวัดเอง ทางหอการค้าเอง ก็มองว่าเราก็ยังขาดการเตรียมการสำหรับมุกดาหารในการที่จะทำเป็นระบบ logistics

แต่ในขณะเดียวกันจังหวัดมุกดาหารก็อยากเป็นแหล่งท่องเที่ยว แต่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวก็ยังไม่ได้มีการศึกษาว่า การที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณมีศักยภาพมากน้อยแค่ไหน ระบบการบริหารจัดการรองรับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวควรมีการพัฒนาอย่างไร ทางจังหวัดเองก็บอกว่าก็ยังไม่มีการคิดในเรื่องนี้มากนัก เพราะฉะนั้นจากการที่ได้ข้อมูลจากทางพื้นที่ของมุกดาหาร ดิฉันขอกลับมาในแง่ทางฝั่งลาวซึ่งได้มีโอกาสข้ามไปยังแขวงสะหวันนะเขต เราพบว่าในพื้นที่ของฝั่งลาวเอง เนื่องจาก Consultant ของต่างประเทศมาทำการศึกษา เราพบว่าเขามีการวางการใช้ land use อย่างเป็นระบบ ในขณะที่ของเราการวางผังเมืองของเราทางมุกดาหารยังไม่ได้ทำตรงนี้รองรับเลย เราจะทำอย่างไรผังเมืองที่มีอยู่ก็เป็นผังเมืองเดิม แต่เราไม่ได้เตรียมการในอนาคตว่าเราจะวางระบบตรงนี้อย่างไรบ้าง ซึ่งทางฝั่งสะหวันนะเขตเขามีการวางจุดที่ให้ความสำคัญกับการแบ่งพื้นที่ที่อยู่อาศัย พื้นที่อุตสาหกรรมค่อนข้างมาก

และเราจะเห็นได้ว่าถ้าสะหวันนะเขตพัฒนาเป็นเขตเมือง เขตอุตสาหกรรมจริงๆ แน่นอนผลทางด้านสิ่งแวดล้อมเราคงให้ความสำคัญพอสมควร เท่าที่ทราบกรมอุตสาหกรรมของเราตอนนี้ก็ไปให้คำแนะนำการบริหารจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อมในการวางเขตอุตสาหกรรมของเซโนให้กับทางฝั่งลาว และถามว่าในส่วนของทางมุกดาหาร เรามีการทำตรงนี้ไว้มากน้อยแค่ไหน ตรงนี้ก็ต้องขออนุญาตเรียนถามกับทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยว่าในเรื่องของ land use ก็ดี ในเรื่องของ infrastructure ที่จะรองรับการพัฒนาสะพานข้ามแม่น้ำโขงเป็นอย่างไรในปัจจุบัน ตรงนี้เป็นการวางระบบบริหารจัดการในกรณีที่เมื่อมีการสร้างสะพานเสร็จแล้วนั้น เขาก็จะมีการกำหนดให้การเดินทางเข้าออกในระบบของเขาอย่างไร ตรงนี้เราไปฟังเขาแล้วมีความรู้สึกว่าวางเป็นระบบมาก ในขณะที่ทางเราก็ไม่แน่ใจว่าในส่วนของเราเองทำได้มากน้อยแค่ไหน เพราะฉะนั้นดิฉันก็เลยตั้งโจทย์เป็นคำถามว่าแล้วกรณีจังหวัดมุกดาหารเป็นจังหวัดเล็กๆ เราอยากจะให้จังหวัดมุกดาหารเป็นจังหวัดที่พัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์เป็นเมืองการค้า การท่องเที่ยว และเป็นประตูสู่อินโดจีน การที่จะให้คงสภาพนั้นได้เรามียุทธศาสตร์ตรงนั้นอย่างไรในการที่จะรองรับ

ประเด็นที่อยากจะหารือก็คือ ในปัจจุบันนี้การรองรับของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างไรบ้าง และภาครัฐควรมีมาตรการรองรับอย่างไร และที่สำคัญก็คือถ้าต้องทำวิจัยเพื่อให้งานเป็นประโยชน์ที่จะเอาผลงานนี้ไปใช้ ควรจะต้องมีประเด็นในการทำการศึกษาวิจัยอย่างไร ขออนุญาตเรียนเพิ่มเติมว่า เมื่อตอนที่ไปดูงานตอนนั้นได้ไปดูที่หนองคายด้วย เพื่อที่จะได้เปรียบเทียบว่าที่หนองคายเมื่อมีสะพานมีความเปลี่ยนแปลงอย่างไร และประสบกับปัญหาอะไรบ้าง เพื่อที่จะได้นำมาเป็นบทเรียนให้กับทางมุกดาหาร ซึ่งก็มีความแตกต่างระหว่างหนองคายกับมุกดาหารเพราะตอนสร้างสะพานที่หนองคายรัฐบาลไม่ได้มีการวางแผนเพื่อการพัฒนาโดยตรงแต่เป็นสะพาน

มิตรภาพ และพื้นที่ที่เป็นจุดเชื่อมของหนองคายของทางฝั่งลาวเองก็เป็นพื้นที่ที่เป็นชนบทถ้าเทียบกับสะหวันนะเขตซึ่งเป็นเขตเมือง และเมื่อข้ามมาฝั่งเราโอกาสที่จะพัฒนามีค่อนข้างมากกว่าฝั่งหนองคาย ประเด็นหนึ่งที่ทางจังหวัดหนองคายได้พูดคุยกับทางหน่วยงานหลายหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นศุลกากร กรมขนส่ง กระทรวงทรัพยากรฯ ฯลฯ และได้ตั้งข้อสังเกตว่า ประเด็นที่สำคัญในกรณีที่เราอยากวางยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเพื่อรองรับตรงนี้ ทางจังหวัดมุกดาหาร ประเด็นแรกเรื่องแหล่งท่องเที่ยว ที่หนองคายมีบึงหงส์หลงซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นแหล่งอนุรักษ์ธรรมชาติมรดกโลก แต่กำลังจะถูกถอดถอนเพราะว่าไม่สามารถจะดำรงรักษาสภาพทางธรรมชาติของบึงหงส์หลงไว้ได้ ซึ่งทาง NGO ทางภาครัฐบาล ก็พยายามให้ความสำคัญกับประเด็นนี้และช่วยกัน ประเด็นที่มีปัญหาในบึงหงส์หลงก็คือที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คำว่าแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนกับแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ attitude แตกต่างกัน และมีการวางแหล่งท่องเที่ยวในเชิงการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวค่อนข้างมากคือไม่ได้ดูว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ก็ฝากประเด็นนี้ให้ทางมุกดาหารช่วยคิดว่า การที่ทางมุกดาหารอยากเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีทรัพยากรป่าไม้ มีทรัพยากรธรรมชาติ หวังว่าแหล่งท่องเที่ยวของมุกดาหารคงจะไม่เป็นเหมือนหนองคาย เพราะมิเช่นนั้นก็จะคงสภาพตรงนี้ไม่ได้

ประเด็นที่สองก็คือเรื่องการเซาะของตลิ่ง ที่หนองคายไม่มีปัญหาตรงนี้ก็เพราะว่าโค้งน้ำที่หนองคายเป็นโค้งที่ไปเซาะของฝั่งลาว แต่ที่มุกดาหารจะมาเซาะที่เราโดยตรง เพราะฉะนั้นประเด็นนี้ก็บอกว่าทางจังหวัด ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง น่าจะหยิบยกประเด็นปัญหาเหล่านี้ขึ้นมาว่าต่อไประบบที่จะป้องกันการเซาะชายฝั่งควรจะทำอย่างไร

ประเด็นที่สามคือในเรื่องแรงงาน ข้ามฝั่งในปัจจุบันเขาเชื่อว่าเมื่อมีสะพานเกิดขึ้นประเด็นปัญหาเรื่องแรงงานก็คงจะมีมากขึ้น ตอนนี้มีอยู่แล้วแต่คงต้องเตรียมแผนเพื่อรองรับในประเด็นเหล่านี้

ประเด็นที่สี่คือเรื่องการศึกษา การเชื่อมโยงของสองฝั่งในปัจจุบันนี้ที่หนองคายมีการพัฒนาสถาบันการศึกษาค่อนข้างมากเพราะฉะนั้นจะมีคนจากฝั่งลาวข้ามมาเรียนฝั่งไทยจำนวนมาก ซึ่งทางมุกดาหารถ้ามีสะพานข้ามมาสะดวกก็อาจจะมีการเตรียมการในเรื่องนี้เช่นเดียวกัน

อันนี้ก็คือโจทย์ที่คิดว่าในฐานะของคนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นพื้นที่ชายแดน อาจจะต้องมีการพูดคุยกันว่าในแต่ละเรื่องต้องมีการเตรียมการในส่วนของภาครัฐ ภาคประชาชน ในส่วนของประชาสังคมเอง มีอะไรมากน้อยแค่ไหน ก็อยากจะใช้เวทีนี้ให้ท่านช่วยให้ข้อคิดเห็นว่าประเด็นเหล่านี้ได้ทำไปหรือยัง ทำไปแล้วมีปัญหาอะไรบ้าง และตรงไหนน่าจะทำต่อไป เพื่อจะได้รวบรวมและนำเสนอทาง สกว. ต่อไป

ขออนุญาตเปิดเวทีตรงนี้ว่า ในส่วนของประเด็นที่ได้นำเสนอไปอยากให้ท่านช่วยให้ข้อคิดเห็นว่า

ประการแรกที่ได้นำเสนอไปมีความถูกต้องสมบูรณ์มากน้อยแค่ไหนในส่วนที่เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวข้องกับพื้นที่ชายแดนจังหวัดมุกดาหาร

ประการที่สองก็คือถ้าท่านมีข้อเสนอแนะประเด็นที่เกี่ยวข้องที่ได้นำเสนอไปก็อยากจะให้ช่วยเพิ่มเติมและให้ข้อคิดเห็น

ประการสุดท้าย คงต้องขออนุญาตว่าในประเด็นที่อยากจะฝากไว้สำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไป อาจจะเป็นส่วนที่ท่านดูแลรับผิดชอบโดยตรง หรืออาจจะเป็นส่วนที่ท่านได้รับทราบมาว่ามีการศึกษาอยู่แล้วหรือยังไม่มีการศึกษาควรจะทำอะไรบ้าง

ดร.สีลาภรณ์ บัวสาน (ตัวแทน สกว.) :

จากโครงการที่ไปศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไปดูภาคเอกชนด้วยได้ศึกษาแล้วเขาว่าอย่างไรบ้าง

ผศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ :

ในส่วนของภาคเอกชนตอนที่ลงไปในพื้นที่ได้คุยกับทางประธานหอการค้าของมุกดาหารและทางภาคอุตสาหกรรมคือโรงงานน้ำตาลซึ่งเป็นโรงงานใหญ่แห่งหนึ่งคือโรงงานอุตสาหกรรมสหเรือง ในส่วนของอุตสาหกรรมจังหวัดเอง ในส่วนของหอการค้าเขามองว่าในเรื่องของการพัฒนาที่จะเป็นเรื่องกลไกการพัฒนาทางการค้าเขามองว่า ปัจจุบันทางรัฐบาลเองไม่ค่อยได้ให้ความสำคัญกับเรื่องของการวางมาตรการในแง่การเชื่อมโยงกับภาคเอกชนกับภาคฝั่งลาวมากนักจากการลงทุนที่เขาไปลงทุนในฝั่งลาวประเด็นที่เขาเจอก็คือ ในแง่มุมมองของทางฝั่งลาวคือเมื่อเราเข้าไปลงทุนแล้วเราจะไปใช้ประโยชน์อะไรจากทางเขาหรือเปล่า ซึ่งผู้ลงทุนเองนั้นเขาขาดความมั่นใจ ขาดการที่รัฐบาลเองบอกว่าถ้าเขาต้องไปลงทุนเชื่อมโยงกับสองฝั่ง เขาจะทำได้อย่างไร ประเด็นที่หนึ่ง

ประเด็นที่สอง ในแง่ของ Contact farming ของภาคเกษตร ตรงนี้ในส่วนของภาคอุตสาหกรรมหรือหอการค้าจังหวัดเอง อยากให้มีการทำตรงนี้เป็นระบบมากขึ้น เพราะตอนนี้ภาคอุตสาหกรรมของมุกดาหารเองที่จะลงทุนตัวอย่างเช่นในด้านการปลูกยางพารา การทำอ้อยน้ำตาล มีปัญหาเรื่องของแรงงาน ก็ยังไม่มีระบบที่พัฒนาตรงนี้มากนัก อันนี้เป็นมุมมองของภาคเอกชนที่เป็นหอการค้า

ส่วนทางภาคอุตสาหกรรมที่เป็นผู้ผลิตเองของโรงงานอุตสาหกรรมน้ำตาลสหเรือง เอกชนต่างๆ ที่มาคุยกันเขาก็มองว่ามีประเด็นหนึ่งที่เขาเป็นห่วงคือ การพัฒนาแรงงานในพื้นที่และสุขภาพอนามัย เรื่องของแรงงานตอนนี้ที่มีปัญหาก็อาจจะไม่เท่าพื้นที่อื่นก็คือ ปัญหาแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาไม่ได้รับการรองรับ และในส่วนของแรงงานในพื้นที่เองที่จะพัฒนาศักยภาพคนในพื้นที่ก็ยังไม่ค่อยมีระบบการศึกษาที่จะพัฒนาทางด้านเทคนิคที่จะนำมาใช้กับอุตสาหกรรมต่างๆ ส่วนใหญ่

แรงงานที่อยู่ในพื้นที่ก็จะเป็นแรงงานระดับพื้นๆ ไม่ค่อยตอบสนองต่ออุตสาหกรรมโดยตรงนัก เพราะว่าอุตสาหกรรมในพื้นที่เป็นอุตสาหกรรมการเกษตรถึงแม้จะเป็นอุตสาหกรรมที่จะพัฒนาต่อไปในอนาคต อยากให้ภาครัฐมีการวางระบบของการศึกษารองรับคนเหล่านี้ที่จะทะลักเข้าไปในระบบอุตสาหกรรมมากขึ้น

และเขายังมองว่าในตัวของอุตสาหกรรมเอง ถ้าจะมองในแง่การดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อม โรงงานอุตสาหกรรมสหเรืองในปัจจุบันนี้ก็เกือบจะเรียกได้ว่าเป็นต้นแบบอันหนึ่ง เพราะว่าเขาผลิตน้ำตาลแต่ในอุตสาหกรรมการผลิตของเขาๆ เอื้อประโยชน์ต่อชุมชนในพื้นที่ค่อนข้างมาก โดยที่เขาผลิตกระแสไฟฟ้าแล้วก็ให้ชุมชนในพื้นที่ใช้กระแสไฟฟ้าจากโรงงานโดยตรง และมีการทำระบบให้ความรู้แก่ชุมชนโดยการเอากากอ้อย กากน้ำตาล มาทำเป็นปุ๋ยแล้วให้ชุมชนนำไปใช้ประโยชน์ได้

จุดที่ระหว่างเอกชน และการประกอบกิจกรรมของเอกชนกับชุมชนสามารถที่จะไปด้วยกันได้ โดยเขาได้เคยทำมาแล้วและทำได้ดีซึ่งได้รับการยอมรับจากจังหวัดว่าเขาสามารถทำประโยชน์ให้กับชุมชนได้ และตรงนี้เขาก็บอกว่าอยากให้ภาครัฐให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มากขึ้น ถ้าเขาทำในแนวทางของเขาเองก็อาจจะทำได้ไม่ทั่วถึงต่อไปถ้าอุตสาหกรรมขยายตัวมากยิ่งขึ้น ก็ให้มีการนำโมเดลเหล่านี้ไปใช้คือพยายามทำให้คนของภาคอุตสาหกรรมเองเชื่อมโยงกับชุมชนให้มากขึ้น นี่ก็เป็นมุมมองของภาคเอกชน

รศ.ดร.สมเกียรติ ปิยะธีระธิติวรกุล :

ผมเข้าใจว่าหลายคนคงยังไม่รู้จักจังหวัดมุกดาหาร เป็นจังหวัดเล็กๆ แต่เป็นจังหวัดที่มีวัฒนธรรมมาก ถ้าเรารู้จักชนเผ่าในพื้นที่ประมาณ 4,000 ตารางกิโลเมตร มีชนเผ่าอยู่ประมาณ 8 เผ่า มีภาษาพื้นเมืองค่อนข้างมาก มีงานของจุฬาฯ และ สกว. ทำไว้หลายเรื่องที่เกี่ยวกับมุกดาหาร ถ้าจะว่าจริงๆ สิ่งแวดล้อมค่อนข้างจะดี ผมไปมุกดาหารทุกครั้งก็จะบอกว่ามุกดาหารเป็นเมืองสำหรับคนที่เกษียณอายุไปอยู่ เพราะมุกดาหารเป็นเมืองที่มีทรัพยากรหลายๆ อย่างที่คนที่อยู่ที่นั่นแล้วมีชีวิตที่ดีคล้ายเมืองกลางคืน เพราะถ้าเข้าไปจัดการเมืองมุกดาหารให้กลายเป็นเมืองการท่องเที่ยว การค้า แบบชั่วครั้งชั่วคราวให้กลายเป็นเมืองท่องเที่ยวแบบยั่งยืนแบบอยู่ ให้คล้ายๆ กับเป็นเมืองที่สามารถเป็นบ้านที่สองของคนที่ไปอยู่ได้ คนมุกดาหารจะเป็นเมืองที่มีรายได้ดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพราะคนแก่หนึ่งคนที่ไปอยู่ จะดูแลคนแก่ก็จะมีค่าใช้จ่าย ถ้าพวกเราไปตอนช่วงนี้ก็จะมีแต่คนแก่ทั้งนั้นมาเที่ยวมุกดาหารกัน ภูผาเทิบ สวนป่าต่างๆ วัด มีอะไรที่น่าสนใจมาก

เนื่องจากทรัพยากรของมุกดาหารเป็นทรัพยากรที่เรียกได้ว่ายังไม่มีการขุดไปใช้หรือทำลาย เช่นเวลาที่ไปก็ยังมีความหลากหลายอยู่ ไปที่อำเภอเมืองก็จะอะไรที่แตกต่างกันออกไป ในจังหวัดเล็กๆ เราสามารถจะเห็นความแตกต่างของพื้นที่ได้ มุกดาหารมีแหล่งน้ำพอสมควร จริงๆ คนมุกดาหารเป็นคนที่ค่อนข้างจะใจดี แม้กระทั่งคนที่ลงทุนโรงงานน้ำตาลเองที่เป็นคนท้องถิ่น เราจะ

เห็นว่ามีวิธีการจัดการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมเขาค่อนข้างจะเป็นระบบ และเป็นระบบที่เอื้อต่อสิ่งแวดล้อม ไม่มีการทิ้งของที่อาจจะเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมออกมาจากระบบเลย เพราะเขามีการจัดเก็บดี มีการนำน้ำกลับเข้าไปใช้ มุกดาหารติดแม่น้ำโขงแต่ความเป็นจริงคือหน้าแล้งมุกดาหารไม่มีน้ำเนื่องจากหน้าแล้งน้ำจะหายไป

ปัจจุบันเมื่อเดือนตุลาคมที่ผมไปดูขณะนี้เขากำลังทำเขื่อนกั้น ไม่แน่ใจว่าถูกต้องหรือเปล่า ตัวเทศมนตรีกำลังทำเขื่อนกั้นฝั่งที่เป็นฝั่งไทยยาวตลอดไปถึงวัด มาถึงตัวเมือง และก็มีการทำเขื่อนกั้นอยู่ และทำตลาดริมน้ำอยู่ เพราะถ้าความคิดของผมตลาดสินค้าจะต้องหายไปหมด ตลาดอินโดจีนกับมุกดาหารปัจจุบันก็ขายของเหมือนคลองถม ไม่ได้ขายของเหมือนสมัยก่อน เมื่อก่อนเราไปมุกดาหารอยากจะไปซื้อของจากประเทศลาว ประเทศเวียดนาม ที่อยู่ใกล้ๆ ไปซื้อของที่คลองถมจะถูกกว่า ถ้าเราพูดถึงนักท่องเที่ยวแบบสมัยโบราณก็คงไม่ใช่แล้ว ต่อไปจะไม่มีใครไปซื้อของที่มุกดาหารเพราะของมันแพงกว่า มุกดาหารมีโรงแรมค่อนข้างดี แต่ความคิดของผมก็คือถ้าเราทำให้เป็นเมืองผู้สูงอายุได้ จะกลายเป็นรีสอร์ท เป็นบ้านพักชั้นเดียวหรือสองชั้น และมีป่าอยู่รอบๆ บ้านจะทำให้ดูดีขึ้น

อันนี้เป็นข้อมูลคร่าวๆ แต่สิ่งที่ผมมองดูขณะนี้ก็คือ มุกดาหารกำลังจะทำสิ่งต่างๆ เพราะว่ามุกดาหารจะปลูกยางพารา ยางพาราไม่ได้อยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย และอีกอย่างที่ไม่แน่ใจว่ามุกดาหารปลูกยางพาราได้หรือไม่ เพราะเรายังไม่มีการศึกษาว่าดินเหมาะสมหรือไม่ที่จะปลูก

จริงๆ ถ้าดูในเรื่องสิ่งแวดล้อมมุกดาหารติดต่อกับจังหวัดสะหวันนะเขต ถ้าสะหวันนะเขตมีการพัฒนาเป็นเมืองอุตสาหกรรมจริงๆ ที่น่ากลัวก็คือเมืองมุกดาหารตอนหน้าหนาวจะรับเอาลมที่มีมลพิษเกิดขึ้น เพราะลมจะพัดมาจากประเทศลาว เราคงต้องไปช่วยวางแผน ถ้าเขาจะทำอุตสาหกรรมตรงสะหวันนะเขตต้องทำอะไรบ้างให้ถูกต้อง มิเช่นนั้นมุกดาหารจะได้รับผลกระทบกระเทือน

สิ่งที่ผมมองมุกดาหารเองขณะนี้น่าจะต้องมีการจัดตั้งศูนย์ศึกษาทางด้านวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในอินโดจีน เพราะว่าถ้าเรามองดูตอนนี้มุกดาหารไม่มีมหาวิทยาลัย ไม่มีสถาบันราชภัฏ ไม่มีราชมงคล ที่สกลนครจะมีราชภัฏอยู่ เพราะจริงๆ แล้วมุกดาหารไม่ต้องทำอะไรมากไปสนับสนุนให้สกลนครทำ อาจจะศึกษาให้ดีสำหรับอินโดจีน ไม่ใช่แค่เรื่องสิ่งแวดล้อม เรื่องวัฒนธรรม แต่เรื่องการจัดการกับทรัพยากรต่างๆ สกลนครจริงๆ แล้วเรามีปัญหาเรื่องหนองละหาน เป็นประเด็นที่สกลนครแก้ไขปัญหาไม่ได้ ก็จะคาบเกี่ยวกัน ถ้าจัดการเกี่ยวกับแม่น้ำโขงได้ก็จัดการมุกดาหารได้

อีกประการหนึ่งที่น่าจะเป็นยุทธศาสตร์หรือเป็นรูปแบบที่ควรศึกษาคือ การห้ามตัดต้นไม้ห้ามขนต้นไม้ขนาดใหญ่ ถ้าเราทำตรงนี้ได้การประกาศเขตพื้นที่ป่าไม้ต่างๆ ก็ทำได้ง่ายขึ้น เพราะถ้าเราตัดต้นไม้หนึ่งต้นเราก็จะติดคุกต่อไปก็จะไม่มีใครตัดต้นไม้ การส่งเสริมคนปลูกต้นไม้ไม่

ได้ผลเท่าการห้ามตัดต้นไม้ ถ้าพวกเราเคยไปอินเดีย เมืองบังกะลอร์ต้นไม้เต็มเมือง ถนนทุกเส้นมีแต่ต้นไม้ ตัวมุกดาหารจริงๆ ถ้าเราไม่ไปตัดต้นไม้อาจจะมีจำนวนมาก ส่วนที่ขึ้นไม่ได้ก็คือภูผาเทิบ ส่วนที่ขึ้นได้อย่าไปตัดมันจนหมด

ผมเห็นด้วยกับยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด มั่งคั่ง มั่นคง และพัฒนายั่งยืน ยุทธศาสตร์ทั้งหมดน่าจะเป็นยุทธศาสตร์เพื่อความกินดีอยู่ดี การมีสังคมที่ดีของชุมชนมากกว่า เพราะเท่าที่เห็นคนรวยไม่ได้กินดีอยู่ดี สิ่งที่น่าจะทำก็คือจะทำอย่างไรให้มุกดาหารคือคนในท้องถิ่นมีสำนึกในด้านการให้บริการการท่องเที่ยวต่อคนที่ไปเที่ยวมุกดาหาร เพราะจริงๆ ตรงนี้น่าจะสำคัญเพราะถ้าเราทำให้เป็นเมืองท่องเที่ยว เมืองการค้า เราก็จะต้องสร้างศักยภาพและสำนึกในการให้บริการ

ผศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ :

ขออนุญาตเรียนเพิ่มเติมในส่วนที่ท่านอาจารย์สมเกียรติได้พูดถึงในแง่ของตัวจังหวัดมุกดาหารเอง ก็คิดว่าจากที่เราได้ไปดูงานเห็นว่าในส่วนของจังหวัดเองก็มีสภาพที่น่าสนใจหลายประเด็น ข้อคิดเห็นขอเรียนเพิ่มเติมจากที่ได้ไปจัดเวทีมา มีข้อเสนอว่าในส่วนของการทำเรื่องการสร้างศักยภาพให้กับชุมชนในท้องถิ่น น่าเป็นส่วนหนึ่งที่รัฐบาลหรือทางหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องน่าจะทำ เพราะปัจจุบันตามที่ท่านอาจารย์สมเกียรติได้พูดถึงชุมชนของมุกดาหารมีจุดเด่นเรื่องการมีข่าวค่อนข้างมาก วัฒนธรรมหลากหลาย แต่แรงงานที่เข้ามาเป็นแรงงานต่างถิ่นค่อนข้างมากเช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นจุดแตกต่างตรงนี้ถ้าเรามีการพัฒนาเกิดขึ้นท้องถิ่นก็จะเข้มแข็ง มีศักยภาพในการดูแลตนเองได้ มีความเข้าใจในเรื่องการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างดี ก็จะเป็นมิติอันหนึ่ง

ส่วนมิติอีกประการหนึ่งที่มีการพูดถึงก็คือในเรื่องการดูแลสุขภาพ ที่บอกว่าถ้ามีการพัฒนาขึ้นในพื้นที่ มีการข้ามแดนระหว่างสองฝ่าย ปัญหาเรื่องสุขภาพทางมุกดาหารเองก็ยังไม่มีการรองรับ จริงๆ เป็นนโยบายเรื่องของศูนย์สุขภาพเอเชีย ตรงนี้มุกดาหารน่าจะเป็นจุดหนึ่งที่สามารถหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นในการที่จะพัฒนาจังหวัดได้เช่นเดียวกั

การพัฒนา East-West Corridor ใครเป็นหน่วยวัด และใครจะเป็นหน่วยร้องเรียน ควบคุมทั้งหมด ในการพัฒนาพื้นที่

ผศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ :

สำหรับถ้าเป็นหน่วยงานหลักก็เป็นสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่จะวางกรอบแนวทางในการพัฒนา และในแง่ยุทธศาสตร์ก็จะเป็น กพร. จะเป็นหน่วยงานที่จะดูว่าแนวทางที่จะพัฒนาในแต่ละกลุ่มเพื่อที่จะรองรับนโยบายตรงนี้อย่างไร และจะมีคณะอนุกรรมการที่จัดตั้งโดยภาครัฐที่จะ Monitor การทำงานของนโยบายตรงนี้ แต่ถ้าเป็นเจ้าภาพหลักจริงก็คือสภาพัฒน์ฯ

ดร.สีลาภรณ์ บัวสาน (ตัวแทน สกว.) :

สภาพัฒน์ฯ มีข้อมูลเกี่ยวกับสภาพหรือไม่ ยกตัวอย่างเช่นเมื่อเห็นโจทย์นี้แล้วรู้สึกว่าการศึกษาเรื่องผลกระทบไม่น่าจะเป็นประเด็นแรกๆ ที่เราทำน่าจะเป็นประเด็นเรื่องว่าทั้งทางฝั่งเราและฝั่งลาวมีประเด็นต่อไปนี้เรามีข้อมูลแล้วหรือยัง แล้วข้อมูลนี้วางบนแผนที่ GIS ที่จะเรียกดูได้เลย zone เราจะดูโซนทางด้านฝั่งไทยคือ 4 จังหวัด เช่น เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติแหล่งที่เป็นป่า จะอยู่ตรงไหน เรื่องของถนน สาธารณูปโภค ที่เป็น local ทั้งหลายที่มีอยู่ที่จะมาต่อเชื่อมกัน ที่จะมาเชื่อมกัน เรื่องของชาติพันธุ์ต่างๆ เขาอยู่ตรงไหนบ้าง เคยเห็นงานวิจัยเรื่องแผนที่ภาษาซึ่งจะบอกว่าคนกลุ่มที่พูดภาษาของกลุ่มของไทยอยู่ตรงไหนบ้าง ไล่กันเป็นหมู่บ้าน มีกี่คน แบบนี้จะทำให้คนวางแผนที่จะมองภาพรวมนำไปใช้ได้ หรือว่าหมู่บ้านที่มีความพร้อมที่จะรับเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวหรือพื้นที่ดูงาน เรื่องการผลิตหลักๆ ใน 4 จังหวัด เขาปลูกข้าว ปลูกอ้อย ปศุสัตว์ แล้วแหล่งของมันอยู่ตรงไหน เพราะถ้าไม่รู้ตรงนี้ไปคิดเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจพื้นที่คิดไม่ได้เลย จะไปค้าชายแดนกับเขาประเทศของเรามีอะไรก็ไม่รู้ ประเทศเขามีอะไรก็ไม่รู้อีกเหมือนกันมีแต่ถนนข้ามไปอย่างเดียวมัน blank มาก เรื่องของที่ตั้งของโรงแรม โรงแรมวางกระจัดกระจายอยู่ตรงไหน สถาบันอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาในสี่จังหวัด รวมถึงฝั่งลาวด้วย อยู่ตรงไหน คือถ้ามีการสำรวจและอยู่ในสภาพของ data base ที่พร้อมจะไป link กับแผนที่ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ จะทำให้เราสามารถใช้ประโยชน์ จินตนาการได้ เช่นสถาบันการศึกษาไปกระจุกตัวอยู่ที่สกลนครจริงหรือเปล่า นครพนมไม่มี และใครน่าจะเป็นจุดแข็งของการ positioning ว่าในสี่จังหวัดที่เราจะเปิดสถาบันการศึกษาเพื่อรับนักศึกษาจากฝั่งลาวหรือเวียดนามเข้ามาควรจะอยู่ที่ไหนที่มีเครือข่ายของการศึกษา หรือถ้าจะเป็นแหล่งในเรื่องของศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ Zone ไหน ตรงไหนจะเชื่อมกันอย่างไร หรือจะรับนักท่องเที่ยวมาเที่ยวแบบเชิงธรรมชาติ

พูดง่ายๆ ว่าเราต้องการข้อมูลเหล่านี้เพื่อจะหา positioning ของจุดแข็งในแต่ละจังหวัด จะทำให้แต่ละจังหวัดเกิดพลังร่วมที่จะใช้ประโยชน์จากถนนเส้นเดียวกันนี้ เพราะถนนเส้นนี้ไม่ได้ทำอย่างอื่นเลยนอกจากเปิดข้ามและทำให้เกิดการไหล และถามว่าอะไรที่จะทำให้เกิดการไหลบนถนนนี้ จะเป็นนักศึกษา เป็นนักท่องเที่ยว เป็นนักลงทุน เป็นแรงงาน ไม่แน่ใจว่าตรงนี้สภาพัฒน์ฯ มีข้อมูลขนาดไหน เขาควรจะมี แต่ว่าจังหวัดได้รับการถ่ายเทข้อมูลตรงนี้เพื่อหา positioning ของจังหวัดหรือเปล่า

เหมือนเวลาทำเรื่องการท่องเที่ยวเขตอันดามัน ภูเก็ต กระบี่ พังงา เมื่อไปดูจุดแข็งแล้วเรื่องแหล่งท่องเที่ยวจะพบว่าจังหวัดหนึ่งจะต้องเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ อีกจังหวัดจะต้องเป็นแบบท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ คือพวกที่ชอบปีนเขา ปีนน้ำตก อีกจังหวัดจะมีทุกอย่าง เมื่อหา Positioning แล้วจะไม่แย่งลูกค้ากัน และทุกจังหวัดก็ได้เติบโตไปบนจุดแข็งที่ตัวเองกำหนด

แต่อีกตัวหนึ่งที่สำคัญคือระบบการผลิต จะเห็นว่า มีถนนมากมายเป็นปรากฏการณ์ของประเทศไทยคือการตัดถนนที่ตัดเพื่อจะเอา resources ไม่ได้ตัดเพื่อการพัฒนา ไม่ได้ตัดโดยคนในพื้นที่แต่ตัดโดยคนข้างนอกเพื่อเข้าไปเอา resources ตรงนั้น เช่นตัดไปทางฝั่งลาวเพื่อจะไปเอาของลาว หรือตัดทางฝั่งเราเพื่อจะมาเอา resources เรา ไม่ได้ตัดถนนที่มาจากฐานที่ว่าการคิดว่าคนข้างในเขาจะได้ใช้ประโยชน์อย่างไร ถามว่าหอการค้า การผลิต productivity หลักๆ ที่เขาคิดว่าเขาจะขาย เขาจะช่วยได้ ที่เขาจะเปิดธุรกิจนี้โดยอาศัยสะพานนี้ไปทำอะไรร่วมกับทางฝั่งลาวได้ position จากคนข้างในมันถึงจะเป็นเศรษฐกิจพอเพียงได้ ไม่ใช่มาจากพวกจินตนาการ อุตสาหกรรมแปลกๆ ยาง จะขายให้ใคร มูลค่าเพิ่มอย่างไร เพราะเราผลิตน้ำยางขายอันดับหนึ่งของโลกอยู่ แต่ทำไมขายถูกมาก แทนที่เราจะพยายามสังเคราะห์จาก chemical จากตัวน้ำยางเอาไปขาย ทำถุงมือยางขึ้นมา เราผลิตตัวพื้นฐาน ตัว primary product แทนที่จะผลิต secondary product ซึ่งความรู้ของคนของเราน่าจะยกระดับขึ้นไปทำอีกระดับหนึ่ง และพวกแรงงานย้ายถิ่นจะผ่องถ่ายกันเป็นทอดๆ จะอยู่ร่วมกันได้ ส่วนพวกแรงงานต่างด้าวเข้ามาฝึกฝีมือในบ้านเรา ก็ยกขึ้นไปด้วยกัน

ทั้งหมดที่พูดมาถ้าจะเสนอเป็นหัวข้อว่าต้องทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง ดิฉันคิดว่าต้องเป็นการวิจัยประเภทฐานข้อมูล การวิจัยประเภทอื่นๆ เก็บไว้ก่อนได้เลย เพราะว่าจุดเริ่มต้นการทำงานตรงนี้ต้องรู้เขารู้เราก่อน ฐานข้อมูลประเภทที่เรารู้เราว่าอะไรกองอยู่ตรงไหน มีจุดแข็งตรงไหน หา Positioning หาความได้เปรียบกันเองระหว่างสี่จังหวัด และระหว่างไทยกับลาวด้วย และประเด็นที่มีอยู่ข้อมูลก็จะมีหลากหลายที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัด ถ้ายุทธศาสตร์เพื่อการทรัพยากรมนุษย์ การสำรวจสถาบันการศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษา วัดกันโดยแผนที่ เพราะฉะนั้นจะมีงานข้อมูลเบื้องต้นก็คือ คุณภาพการศึกษาที่นี่แบ่งระดับไหน ปริมาณแหล่งการศึกษาเป็นอย่างไร

ถ้าเป็นยุทธศาสตร์ในเรื่องการท่องเที่ยว ก็จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมู่บ้านที่จะรับนักท่องเที่ยวได้ โรงแรม ถนน สาธารณูปโภค ทั้งหลายที่จะเป็น framework ทางด้านการท่องเที่ยว มีเรื่อง caring capacity ส่วน caring framework ของการท่องเที่ยว ว่ามีข้อมูลอะไรบ้าง framework ของการค้าชายแดน อะไรคือผลผลิตจากบ้านเรา อะไรคือผลผลิตจากฝั่งเขา ส่วนที่จะได้เปรียบตรงนี้ ใครขายพลังงานตรงนี้ ผลิตจากฝั่งเราหรือฝั่งลาว การพัฒนาเกษตรหรืออุตสาหกรรมก็เป็นเรื่อง production เฉพาะเรื่องการค้าชายแดนอาจจะมีประเด็นที่คิดว่าอาจจะเป็นข้อมูลเรื่องปัญหาอุปสรรคการค้าชายแดน อันนี้เป็นประเด็นวิจัยแยกต่างหากไม่ได้เลย แต่เข้าใจว่าจะมีคนทำไปบ้างแล้ว คือที่พูดเพราะไม่รู้ว่าใครทำอะไรไปแล้วบ้าง และยังสงสัยว่าเราตั้งหลักตรงนี้บนฐานนี้นั้น มีงานเหล่านี้ไว้สักเท่าไร

ตัวแทนกรมการค้าต่างประเทศ :

คงจะไม่ค่อยรู้อะไรมาก แต่จะเล่าที่รู้พอคร่าวๆ เรื่อง East-West Corridor เป็นเรื่องที่สภาพัฒน์ฯ ดูการค้าทั้งหมด จริงๆ แล้วเราจะดูทั้งหมดในลุ่มแม่น้ำโขงก็คือ GMS เขาจะมีการประชุมเป็นคณะกรรมการระดับรัฐมนตรีด้วยว่าจะทำงานอะไรบ้าง และจะครอบคลุมถึงด้านไหน ส่วนกลุ่มที่แยกออกมาที่เรียกว่า ACMECS จะมีกลุ่มลุ่มแม่น้ำ การพัฒนาความร่วมมือลุ่มแม่น้ำอิรวดี เจ้าพระยา แม่โขง ก็จะมี ไทย ลาว พม่า ตอนนี้ก็รวมเวียดนามและเขมรด้วยเข้ามาอยู่ในกลุ่ม เส้นทางที่เรียกว่า East-West Corridor ก็คือเส้นทางเศรษฐกิจที่เริ่มจากเมาะละเหม่งของพม่าจนไปสู่ดานังของเวียดนามโดยผ่านประเทศไทย วัตถุประสงค์ของเขาก็มีหลายๆ อย่างที่สภาพัฒน์ฯ ตั้งไว้ก็คือต้องการให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางด้านการคมนาคมขนส่ง การค้า การท่องเที่ยวทั้งหมด ซึ่งข้อมูลบางส่วนทางสภาพัฒน์ฯ น่าจะมีข้อมูลตรงนี้แล้ว

ส่วนตัวของ East-West ดิฉันก็ได้มีโอกาสเดินทางไปเส้นทางนี้แต่ยังไม่ไปถึงพม่า คือเริ่มเดินทางตั้งแต่มุกดาหารไปจนถึงดานังแล้วแต่ก็ไม่ค่อยทราบข้อมูลทางด้านมุกดาหารเท่าไหร่ แต่จะทราบข้อมูลทางด้านลาว มากกว่าเพราะดิฉันรับผิดชอบทางด้านลาว สิ่งที่เราพบมากที่สุดคือด้านดานังเองก็เตรียมการหลายๆ อย่างเพื่อรองรับเส้นทางเศรษฐกิจ และทางเวียดนามเองก็พยายามจะเข้ามาทางสะหวันนะเขต ก็คือจะเข้ามาทางด้านการค้าและการลงทุน

ทีนี้ถ้าจะถามว่ามุกดาหารเป็นเมืองที่เงียบ คงใช่ เพราะจากสภาพที่ลงจากเครื่องบินไปอยู่หนึ่งคืนไปเห็นสภาพทั่วๆ ไป ได้คุยกับทางพาณิชย์จังหวัดหลายๆ อย่างก็ทราบว่าเมืองค่อนข้างเงียบ แต่ตอนนี้เราคงต้องดูว่าอะไรบางอย่างที่เราควรจะอนุรักษ์ และอะไรที่เราต้องพัฒนา คือต้องแบ่ง คือจังหวัดต้องมีคณะกรรมการขึ้นมาว่าจะทำอะไร จะแบ่งอย่างไร เมื่อเราดูสะหวันนะเขตเขาคงจะไม่หยุดแค่ตรงนี้ เพราะลาวมีแขวงใหญ่ๆ อยู่ 3 แขวง คือ นครเวียงจันทน์ หลวงพระบาง และสะหวันนะเขต

เมืองสะหวันนะเขตเองสภาพพื้นที่เป็นพื้นที่ราบ ค่อนข้างจะมีมากกว่าแขวงอื่น ก็จะมีพื้นที่ลุ่ม พื้นที่ที่เหมาะสมทางด้านการเกษตร ถ้าถามว่าแหล่งท่องเที่ยวเองทางด้านสะหวันนะเขตมีไม่ค่อยมาก แต่จะมีมากกว่าแขวงจำปาสัก ที่เลื่องลือก็คือไนแองการาที่พรพระเพ็ง และมีน้ำตกหลายๆ แห่ง ทีนี้ทางสะหวันนะเขตก็พยายามหาจุดแข็งของเขาว่าเขาจะเอาจุดแข็งอะไรเพราะแหล่งท่องเที่ยวก็มีไม่เหมือนหลวงพระบาง จึงมาดูว่าเขามีพื้นที่ทางด้านการเกษตร กับเขตอุตสาหกรรมที่เรียกว่า เขตสะหวันเซโน บนแผนที่ที่เรียกว่า site A และ site B พอดีดิฉันอยู่ในคณะกรรมการตรวจรับโครงการศึกษาโครงการนิคมด้วยก็ทำให้ทราบข้อมูลตรงนี้

ถ้าถามว่าเขตเศรษฐกิจในเขตสะหวันเซโน น้อยมากที่เขาจัดการแล้ว เขตเศรษฐกิจสะหวันเซโน เป็นหนึ่งใน 20 ของสะหวันนะเขตทั้งหมด คือมีเนื้อที่แค่ประมาณ 280 เฮกต้า ที่เขาจัดการก็จัดการได้แค่นี้ อยากจะถามว่าเขาจะเร่งรีบไปไกลหรือเร็วก็คงยังไม่เร็ว เพราะเรื่องที่รัฐจะต้องเสียเงินเวนคืนที่จากราษฎร คือทางการนิคมไปศึกษาให้ก็ตาม มีในส่วนธนาคารระหว่างประเทศไป

ศึกษาให้ทางด้านภายใต้โครงการ ACMECS ก็มีโครงการนี้ที่จะต้องไปศึกษาให้ลาว จะถามว่าโครงการลาวจะเอาตามไทยหรือเปล่าดิฉันบอกได้เลยว่าคงไม่เอาตามไทย เพราะในเขตเศรษฐกิจมีคนที่สนใจคือมีทั้ง สิงคโปร์ มาเลเซีย มาเลเซียได้ทำความตกลงเบื้องต้นเหมือนกับไทยว่าจะศึกษาพื้นที่สะหวันเซโน และดิฉันคาดว่าเขาคงจะจัดพื้นที่เพื่อจะมาขาย เนื่องจากลาวเองไม่มีเงินลงทางด้านสาธารณูปโภค ทางการลาวก็อยากจะให้ประเทศเพื่อนบ้านไม่ว่าจะเป็นไทย เวียดนาม หรือใครก็แล้วแต่มาลงด้วย

ถ้าตรงนี้เขาลงได้ถามว่าผลกระทบที่เกิดจากประเทศไทยหรือมุกดาหารจะมีมากหรือไม่ ก็คงต้องดูในเรื่องตรง site A เพราะห่างจากสะพานมิตรภาพหนึ่งกิโลเมตร แต่ใน site A จะแบ่งเป็นสองส่วน คือส่วนที่เป็นสนามกอล์ฟ ลาวอยากได้สนามกอล์ฟ 18 หลุมมาก เพราะตอนนี้มีแค่ 9 หลุม แต่เท่าที่ทราบตอนนี้แขวงจำปาสักได้สร้างไปแล้ว ถ้าสร้างแล้วที่จำปาสักตรงสะหวันนะเขตก็อาจจะยังไม่เกิด บางมีอาจจะเกิดเขตเศรษฐกิจทั้งหมดเลยก็ได้

อีกส่วนหนึ่งของตรงนี้ก็คือจะเป็นเขตอุตสาหกรรม รูปแรก ส่วนรูปที่สองจะเป็น site B จะเป็นพวกบรรจุหีบห่อ และ logistic อันนี้คือส่องส่วนจะห่างกันประมาณ 28 กิโลเมตร จาก site A ไป site B และนี่คือเส้นทางหมายเลข 9 ที่จะไปออกที่ลาบาวของเวียดนาม ส่วนของลาวจะเรียกว่าแดนสวรรค์ และจากลาบาวจะแล่นผ่านเมืองเว้ซึ่งเป็นเมืองแหล่งธรรมชาติ เป็นเมืองท่องเที่ยวเป็นโบราณสถาน และก็จะถึงดานังก็จะเป็นเมืองท่า ถ้าจะถามว่า East-West Corridor ใครได้ประโยชน์มากสุดก็น่าจะเป็นเวียดนาม เพราะว่าเป็นเมืองท่องเที่ยวทั้งหมด เวียดนามพยายามจะสร้างดองฮาให้เป็นเมืองทางด้านการประมง มีอาหารทะเลที่แข่งกับไทย และค่อนข้างจะพัฒนามากเพราะว่าเวียดนามเป็นประเทศสังคมนิยม เขาจัดภูมิทัศน์สวยงามมาก ตอนนี้เขาสามารถไล่บ้านที่อยู่ริมทะเลไปได้หมดและสร้างบ้านเข้าไปข้างในขึ้นใหม่ ซึ่งทางฝั่งไทยทำไม่ได้ และบ้านก็จะออกมาสภาพเหมือนกันหมดก็คือรัฐบาลให้อิฐบล็อก แต่จะกำหนดไว้ว่าจะสร้างบ้านขนาดเท่าไหร่ แบบบ้านจะต้องเป็นลักษณะแบบไหน หน้าบ้านจะต้องจัดคล้ายๆ กัน ส่วนจะทาสีอย่างไรเขาไม่ว่า แต่ว่าสิ่งที่เขาสร้างจะต่างกับประเทศไทยที่ไทยชอบสร้างทาวน์เฮาส์ที่จะติดๆ กัน คือถ้าไหม้หนึ่งหลังก็จะไหม้หมด แต่ของเวียดนามจะเป็นบล็อคของใครของมัน แล้วอิฐจะเป็นอิฐที่หนามากเก็บเสียงได้

ทีนี้เรามาดูว่าตอนนี้เวียดนามเขาเตรียมตัวแล้ว เขาจัดเริ่มตั้งแต่ลาวบาวไปจนถึงดานังเขาเตรียมภูมิทัศน์เรื่องถนนเรื่องต่างๆ แล้ว จำกัดความเร็วแล้วถ้าคุณขับรถไปในเขตชุมชนเขาจะให้ขับแค่ 14 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เพื่อจะไม่ให้เด็กเกิดอันตราย เพราะว่าเมืองลาวดังที่ถนนมีความยาว (ตอนนี้ปรับปรุงดีแล้ว สะดวกสบายมาก) แต่ของเวียดนามพอคนลาวไปแล้วจะติดนิสัยแล่นเร็วทำให้เกิดอุบัติเหตุ คือคนเวียดนามเขาจะใช้จักรยาน และผู้หญิงนักศึกษาจะใส่ชุดสีขาว ทีนี้พอปรากฏว่ารถแล่นเร็วและประสบอุบัติเหตุเขาจึงจำกัดความเร็วตรงนี้ ทางเวียดนามกฎระเบียบเข้มงวดมาก ตำรวจถ้าคุณไม่ฟังเขาก็จะใช้ปืนยิงบัตรใบขับขี่และจับเข้าคุกไป เช่น ทางเราเคยเจอ

มาแล้ว เราบอกให้คนขับรถพยายามขับทำเวลา เขาบอกทำไม่ได้เพราะโดนไปแล้วหนึ่งหน ถ้าโดนอีกหนจะไม่มีใบขับขี่ใบตลอดชีวิต เราจะเห็นว่ากฎของเขาเข้มงวด

เวียดนามเองเป็นคนขยันในขณะที่พื้นที่เขาเต็มหมดแล้ว เขาก็จะเริ่มเข้ามาที่สะหวันนะเขต สะหวันนะเขตส่วนหนึ่งต้องยอมรับว่าคนลาวเขาไม่มาเรียนปริญญาตรีเมืองไทยเพราะกลัวเด็กมุ่งแต่จะไปสถานบันเทิงเริงรมย์ เวลาที่เขาจะส่งลูกหลานมาเรียนจะส่งไปเรียนที่เวียดนาม รัสเซีย เกาหลีใต้ก็มี และถ้าจะเรียนที่เมืองไทยก็จะเรียนปริญญาโทกับปริญญาเอก เมืองไทยให้ทุนปริญญาตรี 30 ทุน ก็เกือบจะไม่มีคนสมัคร ในขณะที่เวียดนามให้ทุนเรียนปริญญาตรี 300 ทุน คนสมัครเต็มหมด ดิฉันเคยคุยกับนักเรียนแพทย์ที่ไปเรียนที่เกาหลีใต้ถามว่าทำไมไม่เรียนแพทย์ที่เมืองไทย เมืองไทยก็มีชื่อเสียงทางด้านนี้ เขาก็บอกว่าเขาเรียนที่เกาหลีเพราะว่าหนึ่งในสภาพการต่อสู้ทุกอย่างดี ถ้าเขาจบปริญญาตรีแล้วเขาก็จะไปเรียนต่อที่เมืองไทย เพราะเขาสามารถจะครองตัวได้ว่าสิ่งไหนควรทำหรือไม่ควรทำ

ดังนั้น เราคงต้องกลับมาดูตัวเราเองว่า เราเป็นอย่างไร และลาวมองเราอย่างไร ในขณะที่ข้าราชการไทยไปเจอข้าราชการของลาวก็บอกว่านี่ลาว (อย่างดูถูก) แต่ทุกคนไม่ทราบว่าข้าราชการของลาวจบเวียดนาม รัสเซีย ยุโรป สหรัฐอเมริกา เขาจะไม่พูดหรือแสดงอะไรออกมาเลย แต่ขณะเดียวกันข้าราชการไทยจะมองเขาอย่างดูถูก เพราะฉะนั้นปัจจุบันนี้ลาวจะมองดูว่าโครงการไหนที่ไทยให้ให้แบบไหน ให้แบบเอื้อให้เขา หรือเอื้อให้ลาว เขาจะเลือกโครงการซึ่งไม่เหมือนเมื่อก่อนซึ่งแต่ก่อนใครให้ก็ให้ แต่สิ่งหนึ่งที่ไทยชอบมองว่าลาวไม่มีเงิน ให้อะไรก็ได้ลาวก็จะรับ แต่ตอนนี้ไม่ใช่มันกลับกัน ลาวจะรับแต่สิ่งที่ลาวมีประโยชน์ แต่ในขณะเดียวกันถ้าลาวต้องการแล้วไทยไม่ให้ลาวก็จะขอเวียดนาม ขอจากจีน ลาวไม่ได้มองไทยในสภาพแบบนั้นอีกแล้ว เพราะไทยเองชอบมองว่าไทยเป็นพี่ใหญ่ ชอบคิดให้เขา

ดิฉันเคยเจอคนลาวเขาก็จะไม่ชอบที่เราคิดอะไรให้เขา แต่เขาก็ไม่ได้แสดงออก แต่เมื่อคุยหลายๆ ครั้งเราจะทราบความคิดของเขาว่าเขาคิดอย่างนี้ เขมรเองก็คิดเหมือนกัน เพราะฉะนั้นลาวจะยอมรับเวียดนามมากกว่าไทย แขวงสะหวันนะเขตช่วงติดกับเวียดนามเขาพูดภาษาเวียดนามได้ค่อนข้างมาก และอีกอย่างที่จะเห็นมากคือสนามบินซึ่งจะมีช่องของสถานีโทรทัศน์เวียดนามแต่ไม่มีช่องของไทย แต่ช่องของไทยจะมีเฉพาะชาวบ้าน ตอนนี้เราจะต้องดูตัวเราว่ามีส่วนไหนที่จะต้องปรับปรุงบ้าง

ถ้าเราคิดว่าเราจะพัฒนามุกดาหารดิฉันเห็นด้วยที่จะให้เป็นแหล่งทางด้านการแพทย์ อาจจะเป็นคนชราก็แล้วแต่ เราก็ต้องมองบางส่วนที่ดีๆ อันนี้ก็น่าทำ แต่ดิฉันไม่เห็นด้วยกับทางด้านอุตสาหกรรม เพราะทางลาวจะต้องเอาสะหวันนะเขตเป็นเขตอุตสาหกรรมและเกษตรอุตสาหกรรม ฉะนั้นไทยก็ไม่ต้องไปแข่งกับเขาคือบางอย่างอาศัยวัตถุดิบจากเขาก็ได้ เพราะสิ่งที่เราทำอย่างที่อาจารย์พูดว่าโรงงานน้ำตาลในมุกดาหารเองมีขนาดเล็ก แต่ที่เราเพิ่งทำไปคือโรงงานน้ำตาลขนาดใหญ่ก็ไปขอพื้นที่ที่สะหวันนะเขตประมาณ 2 หมื่นกว่า-3 หมื่นเฮกต้า ซึ่งใหญ่กว่าเขต

เศรษฐกิจ สะหวันเซโน สิบกว่าเท่า ปัญหาก็คือลาวไม่ให้ ลาวบอกว่าเนื้อที่มากไม่เช่นนั้นจะต้องเข้าสภาแห่งชาติ เขาจะให้คนไทยทำแบบค่อยๆ เป็นค่อยๆ ไป เราก็คุยกับบริษัทที่ไปด้วยว่าทำไมถึงสนใจเรื่องนี้ เขาบอกว่าตอนนี้เขามีโรงงานน้ำตาลอยู่ที่จีน 5 แห่ง มีโรงงานที่ไทยอยู่ 5 แห่ง เขาบอกว่าถ้ามาตั้งที่เวียดนามได้เขาสามารถจะระบายน้ำตาลออกทางท่าเรือดานังได้ เข้าไปทางญี่ปุ่นและต่างประเทศได้

อีกประเด็นหนึ่งพื้นที่ของแขวงสะหวันนะเขตค่อนข้างกว้างและใหญ่ ส่วนเขาไม่ห่วงเรื่องแรงงานเพราะจะใช้เครื่องมือเข้าไป และจะดูสภาพและปริมาณน้ำฝนที่มีเพียงพอ เขาคาดว่าสองปีปีที่สามจะสร้างเป็นโรงงาน แต่สิ่งที่ลาวกลัวมากก็คือคนไทยเข้าไปครองพื้นที่เป็นจำนวนมากแล้วไม่ทำอะไร เพราะลาวจะให้พื้นที่สัมปทานประมาณ 50 ปี ถ้าคนไทยไปได้แล้ว 50 ปีตรงนั้น เขาจะไม่สามารถไปทำอะไรได้อีก เพราะฉะนั้นเขาก็กลัวว่าถ้าให้พื้นที่จำนวนมากเขาจะเสียทั้งหมดแล้วคนไทยก็ทำอย่างนี้มากตั้งหลายแขวง เขาก็เลยเริ่มจำกัดพื้นที่ ทีนี้ทางบริษัทก็กลัวว่าถ้าทำไปแล้วทางลาวไม่ให้พื้นที่ใหญ่เขาตั้งโรงงานเขาไม่คุ้ม ก็เลยมีปัญหาระดับหนึ่งที่จะต้องคุยกันระดับประเทศ

อีกประเด็นหนึ่งที่ดิฉันไม่เห็นด้วยสิ่งที่อาจารย์พูดไว้เกี่ยวกับปลูกยางพารา ตอนนี้รัฐบาลพยายามส่งเสริมให้ปลูกยางพาราแถบอีสาน เราต้องดูว่าจังหวัดไหนควรจะปลูก จังหวัดไหนไม่ควรจะปลูก และเราก็ต้องดูว่าลูกค้ายางพาราที่ใหญ่ที่สุดก็คือจีน แต่ตอนนี้จีนมาแบบใหม่ จีนแนะนำให้ทุกประเทศปลูกยางพาราหมดไม่ว่าจะเป็นพม่า ลาว รวมทั้งกัมพูชาด้วย ถ้าเราล่องเรือจากท่าเรือจีนผ่านมาทางเชียงแสนคือผ่านแม่น้ำโขงลงมา และมองขึ้นไปที่เป็นสามเหลี่ยมที่มีไทย ลาว พม่า จะเห็นว่ามีต้นยางพาราปลูกจำนวนมาก การปลูกยางจะให้ผลประมาณ 7 ปี 8 ปี หรือ 9 ปี ก็แล้วแต่ความอุดมสมบูรณ์ ถ้าคิดว่าผลผลิตออกมาจีนไม่ซื้อไทยแน่ จีนอาจจะซื้อจากประเทศที่จีนให้การสนับสนุน เพียงแต่ตอนนี้จีนมีปัญหาคือพันธุ์ของจีนให้น้ำยางพาราต่ำ พันธุ์ของไทยจะให้น้ำยางสูง เพราะฉะนั้นไม่ว่าจะเป็นแถบหนองคาย นครพนม จะมีการลักลอบนำพันธุ์ยางพาราและต้นปาล์มบางส่วนจากไทยออกไป เพราะเริ่มจากสภาพแวดล้อมตรงนี้เข้ากับทางไทย แต่ในขณะนี้ส่วนพันธุ์ของจีนทางด้านอากาศเย็นก็จะไม่ค่อยตรง ฉะนั้นก็อาศัยพันธุ์ของไทย ทีนี้ถ้าไทยควบคุมพันธุ์ไม่ดีโอกาสที่จีนจะนำพันธุ์ไปใช้มีมาก และถามว่าในเมื่อเป็นจังหวัดเล็กๆ แล้ว ยังควรสนับสนุนให้ปลูกอีกหรือ วัตถุประสงค์คืออะไร ทำไมไม่ปลูกพืชอื่นที่ให้ผลผลิตมากกว่า

อันนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่อยากจะตั้งประเด็นไว้ ถ้าออกมามาก 7 ปี 8 ปี ยังไม่เห็นผล แต่ต่อไปในอนาคตคุณจะทำอะไร และถ้าเผื่อเกิดเขาไม่ซื้อเราก็คงต้องหันกลับไปว่าประเทศไทยจะมีอุตสาหกรรมอะไรมารองรับนอกจากยางแผ่น ไทยจะทำอะไรอีกนอกจากยางแผ่น อีกอย่างหนึ่งที่สามารถจะทำได้ก็คือถุงยางอนามัย ต่างประเทศที่จะซื้อจากเรา แต่ถ้าจีนทำการผลิตแข่งกับไทยแล้วไทยจะสู้ได้หรือไม่เพราะแรงงานเขาต่ำ อันนี้ก็เป็นข้อคิดเห็นที่อยากจะนำเสนอ

อีกประเด็นหนึ่งก็คือเรื่องการศึกษา คือลาวที่เราทราบไม่ค่อยมาศึกษาที่ไทย แต่ถามว่าคนไทยเองควรจะศึกษาหรือไม่ ควรจะศึกษา คนลาวเองในสภาพของเขาจะเป็นคนที่เรื่อยๆ เฉื่อยๆ เขาต้องการคนคุม และเป็นคนที่เรียนรู้ค่อนข้างช้า คือเคยมีนักธุรกิจไทยไปลงทุนในลาวต้องใช้หัวหน้าเป็นคนไทยเป็นคนลาวไม่ได้เพราะจะไปด้วยกันหมด ก็คือจะพักก็พักด้วยกันหมดไม่ค่อยทำ ที่ดิฉันเจอมากที่สุดก็คือคนเวียดนามรู้จักที่จะใช้คน และถามว่าคนไทยรู้จักที่จะใช้คนหรือไม่ คนไทยเจอมากที่สุดและอยากจะเตือนคนไทยเวลาออกไปต่างประเทศแล้วมักจะขัดแย้งกันเอง ก็คือไปลงทุนในลาวไปทำให้ลาวเห็นก็คือเวลาทำธุรกิจก็มักจะไปทำธุรกิจที่เหมือนกันและก็ฟ้องกันเอง คนลาวก็เลยมีความรู้สึกว่าคนไทยไม่ปรองดองกัน เขาก็เลยหันไปคบเวียดนามมากว่า เพราะเวียดนามมาก็มากันเป็นหมู่คณะ เขาจะแบ่งเลยว่าคนนี้มีความเชี่ยวชาญด้านนี้ก็แบ่งกันไปทำ เขาจะไม่แย่งกันทำ แต่ถ้าคนไทยไปเห็นเพื่อนทำด้านนี้ดีตัวเองก็จะไปทำด้วยและก็ฟ้องกันเอง ดิฉันอยู่ที่กรมฯ คนไทยฟ้องคนไทยกันมีคดีจำนวนมาก เกือบทุกจังหวัดที่ทำการค้ากันที่ลาว และถามว่าสมควรหรือไม่ที่ไปทำให้เขาเห็นในเมื่อเราคิดว่าดีกว่าเขา เราใหญ่กว่าเขา แล้วทำไมถึงไปทำให้คนลาวเห็น และนี่คือตัวอย่างที่เกิดขึ้น

สำหรับเรื่องข้อมูลทางด้านฝั่งลาว ทางการนิคมอุตสาหกรรมมีข้อมูลดิฉันคิดว่าถ้าขอคงได้ เพราะเขาทำการวิเคราะห์ค่อนข้างจะมาก แต่ทางฝั่งไทยเองเราไม่ค่อยเจอข้อมูลที่เกี่ยวกับฝั่งไทย และถ้าฝั่งไทยจะทำคงมองมุกดาหารไม่ได้เพราะอย่างไรก็แล้วแต่คงจะต้องมีการพัฒนา เพราะตรงนี้เป็นที่เรียกว่า OSS ก็คือ one stop service ฝั่งไทยก็คงเตรียมการพร้อม ถ้าเตรียมการพร้อมแล้วตลาดไทยคงจะเป็นตลาดแบบคลองถมไม่ได้ เพราะลาวก็คงต้องมีตลาด แล้วสินค้าของเราเราจะเอาสินค้าอะไรไปขาย แล้วที่บอกว่ามี duty free เราจะทำอย่างไร เพราะตอนนี้ที่เราดูสภาพการสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 2 ของไทยประสบปัญหา แต่ลาวเขาสร้างไปมากแล้ว แล้วเรื่องร้านค้าปลอดภาษีก็มีการวางแผนแล้วว่าจะเอาอะไรมาขาย และจะขายอย่างไร สินค้าหลักของเขาคงก็คงเป็นของบริษัทดาวเรืองก็คือกาแฟ ตอนนี้เขาก็พยายามให้ต่างชาติมาลงทุนและพยายามทำกาแฟในรูปแบบต่างๆ ในขณะที่ประเทศไทยก็มีกาแฟหลายยี่ห้อแต่ส่วนมากจะเป็นกาแฟนำเข้า กาแฟไทยก็จะมีกาแฟเขาช่อง ซึ่งเราโปรโมตพอหรือยัง แล้วภาครัฐเองจะเข้าไปสนับสนุนจะสนับสนุนอะไร คงไปจัดขายไม่ได้ เราควรจะไปสนับสนุนจากบางแห่งที่ควรจะทำเพราะเงินงบประมาณค่อนข้างจะมีน้อย แต่งบประมาณของจังหวัดค่อนข้างจะมีมากแต่คงต้องไปลงและจะลงอะไร แต่ถ้าทำเรื่องท่องเที่ยวคงจะทำแค่มุกดาหารไม่ได้ คงทำเป็น package ทางภาคอีสานแถบนี้ทั้งหมด ว่ามีอะไรบ้าง และจะทำอย่างไร และจะทำโดยสอดคล้องกับเวียดนามอย่างไร และถ้าต่อไปจะต่อไปลาวอย่างไร ต่อไปพม่าอย่างไร คงจะดูทั้งหมด จะทำแค่มุกดาหารที่เดียวไม่ได้เราคงต้องดูทั้งหมด ปีปฏิทินเรามีหรือไม่ อย่างการท่องเที่ยวเขาพยายามทำปีปฏิทิน ของเราก็ควรมีปีปฏิทินที่สอดคล้องกับทางลาวด้วย เพราะถ้ามาเที่ยวลาวก็คงมาเที่ยวไทยและคงจะต่อเขมรด้วย คือตรงนี้ต้องมองเป็น package จะมองอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ แต่ถ้าถามว่ามีคนศึกษามากหรือเปล่า

มีคนศึกษามากๆ แต่กระจัดกระจาย ดิฉันคิดว่าน่าจะมีศูนย์รวมว่าใครศึกษาอะไรแล้วก็ขึ้น website ไว้ ใครอยากจะใช้อะไรก็เอามาใช้ ไม่ใช่คนนี้ศึกษาคนนั้นก็ศึกษา ก็จะทำให้เกิดปัญหา

สำหรับการค้าชายแดนที่อาจารย์ตั้งประเด็น ดิฉันยอมรับว่าปัญหาชายแดนเป็นปัญหามาก เพราะปัญหาของไทยเราก็คือ เดิมเขาขายวิถีทางธรรมชาติก็คือเดินไปมาหาสู่กันค้าขายแต่พอมีด่าน มีจุดผ่อนปรน มีทุกอย่าง มีการเสียภาษี ก็เลยไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตคนลาวและวิถีชีวิตคนไทย ก็จะมีเพียงการเก็บภาษีบริษัทใหญ่ๆ ที่มีการเสียภาษีที่ถูกต้อง แต่การค้าเล็กๆ ก็ยังไม่เกิดขึ้น สิ่งที่สร้างปริมาณการค้าระหว่างสองประเทศก็คือสินค้าอุปโภคบริโภค และสินค้าที่เป็นพืช แต่พืชทางฝั่งไทยก็มีการควบคุมโรคเช่น โรคพืชและโรคไข้หวัดนกซึ่งเราจะมีการคุยกันเป็น package ใหญ่ สินค้าบางอย่างเวลาเข้ามาประเทศไทยแล้วทางกระทรวงเกษตรจะเป็นคนดูแล แต่ถ้าข้ามมาขายให้กับประชาชนโดยตรงบางทีก็มีโรคติดต่อเข้ามา อย่างเนื้อสัตว์จากลาวข้ามมายังไทยก็จะมีโรคพยาธิใบไม้ซึ่งทางฝั่งไทยก็ไม่มีการตรวจสอบ อย่างของไทยเวลาเราจะฆ่าก็จะฆ่าที่โรงฆ่าสัตว์และก็จะมีการตรวจสอบ แต่ฝั่งลาวบางทีเขาก็ไม่มี ตรงนี้เขาก็จะข้ามไปมาหากัน แล้วถามว่าถ้าสะพานเสร็จอีกแห่งหนึ่งไทยก็จะเจอปัญหาตรงนี้ เพราะสินค้าจะข้ามไปมาสะดวกยิ่งขึ้น

และสินค้าอีกอย่างที่ลาวและเวียดนามรวมทั้งพม่าได้ตั้งประเด็นขึ้นมาก็คือ สินค้าผ่านแดน และมุกดาหารต่อไปก็จะเป็นด่านที่มีสินค้าผ่านแดน ตรงนี้ก็คงจะต้องเตรียมตัวรองรับเพราะจะเป็นเมืองที่สงบไม่ได้ จำนวนรถก็จะขวักไขว่ไปมา สิ่งแวดล้อมก็จะเกิดขึ้นจำพวกถนนหนทาง มลพิษ มลภาวะ ก็คงต้องดูว่าจะเตรียมตัวและเตรียมการอย่างไรกับมลภาวะเหล่านี้ เพราะจริงๆ ตรงนี้ถึงแม้ว่าข้อตกลงเรื่องสินค้าผ่านแดนยังไม่ออกมา เราต้องระวังการขนส่งจากทางฝั่งลาว มิฉะนั้นจะมีสินค้าที่เรียกว่าลอบออกมาทางชายแดน

ทีนี้ถ้าถามว่าเส้นทางดีๆ และเท่าที่ทราบว่าไทยจะตัดเส้นทางให้มาออกที่อีสต์เทิร์นซีบอร์ดด้วย ตรงนี้เราไม่เคยเตรียมเรื่องสิ่งแวดล้อมไว้เลย ว่าเราจะเจอถนนอย่างไร เจอรถอะไร เจอสิ่งแวดล้อมอย่างไร และวิถีชีวิตของประชาชนจะเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ถ้าเปลี่ยนไปจะเปลี่ยนไปแบบไหน คือเราต้องดูตรงนี้แล้วคงต้องช่วยๆ กันไม่ว่าจังหวัดหรือส่วนกลาง ก็อยากจะฝากประเด็นนี้ อาจารย์คิดไหมว่าถ้าเราจะพัฒนาประเด็นนี้ คือเรื่องการค้า นักธุรกิจเขาก็จะวิ่งตามโลกอยู่แล้ว เขาต้องมีการปรับตัว แต่เรื่องสภาพแวดล้อม กับประชาชน จะเตรียมตัวรับกันขนาดไหน ดิฉันไม่อยากให้ประเทศไทยพัฒนาเร็ว เหมือนกับประเทศลาวซึ่งจะเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตค่อนข้างมาก แต่ในขณะที่ลาวเราก็ยอมรับว่าเขามีการเปลี่ยนแปลงแต่ว่าเขายังน้อยกว่าเรา แต่ก็ไม่แน่เหมือนกันเพราะตอนนี้ลาวเขาก็บังคับอะไรหลายๆ อย่างหลวงพระบาง เราจะเห็นคนแก่คนเฒ่าแต่งกายประจำชาติของเขา แต่รุ่นใหม่เป็นสาวสายเดี่ยว พยายามทำตัวเหมือนพัทยา ซึ่งลาวเองก็กลัวตรงนี้มาก และไทยเองวัฒนธรรมหลายอย่างก็ควรฟื้นฟู

ดิฉันไม่ทราบว่าคิดไปเองหรือเปล่า ดิฉันคิดว่าผ้าถุงน่าจะกลับมาใช้ อย่างต่างจังหวัด คือ เด็กเล็กหรือผู้ใหญ่ ควรอนุรักษ์การเป็นไทย เช่นการไหว้ ขนาดมิสยูนิเวิร์สยังไปโฆษณาการไหว้ของไทย แต่คนไทยเองไหว้ไม่สวยเลย ก็อยากฝากเรื่องตรงนี้ ขอบคุณค่ะ

ตัวแทน กพร. :

ตรงนี้คือเป็นเรื่องใหญ่ ซึ่งคิดว่าเพียงหน่วยงานเดียวหรือจังหวัดเดียวคงไม่สามารถที่จะพัฒนาไปได้ น่าจะเป็นเรื่องของหลายๆ หน่วยงาน เป็นเรื่องที่ควรมองในภาพรวมของยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนเรื่องเส้นทางก็มีหลายๆ หน่วยงานได้ศึกษาโดยเฉพาะของสภาพัฒน์ฯ ได้มีการศึกษาไว้เป็นเรื่องเป็นราว และตอนนี้ทางสำนักงาน กพร. ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ เนื่องจากยุทธศาสตร์สี่จังหวัด ก็ได้หยิบยกเรื่องนี้ขึ้นมาเป็นกรณีที่ให้ความสำคัญ เมื่อเดือนธันวาคมปีที่แล้วได้มีการประชุมร่วมกันระหว่างสี่จังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับทางเอกอัครราชทูตประเทศเพื่อนบ้านของไทยในกลุ่ม GMS เพื่อที่จะมีการกำหนดแนวทางการทำงานร่วมกันในการพัฒนายุทธศาสตร์ด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และวัฒนธรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือในภาพรวม

เรื่องการประชุมครั้งนั้นได้มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการร่วมขึ้น ศูนย์ปฏิบัติการร่วมจะประกอบด้วยผู้แทนจากกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และผู้แทนจากกระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ และทาง กพร. ศูนย์ฯ จะมีหน้าที่เป็นศูนย์ประสานเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันของกลุ่มจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดเดียวกัน และต่างประเทศ เพื่อให้การทำงานสามารถดำเนินการไปได้โดยเฉพาะในเรื่องต่างประเทศ เราจะมุ่งเน้นตามนโยบายของรัฐบาล หลังจากนั้นก็ได้มีการประชุมร่วมกันซึ่งทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็ได้หยิบยกเรื่องนี้ขึ้นมาซึ่งจะมีการประชุมร่วมกันระหว่างทูต CEO และผู้ว่าราชการจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านการค้าการลงทุน การท่องเที่ยว เส้นทางนี้จะผ่านทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือและยังจะมีจังหวัดทางเหนือตอนล่าง 5 จังหวัด เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งตรงนี้จะมีการประชุมร่วมกันวันที่ 23-24 พฤศจิกายน นี้ จะมีผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ กระทรวงคมนาคม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงวัฒนธรรม ท่องเที่ยว จะมีทั้งภาคเอกชนและภาครัฐ มหาวิทยาลัยเครือข่ายต่างๆ เข้าร่วมประชุมด้วย โดยจะมีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน

ซึ่งก่อนหน้าที่จะมีการประชุมใหญ่ครั้งนี้เราก็ได้จัดเวทีเล็กๆ ขึ้น 2 เวที เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นยุทธศาสตร์ เกี่ยวกับข้อมูลเส้นทางนี้ทั้งหมด โดยมีเวทีจัดที่จังหวัดขอนแก่นเมื่อเดือนกันยายน ได้เชิญทางจังหวัด ภาคเอกชน หอการค้า อุตสาหกรรมของจังหวัด รวมทั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่นซึ่งจะรับผิดชอบทางด้านข่าวสาร เขาจะรวบรวมข้อมูลจังหวัดต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่ว่าจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในเรื่องต่างๆ และให้ระดมความคิดเห็นจากจังหวัด

ต่างๆ ความต้องการ ศักยภาพของจังหวัด เข้ามาในที่ประชุมใหญ่ และหลังจากนั้นก็ได้ประชุมส่วนราชการในส่วนกลาง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้เข้ามาวิเคราะห์ศักยภาพอันนี้โดยทางมหาวิทยาลัยขอนแก่นจะเป็นผู้ดำเนินการ

หลังจากได้ข้อมูลเหล่านี้มา เราก็จะได้ประเด็นยุทธศาสตร์ซึ่งเราได้ให้ความสำคัญในด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว ทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งการดำเนินงานทางยุทธศาสตร์ทางที่ประชุมเห็นว่าควรจะทำในลักษณะอาศัยหลักความเชื่อมโยงของประเทศเพื่อนบ้าน มี connection มี community ซึ่งจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องนี้เพราะว่าที่ผ่านมา ทุกประเทศที่เกี่ยวข้องเขาพยายามศึกษาอยู่ ซึ่งทางเราก็กำลังดำเนินการและให้ความสำคัญในเรื่องนี้ เท่าที่ผ่านมาเราจะถูกมองว่าเราไปเอาเปรียบลาว เพราะฉะนั้นในการดำเนินการของเราควรทำในลักษณะหนึ่งคือ เราได้เขาได้ด้วย

ในส่วนของด่านจังหวัดมุกดาหารเองตรงนี้ ก็คิดว่ายุทธศาสตร์ของมุกดาหารเองก็ค่อนข้างจะซับซ้อนจากรูปแบบจังหวัดอยู่แล้ว แต่การดำเนินงานไม่ใช่ต่างคนต่างทำ อยากจะให้มองในภาพรวมของกลุ่มจังหวัด เคยไปร่วมงาน festival ที่จัดร่วมกัน 3 ประเทศ ได้แก่ ไทย ลาว เวียดนาม ที่เมืองเว้ เขาก็ใช้เส้นทางหมายเลข 9 เดินทางจากมุกดาหาร ผ่านลาวไปที่เว้ และเอาสินค้าจากประเทศไทย 9 จังหวัดไปแสดงที่เว้ด้วย ตอนนั้นมีความคิดว่าการนำสินค้าไปตอนนี้ลักษณะการจัดคือต่างคนต่างทำคือไม่มีในนามของประเทศ ซึ่งเป็นการแข่งขันกันระหว่างจังหวัดมากกว่า เช่นข้าวหอมมะลิ ก็นำไปขายของใครของมัน ซึ่งการออกไปขายแบบนี้น่าจะขายข้าวหอมมะลิในชื่อของประเทศมากกว่า

ส่วนศักยภาพของจังหวัดมุกดาหารที่คิดว่าน่าจะให้ความสำคัญก็น่าจะเป็นเรื่องการค้าชายแดน การท่องเที่ยว แต่ปัญหาตอนนี้ที่ได้รับทราบมาก็คือว่าในเรื่องประเด็นการผ่านแดนคือกระบวนการผ่านแดนมีความยุ่งยากคิดว่าน่าจะมีการปรับปรุงพัฒนาในเรื่องการผ่านแดนให้สะดวกขึ้นกว่านี้ นอกจากนั้นการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานของการบริการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากรก็เป็นเรื่องสำคัญ

นอกจากนี้ยังมีเรื่องที่คิดว่าเป็นเรื่องที่ควรระวังของมุกดาหารหรือจังหวัดอื่นๆ ในอีสาน ซึ่งจะมีปัญหาในเรื่องการอพยพแรงงานมาก ก็ควรจะมีการจัดการปัญหาหรือป้องกันปัญหาในเรื่องแรงงานอพยพข้ามแดน

เรื่องข้อมูลต่างๆ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องพื้นฐาน หรือข้อมูลทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด อย่างที่เรียนไว้ตอนแรกว่ามีการตั้งศูนย์ปฏิบัติการร่วมขึ้นมาที่จังหวัดขอนแก่นตัวศูนย์จะตั้งอยู่ที่สถาบันยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น และกำลังจัดการข้อมูลระบบสารสนเทศที่จะรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด ซึ่งคิดว่าถ้าต้องการข้อมูลจังหวัดเหล่านี้สามารถเข้าไปในเว็บไซต์ของเขาได้ ตรงนี้น่าจะเป็นฐานข้อมูลของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและรวมทั้งภาคอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเส้นทางนี้

คุณแอนโธนี โซลา :

ประเด็นปัญหาที่อาจารย์เสนอขึ้นมาก็ว่าอาจารย์สนใจเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริเวณ 4 จังหวัด และไปเน้นที่จังหวัดมุกดาหารแล้วจากประสบการณ์ที่เห็นมาที่อื่นอาจารย์ก็ได้พูดมาแล้วเรื่องขยะเป็นเรื่องที่เป็นปัญหาที่หนึ่ง จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมากทีเดียว เพราะถ้ามีการค้าเกิดขึ้น ถ้ามีนักท่องเที่ยวเกิดขึ้น ก็จะมีเรื่องขยะเกิดขึ้นแน่นอน อีกประการหนึ่งอาจารย์ได้พูดมาแล้ว ฝ่ายจังหวัดก็เป็นห่วงเรื่องการจารกรรม คือ การค้าขายคน ยาเสพติด และสินค้าซึ่งจะไม่ถูกต้องตามระเบียบ ฝ่ายกระทรวงพาณิชย์ก็ได้พูดแล้ว จำนวนรถยนต์ที่จะข้ามไปข้ามมาก็จะมีมากขึ้น แน่นอนเรื่องการจราจรเมืองก็จะเป็นปัญหา ปัญหาที่หนักมากความจริงที่หนองคายที่สะพานของเขาก็จัดการได้ดี เพราะเป็นถนนรอบเมืองก็ได้ ไม่มีการสร้างรถติดหรือนิสัยคนกรุงเทพฯ ในจังหวัดหนองคาย เพราะฉะนั้นเรื่องจราจรในตัวจังหวัดเองก็จะเป็นปัญหาที่แน่นอน

ปัญหาหนึ่งที่อาจารย์ยังไม่ได้พูดถึง กระทรวงพาณิชย์ได้อ้างถึงก็คือเรื่องการค้าไทยกับลาว เวียดนาม นี้ก็จะมี Transit trade. ทางลาวออกมา ทั้งเวียดนามอาจจะส่งผ่านมาที่มุกดาหารเพื่อจะส่งไปที่ท่าเรือคลองเตย อันนี้ก็จะต้องการมีโกดังเก็บของและก็จะต้องมีพื้นที่รองรับทั้งที่เก็บของที่จอดรถ ที่ตรวจสินค้า ความจริงจังหวัดหนองคายเขาก็จะจัดการได้ดี ไม่ได้ดีทุกอย่างที่หนองคาย แต่เขาก็พยายามที่จะทำได้ดี เรื่องศุลกากรก็ไปอยู่นอกเมืองและอยู่ในพื้นที่กว้างพอที่จะเอารถไปจอดได้ ตรวจได้ เพราะฉะนั้นการจัดการเรื่องท่าเรือก็คือสิ่งที่เกิดขึ้นในท่าเรือคลองเตยก็จะต้องมีเกิดขึ้นที่มุกดาหารด้วยเช่นกันเพราะมี Transit trade เกิดขึ้น อันหนึ่งที่จะต้องเกิดขึ้นแน่นอน เห็นจากหนองคายแล้วก็เห็นจากจังหวัดอื่นที่ไปเยี่ยมที่อยู่แถวแม่น้ำโขง จะเป็นจังหวัดเชียงราย อำเภอเชียงแสน อำเภอแม่สาย ก็จะมีการพัฒนาจนเกินริมแม่น้ำ ซึ่งความจริงในจังหวัดนครพนมจัดการได้ดีมาก กวาดสะอาดเรียบร้อย เพราะฉะนั้นคนจะ enjoy แม่น้ำได้ เมืองได้ และยังสามารถที่จะจัดตลาดอินโดจีนที่จังหวัดนครพนมได้ และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมบริเวณนั้น รักษาคุณสมบัติของเมืองนครพนมด้วย เพราะฉะนั้นมุกดาหารอาจจะพิจารณาเรื่องนี้ในแต่ละประเภทการศึกษา

การศึกษาอีกอันหนึ่งที่เห็นว่ามันเกิดขึ้นบ่อยคือไทยมักจะไปสร้างร้านค้าขนาดใหญ่เช่น เทสโก้ โลตัส คาร์ฟูร์ ถ้าท่านเคยไปที่เวียงจันทน์ ตรงข้ามเวียงจันทน์ไปจนถึงเชียงใหม่ ตรงข้ามจะเห็นว่าเป็นป้ายใหญ่มากขนาดเท่าตึกเป็นโฆษณาเทสโก้ที่หนองคาย แล้วก็จะไปสร้างเทสโก้ โลตัส คาร์ฟูร์ อีกเท่าไหร่ไม่รู้ ก็จะมีปัญหา เพราะฉะนั้นก็จะต้องศึกษาว่าจะจัดการเรื่องนี้ได้อย่างไร ความจริงอาจารย์ก็ได้พูดไปบ้างแล้วบางส่วน

เรื่องการจราจรที่จะข้ามสะพาน แน่นอนที่จะเกิดขึ้นซึ่งทางฝ่ายกระทรวงพาณิชย์ก็ได้พูดแล้วการลงทุนของบริษัทมิตรผลที่สะหวันนะเขต ซึ่งเขาได้สัมปทานที่ดิน 2 หมื่นเฮกต้าแล้ว แต่อันนั้นแค่นิดเดียวความจริงบริษัทอื่นเขาก็ไปขอที่ดินเหมือนกัน บริษัทอังกฤษ D9 จะไปลงทุนปลูกสบู่ดำ พื้นที่ 5หมื่นเฮกต้า นอกเหนือจากนั้นบริษัทสยามโฮปก็จะไปปลูกต้นยูคาลิปตัสที่สะหวันนะเขต

เหมือนกันเลียบถนนหมายเลข 9 ทั้งหมดเลย เพราะฉะนั้นพวกนี้ก็จะมาส่งสินค้าออกมาทางไทย ส่วนมากส่งออกมาทางไทยเพราะอะไรเดี๋ยวมาคุยในเรื่องท่าเรือในเวียดนาม เพราะฉะนั้นก็คือ ปัญหาที่เห็นว่าอาจารย์อาจจะได้พูดถึงบ้างแล้วแต่อยากจะขอเน้นเรื่องนี้

เรื่องข้อมูลมากที่สุดควรจะอยู่ที่สภาพัฒน์ฯ เพราะจะมีหน่วยงานเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับ GMS แล้วเขามีการศึกษา GMS มาแล้ว 10 ปี เพราะฉะนั้นข้อมูลก็มีมากมหาศาล GMS จริงๆ เกิดขึ้นจาก ADB (ธนาคารแห่งประเทศเอเชีย) มีการศึกษาเรื่อง East-West Global ก็มีประมาณ 8 เล่ม ซึ่งเป็นชุดออกมาและก็เจาะลึกมาก ว่าคุณจะมีโครงการอะไรบ้าง คุณจะพัฒนาในรูปแบบไหนบ้างตลอดแนวทางจากดานังไปถึงมะละแหม่งที่พม่า ซึ่งได้รวมเอาสิ่งที่อาจารย์กำลังจะศึกษาแต่นอกเหนือจากโครงการ ADB ซึ่งมีการศึกษาเรื่อง East-West ภายใต้โครงการ GMS นี้ก็มีการศึกษาของญี่ปุ่น ญี่ปุ่นเขาก็ศึกษาประมาณ 3 หรือ 4 ปีที่แล้ว เขาศึกษาใน 3 จังหวัดเรา มุกดาหาร นครพนม กาฬสินธุ์ ซึ่งเขาก็ศึกษาเพื่อจะดูว่าจังหวัดเหล่านี้จะได้รับผลต่อ East-West Corridor มากน้อยแค่ไหน แล้วก็มี 6 เล่ม เขาแปลเป็นลาว เป็นไทย เป็นอังกฤษ เพราะฉะนั้นพวกนี้ผมเข้าใจว่าทางสภาพัฒน์ฯ มี ถ้าไม่มีไม่เป็นไร ห้องสมุดผมมี

เรื่องขอเสนอแนะที่จะให้ศึกษา ความจริงน่าจะพิจารณาเรื่องการบังคับใช้แผนผังเมือง เพราะว่าแผนผังเมืองความจริงทุกจังหวัดเขาก็มี ทุกอำเภอเขาก็มี แต่ปัญหาคือเขาไม่ใช้ จะปรับเปลี่ยนทุกๆ 5 ปี เขาจะปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์จริง แต่ไม่มีการบังคับใช้ แต่การออกใบอนุญาตอะไรต่ออะไร ควรจะศึกษาเรื่องนี้จริงๆ เพื่อจะดูว่าจะช่วยจังหวัดบังคับใช้ผังเมืองได้อย่างไรบ้าง อาจจะต้องพิจารณาถึงการใช้มาตรการการเงินเป็นสิ่งจูงใจให้เขาปฏิบัติ คือ ภาคเอกชน ประชาชนทั่วไปให้ปฏิบัติใช้แผนผังเมืองของแต่ละจังหวัด ของจังหวัดมุกดาหารเฉพาะ

อาจารย์อาจพิจารณาการแลกเปลี่ยนความคิดจังหวัดมุกดาหารกับจังหวัดหนองคาย ให้เขาเรียนรู้กันเอง เชิญพวกเทศบาลไป พวก อบต.ไป พวก อบจ. ไป ให้เขาไปพูดคุยเป็นภาษาของเขาเองที่จังหวัดหนองคาย จังหวัดนครพนม อาจจะพาไปเชียงแสนเพราะเชียงแสนเละเทะหมดเลย แย่มาก เรือมาจอดกลางเมืองเลย และโกดังก็อยู่กลางเมืองเลย ไม่เรียบร้อยและเข้าใจว่าเขากำลังจะจัดการเปลี่ยนไป อำเภอแม่สายก็เหมือนกันไม่ดี ที่เป็นห่วงจริงๆ ที่อำเภอเชียงของซึ่งจะเหมือนอำเภอเชียงแสนหรือไม่ไม่แน่ใจ เพราะเชียงของไม่นานก็จะมีระเบียงมาชนกับเขาด้วย คือ North-South corridor เพราะฉะนั้นอาจจะให้พวกที่เป็นพวกชุมชนก็ได้ เป็น อบต. อบจ. หรือเป็นสภาจังหวัด ได้เข้าไปแลกเปลี่ยนกัน พวกนายกเทศมนตรี สภาเทศบาล ให้เขาแลกเปลี่ยนความคิดกับพวกที่มีสะพานแล้วหรือจะมีสะพานหรือมีปัญหาเกี่ยวกับการเอาของหรือสินค้าต่างประเทศมาลงที่เมืองของเขา เช่นเชียงแสนก็เอาของมาจากเมืองจีนจำนวนมาก

เรื่องการติดตามคือ Monitor ผลกระทบสิ่งแวดล้อม อาจารย์อาจจะพิจารณาถึงการจัดตั้งกลุ่มชุมชน ให้มีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ชุมชนในเมืองของเขา ในมุกดาหารมีชนเผ่าภู่ไทที่รัก

ธรรมชาติมาก ควรหาวิถีทางอาจจะเป็นกรมพัฒนาชุมชนก็ได้ หรือกรมอื่นๆ ก็ได้ ที่จะไปจัดตั้งกลุ่มชุมชนที่เป็นองค์กรชุมชนที่มีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้ช่วยกันรักษาคุณภาพชีวิตอย่างที่อาจารย์ท่านที่แล้วว่าอยู่ดีกินดีได้

อาจารย์ควรจะพิจารณาศึกษาเรื่องจุดขยายเศรษฐกิจ ภาษาอังกฤษเรียกว่า Sources of economic growth ในสี่จังหวัด ซึ่งทางญี่ปุ่นก็ได้ศึกษาส่วนหนึ่งแล้วแต่ยังไม่ลึกพอ ซึ่งอาจารย์จะเห็นชัดว่าในจังหวัดนั้นจะมีเศรษฐกิจขยายในจุดไหนบ้าง สังคมจะถูกกระทบจากการขยายเศรษฐกิจที่ไหนบ้าง สภาพสิ่งแวดล้อมจะถูกกระทบจากการขยายเศรษฐกิจที่ไหนบ้าง จะขยายทั้งจังหวัดหรือในบางจุดของจังหวัดนั้น ซึ่งอาจารย์อาจจะศึกษาในจังหวัดมุกดาหารหรือใน 4 จังหวัดก็ได้

ข้อเสนอสุดท้ายที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนหรือมีสิ่งจูงใจสนับสนุนอะไรบ้าง บางท่านก็ได้เสนอว่าเรื่องการค้าก็น่าจะสนับสนุน เรื่องท่องเที่ยวก็น่าสนับสนุน ผมก็คิดว่าน่าจะพิจารณาการให้การสนับสนุนอุตสาหกรรมในการให้บริการ เพราะถ้าไปลาวบริการไม่เก่ง ท่านไปเวียดนามก็บริการแย่มาก เพราะฉะนั้นไทยยอดเยี่ยมในการให้บริการ จะไปไหนทั่วโลกก็สบายใจถ้าเจอคนไทยรู้แล้วว่าบริการนั้นดี คนไทยบริการได้ดีมาก เราอาจจะเน้นที่ Service industries ทั้งหลายอาจจะเป็นการบริการการค้า บริการการท่องเที่ยว บริการด้านอาหาร อันนี้เป็นข้อเสนอข้อสุดท้าย

แต่มีบางประเด็นที่อาจารย์บางท่านเสนอขึ้นมาเรื่องเมืองสำหรับคนชรา คนเกษียณ ความจริงจังหวัดหนองคายก็ถูกจัดอันดับแล้ว ทางนิตยสารขององค์กรคนเกษียณอายุอเมริกา หนองคายเป็นเมืองอันดับที่ 7 ของโลก เป็นเมืองที่อยู่ริมแม่น้ำโขง ซึ่งจังหวัดมุกดาหารอาจจะทำได้ เป็นเมืองเล็กๆ เงียบๆ และเป็นเมืองที่มีธรรมชาติสมบูรณ์อยู่ เรื่องยางพาราความจริงได้เกิดขึ้นในภาคอีสานเมื่อปี 2521 ผมเป็นคนที่ปลูกเอง ที่นิคมบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ นิคมปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ที่นิคมโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ที่ดีที่สุดก็อยู่ที่จังหวัดหนองคาย ซึ่ง takeoff ตั้งแต่นั้นในปี 2522 ทำรายได้ได้ดี กรมวิชาการเกษตรก็ได้มาทำการศึกษา กรมพัฒนาที่ดินก็ได้ศึกษาเอกสารมีหมดแล้ว แล้วเขาก็ส่งเสริมให้ปลูกใน 5 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งหนองคาย อุดร นครพนม มุกดาหาร และจังหวัดเลยเท่านั้น เพราะว่าปริมาณน้ำฝนมีพอ ที่ภูเก็ตมีฝนตกปริมาณ 1200 ถึง 1400 มิลลิเมตรต่อปี ที่จังหวัดหนองคายมีบางจุดที่ฝนตกจนถึง 3200 มิลลิเมตรต่อปี และมุกดาหารก็เหมือนกัน เพราะเขาได้ฝนจากฝั่งลาว เพราะฉะนั้นทางฝั่งไทยฝนก็ตกดีมากในบริเวณเลียบแม่น้ำโขงแถวนั้น ก็สามารถที่จะปลูกยางพาราได้ เรื่องดินก็เป็นปัญหาไม่ใช่ดินทุกประเภทจะปลูกยางพาราได้ แต่คุณควรจะศึกษากับกรมพัฒนาที่ดินว่าเหมาะสมหรือไม่ที่ไหนบ้าง และทางกระทรวงเกษตรเขาทำโซนนิ่งอยู่แล้ว

ท่าเรือดานังซึ่งบางท่านก็ได้พูดถึงท่าเรือดองฮา ซึ่งผมเป็นที่ปรึกษาของหอการค้าลาวประมาณสองปีที่เวียงจันทน์ ก็ได้สอบถามจากเขาว่าทำไมไม่ส่งของออกไปทางเวียดนาม ก็เพราะของถูกขโมยไปหมด เขาไม่ยอมส่งของออกไปทางนั้นเลย ที่ท่าเรือดองฮาความจริงเวียดนาม

ก็บอกให้ทางการลาวแล้ว แต่ไม่ยอมไปลงทุนพัฒนา ไม่ได้เป็นท่าเรือที่แท้จริง แต่เป็นที่น้ำมาเจอบนบกเท่านั้นเอง เพราะฉะนั้นภาคเอกชนของลาวเขาก็พอใจที่ส่งของออกมาที่ท่าเรือคลองเตย แพงก็จริง แต่ของไม่ถูกขโมยไป ใต้โต๊ะก็ต้องจ่าย แต่ของเวียดนามไม่ต้องจ่ายเงินใต้โต๊ะก็จริงแต่ของก็ไม่ออกไป ดังนั้นภาคเอกชนลาวก็พร้อมที่จะส่งของออกมาทางคลองเตยมากกว่าที่จะออกไปทางเวียดนาม ยกเว้นต่อเมื่อเวียดนามเขาจัดการบริหารท่าเรือดานังหรือดองฮาได้โดยปลอดภัย เขาก็จะเป็นคู่แข่งกับเรา แต่ตอนนี้ไม่ต้องเป็นห่วงเพราะไม่ค่อยมีใครส่งออกไปทางนั้น เหตุผลที่บริษัทมิตรผล บริษัทสยามโฮป มาตั้งริมถนนหมายเลข 9 ก็เพราะเขาตั้งใจจะส่งของมาที่ท่าเรือคลองเตย แพงก็แพงแต่ไปถึงได้จริง

ประเด็นสุดท้ายก็มีบางท่านได้พูดถึงระเบียง (Corridor) นอกจาก East-West แล้วก็ยังมีระเบียบอื่นด้วยเช่น North-South จะออกจากคุนหมิงมายังประเทศเราที่เชียงของตามถนนหมายเลข 3 ของลาว อันนี้เป็นเส้นทางที่สั้นที่สุดระหว่างคุนหมิงถึงกรุงเทพฯ อีกระเบียงหนึ่งจากโฮจิมินห์มาอรัญประเทศ และมากรุงเทพฯ คือ South-North อาจารย์จะเตรียมไปศึกษาระเบียงนี้ที่อรัญประเทศก็ได้

นอกเหนือจากการพัฒนาระเบียงนี้ก็จะมีการพัฒนาถนนที่จะมีผลกระทบต่อประเทศไทยอีกหลายแห่ง โดยเฉพาะจังหวัดนครพนมจะได้รับผลกระทบจากการพัฒนาถนนหมายเลข 8 ของลาว และหมายเลข 12 ซึ่งจะผ่านพื้นที่ของบริเวณเขื่อนน้ำเทิน 2 ซึ่งบริษัทอิตัลไทยก็กำลังก่อสร้างเขื่อนน้ำเทิน 2 ซึ่งมีคนไทยไปอยู่ที่นั่นเป็นพันๆ คนแล้ว เพื่อไปทำงานก่อสร้าง ส่วนถนนหมายเลข 2 ของลาวซึ่งผ่านจังหวัดน่าน ไปถึงอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ผลกระทบเริ่มเกิดขึ้นแล้ว ซึ่งเส้นทางนั้นเป็นของลาวเป็นเส้นที่สั้นที่สุดระหว่างกรุงเทพฯ ถึงฮานอย ซึ่งจะผ่านตรงนั้น

ตัวแทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม :

เท่าที่ฟังจากกรมการค้าต่างประเทศ ถ้าเรามาวิเคราะห์ปัญหาจะมีมาก งานของอาจารย์กำหนดขอบเขตของงานที่ต้องมีการวิจัยต่อไป ว่ามีเรื่องใดมีลำดับความสำคัญมากกว่ากันก่อน-หลัง ถ้ามาพูดเรื่องคำถามที่อาจารย์ตั้งว่า ปัจจุบันทางรัฐทำอะไรไว้บ้างแล้ว ผมว่าแหล่งสำคัญที่จะให้ข้อมูลตรงนี้นอกจากสภาพัฒน์ฯ แล้ว ผมเชื่อว่ายังคงมีกลไกในการกำกับดูแลเรื่องยุทธศาสตร์ โดยเฉพาะสำนักพัฒนาพื้นที่ อันที่สอง ยุทธศาสตร์เกิดมาจากไหน น่าจะเกิดมาจากกระทรวงต่างประเทศที่จะให้ข้อมูลว่าพื้นที่นั้นๆ มีศักยภาพในการพัฒนาทางด้านการค้าชายแดน แต่สำหรับกระทรวงทรัพย์ฯ ที่จะให้ข้อมูลในพื้นที่ว่ารัฐทำอะไรบ้าง ก็คืออย่างที่เราทราบกันว่าทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นความสำคัญจริงๆ อยู่ในอันดับหลังๆ แต่จริงๆ แล้วเป็นส่วนที่สำคัญ จะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของทุกๆ พื้นที่ คิดว่าเป็นพื้นฐานสำคัญคือเป็น backup สำหรับการก้าวไปข้างหน้า เพราะฉะนั้นก็มี 3 ด้านที่พัฒนาจริงๆ

แต่ในพื้นที่ของกระทรวงทรัพย์ฯ เรามีการดูแลอย่างไรบ้าง ในส่วนแรกอย่างที่ท่านทราบเรามี ทสจ. ที่จะดูแลในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด แต่มีปัญหาทักษะเจ้าหน้าที่เรื่องสิ่งแวดล้อม ก็เป็นเรื่องที่ต้องปรับปรุงกันต่อไป อีกส่วนหนึ่งที่จะมาดูแลทั้งระดับชาติและระดับจังหวัด ก็จะมีสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคซึ่งจะดูแลในเชิงนโยบาย และดูแลเทคนิคทางด้านสิ่งแวดล้อมในบางเขตต่างๆ ซึ่งจะทำงานร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด นอกจากนี้ก็ยังมีเรื่องอุทยานแห่งชาติในมุกดาหารก็จะมีอุทยานแห่งชาติอยู่ 3 แห่ง ก็คือ อุทยานแห่งชาติมุกดาหาร ภูผาเทิบ ภูสระดอกบัว ภูผายน ซึ่งจะคาบเกี่ยวหลายจังหวัดและส่วนอื่นๆ ด้วย ถ้าจะต้องเปิดเป็นเขตติดต่อชายแดนก็ต้องมีด่านที่กรมการค้าต่างประเทศบอกไว้ ทำหน้าที่ตรวจสัตว์ตามอนุสัญญาไซเตส

สำหรับเรื่องที่เกี่ยวกับประเทศลาวด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่ due กับทางภาคอีสานก็จะมีเป็นเรื่องเฉพาะ issueไป เช่นการจัดการพื้นที่คุ้มครอง Tran boundary protected area จะมีแถวอุบลฯ ช่วงล่างลงมาของอุทยานผาแต้ม และมีโครงการร่วมกัน แต่อยู่ในช่วงด้านล่างๆ และบาง issue เช่นการค้าไม้ชายแดนก็ต้องมีการกำกับควบคุมร่วมกันกับประเทศลาว แต่ในภาพรวมแล้วผมไม่แน่ใจว่าทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประเทศไทยกับลาวมีข้อตกลงอะไรกันบ้าง ตอนนี้ผมยังไม่มีข้อมูล

สำหรับข้อเสนอของผมว่าในการที่จะพัฒนาพื้นที่ตรงนี้ควรจะดูอะไรบ้าง ผมคิดว่าหัวใจสำคัญของการพัฒนาพื้นที่ทุกประเภท ควรจะดูเรื่องการโซนนิ่ง โซนนิ่งจะแปลว่าโซนนิ่งตั้งแต่ตัวเมือง ผังเมือง โซนนิ่งทรัพยากรธรรมชาติ โซนนิ่งในทุกๆ พื้นที่ ในพื้นที่จังหวัดและกลุ่มจังหวัด ถามว่าโซนนิ่งให้ได้ผลที่เหมาะสมที่สุดควรจะทำอย่างไรบ้าง

การโซนนิ่งได้จะต้องมีข้อมูลพื้นฐานทุกๆ ด้าน ข้อมูลของตัวพื้นที่เองเช่น ศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติเช่นเป็นป่าประเภทไหน ป่าตอนนี้ยังเหลืออยู่หรือเปล่า มีชาวบ้านหรือเปล่า ถ้าชาวบ้านอยู่เราควรจะปลูกป่าหรือไม่ หรือควรจะกันให้ชาวบ้านใช้ประโยชน์อย่างไร ในที่นี้หมายถึงชาวบ้านอยู่ในเขตป่า หรือหากเป็นเขตป่าต้นน้ำควรจะอยู่แบบไหน จะจัดการอย่างไรส่วนที่จะเก็บ หรือต้นน้ำที่จะฟื้นฟูแต่ละโซนนิ่งในเขตพื้นที่ป่า แต่ถ้าดูไล่ลงมาถึงในเมืองก็ต้องมีเขตที่พัฒนาได้ และควรพัฒนาอย่างไร อันนี้คือต้องดูตัวเขตพื้นที่ จนกระทั่งเขตในเมืองชาวเมืองควรอยู่อย่างไรที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมด้วย การที่ดูตัวพื้นที่แล้วต้องดู demand คือตัวผู้ใช้ประโยชน์ก็คือประชาชนจะใช้อย่างไรทั้งชาวบ้านที่อยู่ในป่า ชาวบ้านที่อยู่ในเมืองมีความต้องการจะใช้อย่างไร หากมีการพัฒนาด้านการค้า ถ้ามี structure การค้ามาเพิ่มขึ้นต้องดูว่าต้องมีการพัฒนานิคมอย่างไร อุตสาหกรรมอย่างไร เราสู้เขาได้หรือไม่ และก็ต้องดูเรื่องการท่องเที่ยวด้วยคือ demand คือทุกด้าน ทุก sector เกี่ยวกับการพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด พร้อมกับต้องมาดูว่าทรัพยากรของเรามีอะไร ที่ดินทั้งหมดตั้งแต่ในเมือง นอกเมือง ขึ้นไปจนถึงต้นน้ำ นี่คือประเด็นสำคัญ และประเด็นสำคัญที่ถัดมากับโซนนิ่งที่คุณแอนโทนี่พูดถึง คือ การบังคับใช้ ส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นโซน

นิ่งของป่าไม้ โซนนิ่งในเมืองการบังคับใช้แย่มาก เพราะประการที่หนึ่งโซนนิ่งไม่สอดคล้องกับพื้นที่ โซนนิ่งไม่สอดคล้องคือข้อมูลที่มี การที่ให้โซนนิ่งที่สอดคล้องจริงๆ คือให้คนเข้าทำประโยชน์ได้ และการโซนนิ่งต้องไม่ขัดกับโซนอื่นจึงควรมีพื้นฐานข้อมูลที่ถูกต้อง การบังคับใช้ก็จะได้ไม่ลำบาก ไม่ขัดกับความต้องการของประชาชน

แต่ถ้าพูดถึงเรื่องประเด็นอีกประเด็นหนึ่ง การค้าศักยภาพของประเทศไทยที่เปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน เท่าที่ฟังผมดูแล้วประเทศไทยด้อยมาก ฟังคุณแอนโทนี่ว่าประเทศก็มีจุดเด่นเรื่องการบริการก็รู้สึกดีใจ ถ้าเป็นไปได้ อยากให้อาจารย์วิเคราะห์หรือเสนอโจทย์ว่าควรดูจุดเด่นจุดด้อยของไทยเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านว่าเขามีจุดเด่นจุดด้อยอย่างไร เท่าที่ฟังดูบางครั้งในประเทศเพื่อนบ้านรัฐบาลคิดอย่าง ประชาชนคิดอีกอย่าง ประชาชนกับรัฐบาลอาจจะคิดไม่เหมือนกัน ตัวอย่างที่ฟังๆ มารัฐบาลต้องการจะคิดอย่างนั้น ถ้าวิเคราะห์ได้ควรจะวิเคราะห์ทั้งของประชาชนและรัฐบาลด้วย แล้วอย่างไรก็ตามผมคิดว่าข้อมูลบางส่วนที่ผมเสนอไป หรือโจทย์ที่ตั้งข้อมูลบางส่วนอาจจะมีแล้วที่กระทรวงการต่างประเทศก็น่าดูจากที่กระทรวงต่างประเทศ จะทำพวกนี้ก็ต้องมีข้อมูลที่ใช้ในการ due กับประเทศเพื่อนบ้าน

ดร.ธัญญาทิพย์ ศรีพนา (นักวิจัย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาฯ) :

ขอเรียนถามกับคำถามง่ายๆ ว่ายุทธศาสตร์ของมุกดาหารมีทั้งการค้า การท่องเที่ยวใช่ไหมค่ะ แล้วอันไหนเป็นตัวที่สำคัญที่สุดอันนี้ข้อหนึ่ง ข้อที่สอง ระหว่างที่อาจารย์ได้ไปเก็บข้อมูลมาขอถามว่าอาจารย์เคยได้ยินว่ามีการสร้างสนามบินที่มุกดาหารหรือไม่ แต่ไม่ใช่ที่สะหวันนะเขต แล้วถ้าหากมีการพูดถึง ปัจจุบันนี้ถึงในระดับไหนแล้ว

ผศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ :

อาจจะตอบได้ไม่ครบถ้วน ถามว่ายุทธศาสตร์อันไหนเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุดซึ่งมีหลายด้าน ของมุกดาหารมีทั้งการท่องเที่ยว การค้า การเปิดประตูสู่อินโดจีน ถ้าถามว่าเขาเน้นอันไหนตอบแทนมุกดาหารลำบาก แต่ถ้าถามว่าตอนนี้ที่เขาให้ความสำคัญ คือด้านการค้า เท่าที่ทราบเพราะว่าแผนต่างๆ กลยุทธ์ต่างๆ ที่เราดูจากตรงนี้เน้นไปทางนั้นค่อนข้างมาก ในแง่การท่องเที่ยวถามว่าเขามีกรอบในการทำไหม ตอบคือเขาเขียนเอาไว้แต่ในทางปฏิบัติยังไม่เห็นเป็นรูปธรรม

ส่วนเรื่องการสร้างสนามบินเคยได้ยินหรือไม่เวลาไปจัดเวที พูดถึงว่ามีโครงการนี้ แต่ถามว่า ณ ขณะนี้เป็นอย่างไร ก็ยังไม่ทราบเหมือนกัน ท่านรองผู้ว่าฯ เคยพูดถึงโครงการนี้อยู่เหมือนกัน ณ ขณะนี้เดินไปจุดไหนบ้างยังไม่มีการตามอย่างชัดเจน แต่เคยพูดเคยได้ยิน

ตัวแทนกระทรวงพาณิชย์ :

เคยได้ยินเรื่องนี้มานานแล้วเหมือนกัน ที่มุกดาหารไม่ยืนยัน ที่ฟังก็คือเคยไปประชุมกับกระทรวงการต่างประเทศ เขาบอกว่าทางไทยให้เงินทางการลาว ไปใช้ที่สะหวันนะเขต แต่ทางการไทยจะไม่ทราบ ทราบแต่จะใช้สนามบินของสะหวันนะเขต ดูแล้วค่อนข้างจะติดกัน แต่เขาจะหาวิธีทางจะทำอย่างไรให้เป็นสนามบินอินเตอร์เนชั่นแนล ลาวก็อยากจะให้ไทยใช้ด้วย สะพานก็จะใช้ได้แล้ว แต่ปัญหาก็คือสนามบินอยู่ไกลจากสะพาน จะมีวิถีทางทำอย่างไร เพราะทางลาวก็อยากใช้สนามบินสุวรรณภูมิเช่นเดียวกัน เท่าที่ทราบก็คือจะเป็นในลักษณะนี้เพราะทางไทยให้เงินจำนวนมาก ทางกระทรวงการต่างประเทศไปดูสนามบิน 2-3 ครั้งแล้ว เขาก็บอกว่าคาดว่าจะให้เสร็จพร้อมกับสะพาน แต่ก็ยังไม่ทราบอย่างเป็นทางการได้ จริงๆ แล้วลาว หนองคาย ก็ไม่มีสนามบินเขาก็ถือว่าหนองคายตรงดิ่งเข้าเวียงจันทน์ก็ไม่มีสนามบิน

ถามว่าทำไมยุทธศาสตร์จังหวัดทำไมเขาเน้นเรื่องการค้า เราต้องดูการค้าระหว่างไทยกับลาวก่อน จังหวัดมุกดาหารมีมูลค่าการค้าเป็นอันดับ 2 รองจากหนองคาย แต่เดิมมูลค่าการค้าหนองคายก็มีไม่มาก พอมีสะพานมิตรภาพไทย-ลาว หนองคายก็มีมูลค่าการค้าพันกว่าล้านบาท ของมุกดาหารเองประมาณสองหมื่นล้านบาท แต่มูลค่าที่แสดงอยู่ที่สี่หมื่นล้านบาทเพราะเนื่องจากสินค้าบางอย่างก็ไม่ใช่เป็นสินค้าของมุกดาหาร จุดเด่นมุกดาหารคือท่าเรือไปมาได้สะดวกคงเป็นจุดนี้ที่ทำให้เน้นประเด็นการค้าเป็นสำคัญ เพราะในตัวของเขาเองถ้าดูท่องเที่ยวแล้วไม่มีอะไรที่เด่นเขาก็เลยเอาเรื่องการค้าเป็นหนึ่ง

ดิฉันสนับสนุนเรื่องผังเมือง เพราะจังหวัดที่มีปัญหามากที่สุด ท่านผู้ว่าฯ เขาก็เปลี่ยนไปหลายคน เขาก็ไม่เคยแก้ได้คือจังหวัดอุบลราชธานีตรงช่องเม็ก เขาจะไล่ไม่ให้พ่อค้าแม่ค้ามาขาย จะแก้ได้ก็คือต้องเฝ้าตลอด 24 ชม. แล้วถามว่าตอนนี้เราจะไปแก้อย่างแบบนี้ที่มุกดาหารหรือ คงไม่ต้องแก้เพราะว่าเราคงต้องดูตั้งแต่ตรงนี้คงดูผังเก่า มันใช้ได้หรือไม่กับผังใหม่เพราะผังเก่ามันใช้ไม่ได้แล้ว เพราะสมัยนั้นยังไม่มี และก็ดูด้วยว่าที่ตรงไหนจะทำให้เขาค้า ถ้าค้าแล้วคนจะเข้าไปดูหรือไม่ เพราะคนขายของถ้าเกิดคุณให้ไปขายหลังเขา เขาไม่มีคนดูมาซื้อของเขาต้องดูตรงนี้ด้วย เห็นด้วยที่ว่าต้องมีการบังคับใช้เพราะคงไปนั่งจับแบบนี้ไม่ได้ เพราะท่านปลัดฯ บอกว่าตำรวจแทนที่จะไปทำเรื่องอื่นต้องมานั่งเฝ้า แล้วเวลาท่านนายกฯ มาทีก็มานั่งไล่เขา เอารั้วมากั้นคอยยืนเฝ้า พอตำรวจไปเขาก็เอาของมาวาง นี่คือลักษณะคนไทย เราคงไม่ต้องเอาน้ำอะไรมาราด เพราะนี่คือตัวอย่างหนึ่ง การบังคับใช้ผังเมืองมันไม่บังคับใช้ ก็ทำให้เกิดจากความเคยชิน แล้วพอตอนนี้จะมาบังคับเลยบอกว่าแต่เดิมมันไม่มี มันเป็นไปไม่ได้ ถ้าเกิดบังคับใช้อย่างจริงจังและคงต้องศึกษาผังเมืองด้วยว่าจะเอาอย่างไร แล้วก็อย่างที่ท่านอาจารย์ว่าเรื่องขยะ เพราะว่าเราเจอปัญหาอีกอย่างหนึ่งก็คือทุกจังหวัดไม่มีใครอยากให้ขยะไปอยู่ใต้พื้นที่ของตนเอง ก็คงต้องทำตรงนี้รองรับว่าจะเอาอย่างไร และก็เรื่องอนุรักษ์ระหว่างไทยกับลาวจะต่างกันนิดหนึ่งก็คือ ไทยอนุรักษ์อย่างหนึ่ง ลาวอนุรักษ์อย่างหนึ่ง อันนี้ก็คงต้องถามจุดตรงกลางว่าจะพอดีกันไหม

รศ.ดร.สมเกียรติ ปิยะธีระธิติวรกุล :

จากเรื่องขยะของมุกดาหาร ตัวขยะคงไม่มีปัญหา ในระยะ 10 ปีข้างหน้า เพราะว่ามีพรบ. ฝังกลบเรียบร้อยแล้วของเทศบาล ระบบน้ำเสียเขาก็มีกองทุนสิ่งแวดล้อมมาลงทุนจัดการ แต่ว่า location เป็นเรื่องของนายกเทศมนตรี ความเหมาะสมหรือไม่เป็นเรื่องของเขา แต่ว่ามีจุดที่มีตัวรองรับอยู่ จากสิ่งหนึ่งที่ตัวมุกดาหารหรือจังหวัดใกล้เคียงต้องคำนึงถึงคือพลังงาน ผมเข้าใจว่าตรงนั้นจะมีไฟฟ้าไม่พอ ยกเว้นจะซื้อจากลาว แต่ในฝั่งไทยเราเองไม่มีโรงไฟฟ้าใช้เลย สำหรับการพัฒนาที่เกี่ยวข้องคือเรื่องวิถีชีวิต เคยได้ยินเรื่องท่อแก๊สธรรมชาติ ชาวบ้านที่จะนะต่อต้านเนื่องจากเขากลัวว่าวิถีชีวิตเขาจะถูกเปลี่ยน เขาไม่ต้องการให้เหมือนที่มาบตาพุด เขาไม่อยากให้เหมือนที่จะนะ แต่รัฐบาลก็บอกว่าเขาไม่ได้ว่าเมื่อโรงงานแยกแก๊สเกิดขึ้น ท่อแก๊สเกิดขึ้นแล้วชีวิตเขาจะเป็นอย่างไรช่วงก่อสร้างจะเปลี่ยนอย่างไร เปลี่ยนแน่ ถนนเสียหาย เพราะฉะนั้นเราต้องมองเรื่องวิถีชีวิต เรื่องการพัฒนาไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น จะต้องมองที่ชุมชน ถ้าจะไม่มองตรงชุมชนต่อไปชุมชนจะหาย และทุกคนจะเข้าไปอยู่ในเมืองเพื่อเป็นลูกจ้างคนก็จะไม่มีใครทำงาน

อีกส่วนหนึ่งสำหรับการพัฒนาที่มุกดาหารเรื่องของ logistics ทั้งหมดที่อยู่บนทางผ่านสะพานจะต้องทำให้ดี ถ้าทำไม่ดีก็จะกลายเป็นเหมือนถนนสลัม ถ้าทำดีก็มองเรียบร้อยไปหมด สำหรับผังเมืองในประเทศไทยในขณะนี้ผมเข้าใจว่ามหาดไทยทำผังเมืองทั่วประเทศของทุกจังหวัดเรียบร้อยแล้ว แต่ละจังหวัดมีผังจังหวัดเรียบร้อย แต่ผังจังหวัด ผังเมืองจะกำหนดเลยว่าโซนแต่ละโซนเป็นอย่างไร ในเรื่องของการจัดการแต่ละโซนเป็นเรื่องของเทศบาล เรื่องของอบต.ตรงนี้จะต้องไปทำความเข้าใจให้กับอบต. เทศบาล หรืออบจ. จะต้องไปทำให้ถูกต้อง คนไทยขณะนี้ผมเข้าใจว่าทุกคนคิดแต่เอาสะดวก คนไทยเห็นแก่ตัวมากขึ้น แต่จะทำอย่างไรให้คนไทยเลิกคิดถึงตัวเอง คิดถึงส่วนรวม สมัยเก่าสมัยตอนที่ผมเป็นเด็กคนจะคิดว่าจะทำอย่างไรให้ชีวิตดีขึ้นแต่เดี๋ยวนี้ไม่ใช่ทุกคนคิดแต่ว่าเราจะต้องมีเงินแต่มีเงินแล้วใช้อย่างไรไม่มีใครคิด จังหวัดที่อาจารย์บอกสนุก จริงๆ แล้วไม่สนุกนะ สกลนครไม่มีคาราโอเกะ อาจารย์ไปสกลนครไปที่หนองหาน มีร้านอาหารแต่อาจารย์ไปร้องเพลงแต่ไม่มีที่ให้อาจารย์ร้องเพลง นวดแผนโบราณสกลนครก็ไม่มี มุกดาหารอาจจะมีบ้างเล็กๆ น้อยๆ นครพนมก็ยังมี กาฬสินธุ์ก็มี แต่สกลนครไม่มี ถ้าอาจารย์อยากสบายอยากอยู่แบบมีความสุขสกลนครรับได้เลย

ตัวแทนกระทรวงพาณิชย์ :

เรื่องแรงงานเนื่องจากตอนนี้เท่าที่ทราบกรมแรงงานจะให้แรงงานต่างด้าวเข้ามาในประเทศไทย เป็นแผนคนเพื่อทดแทนแรงงาน ปัญหาก็คือจะมีพวกแรงงานที่เข้ามาทั้งถูกและไม่ถูกกฎหมายถ้าสะพานมิตรภาพไทย-ลาวเกิดขึ้นก็ดี ถ้ามาไม่ถูกกฎหมายจะนำพวกโรคเข้ามาในประเทศไทย เรามีวิธีการที่จะจัดการอย่างนี้อย่างไร แรงงานทางด้านการค้ามีสองลักษณะก็คือ

ประการหนึ่งเข้ามาในช่วงฤดูกาลเข้ามาช่วยทำนา 3-4 เดือนแล้วก็กลับออกไป กับอีกอันหนึ่งก็คือเป็นแรงงานที่เป็นลูกจ้างทำในโรงงาน จะอยู่ประจำหลายเดือน แรงงานส่วนที่หนึ่งมาอยู่ทำงานแค่ 3 เดือน ก็คือ เราต้องยอมรับว่าประเทศไทยตรงนี้แรงงานของไทยเข้ามาในเมืองมาก จึงขาดแรงงานภาคเกษตร แต่เมื่อถึงฤดูทำเกษตรกรรมทำนาก็จะกลับบ้าน ขอกลับไปทำ 3-4 เดือน เราก็ต้องหาแรงงานทดแทน อันนี้เป็นไปได้ไหมที่เราใช้แรงงานประเทศเพื่อนบ้านใน 3-4 เดือน จะมีวิธีอย่างไร เขาไม่อยู่ประจำแต่เราจะต้องควบคุมเรื่องโรคของเขาให้ได้ แล้วก็ให้ทราบด้วยว่าเข้ามาแล้วเขาออกไป พวกนี้อาจจะให้นายจ้างหรืออะไรก็แล้วแต่ช่วยทำได้ไหม ตอนนี้เท่าที่พบมีการลักลอบตลอดเวลา

อีกประการหนึ่งคือเรื่องปัญหายาเสพติดก็คือคงต้องดูตรงนี้ ปัญหาเรื่องยาเสพติดเป็นเรื่องที่ค่อนข้าง sensitive มาก คนลาวเองเขาเจอปัญหาเรื่องที่จับเขา ถ้าเราทำดีๆ อย่างนั้นก็ไม่เป็นปัญหาการเมือง แต่ถ้าเราปฏิบัติกับเขาไม่ดีก็เป็นปัญหาการเมืองได้เพราะเจ้าหน้าที่ที่จับก็เป็นเจ้าหน้าที่ที่ไม่ใช่ระดับสูงมาก บางทีใช้คำพูดไม่ค่อยดีก็เคยมีปัญหาลงหนังสือพิมพ์ และทางลาวเขาก็ตำหนิมา ว่าใช้คำพูดไม่ค่อยดี แล้วเจ้าหน้าที่บางครั้งก็เจอแรงงานที่เป็นผู้หญิงที่ขนยาเสพติดเจ้าหน้าที่ก็มักปฏิบัติกับเขาไม่ค่อยดี มาด้านพม่าก็เคยมี เขมรก็มี แม้ส่วนราชการไทยทำตามกฎระเบียบแบบแผนแล้วแต่ในขณะเดียวกันก็ต้องมีคนควบคุมด้วย เพราะคนลาวเขาชอบมองว่าประเทศไทยมองว่าลาวเป็นคนผลิตยาเสพติด ลาว เขมร เขมรอาจจะไม่ค่อยมากเท่ากับลาว และขณะที่ ปปส. เองก็พยายามไปสร้างศูนย์บำบัดผู้ติดยาเสพติดให้ทางลาว และทางลาวก็ค่อนข้างพอใจมากที่เราไปสร้างศูนย์ตรงนี้ แต่เขาก็ไม่พอใจในขั้นตอนการจับกุมของเรา เขาบอกว่าคนไทยเวลาจับจะชอบถ่ายรูปลงหนังสือพิมพ์ แล้วบอกว่าคนลาวทำอย่างนั้นอย่างนี้ เขาเองก็เจอหลายอย่างที่คนไทยทำไม่ดี ไม่เห็นต้องไปประกาศความไม่ดีของเพื่อน หรือลงหนังสือพิมพ์ อันนี้ก็ฝากไว้ด้วย ถ้าทำอะไรต้องคิดให้ดี ลาวเขาไม่คิดแล้วว่าไทยเป็นพี่ แต่คิดว่าไทยเป็นเพื่อน เพื่อนก็ไม่ควรจะทำกับเพื่อน

ผศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ :

ขอสรุปในเบื้องต้นจากที่ได้รับฟังมา เพราะว่ามีข้อคิดเห็นที่คิดว่าในฐานะของคนที่จะเอาไปใช้ในแง่ของการพัฒนาโจทย์วิจัยต่อไป ยอมรับว่าค่อนข้างหนักใจเพราะโจทย์นั้นซับซ้อนแล้วก็มีหลายแง่มุมที่เรายังไม่สามารถมองเป็นเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้ เพราะว่าเชื่อมโยงกันหลายๆ ด้านนั่นคือประการที่หนึ่ง

ประการที่สองคือเรื่องของ area ที่ทำการศึกษาซึ่งเท่าที่ฟังท่านบอกว่าเราคงไม่มองที่เฉพาะจุดได้ เราคงต้องเชื่อมกันหลายๆ ส่วนที่จะทำให้เรามองเห็นภาพได้ ถ้าเราจะวางกลยุทธหรือวางยุทธศาสตร์บางอย่างเราคงต้องมองในภาพรวม

ประการที่สาม เท่าที่ฟังมามีข้อคิดเห็นในส่วนที่เป็นประเด็นที่ควรทำการศึกษาในส่วนของ area ที่ทำการศึกษา ในส่วนข้อมูลพื้นฐานที่จะนำมาใช้อาจจะเป็นข้อมูลหลักที่จะนำมาใช้ในการวางนโยบายต่อไป อีกทั้งข้อมูลที่จะมาตรวจสอบว่ามีการศึกษาในเรื่องนี้มากน้อยแค่ไหน

ประการที่ 4 ก็เป็นประเด็นเรื่องของการเตรียมการที่ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า ประเด็นในเรื่องการเตรียมการใดบ้าง

และสุดท้ายก็คือประเด็นอื่นๆ อาจจะไม่เห็นด้วยกับทิศทางที่เป็นทิศทางที่ถูกวางเอาไว้ในตัวของจังหวัด ซึ่งตรงนี้อาจจะต้องมีวิธีการหรือกลไกบางอย่างในแง่ของการทำงานซึ่งอาจจะไม่อยู่ในโจทย์วิจัยแต่มีกระบวนการที่จะบอกสิ่งเหล่านี้ให้กับทางจังหวัดได้รับทราบ

ในส่วนประเด็นที่คิดว่าทางที่ประชุมคิดว่าควรที่จะมีการทำการศึกษาที่สำคัญๆ ที่คิดว่าเห็นพ้องต้องกันก็คือเรื่องของการบังคับใช้ หรือว่าการโซนนิ่งพื้นที่และผังเมือง หลายๆ ท่านเห็นพ้องต้องกันว่าจะเป็นประเด็นสำคัญที่จะช่วยทำให้เราเห็นว่าการพัฒนาหรือในการที่จะทำให้เมืองไม่ว่าจะเป็นเมืองมุกดาหาร หรือเมืองอื่นๆ เป็นไปในทิศทางที่ดีได้ การบังคับใช้ผังเมืองที่มีอยู่น่าจะเป็นกรอบที่สำคัญ

เพราะฉะนั้นถ้าจะทำการวิจัย ที่ให้ความสำคัญ คือการบังคับใช้แผนผังของเมือง โดยเฉพาะการให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องของกลไกในการบังคับใช้ต่อองค์กรที่มีหน้าที่ในการดูแลรับผิดชอบในทุกระดับ ทั้งในระดับส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ที่จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขเหล่านี้มีกลไกอะไรบ้าง กลไกทางด้านกฎหมายหรืออื่นๆ

ต่อมาก็คือประเด็นในเรื่องของการช่วยให้ภาพที่เป็นประสบการณ์ที่จะทำให้เรามองเห็นว่ามีจุดที่มันเป็นจุดเด่นจุดด้อยของการทำงานในลักษณะการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนที่อาจจะมีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกันได้ ประเด็นเหล่านี้ถ้าสมมติว่าเราสามารถหยิบยกแล้วก็ identified ขึ้นมาและให้มีกระบวนการในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างองค์กรต่างๆ ในพื้นที่ที่ทำการศึกษา ก็จะช่วยทำให้มีประโยชน์ในการทำงาน

ส่วนในแง่ของอีกประเด็นหนึ่งที่บอกว่าเป็นประเด็นที่ควรศึกษา ที่ถือว่าน่าจะเป็นจุดเด่นก็คือ ด้านการพัฒนาทางด้านการเกษตรที่จะมุ่งเน้นทางด้านการปลูกยางพารา อาจจะไม่ใช่ทิศทางที่เหมาะสมนักสำหรับมุกดาหาร แต่ว่ายังมี Sector อื่นๆ ที่เราอาจจะมุ่งเน้นในการพัฒนาได้ การพัฒนาโจทย์ที่เอามาใช้ว่าจะทำอย่างไรที่จะพัฒนาจุดเด่นในเรื่องของธุรกิจก็ดี ทางด้านการบริการทางด้านสาธารณสุขอนามัยก็ดี ก็เป็นประเด็นที่ให้ความสำคัญ

ส่วนในแง่ของ area ของการศึกษาครอบคลุมพื้นที่มากน้อยแค่ไหน ฟังดูแล้วทุกท่านเห็นว่าควรจะมองในแง่ที่จะ linkage และทำในลักษณะ package คือครอบคลุมกลุ่มยุทธศาสตร์หลักด้วยไม่ใช่มุกดาหารอย่างเดียว 4 จังหวัดที่เชื่อมโยงกันอันนี้คือประการที่หนึ่ง

ประการที่สองคือต้องดูในส่วนที่เชื่อมระหว่างไทยกับลาวด้วย ไม่ใช่ดูเฉพาะในส่วนของเราอย่างเดียว ประเด็นต่อมาก็คือข้อเสนอเกี่ยวกับเรื่องข้อมูลที่เป็นฐาน ซึ่งมีท่านที่เสนอว่าข้อมูลพื้นฐานน่าจะเป็นข้อมูลสำคัญ การ plan ต่างๆ ในระบบที่อยู่ในปัจจุบันนี้ ซึ่งเท่าที่ฟังหลายเรื่องมีการศึกษาอยู่แล้ว เพียงแต่ว่ายังไม่มีการจัดระบบหรืออาจยังไม่มีการจัดให้เป็นเรื่องที่คนจะนำใช้ประโยชน์ได้โดยตรง ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องของการศึกษา impact ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจาก economic activity ในภูมิภาคต่างๆ ข้อมูลเหล่านี้ในส่วนของการไปทำการศึกษาก็คงต้องดูว่ามีใครศึกษาไปมากน้อยแค่ไหนแล้ว ซึ่งตรงนี้เท่าที่ตัวเองเคยทำส่วนที่เป็นบรรณนิทัศน์ อย่างที่เรียนให้ทราบข้อมูลที่มีอยู่ขึ้นอยู่กับการศึกษาในแต่ละภูมิภาค แต่ยังไม่เคยเห็นว่าการเชื่อมโยงข้อมูลพื้นฐานมาวางเป็นฐานข้อมูลที่ทำให้สามารถจะ link ได้ ทั้งในส่วนของการศึกษาค้นคว้า วิจัย และในเชิงของการนำไป implement ระดับนโยบาย

ในเรื่องของการเตรียมการที่หลายคนค่อนข้างมองว่าการศึกษาในแง่ของการเตรียมการเพื่อรองรับประเด็นต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาในพื้นที่ของ East-West Corridor บางคนก็ดูเหมือนกันว่าในการเตรียมการเหล่านี้มันมีประเด็นอะไรที่น่าคิดถึงบ้าง บางเรื่องมันไม่เป็นปัญหา แต่บางเรื่องมันยังเป็นปัญหาอยู่ อย่างเช่นเรื่องการวางแผน เรื่องการศึกษา การสาธารณสุข และเรื่องแรงงาน และประเด็นปลีกย่อยอันอื่นที่พูดถึงก็คือ การศึกษาในกรณีที่เป็นบริบทของพื้นที่ชายแดน คงไม่ใช่มองในเฉพาะในส่วนนี้ส่วนเดียว ยังมีอีกหลายระเบียงที่อาจจะเกิดขึ้นและมีความเป็นไปได้ อาจจะเป็นโจทย์ทาง สกว. อาจจะต้องคิดต่อไป การพัฒนาตามนโยบายในอีกหลายๆ ระเบียงจะมีการศึกษาในลักษณะนี้รองรับเตรียมการมากน้อยแค่ไหน ซึ่งมองว่าแค่ใน East-West Corridor เอง ซึ่งเป็นพื้นที่ชายแดนในแถบจังหวัดนี้มีการศึกษาเตรียมการค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเพื่อที่จะดูว่าจะพัฒนาอย่างไรมากกว่า แต่ในการเตรียมการในรองรับในหลายๆ sector ยังไม่ค่อยมี เพราะฉะนั้นถ้าเราได้model ได้แนวทางของพื้นที่ East-West Corridor เราอาจจะไปใช้ apply ในกรณีของ North-East หรือ South-East หรือในหลายๆ ภูมิภาคได้อีก

ในส่วนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมการในปัจจุบัน เท่าที่รับฟัง การทำงานของหลายหน่วยงานโดยเฉพาะระดับภูมิภาคที่ทาง ก.พ.ร. บอกว่าทางมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่เป็น ROC ก็น่าจะเป็นองค์กรสถาบันการศึกษาที่มีการเชื่อมโยงเรื่องข้อมูลและการทำงานที่เป็นระบบในฐานของ East-West ค่อนข้างมาก เพียงแต่ว่าการเชื่อมโยงของระบบกับของคนอื่นๆ ที่จะเข้าไปตรงนี้คงต้องมีการติดตามว่าได้ทำตรงนั้นมากน้อยแค่ไหน หรือ access ได้หรือไม่กับฐานข้อมูลที่มีอยู่

อันสุดท้ายในส่วนมุมมองของการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มประชาชน เราคงไม่สามารถจะศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับภาครัฐได้แต่เพียงด้านเดียว เพราะในฐานะประชาชนเองก็มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการ เพราะว่าภาคประชาชน ภาคประชาสังคม ก็น่าจะเป็นส่วนที่เข้ามาดูแลในส่วนที่เกี่ยวกับพื้นที่และเรื่องการจัดการในเชิงนโยบาย และที่สำคัญที่สุดที่ทุกคนคิดว่าน่าจะหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นสำคัญของการพัฒนาโจทย์วิจัยก็คือ ถ้าเราสามารถพูดถึงจุดเด่น

หรือจุดด้อยของพื้นที่ หรือจุดเด่นของยุทธศาสตร์จังหวัด โดยเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านจะช่วยทำให้เรามองเห็นว่าการวางยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เชื่อมโยงสองภูมิภาคนี้เราควรจะไปทิศทางไหน ที่เราคิดอยู่ตอนนี้มันเหมาะสมหรือไม่ การวางทิศทางในปัจจุบันนี้ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการพัฒนาทางด้านการค้า การท่องเที่ยว แต่สิ่งที่เราจะบอกว่าการค้าควรจะเป็น Sector ไหน การท่องเที่ยวควรจะเป็นรูปแบบไหน ให้เป็นเมืองท่องเที่ยวแบบไหน ให้เป็นเมืองน่าอยู่ สำหรับคนชรา retire sixty หรือไม่ อันนี้คือโจทย์ที่อยากจะให้มีการศึกษา คิดว่าเท่าที่สรุปในเบื้องต้นคงมีประเด็นสำคัญๆ ตรงนี้

ภาคผนวก ข (2)

รายนามผู้เข้าร่วมการสัมมนาระดมความคิด

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่
1	รศ. ดร. พีรเดช ทองอำไพ	รองผู้อำนวยการด้านวิจัยและพัฒนา	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
2	รศ.ดร.สมเกียรติ ปิยะธีระธิติวรกุล	นักวิจัย	สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 254 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กทม. 10330
3	คุณสิริเพ็ญ คุ้มอินทร์	นักวิชาการพาณิชย์ 8 ว	สำนักส่งเสริมการค้าชายแดนและมาตรการพิเศษทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ 44/100 ถนนนนทบุรี 1 อำเภอเมือง นนทบุรี 11000
4	คุณกาญจนา สกุลนิติโรจน์	นักวิชาการพาณิชย์ 6 ว	สำนักส่งเสริมการค้าชายแดนและมาตรการพิเศษทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ 44/100 ถนนนนทบุรี 1 อำเภอเมือง นนทบุรี 11000
5	คุณนพนิจ ทรัพย์สุคนธ์	นักพัฒนาระบบราชการ 8	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 618 ตึกการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ชั้น5 ถนนนิคมมักกะสัน เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
6	คุณดวงกมล อุทยานรักษา	นักศึกษาฝึกงาน	กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ 44/100 ถนนนนทบุรี 1 อำเภอเมือง นนทบุรี 11000
7	ดร. ธัญญาทิพย์ ศรีพนา	นักวิจัย	สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 254 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กทม. 10330
8	คุณแอนโธนี โซลาร์	-	ตู้ ป.ณ. 42 อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 12110

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่
9	นฤมล โอรส	นักวิชาการสิ่งแวดล้อม	สำนักความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 92 ถนนพหลโยธิน สามเสนใน พญาไท กรุงเทพฯ10400
10	คุณพงศ์บุณย์ ปองทอง	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 8 ว	สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 92 ถนนพหลโยธิน ซอย 7 สามเสนใน พญาไท กรุงเทพฯ 10400
11	คุณปัทมากร คติธรรมนิตย์	เจ้าหน้าที่สกว.	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
12	ดร.จันทร์จรัส เรี่ยงเดชะ	นักวิจัยสกว.	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
13	ดร.ลีลาภรณ์ บัวสาน	นักวิจัยสกว.	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
14	ผศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ	หัวหน้าโครงการวิจัยฯ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
15	คุณกรกช ศิริโชค	ผู้ช่วยนักวิจัย	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
16	คุณพัชราภา ตันตราจิน	ผู้ช่วยนักวิจัย	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาคผนวก ข (3)

ภาพบรรยากาศการสัมมนา

เรื่อง “การกำหนดแนวทางการพัฒนากลไกการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดน

ตามยุทธศาสตร์การเปิดประตูอินโดจีน-เมืองการค้าและการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร”

ณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย วันพุธที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548

รูปที่ ข-1 ผศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

รูปที่ ข-2 ผู้เข้าร่วมสัมมนาแสดงความคิดเห็น จากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

รูปที่ ข-3 รศ.ดร.สมเกียรติ ปิยะธีระธิติวรกุล ให้เกียรติเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น

ภาคผนวก ค (1)

ผลการสัมมนาระดมความคิดเห็น

เรื่อง "แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนตามยุทธศาสตร์การเปิดประตูสู่อินโดจีน-เมืองการค้าและการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร"

ณ ห้องประชุม 103 ศาลากลางจังหวัดมุกดาหาร ถนนวิวิธสุรการ อ.เมือง จ.มุกดาหาร

วันพฤหัสบดีที่ 22 ธันวาคม พ.ศ.2548 เวลา 13.00-16.00 น.

ผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร :

ท่านหัวหน้าส่วนราชการ ท่านหัวหน้าโครงการวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนตามแนวยุทธศาสตร์การเปิดประตูสู่อินโดจีนเมืองการค้าการท่องเที่ยวของจังหวัดมุกดาหาร ท่านอาจารย์โสภารัตน์และคณะ ขอขอบคุณที่ให้โอกาสจังหวัดมุกดาหารได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น จากการดำเนินการในส่วนของอาจารย์กับคณะที่ได้มีการวิจัยเพื่อนำข้อมูลไปใช้เพื่อพัฒนาการศึกษา และบางส่วนก็จะเป็นประโยชน์กับจังหวัดมุกดาหารที่จะได้นำข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในด้านวิชาการมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในแนวทางการทำงานร่วมกันต่อไป ผมคิดว่าวันนี้เป็นโอกาสอันดีอีกครั้งหนึ่งที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจะได้รับเอาเรื่องการบริหารจัดการในการดำเนินการเรื่องพื้นที่ชายแดนเพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ของจังหวัดที่เรากำหนดไว้ ว่าสิ่งที่เราได้ดำเนินการกันอยู่นี้ นั้นเป็นไปและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้มากน้อยแค่ไหน และจากสิ่งที่เราดำเนินการขณะนี้จากการรวบรวมของอาจารย์ส่วนหนึ่ง เห็นว่าเราได้ดำเนินการอย่างบูรณาการอย่างที่มีการมุ่งเน้นไปสู่เป้าหมายของความสำเร็จร่วมกันอย่างไรหรือไม่ ขอเรียนให้ที่ประชุมทราบไว้ว่าก็เป็นความพยายามจริงระดับหนึ่งในส่วนของจังหวัดเราอย่างวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ที่เกี่ยวกับการค้า การท่องเที่ยว ประตูสู่อินโดจีน ซึ่งจังหวัดมุกดาหารได้กำหนดไว้นั้น วัตถุประสงค์ที่เราจะต้องดำเนินการเรื่องนี้นั้นเน้นเกี่ยวข้องกับประเทศเพื่อนบ้านการบริหารจัดการด้านชายแดนว่าเราจะมีการบริหารจัดการในส่วนนี้ให้สอดคล้องเพื่อสนับสนุนแนวนโยบายตามยุทธศาสตร์จังหวัดของเราอย่างไร เราก็ได้ดำเนินการหลายส่วนแล้วในขณะนี้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการสร้างความร่วมมือระหว่างสามเมือง ซึ่งเป็นเมืองคู่แฝดกัน ไทยกับลาวและไทยกับเวียดนาม ซึ่งเราก็เน้นจังหวัดและแขวงที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่นนโยบายของรัฐบาลที่มอบให้จังหวัดมุกดาหารในการประชุม ครม. วันที่ 4 ตุลาคม 2548 ให้จังหวัดมุกดาหารพยายามสร้างความสัมพันธ์กับแขวงสะหวันนะเขตให้มากยิ่งขึ้นให้ครอบคลุมทุกด้าน เพราะว่าเป็นพื้นที่ติดกันและต่อไปการเคลื่อนย้ายไม่ว่าจะเป็นประชากร อุตสาหกรรม การบริการ ความมั่นคง และการท่องเที่ยว ให้มีการเชื่อมโยงซึ่งกันและกันตามกระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งด้านการเงิน การลงทุน

ด้านการบริการ ด้านทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้นทั้งหมดนี้เราจะมีการบริหารและจัดการอย่างไรให้สอดคล้องกัน และที่ผ่านมานั้นเป็นที่ทราบกันดีว่า มีอุปสรรคปัญหาหลายด้าน

ด้านแรก คือ ปัญหานโยบายที่ไม่ต่อเนื่อง ทั้งของไทยและของประเทศเพื่อนบ้าน

ด้านที่สอง คือ กฎระเบียบที่ไม่เอื้ออำนวยในการเจรจาตกลงกัน บางเรื่องเราเจรจาร่วมกัน เราตกลงกัน และทำ MOU ร่วมกันแล้ว แต่ไม่สามารถจะบริหารให้เกิดผลสัมฤทธิ์ก้าวหน้าได้เท่าที่ควร เพราะติดเรื่องกฎระเบียบของทั้งประเทศเพื่อนบ้านและฝ่ายเราเอง ซึ่งก็มีมากมาย ยกตัวอย่าง ในเรื่องของการสั่งสินค้าส่งออกและนำเข้า ซึ่งข้อตกลงอันนี้ต้องนำไปสู่การพัฒนากระบวนการในฐานะที่เป็นจังหวัดที่อยู่ชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน จึงทำให้เกิดข้อจำกัด

ด้านที่สามก็คือ การดำเนินการตัดสินใจใดๆนั้น เราไม่สามารถทำได้ด้วยตัวของเราเอง เราจะต้องยึดกฎระเบียบ โดยเฉพาะเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งค่อนข้างจะละเอียดอ่อน ดังนั้น เราจึงต้องอาศัยกลไกทางภาคราชการที่จะต้องประสานกับกระทรวงต่างประเทศ และกรมที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงการต่างประเทศ เพราะฉะนั้นข้อตกลงบางข้อตกลงที่ไม่เป็นทางการร่วมกันนั้น หากส่งไปยังกระทรวงต่างประเทศ ทางกระทรวงก็จะมีการแก้ไขทั้งถ้อยคำและเงื่อนไขหลายเรื่องเพราะว่ามีผลกระทบต่อสนธิสัญญาบางเรื่อง บางฉบับและภาษาที่เราใช้นั้น ก็ไม่เหมาะสมในการใช้ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งเรื่องเหล่านี้นั้น ประเทศเราค่อนข้างที่จะละเอียดอ่อน ยกตัวอย่างเช่น ประเทศลาว ซึ่งเราใช้คำว่าบ้านพี่เมืองน้อง เพราะฉะนั้นข้อตกลงบางครั้ง จะเป็นการกล่าวว่า ใครคือพี่ ใครคือน้อง ซึ่งถ้าเป็นภาษาราชการที่บันทึกลงไปนั้นค่อนข้างที่จะมีปัญหา และในปัจจุบันนี้ประเทศลาวก็ได้ขอเลี่ยงที่จะไม่ใช้คำว่าบ้านพี่เมืองน้อง เพราะไม่รู้ว่าใครเป็นพี่ ใครเป็นน้อง ถ้าพูดที่ลาวก็ต้องเป็นลาวและไทย หากเป็นฝั่งไทยก็ต้องพูดว่าไทยและลาว เป็นข้อตกลงที่ต้องทำสองฉบับ ซึ่งในปัจจุบันนี้เราใช้คำว่าเมืองพันธมิตร คู่พันธมิตรมากกว่าและมีความหมายกว้าง มากกว่าที่จะเรียกบ้านพี่เมืองน้อง หรือว่าจะเรียกว่าคู่แฝด ก็จะมีคำถามว่าแฝดอะไร คำว่าแฝดนั้นคืออะไร แฝดนั้นต้องหมายความว่ามาจากที่เดียวกัน เพราะฉะนั้นจริงๆแล้วเราไม่ได้มาจากที่เดียวกัน เรามาต่างที่กัน แต่มาสร้างข้อตกลงและความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ดังนั้นเมืองคู่แฝดจึงค่อนข้างที่จะมีปัญหา จากเหตุผลดังกล่าวจึงต้องให้กระทรวงต่างประเทศเป็นผู้กำหนดถ้อยคำ ซึ่งเป็นเรื่องยุ่งยากในการเจรจา ตกลงในการเจรจาแบบทวิภาคี

ปัญหาด้านที่สี่ก็คือ ความพร้อมของประชาชน ประชาชนถือว่าเป็นบุคคลสำคัญในระดับพื้นที่ชายแดนติดกัน จะเป็นปราการป้องกันในเรื่องการสร้างความมั่นคง การส่งเสริมความร่วมมือ การเข้าใจอันดีของทั้งสองฝ่ายจะอยู่ที่ประชาชน ส่วนในภาคราชการไม่เท่าไร หากประชาชนทั้งสองไปมาหาสู่กันมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และในขณะเดียวกันประชาชนทั้งสองฝ่ายที่อยู่ทางด้านชายแดน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฝ่ายไทยมีความเข้มแข็ง มีความตระหนัก มีความเข้าใจว่าสิ่งที่จะมากระทบต่อความมั่นคงของประเทศคืออะไร ถ้าประชาชนมีความเข้าใจ ก็จะสามารถแยกแยะได้ในการพูด ติดต่อกันนอกแบบแผน ในฐานะบ้านพี่เมืองน้อง ซึ่งในที่นี้ก็เป็นขีดจำกัดประการหนึ่ง

ในการสร้างความพร้อมให้เกิดขึ้น ณ หมู่บ้านชายแดนโดยองค์กรประชานชนหรือประชาชน อย่างไร

ในประการที่ห้า คือเรื่อง การกระจายอำนาจโดยจัดตั้งองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นขึ้นทั่วประเทศ เพราะฉะนั้นทุกพื้นที่ก็จะมีองค์กรรับผิดชอบ โดยเฉพาะในส่วนขององค์กรส่วนท้องถิ่นจะรับผิดชอบประชาชน รับผิดชอบพื้นที่ รับผิดชอบในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในทุกเรื่องที่อยู่ในพื้นที่แต่ในปัจจุบันเราจะเห็นว่า หากพูดถึงความมั่นคงด้านชายแดน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบพื้นที่ชายแดนนั้นไม่ค่อยได้ใส่ใจที่จะมีบทบาทเข้ามาเสริมหรือร่วมดำเนินการเป็นเจ้าภาพในเรื่องการดำเนินการเรื่องความมั่นคง งานด้านการสร้างความสัมพันธ์ ซึ่งจะปล่อยให้เป็นหน้าที่ของภาคราชการเท่านั้น ดังนั้นกระบวนการตรงนี้ เราจะมีวิธีการอย่างไรให้องค์กรเหล่านี้มีส่วนร่วม ถ้าท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้วยนั้น ก็จะทำให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และความเข้มแข็งของชุมชน องค์กรในการแก้ไขปัญหานั้นก็จะเกิดความต่อเนื่อง ซึ่งกระบวนการในส่วนของการปกครองท้องถิ่นนั้นจำเป็นที่จะต้องสร้างขึ้นให้ได้ นอกเหนือจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในประการที่สี่ที่ผมพูดมาแล้ว เพราะอย่างนั้น การมีส่วนร่วมของการปกครองส่วนท้องถิ่นเราจะสร้างอย่างไร

ปัญหาด้านที่หก ซึ่งค่อนข้างจะมีปัญหาในบางจุดนั้นก็คือ ภาครัฐ หน่วยราชการ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบหรือมาตั้งอยู่ในพื้นที่ชายแดน อันที่จริงแล้วภารกิจในการพัฒนา เสริมสร้างความมั่นคง สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้านที่เกี่ยวข้องกับด้านต่างประเทศ ระหว่างประเทศนั้น หน่วยงานทุกหน่วยงานมีหน้าที่ร่วมกันที่จะต้องทำ ใช้คำว่า “ต้องทำ” แต่ในความเป็นจริงนั้นในส่วนที่รับผิดชอบจริงนั้นก็มี ฝ่ายปกครอง ฝ่ายตำรวจ ฝ่ายทหาร ซึ่งทหารก็จะแยกออกเป็นทหารที่เกี่ยวข้อง คือ กองกำลังสุรศักดิ์มนตรี กองทัพภาคที่สอง ส่วนตำรวจก็จะแบ่งเป็นตำรวจภูธรจังหวัด ตำรวจชายแดน ตำรวจน้ำ นอกเหนือจากนั้นเรามีหน่วยงานที่ร่วมด้วย คือ คตม. ซึ่งหน่วยเหล่านี้หากจัดลำดับแล้วก็ถือได้ว่าเป็นหน่วยที่รับผิดชอบโดยตรง เมื่อมีหน่วยที่รับผิดชอบโดยตรงแล้วหน่อยรองก็ไม่ค่อยที่จะมีบทบาทในการดำเนินการ ส่วนใหญ่จะคำนึงว่าเป็นกรรมการอยู่หรือเปล่า เพราะฉะนั้นถ้าเราพูดถึงเรื่องการพัฒนาชายแดนนั้น จะต้องทำอย่างไรที่จะทำให้ทุกส่วนราชการที่มาปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดชายแดน ในพื้นที่ชายแดนมีส่วนร่วมกันอย่างจริงจัง ให้มีส่วนร่วมในการรับรู้รับทราบปัญหา จริงๆแล้วในด้านชายแดนอาจจะไม่มีส่วนร่วมในการป้องกันอย่างเต็มที่ แต่ว่าจะมีส่วนร่วมในการสร้างองค์กรประชาชนให้เกิดความเข้มแข็ง มีความมั่นคงทางด้านอาชีพ ด้านรายได้ เมื่อมีอาชีพ มีรายได้ และผลผลิตที่เพิ่มขึ้นตลอด เอามาใช้จ่ายในครอบครัวเหลือแล้วจำหน่ายรวมกันเป็นวิสาหกิจร่วมกัน ก็จะสามารถติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ ว่าจะสามารถส่งออกได้หรือไม่ และนำเข้าได้หรือไม่ เพื่อมาเสริมการทำนา เพราะฉะนั้นภาคการเกษตรก็จะมีส่วนผลักดันตรงนี้ ในขณะเดียวกัน ก็สามารถที่จะ ตกลงกับเพื่อนบ้าน เพื่อที่จะสร้างความสัมพันธ์ในการสนับสนุนส่งเสริม เพื่อที่จะช่วยภาคการเกษตรของประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งตรงนี้ทางรัฐบาลก็

พยายามให้จังหวัด CEO ที่อยู่ด้านชายแดนได้มีโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์และส่งเสริมสร้างงาน สร้างกิจกรรมให้เกิดขึ้นในพื้นที่ของประเทศเพื่อนบ้าน ให้ประชาชนของประเทศเพื่อนบ้านได้มีงานทำ มีการจ้างงาน และนำผลผลิตที่ได้ส่งกลับมายังประเทศไทย เราไปอาศัยพื้นที่ของเขาผลิต ถ่ายทอดเทคโนโลยีให้เขา ให้คนของเขามีการจ้างงาน มีรายได้เพื่อเป็นการช่วยเหลือกัน ขณะเดียวกันผลประโยชน์ที่กลับมาก็คือผลผลิตที่ได้ทำ จะเห็นได้ว่า ภาคการเกษตรมีการร่วมมือกันเป็นอย่างมาก ภาคการศึกษาก็เช่นเดียวกัน มีการแลกเปลี่ยนนักศึกษา มีการให้ทุน ภาคสาธารณสุข ซึ่งมีการแก้ปัญหาสังคมก็ดำเนินการด้านนี้อย่างมากในจังหวัดมุกดาหาร ยกตัวอย่างเพียงแค่นี้ แต่ส่วนอื่นๆก็มีส่วนด้วย น่าจะสร้างได้และมีกิจกรรมทำทั้งในพื้นที่เราเองและข้ามไปทำในพื้นที่ของประเทศเพื่อนบ้าน

เพราะฉะนั้นในหกประการนี้เป็นเรื่องที่จะสร้างระบบบริหารจัดการพื้นที่ชายแดน ปรัชญาที่ว่าโดยประชาชนสร้างองค์กรของตัวเอง สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง แล้วก็จะเป็นการแบ่งเบาภาระของภาครัฐมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการวิจัยตรงนี้นั้นน่าจะเกิดประโยชน์ และในปัจจุบันนี้ประเทศไทยกับประเทศลาว มีความสัมพันธ์ สามารถติดต่อเชื่อมโยงกันได้ง่าย และสะดวกขึ้น สะพานนานาชาติข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่หนึ่งที่จังหวัดหนองคาย ทำให้ประเทศไทยกับประเทศลาวในส่วนของแขวงเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศลาวและเป็นที่ตั้งของสถานทูตต่างๆ การแลกเปลี่ยนและการเดินทางไปมานั้นสะดวกและเราก็กำลังจะมีสะพานแห่งที่สอง สร้างจากจังหวัดมุกดาหารถึงแขวงสะหวันนะเขต ซึ่งจะสร้างแล้วเสร็จในเดือนธันวาคม 2549

เพราะฉะนั้นในการเคลื่อนในสิ่งต่างๆที่ผมกล่าวไปเบื้องต้นคือ Four Free ทั้งด้านทุน ด้านทรัพยากรมนุษย์ ด้านเทคโนโลยี ด้านสินค้าบริการ จะเคลื่อนย้ายได้ง่ายขึ้น รวดเร็วขึ้น และต่อไปหากข้อตกลงเกี่ยวกับการออก และต่อ Visa เสนอให้มีการตั้งจุด One stop service ในระบบเกี่ยวกับศุลกากร ในเรื่องของด่านที่ตรวจที่เดียว ณ จุดเริ่มต้นแล้วก็สามารถใช้ผลการตรวจนั้นตลอดทั้งสามประเทศ ซึ่งตรงนี้ยังอยู่ในขั้นตอนของการดำเนินการต่อไปร่วมกัน และสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่สามที่รัฐบาลมีแนวคิดที่จะสร้างแต่ยังไม่ได้กำหนดแน่นอนว่าจะสร้างเมื่อไร ที่จะสร้างที่จังหวัดนครพนม และเมื่อมีแห่งที่สามเกิดขึ้น ผมคิดว่าจะต้องมีแห่งที่สี่ และต่อๆไปอีก เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านให้ราบรื่นยิ่งขึ้น ผมหวังว่าการมาดำเนินการตามโครงการนี้คงจะได้ร่วมกันเสนอข้อคิดเห็นให้กับคณะของอาจารย์ที่มา

อีกสักครู่อาจารย์คงได้เสนอผลการดำเนินงานของอาจารย์ และก็ขอให้พวกเราได้เสนอข้อคิดเห็นในการดำเนินการร่วมกัน เพื่อที่จะได้นำไปปรับ เมื่อแล้วเสร็จก็อยากจะฝากอาจารย์ให้ส่งเอกสารที่ปรับปรุงสมบูรณ์แล้วกลับมาให้กับพวกเราด้วย ผมจะได้ขออนุญาตนำมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการทำงานของจังหวัดมุกดาหาร และเมื่อได้บทสรุปแล้วนั้น เราจะได้นำเข้าที่ประชุมของคณะกรรมการซึ่งเป็นคณะกรรมการของเมืองคู่แฝดระดับจังหวัดที่มีอยู่ เพื่อให้เกิดการยอมรับและสร้างแนวทางให้เกิดการร่วมงานกันต่อไป แล้วจะนำมาคุยกันว่ายุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้เดิมนั้น

จะต้องมีการปรับเปลี่ยนอะไรหรือไม่อย่างไร การทำงานของเราได้ถูกกำหนดโดยตัวชี้วัดที่ กพร. ได้กำหนด ตัวชี้วัดก็จะมีทั้งตัวชี้วัดบังคับและตัวชี้วัดที่จังหวัดตัดสินใจเลือกเอง อีกทั้งตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับมิติต่างๆทั้งสี่มิติ ในส่วนนี้ก็จะมีเรื่องของการค้าชายแดน การสร้างความมั่นคงชายแดน ซึ่งจะมีมาตรการต่อเนื่องหลายเรื่องด้วยกัน ผมขอฝากที่ประชุมพิจารณาส่วนนี้ด้วย

ตัวแทนสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด :

ผมมาอยู่ที่นี้ได้ 5 ปีแล้ว ผมชอบตอนเช้าและก็ชอบดูทีวีแต่ผมไม่ได้ดูรายการทีวีของไทย ผมชอบดูรายการทีวีของลาวโดยเฉพาะข่าวของลาวเป็นประจำ ซึ่งผมคิดว่าเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาของเรา เพราะถ้าเราไม่รู้เขา รู้เรา ผมว่าก็ยากที่จะพัฒนาได้ ฉะนั้นผมจึงดูข่าวสารของลาวเป็นประจำทุกเช้าและเย็น ดูว่าเขาคิดกับเราอย่างไร ในเรื่องของคำว่าบ้านพี่เมืองน้องนั้น ผมก็เคยคุยกับคนลาว พอพูดคำว่าบ้านพี่เมืองน้องเขาก็ถามว่า ใครเป็นพี่ ใครเป็นน้อง ผมจึงถามกลับไปว่าแล้วจะให้ผมพูดว่าอย่างไร เขาตอบกลับมาว่า “บ้านใกล้เรือนเคียง” จากการได้ใช้ภาษาลาวบ่อยๆนั้น ผมจึงได้ศึกษาภาษาลาวมากขึ้น ในเรื่องนี้ควรที่จะใช้คำว่า “บ้านใกล้เรือนเคียง” จะดีกว่า ถ้าศึกษาประวัติศาสตร์จริงๆแล้วจะพบว่าทั้งไทย-ลาว-เวียดนามนั้น ทั้งรักและทั้งเกลียดกัน จะเกลียดกันเลยก็ไม่ใช่ แต่จะรักกันดูดดื่มก็ไม่เชิง เท่าที่ศึกษามาท่านประธานพรรคฯของลาวและท่านโฮจิมินห์ก็เคยมาอยู่ในประเทศไทย จึงอยากให้ศึกษาด้านวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ความเป็นมาของจังหวัด เมื่อไม่นานมานี้มีการประชุมของประชาชาติธุรกิจ โดยคุณสุทธิชัย หย่อง และมีอีกหลายคนที่เข้าไปศึกษาในประเทศลาว และผมก็เคยได้พบกับท่านสุขเกษมไม่ทราบว่าท่านยังอยู่หรือเปล่าท่านเป็นรองเจ้าแขวง เพราะสมัยนั้นผมเข้าไปกับท่านรองผู้ว่าฯ ไปช่วยดูเรื่องผังเมืองว่าจะช่วยเขาออกแบบได้อย่างไรบ้าง รวมทั้งการออกแบบสนามกอล์ฟ ก็เลยได้มีโอกาสพูดถึงเรื่องสะพาน เขาก็ได้บอกกับผู้ว่าฯนิรันดร์ว่าข้อคิดของการสร้างสะพานนั้น แม้ว่าจะสร้างโดยเงินเป็นร้อยเป็นพันล้านหรือสร้างอีกสิบหรือยี่สิบแห่งก็ไม่มีความหมายอะไรหากไม่สร้างสะพานเชื่อมใจ อย่างเช่นสะพานที่หนองคายนั้น ตอนสร้างเสร็จใหม่ๆ ผมคิดว่าการข้ามแดนนั้นจะทำได้สะดวกและรวดเร็ว แต่พอเอาเข้าจริงแล้วกลับสร้างขั้นตอนในการผ่านแดนที่ยุ่งยากขึ้นในภายหลังได้มีการผ่อนผันลงมาการข้ามแดนจึงสะดวกขึ้น นั้นเป็นเพราะการที่ไม่ได้สร้างสะพานเชื่อมใจนั้นเอง ท่านผู้ว่าฯได้มอบหมายงานให้กับผมหลายเรื่อง เช่น การสร้างจวนผู้ว่าฯใหม่ เพื่อเป็นที่รองรับแขกบ้านแขกเมือง โดยจัดสร้างเป็นแบบอีสานและจัดสวนด้านหน้าให้เป็นพิพิธภัณฑ์สะพานโดยจะรวบรวมสะพานต่างๆพร้อมทั้งประวัติ ความเป็นมาของสะพานนั้นๆ แต่ที่สำคัญต้องมีสะพานเชื่อมใจด้วย ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่า เรามีการร่วมมือกับแนวทางของเมืองคู่แฝด การที่เรายกย่องและให้เกียรติเช่นนี้ถ้าเกิดว่าประชาชนชาวลาวได้เห็นก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อไทย การติดต่อต่างๆก็จะทำไปได้อย่างสะดวก

เรื่องการท่องเที่ยวนั้น มีการนำนักท่องเที่ยวจากเมืองไทยไปลาวและเวียดนาม ซึ่งการเข้าไปท่องเที่ยวนั้นทำได้อย่างง่าย แต่พอมีข้อสังเกตที่ว่าไม่มีการท่องเที่ยวของทั้งชาวลาวและเวียดนามเข้ามาท่องเที่ยวในไทยมากนัก ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นก็เป็นเพราะว่า คนที่นั่นอยากที่จะเข้ามาเที่ยวในหลายๆที่ในไทยแต่ติดปัญหาในการขอวีซ่า ซึ่งทางการลาวออกให้กับชาวลาวนั้นยากมาก ส่วนการขอบัตรผ่านแดนนั้น ก็มีปัญหาตรงที่ไม่สามารถออกนอกเขตจังหวัดมุกดาหารได้ อีกทั้งยังมีเวลาจำกัดเพียงวันเดียว การไปท่องเที่ยวที่ต่างๆจึงเป็นไปได้อย่างยากลำบาก ดังนั้นเราควรที่เพิ่มระยะเวลา รวมทั้งการที่สามารถไปยังที่ต่างๆได้ด้วย เพราะถ้าไม่ทำอย่างนั้น เราก็เสียเปรียบ ซึ่งเราจะเสียดุลและไม่สามารถดึงรายได้กลับเข้าสู่ประเทศได้

ในเรื่องของอุตสาหกรรมซึ่งลาวและเวียดนามนั้นมีการจัดตั้งผังของอุตสาหกรรมอย่างเป็นระเบียบ ตอนจัดงานมุกดาหาร 20 ปี ท่านรองผู้ว่าฯ ได้พูดถึงเรื่องการที่เวียดนามชักชวนนักลงทุนไปลงทุนที่กวางจิ ซึ่งได้จ้างนักวางผังจากต่างประเทศมาวางผังให้ แล้วชักชวนให้นักลงทุนเข้าไปลงทุนโดยมีแรงจูงใจในการลงทุนก็คือ จะได้รับการงดเว้นค่าเช่าเป็นเวลา 5 ปี โดยที่จะต้องไม่ขายสินค้าที่ผลิตนั้นให้กับชาวเวียดนาม หากขายก็จะเก็บภาษี 5% หรือไม่ก็ 10% วิธีการของเขาก็คือย้ายคนทั้งหมู่บ้านออกจากเขตอุตสาหกรรมและจัดสัดส่วนต่างๆตามผังที่วางไว้ ผมจึงมาวิเคราะห์ว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น สรุปว่าเป็นเพราะระบอบการปกครองของเราและของเขานั้นต่างกัน การที่เราเป็นประชาธิปไตยนั้น เวลามีการเปลี่ยนแปลงใดๆก็จะเกิดการประท้วง การต่อต้าน การโต้เถียง ในขณะที่ของเขาสามารถดำเนินการได้อย่างเด็ดขาด สามารถที่จะสั่งย้ายได้ทันที จึงสามารถปฏิรูปหรือจัดผังได้อย่างรวดเร็ว ของไทยจะหลีกเลี่ยงการลิดรอนสิทธิของประชาชน ซึ่งเหตุผลตรงนี้เองทำให้ผมคิดว่าอีก 5 ปี เราจะพัฒนาตามหลังทั้งสองประเทศ ผมเคยนั่งคุยกับท่านกงสุลเวียดนามที่แขวงสะหวันนะเขต แต่ที่ผมแปลกใจก็คือ ท่านสามารถพูดภาษาไทยได้ทั้งๆที่ไม่เคยมาอยู่ในประเทศไทย ซึ่งจากการที่ผมสอบถามทำให้รู้ว่า ได้มีการจ้างอาจารย์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยบินไปสอนถึงเวียดนาม และมีการจัดทำพจนานุกรมไทย-เวียดนาม ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าเวียดนามพยายามที่จะทำตัวให้เหมือนสิงคโปร์ คือการสอนทั้งทางบริหารและการจัดการทางการค้า ผลิตคนที่พูดภาษาไทย ลาว ส่วนภาษาฝรั่งเศสนั้น ดีอยู่แล้ว รวมทั้งการสอนภาษาอังกฤษ การที่เขาศึกษาสิงคโปร์มานั้นทำให้ก้าวหน้า และการมี E-WECนั้นทำให้สิงคโปร์ได้รับผลกระทบโดยตรง สิงคโปร์จึงพยายามที่จะเข้ามาทำการค้าในภูมิภาคนี้ โดยมีการจัดตั้งหอการค้าสิงคโปร์-ลาว และสิงคโปร์-เวียดนาม การค้าที่ส่งผ่านเว้ ดานัง ลาว และไทยนั้น ทางเวียดนามได้พยายามที่จะติดต่อกับบริษัทแม่ของสินค้าต่างๆที่จะเข้ามาในภูมิภาคนี้ เพื่อขอเป็นตัวแทนจำหน่ายแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งเหมือนการทำ Shipping ของสิงคโปร์ ผมไม่ทราบว่าไทยรองรับเรื่องนี้ไว้อย่างไร อยากรู้ว่าแล้วใครจะได้เปรียบจากการสร้างสะพานแห่งนี้ การที่เวียดนามนั้นพยายามหาข้อมูลว่าจะมีสินค้าใดบ้างที่จะนำมาขายในเส้นทางนี้ และจะพยายามขอเป็นตัวแทนจำหน่าย ซึ่งหากเป็นจริงประเทศต่างๆในภูมิภาคนี้ต้องสั่งซื้อสินค้าจากเวียดนามโดยตรงเท่านั้น จึงอยากรู้ว่ายุทธศาสตร์การค้าของเรานั้นไป

ถึงไหนแล้ว เรื่องความสัมพันธ์ท่านผู้ว่าฯนิรันดร์เคยปรารภกับผมว่าจะให้ผมไปวางผังเมืองในประเทศลาว เพื่อให้สัมพันธ์กับแผนผังในประเทศเรา แต่สรุปท่านก็ย้ายไปเสียก่อนจึงไม่ได้ดำเนินการต่อ การที่ผมพูดขึ้นมานั้นก็เพื่อที่จะสร้างความสัมพันธ์ของทั้งสองเมือง

ในเรื่องของการท่องเที่ยว ผมคิดว่าทางจังหวัดมุกดาหารยังไม่มีร้านอาหารในการรองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ เพราะนักท่องเที่ยวมาเที่ยวครั้งละ 100-120 คนนั้น ไม่มีร้านใดรองรับได้ ส่วนใหญ่จะเป็นการขึ้นรถแล้วผ่านไปทานข้าว ณ จังหวัดสกลนครเป็นส่วนใหญ่ มีผู้ประกอบการรายหนึ่ง ซึ่งผมได้ให้คำแนะนำไปว่าควรย้ายร้านไปสร้างใหม่ที่ริมน้ำโขง โดยขายทั้งอาหารและบรรยากาศซึ่งตอนนี้ก็ขายได้ดีทีเดียว แต่ก็ยังไม่พอกับนักท่องเที่ยว อีกอย่างหนึ่งคือการแนะนำจังหวัด ซึ่งอ่อนเรื่องประชาสัมพันธ์ ผมขอเสนอให้มีการจัดงานใหญ่ เพื่อแนะนำจังหวัดให้กับนักท่องเที่ยวและเป็นการชักจูงนักท่องเที่ยวรายใหม่ ให้ทราบว่าที่จังหวัดนั้นมีสถานที่ท่องเที่ยวอะไรบ้าง เช่น การจัดมหกรรมกีฬาต่างๆ งานวัฒนธรรม เป็นต้น ตอนนี้ผมได้ดำเนินการปรับปรุงทัศนียภาพต่างๆไว้บ้างแล้ว ซึ่งเป็นสิ่งที่ผมพอจะทำได้ตอนนี้ สุดท้ายอยากฝากไว้ว่าในเมื่อลาวกับไทยมีภาษาที่ใกล้เคียงกันนั้น ควรทำให้เขามาเชื่อใจเรา ไม่ใช่เป็นอย่างปัจจุบันที่ลาวเชื่อใจเวียดนามมากกว่าไทย

คุณนภา บุณยเกียรติ (หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด) :

ตามกำหนดการนั้นมีเวลาถึง 16.00 น. ดังนั้นเพื่อความกระชับ ผมขอเสนออย่างนี้ว่า ประการแรก อยากให้ทุกคนในที่นี้มองว่า สะพานนั้นไม่ใช่เป็นของจังหวัดมุกดาหาร แต่เป็นของประเทศไทย ผลประโยชน์ก็ควรตกแก่ประเทศไทยทั้งหมด ไม่ใช่เพียงจังหวัดมุกดาหาร ประการที่สอง เราควรมองวิสัยทัศน์ที่เป็นยุทธศาสตร์หลัก คือ การค้าและการท่องเที่ยว เพื่อที่จะเสนอความคิดเห็นและความต้องการได้ง่ายขึ้น ดังนั้นควรพิจารณาการค้าและการท่องเที่ยวในรูปของกลุ่มจังหวัด มองว่าลูกค้าของเราเป็นใคร และลูกค้านั้นต้องการอะไร เราก็จะทำงานได้ง่ายขึ้นโดยดูความต้องการของคู่ค้าทั้งผู้ประกอบการและลูกค้าในการค้าระหว่างประเทศ และในภูมิภาคนี้ เช่น การเดินทางสะดวก ปลอดภัย สถานที่ท่องเที่ยวดีราคาเหมาะสม โรงแรมราคาเหมาะสม เพื่อให้ทุกคนพิจารณาว่าเรามีความต้องการอย่างไร และลูกค้าต้องการอะไรเพื่อใช้เวลาในการอภิปรายได้เร็วขึ้น หรือถ้ามีข้อเสนอแนะที่ดีกว่านี้ก็ขอให้เสนอมาได้เลย

คุณธนโชติ โชติบุณยศักดิ์ (เลขาฯ อบจ.มุกดาหาร และตัวแทนหอการค้าจังหวัด) :

ผมทำงานในหอการค้าจังหวัดจึงได้มุมมองของภาคเอกชน และได้มีโอกาสเป็นข้าราชการการเมืองขององค์การบริหารส่วนจังหวัด จากที่ผมเคยมอง E-WEC ซึ่งผมเคยคุยกับ ดร.วารินทร์ในอดีต ซึ่งผมถามว่า E-WEC เป็นอย่างไร แล้วภาพของ E-WEC ก็ปรากฏชัดขึ้นๆทุกปี แต่ในความชัดเจนนั้นเป็นความชัดเจนที่แยกส่วนกันเป็นคนละส่วน ผมมีโอกาสได้เข้าไปประชุมในหลายการ

ประชุม บ้างก็เน้นเรื่องระบบขนส่ง บ้างก็บอกว่าเป็น 4 แยกอินโดจีน แต่ไม่มีการรวมภาพทั้งหมดที่เกิดขึ้น อยากเรียนคณะผู้วิจัยไว้อย่างนี้ว่า ในอีก 10-20 ปี ถ้ามีการเคลื่อนไหวของประชากร ทั้งจีนทางตอนใต้ เวียดนาม ลาว และไทยอีสาน ผมคิดเพียง 1% จาก 400 ล้านคน คือ 4 ล้านคนมาใช้สะพานแห่งนี้ในเวลาหนึ่งปี และการที่จังหวัดมุกดาหารเป็นจังหวัดทางภาคอีสานที่ใกล้ทะเลเวียดนามที่สุด แค่เพียง 230 กิโลเมตร ฉะนั้นผมคิดว่าตรงนี้สำคัญ และการรองรับประชากรในอนาคตก็สำคัญ วันนี้เรามีจุดเด่นหลายๆอย่างเช่น ตลาดอินโดจีน มีหอการค้าชายแดน ความเข้มแข็งที่มีเพิ่มขึ้นจากเดิม ซึ่งต้องเสียค่านายหน้าให้กับประเทศลาว หรือ เมื่อมีการค้าขายกับลาวก็ต้องทำผ่านคนจีน จึงจะติดต่อได้นั้น ซึ่งทำให้คนท้องถิ่นหมดความหมายไป แต่เรายังมีจุดแข็งอีกอย่างคือการที่เราเป็น Change Management คือ เรามีการจัดการกับการเปลี่ยนแปลงได้ดีจากที่เคยเป็นอำเภอเล็กๆของจังหวัดนครพนม มาเป็นจังหวัดในขณะที่คอมมิวนิสต์เฟื่องฟู ซึ่งอยู่บนความเปลี่ยนแปลงตลอด และในภูมิภาคอินโดจีนนี้แข็งแรงโดยธรรมชาติอยู่แล้ว

ในอดีตที่ผมเคยไปพูดและบอกทุกครั้งว่า มุกดาหารไม่เหมาะกับการที่จะเป็นจังหวัดที่มีอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เรามีความสามารถเพียงการจัดเก็บสินค้า การบรรจุภัณฑ์ และการแปรรูปทางการเกษตร เรามีแรงงานก็จริงแต่ไม่สามารถรองรับกับเทคโนโลยีขนาดใหญ่และทันสมัยได้ ต้องเข้าใจว่ามุกดาหารเติบโตจาก 2 ประเด็นหลักๆ คือ 85% เป็นด้านการเกษตร และอีก15% เป็นด้านการส่งออก ความเข้มแข็งจึงเกิดจากการส่งออก โดยมุกดาหารมีรายรับต่อหัวสูงเป็นอันดับสองของภาคอีสาน ในประเทศลาวมีการส่งแรงงานเข้ามาทำงานในประเทศไทยโดยแรงงานเหล่านี้จะทำงานอยู่เพียงระยะหนึ่ง โดยมากแล้วจะทำงานจนตัวเองอายุ 35 ปี แล้วจะกลับบ้านไปประเทศของตน จึงไม่ค่อยมีปัญหาอย่างแรงงานพม่าหรือกัมพูชา ซึ่งมีเหตุผลทางการเมืองเข้ามาอยู่ด้วย ดังนั้นองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ควรที่จะได้รับอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องแรงงานต่างด้าวโดยเด็ดขาด เพราะไม่เช่นนั้นโครงสร้างการจ้างงานจะเปลี่ยนแปลงไป

การปรับเปลี่ยนเรื่องเมืองคู่แฝดนั้น หลายคนอาจมองไม่เห็นว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร การเปลี่ยนแปลงนั้น จะทำให้เราได้ขนาดของตลาดที่มีขนาดใหญ่ขึ้น จากแขวงสะหวันนะเขต ซึ่งมีประชากร 8 แสนคน ขณะที่จังหวัดมุกดาหารนั้นมีประชากร 4 แสนคน รวมแล้วเป็นจำนวน 1.2 ล้านคน ตลาดขนาดนี้ทำให้เทียบเท่ากับเมืองโคราช และมีทิศทางที่จะเติบโตได้อีก ดังนั้นเราจะมีวิธีการจัดการอย่างไร ผมเชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า การจัดการการขนส่ง (Logistic)ในเรื่องการขนส่งนั้นมีเพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่จะรู้ความหมาย ไม่ใช่เพียงบอกว่าจะเป็นแล้วจะเป็นได้ แต่หากควรรู้ว่าจะเป็นได้อย่างไร ดังนั้นควรมีการเตรียมการเรื่องการขนส่ง เราควรที่จะดูตัวอย่างจากโลตัส และบิ๊กซี ว่าเขามีการจัดการกันอย่างไร ระบบทั้งหมดนี้ควรฝึกคนทั้งจังหวัดให้เกิดความเข้าใจว่าระบบเป็นอย่างไร นี่คือประเด็นที่สำคัญประเด็นหนึ่ง

และประเด็นที่สองก็คือเรื่องภาษา คือ เราจะเป็นเมืองสากล ในเมืองคู่แฝดถ้าเรารวมเวียดนามเข้าด้วยกันแล้ว ก็จะพบว่ามีขนาดใหญ่ เราจึงควรมีการจัดการเรื่องการศึกษาเพิ่มขึ้นด้วย

สุดท้ายสิ่งที่ผมเคยบอกในการประชุมกับ รมต. สมคิด ในสมัยรัฐบาลทักษิณ 1 ผมอยากเห็นการพัฒนาจากประตูสู่อินโดจีนเป็นเมืองหลวงของอินโดจีน เวลาเรามองมุกดาหารนั้นจะเห็นว่าอยู่ ณ ตำแหน่งศูนย์กลางของภูมิภาคนี้พอดี จึงควรเป็นทั้งศูนย์กลางทางด้านการขนส่ง เพราะเราสามารถส่งออกไปได้ทุกที ถ้าเราเห็นว่าเป็นเพียงประตูสู่อินโดจีนก็จะมีเพียงผ่านเข้าและออกประตูเท่านั้น ซึ่งจะไม่มีการพัฒนาเท่าไหร่ แต่ถ้าตั้งเป็นเมืองหลวงของอินโดจีนก็จะมีการบริหารจัดการใหม่ ทั้งภาคการเงิน บริการ วันนี้เราเป็นเมืองท่องเที่ยวสากล แต่ยังไม่มีศูนย์กลางทางการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ซึ่งต้องไปแลกกับทางโรงแรมแทน

อีกประเด็นที่ผมอยากให้มีการคือ การเป็นศูนย์กลางทางวัตถุดิบของภูมิภาคนี้ เรามีศักยภาพในการขนส่งผลผลิตต่างๆ ทำไมเราจึงไม่เปลี่ยนให้เป็นศูนย์กลางทางวัตถุดิบของภูมิภาคอินโดจีน จะนำเข้าเพื่อการผลิตหรือว่าจะนำเข้าเพื่อการส่งออกก็ได้ สุดท้ายการสร้างเมืองใหม่เป็นที่แน่นอนว่าจะต้องสร้างตามแนวขยายของสะพาน เพราะชุมชนเก่านั้นไม่สามารถรองรับการขยายตัวได้ ดังนั้นจังหวัดมีการจัดการอย่างไรกับไฟฟ้า ประปา ถนนหนทางต่างๆที่จะต้องรองรับเมืองที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ซึ่งยังไม่มีการจัดการอย่างเป็นรูปธรรม

คุณสกล รักสัตย์ (รองผู้จัดการโรงงานน้ำตาลสหเรือง จ.มุกดาหาร) :

ผมมองว่าในภาพของจังหวัดมุกดาหารเองนั้น ไม่สามารถที่จะดำเนินการได้ขนาดนั้น เพราะเป็นโครงการระดับชาติ ควรให้ระดับชาติลงมาจัดการ โดยใช้ระดับจังหวัดเป็นเครื่องมือในการผลักดันให้ประสบผลสำเร็จ ควรมีการคุยกันในระดับ รมต. ว่าควรจะมีการพัฒนาอย่างไร เพราะในระดับผู้ว่า CEO นั้น มีงบไม่เพียงพอหากจะพัฒนาเพียงส่วนของสะพานอย่างเดียว เพราะส่วนอย่างอื่นจะไม่ได้รับการพัฒนาไปด้วย ในเรื่องของการค้านั้น เราต้องรู้ว่าการค้านั้นเป็นการค้าอะไร คำตอบก็จะกลับไปยังภาคการผลิต ซึ่งเป็นภาคการเกษตรที่เป็นจุดเด่น และที่สำคัญที่สุดของประเทศไทย แต่เรากำลังจะ ละทิ้งตรงนั้น แล้วกำลังไปสู่การค้าและการท่องเที่ยวแทน แน่นอนว่าการท่องเที่ยวเป็นส่วนที่ชัดเจนแต่ประชากรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร จึงไม่อยากให้ทิ้งส่วนนี้ไป อีกอย่างหนึ่งอยากให้ผู้ว่าลงไปทำงานเรื่องความสัมพันธ์ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน อำเภอ เพราะว่าจะเป็นแรงขับเคลื่อนที่ดี ซึ่งจะทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชน และบุคลากรต่างๆ รวมถึง Connection ที่จะเกิดขึ้นตามมาอีกด้วย ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศก็จะดีกว่าเดิม ทั้งในเรื่องของศักดิ์ศรีและระดับ อีกอย่างหนึ่งเราควรจะจูนความรู้สึกของเขาและเราให้ตรงกันเพื่อให้มีความสัมพันธ์กันมากขึ้น

คุณมัสยา คำแหง (ผู้ประสานงาน มูลนิธิพิทักษ์ธรรมชาติเพื่อชีวิต จ.อุบลราชธานี) :

สะพานนี้ไม่ใช่ของจังหวัดมุกดาหารเพียงจังหวัดเดียว แต่เป็นของทั้งประเทศ เมื่อสะพานนี้สร้างเสร็จแล้ว ก็จะมีผลกระทบต่อจังหวัดต่างๆรอบๆนี้ อย่างน้อยก็เป็นทางผ่าน และลำเลียงของ

ต่างๆเข้าและออกพื้นที่ ควรมีการศึกษาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียง เพื่อที่จะได้เตรียมพร้อมกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เป็นประการแรก ส่วนประการที่สองนั้นในการศึกษาระบบนิเวศวิทยา และการทำโซนนิ่ง รู้สึกดีใจมากที่มีงานวิจัยชิ้นนี้ขึ้นมาก่อน เพราะหากมีการพัฒนาไปแล้วค่อยทำวิจัยจะมีปัญหาตามมามากมาย เช่น ที่ช่องเม็ก จังหวัดอุบลราชธานี อยากให้เป็นกระบวนการศึกษาอย่างมีส่วนร่วม คือ อยากให้คนที่อยู่ในพื้นที่นั้น ได้แสดงความต้องการ และปัญหา ถ้าเผื่อเขาต้องจะต้องเลือก เขาควรที่จะได้รับอะไรตอบแทนบ้างหรือไม่ รัฐควรดูแลเขาอย่างไร ซึ่ง ถ้าเราศึกษาตรงนี้ ความขัดแย้งในอนาคตก็จะไม่เกิดขึ้น ด้านทรัพยากรมนุษย์ในเรื่องของการจัดทำฐานข้อมูลในพื้นที่นั้นจะมีประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษา และประชาชนที่สนใจจะทำงานต่อในอนาคต ถ้าเผื่อว่าไปคุยกับเขาว่า เขาต้องการข้อมูลด้านไหนบ้าง เราก็สามารถจัดข้อมูลนั้นรับรองได้ และเข้าถึงแหล่งข้อมูล อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้ได้ อันจะเกิดประโยชน์เป็นอย่างมาก ถ้ามองไปที่ฝั่งประเทศลาวก็จะมีแรงงานที่ข้ามเข้ามาทำงานในประเทศไทย ซึ่งมีผู้กล่าวไปแล้วในการประชุมครั้งนี้ การรองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้นนั้นได้มีการดำเนินการอย่างไรบ้าง

ในเรื่องของการท่องเที่ยวนั้น มุกดาหารมีจุดเด่นเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดิฉันเห็นด้วยว่าจะจัดให้เป็นเมืองท่องเที่ยว แต่จะมีการจัดการอย่างไรให้การท่องเที่ยวนั้น มีความหลากหลายมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ อย่างเช่น ชนเผ่า สภาพพื้นที่เหมาะสม แต่ควรพัฒนาขึ้น และถ้าเป็นไปได้ควรจะมีการเชื่อมต่อระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดกับจังหวัดอื่นๆใกล้เคียงด้วย ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวนั้นมีทางเลือกมากขึ้น ทาง ททท. ก็ได้ทำหน้าที่ตรงนี้ได้แล้วเท่าที่สามารถทำได้ แต่จริงแล้วสามารถที่จะทำได้ดีกว่านี้ หากมีการร่วมมือกัน อีกอย่างก็คือ การฝึกทักษะให้กับผู้ที่จะเข้ามาเป็นผู้บริหาร และจัดการการท่องเที่ยวก็จะเป็นการเสริมอีกแรงหนึ่ง

ในเรื่องการเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตร ซึ่งในอนาคตคนในท้องถิ่นนั้น ก็จะมีเพิ่มขึ้น อุตสาหกรรมต่างๆก็จะขยายตัวขึ้นมากแน่นอน ดิฉันมีประสบการณ์จากงานวิจัยที่เกิดขึ้น ณ บ้านผาชัน ตำบลสำโรง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งตัวหมู่บ้านอยู่ริมแม่น้ำโขง ตอนแรกที่เมืองยังไม่ขยายตัวนั้นไม่มีปัญหาอะไร แต่พอเริ่มมีการขยายเมืองแล้วปัญหาที่ตามมาก็คือการไม่มีน้ำใช้อย่างเพียงพอ จะเห็นได้ว่าปัญหานี้เป็นปัญหาในระดับหมู่บ้าน แต่เกิดขึ้นกับจังหวัดมุกดาหารจะมีความเห็นอย่างไรในอนาคต ในเรื่องการทำวิจัยหากใช้กระบวนการของการมีส่วนร่วม ฟังทุกส่วน นำข้อมูลทั้งส่วนอ่อนและส่วนแข็ง มาดูก็จะรู้ว่าเราจะแก้ไขปัญหาได้อย่างไร และในอนาคตนั้น จะเดินไปทางทิศทางใด เป็นไปตามข้อสรุป ดิฉันคิดว่าทางคณะวิจัยเดินมาถูกทางแล้ว

คุณประวัติ เอนกพูนสินสุข (นายด่านศุลกากรมุกดาหาร) :

ตามหัวข้อที่จะมีการทำวิจัยนั้น มีประโยชน์ดี โดยเฉพาะเรื่องสิ่งแวดล้อม จริงๆแล้วเรื่องยุทธศาสตร์จังหวัด หรือ กลุ่ม “สนุก” เมื่อวานนี้มีการประชุมของ ดร.สมคิด ซึ่งตามแนวทางที่มี

ออกมานั้น คือต้องมีรูปธรรมที่ชัดเจน และก็หนีไม่พ้น การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวเป็นตัวเด่น โดยให้เรื่องสะพานเป็นตัวเชื่อม ขอนำเสนอที่ว่าเรื่องผังเมืองช่วงเชิงสะพานของฝั่งประเทศลาวนั้น หากมองจะเห็นว่า ข้าราชการไทยกับข้าราชการลาวนั้นต่างกัน ของลาวจะจัดการอย่างไร ก็ทำได้ทันที แต่ของไทยจะติดขัดเรื่องการเมือง ระบอบการปกครองของลาวนั้น เป็นคอมมิวนิสต์ ดังนั้น ข้าราชการประจำกับข้าราชการการเมืองสามารถที่จะสับเปลี่ยนตำแหน่งกันได้ เช่น เจ้าแขวงไปเป็น รมต.ได้ ทางด้านการเมืองนั้น ลาวจะมีการโน้มเอียงไปทางเวียดนาม เพราะมีการหนุนหลังกันอยู่ ส่วนทางด้านประชาชนในประเทศลาวนั้น จะโน้มเอียงมาทางไทย การที่เราบอกว่าไม่มีบ้านพี่เมืองน้องนั้น ผมว่าเรื่องนี้ไม่จริง ล่าสุดการขนส่ง เพื่อเปิดการเดินรถระหว่างเวียงจันทน์-หนองคาย ได้ขยายถึงอุดรธานี ช่องเม็ก ไปปักเซในปีหน้า ส่วนของจังหวัดมุกดาหารกับแขวงสะหวันนะเขตจะมีในปี พ.ศ.2550 ลาวเรียกไทยว่าพี่ เพราะว่าหากเขามาบ้านเรา เราก็จะเลี้ยงเขาอย่างดี ถ้าเราไปบ้านเขาเราก็ต้องเลี้ยงเขาอีก ลาวจึงเรียกไทยว่าพี่ ส่วนในเรื่องการเจรจาที่มีอยู่นั้น ทางลาวมีฝรั่งเศสหนุนหลัง จะเห็นได้ว่าการเจรจาของเขานั้น ค่อนข้างที่จะมีจุดแข็ง และการเจรจาของลาวนั้น ทำเพียงแค่คนเดียวก็สามารถที่จะตกลงกับทางไทยได้ แต่ทางไทยต้องเริ่มจากระดับผู้นำท้องถิ่น จังหวัด จนบางทีต้องรอคำสั่งจะเบื้องสูงถึงจะทำการเจรจาได้ ซึ่งจุดนี้ทำให้ไทยค่อนข้างทำอะไรได้ล่าช้า ผังเมืองของจังหวัดเรานั้น ได้ลอกแบบมาจากเมืองหนองคาย ในขณะที่ของลาวนั้นได้มีการเปลี่ยนแบบ เพราะได้ทุนในการวางผังเมืองจาก JICA และ ADB ที่ให้ความช่วยเหลือ ถ้าพูดถึงเรื่อง CCA จุดตรวจโรคที่มีนักศึกษากำลังดำเนินการอยู่ มีการรองรับหมดทั้งส่วนกลางและทางกรม เรื่อง One Stop Service รวมทั้ง Single Reception Window, E-Licensing

แต่ที่สำคัญที่มีการพูดถึงในการประชุม ครม. ที่จังหวัดกาฬสินธุ์ พูดอยู่สองเรื่อง คือ เรื่องของRegional Hub หรือ DC (Distribution Center) ที่กระจายและรองรับสินค้า ซึ่งจะเน้นหนักทางนำเข้าและส่งออก เราจะพูดถึงที่ขอนแก่นหรือว่ากาฬสินธุ์ เพราะที่นั่นเป็นการกระจายสินค้าภายในประเทศ อีกจุดหนึ่งที่เราไม่ได้พูดกันเลย นั่นก็คือ การพัฒนาชลประทาน เมื่อเกิดเมืองใหม่ขึ้นมาคาดว่าจะต้องมีปัญหาซึ่งผมว่าการวางผังเมืองนั้นตรงนี้ทำไม่ได้ เพราะว่าพื้นที่โดยส่วนใหญ่นั้น ถูกกว้านซื้อไปหมดแล้ว ถ้าจะพูดถึงพื้นที่อุตสาหกรรมฝั่งลาว ทางมาเลเซียก็ได้เข้าไปซื้อพื้นที่ไว้หมดแล้ว ซึ่งทางมาเลเซียจะพัฒนาหรือไม่นั้นก็ไม่มีใครรู้ การสร้างสะพานนั้นผมคิดว่าทั้งไทยและลาวไม่ได้ประโยชน์อะไรมากนัก ผู้ที่ได้รับประโยชน์ คือ เวียดนาม เพราะปีหน้านั้น การท่องเที่ยวจะมีมากที่สุดก็คือ จังหวัดของเรา เพื่อที่จะเป็นทางเชื่อมต่อไปยังถนนหมายเลข 9 และ 13 เพราะต่อไปจะมีสะพานอีกแห่งหนึ่งที่จังหวัดนครพนม และที่บึงกาฬจน์ ซึ่งจะยกเป็นจังหวัดเป็นแห่งที่สี่ แต่อย่างไรก็ตามสะพานจะเป็นตัวเชื่อม คนที่ได้รับประโยชน์จริงๆ ก็จะเป็นญี่ปุ่น เพราะเรือสินค้าของเขาจะไม่ต้องอ้อมแหลมมลายู ตรงนี้จะเป็นตัวเชื่อมที่ดีโดยผ่านทางแม่สอดเข้าไปทางพม่า แล้วออกทางมหาสมุทรอินเดีย การที่ญี่ปุ่นศึกษาก็เพราะว่าต่อไประบบขนส่งสินค้านั้นจะเป็น

แบบตู้ Container ซึ่งจะผ่านมาทางดานัง ผ่านกวางจิ มายังเลา เข้าที่ลาวบาวแดนสวรรค์ลาว แล้วจึงมาถึงมุกดาหาร เพราะฉะนั้น มติ ครม. ถึงเน้นเรื่องการเป็นศูนย์กลางทางการกระจายสินค้า

หากเราไปดูสะพานที่จังหวัดหนองคาย หรือไม่ก็ช่องเม็ก เราก็จะเห็นได้ว่าหากมีวันหยุดราชการแล้ว เวียงจันทน์นั้นมีอะไรให้เที่ยวบ้าง คนส่วนใหญ่จะข้ามไปลาวก็เพื่อที่จะซื้อของที่ Duty Free เดี๋ยวนี้มีที่เที่ยวใหม่ก็คือ ตลาดจีนซึ่งในอดีตก็คือตลาดเช้า ตรงนี้เราควรเข้าไปดูว่าเขามีการปรับปรุงอย่างไรจึงเป็นที่ดึงดูดของนักท่องเที่ยว คนไทยที่มาเที่ยวที่หนองคายนั้น จะเป็นการเที่ยวที่ไม่ได้ค้างคืน เช่นเดียวกับมุกดาหาร เพราะเห็นว่าเป็นเพียงเมืองหน้าด่านในการข้ามไปสู่ฝั่งลาวเท่านั้น ดังนั้นเราควรดูทั้งกลุ่มจังหวัดในการพัฒนามากกว่าที่จะดูเพียงจังหวัดๆเดียว

ในเรื่องการค้านั้นสินค้าที่ผ่านออกทางมุกดาหารนั้นจะต้องไปลงทะเลทางเวียดนาม จึงควรมี DC เพื่อการรองรับระบบต่างๆที่จะเกิดขึ้น ทั้งสาธารณูปโภค ผังเมือง ห้องเย็น ตู้ Container ซึ่งถ้าทำไม่ได้ทุกอย่างก็ตกเป็นประโยชน์ต่อลาว และการที่ไม่มีรถไฟนั้น ทำให้เราเสียเปรียบทางลาว ดังนั้นควรศึกษาว่าการลงทุนนั้น ควรจะต้องทำอย่างไรถึงจะเป็นประโยชน์ต่อเรามากที่สุด ซึ่งหากผู้ที่จะเข้ามาลงทุนใหม่นั้น จะต้องแบกภาระเรื่องต้นทุนที่สูงขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถ้าเราไม่สามารถจัดการเรื่องต้นทุนที่จะเกิดขึ้นได้ก็จะทำให้อำนาจในการแข่งขันของเราลดลง ในอนาคตการตรวจสินค้านั้นจะเป็นแบบ Single ซึ่งลาวและเวียดนามได้มีการดำเนินการไปแล้วส่วนของไทยยังไม่มีการดำเนินการใดๆ หลังสะพานสร้างเสร็จไทยก็จะมี CCA (Common Control Area) ลาวได้ออกแบบส่วนนี้ไปแล้วในขณะที่ไทยก็ยังไม่ได้ออกแบบอะไรเลย เราเคยไปพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งเห็นว่าเขามีความพร้อมในทุกๆด้าน เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆเพียบพร้อม แต่ของทางเรานั้นเป็นเพียงห้องทำงานเปล่าๆกับแอร์หนึ่งเครื่องเท่านั้น อีกอย่างควรมี Terminal สำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อที่จะไม่ต้องไปแออัด ณ จุดผ่านแดนมากจนเกินไปเหมือนปัจจุบัน ส่วนนโยบายที่จะเป็นแรงจูงใจในการลงทุน ผมว่าควรจะเป็นนโยบายการคลังทางด้านภาษีมากกว่านโยบายการเงินที่ให้เงินสนับสนุน

ในเรื่องการท่องเที่ยวนั้นในกลุ่มจังหวัด ต้องยอมรับอย่างหนึ่งว่าระยะทางของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งนั้น มีระยะทางค่อนข้างไกลกัน ทำให้ไม่สามารถที่จะไปเที่ยวได้สะดวก ดังนั้นผมเห็นควรว่าผู้ประกอบการด้านท่องเที่ยวนั้นควรจะจัดให้มีการท่องเที่ยวแบบPackage ก็อาจจะเป็นการแก้ปัญหาได้ในระดับหนึ่ง หรือไม่ก็จัดให้มีการแข่งขันแรลลี่ ซึ่งจะเป็นการประชาสัมพันธ์ที่ดี ในเรื่องของการพัฒนาสนามบินของทางฝั่งลาวให้เป็น Domestic ก็เป็นเรื่องยากเช่นกัน เพราะในปัจจุบันข้าราชการในภาคนี้จะไปราชการที่กรุงเทพฯ ก็ต้องไปขึ้นเครื่องจังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากเป็นจังหวัดเดียวที่มีสายการบินมาลงมากที่สุด หากเป็นจังหวัดรอบๆมุกดาหารจะมีเพียงแค่สายการบินเดียว ทำให้รอบของเครื่องนั้นน้อยตามไปด้วย ส่วนการพัฒนาสนามบินทางฝั่งลาวนั้นก็เป็นไปได้ยาก หากยังไม่สามารถที่จะหาสายการบินไปลงได้

ในเรื่องแรงงานนั้น แรงงานของลาวนั้นมีมาก และส่วนใหญ่จะเป็นภาคการบริการและเป็นประเภทไป-กลับ แต่การที่ปล่อยให้แรงงานทางฝั่งลาวเข้ามามากนั้น ก็จะทำให้มีปัญหาเรื่องความมั่นคงตามมา ในอนาคตต้องมีการย้ายตลาดอินโดจีนไปยังเชิงสะพานอย่างแน่นอน เพราะว่าที่นั่นจะเป็นศูนย์กลางในด้านต่างๆ การจัดการพื้นที่ในเชิงสะพานนั้น ควรจะทำอย่างมีรูปแบบ แต่น่าเสียดายเพราะว่าในขณะนี้พื้นที่ดังกล่าวถูกกว้านซื้อไปหมดแล้ว จึงเป็นเรื่องที่ยากที่จะวางแผนหรือพัฒนาใดๆให้เกิดขึ้น มาพูดถึงเรื่องระบบการขนส่งสินค้า ผู้ประกอบการรายใหญ่จะได้เปรียบในขณะที่ผู้ประกอบการรายเล็กนั้น จะมีโอกาสขาดทุน และหายไปจากระบบในที่สุด ซึ่งส่งผลให้มีแรงงานจำนวนหนึ่งต้องตกงาน การผลักดันเรื่องการเป็นเมืองท่าของมุกดาหารเป็นเรื่องที่สำคัญและต้องทำอย่างจริงจัง ซึ่งตรงนี้ติดขัดมาโดยตลอด อาจเป็นเพราะการย้ายของข้าราชการที่เกิดขึ้นบ่อยทำให้ การสานต่อต่างๆติดขัดไปด้วย

ไม่ระบุนาม :

1. อยากให้มีการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนการศึกษาของไทย-ลาว ให้มีโอกาสในการศึกษาแลกเปลี่ยนเพื่อที่จะสามารถพัฒนาฝีมือแรงงานของทางลาวได้เท่าเทียมกัน และการพัฒนาก็จะเป็นไปแบบคู่ขนาน
2. การเป็นศูนย์กลางทางวัตถุดิบ จะทำให้เกิดการสวมสิทธิลง
3. อยากให้มุกดาหารเป็นเขตปกครองแบบพิเศษ โดยให้ผู้ว่าเป็น Super CEO ให้มีอำนาจตัดสินใจในเรื่องสำคัญๆ อีกทั้งต้องให้สิทธิในการทูตในการเจรจาบางเรื่อง ที่สามารถจัดการได้เองด้วย

คุณมัสยา คำแหง (ผู้ประสานงาน มูลนิธิพิทักษ์ธรรมชาติเพื่อชีวิต จ.อุบลราชธานี) :

อยากเสนอเรื่องการขยายตัวของเมือง ถ้ามีการขยายตัวจะทำให้มีประชากรมากขึ้น อยากให้ศึกษา และหารูปแบบการจัดการปัญหาเรื่องขยะที่จะตามมา โดยให้เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยสร้างเป็นรูปธรรม และสามารถเป็นแบบอย่างให้กับพื้นที่อื่นๆได้อีกด้วยต่อไป

ในเรื่องการท่องเที่ยวนั้น อยากให้มองเรื่องศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวว่าจะสามารถรองรับคนได้แค่ไหน ไม่ใช่ว่าจะทำอย่างไรให้ได้นักท่องเที่ยวเยอะที่สุด เพราะไม่อย่างนั้นแล้วแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ก็อาจจะถูกทำลายได้

เรื่องขยะในส่วนของภาครัฐได้ดูแลเรื่องจัดการของเสียต่างๆ ซึ่งภาระโดยตรงนั้นอยู่ที่ท้องถิ่นแต่ทางภาครัฐได้ช่วยส่งเสริมเรื่องความรู้ เทคนิคและงบประมาณ นโยบายที่ทางกระทรวงได้มาคือต้องการให้รวมกลุ่มกันเองภายในท้องถิ่นนั้นๆ โดยมุกดาหารเองก็จัดเป็นกลุ่มเช่นกัน มีทั้งหมด 5 กลุ่ม ให้ อบต. อบจ. จัดการเรื่องขยะในท้องถิ่นกันเอง ซึ่งถ้าสะพานเสร็จก็จะทำให้

ปัญหาเรื่องขยะมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ซึ่งอย่างปัจจุบันทางเทศบาลมีเครือข่าย อบต. จำนวน 10 แห่ง แต่มีที่กำจัดขยะเพียงแห่งเดียวเท่านั้น จะเห็นได้ว่าหากมองในระยะยาวแล้ว ต้องหาที่ใหม่ในการรองรับแน่นอน ซึ่งตรงนี้เองทางกรมก็มีงบในเรื่องนี้ แต่ด้วยหลักกระจายอำนาจในปัจจุบันทำให้การใช้งบนี้เป็นไปอย่างยากลำบากเพราะต้องผ่านคณะกรรมการกระจายอำนาจส่วนท้องถิ่นเสียก่อน อีกส่วนหนึ่งที่ทางรัฐได้จัดทำก็คือการปลูกจิตสำนึกในการทิ้งขยะให้มากขึ้น เพราะปัญหาขยะก็เป็นปัญหาที่เกิดมาจากตัวคนนั่นเอง

ในเรื่องของป่าไม้ เราคาดหวังว่า หากสะพานเสร็จแล้ว เราสามารถนำเข้าไม้จากลาวได้มากขึ้น เรื่องระบบการจัดการป่าไม้ของลาวนั้นค่อนข้างดี เพราะได้รับความรู้ และเทคนิคต่างๆจากยุโรป อีกทั้งประชาชนลาวนั้น เคารพกฎหมายที่มีอยู่ ไม่ค่อยลักลอบตัดไม้ การทำป่าไม้ที่ลาว จึงมีลักษณะแบบให้สัมปทาน โดยแบ่งพื้นที่เป็นแปลงๆ การทำป่าไม้ก็ทำอย่างเป็นระบบ เป็นแบบการปลูกทดแทน คือ รอให้ต้นไม้โตในระดับที่เหมาะสมแล้วจึงค่อยตัด ซึ่งมุกดาหารเองนำเข้าไม้จำนวน 60,000 ลบ.ม. มูลค่า 15 ล้านบาท/ปี การที่ประเทศของเรามีการปิดป่าสัมปทาน ทำให้ต้องนำเข้าไม้มากขึ้น และการนำเข้านี้เอง จะทำให้การลักลอบตัดไม่ลดลง ในภาคเอกชนมีปัญหาหนึ่งที่ควรแก้ไขคือการให้โควตาการส่งออกไม้นั้น จำกัดโดยเอกชนไทยได้โควตาน้อยกว่าญี่ปุ่นเสียอีก

ในเรื่องของน้ำหากคิดที่จะใช้น้ำในแม่น้ำโขงมาใช้จะเกิดปัญหาแน่นอน เพราะในขณะนี้คณะกรรมการลุ่มแม่น้ำโขงไม่อนุมัติการใช้น้ำ และการขอใช้น้ำอาจจะต้องยืดเยื้อต่อไป แต่การทำประมงในเขตแม่น้ำโขงนั้น ให้ประโยชน์แก่เรามาก เพราะสามารถผลิตปลาน้ำจืดได้เป็นจำนวนมาก ในแต่ละปี อีกอย่างหนึ่งมีข่าวว่าผู้ประกอบการห้องเย็นที่มีฐานการผลิตอยู่ทางภาคกลางจะย้ายฐานการผลิตมายังภูมิภาคนี้ เพื่อนำปลาแช่แข็งขาย ทั้งอเมริกาและยุโรป

สาธารณสุขจังหวัด

ข้อเสนอแนะที่ผ่านมานั้นมีหลายแง่มุม โดยเฉพาะเรื่องโรคระบาดและการเฝ้าระวัง ส่วนการค้าและการท่องเที่ยวนั้น ยังมีรูปแบบที่ไม่ชัดเจน อีกทั้งยังมีข้อมูลที่ไม่แน่นอนว่า จะท่องเที่ยวอะไรและขายสินค้าใด จึงอาจทำให้แผนเฝ้าระวังและป้องกันโรคระบาดนั้นทำได้อย่างไม่เต็มที่ เพราะการค้าและอุตสาหกรรมบางประเภทนั้น อาจนำมาซึ่งโรคระบาด ดังนั้น เราควรที่จะมีการจัดการที่ดี อีกอย่างควรที่จะเป็นการจัดการทั้งไทยและลาว แต่มีปัญหาที่ว่าระบบการจัดการคนละแบบ การทำงานที่ไม่เหมือนกันนั้น จะสามารถที่จะเชื่อมต่อกันได้หรือไม่และจัดเป็นในรูปแบบไหน ผมคิดว่าจะเป็นเรื่องยาก หากจะทำให้มุกดาหารเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวและการค้า เพราะถ้าเกิดโรคระบาดขึ้นมาบ่อยๆ ก็จะทำให้ไม่มีใครที่อยากจะมาท่องเที่ยว และทำการค้าเป็นแน่ จึงอยากให้ศึกษารูปแบบและการจัดการจากพื้นที่ชายแดนที่มีมาก่อนอยู่แล้วว่า มีการจัดการอย่างไรบ้าง

ตัวแทนเทศบาลเมืองมุกดาหาร

ให้ข้อเสนอแนะเรื่องการปลูกยางพารา ผมเคยคุยกับชาวบ้านที่เป็นพวกปลูกยางพารารุ่นแรกได้รับข้อมูลว่า ในช่วงแรกนั้น การปลูกยางพารา ได้รับการส่งเสริมจากทางภาครัฐในทุกๆด้าน ทั้งงบประมาณ ทุน ความรู้ และเทคนิคต่างๆ พอมาถึงตอนนี้ ราคายางสูงขึ้น ทำให้ชาวบ้านต่างๆ หันมาปลูกยางพารากันมากขึ้น ระยะเวลาในการปลูกก็ประมาณ 5-7 ปี ผมเป็นห่วงว่า ถ้าในอนาคตราคายางตกต่ำก็จะเกิดปัญหากับชาวบ้าน ผู้ที่ได้เปรียบ คือ นายทุนที่ได้รับผลประโยชน์จากระบบตลาด และมีทุนในการดำเนินงานที่สูงกว่าโอกาสขาดทุนก็น้อยกว่า พื้นที่ในการเพาะปลูกยางพาราของชาวบ้านนั้น มีเพียงแปลงละ 15-20 ไร่ ในขณะที่นายทุนมีอย่างน้อย 200 ไร่ ขึ้นไปจึงเห็นได้ซึ่งความแตกต่าง

ไม่ระบุนาม :

ผมไปที่มาเลเซียเมื่อต้นปีที่แล้ว เดินทางต่อไปที่เมืองๆหนึ่ง พบว่าสองข้างทางนั้น เต็มไปด้วยสวนปาล์ม โดยทางรัฐบาลเขาได้ให้การสนับสนุนในการปลูกแทนยางพารา เพราะเห็นว่าในอนาคตน้ำมันในเกาะบอร์เนียวจะต้องหมดลง จึงหันมาพัฒนาด้าน Bio-diesel แทน เพื่อทดแทนการใช้น้ำมัน และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของจีนมาเป็นแบบทุนนิยมมากขึ้น ทำให้ประชาชนมีรถยนต์กันมากขึ้น ความต้องการของยางพาราจึงสูงขึ้น ราคาจึงดี อีกทั้งได้ข้อได้เปรียบทางด้านขนส่ง จึงทำให้ภูมิภาคนี้ปลูกยางพาราเพิ่มขึ้นนั่นเอง

ไม่ระบุนาม :

1. ในเมืองไทยมีจุดผ่านแดนทั้งที่เป็นธรรมชาติและที่ต้องผ่านช่องทางเข้าออก อยากทราบว่า หากมีลักลอบการผ่านแดนที่เป็นธรรมชาตินั้น จะส่งผลกระทบต่อการค้าของไทยอย่างไร

2. การท่องเที่ยวนั้น ควรที่จะมีการปรับปรุง ทั้งที่เป็นธรรมชาติและศาสนา ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวนั้น ต้องเป็นผู้สนใจจริงๆ ถึงจะมาเที่ยวกัน ดังนั้น เราควรที่จะสร้างแหล่งท่องเที่ยวขึ้นมาใหม่เหมือนที่ภูเก็ต สามารถทำได้ทั้งๆที่จังหวัดภาคใต้ก็มีทะเลที่สวยไม่แพ้กัน แต่ทำไมจึงมีคนไปเที่ยวภูเก็ตมากกว่า ทั้งนี้เพื่อเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวและเพื่อไม่ต้องเป็นเมืองทางผ่านที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

3. เรื่อง Border Pass นั้นควรจัดการอย่างเป็นระบบมากกว่านี้ เพราะเป็นเรื่องความมั่นคงภายในประเทศ

ภาคผนวก ค (2)

รายนามผู้เข้าร่วมการสัมมนาระดมความคิด

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่
1	ผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร		ศาลากลางจังหวัดมุกดาหาร
2	คุณสุขสยาม แสนโสม	นักบริหารงาน 6	องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร
3	ชัยรัตน์ ลายทอง	ผู้ช่วยผู้ประสานงาน	มูลนิธิพิทักษ์ธรรมชาติเพื่อชีวิต จ.อุบลราชธานี
4	พตท.ชูศักดิ์ พนัสอำพร	รองผู้กำกับการด่านตรวจคนเข้าเมือง	ด่านตรวจคนเข้าเมืองมุกดาหาร
5	คุณณิชมณ ศรีนุเสน	นักวิชาการพาณิชย์ 3	สำนักงานพาณิชย์จังหวัดมุกดาหาร
6	คุณณุกูล ศิริวงศ์	ผู้ช่วยผู้อำนวยการ	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
7	คุณนภา บุณยเกียรติ	หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด	กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร
8	คุณประวัติ เอนกพูนสินสุข	นายด่านศุลกากร	ด่านศุลกากรมุกดาหาร
9	คุณไพรัช เคนวิเศษ	เจ้าหน้าที่บริหารงานป่าไม้ 7	สนง.ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมุกดาหาร
10	คุณมัสยา คำแหง	ผู้ประสานงาน	มูลนิธิพิทักษ์ธรรมชาติเพื่อชีวิต จ.อุบลราชธานี
11	ส.ต.ท.มานพ อะมะมูล	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 6 ว	เทศบาลเมืองมุกดาหาร
12	คุณสกล รักสัตย์	รองผู้จัดการโรงงาน	โรงงานน้ำตาลสหเรือง จ.มุกดาหาร
13	คุณอาวุธ ไรแสง	โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดมุกดาหาร	สนง.โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดมุกดาหาร
14	คุณปราโมทย์ ศรีวงษ์	ชยท.มุกดาหาร	แขวงการทางมุกดาหาร
15	คุณเทวัญ ถนอมพันธุ์	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 6	ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาฯ
16	คุณสิทธิชัย ผากา	นักวิชาการวัฒนธรรม	สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดมุกดาหาร

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่
9	คุณทองเสริฐ ใจตรง	นักบริหาร สสจ.7	สสจ.มุกดาหาร
10	ดร. ธัญญาทิพย์ ศรีพนา	นักวิจัย	สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
11	คุณธนโชติ โชติบุณยศักดิ์	เลขาฯ อบจ.มุกดาหาร	องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร
12	ผศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ	หัวหน้าโครงการวิจัยฯ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
13	คุณกรกช ศิริโชค	ผู้ช่วยนักวิจัย	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
14	คุณพัชราภา ตันตราจิน	ผู้ช่วยนักวิจัย	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
15	คุณพิษณุ กาศเจริญ	ผู้ช่วยนักวิจัย	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาคผนวก ค (3)

ภาพบรรยากาศการสัมมนา

เรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนตามยุทธศาสตร์การเปิดประตูสู่อินโดจีน-เมืองการค้าและการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร”

ณ ศาลากลางจังหวัดมุกดาหาร วันพฤหัสบดีที่ 22 ธันวาคม พ.ศ.2548

รูปที่ ค-1 ผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหารกล่าวเปิดการสัมมนา

รูปที่ ค-2 ผศ.ดร. โสภารัตน์ จารุสมบัติ กล่าวถึงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

รูปที่ ค-3 การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากผู้เข้าสัมมนา

ภาคผนวก ง (1)

ผลการสัมมนาระดมความคิดเห็น

เรื่อง "ปัจจุบันและอนาคตของการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนของจังหวัดมุกดาหาร"

ณ ห้อง ร.102 คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันที่พฤหัสบดีที่ 23 กุมภาพันธ์ 2549 เวลา 13.00-16.00 น.

ผศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ :

ในฐานะที่จังหวัดมุกดาหารมีบทบาทที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ เรื่อง ควรจะต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมในอนาคตด้วย ในฐานะของการทำการวิจัย ขณะเดียวกันในแง่ของการบริหารคงต้องมองในหลายๆ มิติ ที่จะช่วยทำให้การเตรียมการก็ดี การรองรับก็ดีหรือแม้กระทั่งปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจะสามารถแก้ไขป้องกันได้อย่างไรบ้าง

ประเด็นที่จะนำเสนอในวันนี้เรียนคร่าวๆ ในการนำเสนอ การพูดถึงการบริหารพื้นที่ชายแดนกรณีของพื้นที่ระหว่างประเทศไทยกับ สปป.ลาว คงต้องพูดถึงนโยบายของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านของเรา และจะกล่าวถึงตอนนี้พื้นที่ชายแดนไทยโดยทั่วๆ ไปมีสภาพเป็นอย่างไรบ้าง ประเทศไทยเราเองมีทิศทางหรือยุทธศาสตร์ในการพัฒนาในส่วนของพื้นที่ชายแดนของไทยเป็นอย่างไร บทบาทของจังหวัดในมุกดาหารในฐานะที่เป็นเมืองชายแดนควรจะต้องมีบทบาทอย่างไร และขณะนี้บทบาทเป็นอย่างไรบ้าง ในกลไกการบริหารปัจจุบันที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นระดับชาติ ระดับภูมิภาค ระดับท้องถิ่น มีโครงสร้างเป็นอย่างไร และจากโครงสร้างตรงนี้มีปัญหาอย่างไรบ้างในแง่การบริหารจัดการ และสุดท้ายเป็นการนำเสนอในมุมมองของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ ที่ได้จัดเวทีในพื้นที่ และ ในส่วนกลาง เพื่อที่จะให้ท่านทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นนักวิชาการ ภาคเอกชน และหน่วยงานราชการ ได้เสนอมุมมองว่าการที่จะมีทิศทางหรือแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายแดนจังหวัดมุกดาหาร ท่านมีความ คิดเห็นอย่างไร และควรจะต้องมีการเตรียมการในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารจัดการอย่างไรบ้าง

ส่วนแรกที่พูดถึงในแง่ของนโยบาย เราจะพบว่าในปัจจุบันนี้เราเห็นได้ชัดว่า เนื่องจากเราเริ่มต้นมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะการเปลี่ยนจากสนามรบเป็นสนามการค้ามาเป็นเวลานานพอสมควร ซึ่งการเปลี่ยนแนวนโยบายอันนี้ก็มีผลต่อการกำหนดทิศทาง ในการพัฒนาประเทศ และกำหนดนโยบายในระดับชาติและระดับภูมิภาคลงไปถึงระดับท้องถิ่น ในขณะเดียวกันในส่วนของประเทศลาวเอง ซึ่งเป็นประเทศที่อยู่ใกล้กับบ้านเรา เขาก็มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายเช่นเดียวกันโดยเฉพาะพยายามที่จะมุ่งเน้นในแง่การเปิดเสรีมากขึ้น ให้มีการติดต่อเชื่อมโยงกับภูมิภาคอื่นๆ มากขึ้น เราจะเห็นได้จากนโยบายที่ทางลาวได้ประกาศที่ผ่านมา

อย่างเช่น นโยบายจินตนาการใหม่ ที่กล่าวถึงว่าอยากจะเห็นหรือกำหนดทิศทางของการพัฒนาประเทศของเขาเป็นอย่างไรบ้าง

เพราะฉะนั้นจากนโยบายของทั้งสองฝ่ายก็นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงประเด็นในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศว่า จากเดิมที่เราพูดถึงกรณีของพื้นที่ชายแดนเราก็จะพูดถึงประเด็นที่เป็นในแง่การเมือง ในแง่ความมั่นคง เรื่องความปลอดภัย ความเข้มแข็งของพื้นที่ต่างๆ ประเด็นเหล่านี้เริ่มเปลี่ยนจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายของทั้งสองฝ่าย เริ่มมาพูดถึงความร่วมมือของการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ การค้าการลงทุนต่างๆ มากขึ้น อันนี้คือแนวโน้มสภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและจะมีผลต่อการที่จะทำให้พื้นที่ชายแดน หรือการจัดการพื้นที่ชายแดนมีความเปลี่ยนแปลงไปด้วย

เราจะเห็นได้ว่า ในพื้นที่ชายแดนโดยทั่วๆไป ที่เราสามารถมองเห็นได้ตอนนี้ ก็เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงหลายๆ อย่าง ช่องทางจากเดิมที่เรามุ่งเน้นในแง่การรักษาพื้นที่ของความมั่นคง เริ่มจะเปิดช่องทางเพื่อทำทางด้านการค้า ขนถ่ายสินค้า หรือแลกเปลี่ยนสินค้าต่างๆ รวมทั้งช่องทางการเดินทางติดต่อระหว่างผู้คนมากขึ้น เราเปิดทั้งสองฝ่ายมากขึ้น แต่ขณะเดียวกันการเปิดพื้นที่ชายแดนในลักษณะดังกล่าวก็มีปัญหาใหม่ๆ ตามขึ้นมาที่เป็นปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในลักษณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการลักลอบการค้ามนุษย์ การค้ายาเสพติด การเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ส่วนในภาครัฐบาลก็มีแนวนโยบายที่จะพยายามให้มีการบูรณาการในการบริหารจัดการในลักษณะของการให้ภูมิภาคทำงานร่วมกัน หรือมีความร่วมมือกันมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากนโยบายต่างๆ โครงการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง GMS นโยบายการพัฒนาระเบียงตะวันออก-ตะวันตกต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

จากตรงนี้ดิฉันก็ได้รับความกรุณาจาก สกว. อีกเช่นกันให้ทำการศึกษาก่อนที่จะมีการศึกษาชิ้นนี้ จากบริบทต่างๆ ที่เราเห็นของพื้นที่ชายแดน โดยเฉพาะในส่วนของจังหวัดมุกดาหารต้องขออนุญาต focus ที่มุกดาหาร เพราะจริงๆแล้วโดยความสนใจมองว่าเนื่องจากพื้นที่มุกดาหารเป็นจังหวัดเล็กๆ แต่มีทิศทางการพัฒนาของประเทศลงไปสู่พื้นที่เล็กๆอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นนโยบายของการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาทางด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ ในตอนนั้นได้รับการสนับสนุนให้ทำการศึกษาดูว่า บนพื้นฐานของการพัฒนาพื้นที่ชายแดนต่างๆ ของประเทศไทยภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นหรือที่มีอยู่ในประเทศไทยเกี่ยวกับพื้นที่ชายแดนของไทยและประเทศเพื่อนบ้านมีอย่างไรบ้าง ในการศึกษาเราพบว่าในแต่ละภูมิภาคไม่ว่าจะเป็นภาคเหนือประเด็นที่เราสนใจที่มีการศึกษาในเชิงของงานวิจัย เชิงเอกสารต่างๆ จะมุ่งเน้นในเรื่องของผู้อพยพลี้ภัย ชนกลุ่มน้อย และอาชญากรรมข้ามชาติ ในบริบทของพื้นที่ชายแดนไทยกับพม่า

ส่วนในบริบทของชายแดนไทย-ลาว งานส่วนใหญ่ที่สะท้อนออกมาจะเป็นเรื่องของการปักปันเขตแดน การค้ามนุษย์ และเรื่องความร่วมมือทางด้านการค้า อันนี้คือ seen / stream ของเรื่องที่เราสามารถจะพบได้ในงานวิจัยหรือประเด็นที่ได้รับความสนใจในแวดวงวิชาการต่างๆ

ส่วนชายแดนไทย-กัมพูชา ประเด็นที่ให้ความสนใจก็คือ เรื่องการค้าการลงทุน การพัฒนาพื้นที่ตามแนวชายแดน ปัญหาโรคติดต่อ และมุมมองหรือความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานในหน้าที่ ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเป็นงานวิจัยเล็กๆ ทั้งในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท และงานวิจัยที่เผยแพร่โดยทั่วๆ ไป

ส่วนในด้านชายแดนภาคใต้ งานที่มีการศึกษากันค่อนข้างมากก็คือในแง่ของประเด็นความขัดแย้งของพื้นที่ชายแดน การมีส่วนร่วมทางการเมือง การศึกษาในแง่มุมของวัฒนธรรม และในแง่การพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งมุมมองและความคิดเห็น

อันนี้เป็นการประมวลผลจากงานที่ได้ทำมาก่อน ซึ่งจากตรงนี้จะเห็นได้ว่าในส่วนของการศึกษาที่เรามีความสนใจในพื้นที่ชายแดนแต่ละภูมิภาคก็จะมีความแตกต่างกัน ซึ่งในส่วนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นเขตติดต่อระหว่างชายแดนไทย-ลาว เนื่องจากมีนโยบายที่จะพัฒนาและมีการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่สอง จึงทำให้เกิดความสนใจว่า แล้วในส่วนของตรงนี้มีแง่มุมอะไรบ้างที่ทำให้การศึกษาหรือทิศทางของนโยบายของประเทศไทยเป็นอย่างไร ซึ่งจากการศึกษาในเบื้องต้นก็พบว่า ในส่วนของสำนักงานพื้นที่ของสภาพัฒน์ฯ เองก็มีการกำหนดบทบาทของกลุ่มจังหวัดในพื้นที่ชายแดนเอาไว้อย่างค่อนข้างเป็นรูปแบบและเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เพราะทิศทางการพัฒนาภายใต้กรอบของ E-WEC หรือ East-West Economic Corridor นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ได้หลายๆ รูปแบบ แต่บทบาทที่ถูกกำหนดหรือคิดว่าควรจะเป็นในฐานที่สำคัญของกลุ่มที่เป็นกลุ่มจังหวัดของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยากให้เป็นประตูสู่อนุภาคแม่น้ำโขง และเชื่อมโยงไปยังประเทศอื่นๆ ด้วย เพราะฉะนั้นตรงนี้เราจะเห็นได้ว่า จุดที่ให้ความสำคัญก็เป็นเรื่องของการค้าที่ด่านมุกดาหาร และเป็นด่านที่สำคัญของภูมิภาค

ขณะเดียวกัน ถ้ามองในแง่ของศักยภาพของกลุ่มจังหวัดที่จะตอบรับกับทิศทางการพัฒนาเหล่านั้น ก็มีการพูดถึงว่าในกลุ่มจังหวัดที่เราเรียกว่าเป็นกลุ่มสนุกที่ประกอบด้วย จังหวัดสกลนคร นครพนม กาฬสินธุ์ และมุกดาหาร ทางสภาพัฒน์ฯ เองก็พยายามจะบอกว่าศักยภาพของจังหวัดถ้ามองในแง่ของทางด้านการเกษตรหรืออุตสาหกรรม สภาพธรรมชาติก็ยังดี ดิน น้ำก็ค่อนข้างสมบูรณ์ มีโรงงานแปรรูปขนาดใหญ่ และที่สำคัญก็คือทางด้านการท่องเที่ยวซึ่งสามารถจะมีศักยภาพในการพัฒนาอย่างมากในแง่ของการเชื่อมโยงที่จะไปถึงเวียดนาม การมีสะพานและเป็นแหล่งที่เป็นการศึกษาธรรมชาติได้เป็นอย่างดี

เราจะเห็นได้ว่าในส่วนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีนโยบายตรงนี้ การพัฒนาที่กำหนดเอาไว้จริงๆ แล้วมีผลจากการพัฒนาที่ถูกกำหนดกรอบแนวทางจากต่างประเทศค่อนข้างมากพอสมควร เพราะในแง่ของการพัฒนาเรื่องระเบียงตะวันออก-ตะวันตก จะพบว่า จุดริเริ่มจริงๆ

แล้วมาจาก ADB ที่พยายามจะบอกว่าในแง่การพัฒนาพื้นที่ควรจะมีรูปแบบไหน ในขณะเดียวกันในแง่ของการที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการที่จะเป็นช่องทางการเชื่อมโยงระหว่างระเบียงตะวันออก-ตะวันตก จุดหนึ่งที่จะทำให้เกิดขึ้นได้ก็คือการสร้าง infrastructure ต่างๆ รองรับโดยเฉพาะการเปิดสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่สอง บริเวณพื้นที่มุกดาหาร และข้ามไปยังฝั่งลาว ณ แขวงสะหวันนะเขต

ในส่วนของจังหวัดมุกดาหารเองในฐานะเป็นจุดก่อสร้างสะพาน จึงทำให้มีความสนใจที่อยากจะทราบว่าในส่วนของจังหวัดเล็กๆ ในพื้นที่ตรงนี้เองที่จะเป็นจุดเชื่อมโยงและเป็นจุดเปลี่ยนผ่านในหลายๆ เรื่อง ทั้งเรื่องการค้า การลงทุน และวัฒนธรรม จะเป็นอย่างไรบ้าง ซึ่งโดยทั่วไปถ้ามองถึงบทบาทของเมืองชายแดนจะพบว่า มุกดาหารเองเป็นประตูสำคัญที่จะเชื่อมโยงไปสู่ภูมิภาคต่างๆ โดยเฉพาะในกรณีของภูมิภาคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และในแง่ของอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และที่สำคัญในเชิงนโยบายพยายามที่จะกำหนดให้เป็นเขตเศรษฐกิจชายแดน เป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรม และเป็นศูนย์กระจายสินค้า เพื่อที่จะสนับสนุนการผลิตอุตสาหกรรมของทางด้านฝั่งไทยและฝั่งลาวในเขตของสะหวันนะเขต โดยในระยะแรกก็มองว่าในเชิงนโยบายก็อยากจะให้มีการจัดตั้งศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้าเพื่อที่จะทำธุรกิจต่างๆ ขณะเดียวกันก็เน้นในเรื่องการท่องเที่ยวเชื่อมโยงสามประเทศที่เป็นงานหลักๆ

จากบทบาทตรงนี้ก็พบว่า ถ้ามีการสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่สอง ณ บริเวณพื้นที่จังหวัดมุกดาหารแล้วน่าจะมีผลหรือมีการเปลี่ยนแปลงอะไรบางอย่างเกิดขึ้นได้ ซึ่งเราพบว่าทาง สกว. ก็มีการสนับสนุนให้มีการศึกษาเพิ่มเติมว่า ในกรณีที่เราอยากจะทราบถึงสถานการณ์ปัจจุบันและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีแง่มุมอะไรบ้าง ซึ่งก็พบว่ามีงานศึกษาที่เกี่ยวกับพื้นที่ของจังหวัดมุกดาหารที่เชื่อมโยงกับ East-West Economic Corridor หลายชิ้นด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบทางด้านสังคมก็มีการศึกษาไว้ ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจก็มีงานศึกษา มีการพูดถึงการส่งเสริมกลไกท้องถิ่น เพื่อที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องผลกระทบในด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งท่าน ดร.สมเกียรติ ท่านจะเป็นผู้อภิปรายต่อไป ท่านเป็นผู้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ซึ่งงานศึกษาเหล่านี้อยู่ในชุดโครงการผลกระทบการพัฒนาเส้นทางสาย 9 ซึ่งทาง สกว. โดยท่านอาจารย์ ดร.ขจิต ท่านมีวิสัยทัศน์ไกลที่จะมองว่า ถ้าแนวทางการพัฒนาเป็นแบบนี้เราควรจะมีการศึกษาและเตรียมการอย่างไรบ้าง

และจากตรงนี้ดิฉันพบว่าก็เป็นเพียงแค่การศึกษาอยู่ ณ ขณะนี้ เป็น paper ที่อาจจะมีการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป แต่ในแง่ของทิศทาง ในแง่ของการที่จะเอาแง่มุมที่ได้จากการศึกษาเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ยังไม่ค่อยเห็นเป็นรูปธรรมมากนัก ขณะเดียวกันดิฉันมองว่า ถ้ามองข้ามฝั่งไปยัง ฝั่งประเทศลาว การเตรียมการของ สปป.ลาว เรากลับพบว่าของเขามีการเตรียมการที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมชัดเจน เขามีการวางการใช้พื้นที่ของเขาอย่างเป็นระบบ ถ้าเขาจะพัฒนา คือรองรับการทำ East-West Economic Corridor และสะพานข้ามแม่น้ำโขงของเขาอย่างชัดเจน เขา

วาง land use ไว้หมดว่าตรงไหนจะเป็น เขตอุตสาหกรรม เป็นเขตที่จะพัฒนาพื้นที่ที่อยู่อาศัย หรือเป็นเขตที่เป็นการเกษตรกรรม ในขณะที่ฝั่งไทย เรายังไม่มองถึงขนาดนี้ เรามีผังเมือง แต่ผังเมืองกับผังในการเตรียมในลักษณะพื้นที่จริงๆ ตรงนี้ยังไม่ค่อยเห็นเป็นรูปธรรมมากนัก

ถามว่าแล้วในส่วนของมุกดาหารเองทำอะไรบ้าง ทางคุณนภาจะเล่าให้เราฟัง ที่ทราบเรามียุทธศาสตร์ ในส่วนของมุกดาหารกำหนดยุทธศาสตร์ว่าจะเป็น เมืองการค้า การท่องเที่ยว เป็นประตูสู่อินโดจีน และประเด็นที่อยากจะมุ่งเน้นในการพัฒนาก็คือ เรื่องการค้าชายแดน การท่องเที่ยว ด้านการเกษตร และอุตสาหกรรม ส่วนการพัฒนาเหล่านี้ต้องการที่จะนำไปสู่อะไร ก็จะเน้นเรื่องความมั่งคั่ง มั่นคง และการพัฒนาที่ยั่งยืน อันนี้คือยุทธศาสตร์ที่ทางจังหวัดมุกดาหารกำหนดเอาไว้

ถามว่าภายใต้ยุทธศาสตร์เหล่านี้และกลไกที่มีอยู่ในปัจจุบันรองรับสิ่งเหล่านี้ได้มากน้อยแค่ไหน เท่าที่ศึกษาดูในเบื้องต้นก็พบว่า จริงๆ แล้วในเชิงโครงสร้างของการบริหารพื้นที่จัดการชายแดนของจังหวัดมุกดาหารก็ไม่ได้แตกต่างจากพื้นที่จังหวัดอื่นๆ ที่ไม่ได้เป็นพื้นที่จังหวัดชายแดน ซึ่งตรงนี้ยังต้องการการศึกษาและการพัฒนาอีกมาก เพราะโดยลักษณะของพื้นที่ชายแดนคงต้องการ mechanism บางอย่าง กลไกบางอย่าง หรือแม้กระทั่ง structure ขององค์กรอย่างที่ท่านคณบดีฯได้พูดว่า การบริหารพื้นที่ชายแดนต้องสอดรับสิ่งเหล่านี้ เพราะว่าตอนนี้ flow ของการค้าของคน ของปัญหาต่างๆ หรือแม้กระทั่งของความสนใจของคนในพื้นที่เหล่านี้ก็จะแตกต่างจากจังหวัดอื่นๆ แต่เรายังไม่เห็นว่าภายใต้กลไกที่มีอยู่ทุกวันนี้ โครงสร้างเหล่านี้จะทำได้อย่างไร ในระดับชาติก็จะมีกระทรวงมากมาย และแน่นอนหน่วยงานที่เป็นเจ้าภาพหลักก็คงหนีไม่พ้นสภาพัฒน์ฯ ที่จะเป็นหน่วยงานที่วางกรอบ กระทรวงมีจำนวนมากแต่ก็จะคล้ายๆ กับการทำงานโดยทั่วๆ ไปของการบริหารราชการของไทยก็คือ มีหน่วยงานเกี่ยวข้องจำนวนมาก แต่ปัญหาในแง่ของการประสานงาน การทำงานร่วมกัน ก็ยังไม่ค่อยเป็นระบบและชัดเจนมากนัก

แต่ที่น่าเป็นห่วงก็คือ ในส่วนของโครงสร้างแบบนี้จะต้องอาศัยเชื่อมโยงลงไปในระดับต่างๆ มากขึ้นโดยเฉพาะในระดับภูมิภาคและท้องถิ่น ดิฉันไม่แน่ใจว่าสิ่งที่วางไว้ในส่วนกลางหรือคิดไว้ในส่วนกลางเชื่อมลงไปในระดับภูมิภาค ระดับท้องถิ่น มากน้อยแค่ไหน เพราะจากที่ฟังในเวทีระดับภูมิภาคจะพบว่า เรื่องบางเรื่องอาจจะมีข้อมูลไม่ถึงกันมากนัก เพราะฉะนั้นการบริหารในส่วนภูมิภาคซึ่งจะต้องเป็นองค์กรหรือหน่วยงานที่มารองรับสิ่งเหล่านี้ยังไม่มีการเชื่อมต่อกัน และที่สำคัญก็คือในระดับท้องถิ่นเอง ซึ่งเน้นในแง่ของการทำให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดน เราก็พบว่าท้องถิ่นเองก็ไม่ค่อยให้ความสำคัญหรือมีช่องทางในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในตัวระบบตรงนี้เท่าไหร่นัก เพราะฉะนั้นภายใต้กลไกที่มีอยู่ตรงนี้ดิฉันมองว่ายังไม่เพียงพอในการที่จะรองรับกับการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาในทิศทางที่ประเทศหรือนโยบายระดับสูง หรือแม้กระทั่งยุทธศาสตร์ของจังหวัดเองที่กำหนดเอาไว้ เพราะในแง่ของการท่องเที่ยวในแง่ของการค้า ก็ยังอาศัย Structure แบบเดิมอยู่

ที่เห็นค่อนข้างเป็นรูปธรรมก็คงจะไปเน้นในเรื่องการจัดการระบบเศรษฐกิจ ที่ทางสภาพัฒน์ฯ ได้กำหนดเอาไว้เป็นรูปธรรมที่ค่อนข้างชัดเจน มีคณะอนุกรรมการความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และแบ่งเป็นระดับคณะทำงานต่างๆ ทางด้านการค้าการลงทุน ด้านความมั่นคง ที่มีหน่วยงานต่างๆ หรือองค์กรต่างๆ เข้ามาดูแลรับผิดชอบ มีทางด้านพื้นที่เศรษฐกิจที่จะทำให้มีการประสานงานในระดับพื้นที่ต่างๆ กลไกตรงนี้ก็ยังเน้นในแง่ของเศรษฐกิจ แต่จริงๆ แล้วพื้นที่ชายแดนไม่ได้มีแง่มุมเฉพาะด้านเศรษฐกิจด้านเดียว เราจะพบว่าในความเป็นบริบทของพื้นที่ชายแดนเราต้องคิดถึงเรื่องอื่นๆ ด้วย เรื่องสุขภาพ เรื่องของสาธารณสุข เรื่องของสภาพแวดล้อม คุณจะเป็นเมืองท่องเที่ยวแต่กลไกรองรับตรงนี้ยังไม่มี ในแง่เศรษฐกิจเป็นระบบที่ค่อนข้างชัดเจน แต่ถามว่าในระดับพื้นที่เองกับการรองรับกลไกในระบบการจัดการแบบนี้ก็ยังไม่มีสิ่งที่ออกมาเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร

จากกลไกเหล่านี้ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันภายใต้พื้นฐานที่มีอยู่ ดิฉันมองว่าเนื่องจากการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่สองในจังหวัดมุกดาหาร มิติหนึ่งที่ขาดหายไปก็คือเรื่องเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มองว่าแม้จะเป็นประเด็นเล็กๆ แต่ Impact ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตก็จะมีค่อนข้างมาก เราคงต้องมีวิธีการหรือมาตรการบางอย่างที่จะต้องมีการเตรียมการในเรื่องเหล่านี้ไว้ด้วย

จากการศึกษาโดยการจัดเวที 2-3 ครั้งที่ผ่านมา ก็พบว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนก็นำเสนอประเด็นหรือมุมมองว่า ภายใต้ existing situation ที่มุกดาหารมีอยู่ตรงนี้ยังต้องอาศัยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอีกหลายๆ อย่าง และต้องมีการพัฒนาเพื่อที่จะรองรับให้สอดคล้องกับบริบทที่จะเปลี่ยนแปลงได้ และได้มีการเสนอว่าในอนาคตกลไกการบริหารการจัดการหรือเรื่องต่างๆ ที่จะนำมาใช้ในการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพหรือบรรลุเป้าประสงค์ที่บอกว่าต้องการความมั่นคั่ง มั่นคง และยั่งยืนจะทำได้อย่างไร ก็จะมีภาพสะท้อนที่ทำให้เห็นว่าในมุมมองของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมองว่าตอนนี้มีปัญหาอะไร และมีข้อเสนอในการแก้ไขอย่างไรบ้าง

สิ่งที่เราได้ก็คือ ในมุมมองที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือ มีการ List ประเด็นในแง่ที่ว่าเนื่องจากในพื้นที่ชายแดนของไทยในบริบทของตัวเองเกี่ยวข้องกับกระบวนการการระหว่างประเทศ และเป็นเรื่องของการต้องอาศัยรูปแบบและการพัฒนาพื้นที่หลายๆ อย่าง แต่ในปัจจุบันนโยบายในเรื่องนี้ยังมีลักษณะไม่ต่อเนื่อง นโยบายที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือระหว่างไทย-ลาว ถ้าท่านเห็นจากเอกสารจะพบว่าเรามีข้อตกลง มีความร่วมมือค่อนข้างมาก แต่ถ้าจะให้ออกมาเป็นรูปธรรมแล้วว่าจะทำอย่างไรมีอะไรออกมาบ้างก็ยังไม่ค่อยเห็นมากนัก

ประเด็นต่อมาก็คือ กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือระหว่างไทย-ลาวในปัจจุบันยังมีจำนวนมาก และค่อนข้างจะเป็นอุปสรรคในแง่ของการทำการค้า ในแง่ของการพัฒนาให้สองประเทศมีความร่วมมือกัน เพราะฉะนั้นตรงนี้ก็คงต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมด้วยในมุมมองของการที่จะทำให้มีการข้ามแดน มีความร่วมมือกันให้สามารถจะ flexible มากขึ้น หรือทำให้มีความเข้าใจ

ในมุมมองที่ดีมากขึ้นระหว่างสองประเทศควรจะทำอย่างไร กฎระเบียบตรงนั้นไม่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคอย่างไรบ้าง

ประเด็นต่อมาก็คือ ประเด็นเรื่องการบริหารภายในที่มีการมองว่า ภายใต้ระบบการบริหารภายในที่เป็นอยู่ทุกวันนี้มีปัญหาในตัวของมันเองพอสมควร เพราะว่าการบริหารงานระดับภูมิภาคก็คือตัวแทนของจังหวัดหรือผู้ว่าราชการจังหวัด ในฐานะที่เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ติดชายแดน ซึ่งจะแตกต่างจากจังหวัดอื่นๆ เพราะทำงานแบบข้ามเขตก็อาศัยการเชื่อมโยงกับต่างประเทศ ภายใต้ระบบที่เป็นอยู่ปัจจุบัน Authority อำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจยังทำไม่ได้เต็มที่ เพราะเป็นเรื่องของการต่างประเทศ เพราะฉะนั้นก็จะเป็นข้อจำกัดในการประสานงาน ในการตัดสินใจต่างๆ ซึ่งทุกอย่างต้องวิ่งกลับมาที่ส่วนกลาง ก็ทำให้การทำงานค่อนข้างที่จะล่าช้าหรือคืบหน้าในบางเรื่องที่เกี่ยวกับความตกลงยังทำไม่ได้มากนัก

ขณะเดียวกันในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีจำนวน อบต. ค่อนข้างมากที่มุกดาหารเองมีประมาณ 50 แห่ง มีเทศบาล มี อบจ. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับท้องถิ่นการศึกษาหรือการให้ความสนใจเกี่ยวกับประเด็นการบริหารจัดการของเขาก็ยังเป็นแบบเดิม คือเน้นในเรื่องของการทำงานที่ให้ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค เป็นหลักในการทำงาน ในขณะที่ประเด็นอื่นๆ โดยเฉพาะเรื่องความมั่นคงหรือการค้า ซึ่งท้องถิ่นควรจะมีบทบาทก็ยังมีค่อนข้างน้อย ทีนี้ถ้าเปรียบเทียบกับต่างประเทศในหลายๆ แห่งในบางประเทศก็มีการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาท ส่วนของเราเองควรมีการศึกษาเพิ่มเติมว่าจะทำให้อย่างไรให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมหรือสนใจในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการในพื้นที่ชายแดนมากขึ้น

ประเด็นต่อมาในแง่ของการบริหารราชการก็คือ ในส่วนของหน่วยงานภูมิภาคมีหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบ อันนั้นคือกรอบ แต่ในทางปฏิบัติจริงๆ หน่วยงานที่เป็นหน่วยงานหลักมักจะเป็นฝ่ายปกครอง ฝ่ายตำรวจ หรือฝ่ายทหาร ซึ่งจะเน้นประเด็นในเรื่องของความมั่นคง แต่หน่วยงานรองไม่ว่าจะเป็นทางด้านการท่องเที่ยว การดูแลเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุข ยังมีบทบาทค่อนข้างน้อย การให้ความสำคัญเกี่ยวกับงานที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชายแดนที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานหลักก็ยังมีค่อนข้างน้อย และการทำงานร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ จริงๆ แล้วเฉพาะจังหวัดมุกดาหารจังหวัดเดียวคงไม่สามารถทำอะไรได้มากนักเพราะเป็นจังหวัดเล็กๆ และการทำงานต้องอาศัยการเชื่อมโยงกับกลุ่มจังหวัด หรือแม้กระทั่งจังหวัดในภูมิภาคต่างๆ

แต่ปัญหาก็คือตอนนี้ที่พอทราบและมีข้อมูลอยู่ก็คือ ภายใต้ยุทธศาสตร์ของแต่ละจังหวัดและกลุ่มจังหวัดก็ยังทำเป็นแบบค่อนข้างแยกส่วน คือ ไม่ค่อยได้มีโอกาสจะร่วมมือกันมากนัก เพราะฉะนั้นก็เหมือนกับการทำงานที่แข่งกันเองในแต่ละจังหวัด ทุกจังหวัดก็จะไปเน้นเรื่องท่องเที่ยว เน้นเปิดประตูสู่ภูมิภาคต่างๆ ถ้าสามารถทำงานเชื่อมโยงกันได้ก็จะเป็นสิ่งที่ดีคือไม่แย่งลูกค้ากันแต่ก็จะช่วยกันทำงานก็จะขยับออกไปเป็นลักษณะของภูมิภาคมากขึ้น

ในส่วนของประเด็นเรื่องการท่องเที่ยวก็จะพบว่า ในแง่ของการเชื่อมโยงทั้งสองฝั่งก็จะมีปัญหาหลายๆ อย่างที่เป็นกฎข้อระเบียบของเราเองที่ไม่ค่อยได้เอื้อ เราคนไทยข้ามไปฝั่งลาว ฝั่งเวียดนาม เราก็ไปได้ค่อนข้างสะดวก แต่ถ้าข้ามมาฝั่งไทยก็จะมีกฎระเบียบบางอย่างถ้ามาแล้วจะออกนอกพื้นที่ก็อาจจะทำได้ในช่วงเวลาจำกัด ตรงนี้เป็นมุมมองของทางภูมิภาคและท้องถิ่นอยากจะให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับกฎระเบียบบ้าง และที่สำคัญก็คือ ในประเด็นเรื่องการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ของจังหวัดมุกดาหารเอง ที่บอกว่าจะเป็นเมืองการค้า การท่องเที่ยว ในแง่ของการส่งเสริม ในแง่ของการที่จะพัฒนา sector ที่จะรองรับเกี่ยวกับการท่องเที่ยวยังมีจำกัดอยู่ มุกดาหารมี โรงแรมขนาดใหญ่หลายแห่ง แต่ information เกี่ยวกับเรื่องของที่พัก เรื่องของร้านอาหาร ยังมีไม่เพียงพอ และในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ของนักท่องเที่ยวก็ยังมีข้อจำกัดอยู่มาก และที่สำคัญอันหนึ่งก็คือ ถ้าต่อไปเป็นการเปิดชายแดนมากขึ้น มุกดาหารเป็นเขตพื้นที่ชายแดน ณ ขณะนี้ยังไม่มีศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศอย่างเป็นทางการ ที่ทำอยู่ทุกวันนี้ก็คือแลกกับทางโรงแรม เพราะฉะนั้นถ้าจะต้องมีการเตรียมการในอนาคตคงต้องคิดถึงประเด็นนี้ด้วย อันนี้เป็นมุมมองที่สะท้อนให้เห็น

ประเด็นต่อมาก็คือทางด้านการเกษตรและอุตสาหกรรม เนื่องจากทางมุกดาหารเองกำหนดอยากจะเป็นเมืองศูนย์ถ่ายหรือศูนย์กระจายสินค้าในภูมิภาค เป็น Distribution Center เพราะฉะนั้นในแง่ของการที่จะเป็นศูนย์ถ่ายสินค้าคงต้องมีการศึกษาและพิจารณาในหลายๆ ประเด็น เพราะบริบทของพื้นที่จะมีการเปลี่ยนแปลง ต้องมีการคมนาคมขนส่งมากขึ้น

ประเด็นปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมก็จะมีเรื่องเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศ ต้องมีการเตรียมการรองรับการใช้พื้นที่ต่างๆ ตรงนี้เป็นประเด็นที่มีการพูดถึงค่อนข้างน้อยว่าจะมีการเตรียมการหรือมีวิธีการอย่างไรในการรองรับการบริหารจัดการในประเด็นเหล่านี้

อีกประเด็นหนึ่งเรื่องการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ในประเด็นนี้เป็นเรื่องของ Long term ทางมุกดาหารเองก็ได้กำหนดเอาไว้ว่าต้องการความยั่งยืน และถามว่าความยั่งยืนแบบไหน และมีกลไกอะไรในแง่ที่จะรองรับตรงนี้ ก็ยังไม่มี แม้กระทั่งในเรื่องของฐานข้อมูลต่างๆ ที่จะมารองรับในเรื่องของการบริหารจัดการมองว่ายังเป็นจุดอ่อนอยู่ อันนี้คือประเด็นที่นำเสนอและรวบรวมได้

ในส่วนต่อมาก็คือจากประเด็นปัญหาที่เสนอภายใต้ระบบที่มีอยู่ปัจจุบัน มีโอกาสหรือมีช่องทางที่จะศึกษาในเชิงวิชาการเพื่อที่จะเอามาใช้เป็นโจทย์ และเอาข้อมูลที่ได้จากการตอบโจทย์ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไรบ้าง ก็มีมุมมองที่เสนอว่า การวิจัยในอนาคตควรทำในหลายๆ ประเด็น ในแง่ของการบริหารราชการภายในมีข้อเสนอว่า ควรจะมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางและมาตรการที่จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองบริหารจัดการชายแดน ควรจะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างเช่น การศึกษาเกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติ การสาธารณสุข การศึกษา

ในส่วนของประเด็นเรื่องการท่องเที่ยว ก็มีการเสนอว่าควรจะมีการศึกษาว่าจะทำอย่างไรให้คนในพื้นที่ที่เราเรียกว่าเป็นรากหญ้า มีความตื่นตัว การท่องเที่ยวจะเป็นภาครัฐเสียส่วนใหญ่ มีองค์กรที่ดูแลในพื้นที่และจะเป็นองค์กรที่เป็นองค์ของภาครัฐ แต่การท่องเที่ยวจะทำให้ยั่งยืนและเป็นบทบาทสำคัญในท้องถิ่นก็คงต้องให้คนในท้องถิ่นเองมีความรู้ความเข้าใจและตื่นตัวในเรื่องนี้มากขึ้น สถานที่ท่องเที่ยวของมุกดาหารก็มีอยู่หลายแห่ง เพียงแต่ว่าเรายังไม่ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในการรองรับในการที่จะพัฒนาขึ้นมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ เมืองมุกดาหารจะเป็นอย่างไร ไม่ใช่ท่องเที่ยวแบบที่เราไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและก็ไม่ยั่งยืน

ในแง่ของการค้าชายแดน การคมนาคมขนส่ง อันนี้เป็นประเด็นใหญ่อันหนึ่งที่จำเป็นต้องมีการศึกษา เพราะจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงหลายๆ อย่าง จากเดิมที่มุกดาหารเป็นเมืองที่ไม่ค่อยมีการเคลื่อนไหวมากนัก ถ้าสะพานข้ามแม่น้ำโขงสร้างเสร็จจะมีการเคลื่อนไหวค่อนข้างมาก การบริหารจัดการสินค้าที่ผ่านแดนเข้า-ออกบนเส้นทางระเบียงตะวันออก-ตะวันตกและสะพานมิตรภาพ จะมีวิธีการหรือกลไกอะไรในการรองรับ จุดตรวจสินค้า ความคล่องตัวในการที่จะเดินทางเพื่อให้มีการเชื่อมโยงกันมากขึ้น การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ การวางผังเมืองก็ดีก็เป็นเรื่องใหญ่ ดังที่เรียนให้ทราบจริงๆ แล้วในทุกๆ จังหวัดของเราก็จะมีปัญหาในแง่ของการ enforce ผังเมืองที่มีอยู่ ถ้ามุกดาหารไม่ได้มีการเตรียมการเกี่ยวกับเรื่องของการ enforce กฎหมายให้เข้มแข็งในอนาคตก็น่าเป็นห่วง เพราะว่าจะเป็นการพัฒนา มีประวัติศาสตร์ มีประสบการณ์จากหลายๆ ประเทศที่เป็นเมืองชายแดน และปล่อยให้มีการพัฒนาโดยไม่ได้มีการเตรียมการ ทำให้ต้องมีการหันกลับมามองใหม่ ซึ่งบางครั้งอาจจะค่อนข้างช้าไป อย่างเช่น ประเทศจีน เมืองเซิ่นเจิ้นก็จะมีการพัฒนาในแง่ทางด้านเศรษฐกิจก่อนหน้าไปเร็วมาก และตอนนี้ก็เริ่มจะมาคิดว่าจากการพัฒนาที่ค่อนข้างรวดเร็ว มี impact ต่อทางด้านชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม ตอนนี้ก็ต้องกลับมาใช้นโยบายที่เป็น Greening ใหม่ เป็น Green Corridor ขึ้นมาในการที่จะทำให้พื้นที่ในภูมิภาคของเขาเองมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงทัศนียภาพให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นอันนี้คือแง่มุมหรือมุมมองที่สรุปได้สั้นๆ

สุดท้ายด้านสาธารณสุข ประเด็นที่เป็นข้อสังเกตที่มองว่า เมื่อมีการข้ามแดนกัน มีการเชื่อมโยงกันสองฝั่งมากขึ้น รวมทั้งจากที่อื่นด้วย มุมมองของการศึกษาและการพัฒนาต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ การพัฒนาแหล่งที่เป็นสาธารณสุขที่จะรองรับให้ได้มาตรฐาน เพราะพื้นที่เหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นการข้ามของคน ของสัตว์ ของพืช ย่อมมีผลต่อสุขภาพอนามัยไม่มากก็น้อย

ในส่วนของประเด็นปลีกย่อยอื่นๆ ก็คงต้องขอให้ช่วยอ่านรายละเอียดในเอกสาร เพราะจะมีหลายแง่มุมแต่พยายามหยิบยกประเด็นที่เป็นประเด็นสำคัญๆ ที่คิดว่าในอนาคตสิ่งที่จะต้องเตรียมการ สิ่งที่จะต้องทำสำหรับการพัฒนาพื้นที่ชายแดนในกรณีของจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งเป็น

มุมมองของหลายๆ ท่านที่ได้ให้ข้อคิดเห็นมานี้ จะเป็นประโยชน์มากน้อยแค่ไหนก็อยู่ที่ว่าเรามีความเห็นอย่างไรกับแง่มุมที่นำเสนอ อันนี้ก็คงเป็นการนำเสนอโดยสรุปย่อๆ จากผลที่ได้ทำการศึกษามา ก็คงต้องเรียนว่าเป็นการเปิดประเด็นเพื่อที่จะทำให้เห็นว่ามีอีกหลายแง่มุมที่เราต้องมาดู ในฐานะของการที่มุกดาหารจะเป็นเมืองชายแดนที่จะมีบทบาทสำคัญสำหรับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยในอนาคตต่อไปว่าจะต้องทำอย่างไร คงต้องขออนุญาตเก็บคำถามเอาไว้ก่อน

ในช่วงต่อไปขออนุญาตเรียนเชิญผู้ทรงคุณวุฒิผู้ที่จะให้ข้อคิดเห็นและให้คำแนะนำ และให้แง่มุมต่างๆ เกี่ยวกับการศึกษาในเรื่องนี้ รวมทั้งมุมมองของท่านต่อประเด็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนในจังหวัดมุกดาหาร ในส่วนของการนำเสนอในส่วนนี้ได้รับเกียรติจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านด้วยกัน ได้แก่

1. ดร.ขจิต จิตตเสวี
2. รศ.ดร.สมเกียรติ ปิยะธีระธิติวรกุล
3. คุณนภา บุณยเกียรติ

ในมุมมองของการพัฒนาพื้นที่ชายแดนคงคิดว่าต้องฟังจากหลายๆ ท่าน เพื่อที่จะทำให้เราเห็นว่า เมื่อมีการพูดถึงการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนมีบริบทค่อนข้างหลากหลาย ท่านที่ให้เกียรติมาร่วมให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในวันนี้ท่านแรกเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในแง่ของการที่จะพูดถึงประเด็นในด้านการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดน เป็นท่านแรกที่พูดถึงการบริหารการจัดการพื้นที่ชายแดน และทำให้มีการกำหนดนโยบายหรือทิศทางหลายๆ เรื่อง รวมทั้ง encourage ให้มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการจัดการพื้นที่ชายแดนมาโดยตลอด ท่านเคยเป็นผู้อำนวยการฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติของสำนักงานสนับสนุนกองทุนการวิจัย (สกว.) อยู่หลายปี และท่านได้มีส่วนสำคัญในการที่ทำให้มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ รวมทั้งการศึกษาเกี่ยวกับพื้นที่ชายแดนได้รับความสนใจจากนโยบายของภาครัฐมาก ที่สำคัญท่านเคยเป็นรองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่านจบการศึกษาด้านการบริหารองค์การระหว่างประเทศ และอีกหลายๆ อย่างในแง่ของการเมือง ในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ท่านมีประสบการณ์ที่หลากหลายและมีมุมมองที่คิดว่าจะช่วยทำให้เราเข้าใจบริบทของพื้นที่ชายแดนมากขึ้น ท่าน ดร.ขจิต จิตตเสวี

ท่านที่สองท่านเป็นอาจารย์ทางด้านวิทยาศาสตร์ แต่ท่านให้ความสนใจและศึกษาเกี่ยวกับทางด้านสิ่งแวดล้อม ท่านมีความชำนาญและเชี่ยวชาญเกี่ยวกับทางด้านวิทยาศาสตร์ ทางด้านสิ่งแวดล้อม และท่านได้ทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดมุกดาหาร ปัจจุบันท่านเป็นอาจารย์ที่ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และท่านได้ทำวิจัยเกี่ยวกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยในหลายๆ จังหวัด รวมทั้งจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งท่านได้ศึกษา

ในเชิงลึก ไม่ว่าจะเป็นสภาพพื้นที่ สภาพภูมิอากาศ ในเรื่องของน้ำ ฯลฯ ท่าน รศ.ดร.สมเกียรติ ปิยะธีระธิติวรกุล

ท่านที่สาม ท่านเป็นผู้ที่ทำงานในจังหวัดมุกดาหาร ท่านเดินทางมาจากจังหวัดมุกดาหาร เพื่อที่จะมาแลกเปลี่ยนมุมมองและให้ข้อมูลว่าในส่วนของจังหวัดมุกดาหารเองตอนนี้ทำอะไรไปบ้าง และมีแง่มุมที่อยากจะฝากเอาไว้ให้คิดหรือเป็นโจทย์ก็ได้ ท่านรับผิดชอบงานเกี่ยวกับทางด้านการทำยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร คุณนภา บุณยเกียรติ

ในอันดับแรกขอเรียนเชิญท่านอาจารย์ ดร.ขจิต

ดร.ขจิต จิตตเสวี :

เรียนท่านอาจารย์ทุกท่านและท่านผู้เข้าร่วมสัมมนาทุกท่าน สิ่งหนึ่งที่ผมคิดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อโครงการท่านอาจารย์โสภารัตน์ได้ในฐานะที่เป็นผู้ที่มีส่วนริเริ่ม ผมช่วยราชการอยู่ที่ สกว. 5 ปี และขณะนี้ประจำอยู่ที่คณะรัฐศาสตร์ ในระหว่างนั้นได้เกิดโครงการวิจัยที่เรียกว่ากลุ่มวิจัยนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ มีการเชื่อมโยงระหว่างเรื่องภายนอกและภายใน เรื่องระหว่างรัฐ เรื่องระหว่างประชาชนกับรัฐ หรือระหว่างประชาชนกับประชาชน โดยไม่คำนึงถึงชายแดนมากมาย ท่านจะได้เห็นภาพที่แสดงให้เห็นว่า ปัญหาที่เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่เกี่ยวกับการประชุมในวันนี้มีหลายด้านเหลือเกิน การท่องเที่ยวก็ใช่ การค้าชายแดนก็ใช่ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการค้ามนุษย์ก็ใช่ มีมากมายเหลือเกินในโลกที่อยู่ในปัจจุบัน แต่สิ่งที่เราอาจจะยังไม่มีหรือยังไม่มีอย่างเป็นเรื่องเป็นราวนักขณะนี้มี 2 ประการด้วยกันที่ได้ประสบการณ์มาบ้าง

ประการที่ 1 คือ ระบบความรู้เพื่อจัดการกับเรื่องเหล่านี้

ประการที่ 2 ที่คณบดีได้กล่าวนำไว้อย่างดีมากก็คือ เรายังไม่ได้มีวิสัยทัศน์ใหม่ เรียกเป็นภาษาลาวก็คือ จินตนาการใหม่ในการบริหารและจัดการ ต้องสังเกตหลังๆ ภาษาไทยใช้คำแปลกคือใช้คำว่า บริหารจัดการ (Administration Management) ควบ ซึ่งถ้าไปพูดเป็นภาษาอังกฤษเวลามีการอภิปรายแล้วฝรั่งจะถามบริหารจัดการคืออะไร เป็นคำพูดที่สมาสไม่ได้ แต่ก็บอกอะไรบางอย่างในภาษาไทยของเราว่า บางทียุคที่ต้องใช้จินตนาการสองจินตนาการเพื่อจัดการกับปัญหาเปลี่ยนไป

ผมจะพูดประมาณ 3 เรื่อง เรื่องที่หนึ่งคือที่มาของโครงการนี้ ต้องเรียนให้ทราบว่าได้เรียนเชิญอาจารย์โสภารัตน์มาช่วยงานในสมัยที่ผมทำงานอยู่ที่ สกว. โดยตระหนักถึงการขาดระบบความรู้ ไม่ใช่คนไทยไม่มีความรู้ เขารู้กันหมดทุกเรื่อง ซึ่งอาจจะไม่รวมออกมาจัดการกับเรื่องเหล่านี้ จึงได้เชิญอาจารย์โสภารัตน์มา 2 ประเด็นด้วยกัน คือ

1. ช่วย Survey ว่าเขารู้อะไร ไม่รู้อะไร มีสิ่งพิมพ์ มีสถานะความรู้แค่ไหน ตามภาพที่แสดงให้ดูว่าถ้าชายแดนไทย-เขมรมักจะพูดถึงกันเรื่องนี้ ชายแดนใต้ ชายแดนพม่า อย่างนี้ แต่ที่ไม่มีเลยท่านสังเกตให้ดีเราจะจัดการสิ่งที่เรียกว่าชายแดนอย่างไร พื้นที่ซึ่งเป็นเสมือนเส้นก๋วยเตี๋ยว

ที่เดินไปตามชายแดนทั้งหมด และมีเส้นพรมแดนทางด้านกฎหมายแบ่งอยู่ตรงกลางจะจัดการอย่างไรตรงนี้ และจะจัดการอย่างไรถ้ามีเส้นก๋วยเตี๋ยวพาดไปอีกข้างบนกลายเป็น East-West Corridor, North-South Corridor ตรงนี้ไม่ได้มีแนวคิดในการจัดการ แนวคิดเหล่านี้จะไปพบมากอยู่ในสาขาวิชาคณะพาณิชย์ฯ มากกว่า คือเปิดตำรา Marketing หรือ International Management จะเจอมาก

อย่างที่ท่านคณบดีได้พูดไว้ว่า ภาคเอกชนคิดเรื่อง cluster คิดเรื่อง hub ฯลฯ ภาคราชการดั้งเดิมถูกต้องแล้วคิดในเรื่องการควบคุมรัฐให้มีบูรณาการ ให้มีบูรณภาพของอาณาเขตผู้ใดจะละเมิดมิได้ต่างๆ นานา ยกเว้นผู้ที่เข้าแดนโดยไม่มีวีซ่าที่ลักลอบกันอยู่ทุกวันได้ แต่ officially ไม่ได้ ทีนี้ระบบความคิดอันนี้ก็ได้พยายามประมวลขึ้น เมื่อ 5 ปีที่แล้วผมเองได้ร่วมกิจกรรมที่เรียกว่า วิจัยเรื่องระบบข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการชายแดน โดยตระหนักว่าทุกวันนี้มีระบบข้อมูลอยู่แล้ว และฝ่ายปกครองก็มี ฝ่ายความมั่นคง มีฝ่ายพาณิชย์ มีข้อมูลเว็บไซด์ต่างๆ ดีทีเดียว และถ้าอยากจะได้ข้อมูลประเทศเพื่อนบ้านไทยก็เข้าเว็บไซด์ของ CIA ก็ดีมาก ถ้าอยากจะดูเรื่องของชายแดนก็เข้าเว็บไซด์ของ Google Earth ก็มองเห็น แต่ถ้าไปขอซื้อแผนที่ซื้อไม่ได้บางที ตรงนี้ก็คิดว่าสิ่งที่เรามีเอามาประกอบจัดการให้เป็นประโยชน์เพิ่มผลขึ้นได้อย่างไร ก็เป็นที่มาของโครงการที่ทำเรื่องนี้ขึ้นโดยพยาม Survey ความรู้มีแค่ไหน

2. ไม่พอผมคิดว่าถ้าทำแค่นั้น ไม่มี User ไม่มีคนที่รองรับมาใช้ก็อาจจะไม่เป็นประโยชน์ นี่ก็เป็นอีกที่มาหนึ่งของงานวิจัยอีกชุดหนึ่งที่เรียกว่า ทูต CEO ที่ได้ดำเนินการร่วมกับทาง กพร. เป็นตัวเดินเรื่องที่ว่าน่าจะมีการวางระบบการทำงานแบบบูรณาการของสถานทูตไทยในต่างประเทศ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเพื่อนบ้านอย่างไร นั่นเป็นมิติแรกที่ทำลงไป

มิติที่สองสำหรับการสนับสนุนการวิจัยต่อไปว่า ถ้าบูรณาการกันเฉพาะสำนักงานในต่างประเทศ แล้วเวลาทำเรื่องเส้นก๋วยเตี๋ยวชายแดนที่กล่าวมา และทำอย่างไรในเมื่อสถานทูตไทยทุกสถานทูตก็ดูแลเรื่องประเทศนั้นๆ แต่ชายแดนตกลงเป็นของท่านผู้ว่า ผมยินดีมากเลยที่คุณนภามาจากจังหวัดสระแก้ว และอยู่มุกดาหารด้วย เพราะว่าเดินตามชายแดนที่มีปัญหาความยากลำบาก และผมได้ออกสำรวจโดยการนำของท่านผู้ว่าฯ สมชาย ชุ่มรัตน์ สมัยก่อน หรือที่มุกดาหารก็โดยความกรุณาของท่านผู้ว่าฯ นิรันดร์ ที่ดูปัญหาเหล่านี้

ในการทำสิ่งเหล่านี้ก็พยายามประกอบด้วยว่าท่านทูตที่อยู่อีกฝั่งหนึ่งกับท่านผู้ว่าฯ และกลุ่มผู้ว่าฯ ที่อยู่อีกฝั่งหนึ่งจะต้องประสานกันด้วยเรื่องอะไรบ้าง อันนี้ก็ทาง กพร. ร่วมกับกระทรวงต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย และ สกว. ก็ได้จัดงานประชุมครั้งแรกขึ้น ท่านรองฯ วิษณุ เครืองาม ก็บอกว่า นี่สงสัยเป็นงานประชุมครั้งประวัติศาสตร์ เพราะไม่มีเคยมีผู้ว่าฯ กับทูตมานั่งประชุมร่วมกัน กล่าวไว้วันนี้เลยว่าสนุกมาก เพราะท่านก็ไม่รู้จะพูดกันใน Agenda อะไร คือเหมือนกับไม่ใช่เป็นเรื่องเป็นคนละเรื่องเดียวกัน แต่สุดท้ายเมื่อประชุมกันไปแล้วครั้งที่หนึ่งและครั้งต่อๆ ไป ก็เกิดภาษาที่จะพูดร่วมกันได้ว่า การเผาสถานทูตไทยในกัมพูชาเป็นเรื่อง International

หรือเป็นเรื่องข้ามแดน การปิดชายแดนไทย-พม่าเป็นเรื่องคดีระหว่างประเทศหรือแท้จริงเป็นเรื่องการข้ามไปมาระหว่างชายแดน หรือเกิดอะไรขึ้นที่ตลาดโรงเกลือกับบ่อนคาสิโนฝั่งนั้น ขาด National หรือ International กันแน่ จัดระบบความรู้ก่อนแล้วก็จะได้ทำงานร่วมกันได้

อีกมิติหนึ่งของงานที่ทำลงไปก็คือ ณ ขณะนี้ผมได้เขียนเป็น report ไม่ได้นำเอามาเสนอสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงนิพนธ์อยู่ในเล่มนี้ด้วย จะให้รายละเอียดทั้งหมด และในการนี้ที่ดำเนินการลงไปก็คือ เจ้าหน้าที่การทูตที่เข้ามาในกระทรวงการต่างประเทศทั้งหมดในปัจจุบันนี้ 200 ท่าน ทุกท่านที่เข้ามาจะเข้าไปร่วมลงชายแดนหมด โดยชายแดนแรกๆ ที่ลงคือ อำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส ถัดมาก็มีสตูล เจ้าหน้าที่การทูตเหล่านี้จะลงไปสัมมนากับชาวบ้านโดยการวิจัยแบบวิจัยท้องถิ่น โดยมีอดีตผู้ปฏิบัติการบนพื้นที่และกลายมาเป็นผู้ร่วมพัฒนาประเทศไทยเข้ามานั่งอยู่ในนั้นด้วย เราก็ไม่ได้คิดว่าเยาวชนที่นั่งอยู่ในที่ประชุมที่แว้งปัจจุบันอยู่ที่ไหน เราก็นึกไม่ออก และเจ้าหน้าที่การทูตเหล่านี้ก็จะไปทั้งหมด และที่สำคัญที่กล่าวมาเพื่อจะบอกว่าในงานหนึ่งท่านอาจารย์สมเกียรติ ท่านอาจารย์โสภารัตน์ แต่ไม่แน่ใจว่าคุณนภาอยู่ด้วยหรือเปล่าในวันนั้น ก็ได้นำเสนอผลงานวิจัยเรื่อง East-West Corridor ผลกระทบทางสังคม สิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจ ต่อหน้าจังหวัดและเจ้าหน้าที่การทูตก็เข้าไปร่วมนั้น โอกาสนั้นเป็นโอกาสที่เจ้าหน้าที่การทูตแรกเข้าทั้งหมดรวมเป็น 200 ท่าน พอดี

โดยนัยนี้ในทาง Public Administration ก็หมายความว่า ในอนาคต ซี 6 ซี 7 ซี 8 และแน่นอนไปจนถึง ซี 11 ในอนาคตจะเป็นคนที่มีจิตสำนึกเกี่ยวกับ no man lands ที่คนไทยมองว่าเป็นการส่งคนออกไปในเขตทุรกันดาร เมื่อก่อนส่งใครไปอยู่ชายแดนรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจเหมือนกัน ยกเว้นบางอาชีพที่อยากอยู่ชายแดน นี่คือที่มาทั้งหมดที่ได้เรียนเชิญอาจารย์โสภารัตน์สืบต่อจากท่านอาจารย์สมเกียรติ ซึ่งท่านได้ลงงานศึกษาในเชิงวิทยาศาสตร์ในพื้นที่ ผมจำได้ว่าท่านได้ snap short เอาไว้ว่า ก่อนสะพานมาคุณภาพน้ำ คุณภาพเสียง เป็นอย่างนี้ ใครดูแลพื้นที่ดีบ้าง เช่น โรงงานน้ำตาลดูแล population ดี อาจารย์ snap short ไว้หมดแล้วและก็ดูว่าเมื่อสะพานมาแล้วจะเป็นอย่างไร

ปัญหาก็คือว่าเราเห็นแล้วในกรณีท่อแก๊สไทย-มาเลเซีย ตัดสินใจทำก่อน ถามทีหลัง ท่อแก๊สพม่าทำก่อน ถามทีหลัง สะพานสร้างก่อน อาจารย์โสภารัตน์ชิงถามไปก่อน เพราะถือเป็น merit ว่าอย่างน้อยๆ ได้มีการตั้งคำถามแล้ว ถ้าเกิดอะไรขึ้นก็บอกว่าพยายามตั้งคำถามแล้ว ตรงนี้ก็เป็นจุดสำคัญ

ผมอยากจะท้าวความที่ท่านคณบดีฯพูดไว้ตอนต้น ท่านคณบดีฯได้พูดถึงเรื่อง EU และ Territorial Management ท่านพูดตรงใจที่ผมคิดและพยายาม convince อาจารย์โสภารัตน์มาหลายๆ ปีว่าช่วยมาทำตรงนี้หน่อย Public Administration ต้อง address ปัญหาพื้นที่ที่ไม่ใช่พื้นที่แบบในความหมายเดิม ไม่ใช่เทศาภิบาล ไม่ใช่จังหวัด แต่เป็นพื้นที่ในความหมายที่ตัดแบ่งใหม่ที่ทาง EU เรียกว่า Territorial Management ซึ่งในภาษาฝรั่งเศสคำไม่เหมือนกันอีก aménag คือ จัดบ้านใหม่

aménager ไม่ใช่ management ต้องจัดใหม่ ต้องวางระบบพรมแดนใหม่หมด aménager คือ ขยับเอาห้องนี้ไปไว้ห้องนั้น ซึ่งทางฝรั่งเศสทำอยู่เป็นหลายๆ ปี เป็นทศวรรษแล้ว เพื่อจัดการตรงนี้ ไม่ได้ทำคนเดียวในกรอบของรัฐฝรั่งเศส ซึ่งเป็นรัฐรวมศูนย์ แต่ทำเป็นภูมิทัศน์ของการรวมตัวกันเป็น EU ซึ่งขยายตัวจาก 6 เป็น 9 จาก 9 เป็น 12 จาก 12 เป็น 15 และจาก 15 เป็น 25 ถ้าท่านถามพรมแดนของ EU เป็นอย่างไร ก็ต้องเอาหนังสติ๊กวงเล็กวง 6 ประเทศ เดี๋ยววงใหม่อีกแล้ว พรมแดนขยับไปเรื่อยๆ ทุกวันนี้เส้นเขตแดนของ EU คือ 25 ประเทศ meaning ข้างในรัฐต่างๆ กลายเป็นภายในไปหมด เพราะฉะนั้นถ้าจะบริหารในระดับของแต่ละรัฐก็ไม่ relevant จะบริหารในระดับของจังหวัดของตัวเองก็ยิ่งเฉย เพราะมันเล็กไม่ใช่ unit ที่เหมาะสม การเล่นสกีบนภูเขาเอลฟ์ท่านอาจจะตกเขาตายได้ในสามประเทศขึ้นไปบนยอดไม่รู้จะลงตรงไหน เช่นเดียวกัน pollution ที่เกิดขึ้นจากอุโมงค์ลอดภูเขาเอลฟ์จากอิตาลีเข้าสู่ฝรั่งเศสนั้น เวลาเกิด pollution อย่างแรงไฟไหม้ตายตายหลายประเทศมาก และผลกระทบก็ทั้ง area เพราะฉะนั้นการบริหารจัดการเหล่านี้จึงต้องคิดใหม่หมด และหาหนทางทำในสิ่งที่คณบดีฯได้พูดไว้

อีกคำหนึ่งที่คิดว่าจะต้องอยู่ในวิธีการคิดของพวกเราก็คือ คำที่ท่านคณบดีฯว่าไว้คือ subsidiary คือใครทำอะไร ใครเป็นพระเอก ใครเป็นพระรอง รัฐในสมัยที่รวมอาณาจักรหรือพรมแดนต่างๆ รัฐเล็กรัฐน้อยเข้าด้วยกันเป็นรัฐใหญ่ ตัวรัฐตรงกลางเป็นพระเอก แต่ต่อไปอาจจะลดตัวเป็นพระรอง ให้เขาจัดการ มุกดาหารจะได้คิดถูกว่าเรื่องของท่านๆ อยากจะทำอะไร ท่านอยากจะ join กับ สะหวันเซโน หรือจะไป join กับกวางจิ อันนี้ก็เป็นเรื่องที่ท่านอยากจะทำ ถ้ารัฐไปบอกต้องทำนั่น ต้องทำนี่ จะลำบากมาก

ท้ายที่สุดเพื่อจะจบตรงนี้อยากจะกราบเรียนว่า เมื่อเราพูดถึง Territorial Management หรือ aménager ในความหมายของฝรั่งเศส อาจจะต้องไม่มองเฉพาะพรมแดนใครพรมแดนมัน ทีนี้มันกว้างกว่านั้นแล้ว ในกรณีของเรื่องอาจารย์โสภารัตน์ อะไรเน่าเสียมาจากทางฝั่งลาวก็มาตกลงอยู่ที่หน้าจังหวัด แต่ถ้าไหลต่อก็ไปได้ไกลอีกหลายประเทศเหมือนกัน เพราะฉะนั้นคงต้องเป็นการทำ Territorial Management แบบ cost water ด้วย คือคำนึงถึงในบางกรณีพื้นที่เขากับพื้นที่เราพื้นที่เดียวกัน บางทีจะใช้สนามบินเขาก็ใช้ หรือจะใช้แหล่งท่องเที่ยวเขา หรือจะใช้โรงพยาบาลเรา ก็พื้นที่เดียวกัน อากาศหายใจก็อากาศเดียวกันใกล้เคียงกันมาก หลัก subsidiary อาจจะเป็นแนวคิดที่ท่านอาจารย์ โสภารัตน์กลั่นออกมาเป็นโจทย์วิจัยในตอนท้าย ซึ่งผมคิดว่ายังแตกโจทย์วิจัยได้อีกมาก

ขอกราบเรียนอีกเล็กน้อยว่า ในกรอบการทำงานของ สกว. ผมก็ได้มีโอกาสเดินทางไปต่างจังหวัดค่อนข้างมาก และประเทศเพื่อนบ้านก็ค่อนข้างมาก ในความรู้สึกก็มีทั้งท้อใจและมีกำลังใจว่าจะทำอย่างไรกันดี แต่ล่าสุดได้มีโอกาสไปราชการที่อียิปต์และเพิ่งเดินทางกลับจากยูไนเต็ดอาหรับ เอมิเรส์เมื่อวานนี้หลังจากที่ศึกษาพื้นที่อยู่ 7 วัน ผมมีกำลังใจมากๆ ของเขาสร้างปราสาทขึ้นบนทราย เอาน้ำมันไปแลกอะไรต่างๆ นานา สร้างบ้านให้ดูสวยเหมือนฮอลีวูดแต่ข้าง

ในไม่ได้มีอะไร ทำเหมือนให้เป็นสิงคโปร์ และที่สำคัญก็คือ น้ำที่รดต้นไม้หรือดื่มก็คือ เอาน้ำทะเลขึ้นมากลั่น เขายังรักษาได้ มีคนไทยและชาวต่างชาติไปทัวร์ ไปลงทุน ของเรามีแต่สิ่งที่ดีๆ อยู่ทั้งนั้นว่าถ้าจะรักษาไว้คงพลิกวิธีกลับไปว่าที่ดีอย่าให้เสีย ที่เสียอย่าให้เกิด ก็น่าจะเป็นไปได้ อาจจะยาวไปเล็กน้อยเพื่อมาถึงจุดตรงนี้ ขอบคุณครับ

ผศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ :

ขอบคุณท่านอาจารย์ขจิต ในส่วนที่ท่านอาจารย์ได้กรุณาให้ข้อคิดเห็น อาจารย์ได้พูดทั้งในแง่มุมของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ บทบาทของผู้ที่จะทำหน้าที่ในส่วนที่จะเป็นทูต และในส่วนของการบริหารจัดการในส่วนของพื้นที่ แต่ประเด็นที่อาจารย์พยายามจะบอกว่าเป็นสิ่งที่สำคัญก็คือ การบริหารจัดการพื้นที่คงต้องคิดใหม่ ต้องอาศัยวิสัยทัศน์และมุมมองแบบใหม่ โดยเฉพาะคิดว่าใครทำอะไร ใครควรจะเป็นพระเอก เพราะในระบบของพื้นที่ชายแดนลำพังอาศัยรัฐและรัฐสั่งลงมาบางทีอาจจะไม่เพียงพอ หรืออาจจะทำให้การทำงานไม่มีประสิทธิภาพก็ได้ และที่สำคัญก็คือบริบทของพื้นที่ชายแดนจากเดิมที่เราเน้นเรื่องของการขีดเส้นปักปันเขตแดนคงต้องเปลี่ยน ไม่มองว่าพรมแดนใครพรมแดนมัน แต่จะช่วยการทำงานได้อย่างไร นั่นคือสิ่งที่อาจารย์พยายามจะนำเสนอ

เราขยับมาอีกแง่มุมหนึ่งในทางวิทยาศาสตร์ ท่านอาจารย์มองอย่างไรในส่วนของพื้นที่ชายแดน เรียนเชิญท่านอาจารย์ สมเกียรติ

รศ.ดร.สมเกียรติ ปิยะธีระธิติวรกุล :

ขอบคุณท่านอาจารย์และผู้ร่วมสัมมนาทุกท่าน จริงๆ ผมเป็นนักวิทยาศาสตร์ทางทะเลหลายๆ ท่านอาจจะมองว่าไปเกี่ยวข้องอะไรกับอีสาน อาจจะเป็นได้เพราะอีสานมีเกลือสินเธาว์ด้วยความเป็นจริง อีสานเคยอยู่ใต้ทะเล เพราะฉะนั้นพื้นที่ตรงนั้น เป็นพื้นที่ทะเลเหมือนกัน เราก็ศึกษาได้เหมือนกัน เราเคยคุยกันถึงขนาดว่าดอยสุเทพเคยอยู่ใต้ทะเล แม้กระทั่งยอดเขาที่สูงที่สุดในโลกก็เคยอยู่ใต้ทะเล มาก่อน คงไม่ผิดนักวิทยาศาสตร์ทางทะเลจะมาทางอีสานบ้าง ผมทำทางด้านเทคโนโลยีชีวภาพทางทะเล เพราะฉะนั้นอาจจะดูประหลาด แต่พอดีผมได้ไปนั่งอยู่ที่สถาบันวิจัยทรัพยากรทางน้ำที่จุฬาฯ เป็นรองผู้อำนวยการ และมาเป็นรองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยสิ่งแวดล้อมที่จุฬาฯ ปัจจุบันเป็นผู้อำนวยการศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านเทคโนโลยีชีวภาพทางทะเล

ตอนสมัยที่ไปอยู่สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาฯ อาจารย์วสันต์อดีตผู้อำนวยการท่านไปรับงานจาก สกว. ให้ดูสิ่งแวดล้อมในการสร้างสะพานเชื่อมระหว่างประเทศลาวและไทยที่จังหวัดมุกดาหาร ดูเรื่องของผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม เราก็ได้จัดทีมขึ้นไปทำวิจัย ซึ่งผมเป็นหัวหน้าทีม เข้าใจว่าพวกเราหลายๆ ท่านคงเคยไปอีสาน อีสานเมื่อก่อนเราเรียกว่าลมพญาเย็น

พญาร้อน เต็มไปด้วยป่า ผมชอบอย่างหนึ่งก็คือ ถึงแม้เราจะพัฒนาอีสานให้กลายเป็นไร่ เป็นนาข้าว ก็ยังคงเหลือไว้ซึ่งต้นไม้ประปราย เรามองไปทางภาคเหนือดูตั้งแต่นครสวรรค์ขึ้นไปเราจะไม่พบต้นไม้เหลือเลย เดิมทีเดียวเป็นป่า เป็นดอย ฯลฯ ปัจจุบันนี้เวลาไปเกือบจะเหมือนทะเลทราย

สิ่งหนึ่งที่ชอบข้อคิดของประเทศจีนซึ่งได้คุยกับคนจีน ปัจจุบันนี้ประเทศจีนเมื่อก่อนเราบอกว่าเราจะมีแกะ แพะ วัว ควาย ม้า จะเลี้ยงที่ไหน ตามทุ่งที่ไหนก็เลี้ยงได้ ประเทศจีนปัจจุบันนี้เปลี่ยน คนที่จะเลี้ยงม้า แพะ แกะ ได้จะต้องมีคอกให้เขาไม่สามารถเลี้ยงในทุ่งได้อีกแล้ว เนื่องจากการศึกษาพบว่าการเลี้ยงวัว ควาย ฯลฯ เป็นสาเหตุหนึ่งทำให้ประเทศจีนมีทะเลทรายเพิ่มเติม ถ้าพวกเราเคยเห็นหรือเคยดูโดยเฉพาะช่วงฤดูนี้ วัวที่เราเลี้ยงจะกินยอดไม้ทุกยอดที่งอกออกมา กินใบไม้สีเขียวที่มีสิ่งหนึ่งที่เขากินเพราะเป็นอาหารของเขา แต่เราทราบหรือไม่ว่าต้นไม้ไม่มีใบไม้ถ้าไม่ใช่ต้นไม้ที่ต้องผลัดใบ ถ้าไม่มีใบก็จะแห้งตาย เพราะไม่มีความทนทานที่จะไม่มีน้ำ มีใบมีน้ำเราเรียกว่าถ่ายทอดสูบน้ำขึ้นไปเลี้ยงลำต้นได้ แต่เมื่อไม่มีก็ตาย นั่นเป็นสาเหตุหนึ่งที่น่ากลัวเหมือนกัน จริงๆ วัวนี่ดีถ้าส่งเสริมดีแต่ต้องคิดว่าเราจะมีอะไรให้มันกิน เราจะปลูกข้าวหรือจะเลี้ยงวัว แต่ทั้งสองต้องไปด้วยกันได้

เรากลับมาทางอีสานที่มุกดาหาร มุกดาหารจริงๆ แล้วจากข้อมูลที่เราศึกษาเป็นจังหวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์สูงเมื่อเทียบกับหลายๆ จังหวัดในอีสาน มุกดาหารมีป่าไม้อย่างน้อยๆ เกือบ 35% ถ้าเราไปดูในประเทศไทยขณะนี้กรุงเทพฯ ไม่มีป่า รอบๆ กรุงเทพฯ ไม่มีจังหวัดใดที่มีป่าเหลือเลย ทุกตารางนิ้วของพื้นที่รอบๆ กรุงเทพฯ มีโฉนด อะไรที่มีโฉนดทุกคนเป็นเจ้าของได้เราไม่มีป่าเหลือ แม้กระทั่งเรามี สปก. ปัจจุบัน สปก. นี้ถูกจัดสรรให้เป็นตัวบุคคลและกำลังจะแปลงสภาพให้เป็นของที่ไปแลกเอาเงินมาได้ ลองคิดดูอย่างหนึ่งเรามีป่าอยู่วันดีคืนดีก็มาเฉือนและบอกว่าตรงนี้แจกให้คุณดูแล แต่คุณห้ามขาย ห้ามทำอะไรทั้งสิ้น แต่วันดีคืนดีก็มีคนมาบอกว่าที่แจกให้คุณไปแลกเงินได้ คนอื่นก็เป็นเจ้าของได้ ตรงนี้ผมมองดูว่าไม่ถูกต้องไม่คิดจะเอาของที่เป็นธรรมชาติและมาจัดสรรและบอกความเป็นเจ้าของ ในขณะนี้ที่เราเห็นอยู่ที่เหลืออยู่อากาศที่เราหายใจค่อนข้างจะสลายไป และมีหลายคนเริ่มปล่อย Pollution ให้เราหายใจ วันดีคืนดีก็อาจจะต้องบอกอากาศบริสุทธิ์อัดกระป๋องคุณจะต้องไปซื้อมาเพื่อจะมาหายใจ จะได้รู้ว่าอากาศบริสุทธิ์เป็นอย่างไร

ตัวมุกดาหารเองเรามีแม่น้ำโขง มีแม่น้ำไหลมาจากเหนือลงมาและมาถึงมุกดาหารและกระจายไปที่อุบลราชธานี น้ำในแม่น้ำโขงเป็นน้ำที่ค่อนข้างดี เท่าที่เราทำมาตลอดช่วงปีที่ศึกษาไม่มีน้ำที่มีคุณภาพด้อย ถามว่ากินได้ไหม ปริมาณแบคทีเรียก็ต่ำ น้ำในแม่น้ำโขงจริงๆ ตักขึ้นมากินได้แค่เอาสารส้มแกว่ง แต่มีตะกอนค่อนข้างสูงโดยเฉพาะหน้าฝน น้ำค่อนข้างจะดี อากาศมีฝุ่นละอองค่อนข้างต่ำ แม้กระทั่งในเมืองอากาศก็ดี ในเรื่องของเสียก็วัดคุณภาพเสียงในช่วงตลอดระยะเวลาที่เราวัดก็ออกมาค่อนข้างจะชัด เสียงไม่เป็นปัญหา คุณภาพเสียง คุณภาพน้ำ คุณภาพอากาศค่อนข้างดี ถามว่าคนทางมุกดาหาราเขากังวลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไหม ผมเข้าใจว่าตัวคนโดยทั่วไปไม่มีอะไรเสียหายก็อยู่กันปกติ แต่สิ่งหนึ่งที่เราน่าจะเอาเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาก็คือ ระบบ

อุตสาหกรรมที่มีอยู่เพียงแห่งเดียว คือ โรงงานน้ำตาลไทยรุ่งเรือง ผู้บริหารมีความรู้สึกว่าตัวเขาเองว่าเขาทำอุตสาหกรรม เขาจะต้องดูแลสิ่งแวดล้อมของเขาให้ดี เพราะฉะนั้นระบบน้ำที่ใช้มีการบำบัด มีการเก็บ แม้กระทั่งกากอ้อยของเขาที่ไว้เผา บางส่วนเขาคิดว่าควรจะเผาให้เป็นพลังงาน เพราะฉะนั้นก็เลยคิดถึงการสร้างโรงงานไฟฟ้าขนาดไม่ใหญ่มากเพื่อจะขายไฟฟ้าให้กับชุมชนของเขาเอง เขามองว่าอะไรก็ตามที่เกิดจากโรงงานจะมีผลกระทบต่อคนอื่นเขาก็พยายามที่จะกำจัดหรือพยายามลดภาระตรงนั้นให้ลดลง คือเป็นตัวอย่างที่เวลาไปคุยแล้วรู้สึกสบายใจว่า คนมุกดาหารเขาคิดอย่างไรกับตัวเมืองหรือท้องถิ่นของเขาผมเข้าใจว่าข้อดีอันหนึ่งก็คือ เจ้าของโรงงานเป็นคนพื้นที่หรืออยู่ใกล้เคียงในพื้นที่ไม่ใช่คนที่มาจากที่อื่น ก็เลยทำให้เขามองว่าสิ่งที่เขาทำอะไรก็ตามผลกระทบต้องดูตัวประชาชนที่อยู่รอบข้างด้วย

ในลักษณะแบบนี้ถ้าเรามองอีกอันหนึ่งก็คือ ถ้าสมมติว่าเราต้องการบริหารพื้นที่ชายแดน เราทราบว่าพื้นที่ชายแดนมีความแตกต่างระหว่างเชื้อชาติ มีความแตกต่างระหว่างตัวพื้นที่เอง การพัฒนาก็แตกต่าง สมมติว่าเราเป็นประเทศร่ำรวย ประเทศที่อยู่ใกล้เคียงกับเราเป็นประเทศที่ด้อยกว่า ไม่ว่าความรวย ความรู้ ทรัพยากรเขาอาจจะมีมากอยู่ส่วนหนึ่ง ของเราก็อาจจะมีมากส่วนหนึ่ง เราคิดหรือไม่ว่าเราให้มีการศึกษาอะไรบางอย่าง เพื่อที่ทำให้เกิด sharing เกิดความร่วมมือเราให้เขาบ้าง เราเอาของเขามาเราก็สร้างอะไรคืนให้เขาดีขึ้น เราจะทำได้ไหมถ้าเราตัดต้นไม้ 1 ต้น ปลูก 10 ต้น ถ้าเรากินน้ำ 1 แก้วเสร็จแล้วเราพยายามมองว่าน้ำที่เรากินและออกมาเป็นน้ำเสียมีอะไรบ้างที่เราไปใช้ประโยชน์ได้บ้าง ผมเข้าใจว่าปัสสาวะของเราเป็นปุ๋ยที่ดี มีแอมโมเนีย มีไนโตรเจน ทำไมเราไม่เอาปัสสาวะของเราไปใช้ประโยชน์ ผมยังมองไม่ออกว่าทำไมเราต้องไปสร้างโรงงานกลบขยะแทนที่เราจะแยกขยะและเอาขยะส่วนหนึ่งที่ใช้ได้ไปใช้ มุกดาหารมีโรงงานกลบขยะอยู่และมองดูทิศทางลมก็ไม่น่าจะเข้าตัวเมือง แต่วิธีการกลบของเขาก็คือ เอาไปรวมๆ กันและมีน้ำที่มาจากขยะ เนื่องจากไม่แยกขยะก็จะมีขยะที่เป็นอินทรีย์ ขยะที่เป็นโลหะ ขยะที่เป็นพลาสติก ตัวที่เป็นอินทรีย์ก็จะย่อยสลายออกไปก็จะได้คาร์บอน และมีน้ำเหลืออยู่ มีไนโตรเจนเหลืออยู่ เพราะฉะนั้นเวลาหมักไว้ก็จะเหม็นส่วนที่เป็นน้ำก็ไหลออกมา

ผมมองดูว่าถ้าสมมติถ้ามุกดาหารแยกขยะ ผมมีญาติที่รับซื้อขยะพวกโลหะ กระดาษ และพลาสติก ปีหนึ่งเขากำไรเป็นสิบล้าน ขยะเป็นเงินเป็นทองไม่ใช่ของเสีย อะไรที่เรามองว่าเป็นของเสียจะเป็นตัวที่จะทำให้เรารู้สึกขยะแขยง แต่ถ้าเรามองความดีของขยะ ขยะอินทรีย์ทั้งหมดเป็นปุ๋ยได้ทั้งหมด ขยะที่เป็นพลาสติกทั้งหมดโดยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เปลี่ยนขยะพวกนี้เป็นน้ำมันได้ เปลี่ยนเป็นเชื้อเพลิงได้ เพราะทั้งหมดสามารถจะเอาคืนมาได้ด้วยกระบวนการกลั่น ย่อย คือ ไปเผาและแยกมาอุณหภูมิต่างกัน เราก็จะได้โลหะบริสุทธิ์ที่นำมาใช้ใหม่ได้ ก็มองไม่ออกว่าไปสร้างทำไมโรงงานขยะ แทนที่จะแยกมาก่อนและค่อยเอาส่วนที่ใช้ไม่ได้จริงๆ ไปกลบทิ้ง ก็อาจจะกลายเป็นดินสำหรับถมบ้านหรือปลูกบ้านได้ อย่างเช่น สวนจตุจักรก็มาจากขยะ

มุกดาหารก็มีหลายๆ คนคิดเรื่องโรงงานกำจัดน้ำเสีย ผมเข้าใจว่าหลายๆ จังหวัดก็มี เขาไปสร้างไว้ในที่ที่สูงในขณะที่น้ำไม่เสียหรือน้ำเสียอยู่ที่ต่ำก็ต้องสูบ เวลาสูบน้ำเราก็คิดถึงพลังงาน พลังงาน คือ ต้นทุนตัวหนึ่ง ผมเข้าใจว่ามุกดาหารขณะนี้ก็คงทิ้งบ้าง ปล่อยบ้าง แต่ว่าสูบคืนน้อย เพราะค่าไฟสูงมาก ไม่ทราบว่าจัดการอย่างไร เพราะไม่ได้ไปหลายปี แต่จะเป็นประเด็นทิ้งไว้ ไม่ใช่ให้คนสร้าง ให้คนที่จะไปใช้งานในอนาคตเป็นปัญหาตัวสำคัญเหมือนกัน เราเคยคุยกันว่าทำไมไม่ไปสร้างในที่ต่ำที่สุดของจังหวัดและปล่อยลงไป เมื่อกำจัดน้ำให้ดีแล้วก็ปล่อยน้ำลงในแม่น้ำโขงหรือไม่ก็สูบกลับไปใช้ได้ ทำไมไปสร้างที่สูงและสูบน้ำเสียลงที่สูง ทำเสร็จแล้วค่อยปล่อยลงมาตรงนั้นมีพลังงานที่ต้องใช้ มีค่าใช้จ่ายสูงขึ้น ตรงนั้นอาจจะต้องดูเหมือนกัน แต่ว่าดีเป็นกรณีศึกษาที่ค่อนข้างจะดีและน่าสนใจ

สิ่งหนึ่งที่ผมมองเห็นตัวจังหวัดมุกดาหารหรือจังหวัดใกล้เคียงก็คือ เรื่องประเพณี ไม่ว่าจะเป็นกาฬสินธุ์ นครพนม มุกดาหาร หรือแม้กระทั่งร้อยเอ็ด เราจะมีวัฒนธรรมค่อนข้างจะเป็นวัฒนธรรมประจำถิ่น น่าจะต้องอนุรักษ์หรือสงวนเอาไว้เหมือนกัน เรามีชนเผ่าอยู่ 8 ชนเผ่า คิดดูว่าพื้นที่เล็กๆ แต่มี 8 ชนเผ่า เวลาเราพูดถึงชนเผ่าเราพูดถึงวัฒนธรรมที่ไม่เหมือนกัน เราทราบหรือไม่ว่าขณะที่เรานั่งอยู่ตรงนี้เรายังมีหมอผีอยู่ เราไม่ต้องไปถึงแอฟริกาใต้ และถ้าพวกเราไปดูเราจะเห็นความน่าศึกษาอยู่มาก ในพื้นที่ที่เป็นประเทศไทยเองยังมีอะไรที่ดีๆ มาก เราคงต้องคิดและคงต้องอนุรักษ์เอาไว้

อีกประการหนึ่งถ้าเราจะจัดการพื้นที่ชายแดนซึ่งเราพบว่ามีความแตกต่างระหว่างเรื่องของสาธารณสุข เรื่องของความยากจน ผมว่าตัวมุกดาหารเองคงต้องทำเรื่องระบบสาธารณสุข ที่เป็นระบบสาธารณสุขของชายแดนที่จะเอื้อหรือรักษาคนลาว เวียดนาม หรือคนไทยในท้องถิ่นของเราเอง โดยจุดหนึ่งอย่าคิดถึงเรื่องกำไรในเรื่องของราคา แต่ให้คิดถึงกำไรในเรื่องของคุณภาพของคนของชีวิต คือประเทศไทยเราขณะนี้เราคิดแต่เรื่องเงินแต่จริงๆ แล้วประเทศไทยไม่เคยจนเรื่องของน้ำใจ แต่ ณ วันนี้ผมมองเห็นคนไทยเริ่มรวยแต่น้ำใจไม่มี

สังคมไทยขณะนี้ทางด้านสิ่งแวดล้อมอาจจะมองไม่เห็นความสำคัญมากนัก ทุกคนขายสิ่งแวดล้อมเป็นตัวเงินไปหมด เราตัดต้นไม้ ณ วันนี้เราตัดไปเพื่อจะขาย อีสานดีมากอย่างหนึ่งก็คือห้ามตัดต้นไม้ ตัดต้นไม้ต้องขอ แต่อีสานต้นไม้ส่วนใหญ่เป็นต้นยาง ซึ่งเป็นต้นไม้หวงห้าม แต่ถ้าเราไปทางเหนือจะพบว่าตัดทุกต้นไม่ขวางหน้า แล้วขอตัดไม้ต้นหนึ่ง 30 บาทก็ตัดได้ ขอทิ้งไว้ตรงนี้ขอบคุณครับ

ผศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ :

ขอบคุณท่านอาจารย์สมเกียรติ เท่าที่ฟังอาจารย์ในฐานะมุมมองของนักวิทยาศาสตร์ อาจารย์บอกว่า คุณภาพสิ่งแวดล้อมของมุกดาหาร ณ ขณะนี้ยังดีอยู่ น้ำดี อากาศดี ป่าไม้มีเกือบ 35% ของพื้นที่ มีประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ดี ตอนนี้ ณ วันนี้เราพูดกันไว้แบบนี้ยืนยันโดย

นักวิทยาศาสตร์ แต่ถ้าเราไม่มีมาตรการในการจัดการที่ดีพออีก 2 ปี 3 ปี 5 ปีข้างหน้า เรากลับมาคุยกันใหม่ว่ายังเป็นแบบนี้อยู่หรือเปล่า ถ้ากลไกการบริหารจัดการยังเป็นแบบนี้โดยเฉพาะกลไกการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนที่อาจารย์ตั้งข้อสังเกตว่า เนื่องจากเป็นพื้นที่ชายแดนมีความแตกต่างกันในหลายๆ อย่าง และที่สำคัญตามภาพฝั่งลาว ซึ่งเป็นเขตฝั่งสะหวันนะเขต เขาเตรียมการที่จะพัฒนาพื้นที่ฝั่งเขาเป็นเขตอุตสาหกรรม ดิฉันจำได้ว่าอ่านงานของอาจารย์สมเกียรติค่อนข้าง confirm ว่าอุตสาหกรรมฝั่งนั้นไม่รู้จะเป็นอะไร แต่ที่แน่ๆ ก็คือมลพิษทางอากาศมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นได้กับพื้นที่มุกดาหารถ้าทิศทางกระแสลมมีการทำในลักษณะของธรรมชาติปัจจุบันนี้ นี่คือ Trans-Boundary Issue ที่การบริหารจัดการชายแดนในฐานะทางฝั่งไทยต้องเตรียมการแล้ว ว่าเราคิดเรื่องนี้อย่างไร เราเตรียมอย่างไรบ้าง

ทีนี้เรามาฟังผู้ที่อยู่ในพื้นที่จริงๆ และมีประสบการณ์ในพื้นที่ชายแดนทั้งสระแก้วและมุกดาหารด้วย อาจจะมีข้อสังเกตให้เราได้ฟังทั้งในส่วนอดีตและปัจจุบัน เรียนเชิญคุณภา

คุณภา บุณยเกียรติ :

ขอบคุณอาจารย์โสภารัตน์ ปัจจุบันเป็นหัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์จังหวัดมุกดาหาร ประสบการณ์ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ ประสบการณ์ทางด้านธุรกิจมีรีสอร์ทเล็กๆ อยู่ที่ปากช่อง ที่จริงมาวันนี้ต้องขอบคุณอาจารย์โสภารัตน์ที่ได้เชิญมา งานที่มุกดาหารก็ค่อนข้างมาก แต่ท่านผู้ว่าฯ ก็บอกว่ามาเพื่อที่จะซึมซับความรู้ รับความรู้ และแลกเปลี่ยนความรู้จากอาจารย์ ดร.ขจิต ดร.สมเกียรติ และผู้เข้าร่วมสัมมนาทุกท่าน

ในกรอบที่อยากจะนำเสนอรอบแรกก็คือ อยากให้เรารู้เหมือนกันๆ พอๆ กัน แต่ความคิดเห็นไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน อยากจะนำเสนอเรื่องมุกดาหารและกรอบความร่วมมือ E-WEC และภายใต้กรอบ ACMECS เป็นรอบแรก หรืออาจจะเสริมความเห็นบางส่วน เช่น ความเห็นของอาจารย์สมเกียรติบอกว่า มุกดาหารมีป่าไม้อยู่ 35% นั้น จริงๆ มี 35% เพราะใช้ระบบใหม่สมัยท่านปลอดประสพใช้จากอนาล็อกมาเป็นดิจิตอลอ่านภาพถ่ายดาวเทียม จึงทำให้มีป่าไม้เพิ่มขึ้น ดูจากรายงานการป่าไม้ต่างๆ ปี 42 ปี 43 มีอยู่ที่ประมาณ 31% แต่จะใช้ฐานคิดอย่างไรก็ไม่เป็นไร

ในกรอบที่อยากจะนำเรียนในที่ประชุมสัมมนาวันนี้ก็มีโอกาสดีที่ทางผู้อำนวยการสำนักของผมมาด้วยมาจากกระทรวง ท่านผู้อำนวยสำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัดแบบบูรณาการ ท่านวิเชียร จันทรอรุโณทัย มาด้วย กรอบที่อยากจะนำเสนอก็คือ อยากจะให้รู้เหมือนๆ กัน เพราะที่อยู่ในที่นี้ไม่ทราบว่าใครเคยไปอยู่หรือไปเที่ยวมุกดาหารบ้าง ผมเชื่อว่าหลายคนยังไม่เคยไปแต่เรากำลังพูดถึงมุกดาหาร และจะไปกล่าวถึงกรอบความร่วมมือภายใต้ GMS หรือ ACMECS ระเบียงตะวันตก-ตะวันออก มีผลต่อมุกดาหารอย่างไร ส่วนรอบสองจะไปคุยกันเรื่องผลกระทบ แนวทางการแก้ไขหรือป้องกันการเตรียมการในด้านต่างๆ อาจจะด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม หรือด้านประเพณีวัฒนธรรม

มุกดาหารเรากำหนดวิสัยทัศน์ว่าเป็นเมืองการค้า การท่องเที่ยวชายแดนชายโขง ณ ประตูตะวันออกสู่อินโดจีน ท่องเที่ยวชายโขงใครไปมุกดาหาร เมื่อสองเดือนที่แล้วไปเที่ยวที่ริมโขง ถ้าไปวันนี้เปลี่ยนไปเลยจากหน้ามือเป็นหลังมือ เพราะว่าหน้ามือเมื่อสองเดือนที่แล้วการค้าชายแดนจะอยู่บนริมฝั่ง ปัจจุบันลงไปอยู่ชั้นใต้ดิน คือ ตอนนี้ท่านไปเที่ยวท่านเดินสบาย มุกดาหารเป็นจังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นจังหวัดน่าอยู่ หนองคายเป็นจังหวัดน่าอยู่อันดับที่ 7 ของโลก มุกดาหารเป็นจังหวัดน่าอยู่อันดับที่ 7.1 ของโลก พื้นที่ 4,000 กว่าตารางกิโลเมตร สองแสนกว่าไร่ติดกับ สปป.ลาว และมีประชากรอยู่ 3 แสนคนเศษ จุดหนึ่งก็คือจะมีชนเผ่าอยู่ 8 เผ่า คือ ความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม แต่ก็หลอมรวมจิตวิญญาณของคนในจังหวัดมุกดาหาร ตอนนี้ก็จะมีชาวไทยเชื้อสายเวียดนามมากขึ้น ซึ่งเป็นตัวที่จะขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจที่สำคัญ

ทางด้านเศรษฐกิจมุมมองก็คือ เรามีประชากรส่วนใหญ่อาชีพการเกษตร มี GDP ปี 2547 9,699 ล้าน มี per capita อยู่ 27,000 ถ้าเปรียบเทียบในรอบสามปีที่ผ่านมา GDP ของเราก็ขยายตัวสูงขึ้น ส่วนใหญ่จะอยู่ในภาคการค้า การบริการ มีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญก็คือ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย ยางพารา โดยเฉพาะยางพาราจะเป็นตัวสำคัญในอนาคต คือ ผลการศึกษาออกมาก็ออกมาว่าการที่จะลดพื้นที่ยางพาราส่งเสริมปลูกยางพาราจะมีปัญหา ยางพาราในมุมมองของนักธุรกิจหรือนักการตลาด ยางพาราถ้าเราจะดู demand ของโลกส่วนใหญ่ สภาพพื้นที่ที่ดินของมุกดาหารเองเหมาะกับการกรีดยาง คุณภาพยาง มุกดาหารจะเป็นจังหวัดที่มีปริมาณน้ำยางต่อไร่สูงที่สุดเกือบ 300 กิโลต่อไร่

ส่วนเรื่องการท่องเที่ยว ปริมาณการท่องเที่ยวจะเพิ่มในกลุ่มจังหวัดมุกดาหารจะเป็นจังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้น แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ได้แก่ หอแก้ว แก่งกะเบา ฯลฯ เรามี Unseen ของมุกดาหารก็คือภูผาเทิบ ส่วนริมโขงจะไม่มีร้านค้าระเกะระกะ ซึ่งตอนนี้กำลังอยู่ระหว่างการจัดระเบียบจัดระบบ

เส้นทางเชื่อมโยง East-West Economic Corridor ซึ่งเป็นเรื่องที่เราได้คุยกัน มุกดาหารจะเป็นจำเลยตลอด focus มาที่ผู้ว่าฯ focus ที่ข้าราชการ แต่ความจริงแล้วกลไกการพัฒนาต้องร่วมมือกัน ไม่ใช่ข้าราชการฝ่ายเดียว คนในพื้นที่เองก็แล้วแต่ ยกตัวอย่างสกลนคร มีเขื่อนที่สามารถเข้าถึงปริมาณพื้นที่ใช้น้ำได้ 64% แต่คนไม่ทำการเพาะปลูกทางเกษตร น้ำเต็มตลอดแต่ไม่ใช้ แต่ขณะที่มุกดาหารเรามีแค่ประมาณ 70% น้ำจากเขื่อนที่สามารถผ่านเข้าไปสู่พื้นที่เพาะปลูกได้ สกลนครมีน้ำมากแต่ไม่ทำ ก็ให้มุมมองว่าบางทีจะโทษข้าราชการฝ่ายเดียวก็ไม่ได้

เส้นทาง East-West Economic Corridor เริ่มจากมะละแหม่ง ผ่านพิษณุโลก มาถึงมุกดาหาร ลงผ่านสะหวันนะเขต ลาวบาว ไปยัง เว้ ออกท่าเรือดานัง ระยะทาง 1,450 จะอยู่ในไทยประมาณ 777 กิโลเมตร ไปสู่ท่าเรือดานัง เพราะยุทธศาสตร์ท่าเรือดานังก็คือ จะเป็นท่าเรือที่สำคัญอันดับต้นๆ ของโลก ปัจจุบันขีดความสามารถของเขาอยู่ที่ 2,500 แสนตัน แต่ในปี 2553 เขาจะพัฒนาให้ได้ 4 ล้านตัน

สะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่สองภายใต้กรอบความร่วมมือหกเหลี่ยมเศรษฐกิจจากที่อาจารย์โสภารัตน์กล่าวไว้ตอนต้น คือเราปรับเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า แผนการพัฒนาความร่วมมือภายใต้ ACMECS กรอบแนวทางการพัฒนา ยุทธศาสตร์ 3C ของ GMS (competitiveness, connectivity และ community) ก็คือจริงๆ ถึงแม้จะร่วมมือแต่ก็ต้องแข่งขัน เหมือนกับที่ท่านคณบดีฯพูดไว้ว่าถึงแม้จะมีความร่วมมือในจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดก็ต้องแข่งขัน ความร่วมมือ 5 สาขาที่ ADB เป็นเจ้าภาพหลัก ผลการพัฒนาจังหวัด ความแตกต่างของการพัฒนาทางสังคม ช่องว่างทางเศรษฐกิจ ก็ยังมี

เรื่องความร่วมมือที่สำคัญถ้ามุมมองของพื้นที่ ความร่วมมือภายใต้กรอบ GMS หรือ ACMECS การเป็นเมือง Sister City ในมุมมองของผมเองจากประสบการณ์ การเป็นเมืองคู่แฝดคือในระดับนโยบาย ระดับรัฐบาล ความร่วมมือ ความตกลง แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ ความร่วมมือในระดับท้องถิ่น ระหว่างจังหวัดกับแขวงก็ดี เป็นสิ่งสำคัญที่สุด ผิดกฎหมายช่วยได้แต่ผิดใจช่วยไม่ได้ ไปคุยกับท่านเจ้าแขวงจะไปปลูกยูคาลิปตัสได้ไหม ได้ไม่เป็นไร จะไปทำ contact farming จะไปปลูกอ้อยได้หรือไม่ ได้ คือได้จริงๆ ท่านเจ้าแขวงสะหวันนะเขต คือ อำนาจ CEO จริงๆ ถ้าเทียบกับ CEO ของเมืองไทยเรื่องการมอบอำนาจ คงต้องคุยกันหลายยก ทิศทางการพัฒนายุทธศาสตร์ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน สถานการณ์ ทิศทางการพัฒนา ความร่วมมือทางด้านการค้าการลงทุน เป็นส่วนที่ผมหาได้จากสภาพัฒน์ฯ จากอาจารย์

มาดูการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน แนวคิดก็คือเรื่องการวางผังเมือง โครงสร้าง การแก้ปัญหาชุมชน ศึกษา จัดตั้งชุมชน จริงๆ เป็นเรื่องที่มีการศึกษาไว้แล้ว ถามว่าจังหวัดอยากจะเป็นหรือไม่ จริงๆ เดิมเราตอบเองไม่ได้ เพราะมีผลการศึกษาบอกว่าจะต้องเป็นนิคมอุตสาหกรรม จะต้องเป็น DC ฝั่งลาวจะต้องเป็นนิคมอุตสาหกรรมสะหวันเซโน คือ สะหวันเซโนตอนนี้ผลการศึกษาเป็น Final Report ออกมาแล้วว่ามีด้านการค้า การตลาด อุตสาหกรรม ฯลฯ ที่เหมาะสม ซึ่งทางการนิคมอุตสาหกรรมให้เงินสนับสนุนกับทางรัฐบาลลาว ผมว่าค่อนข้างจะดีแต่จะเกิดขึ้นได้เมื่อไหร่ แนวทางที่เขาจะเลือก 3 แนวทางโอกาสที่จะเกิดไม่ทราบว่าเมื่อไหร่

ส่วนสนามบินสะหวันนะเขต ความร่วมมือระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านจะเกิดหรือไม่ ซึ่งเป็นเรื่องของโครงสร้างพื้นฐานหรือเป็น hardware ของการที่จะก่อให้เกิดการพัฒนา ตอนนี้ก็มีผลการศึกษาเบื้องต้นอยู่ แต่จะถามเกิดอีกเมื่อไหร่เท่าที่เข้าไปดูข้อมูลอีกประมาณ 3 ปี สนามบินนี้จะเป็นทั้ง International และ Domestic ของไทยกับลาว เพราะฉะนั้นราคาค่าตั๋วเครื่องบินอยู่ประมาณ 3,200 บาท ถ้าจากมุกดาหารจะเข้าไปกรุงเทพฯ จะต้องนั่งรถจากโรงแรมพลอย 350 บาท ไปที่อุบลราชธานี ค่าตั๋วเครื่องบินอีก 2,250 บาท ถ้า 3,200 บาท ผมไปสะหวันนะเขตผมไม่ต้องเสียเวลาไป-กลับที่นั่งอยู่บนรถ 5 ชั่วโมง ผมก็ยอม นี่คือความร่วมมือระหว่างประเทศ

จริงๆ ไม่อยากกล่าวถึงมากก็คือ เรื่องกลยุทธ์ของรัฐบาล หรือยุทธศาสตร์ความร่วมมือด้านต่างๆ ขอกล่าวข้ามไป ดูนโยบายภาครัฐจากส่วนกลางและขณะเดียวกันก็เป็นส่วนของเอกชน

ภายนอกด้วย นโยบายภาครัฐเกี่ยวกับการขับเคลื่อนความร่วมมือตาม E-WEC (ดูสไลด์ที่ 43) จะบอกว่าหลักการของ E-WEC กลยุทธ์และผลลัพธ์มุ่งเน้นเป็น great way nos, interchange nos และ border nos ซึ่งเราทำกันอยู่

E-WEC เป็นตัวที่ trickle down effect ของการพัฒนาซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาในหลายๆ ด้าน เป็นตัวโปรแกรมที่สำคัญที่สุดภายใต้กรอบ GMS 1 ใน 11 กรอบที่จะทำให้การพัฒนาในภูมิภาค แต่บางคนก็บอกว่าเส้นนี้น่าจะเป็น Green Corridor เวลาคิดก็อาจจะต้องแยกส่วนแต่ละประเทศ แต่ละจังหวัด อาจจะมีนโยบายไม่เหมือนกัน อย่างของไทยจะปรับมาเป็นเรื่องเศรษฐกิจแบบพอเพียงโอกาสที่จะปรับเข้ามาก็จะทำให้เกิด Green Corridor ก็มีโอกาส

อีกประการหนึ่งโครงสร้างพื้นฐานก็ไปได้มาก ในส่วนของเส้นทางตะวันออกค่อนข้างจะสมบูรณ์ ภายในแผน 10 จะเสร็จหมด แต่ก็ยังจะติดที่ทางพม่า ซึ่งทางรัฐบาลไทยก็ให้การสนับสนุนอยู่

การพัฒนาของไทย เพื่อสร้างโอกาสในการลงทุนใน E-WEC (ดูสไลด์ที่ 51) ในมุมมองการพัฒนาของไทยก็คือ พื้นที่เป้าหมายจะมองเป็น cluster อย่างที่บอกไป ตัวโครงสร้างพื้นฐานที่เป็น hardware ในไทยค่อนข้างสมบูรณ์ ในลาวค่อนข้างสมบูรณ์ ในเวียดนามอุโมงค์ที่จะไปสู่ท่าเรือดานังไม่ต้องขึ้นเขาค่อนข้างสบาย ระยะทางจากมุกดาหารจะไปลงท่าเรือดานังไปเข้าถึงเย็นตรงนี้จะเป็นตัวที่จะทำให้การค้า การท่องเที่ยว การขนส่ง การคมนาคม ค่อนข้างจะดี ยุทธศาสตร์ของการค้าจริงๆ สมมติว่า CP เขามองอย่างนี้ว่า การค้ามองที่ 3 ตัว คือ ทำเล เพราะฉะนั้นมุกดาหาร คือ ทำเล เราก็ต้องกำหนดยุทธศาสตร์หรือวิสัยทัศน์เป็นอย่างนี้ คือถูกบังคับ จริงๆ direction ของมุกดาหารอยากจะเป็นอย่างนี้หรือไม่ คนในมุกดาหารเองคิดกันมาจัดทำแผนยุทธศาสตร์ก็ออกมาอย่างนี้เพราะถูกบังคับโดยกรอบใหญ่ๆ จำเป็นต้องเป็นแบบนี้

ความก้าวหน้าในการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน (ดูสไลด์ที่ 56) หลายท่านบอกว่ายังไม่มีการจัดทำผังเมืองเฉพาะ แต่จริงๆ แล้วผังเมืองเฉพาะเป็นเรื่องทางกฎหมาย กฎระเบียบราชการบางทีเปิดไม่ได้เมื่อยังไม่มีประกาศเป็นกฎหมาย เพราะเกี่ยวกับผลประโยชน์ต่างๆ แต่เราก็มีมุมมองเดิมผังเมืองของมุกดาหารยังไม่ถึงสะพาน แต่ปัจจุบันเรามีนักผังเมืองที่จบโดยตรงก็เข้าไปทำถึงขอบเขตของสะพาน ว่าตรงนี้จะเป็นส่วนของราชการ ส่วนอุตสาหกรรม ในจังหวัดมุกดาหารจะมีเขตอุตสาหกรรมอยู่ 5 ตำบล เพราะฉะนั้นถึงจะเป็นเมืองน่าอยู่จังหวัดที่ 7.1 ของโลก

ขอตอบอาจารย์สมเกียรติเกี่ยวกับบ่อบำบัดน้ำเสียจึงไปอยู่ที่สูง ความจริงผมไม่รู้ในรายละเอียดเหล่านี้ แต่มุมมองหรือประสบการณ์มองอย่างนี้ เมื่อไปอยู่ที่สูงการใช้ไฟฟ้าที่จะสูบขึ้นไปและไปบำบัด สมมติเราใช้ไฟฟ้าในช่วงที่ค่าไฟต่ำและปล่อยลงมาเพื่อผลิตไฟฟ้าพลังน้ำในช่วงที่ความต้องการสูงเหมือนลำตะคลองพลังงานไฟฟ้าแบบสูบกลับ ก็อาจจะเป็นไปได้ถ้าคิดได้อย่างนี้ ส่วนเรื่องขยะ เห็นด้วยกับอาจารย์สมเกียรติที่ฝังกลบไม่ได้จำเป็นต้องคัดแยก แต่ว่ามีผู้เชี่ยวชาญที่จะเข้ามาดำเนินการด้านนี้ได้อยู่ จริงๆ แล้วจังหวัดมุกดาหารเตรียมการรองรับไปได้หลายเรื่อง ผม

มาอยู่หนึ่งปีก็ทราบว่าเราทำอะไรไปแล้วบ้าง และเตรียมที่จะทำในปี 2550 และ 2551 ก็พอมี แต่อาจจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ทั้งหมด เพราะปัญหาไม่สามารถจะแก้ไขได้ในวันเดียว ปีเดียว ต้องปรับเปลี่ยนปัญหา แก้ปัญหาหนึ่งอาจจะไปเกิดอีกปัญหาหนึ่ง อยู่ที่ว่าต้องคิดร่วมกัน ทำงานร่วมกันโดยชุมชนจะมีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันได้อย่างไร ก็จะปรับเปลี่ยนไปเรียนให้ที่ประชุมทราบตรงนี้ก่อน

ผศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ :

ขอบคุณคุณนภามากค่ะ มีข้อมูลที่น่าสนใจมากและคิดว่าเท่าที่ฟังมุมมองของทางจังหวัดปรับได้รวดเร็ว ดิฉันไปมุกดาหารเมื่อเดือนพฤศจิกายน ตอนนั้นตลาดอินโดจีนยังอยู่บนพื้นดิน มาวันนี้ คุณนภาบอกว่าอยู่ข้างล่างแล้ว ค่อนข้างที่จะชื่นชมมองว่ามุกดาหารเองมีจุดเด่นหลายประการและพยายามที่จะเตรียมการในเรื่องของการปรับตัวและมองเห็นความสำคัญของบทบาทของภาคีอื่นๆ ที่จะให้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานครั้งนี้ และอีกประการหนึ่งก็คือคำหนึ่งที่น่าสนใจ Green Corridor คือได้ยินแค่ E-WEC (East-West Economic Corridor) ก็ยังมองว่าทำไมรัฐบาลพูดถึงแต่เขตของแผนการพัฒนาเศรษฐกิจ ตอนนี้เราพูดถึง Green Corridor น่าสนใจว่าการพัฒนาตรงนี้เป็นเส้นทางที่อาจารย์ขจิตบอกว่ามีเส้นทางที่เป็นเส้นก๋วยเตี๋ยว ขณะเดียวกันระเบียงก็สำคัญแต่ทำอย่างไรจะทำให้เป็น Green ได้ตรงนี้ ก็เป็นความท้าทายและเป็นเรื่องที่น่าสนใจ

ขออนุญาตเปิดประเด็นเพื่อจะทำให้ท่านที่รับฟังวันนี้ ได้แลกเปลี่ยนหรืออยากจะซักถามในส่วนของวิทยากรหรือแม้กระทั่งตัวดิฉันเอง หรืออยากจะให้มุมมองอย่างอื่นที่คิดว่าเราอยากมีการแลกเปลี่ยนในวันนี้ เรียนเชิญค่ะ

ผู้เข้าร่วมสัมมนา :

มีปัญหาในการบันทึกเสียง

ผศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ :

ขอบคุณค่ะ เชิญท่านอาจารย์สมเกียรติตอบ

รศ.ดร.สมเกียรติ ปิยะธีระธิติวรกุล :

ผมไม่ค่อยรู้เรื่องการปกครอง ขอคิดแบบคนที่ไม่เหมือนกัน จริงๆ แล้วในระบบนิเวศน์วิทยาไม่ว่าระบบอะไรก็ตาม จะเกิดแบบสมบูรณ์ได้จะต้องเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน หลักคิดที่บอกว่าเราไปสร้างให้ใครและเราต้องทำให้เขามาพึ่งเรา อาจจะเป็นหลักคิดที่ไม่เกิดสมดุล จริงๆ ถ้าเราไปสร้างให้เขาและคิดอีกอย่างหนึ่งว่า เมื่อเราไปช่วยเขาเราจะทำอย่างไรให้เขาอยู่ต่อไปได้ ถ้าเราสร้างให้เขาและเขาต้องพึ่งเราตลอด เราจะพบว่าระบบตรงนั้นไม่สมบูรณ์เราจะต้องเป็นผู้ให้

ตลอดเวลา จริงๆ ผมเห็นด้วยในการที่จะทำอะไรให้เกิดประโยชน์ ประโยชน์ต้องร่วมกัน เราอาจจะได้ประโยชน์ เขาจะได้ประโยชน์ แต่ถ้าเราได้ประโยชน์ฝ่ายเดียวตรงนั้นไม่เกิดสมดุล

ผมคิดว่าที่พวกเราทำวิจัยจะดูในลักษณะเชิงอนุรักษ์ แต่เราเป็นเชิงแนวอนุรักษ์ที่มีลักษณะเชิงรุกอยู่เพราะเราบอกว่าเรามีอะไร และจะใช้ประโยชน์ตรงนั้นได้อย่างไรให้คุ้มค่าที่สุด ให้ตรงนั้นเหลืออยู่ เราพูดถึงเรื่องสะพานและมองสะพานถามว่าไทยได้อะไรไหม จริงๆ ไม่ได้อะไรเลยเท่าไหร่ แต่ถามว่าลาวได้ไหม ลาวก็ตอบว่าไม่ได้อะไร ถามเวียดนามได้ไหม เวียดนามก็ตอบว่าไม่รู้ว่าสร้างไปทำไม ถ้าทั้งสามประเทศรวมกันเราจะเห็นว่าสะพานนี้เป็นตัวเชื่อมความสมานฉันท์หรือประโยชน์ร่วมกัน ลาวพัฒนาประเทศได้จากสะพานนี้ ไทยส่งของไปเวียดนามได้จากสะพานนี้ เวียดนามสามารถเปิดเมืองท่าดานังให้เป็นเมืองท่าที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพราะสะพานนี้เหมือนกัน จริงๆ ตอนที่เราทำเรามองสะพานนี้ว่าสะพานเล็กกว้าง 8 เมตร สร้างไปทำไม เราไปหนองคายเรามองสะพานอะไร สร้างไว้ใช้ประโยชน์ไม่ได้คุ้มค่า ศักยภาพของหนองคายสะพานนั้น สร้างขึ้นเพื่อไปทางเหนือของลาวไม่ได้เชื่อมอะไรเลยตอนสร้างเชื่อมระหว่างไทยกับลาว ตอนใช้สะพานเป็นแค่สะพานมิตรภาพ จะกลายเป็นสะพานอย่างอื่นไม่ได้ แต่สะพานที่เราสร้างใหม่นี้ชัดเจนเป็นการเชื่อมระหว่างทิศตะวันออกกับทิศตะวันตกของเอเชียอาคเนย์ สะพานนี้คงต้องมีความสัมพันธ์อะไรที่มากกว่านั้น

เราคงต้องมอง คือลาวจริงๆ อาจจะมีอะไรด้อยกว่าเรา ทรัพยากรค่อนข้างจะมากกว่าไทย เราก็อาจจะต้องคิดว่าเราจะใช้ทรัพยากรเขาอย่างไรให้คุ้มค่ากับที่เขามี ผมเห็นมีหลายๆ ประเทศไปปลูกป่าตรงนั้นก็อาจจะเป็นส่วนหนึ่งที่ไทยเราอาจจะได้ประโยชน์จากตรงนั้นเหมือนกัน ผมว่าเราอาจจะต้องมองการพึ่งพาซึ่งกันและกัน อาจจะเอาเศรษฐกิจนำหรืออะไรแล้วแต่ แต่พื้นฐานของความร่วมมือระหว่างประเทศ ระหว่างชายแดน คงเป็นความสามัคคีกัน ถ้าเราไม่มีความสามัคคีที่จะทำอะไรร่วมกันเราก็คงอยู่ได้ไม่นาน คือความยั่งยืนไม่เกิด อย่างที่บอกว่าระบบนิเวศน์ต้องมีความเชื่อมโยงทั้งหมดให้เกิดสมดุล เหมือนระบบป่า ซึ่งขณะนี้ประเทศไทยเราไม่มีป่าที่สมบูรณ์ป่าที่สมดุลก็ยังไม่มี เพราะเราทำลายไปเรื่อยๆ

เห็นด้วยกับที่ยกตัวอย่างมาบตาพุด เราจะพบว่าเรากระตุ้นทางด้านเศรษฐกิจ แต่เราลืมไปว่าทำลายวิถีชีวิตตรงส่วนนั้นหายไปหมด ทุกคนมองตรงนั้นเป็นเมืองอุตสาหรรม และสุดท้ายก็คือคนที่อยู่ตรงนั้นที่เรียกว่ามาบตาพุดไม่เหลือเมืองมาบตาพุดให้เราเห็น เราสร้างอุตสาหกรรมภายใต้ความลำบากของคนในท้องถิ่น เราจัดนิคมอุตสาหกรรมโดยที่ไม่มีสิ่งที่เราเรียกว่าเขตกันชน เราไม่มี Buffer Zone เราบอกว่าเอาถนนเป็น Buffer Zone เอารั้วโรงเรียนเป็น Buffer Zone เอาโรงพยาบาลเป็น Buffer Zone สุดท้ายเราก็เห็นว่าเกิดอะไรขึ้น และเป็นกรณีศึกษาที่แพงมากสำหรับคนในท้องถิ่นเอง ผมคิดว่าพวกเราคงไม่อยากให้เกิดที่มุกดาหาร ทางกาฬสินธุ์ แม้กระทั่งสะหวันนะเขตหรือดานัง ซึ่งอยู่ตรงนั้นยังมีความน่าจะไปอยู่

สิ่งหนึ่งที่ผมคิดว่าตัวมุกดาหารเอง จะต้องทำก็คือต้องทำผังเมืองให้ชัดเจน เวลาทำผังเมืองไม่ได้ทำเฉพาะผังตัวเมือง เราจะต้องทำผังที่เป็นเขตอะไร อุทยาน ป่าไม้ เป็นไร่นา เกษตรกรรม ต้องทำทั้งจังหวัด คนทำผังเมืองจะบอกว่าผังเมืองไม่ใช่ผังชนบท แต่ไม่ใช่ คำว่าผังเมืองเป็นการใช้พื้นที่ทั้งหมดของที่ดินที่มีอยู่ เราต้องทำของกาฬสินธุ์ สกลนคร ร้อยเอ็ด ลงมาให้หมด และให้เห็นชัดว่าแต่ละส่วนเชื่อมโยงกันอย่างไร และจัดอย่างไรให้สมดุล จัดอย่างไรให้คนที่เข้ามาอยู่ในเมืองกลับไปทำงานที่ท้องถิ่นได้

ผมเคยพูดว่ามุกดาหารเป็นเมืองที่น่าอยู่สำหรับคนเกษียณ ปัจจุบันผมพูดได้อีกอย่างหนึ่งว่าอีสาน คือ เมืองสำหรับคนเกษียณและคนก่อนวัยเรียน เพราะถ้าเราไปอีสานจะเห็นว่าการที่รัฐบาลสนับสนุนเรื่องเงินกู้ทำให้คนออกจากท้องถิ่น เนื่องจากกู้แล้วไม่มีเงินใช้ต้องออกมาหากินข้างนอกในเมืองและเอาเงินไปคืนเป็นภาระ เป็นสิ่งที่มองแล้วประหลาดมาก เมื่อก่อนเราบอกว่าเราจนเพราะเราไม่มีเงิน ปัจจุบันเราบอกมีเงินแต่เราเป็นหนี้ ต้องมีภาระใช้หนี้ ลักษณะของสังคมไทยเป็นอย่างนี้และเข้าใจว่าคนแก่จะอยู่ในหมู่บ้าน คนหนุ่มสาวจะหายไปจากหมู่บ้านและอยู่ตามโรงงาน

ผมว่าตรงผังเมืองคงจะต้องชัดเจนว่าผังเมืองต้องทำ และทำทั้งจังหวัด เราไม่สามารถทำผังเมืองเฉพาะตัวเมืองได้ จังหวัดที่ทำผังเมืองเต็มแล้ว อย่างเช่น จังหวัดสมุทรสาคร ขณะนี้กำลังประกาศอยู่ หลายๆ จังหวัดทำผังเมืองเต็มแล้ว เราคงจะต้องทำและพื้นที่ตรงไหนที่เราคิดว่าเป็นเขตที่กำลังล่อแหลมต่อการเสียหายของทรัพยากร ต่อการที่จะเสียหายในส่วนของตัวเมืองต่างๆ ผมเข้าใจว่าสำนักงานและแผนสิ่งแวดล้อมมีนโยบายเกี่ยวกับการประกาศพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ซึ่งถ้ามีเหตุเกิดจริงๆ เราทำแผนขึ้นมาและประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม หมายความว่าพื้นที่ตรงนี้เสี่ยงแล้วต้องมีการฟื้นฟู มาตรการฟื้นฟูก็จะเกิดขึ้นและจะทำให้พื้นที่ตรงนั้นฟื้นสภาพเป็นพื้นที่ที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น มีหลายๆ อย่างที่เราต้องใช้เหมือนกันในกระบวนการจัดการพื้นที่หลายๆ คนบอกว่าน่าจะมีพื้นที่พิเศษที่เขียนไว้ น่ากลัวพื้นที่พิเศษในที่นี้หลายๆ แห่งจะเป็นพื้นที่ผลประโยชน์ เรามองพื้นที่พิเศษเกาะช้างถึงวันนี้ เราพยายามทำเกาะช้างอยู่ แต่เรามองดูไม่ค่อยเกิดรูปธรรมเท่าไหร่ เพราะมีประโยชน์แฝงอยู่ ผลประโยชน์ซับซ้อนตรงนั้น เราทำพื้นที่เขตคุ้มครองสึนามิ หลายๆ คนบอกว่า รัฐบาลพอเกิดสึนามิ รัฐบาลบอกให้ทำพื้นที่คุ้มครองเขตที่ปลอดภัย เราทำประกาศ ณ วันนี้ปีกว่าแล้วเรายังไม่ประกาศ เพราะว่ามีบางคนกำลังสร้างรีสอร์ทใหม่อยู่ก็เลยประกาศไม่ได้

เราบอกตรงนี้มันวิกฤต เรามองเห็นวิกฤต แต่คนบางคนที่มีอำนาจตัดสินใจไม่ได้มองเรื่องนั้น ผมเห็นด้วยว่าเราอาจจะต้องพัฒนาแต่คงต้องมองในลักษณะอย่างหนึ่งก็คือ ต้องรักษาสภาพของสภาพเดิมที่มีอยู่ เพราะเราพัฒนาสามารถที่จะเอาประโยชน์จากของที่มีอยู่เดิมมาใช้ได้ อย่างเช่น เราพยายามสร้างอุทยานต่างๆ เช่น สุโขทัย ศรีสัชนาลัย เราสร้างขึ้นมาเพื่อให้คนดูว่า

วัฒนธรรมเก่าๆ ของเราเป็นอย่างไร เราฟื้นฟูชีวิตตรงนั้นขึ้นมาได้ โดยเอาของเก่ามาขาย อาจจะเป็นความเห็นส่วนตัว

ผู้เข้าร่วมสัมมนา :

มีปัญหาในการบันทึกเสียง

ผศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ :

ขออนุญาตเชิญอาจารย์ขจิตค่ะ

ดร.ขจิต จิตตเสวี :

ผมเห็นด้วยอาจารย์อดิศร เสมแย้ม ก็เกิดรู้สึกมีจินตนาการที่อยากจะพูดเรื่อง Corridor นี้มากขึ้นในความเป็นจริง ที่เข้าไปสำรวจด้วยกันเมื่อไม่กี่ปีแต่เมื่อปีที่แล้วได้ไปร่วมกับอาจารย์โสภารัตน์จัดที่มุกดาหาร เส้นทางในช่วงของลาวเปลี่ยนไปมากเหลือเกิน รอยเท้าไดโนเสาร์ประชิดมาเหมือนกัน หายไปไหนไม่รู้ ใจหายว่าความเปลี่ยนแปลงขนาดที่สะพานยังไม่เกิดอะไรต่ออะไรเปลี่ยน และในนิคมอุตสาหกรรมที่ตรงติดกับชายแดนเวียดนาม มีโรงงานรองเท้าชาแนลผลิตภัณฑ์ยางซึ่งมี pollution สูง นี่คือภาพที่เปลี่ยนไป ผมไม่ได้ไปหลายเดือนเดี๋ยวอาจารย์อดิศรอาจจะเล่าให้เราฟังได้

ทีนี้ผมอยากจะสืบเนื่องจากอาจารย์สมเกียรติสักนิด โชคดีที่คุณนภาได้กรุณานำเสนอทั้งหมด ที่จริงคุณนภาน่าจะนำก่อน ผมอยากจะตั้งคำถาม 2-3 ประเด็น คือ ก่อนจะตอบเรื่องอาจารย์โสภารัตน์พอดีเอกสารประกอบการสัมมนาหัวเรื่องว่า “ปัจจุบันและอนาคตของการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนของมุกดาหาร” แต่ที่จริงเรื่องสำคัญที่สุดอยู่ข้างล่าง คือ การศึกษาเบื้องต้นเพื่อพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยเรื่องอะไร เรื่องการพัฒนาระเบียงตะวันออก-ตะวันตก (E-WEC) และการเปิดสะพานข้ามแม่น้ำโขงระหว่างสะหวันนะเขต-มุกดาหาร : การศึกษาเพื่อเตรียมวางระบบการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติตามยุทธศาสตร์การเปิดประตูสู่อินโดจีน-เมืองการค้า และการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร นี่คือตัวเรื่องแท้ๆ ที่เราจำเป็นต้องถามกันว่าจุดเหนี่ยวนำแรงผลักดันให้เกิด แน่นอนมีมาจากการค้าโลก แต่ขณะนี้มาถึงจุดที่เราต้องดู ในมุมนี้ประเด็นร้อน คือ competitiveness ประเด็นเย็นก็อาจจะเป็น preservation ของอะไรบางอย่างที่ดีไปด้วยกัน

ผมขอตั้งคำถามหลักๆ 3 ประเด็นด้วยกันง่ายๆ ก็คือว่า

1. ทำไมต้องมี East-West Corridor ใครตัดสินใจ มุกดาหารเปล่าแน่นอน ไม่ใช่แน่ กลุ่มจังหวัดสนุกก็เปล่า ผมว่าประเทศไทยก็เปล่า

2. มีแล้วดีอย่างไร คงดีสำหรับใครบางคน ไม่มีสำหรับใครบางคน มีแล้วไม่ดีอย่างไร

3. เมื่อจะต้องมีจะต้องเกิดเหมือนสะพานแรกออสเตรเลียสร้าง สะพานสอง ADB สร้าง เงินใครเราก็คงรู้เป็นเจ้ามือ เมื่อมีแล้วจะต้องปรับตัวอย่างไร ทางด้านเศรษฐกิจ ทางด้านสังคม ทางด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้นำไปสู่การเตรียมตัวล่วงหน้าที่อาจารย์โสภารัตน์และทีม และท่านอาจารย์สมเกียรติได้พยายามทำไว้ก่อน ในแง่จิตสำนึก ในแง่วางแผน ในแง่การปรับตัวทางด้านการบริหาร ถ้าไม่มีท่านอาจารย์สมเกียรติเมื่อ 2-3 ปีที่แล้ว ไปบอกว่ามุกดาหารน่าอยู่เหลือเกิน ผมว่าคนไทยหลายคนคงมองว่ามุกดาหารเป็นเมืองบ้านนอก ที่พร้อมจะเอาอะไรไปใส่และสบายใจไปอีกเมืองหนึ่ง ซึ่งทางลาวไม่ค่อยทำ

เมื่อสักครู่ตั้งคำถาม แต่ขออนุญาตเสนอคำตอบนี่เป็นผลงานวิจัยของหลายๆ ท่านซึ่งผมไม่ได้คิดเองทั้งหมด

1. ทำไมต้องมี E-WEC ผมเกรงว่าตรงนี้เป็นปัญหาเรื่องวาระทางนโยบายต่างระดับ อาจจะ 4 ระดับด้วยกัน ระดับนานาชาติ ระดับ Global ระดับรองลงมาระดับระหว่างประเทศและภูมิภาคของเรา รองลงมาอีกระดับรัฐไทยของเรา และระดับที่ต่ำลงไปที่คนแทบจะเห็นอยู่บ้างคือจังหวัด แต่ยังเล็กกว่าจังหวัดอีกคือตำบลและชาวบ้าน ผมจะขอไล่ระดับจากล่างขึ้นไปบนด้วยคำถามเดียวกัน ท่านอดีตผู้ว่าฯ ดร.นิรันดร์ ซึ่งท่านคลุกคลีเกี่ยวกับเรื่องนี้ ท่านผู้ว่าฯ นิรันดร์ ท่านพูดไว้ว่าตัดถนนผ่านจังหวัดมุกดาหารถนนใหญ่สวยเพื่อรองรับ corridor ชาวบ้านอยู่ตรงนี้บอกว่าไม่เปิดทางให้เข้าหมู่บ้านเลย เมื่อไม่เปิดก็ลงไหล่ทางเพื่อเข้าหมู่บ้าน แต่ว่าทางหลวงบอกว่าถนนมาตรฐานเท่านี้ จะต้องมีทางออกทุกๆ กี่กิโล นั่นคือ มาตรฐานของรัฐไทย มาตรฐานของ East-West Corridor ไม่ใช่มาตรฐานของชุมชนหมู่บ้านที่ต้องส่งลูกหลาน ต้อนวัวควายข้าม นี่เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่เกิด conflict ต้องการการจัดการอย่างมากว่าใครเป็นคนบอกว่าจะต้องมีอะไร ไม่ทราบว่าถนนจากจังหวัดมุกดาหารไปอุบลราชธานียังไม่เสร็จ แต่ฝั่งเวียดนามเสร็จไปบ้างแล้ว ชาวบ้านไม่ค่อยรู้เรื่อง จังหวัดก็พอรู้เพราะจำเป็นจะต้องปรับตัว

ระดับประเทศแน่นอนเราต้องแข่งขัน แข่งขันทั้งภูมิภาค แข่งขันกับคนอื่น ระดับระหว่างประเทศเราก็ต้องการเป็น leadership วาระดั้งเดิมคือ GMS ก็ใส่วาระใหม่ซึ่งดีมาก คือ อิระวดี เจ้าพระยา-แม่น้ำโขง คือ ACMECS ขึ้นไปเพื่อให้ประเทศไทยมีบทที่จะต้องเล่นในการทำร่วมกัน ไม่ใช่นำเฉยๆ แล้วไปฉกของเขา แต่ว่าเขาเป็นผู้รับ แต่ยังมีอีกระดับหนึ่งที่เหนือกว่าเราไปอีก คือ ระดับของ ADB หรือ ESCAP ซึ่งเป็นคนตัดสินใจในที่สุดว่าทางทฤษฎีที่ตัดเส้นทาง แต่ถ้าดูแผนที่นี้คือเรา focus จะเห็นว่า focus ตรงนี้ แต่ถ้าเราดูแผนที่ดาวเทียมอย่างที่บอกไว้ใน google earth จะเห็น อ่าวตังเกี๋ย ทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย ข้างบนนี้คือญี่ปุ่น มีวาระ global เข้ามาและเราก็ต้องปรับตัว

นี่คือที่มาของทั้งหมด คำถามใหญ่ถ้าไปถามชาวบ้านจังหวัดนั้นเขาไม่รู้ คำถามที่เราแบบหยาบมากก็คือ ถ้าไม่ทำอะไรเลย เมืองมุกดาหารน่าอยู่อยู่แล้ว แต่มันน่าอยู่ต่อไปไม่ได้แล้ว เพราะว่ามีสิ่งที่ผ่านเข้ามา ก็เกิดวาระของเราต้องทำ ทีนี้ต้องทำอะไร ถ้ารัฐบาลสั่งให้ทำ ทางการ

สั่งให้จังหวัดๆ ก็ต้องไปทำ ก็ไม่รู้จะทำตรงไหนเพราะไม่รู้ว่าวัวควายชาวบ้านจะต้องเดินข้ามตรงไหน ตรงไหนเหมาะ

ท่านอาจารย์สมเกียรติเป็นคนเปิดหูเปิดตาผมมากในการชี้ให้เห็นว่ามุกดาหารน่าอยู่ และทันใดนั้นก็นึกถึงเมืองในยุโรปหลายๆ เมือง ซึ่งประเทศเขามีอาวุธนิวเคลียร์ มีเทคโนโลยีทุกอย่างสมบูรณ์มาก แต่เมืองของเขาเวลาอยู่ริมแม่น้ำไรน์ช่างสวยน่าอยู่เหลือเกิน ผมไม่เห็นมีใครเข้าไปทำตรงนั้นเสียหาย ผมว่านี่คือความสำคัญของโครงการวิจัยที่ชื่อว่า ยุทธศาสตร์มันมี เปิดประตู มีแรงผลักดัน มีทุนนิยม การแข่งขันเสรี วาระทางเศรษฐกิจก็คือ economic of scale ยิ่งใหญ่ยิ่งได้เปรียบสินค้าระดับโลกและดีกว่าแข่งกันเอง แต่เราอยู่ท่ามกลางจัตุรัสสี่แยกของเรื่องนี้ เพราะฉะนั้นวาระสองวาระขัดกัน บน corridor ที่รถวิ่งเร็วทางเศรษฐกิจเมืองเล็กๆ หรือประเทศเล็กๆ จะอยู่อย่างไรถึงจะปลอดภัย ผมคิดว่าขอนำเรื่องกลับมาตรงนี้ เพื่อที่จะช่วยให้งานท่านอาจารย์จริงๆ แล้วมีความสำคัญ และผมก็ทุ่มเทพลังงาน 4-5 ปีมากกว่าสนับสนุนงานวิจัย คือ convince ท่านอาจารย์โสภารัตน์ เพราะเรื่องของท่านความเป็นความตาย ค้าขายเสร็จแล้วกำไรเป็นหุ้นขายไปไหนก็ไม่รู้ ทั้งที่ดิน และอะไรต่างนานา กับที่ต้องอยู่พื้นที่กับประเทศเป็นอย่างไร ผมขอแถมตรงนี้ไว้

ผศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ :

ขอเชิญคุณนภาค่ะ

คุณนภา บุณยเกียรติ :

คงไม่มีอะไรความคิดอย่างที่บอก ความรู้ความเข้าใจอาจจะเท่าๆ กัน แต่ความคิดเห็นสามารถแตกต่างกันได้ แต่ประเด็นสำคัญก็คือ สมมติว่าบทบาทของเราถ้าจะเป็นตัวนำหรืออะไรก็แล้วแต่ ถ้าลัทธิชาตินิยมก็ โอ.เค แต่บางทีการทำงานหรือการพัฒนาจะต้องมีดุลยภาพ ลักษณะถ้าให้มองเชิงประสบการณ์ ด่านที่กัมพูชา อรัญประเทศ และปอยเปต ขอทานมีจำนวนมาก เข้าไปเขาเรียกผมพ่อ พ่อขอตังค์ พูดไทยได้ ให้คนหนึ่งมาอีก 20 แต่ถ้าจัดระบบการพัฒนาให้ความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจลดลงขอทานก็จะไม่มี ผมเชื่ออย่างนั้น คือ จริงๆ กรอบการพัฒนาในหกเหลี่ยมเศรษฐกิจ หรือ ACMECS ประเด็นสำคัญก็คือจำเป็นต้อง win win ด้วยกัน competitiveness ได้ แต่ win win ด้วยกัน อันนี้คือหลักสำคัญ

ในระบบของพื้นที่จังหวัดผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่คิดกันมาก หน้าที่ของจังหวัดผู้ว่าฯ จะต้องบอกว่ารักษาสภาพป่าก็ต้องมีตัวชี้วัด ป่าต้องไม่หาย ทีนี้ถ้ามาจัดการสิ่งแวดล้อมตัวอื่นสร้างสะพานขึ้นมา จังหวัดก็มองกรอบมิติทางด้านความมั่นคง มิติทางด้านสังคม มิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม เราตัดถนนเส้นหนึ่งเส้นนาโปน้อยไปถึงแก่งกะเบาเป็นถนนท่องเที่ยว ความจริงนัยยะอาจจะมีเรื่องยุทธศาสตร์ความมั่นคงเข้ามาเกี่ยว คือ ทิ้งไม่ได้

ปัญหาของยาเสพติด แรงงานอพยพ ขนสินค้าหนีภาษี ฯลฯ แต่กรอบที่เราทำสอดรับกับที่เราจะได้ก็คือ เราสามารถจัดการสิ่งแวดล้อม ท่องเที่ยวพื้นที่ริมโขงได้ ก็จะทำเป็นถนนสำหรับ bicycle lane ส่วนหนึ่ง ถนนที่เป็น Jocking lane คุณภาพสิ่งแวดล้อมก็น่าจะดีขึ้น จากตัวเมืองจังหวัดทางแถบติดแม่น้ำชุมชนนาโปน้อย บางทราย ออกที่แก่งกะเบาแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ถ้าท่านไปมุกดาหารช้าจะไม่มีโอกาสเห็น ปีหน้ารูปโฉมอาจจะเปลี่ยนไปอีก ระดับจังหวัดเองถ้าขีดความสามารถของจังหวัดในเรื่ององค์ความรู้ต่างๆ ที่อาจารย์ขจิตพูดไว้ตอนแรกที่ถามว่าเรายังขาดอยู่ ก็ยังขาดอยู่ ถามว่ามีการบูรณาการไหม ถ้าการทำงานเชิงพื้นที่ เชิง function ก็ค่อนข้างที่จะยังหลวมอยู่เพราะยังไม่มีแกนนำ สำนักงานจังหวัดหน่วยงานของผมมีแค่ 3 คน แต่ผมไม่เคยบอกว่ามีคนน้อย ผมเชื่อว่าทำไปแล้วจะสำเร็จ

ตอบคำถามสักนิดว่า สมมติว่าในประเทศไทยมีครอบครัวหนึ่งครอบครัว มีเงินมากกว่า 5 ล้านครอบครัวรวมกัน ก็เกิดการชุมชนวันที่ 26 เรามองง่ายๆ อย่างนี้ เพราะฉะนั้นการพัฒนา ความยั่งยืน พอเพียง มั่งคั่ง มั่นคง ก็ต้องมองหลายๆ มุม หลายๆ มิติ แต่หน้าที่ของจังหวัดก็คือทำอย่างไรถึงจะให้การพัฒนาได้รับประโยชน์แก่ประชาชนโดยตรง ผมอยู่ในพื้นที่ส่วนหนึ่งอาจจะอยู่ไม่ถึง 400 วัน อาจจะไปเมื่อไหร่ก็ได้

สมมติเรื่องของการแก้ปัญหาความยากจน คนจนของมุกดาหารปี 2547 เส้นต่ำกว่าเกณฑ์ 20,000 บาท อยู่ 17,760 ครัวเรือน เมื่อปีที่แล้วเหลืออยู่ 8,826 ครัวเรือน เราก็วางเป้าหมายให้ลดลงไปอีก และถามว่าทำอย่างไรถึงจะให้คนยากจน ครัวเรือนยากจนหมดไปตามนโยบายรัฐบาล ถามว่าเราจะทำคนเดียวได้ไหม พัฒนาชุมชนจะทำคนเดียวได้ไหม ปกครองจะทำคนเดียวได้ไหม ไม่ได้ จังหวัดถึงมีโครงการที่เรียกว่า โครงการครัวเรือนในดวงใจของข้าราชการจังหวัดมุกดาหาร ข้าราชการมี 4,000 คน ทุกคนจะมีครัวเรือนรับผิดชอบที่จะต้องเป็นพี่เป็นน้องไปดูแล 5 ครัวเรือน ผมก็มีญาติอยู่ 5 ครัวเรือนในมุกดาหาร เพราะฉะนั้นการทำงานก็จะต้องทุ่มบูรณาการกันอย่างนี้ ข้าราชการก็ได้ ชาวบ้านก็ได้ ประชาชนก็ได้ ประเทศก็ได้ GDP ก็เติบโต อาจสามารถ model กับ folder ที่ผมมีผมก็ไม่ด้อยกว่าอาจสามารถ model นี่คือในระดับจังหวัด เราก็ทำงานของเราแต่ก็อยู่ภายใต้กรอบใหญ่ก็จริง แต่ในระดับจังหวัดจะทำงานอย่างนี้ function ของกระทรวงทบวง กรม ต่างว่ากันไป แต่มีตัวเชื่อมตัวหนึ่งก็คือวงเงินที่จะใช้ในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด ตัวนี้จะเป็นตัวที่ทำให้การพัฒนาค่อนข้างจะนำไปสู่ดุลยภาพมากขึ้น ตัวนี้ถึงจะเป็นตัวกรอบแผนพัฒนาของจังหวัดก็จะเป็นทิศทางทำงานชัดเจนขึ้น

ผมขอเรียนว่าจริงๆ แล้วจังหวัดมุกดาหารช่วงที่ไปอยู่ทำงานได้มาก เขาวางกรอบเดิมๆ ไว้ก็ดี ผมก็ไปปรับบางอย่างและนำแนวคิดบางอย่างเข้าไป และคิดว่าแนวทางการพัฒนาจังหวัดมุกดาหารต้องขอบคุณที่เข้ามาร่วม และมองว่าเราก็อยากจะให้เวทีนี้ได้ช่วยกันเสนอความคิดเห็น ผมมาอยากจะมารับความรู้จากทุกท่าน จังหวัดเองตอนนี้เราทำศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว การค้า การลงทุน ประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม ทำอยู่ ระบบ GIS MIS เทคโนโลยีต่างๆ ก็ทำอยู่

แต่ขีดความสามารถของจังหวัดก็อาจจะไม่เพียงพอ จำเป็นต้องจ้างผู้เชี่ยวชาญ นักวิจัย เข้ามาช่วยทำงาน แต่เราก็มีความคิดและเราก็มี CM ในการบริหารช่วยอยู่ ที่จะทำให้เราเดินทางไปสู่เป้าหมายความสำเร็จได้ ขอเรียนไว้แค่นี้ครับ

ผู้เข้าร่วมสัมมนา :

มีปัญหาในการบันทึกเสียง

ไม่นะบุนาม :

จริงๆ แล้วผมมาจากมุกดาหารเหมือนกัน ก็พูดในฐานะประชาชนคนหนึ่งที่อยู่ในมุกดาหารมาประมาณ 12 ปี 10 ปีแรกที่อยู่มุกดาหารผมเห็นข้อแตกต่างกับปีปัจจุบันว่าการเจริญเติบโตแตกต่างกันอย่างไร แต่ก่อนถนนจากบัวขาวกุสินารายณ์ไปคันชี รถหกล้อสวนทางกันก็แทบจะตกข้างทางแล้ว ตอนนี้ก็เป็น 4 เลนจากมุกดาหารไปคันชีประมาณ 40 กว่ากิโล ซึ่งมุกดาหานิคมคำสร้อยก็เหมือนกัน เป็นถนนที่รถหกแค่เบียดกันมอเตอร์ไซด์ลงข้างทางแน่นอน ตอนนี้ขยายถึงนิคมคำสร้อยออกมาทางเสนางค์นิคมเกือบจะเสร็จแล้ว ส่วนเส้นทางภายในอำเภอจากมุกดาหารไปดอนตาลประมาณ 30 กว่ากิโล แต่ก่อนเป็นหลุมพระจันทร์รถตกแล้วตกอีกไปถึงดอนตาลแล้วเพลาจะหัก แต่ตอนนี้ก็เป็นสองเลนที่วิ่งสะดวกสบายใช้เวลาประมาร 15 นาทีก็ถึง

เมื่อเห็นความเจริญเติบโตของเส้นทาง บ้านเมืองก็เจริญเติบโตด้วย แต่ก่อนภายในเมืองมุกดาหารยังเป็นคูคลองอยู่ ปัจจุบันคลองที่เห็นอยู่ยังลงไปเก็บขยะในโครงการ Big Cleaning Bay ตอนนี้นักธุรกิจก็มาตั้งขายเฟอร์นิเจอร์ ขายอุปกรณ์ก่อสร้าง การเจริญเติบโตของมุกดาหารเป็นลักษณะขั้นบันไดมากกว่าค่อยๆ ก้าวทีละขั้นๆ ถ้าคนอยู่มุกดาหารจะไม่เห็นข้อแตกต่างของความเจริญเติบโต แต่ถ้าคนต่างพื้นที่ไป 5 ปี และ10 ปีไปที จะมองเห็นว่าทำไมมุกดาหารเจริญเติบโตเร็วมาก ยิ่งถ้ามุกดาหารเป็นจุดจากเส้น East-West Economic Corridor เป็นจุดข้ามสะพาน เป็นการเชื่อมโยงระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิค ทะเลจีนใต้ เชื่อมมาทางทะเลอันดามัน เมื่อสองมหาสมุทรเชื่อมถึงกันความเจริญเติบโตต่อไปที่จะเทมาลงที่มุกดาหารมี อย่างเช่น โครงการ DC จะขอพูดต่อไป

โครงการ DC เป็นจุดกระจายสินค้าของมุกดาหาร ปีหน้าจะได้งบประมาณ 20 กว่าล้านบาท ผมมองว่าเส้นทางนี้เชื่อมโยงเสร็จแล้วมุกดาหารคิดแล้วว่าต่อไปจะมีการเชื่อมจิตวิญญาณของชาวมุกดาหาร-สะหวันนะเขต-กวางตรี ให้เสมือนหนึ่งครอบครัวหรือชุมชนเดียวกัน ขอเสริมตรงนี้เล็กๆ น้อยๆ ความเจริญเติบโตของมุกดาหารต่อไปเป็นการกระจายรายได้ที่ดีมาก และที่อาจารย์บอกว่าเป็นเมืองน่าอยู่ น่าอยู่จริงๆ

ผู้เข้าร่วมสัมมนา :

มีปัญหาในการบันทึกเสียง

รศ.ดร.สมเกียรติ ปิยะธีระธิติวรกุล :

ถ้าจะเกิดโรงแรมจะต้องมี Green Area เท่าไหร่ กี่เปอร์เซ็นต์ จังหวัดเองก็คงต้องไปศึกษาและกำหนดให้ชัดเจน ผมยังมองว่าสะหวันนะเขตเอง ถึงแม้จะมีสนามบินแต่ศักยภาพของการ Service ทางด้านที่พักน่าจะอยู่ทางประเทศไทย เพราะว่าคนไทยยิ้มแย้มแจ่มใสและขยันขันแข็งทางด้านการบริการของเราดี เพราะจริงๆ สนามบินอยู่ที่นั่นแต่ที่พักอยู่ที่เราเหมือนที่ท่องเที่ยวที่กระบี่แต่เราต้องไปพักที่ภูเก็ต คงต้องดูตรงนั้น

ผศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ :

เชิญคุณนภาค่ะ

คุณนภา บุณยเกียรติ :

สิ่งหนึ่งต้องขอบคุณทาง พช. ที่ให้ข้อคิดและระบบ จริงๆ เราก็มีระบบอยู่ไม่ว่าสภากาแฟหรือการจัดทำแผนชุมชน หรือประชาคมต่างๆ ก็พอมี คือ ในกลไกปกติกับที่เราสร้างขึ้นก็ยังมีอยู่หรือแม้สมมติว่าการที่เราจะทำกระเช้าไฟฟ้าขึ้นภูมโนรมณ์เราก็ทำตามกฎหมายประชาพิจารณ์ทุกอย่างก็จะมี

ส่วนที่ต้องขอบคุณอาจารย์มากที่ให้ comment ในเรื่องของระบบข้อมูล ผมเองมาอยู่มุกดาหารปีหนึ่งผมต้องยอมรับ อย่างเช่นข้อมูลปี 2550 ผมไปบอกตั้งงบประมาณตัวนี้ ตั้งงบประมาณจ้างนักวิจัย ระบบฐานข้อมูลคุณอาจจะหาทำได้ ต่อไปคุณสร้างระบบเครือข่ายเชื่อมโยง คือ ระบบข้อมูลจะมีอยู่ 3 ตัวหลัก คือ MIS GIS เครือข่ายเชื่อมโยง นี่คือหลักการของการจัดทำระบบฐานข้อมูล เราจ้างโปรแกรมเมอร์มาหนึ่งคน คือ จังหวัดมุกดาหารไม่มีโปรแกรมเมอร์ ในส่วนนี้เห็นด้วยในระบบนี้ สภากาแฟจะเอาเข้าไป ผมคิดว่าเวทีนี้น่าจะได้ประโยชน์หลายๆ อย่าง

อาจารย์บอกเส้นทางหมายเลข 8 หมายเลข 12 ลักษณะการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายต่างๆ ลักษณะจากเมาะละแหม่งไปนี้ก็คือลูกศรที่ยิงไปสู่จีน ญี่ปุ่น ก็พอมองออกในช่วงที่มาอยู่และศึกษาอยู่บ้าง แต่ระบบข้อมูลต่างๆ ก็อย่างที่อาจารย์บอกข้อจำกัดของคนราชการก็มี ผลการศึกษาของ TDRI ที่กำลังศึกษาผลกระทบทางด้านสังคมกับความยากจนต่อสะพาน เราก็รอและให้ข้อมูลเต็มที่ผลกระทบการมีส่วนร่วมของประชาชนในกรณีการศึกษาจะมีส่วนมากขึ้น เราจะรู้คำตอบต่างๆ จากผลการศึกษาของ TDRI ถ้าเสร็จแล้วก็คงจะดี และอีกหลายๆ อย่างเป็นเรื่องท้าทายที่จะทำงานที่มุกดาหาร ผมมองว่าเป็นเรื่องที่สนุกและท้าทายเพียงแต่ว่าถ้าให้เวลามากกว่านี้ก็คงจะทำอะไรได้

ดีกว่านี้ แต่คงต้องค่อยเป็นค่อยไปภายใต้เงื่อนไขข้อจำกัดต่างๆ ที่มีอยู่ แต่ก็เรียนยืนยันว่าตั้งใจทำงานเต็มที่ ขอบคุณครับ

ผศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ :

ต้องขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ข้อคิดเห็นและมุมมองที่มีประโยชน์ ทั้งในแง่เชิงวิชาการ การใช้ประโยชน์จากข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้ในการปฏิบัติ ขอขอบคุณท่านวิทยากรที่ให้ประสบการณ์ มุมมอง และข้อมูลต่างๆ และขอขอบคุณทุกท่านที่ได้มาร่วมกันในการที่จะให้ข้อคิดสำหรับการทำงานในอนาคตต่อไป ขอบคุณค่ะ

ภาคผนวก ง (2)

รายนามผู้เข้าร่วมการสัมมนาระดมความคิด

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่
1	ดร.ขจิต จิตตเสวี	ที่ปรึกษา โครงการวิจัย ฯ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2	รศ.ดร.สมเกียรติ ปิยะธีระธิติวรกุล	ผอ.CEMB,CU	สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 254 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กทม. 10330
3	คุณนภา บุณยเกียรติ	หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด	ศาลากลางจังหวัดมุกดาหาร ถนนวิวิธสุรการ อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร 49000
4	คุณพรเพ็ญ วรสีหะ	ผู้อำนวยการ	กองยุทธศาสตร์และแผนกลยุทธ์ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย 618 ถนนนิคมมักกะสัน แขวงมักกะสัน ราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
5	คุณวิเชียร จันทรโณทัย	ผู้อำนวยการ	สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย ถ.อัษฎางค์ แขวงราชบพิธ เขตพระนคร กทม.10200
6	คุณวาทกานต์ ช่อแก้ว	นักวิชาการพัฒนาชุมชน 8 ว	กองวิชาการและแผนงาน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ถ.อัษฎางค์ แขวงราชบพิธ เขตพระนคร กทม.10200
7	คุณสุชาดา กมลาภรณ์	เศรษฐกร 9	สำนักพัฒนาโครงการพิเศษ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย 618 ถนนนิคมมักกะสัน แขวงมักกะสัน ราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
8	คุณศิวาพร นวลตา	ผู้อำนวยการ	กลุ่มยุทธศาสตร์และอำนวยการ ภารกิจการพัฒนาระเบียบราชการส่วนภูมิภาค สำนักงาน ก.พ.ร. ถนนพิษณุโลก กทม.10300
9	คุณธนธรณ์ ทองหอม	ผู้อำนวยการ	สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว 154 ถ.พระรามที่ 1 ปทุมวัน กทม.

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่
10	คุณพัฒนา เกตุชัยโกศล	นักวิชาการสิ่งแวดล้อม	สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ 92 พหลโยธิน 7 แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กทม. 10400
11	คุณศรัณย์ ตริสกุล	จ.ง.ค. 79	สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานราชการจังหวัด
12	คุณสิริเพ็ญ คุ้มอินทร์	นักวิชาการพาณิชย์ 8 ว	สำนักส่งเสริมการค้าชายแดนและมาตรการพิเศษทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ 44/100 ถนนนนทบุรี 1 อำเภอเมือง นนทบุรี 11000
13	คุณกาญจนา สกุลนิติโรจน์	นักวิชาการพาณิชย์ 6 ว	สำนักส่งเสริมการค้าชายแดนและมาตรการพิเศษทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ 44/100 ถนนนนทบุรี 1 อำเภอเมือง นนทบุรี 11000
14	คุณธัญญรัตน์ รักวงษ์	เศรษฐกร 7	กองยุทธศาสตร์และแผนกลยุทธ์ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย 618 ถนนนิคมมักกะสัน แขวงมักกะสัน ราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
15	คุณประเสริฐ แรงกล้า	อาจารย์	สำนักพัฒนาอาสาสมัคร
16	คุณอดิสร เสมแย้ม	นักวิจัย	สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
17	คุณณัฐพล กิตติพลพิบูลย์	ฝ่ายข้อมูลข่าวสาร	สมาคมแห่งประเทศไทย
18	คุณสรรพวัต มธุรพจน์	จพง.วิเคราะห์	สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร
19	คุณโอม เอี่ยมละออ	นักศึกษาปริญญาโท	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
20	คุณชาญชัย ปามชื่น	-	30/1 ศาลายา พุทธมณฑล จ.นครปฐม

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่
21	คุณ Zhong Fuzhang	นักศึกษา	-
22	คุณพัชรา โกศินานนท์	เจ้าหน้าที่วิเทศสหการ	สพร.กระทรวงการต่างประเทศ
23	คุณพิเชษฐ เข็มทอง	เจ้าหน้าที่วิเทศสหการ	สพร.กระทรวงการต่างประเทศ
24	คุณยุวดี เมฆศิริวัชย์	เจ้าหน้าที่วิเทศสหการ	สพร.กระทรวงการต่างประเทศ
25	คุณอาภารักษ์ ภควัฒน์	-	-
26	คุณวีระ ควรพินิจ	ข้าราชการ	สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
27	คุณเอื้อมเอื้อ ศิริพรรัฐ	นักศึกษาปริญญาโท	390 ต.สำราญราษฎร์ กทม.10200
28	คุณพจนาภา ศิริพร	อาจารย์	โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม กรุงเทพฯ
29	คุณสุวิดา แสงสหนาถ	นักศึกษาปริญญาเอก	โครงการสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
30	คุณปิยธิดา โคกโพธิ์	นักศึกษาปริญญาตรี	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
31	คุณอุษา สุนทรเทพธรร	-	-
32	คุณพุทธมนต์ จันพงศ์วัฏ	ข้าราชการ	99/14 ถ.นครไชยศรี แขวงนครชัยศรี เขตดุสิต กทม.10300
33	คุณธันยาภรณ์ วัฒนากมลกุล	นักศึกษาปริญญาโท	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
34	คุณอัจฉราภรณ์ ทวีสิน	นักศึกษาปริญญาโท	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
35	คุณเกศรา ศรีไทรจันทร์	ผู้ช่วยนักวิจัย	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
36	คุณธรรมธร ตรีธรรม	-	-
37	คุณสุนารี ฟังศรีสมบูรณ์		915/1 ซ.สิทธิเกษม ถ.สมเด็จเจ้าพระยา เขตคลองสาน กทม.10600

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่
38	คุณธนวนต์ อุ่นจันทร์	จนท. วิเคราห์ฯ 6	สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 692 ถ.กรุงเกษม กทม. 10100
39	คุณน้ำทิพย์ บัวใจบุญ	เจ้าหน้าที่วิเทศสหการ 7 ว	สพร. กระทรวงการต่างประเทศ 962 ถ.กรุงเกษม เขตป้อมปราบฯ กรุงเทพฯ 10100
40	คุณพนม วงศ์ไทย	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์โครงการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ	สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 92 ซอยพหลโยธิน สามเสนใน พญาไท กรุงเทพฯ
41	ผศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ	หัวหน้าโครงการวิจัยฯ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
42	คุณกรกช ศิริโชค	ผู้ช่วยนักวิจัย	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
43	คุณพัชราภา ตันตราจิน	ผู้ช่วยนักวิจัย	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
44	คุณชุลีพร นุชหมอน	ผู้ช่วยนักวิจัย	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาคผนวก ง (3)

ภาพบรรยากาศการสัมมนา

เรื่อง "ปัจจุบันและอนาคตของการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนของจังหวัดมุกดาหาร"

ณ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่พฤหัสบดีที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549

รูปที่ ง-1 รศ.ดร.นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ คณบดีคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กล่าวเปิดการสัมมนา

รูปที่ ง-2 วิทยากร : ดร.ขจิต จิตตเสวี, รศ.ดร.สมเกียรติ ปิยะธีรัธิติวรกุล และคุณนภา บุญยเกียรติ
ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยมี ผศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ เป็นผู้ดำเนินรายการ

รูปที่ ง-3 ผู้เข้าร่วมสัมมนาร่วมแสดงความคิดเห็น

ภาคผนวก จ.

สรุปคำสัมภาษณ์ ดร. นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์

อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน (อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร)

วันพฤหัสบดีที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 เวลา 13.00 – 14.00 น.

ณ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

ผศ. ดร. โสภารัตน์ จารุสมบัติ : จากการที่จังหวัดมุกดาหารกำลังจะมีการเปิดใช้สะพานมิตรภาพข้ามแม่น้ำโขงและอยู่บนเส้นทางการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก(East-West Economic Corridor) ขอเรียนถามท่านว่า ที่ผ่านมาทางจังหวัดมีการเตรียมการพัฒนาพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเตรียมการรองรับในเรื่องที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของทางจังหวัดไว้อย่างไรบ้าง

ดร. นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ : มุกดาหารเป็นจังหวัดชายแดนที่คนจะไปต้องตั้งใจไป เท่าที่ทราบ ในเรื่องการเตรียมการที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมนั้น ยังไม่มีการพูดถึงประเด็นนี้ ในเรื่องการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก หรือที่เรียกกันว่า EWEC นั้น ในเชิงรูปธรรม ได้แก่ สะพานมิตรภาพระหว่างไทย - ลาวข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 การเดินทางไปจังหวัดมุกดาหารมีเพียงทางรถยนต์ทางเดียวเท่านั้น เนื่องจากไม่มีรถไฟ สนามบิน อีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญแต่ที่มุกดาหารไม่มี ได้แก่ สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ก่อนจะมีการอนุมัติการสร้างสะพานแห่งที่ 2 นี้ ทางจังหวัดมุกดาหารกับจังหวัดนครพนมต้องแข่งขันกัน และดูเหมือนว่าจังหวัดนครพนมน่าจะได้รับเลือกเป็นสถานที่ก่อสร้างสะพาน โดยเฉพาะเมื่อมองจากพละกำลังของฝ่ายการเมือง ฝ่ายการเมืองของจังหวัดนครพนมมีกำลังเหนือกว่าจังหวัดมุกดาหารมาก (จังหวัดมุกดาหารเป็นฐานการเมืองของ พล.เอกเชาวลิต ยงใจยุทธ) แต่ในที่สุด สะพานถูกกำหนดให้สร้างขึ้นที่จังหวัดมุกดาหาร เนื่องจากทางลาวต้องการให้จุดก่อสร้างสะพานของฝั่งลาวอยู่ในเขตพื้นที่ของแขวงสะหวันนะเขต (แขวงสะหวันนะเขตตั้งอยู่ตอนกลางของลาว เป็นแขวงที่ใหญ่ที่สุดของลาว มีประชากรอยู่มากที่สุดในแขวงนี้) ในส่วนของจังหวัดเองนั้น การดำเนินงานการตามโครงการ EWEC ที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ได้แก่ การปรับปรุงถนนให้เป็นถนน 4 ช่องทางจราจร มีแนวโน้มว่าหลังจากสะพานสร้างเสร็จ ภาคธุรกิจการค้า อุตสาหกรรม การพาณิชย์ ตลอดจนการท่องเที่ยวจะขยายตัวขึ้นอย่างแน่นอน อัตราการย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในจังหวัดของผู้คนจะเพิ่มขึ้น ในเขตตัวเมืองจะมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น เช่น โรงแรม การจ้างงานจะเพิ่มขึ้นเนื่องจากมีความเป็นไปได้ว่าจังหวัดจะกลายเป็นศูนย์กลางการกระจายสินค้า (Distribution Centre) มีการแปรรูปบรรจุภัณฑ์ของสินค้าก่อนส่งไปขายในลาวและเวียดนาม ซึ่งผลกระทบที่จะเกิดแน่นอน นั่นคือปริมาณขยะจะเพิ่มมากขึ้น

ผศ. ดร. โสภารัตน์ จารุสมบัติ : ในเรื่องการใช้ที่ดิน ท่านคิดว่าหลังจากมีคนเข้าไปตั้งถิ่นฐานเพื่ออยู่อาศัยและทำงานมากขึ้น จะทำให้ลักษณะการใช้ที่ดินเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่

ดร. นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ : หากจะหมายถึงป่าไม้ ว่าจะกระทบต่อพื้นที่ป่าไม้หรือไม่นั้น เชื่อว่าจะไม่กระทบเนื่องจากพื้นที่ป่าไม้ของจังหวัดมุกดาหารอยู่ในเขตห่างไกลออกไปจากตัวเมืองและบริเวณสะพาน ในด้านแหล่งน้ำ มุกดาหารมีแหล่งน้ำสาขาของแม่น้ำโขงอยู่หลายสาย ส่วนมากเป็นลำห้วย ปัญหาของมุกดาหารนั้น ได้แก่ การที่ระดับน้ำในแม่น้ำโขงมีการเปลี่ยนแปลงรุนแรง กล่าวคือ เมื่อถึงหน้าน้ำ น้ำเต็ม เมื่อถึงหน้าแล้ง น้ำจะแห้งขอด จะต้องมีการเตรียมการเก็บกักน้ำไว้ใช้ยามหน้าแล้ง ส่วนเรื่องมลพิษนั้น น่าจะขึ้นอยู่กับการจัดการของโรงงาน หากเป็นโรงงานที่ดี มีการดำเนินงานที่ดี มี Good practices โรงงานนั้นก็จะไม่มีการก่อให้เกิดมลพิษขึ้น และเท่าที่มีอยู่โรงงานในจังหวัดมุกดาหารนั้นถือได้ว่าเป็นโรงงานที่มีการดำเนินงานที่ดี เช่น โรงงานน้ำตาลสหเรือง โรงงานนี้นำกากอ้อยเป็นเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้าแล้วขายคืนไฟฟ้าให้แก่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

ผศ. ดร. โสภารัตน์ จารุสมบัติ : ขอเรียนถามท่านว่ามีหน่วยงานใดบ้างที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ และท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

ดร. นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ : หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องชายแดน ได้แก่ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กรมศุลกากร กรมสรรพสามิต หน่วยลาดตระเวนตามลำน้ำโขง (นปข. เดิม) ตำรวจน้ำ หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปริมาณและคุณภาพน้ำของแม่น้ำโขง เป็นหน้าที่ของกรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับเรื่องการดูแลปัญหาขยะและน้ำเสียเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หากอยู่ในเขตเทศบาลเมือง เทศบาลเมืองเป็นผู้จัดการ ส่วนนอกเมืองออกไปก็เป็นหน้าที่ของเทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลเมืองมุกดาหารมีระบบการกำจัดขยะอยู่ แน่นอนว่าเมื่อสภาพความเป็นเมืองเพิ่มขึ้น ปริมาณขยะย่อมเพิ่มขึ้นด้วย

ในเรื่องความคืบหน้าของโครงการพัฒนาตามกรอบ EWEC นั้น คาดว่าสะพานจะสร้างเสร็จในปี พ.ศ. 2550 ส่วนโครงการทั้งหมดนั้น เท่าที่ดู ดูเหมือนว่าพม่าจะยังไม่มีความพร้อม ขณะที่เวียดนามพร้อมแล้วและมีการเตรียมการอย่างดี ลาวยังช้าอยู่ ส่วนไทยเราเองนั้น ทางภาคเอกชนดูจะยังไม่แน่ใจว่าภาครัฐจะให้การสนับสนุนมากน้อยและจริงจังมากแค่ไหน

ในเรื่องผังเมืองของจังหวัด ปัจจุบันกำลังมีการจัดทำผังเมืองอยู่ (ไม่แน่ใจว่าเสร็จแล้วหรือยัง) ผังเมืองของทางจังหวัด มี 2 อัน ได้แก่ ผังเมืองเฉพาะเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ซึ่งทำโดยเทศบาล และผังเมืองรวมทั้งจังหวัด ซึ่งจัดทำโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ส่วนเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนั้น ในช่วงที่ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดนั้น มุกดาหารเป็นประธานกลุ่มยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย สกลนคร นครพนม กาฬสินธุ์ และมุกดาหาร ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ การค้าชายแดน การเกษตร การท่องเที่ยวและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในส่วนของยุทธศาสตร์จังหวัดจุดเน้นอยู่ที่การค้าชายแดน นอกจากนั้น มีการคาดการณ์ด้วยว่าทางจังหวัดนั้นมีความเหมาะสมที่จะเป็นศูนย์กลางการกระจายสินค้า และอาจเป็นแหล่งรวมยางพาราในภาคอีสานเพื่อส่งออกไปขายยังประเทศจีน โดยข้ามสะพานมิตรภาพไปยังลาว จากนั้นใช้เส้นทางสาย 9 ในลาวไปลงเรือบรรทุกสินค้าที่ท่าเรือดานังที่เวียดนาม ในเรื่องการศึกษาความเป็นไปได้ของการพัฒนาจังหวัดให้เป็นตลาดกลางยางพารามีการศึกษาโดยอาศัยตัวแบบตลาดกลางยางพาราที่สุราษฎร์ธานีและสงขลา

<u>ผศ. ดร. โสภารัตน์ จารุสมบัติ</u> : ขอเรียนถามท่านว่าในการทำงานศึกษาวิจัย ท่านคิดว่าโจทย์วิจัยที่เหมาะสมและมีความสำคัญเพื่อช่วยทางจังหวัดเตรียมการรองรับโครงการพัฒนาและความเปลี่ยนแปลงต่างๆ นั้นมีหัวข้อใดบ้าง

<u>ดร. นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์</u> : เท่าที่นึกได้ตอนนี้ มี 3 ข้อ ได้แก่

1) การศึกษาความเป็นไปได้ในการเป็นศูนย์กระจายสินค้า
2) การศึกษาความเป็นไปได้ในการเป็นตลาดยางพาราในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3) ทัศนคติของชาวมุกดาหารเกี่ยวกับการทำการค้ากับลาวและเวียดนาม

ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของชาวมุกดาหารนั้น นักธุรกิจของมุกดาหารเป็นนักธุรกิจเล็กๆ ยังมองเพียงผลประโยชน์ของตนเองและกลุ่มของตนเป็นหลักเท่านั้น ยังไม่ได้มองภาพรวม หอการค้ามุกดาหารยังกระตือรือร้นมากเท่ากับหอการค้าขอนแก่น ซึ่งมีบทบาทมากในการผลักดันให้จังหวัดขอนแก่นเป็นศูนย์พักและกระจายสินค้า ส่วนสภาอุตสาหกรรมของจังหวัดนั้นเพิ่งตั้งขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ นอกจากนี้ ก็มีกลุ่มพ่อค้าคนจีน ซึ่งมีการรวมตัวกันอยู่บ้าง โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาคประชาสังคม ภาคประชาสังคมของมุกดาหารยังไม่มีการรวมตัวกันชัดเจนเป็นกลุ่มก้อน มักรวมกันในรูปแบบเฉพาะกิจ ส่วนชาวบ้านโดยทั่วไป ทั้งที่เป็นเกษตรกร ข้าราชการ ครู อาจารย์ ส่วนมากยังมองไม่เห็นปัญหาและโอกาสที่กำลังจะมาถึงในอนาคตอันใกล้ ที่มาจากสะพานมิตรภาพและเส้นทาง EWEC เช่นในแง่ปัญหาแล้วจะมีปัญหาเกิดขึ้นมาก อาทิ การแพร่กระจายของเชื้อเอชไอวี ปัญหาแรงงานผิดกฎหมาย อาชญากรรม แหล่งมั่วสุม ชาวบ้านส่วนมากยังให้ความสนใจเฉพาะเรื่องปัจจุบัน แม้กระทั่งครูบาง

ท่านก็ยังไม่มีความรู้ในเรื่องยุทธศาสตร์จังหวัด สะพานมิตรภาพ และโครงการ EWEC เห็นว่าจำเป็นจะต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของจังหวัดให้มีความรู้ในเรื่องเหล่านี้ด้วย มีความคิดเห็นส่วนตัวตั้งแต่ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วว่าต้องการเห็นการเติบโตของมุกดาหารอยู่เฉพาะในเขตเมือง อยากให้คงสภาพความเป็นชนบทของพื้นที่รอบนอกไว้ เขตรอบนอกของจังหวัดมีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ เช่น แม่น้ำโขง ภูผาเทิบ เป็นต้น

ผศ. ดร. โสภารัตน์ จารุสมบัติ : ในเรื่องเกี่ยวกับผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทางโครงการฯ ใคร่ขอคำแนะนำจากท่านว่ามีทางโครงการฯ ควรเข้าพบเพื่อขอความคิดเห็นท่านใดบ้าง

ดร. นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ : ควรจะได้พบกับท่านผู้ว่าราชการจังหวัดคนปัจจุบัน (คุณบุญสม พิรินทร์ยวง) เพื่อสอบถามถึงข้อเท็จจริงและแนวนโยบายการทำงานในปัจจุบัน

กรกช ศิริโชค
ผู้สรุป